

ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ (Ε.Ο.Ε.)

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

**ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ**

Μαρούσι 2021

**ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ**

Φωτογραφία εξωφύλλου: Το Εσθονικό Πανεπιστήμιο Βιοεπιστημών (εσθονικά: Eesti Maaülikool, συντομογραφία EMÜ), που βρίσκεται στο Τάρτου της Εσθονίας.

© Ε.Ο.Ε., 2021

Το έργο αυτό διατίθεται με άδεια Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-SA 4.0).

Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.el>

Η μελέτη είναι διαθέσιμη ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα του Ε.Ο.Ε.: eoe.minedu.gov.gr

ISBN: 978-618-82861-6-0

Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων (Ε.Ο.Ε.) – Ανεξάρτητη Αρχή

Ανδρέα Παπανδρέου 37, 151 80 Μαρούσι

Τηλέφωνο: +30 210 344 3841

Email: eoef@minedu.gov.gr

Ιστοσελίδα: eoef.minedu.gov.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Ε.Ο.Ε.

Πρόεδρος

Δάσιος Γεώργιος, Ομότιμος Καθηγητής Παν. Πατρών και αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

Αντιπρόεδρος

Σύρκου Αγγελική, Αν. Καθηγήτρια Παν. Πατρών

Μέλη

Εμμανουήλ Ιωάννης, Κοσμήτορας της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ

Χατζαράκης Γεώργιος, Καθηγητής ΑΣΠΑΙΤΕ (Πρόεδρος)

Μπαλωμένου Αθανασία, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Μαθηματικών

Μακρή Δήμητρα, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Οικονομίας

Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος, Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Φυσικών Επιστημών

Ζωγόπουλος Ευστάθιος, Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Τεχνολογικών Επιστημών

Μαρούγκα Καλομοίρα, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Ψηφιακών Συστημάτων, Υποδομών και Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Καταγραφή – επεξεργασία υλικού
και γενική επιμέλεια της έκδοσης
από το

Τμήμα Επιστημονικής Υποστήριξης του Ε.Ο.Ε.
Κωνσταντίνος Παπαμεντζελόπουλος (Προϊστάμενος)
Μαρία Παπαγεωργίου
Αναστασία Φραγκούλια

Μαρούσι, Οκτώβριος 2021

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα 7

Εισαγωγή 8

Κεντρική και Δυτική Ευρώπη 13

1. Αγγλία.....	14
2. Γαλλία.....	19
3. Γερμανία.....	23
4. Αυστρία.....	31
5. Βέλγιο.....	41
6. Κάτω Χώρες.....	55
7. Ελβετία.....	66
8. Λουξεμβούργο.....	77
9. Λιχτενστάιν.....	89
10. Ιρλανδία.....	97

Νότια Ευρώπη 107

11. Ιταλία.....	108
12. Ισπανία.....	111
13. Πορτογαλία.....	119
14. Μάλτα.....	126
15. Κύπρος.....	140

Βόρεια Ευρώπη 151

16. Φινλανδία.....	152
17. Σουηδία.....	155
18. Δανία.....	163
19. Νορβηγία.....	172
20. Λετονία.....	181
21. Εσθονία.....	186
22. Λιθουανία.....	192

Ανατολική Ευρώπη 201

23. Τσεχική Δημοκρατία.....	202
24. Πολωνία.....	214
25. Ρουμανία.....	221
26. Ουγγαρία.....	227
27. Κροατία.....	231
28. Σλοβενία.....	237
29. Σλοβακία.....	247
30. Βουλγαρία.....	256

Συμπερασματικές επισημάνσεις 264

Βιβλιογραφία 266

Δικτυογραφία 266

Προλογικό σημείωμα

Από την ίδρυσή του (το 2015) ο Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων (Ε.Ο.Ε.), ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή, έχει στα κύρια ερευνητικά του ενδιαφέροντα την εξέταση του τρόπου εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για το σκοπό αυτό το 2016 εκδόθηκε από το Τμήμα Επιστημονικής Υποστήριξης του Ε.Ο.Ε. η πρώτη μελέτη του (Ευρωπαϊκά Εξεταστικά συστήματα, Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016, ISBN 978-618-82861-0-8), που αφορούσε τα εξεταστικά συστήματα δέκα ευρωπαϊκών χωρών, και ακολούθως το ίδιο έτος δημοσιεύθηκε μια πιο αναλυτική παρουσίαση των εξεταστικών συστημάτων τεσσάρων ευρωπαϊκών χωρών (Επιτομή των Συστημάτων Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Φινλανδία», Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016 ISBN 978-618-82861-3-9), έπειτα από επεξεργασία δεδομένων που προέκυψαν κατόπιν διαδοχικών συναντήσεων στις πρεσβείες της Αγγλίας, Γαλλίας, Φινλανδίας και Ιταλίας.

Σε αυτό το νέο πόνημα του Τμήματος Επιστημονικής Υποστήριξης έγινε η προσπάθεια να συμπεριληφθούν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες (οι εντός Σένγκεν), είκοσιέξι (26) τον αριθμό. Οι προαναφερόμενες χώρες, Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Φινλανδία, αν και αναλύθηκαν εκτενώς το 2016, συμπεριλαμβάνονται στο κείμενο για την πληρότητα της μελέτης. Βασικοί άξονες διάρθρωσης της παρούσας μελέτης αποτέλεσαν οι πρόσφατες μελέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως για παράδειγμα οι “Study on the impact of admission systems on higher education outcomes, Volume I: Comparative report, European Commission, Brussels, 2017” και “The Structure of the European Education Systems, Schematic Diagrams European Commission, Brussels 2020. Σημαντική υπήρξε η επικοινωνία με τα Υπουργεία Παιδείας των εξεταζόμενων χωρών και η άντληση στοιχείων από τις επίσημες ιστοσελίδες τους. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία από το ευρωπαϊκό δίκτυο «Ευρυδίκη». Αν και πρωταρχικός μας στόχος ήταν η δια ζώσης συνάντηση και ο διάλογος με τους μορφωτικούς ακολούθους των ευρωπαϊκών χωρών, ωστόσο αυτό δεν κατέστη εφικτό τη δεδομένη χρονική στιγμή λόγω της πανδημίας του covid-19.

Η νέα αυτή μελέτη, που πηγάζει από την ίδια την επιτελική φύση του Ε.Ο.Ε. στα θέματα των εξετάσεων και από την πάντα επίκαιρη αναζήτηση παρεμβάσεων βελτίωσης του συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, δεικνύει ότι το εκάστοτε σύστημα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση (ακαδημαϊκή και επαγγελματική) δεν είναι μια διαδικασία αποκομμένη από τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά μια διαδικασία που ενώνει τη βασική και μετα-υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση με την επιλογή φοίτησης σε κάποιο τμήμα ανώτατης ακαδημαϊκής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης ή ακόμα και με την ίδια την αγορά εργασίας.

Γεώργιος Δάσιος

Πρόεδρος Εθνικού Οργανισμού Εξετάσεων

Εισαγωγή

Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί μέρος του βασικού στόχου του εκπαιδευτικού συστήματος για καλύτερη εκπαίδευση, καλύτερη εργασία, ευκαιρίες και καλύτερες προϋποθέσεις για ανάπτυξη στο ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο. Το σύστημα εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση αποτελεί το μεταβατικό στάδιο μεταξύ δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και για μερικούς ανθρώπους τη σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Στα ευρωπαϊκά συστήματα για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαπιστώνεται μια διαδικασία επιλογής καθοδήγησης, και αντιστοίχισης, που επιτρέπει στους μαθητές να αποφοιτήσουν με δεξιότητες που απαιτούνται για τη σύγχρονη ψηφιακή και δικτυακή κοινωνία της γνώσης και εν γένει τον σύγχρονο κόσμο. Αυτές οι προηγμένες δεξιότητες και ικανότητες θα επιτρέψουν στους μαθητές όχι μόνο να εγγραφούν σε τμήμα της επιλογής τους, αλλά και να επωφεληθούν από μελλοντικές αλλαγές στην αγορά εργασίας που θα τους βοηθήσουν να γίνουν ενεργοί πολίτες στην κοινωνία.

Αντικείμενο αυτής της έκθεσης είναι να παρουσιάσει το θεωρητικό μέρος, αλλά και την εφαρμογή, δηλαδή το πώς λειτουργούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Έχει προηγηθεί το 2016 συγκριτική μελέτη¹ του Ε.Ο.Ε. για τα εξεταστικά συστήματα δέκα χωρών (Φινλανδία, Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Αυστρία, Ολλανδία, Δανία, Σλοβακία) της Ευρώπης και το ίδιο έτος δεύτερη έκθεση² πάλι με πεδίο αναζήτησης τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τεσσάρων χωρών (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Φινλανδία).

Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν είναι μια απλή διαδικασία που συμβαίνει στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι μια διαδικασία που ξεκινάει πολύ νωρίτερα και συνδέεται με την όλη φοίτηση του μαθητή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στον πυρήνα αυτής της διαδικασίας για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαπιστώνουμε δύο πολύ σημαντικές μεταβλητές α) το πώς ο μαθητής καταλήγει να επιλέξει ένα μονοπάτι (είτε αυτό λέγεται κατεύθυνση, είτε ομάδα προσανατολισμού) και μέσα από αυτό να εισαχθεί σ' ένα συγκεκριμένο πανεπιστημιακό τμήμα και β) τις δυνατότητες που δίνει σε κάθε μαθητή κάθε διαφορετικός τύπος σχολείου.

Στην παρούσα μελέτη για τη διερεύνηση των συστημάτων εισαγωγής χρησιμοποιήθηκε μια προσέγγιση δύο σταδίων μεικτής μεθόδου. Αρχικά χαρτογράφηση ανά τύπο συστήματος των κρατών μελών της Ε.Ε. και στη συνέχεια ανάλυση κάθε χώρας μεμονωμένα με περιγραφή των τυπικών μερών κάθε εκπαιδευτικού συστήματος. Δεδομένα και περιγραφές συλλέχθηκαν από συγκριτικές πηγές δεδομένων και στη συνέχεια επιβεβαιώθηκαν από εθνικούς εμπειρογνώμονες των αντίστοιχων χωρών. Βασική πηγή πληροφοριών της παρούσας εργασίας υπήρξε η ιστοσελίδα του αντίστοιχου Υπουργείου Παιδείας των εξεταζόμενων χωρών.

Στη μελέτη αυτή συμπεριλήφθηκαν όλες οι χώρες της Ε.Ε. συμπεριλαμβανομένης και της Αγγλίας, που αποχώρησε από μέλος της στις 31 Ιανουαρίου 2020. Επίσης στην παρούσα εργασία μελετώνται και οι περιπτώσεις της Ελβετίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας, χωρών εντός

¹ Ευρωπαϊκά Εξεταστικά συστήματα, Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016, ISBN 978-618-82861-0-8.

² «Επιτομή των Συστημάτων Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Φινλανδία», Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016 ISBN 978-618-82861-3-9.

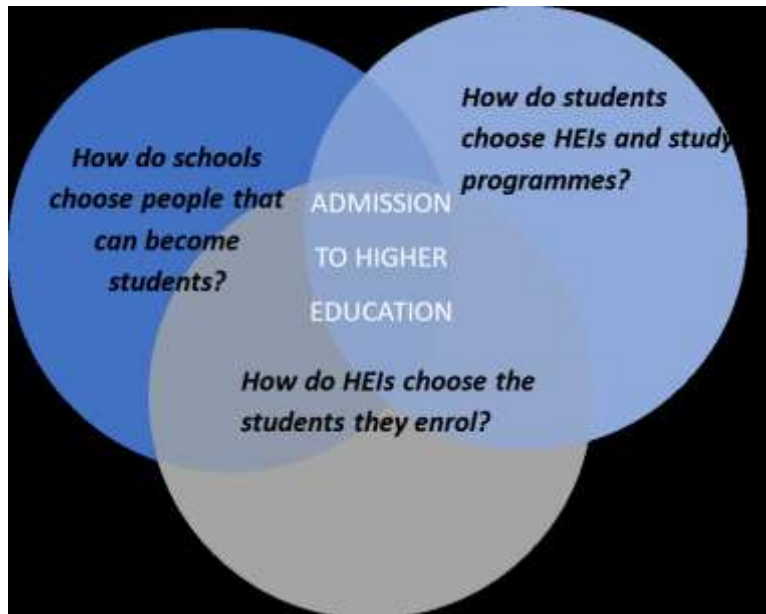

χώρου Σένγκεν. Συνεπώς ο Ε.Ο.Ε. στην εργασία αυτή προβαίνει στην έκδοση μιας νέας συγκριτικής μελέτης με σκοπό την επικαιροποίηση των στοιχείων που σχετίζονται με τα εξεταστικά συστήματα των χωρών της Γερμανίας, της Αυστρίας, των Κάτω Χωρών, της Ισπανίας, της Δανίας, της Σλοβακίας (τα εξεταστικά σημεία των οποίων κατέγραψε στην πρώτη του μελέτη) και την προσθήκη των εξεταστικών συστημάτων των ευρωπαϊκών χωρών του Βελγίου, της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου, του Λιχτενστάιν, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, της Σουηδίας, της Νορβηγίας, της Λετονίας, της Εσθονίας, της Λιθουανίας, της Τσεχίας, της Πολωνίας, της Ρουμανίας, της Ουγγαρίας, της Κροατίας, της Σλοβενίας, της Βουλγαρίας, της Μάλτας και της Κύπρου. Στη νέα αυτή συγκριτική μελέτη η σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι προαναφερθείσες ευρωπαϊκές χώρες καθορίζεται από τη γεωγραφική τους θέση στον ευρωπαϊκό χώρο (Κεντρική και Δυτική Ευρώπη: Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Κάτω Χώρες, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Λιχτενστάιν, Ιρλανδία, Νότια Ευρώπη: Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Μάλτα, Κύπρος, Βόρεια Ευρώπη: Φινλανδία, Σουηδία, Δανία, Νορβηγία, Λετονία, Εσθονία, Λιθουανία, Ανατολική Ευρώπη: Τσεχία, Πολωνία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Κροατία, Σλοβενία, Σλοβακία, Βουλγαρία).

Πρόσφατη μελέτη (2017)³ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα θέματα της εκπαίδευσης διαπίστωσε μια αύξηση του ποσοστού στο 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει κάποια μορφή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε από το 27%, που βρισκόταν το 2004, στο 39% το 2016.

Στην ίδια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) κατατάσσονται σε τέσσερις τύπους με γνώμονα τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση λαμβάνοντας υπόψη την αλληλεπίδραση τριών παραγόντων: των σχολείων, των πανεπιστημίων και των μαθητών⁴.

Με βάση αυτή την τυπολογία οι χώρες της Ε.Ε. ακολουθούν έναν εκ των τεσσάρων τύπων για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια

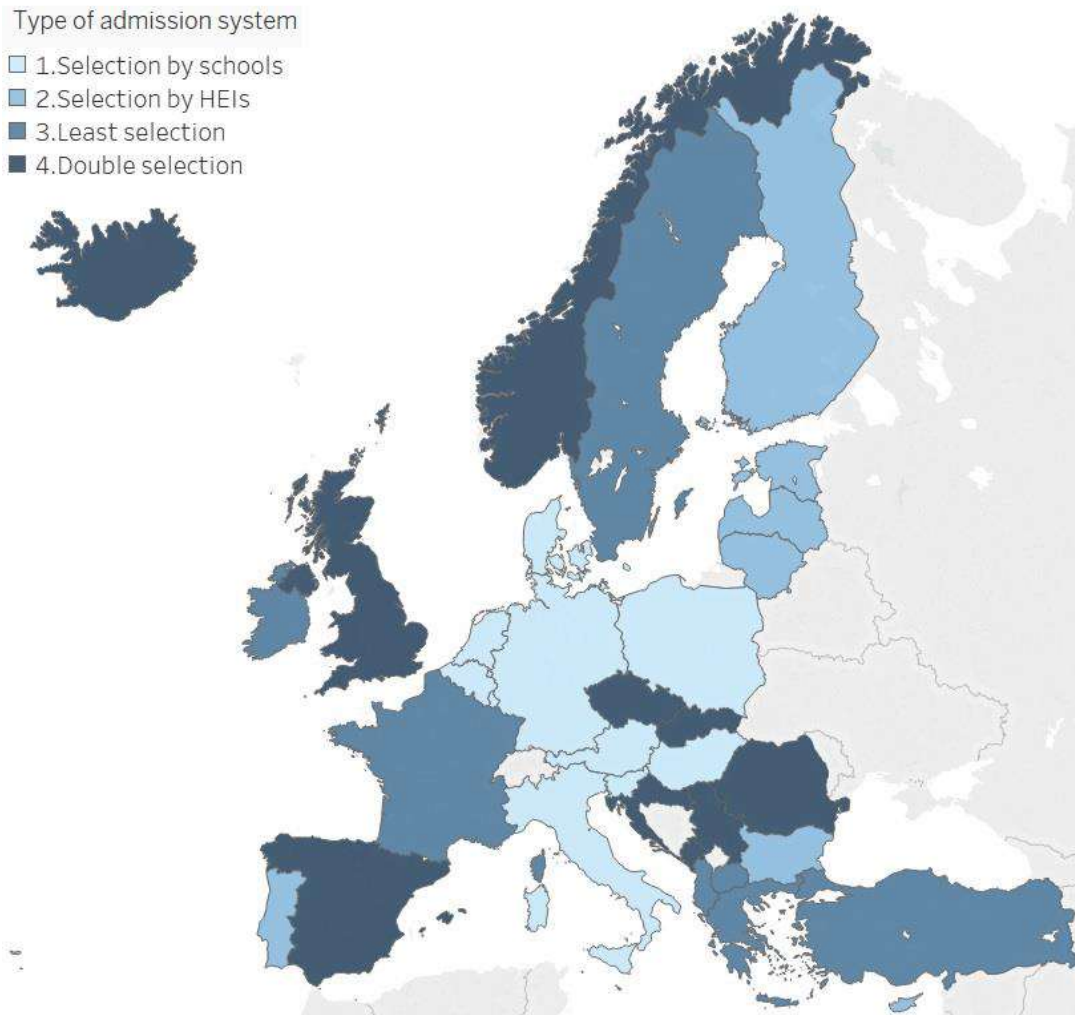

³ Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta, *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*, Volume I: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-77134-7.

⁴ Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta, *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*, Volume II: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-71860-1.

εκπαίδευση. Στον χάρτη με διαφορετικό χρώμα βλέπουμε τον τύπο που ακολουθεί η καθεμία χώρα.

1^{ος} τύπος: Επιλογή από σχολεία (selection by schools). Σύμφωνα με αυτόν τον τύπο η εισαγωγή στα πανεπιστήμια καθορίζεται αποκλειστικά από την επιτυχή φοίτηση και τις δεξιότητες που θα αποκτήσει ο μαθητής στον τύπο σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα πανεπιστήμια δεν παίζουν κανένα ρόλο για την είσοδο σε αυτά των φοιτητών. Τον τύπο αυτό ακολουθούν οι Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Σλοβενία.

2^{ος} τύπος: Επιλογή από τα πανεπιστήμια (selection by HEIs). Αυτός ο τύπος βρίσκεται στον αντίποδα του πρώτου τύπου, καθώς τα γενικά κριτήρια για την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση θέτουν τα ίδια τα πανεπιστήμια. Σε πολύ μικρό βαθμό υπάρχει μια προεπιλογή από τη φοίτηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τέτοιο σύστημα χρησιμοποιούν οι Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Λιθουανία, Λετονία.

3^{ος} τύπος: Ελάχιστη επιλογή (Least selection). Στην περίπτωση αυτή η εισαγωγή στα πανεπιστήμια γίνεται κατά κύριο λόγο με εθνικές εξετάσεις εξωτερικά (όχι από το σχολείο) καθορισμένες, που σημαίνει ότι οι υποψήφιοι διαγωνίζονται σε εξετάσεις με κοινά θέματα. Σε κάποιες χώρες (εκτός της Ελλάδας) δίνεται η δυνατότητα στον μαθητή να επιλέξει την εισαγωγή του είτε δίνοντας εθνικές εξετάσεις, είτε μέσω βαθμού απολυτηρίου ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είτε με επιπλέον εξετάσεις που καθορίζονται από τα πανεπιστήμια. Τον τύπο αυτό ακολουθούν οι Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Μάλτα, Σουηδία.

4^{ος} τύπος: Διπλή επιλογή (Double selection). Πρόκειται για ένα μεικτό σύστημα με την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να εξαρτάται από δύο παράγοντες α) από τον βαθμό του απολυτηρίου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και β) από τα επιπλέον κριτήρια που θέτουν οι σχολές. Οι χώρες που μετέχουν στον τύπο αυτό είναι οι Κροατία, Τσεχία, Νορβηγία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ισπανία, Αγγλία.

Επιπλέον σκοπός της νέας μελέτης είναι, πέρα από τη διερεύνηση του τρόπου πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στις συγκεκριμένες ευρωπαϊκές χώρες, η σύντομη παρουσίαση του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε ευρωπαϊκής χώρας, με έμφαση στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Με βάση την υποχρεωτική εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) τα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη διακρίνονται σε συστήματα:

α) με ενιαία δομή (single structure), που αφορά στην παροχή εκπαίδευσης για τα δύο επίπεδα της πρωτοβάθμιας και της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς επιμέρους διάκριση μεταξύ τους, με βάση ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών γενικής εκπαίδευσης, όπως στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Λετονία, στην Ουγγαρία, στη Σλοβακία, στη Σλοβενία, στη Νορβηγία, στη Σουηδία, στη Δανία και στη Λιθουανία.

β) με κοινό πλαίσιο προγράμματος σπουδών (common core curriculum) που προβλέπει την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και την μετάβαση στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπου ακολουθείται ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών, όπως στη Βουλγαρία, στην Ισπανία και στην Πορτογαλία.

γ) με διαφοροποιημένη δομή (differentiated structure), που παρέχουν μετά την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στους μαθητές τη δυνατότητα να ακολουθήσουν διάφορες εκπαιδευτικές διαδρομές που ξεκινούν είτε στην αρχή είτε κατά τη διάρκεια της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως στην Αυστρία, στην Ελβετία και στο Βέλγιο.

Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση απαραίτητη προϋπόθεση είναι η επιτυχής ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες χορηγείται απολυτήριο ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που αποτελεί την ελάχιστη προϋπόθεση εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το απολυτήριο χορηγείται βάσει των αποτελεσμάτων που πέτυχαν οι μαθητές στις τελικές εξετάσεις και των εργασιών που επιτέλεσαν είτε κατά το τελευταίο έτος είτε κατά τη διάρκεια της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Εξαίρεση αποτελούν η Ουγγαρία και η Πολωνία, όπου το απολυτήριο γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δύναται να χορηγηθεί χωρίς τη διεξαγωγή τελικών εξετάσεων, αλλά

βάσει της επίδοσης των μαθητών κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους, το απολυτήριο όμως αυτό δεν συμβάλλει στην εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης στην Ισπανία και τη Σουηδία, το απολυτήριο χορηγείται αποκλειστικά βάσει μιας συνεχούς αξιολόγησης των μαθητών και των μαθητριών κατά τη διάρκεια του τελικού έτους ή ετών της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκερασμός τελικών εξετάσεων και διαρκούς αξιολόγησης για την απόκτηση απολυτηρίου γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υφίσταται στην Εσθονία.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη η τριτοβάθμια εκπαίδευση και η σύνδεσή της με την έρευνα και την καινοτομία συμβάλλει στην ατομική και κοινωνική πρόοδο, καθώς και στη διαμόρφωση ανθρώπινου δυναμικού υψηλής ειδίκευσης και ενεργών πολιτών. Γι' αυτό τον λόγο η διευρυμένη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί προτεραιότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανάμεσά τους και η Ελλάδα.

Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης για τη χορήγηση απολυτηρίου γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διενεργούνται εξωτερικά καθοριζόμενες εξετάσεις, η βαθμολογία των οποίων συμψηφίζεται με τον βαθμό επίδοσης των μαθητών στο σχολείο.

Στην πλειοψηφία των χωρών, οι εξετάσεις αυτές χωρίζονται σε γραπτό και προφορικό μέρος. Αποκλειστικά γραπτές εξετάσεις πραγματοποιούνται στην Πορτογαλία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο και τη Λιθουανία, αλλά και στη χώρα μας.

Σε αρκετές χώρες (Δανία, Πορτογαλία, Λουξεμβούργο) για τις εξωτερικές εξετάσεις υπεύθυνος φορέας διεξαγωγής των εξετάσεων είναι, όπως και στην Ελλάδα, το Υπουργείο Παιδείας, ενώ σε κάποιες χώρες (Σουηδία, Αυστρία, Βέλγιο, Ισπανία, Τσεχία) υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των εξετάσεων είναι οι εκπαιδευτικοί των σχολικών μονάδων. Στη Νορβηγία ανεξάρτητες επιτροπές διεξαγωγής των εξετάσεων είναι υπεύθυνες για τη διεξαγωγή των εξετάσεων. Στην Αυστρία τα θέματα των προφορικών εξετάσεων καθορίζονται από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Στην Ευρώπη, αν και οι ελάχιστες απαιτήσεις για την εξασφάλιση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι το απολυτήριο της ανώτερης βαθμίδας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενδέχεται να προστεθούν και άλλες διαδικασίες εισαγωγής, όπως είναι η συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις. Αυτές οι διαδικασίες διευκολύνουν τον περιορισμό του αριθμού των εισακτέων είτε στην περίπτωση κατά την οποία ο αριθμός των υποψηφίων υπερβαίνει τη δυναμικότητα του ιδρύματος είτε επειδή πρόκειται για ένα εθνικό σύστημα *numerus clausus*.

KENTRIKH KAI ΔYTIKH EYPΩΠH

Αγγλία

Ανώτερη Β/θμια

Στη διετή ανώτερη Β/θμια (16-18) οι μαθητές επιλέγουν κύκλο σπουδών ανάλογα με τις προτιμήσεις τους και τον τύπο του πιστοποιητικού A levels που θέλουν να λάβουν και κάνουν αίτηση σε σχολεία / κολλέγια που προσφέρουν τον κύκλο σπουδών που τους ενδιαφέρει.⁵ Στο τέλος διεξάγονται εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο από εγκεκριμένους εξωτερικούς εξεταστικούς φορείς (*Examination Boards*).⁶

Οι κύκλοι σπουδών, με τα ανάλογα πιστοποιητικά που παρέχονται, εμπίπτουν σε 3 βασικούς τύπους:⁷

- *ακαδημαϊκό*: με φοίτηση σε σχολείο / κολλέγιο και μπορεί να οδηγήσει κυρίως σε πανεπιστήμιο αλλά και σε μαθητεία ή σε μια θέση εργασίας
- *τεχνικό - επαγγελματικό*: με φοίτηση σε σχολείο / κολλέγιο συνδυάζει πρακτικές γνώσεις με απόκτηση δεξιοτήτων και μπορεί να οδηγήσει σε μια θέση εργασίας ή στο πανεπιστήμιο.
- *μαθητείας*: σε σχολές μαθητείας ή στην εργασία

Από τους ανωτέρω βασικούς τύπους θα εστιάσουμε στον *ακαδημαϊκό* και συγκεκριμένα στο A levels, καθώς είναι η συνηθέστερη οδός για την πρόσβαση στην Γ/θμια με τη λήψη του τίτλου σπουδών GCE A Level (*General Certificate of Education Advanced Level*).⁸

A Levels

Στο A levels οι μαθητές λαμβάνουν 3 τουλάχιστον γνωστικά πεδία στο διάστημα 2 ετών. Για να συμμετάσχει ο μαθητής σε κύκλο σπουδών A levels συνήθως πρέπει:

- να έχει βαθμούς A - C σε 5 τουλάχιστον μαθήματα GCSE (απολυτήριο Γυμνασίου)⁹
- ιδανικά, να έχει βαθμό τουλάχιστον B σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα του GCSE που τον ενδιαφέρουν όσον αφορά τις σπουδές, την καριέρα που θέλει να ακολουθήσει κλπ.

Το φάσμα επιλογών γνωστικών πεδίων είναι πολύ ευρύ και η επιλογή γίνεται ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα, καθώς και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις A level που ίσως έχει το αντικείμενο που θέλει να σπουδάσει ο μαθητής στη συνέχεια.

⁵ Δεν προσφέρουν όλα τα σχολεία κύκλους σπουδών όλων των εξεταστικών φορέων.

⁶ Examination Boards: AQA, City and Guilds, Edexcel, LCCI, OCR, Cambridge Assessment κ.ά.

⁷ Αναλυτικά οι τύποι των πιστοποιητικών που παρέχονται στο: <https://www.ucas.com/ucas/16-18-choices/search-and-apply/post-16-qualifications-you-can-take>.

⁸ Ο τίτλος σπουδών GCE AS Levels (General Certificate of Education Advanced Subsidiary Levels), που αποτελεί unit του A levels, ισοδυναμεί με απολυτήριο ανώτερης Β/θμιας αλλά δεν δίνει πρόσβαση στην Γ/θμια.

⁹ Κύκλος σπουδών κατώτερης Β/θμιας με τελικές εξετάσεις από τα ανωτέρω Examination Boards.

Οι απαιτήσεις/προδιαγραφές του προγράμματος σπουδών, που τίθενται από το Υπουργείο Παιδείας,¹⁰ ελέγχονται και πιστοποιούνται από τον *Ofqual* (*Office of Qualifications and Examinations Regulation*), ανεξάρτητη Αρχή, υπόλογο στη Βουλή. Το περιεχόμενο των εξεταζόμενων γνωστικών αντικειμένων περιγράφεται με γενικούς επιστημονικούς όρους και είναι δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας.¹¹ Κάθε εξεταστικός φορέας, βέβαια, ορίζει το δικό του διδακτικό υλικό, τη διδακτέα και εξεταστέα ύλη, ακολουθώντας πάντα τις ανωτέρω προδιαγραφές, δηλ. χωρίς περιορισμούς της ύλης σε σελίδες ή κεφάλαια, αλλά με περιγραφή της βάσει θεματικών ενοτήτων.

Παρακάτω δίνουμε ένα παράδειγμα των εγκεκριμένων γνωστικών πεδίων σε επίπεδο A level που προσφέρονται από έναν εξεταστικό φορέα, π.χ. τον OCR.¹²

- Accounting - H011, H411
- Ancient History - H007, H407 (from 2017)
- Art and Design - H200, H600 (from 2015)
- Art and Design (applied) - H013, H213, H413, H613
- Art and Design Suite - H160, H560
- Biblical Hebrew - H017, H417
- Biology - H021, H421
- Biology A - H020, H420 (from 2015)
- Biology B (Advancing Biology) - H022, H422 (from 2015)
- Business - H031, H431 (from 2015)
- Business (applied) - H026, H226, H426, H626
- Business Studies - H030, H430
- Chemistry A - H032, H432 (from 2015)
- Chemistry A - H034, H434
- Chemistry B (Salters) - H033, H433 (from 2015)
- Chemistry B (Salters) - H035, H435
- Classical Civilisation - H008, H408 (from 2017)
- Classical Greek - H044, H444 (from 2016)
- Classics - H038, H438
- Classics: Ancient History - H042, H442
- Classics: Classical Civilisation - H041, H441
- Classics: Classical Greek - H040, H440
- Classics: Latin - H039, H439
- Computer Science - H046, H446 (from 2015)
- Computing - H047, H447
- Critical Thinking - H052, H452
- Design and Technology - H004-H006, H404-H406 (from 2017)
- Design and Technology: Product Design - H053, H453
- Drama and Theatre - H059, H459 (from 2016)

¹⁰ <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-secondary-curriculum>.

¹¹ Στην ιστοσελίδα <https://www.gov.uk/government/publications> θέτοντας κατάλληλες λέξεις-κλειδιά, π.χ. ‘GCE A levels science’.

¹² <http://www.ocr.org.uk/qualifications/by-type/as-a-level-gce/>.

- Dutch - H193, H593
- Economics - H060, H460 (from 2015)
- Economics - H061, H461
- Electronics - H065, H465
- English Language - H069, H469
- English Language - H070, H470 (from 2015)
- English Language and Literature - H073, H473
- English Language and Literature (EMC) - H074, H474 (from 2015)
- English Literature - H071, H471
- English Literature - H072, H472 (from 2015)
- Film Studies - H010, H410 (from 2017)
- Film Studies - H067, H467
- French - H075, H475
- Further Mathematics A - H235, H245 (from 2017)
- Further Mathematics B (MEI) - H635, H645 (from 2017)
- General Studies - H079, H479
- Geography - H081, H481 (from 2016)
- Geography - H083, H483
- Geology - H014, H414 (from 2017)
- Geology - H087, H487
- German - H076, H476
- Government and Politics - H095, H495
- Gujarati - H194, H594
- Health and Social Care (applied) - H103, H303, H503, H703
- History A - H105, H505 (from 2015)
- History A - H106, H506
- History B - H108, H508
- Home Economics (Food, Nutrition and Health) - H111, H511
- Human Biology - H023, H423
- Humanities - H113, H513
- ICT - H117, H517
- ICT (applied) - H115, H315, H515, H715
- Latin - H043, H443 (from 2016)
- Law - H015, H415 (from 2017)
- Law - H134, H534
- Leisure Studies (applied) - H128, H528
- Mathematics - 3890-3892, 7890-7892
- Mathematics (MEI) - 3895-3898, 7895-7898
- Mathematics A - H230, H240 (from 2017)
- Mathematics B (MEI) - H630, H640 (from 2017)
- Media Studies - H009, H409 (from 2017)
- Media Studies - H140, H540
- Modern Foreign Language: French - H090, H490 (from 2016)
- Modern Foreign Language: German - H091, H491 (from 2016)
- Modern Foreign Language: Spanish - H092, H492 (from 2016)

- Music - H142, H542
- Music - H143, H543 (from 2016)
- Performance Studies - H148, H548
- Performing Arts (applied) - H146, H546
- Persian - H195, H595
- Physical Education - H154, H554
- Physical Education - H155, H555 (from 2016)
- Physics A - H156, H556 (from 2015)
- Physics A - H158, H558
- Physics B (Advancing Physics) - H157, H557 (from 2015)
- Portuguese - H196, H596
- Psychology - H167, H567 (from 2015)
- Psychology - H168, H568
- Quantitative Methods (MEI - AS Level only) - H133
- Religious Studies - H172, H572
- Religious Studies - H173, H573 (from 2016)
- Science (applied) - H175, H375, H575, H775
- Science (AS only) - H178
- Sociology - H180, H580 (from 2015)
- Sociology - H181, H581
- Spanish - H077, H477
- Statistics (MEI - AS Level only) - H132
- Travel and Tourism (applied) - H189, H389, H589, H789
- Turkish - H197, H597

Επιλέγοντας κάποιο γνωστικό πεδίο, π.χ. *Ιστορία (History)*¹³ ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ενημερωθεί για τις προδιαγραφές (*specifications*) του προγράμματος σπουδών. Εκεί δίνονται διευκρινήσεις για το περιεχόμενο των διδασκόμενων ενοτήτων (περιγραφικά), οδηγίες διδασκαλίας, αξιολόγησης (τύποι ερωτήσεων) και βαθμολόγησης. Επίσης δίνονται δείγματα θεμάτων αξιολόγησης (*assessment materials*) και θέματα εξετάσεων προηγούμενων ετών (*past papers*). Προτείνονται εγκεκριμένα διδακτικά εγχειρίδια¹⁴ (*endorced by OCR*) και τέλος δίνεται πλούσιο υποστηρικτικό υλικό για τον διδάσκοντα.

Πρόσβαση στην Γ/θμια

Οι απαιτήσεις / προδιαγραφές για την εισαγωγή στην Γ/θμια ορίζονται από τα ίδια τα ιδρύματα Γ/θμιας. Γενικά πάντως ισχύουν τα ακόλουθα:

- Πιστοποιητικό A levels σε 3 τουλάχιστον γνωστικά αντικείμενα (ή ισότιμο του A levels)¹⁵ – ίσως να απαιτούνται συγκεκριμένα μαθήματα ή/και συγκεκριμένοι βαθμοί στο A level
- Καταλληλότητα (ειδικές δεξιότητες που αποδεικνύονται με portfolio κλπ.)

¹³ <http://www.ocr.org.uk/qualifications/as-a-level-gce-history-a-h105-h505-from-2015/>.

¹⁴ Τα εγχειρίδια αγοράζονται από τους μαθητές.

¹⁵ NVQs(Vocational A leves), Cambridge Pre-Us, International Baccalaureate και ισότιμα άλλων χωρών.

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, αλλά λιγότερο συνηθισμένα:

- Επιπλέον ειδικές εξετάσεις σε κάποιες Σχολές, π.χ. LNAT για υποψηφίους Νομικής, UKCAT για υποψηφίους Ιατρικής
- Συνέντευξη

Είναι σημαντικό να αναφερθεί επίσης ότι στα βασικά χαρακτηριστικά του αγγλικού συστήματος ανήκει η ευελιξία και η παροχή πολλαπλών ευκαιριών. Δείγμα αυτού του χαρακτηριστικού είναι τα ακόλουθα:

- Ενήλικες >21 που δεν μπόρεσαν να παρακολουθήσουν A levels, με το απολυτήριο του Γυμνασίου (GCSE) και εργασιακή εμπειρία τουλάχιστον 3ετή μπορούν να έχουν πρόσβαση σε σχολή της Γ/θμιας συναφή της εργασιακής εμπειρίας τους.
- *Foundation degrees*: Προγράμματα σπουδών των Πανεπιστημίων, ισότιμα με δύο χρόνια ακαδημαϊκών σπουδών, για εκείνους τους εργαζόμενους που μετά το Λύκειο κατευθύνθηκαν στην αγορά εργασίας. Η ευελιξία έγκειται στο ότι τελειώνοντας κάποιος τις σπουδές στα F.d. μπορεί να εισαχθεί στο 3^ο έτος των Πανεπιστημίων και να αποκτήσει τίτλο Γ/θμιας Εκπαίδευσης. Αντίστοιχη ευελιξία προσφέρει και το *Diploma of Higher Education*.
- *Clearing*: πρόκειται για μια διαδικασία που ακολουθούν οι Σχολές μετά την πρώτη επιλογή των φοιτητών τους μέσω του οργανισμού *UCAS (Universities and Colleges Admissions Service)*, φορέα που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των αιτήσεων για ανώτερες σπουδές στο Ηνωμένο Βασίλειο. Με το *clearing* τα Πανεπιστήμια ανακοινώνουν το περίσσειμα θέσεων και «κλείνουν» με αυτό τον τρόπο τα κενά τους. Μπορεί, δηλαδή, ένας υποψήφιος που αρχικά απορρίφθηκε να γίνει τελικά δεκτός από το Πανεπιστήμιο που επιθυμεί, εφόσον, βέβαια, πληροί κάποια από τα standards που θέτει το τμήμα.

Γενικά, για τις προϋποθέσεις εισαγωγής οι μαθητές μπορούν να ενημερώνονται μέσω της ιστοσελίδας www.educationuk.org και του UCAS.

Συμπεράσματα:

- Η ανώτερη Β/θμια διαρκεί 2 έτη.
- Οι τελικές εξετάσεις για την απόκτηση του GCE (απολυτηρίου Λυκείου) καθώς και του GCSE (απολυτηρίου Γυμνασίου) διενεργούνται από πιστοποιημένους εξωτερικούς εξεταστικούς φορείς (*Examination Boards*).
- Οι μαθητές έχουν την ελευθερία να ‘διαμορφώσουν’ και να φοιτήσουν στον κύκλο σπουδών που τους ενδιαφέρει με βάση τις προτιμήσεις τους αλλά και τις απαιτήσεις των Πανεπιστημίων στα οποία θέλουν να φοιτήσουν.
- Το φάσμα γνωστικών πεδίων που προσφέρεται είναι ευρύτατο.
- Το πρόγραμμα σπουδών διαμορφώνεται από τον κάθε εξεταστικό φορέα πιστοποίησης, εγκεκριμένο βέβαια από το Υπουργείο (που θέτει το National Curriculum) και τον Ofqual, ανεξάρτητη Αρχή που ρυθμίζει τη διεξαγωγή των εξετάσεων πιστοποίησης προσόντων.
- Για την πρόσβαση στην Γ/θμια η συνηθέστερη οδός είναι μέσω του πιστοποιητικού GCE A levels. Το κάθε ίδρυμα Γ/θμιας (κάθε Τμήμα, πιο συγκεκριμένα) πάντως ορίζει τις δικές του προϋποθέσεις εισαγωγής.

Εκείνο που χαρακτηρίζει το αγγλικό σύστημα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση είναι η ευελιξία και οι διάφορες επιλογές των υποψηφίων.

Γαλλία

Εισαγωγικά

Το Γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα στο επίπεδο της Β/θμιας εκπαίδευσης είναι εν γένει συνυφασμένο, θα λέγαμε, με το θεσμό του εθνικού απολυτηρίου, το γνωστό *Baccalauréat* (*Bac*). Χαρακτηριστική σε αυτό ήταν η φράση της Υποδιευθύντριας του Γαλλικού τμήματος της Ελληνογαλλικής Σχολής Ευγένιος Ντελακρουά, κυρίας Veronique Mossard, «*Το Baccalauréat για μας είναι κομμάτι του πολιτισμού μας, είναι στοιχείο της κουλτούρας μας*».

Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

A. Baccalauréat

Το εθνικό απολυτήριο των Γάλλων, *Baccalauréat*, αποκτάται έπειτα από την τριετή φοίτηση των μαθητών στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, κυρίως, την επιτυχία τους στις εθνικές εξετάσεις (γραπτές και προφορικές) στο τέλος της τρίτης τάξης. Ουσιαστικά πρόκειται για εξετάσεις με κοινά, σε εθνικό επίπεδο, θέματα και αξιολόγηση (διόρθωση) αυτών από εξωτερικούς κριτές. Τα μόνα μαθήματα (γενικής παιδείας) που συνυπολογίζονται (σε ποσοστό που δεν αλλοιώνει, βεβαίως, τον Μ.Ο. των τελικών εξετάσεων) είναι αυτά της Φυσικής Αγωγής (Αθλητισμός) και η Ξένη Γλώσσα. Ανάλογα με την κατεύθυνση που επιλέγουν οι μαθητές στο Bac ακολουθούν πανεπιστημιακές σπουδές, που συνήθως συνάδουν με τη γνωστική τους κατεύθυνση. Ο βαθμός του εθνικού απολυτηρίου (*Bac*) καθορίζει την προτεραιότητα με την οποία ο κάθε απόφοιτος επιλέγει το Πανεπιστήμιο και το τμήμα στο οποίο μπορεί να εγγραφεί.

B. Baccalauréat pro

Πρόκειται για το αντίστοιχο εθνικό απολυτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης, το οποίο συνιστά από μόνο του αρχική επαγγελματική κατάρτιση, μιας και ο μαθητής, κατά τη διάρκεια της τριετούς φοίτησης στην ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, αποκτά εμπειρία από επιχειρήσεις. Το 75% των μαθητών που αποκτούν το Bac pro στρέφεται στην αγορά εργασίας, ενώ το 25% συνεχίζει για ανώτατες σπουδές, δίνοντας εξετάσεις για το Brevet de technician supérieur (Δίπλωμα Ανώτατου Τεχνικού), το οποίο του ανοίγει μια παλέτα 88 εξειδικευμένων ειδικοτήτων, έπειτα από διετή εκπαίδευση.

Γ. Certificat d' Aptitude Professionnelle (CAP)

Αυτό το Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης προσφέρεται για 200 διαφορετικές ειδικότητες (π.χ. CAP ζαχαροπλαστική – μαγειρική) και συνδέεται με την αγορά εργασίας. Ο μαθητής δύναται να το αποκτήσει με εξετάσεις στο τέλος της Β' Λυκείου, πριν το Bac.

Ποια τα κοινά μαθήματα και οι κατευθύνσεις του Bac και του Bac pro;

Ο μαθητής στο Λύκειο επιλέγει μια από τις κατευθύνσεις (series), η οποία τον οδηγεί και σε έναν συγκεκριμένο τύπο απολυτηρίου (bac) για την πρόσβαση στις Σχολές. Τα κοινά μαθήματα (γενικής παιδείας) ανεξάρτητα της κατεύθυνσης είναι:

- Γαλλικά
- Φιλοσοφία
- Ξένη γλώσσα
- Ιστορία
- Γεωγραφία
- Φυσική αγωγή (Αθλητισμός)

Οι κατευθύνσεις στην ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπ/ση (Λύκειο) είναι:

1. Λογοτεχνία – Le Bac L
2. Θετικές επιστήμες – Le Bac S
3. Κοινωνικές και Οικονομικές επιστήμες – Le Bac ES

Οι κατευθύνσεις στην ανώτερη τεχνολογική (επαγγελματική) εκπ/ση είναι:

1. Management επιστημών και τεχνολογίας – Le bac STMG
2. Βιομηχανικές επιστήμες και τεχνολογίες βιώσιμης ανάπτυξης – Le Bac STI2D
3. Επιστήμη και τεχνολογία Εργαστηρίου – Le Bac STL
4. Υγεία και κοινωνικές/ τεχνικές επιστήμες – Le Bac ST2S
5. Τεχνικές μουσικής και χορού – Le Bac TMD
6. Τουριστική και Ξενοδοχειακή βιομηχανία – Le Bac Hôtellerie
7. Επιστήμες και Τεχνολογίες της Αγρονομίας – Le Bac STAV

Σχολικά εγχειρίδια και διδακτέα/ εξεταστέα ύλη

Τα σχολικά βιβλία στη Γαλλία δε διανέμονται δωρεάν. Το Υπουργείο Παιδείας δίνει μια κεντρική και ενιαία κατεύθυνση, όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών για κάθε μάθημα και από κει και πέρα τη συγγραφή των εγχειριδίων αναλαμβάνει ένας αριθμός εκδοτικών οίκων. Οι σύλλογοι διδασκόντων των σχολικών μονάδων κινούνται αυτόνομα ως προς την επιλογή των βιβλίων. Δεν υπάρχει εξεταστέα ύλη που να εντάσσεται σε αυστηρό πλαίσιο συγκεκριμένων σελίδων - αφού δεν υπάρχει ένα βιβλίο - αυτή περιγράφεται με γενικούς επιστημονικούς όρους (θεματικές ενότητες). Η διδακτέα και εξεταστέα ύλη σχεδόν ταυτίζονται¹⁶.

Η Πρόσβαση στην Γ/θμια (Πανεπιστήμια και Σχολές υψηλού κύρους)

Το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται μεικτό. Τι σημαίνει μεικτό σύστημα; Όπως αναφέραμε και παραπάνω, η πρόσβαση στα Πανεπιστήμια είναι εγγυημένη από το κράτος και εξαρτάται από τη βαθμολογία του μαθητή στο Bac και τη σειρά προτίμησης. Υπάρχουν, ωστόσο, και τμήματα που θέτουν τις δικές τους (έξτρα) προϋποθέσεις,

¹⁶ <http://eduscol.education.fr/>.

όπως είναι οι ειδικές εξετάσεις, το βιογραφικό σημείωμα, ερευνητική εργασία (project), portfolio κ.α.

Το κράτος δεν εγγυάται την «ελεύθερη» πρόσβαση, με μόνο δηλ. κριτήριο το εθνικό απολυτήριο, για τα Ιδρύματα υψηλού κύρους. Ποιες είναι αυτές οι περίφημες σχολές; Πρόκειται για τις Grandes Écoles (Μεγάλες Σχολές), τα Institut universitaire de technologie (Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα Τεχνολογίας) και τους Sections des Techniciens Supérieurs (Τομείς για Ανώτερους Τεχνικούς).

Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στις σχολές αυτές είναι δύο. Καταρχάς ο υψηλός βαθμός του απολυτηρίου, το Bac⁺, και ένα πρόγραμμα προετοιμασίας διάρκειας δύο ετών (classe préparatoire), από το οποίο όταν αποφοιτήσει ο υποψήφιος σπουδαστής των Grandes Écoles, υποβάλλεται πάλι σε εξετάσεις. Οι υψηλές απαιτήσεις των σχολών αυτών δεικνύουν ότι πρόκειται περισσότερο για μεγάλα ερευνητικά κέντρα, παρά για πανεπιστήμια.

Είσοδος στην Ανώτατη Εκπαίδευση εκτός Baccalauréat

Η Γαλλία χαρακτηρίζεται από ευελιξία όσον αφορά τις σπουδές στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε το *Aquis Professionnel*. Πρόκειται για την αναγνώριση επαγγελματικής προϋπηρεσίας (τουλάχιστον τριετή), που επιτρέπει στους πολίτες να εγγραφούν σε αντίστοιχο με το αντικείμενο της εργασίας τους πανεπιστημιακό τμήμα. Ορισμένα τμήματα ζητούν κάτι παραπάνω από την βεβαιωμένη προϋπηρεσία, όπως εισαγωγικές εξετάσεις, portfolio κ.α.

Εναλλακτική δυνατότητα για πανεπιστημιακές σπουδές προσφέρεται με το *Diplôme d'accès aux études iniversitaires (DAEU)*. Πρόκειται για μια διαδικασία που πηγάζει από τα ίδια τα Πανεπιστήμια για όσους διέκοψαν τις σπουδές τους πριν αποκτήσουν το Bac. Τα Ιδρύματα προσφέρουν ένα χρόνο προετοιμασίας και στη συνέχεια εξετάσεις εισαγωγής στα ίδια τα τμήματα. Αυτό το προπαρασκευαστικό έτος¹⁷ έχει δύο κατευθύνσεις:

1. DAEU A (littéraire)

Οι υποψήφιοι διδάσκονται και εξετάζονται σε δύο υποχρεωτικά μαθήματα: Γαλλική Γλώσσα και μια Ξένη (συνήθως αγγλικά). Επιπλέον καλούνται να επιλέξουν δύο μαθήματα από τα εξής: Οικονομία, Ιστορία, Γεωγραφία, Μαθηματικά, Φιλοσοφία, δεύτερη Ξένη Γλώσσα και Δίκαιο.

2. DAEU B (scientifique)

Εδώ οι υποψήφιοι εξετάζονται υποχρεωτικά στη Γαλλική Γλώσσα και στα Μαθηματικά. Επίσης έχουν να διαλέξουν δύο ακόμα μαθήματα προς εξέταση από τα: Βιολογία, Χημεία, Φυσική.

Συμπερασματικά

α. Το Γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από τη «δια βίου» αξιολόγηση – εξέταση. Οι πιο σημαντικές εξετάσεις, μάλιστα, γίνονται σε εθνικό επίπεδο και είναι κοινές για όλους τους

¹⁷ Μονοετές προ-πανεπιστημιακό τμήμα δεύτερης ευκαιρίας ισοδύναμο του Bac.

μαθητές. Αξιοσημείωτο είναι ότι εκτός από τις εθνικές εξετάσεις για το φημισμένο *Baccalauréat*-απολυτήριο Λυκείου- εξετάσεις και μάλιστα εθνικές προϋποθέτει και το απολυτήριο Γυμνασίου (*Diplôme National du Brevet*). Επίσης, να σημειώσουμε ότι, ακόμα και αν καταφέρει κάποιος να εισαχθεί σε Ανώτατη Σχολή, υπόκειται σε όλη τη διάρκεια των σπουδών του σε αυστηρή επιλογή από τα ίδια τα Πανεπιστήμια. Με άλλα λόγια, στη Γαλλία δεν είναι καθόλου ευνόητο ότι, αφού πέρασες στο Πανεπιστήμιο, κάποια στιγμή θα πάρεις και το πτυχίο.

β. Μεικτό σύστημα για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια: Κατηγορίες Σχολών-Πανεπιστημίων με διαφορετικά κριτήρια εισόδου.

γ. Ευελιξία όσον αφορά την πρόσβαση, όχι μόνο με το Bac.

δ. Η εξεταστέα ύλη δεν υπόκειται σε περιορισμούς. Περιγράφεται με επιστημονικούς όρους και αφορά μεν στο πρόγραμμα σπουδών της τελευταίας τάξης του Λυκείου, ωστόσο θεωρείται ότι ο μαθητής γνωρίζει όλα όσα διδάχθηκε τα προηγούμενα χρόνια.

ε. Τα σχολικά βιβλία δεν παρέχονται δωρεάν. Εκδοτικοί οίκοι φροντίζουν για την αναπαραγωγή και πώλησή τους στους μαθητές δια μέσου των σχολικών μονάδων.

Γερμανία

1. Εισαγωγή

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αποτελείται από 16 ομόσπονδα κρατίδια, τα οποία είναι υπεύθυνα για την εκπαίδευση που παρέχεται στα σχολεία της περιοχής τους. Έμφαση δίνεται στην επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς η Γερμανία είναι μια χώρα με ισχυρή οικονομία και πολλές επιχειρήσεις που χρειάζονται εξειδικευμένο προσωπικό¹⁸.

2. Σκοπός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίζεται σε δύο κύκλους. Ο πρώτος κύκλος δευτεροβάθμιας (κατώτερη βαθμίδα) είναι υποχρεωτικός και διαρκεί 6 χρόνια. Στόχος είναι η προετοιμασία των μαθητών για την ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας. Διακρίνεται σε τύπους σχολείων που προσφέρουν έναν κύκλο εκπαίδευσης, ο οποίος οδηγεί σε έναν συγκεκριμένο τύπο πιστοποιητικού και σε τύπους σχολείων που προσφέρουν περισσότερες κατευθύνσεις εκπαίδευσης (Schularten mit mehreren Bildungsgängen). Τα πρώτα δύο χρόνια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελούν ένα στάδιο προσανατολισμού για τους μαθητές, πριν επιλέξουν οριστικά τύπο σχολείου και συνεπώς το είδος των σπουδών που θα ακολουθήσουν.

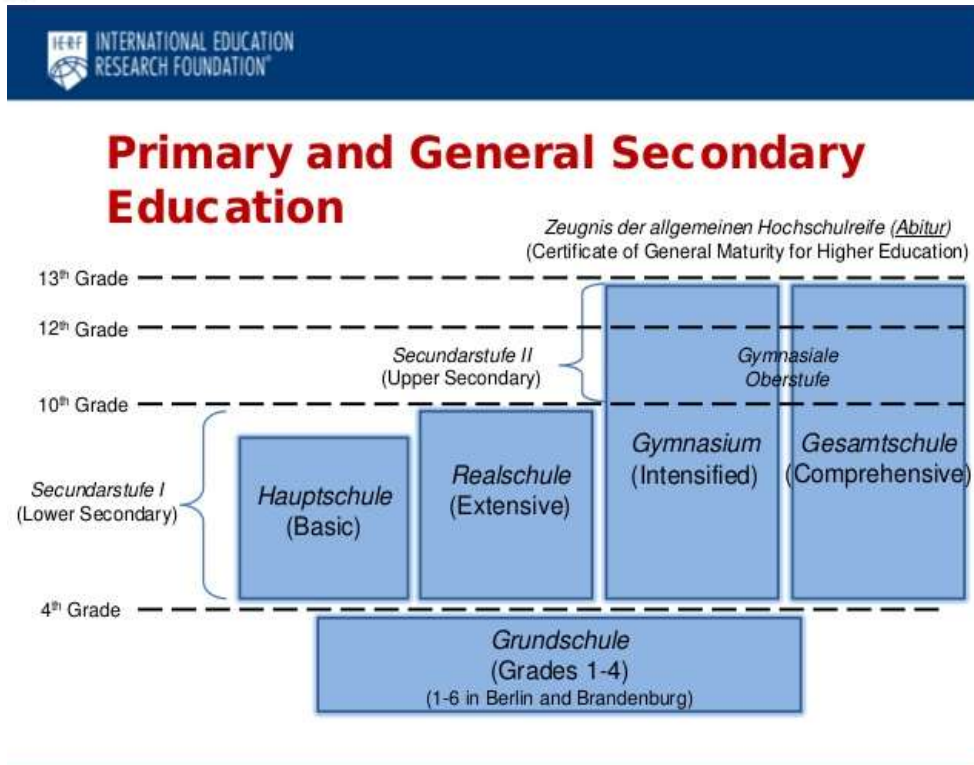
Ο δεύτερος κύκλος δευτεροβάθμιας (ανώτερη βαθμίδα) διαρκεί 3 χρόνια, περιλαμβάνει σχολεία γενικής εκπαίδευσης και σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης, όπως Berufliches Gymnasium (Επαγγελματικό Γυμνάσιο) Berufsfachschulen (ειδικές επαγγελματικές σχολές), Fachoberschulen, Berufsoberschulen (ανώτερες επαγγελματικές/τεχνικές Σχολές). Στη Γερμανία εφαρμόζεται και το δυϊκό σύστημα¹⁹ (duales system) για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Στο τέλος της ανώτερης βαθμίδας δευτεροβάθμιας οι μαθητές αποκτούν είτε επαγγελματικά προσόντα είτε δικαίωμα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση.

Στο επίπεδο αυτό της δευτεροβάθμιας κυριαρχεί η επαγγελματική εκπαίδευση, γεγονός που οφείλεται στη μεγάλη βιομηχανική ανάπτυξη της Γερμανίας.

¹⁸ https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/Berufsbildungsbericht_2019_englisch.pdf (13/12/2020)

¹⁹ Σύστημα που συνδυάζει την εκπαίδευση σε επαγγελματικές σχολές μειωμένης φοίτησης με μαθητεία στον χώρο εργασίας.

2.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια²⁰

Περιλαμβάνει τρεις βασικούς τύπους σχολείων που προσφέρουν έναν ολοκληρωμένο κύκλο εκπαίδευσης σε μαθητές ηλικίας 10 έως 15/16 ετών και οδηγούν σε έναν συγκεκριμένο τίτλο, που επιτρέπει την πρόσβαση στην ανώτερη δευτεροβάθμια.

Το Hauptschule (τεχνικό σχολείο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) παρέχει βασική γενική εκπαίδευση και πρακτική προετοιμασία για το είδος εργασίας που επιθυμούν οι μαθητές να ακολουθήσουν. Σε ορισμένα κρατίδια αυτός ο τύπος σχολείου συγχωνεύεται με το σχολείο γενικής δευτεροβάθμιας (Realschule)²¹.

Το Realschule (σχολείο γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) παρέχει στους μαθητές ευρύτερη γενική εκπαίδευση και διδασκαλία τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας (συνήθως Αγγλικά), συνδυάζοντας επαγγελματική κατάρτιση υψηλού επιπέδου και γενική εκπαίδευση, που οδηγούν είτε στην επαγγελματική κατάρτιση είτε δίνουν πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση.

Το Gymnasium (Γυμνάσιο) προσφέρει γενική εκπαίδευση σε βάθος και διδασκαλία τουλάχιστον δύο ξένων γλωσσών. Αποτελείται από κατώτερο και από ανώτερο κύκλο σπουδών

²⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-14_en (30/12/2020)

²¹ Mittelschule ενδιάμεσος τύπος σχολείου σε ορισμένα κρατίδια που συνδυάζει το Hauptschule και το Realschule (<https://www.german-way.com/history-and-culture/education/the-german-school-system/>) (30/12/2020)

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στον ανώτερο κύκλο σπουδών προετοιμάζει τους μαθητές για τις εθνικές εξετάσεις πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το Gesamtschule (ενιαίο σχολείο), που υπάρχει σε ορισμένα κρατίδια²², ενσωματώνει τους άλλους 3 τύπους σχολείων με ή χωρίς ανώτερο γυμνασιακό επίπεδο. Επιτρέπει στους μαθητές που φοιτούν σ' αυτό να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας και να προετοιμαστούν για την εξέταση Abitur.

2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια²³

Οι μαθητές ηλικίας 15/16 έως 17/18 εισάγονται στους διάφορους τύπους σχολείων της ανώτερης βαθμίδας δευτεροβάθμιας, ανάλογα με τους τίτλους που απέκτησαν στο τέλος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατά τη φοίτηση σε έναν τύπο σχολείου είναι δυνατή η διακοπή και η μετάβαση σε άλλον τύπο σχολείου, εάν υπάρχουν οι απαιτούμενες επιδόσεις.

Στον ανώτερο κύκλο σπουδών του Gymnasium (gymnasiale Oberstufe) και στον ανώτερο κύκλο του Gesamtschule οι μαθητές προετοιμάζονται για την εξέταση Abitur με στόχο την απόκτηση του γενικού τίτλου²⁴ (Abitur) που επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το gymnasiale Oberstufe υποδιαιρείται σε μια εισαγωγική φάση διάρκειας ενός έτους και μια διετή φάση προσόντων. Περιλαμβάνει μαθήματα υποχρεωτικά και επιλογής. Τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) εντάσσονται στα παρακάτω πεδία εργασίας (θεματικές περιοχές προσανατολισμού): 1) πεδίο Γλωσσών, Λογοτεχνίας και Τεχνών (Γερμανικά, Ξένες Γλώσσες, Τέχνες, Μουσική) 2) πεδίο Κοινωνικών Επιστημών (Ιστορία, Γεωγραφία, Φιλοσοφία, Πολιτική, Οικονομικά) και 3) πεδίο Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Πληροφορική). Ανάλογα με τους κανονισμούς κάθε κρατιδίου στα μαθήματα περιλαμβάνονται και οι θρησκευτικές σπουδές. Για το σύστημα υποχρεωτικών μαθημάτων και μαθημάτων επιλογής την ευθύνη για την οργάνωση και τον σχεδιασμό έχει το κάθε κρατίδιο. Ωστόσο οι μαθητές στη φάση προσόντων υποχρεωτικά επιλέγουν τα εξής μαθήματα: Γερμανικά, μια Ξένη Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία και μια από τις Φυσικές επιστήμες.²⁵

Κατά τη διάρκεια της εισαγωγικής φάσης οι μαθητές υποχρεούνται να παρακολουθήσουν δύο μαθήματα ξένων γλωσσών. Στη διετή φάση προσόντων οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μαθήματα για περαιτέρω εξειδίκευση.

²² <https://www.german-way.com/history-and-culture/education/the-german-school-system/> (30/12/2020)

²³ <https://www.kmk.org/de/themen/allgemeinbildende-schulen/bildungswege-und-abschluesse/sekundarstufe-ii-gymnasiale-oberstufe-und-ab> (3/1/2021) και https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-21_en (30/12/2020)

²⁴ Επίσημα ο τίτλος ονομάζεται Allgemeine Hochschulreife (το αντίστοιχο απολυτήριο Λυκείου στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα).

²⁵ https://resources.finalsite.net/images/v1565717454/gisnyorg/z0z3tadf4nkwjkwjwxvi/DIA_2020GuidelinesEnglishtr-anslation-Alberti-2019.pdf (3/1/2021)

Τα μαθήματα κατηγοριοποιούνται σε μαθήματα βασικού επιπέδου (συνήθως 2 έως 3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα), τα οποία προσφέρουν ευρεία γενική εκπαίδευση και σε μαθήματα ανώτερου επιπέδου (4 έως 6 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα) που σχεδιάζονται, για να προσφέρουν εξειδικευμένη γνώση με στόχο την προετοιμασία για ακαδημαϊκές σπουδές²⁶. Οι μαθητές παίρνουν 2 έως 4 μαθήματα αυξημένων απαιτήσεων. Τουλάχιστον ένα από αυτά τα μαθήματα πρέπει να είναι Γερμανικά, μια Ξένη Γλώσσα, Μαθηματικά ή μια από τις Φυσικές Επιστήμες.

Ορισμένα ομοσπονδιακά κρατίδια επιτρέπουν στους μαθητές να εντάξουν προαιρετικά στη φάση προσόντων μια εργασία που έκαναν, ένα σεμινάριο που παρακολούθησαν, τη συμμετοχή τους σε έναν διαγωνισμό, τα οποία επιτυγχάνουν στο πλαίσιο τουλάχιστον δύο σχολικών εξαμήνων.

Η απόδοση που επιτεύχθηκε κατά τη διάρκεια του ανώτερου επιπέδου του Γυμνασίου αξιολογείται με βαθμούς 1 (πολύ καλά) έως 6 (ανεπιτυχώς). Οι βαθμοί απόδοσης της διετής φάσης προσόντων (4 εξάμηνα) στα μαθήματα εξετάσεων Abitur και στα μαθήματα των 3 πεδίων εργασίας συνυπολογίζονται στο συνολικό αποτέλεσμα (μαζί με την απόδοση στις τελικές εξετάσεις) για την πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σχολές με βάση ένα σύστημα πόντων²⁷ (μέγιστη βαθμολογία 15 πόντοι ανά μάθημα σε κάθε εξάμηνο).

Βαθμοί	1+	1	1-	2+	2	2-	3+	3	3-	4+	4	4-	5+	5	5-	6
Πόντοι	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

Στη διετή φάση προσόντων μπορούν να επιτευχθούν μέχρι 600 διδακτικές μονάδες (40 εξαμηνιαία μαθήματα από 15 πόντους). Δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις Abitur έχουν όσοι μπορούν να επιτύχουν τουλάχιστον 200 μονάδες στη φάση προσόντων.

Στην ανώτερη δευτεροβάθμια ανήκουν και οι ανώτερες επαγγελματικές σχολές, όπου η ολοκλήρωση της φοίτησης σ' αυτές, μπορεί να οδηγήσει σε συγκεκριμένα τμήματα πανεπιστημιακών σχολών ή σε πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτατη εκπαίδευση στη Γερμανία παρέχεται σε:

α) πανεπιστήμια (Universität) και ισοδύναμα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, όπως τεχνολογικά πανεπιστήμια (Technische Universitäten), που ειδικεύονται στις φυσικές επιστήμες και τη μηχανική, κολλέγια για παιδαγωγικές σπουδές (Pädagogische Hochschule), κολλέγια θεολογίας (Hochschulen für Theologie). Τα πανεπιστήμια είναι προσανατολισμένα στην έρευνα και προσφέρουν ακαδημαϊκή γνώση,

²⁶https://resources.finalsite.net/images/v1565717454/gisnyorg/z0z3tad4nkwwjkwjv/DIA_2020GuidelinesEnglishttranslation-Alberti-2019.pdf (3/1/2021)

²⁷[Academic Grading in Germany | K12 Academics](#) (3/1/2021)

β) πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (Fachhochschulen), που δίνουν έμφαση στην εφαρμοσμένη έρευνα,

γ) κολλέγια τέχνης και μουσικής, που προετοιμάζουν τους φοιτητές για καλλιτεχνικά επαγγέλματα και για τη διδασκαλία της μουσικής και της τέχνης.

Τα γερμανικά πανεπιστήμια έχουν ορισμένους κλάδους σπουδών (όπως Ιατρική, Οδοντιατρική, Φαρμακευτική) με περιορισμένο αριθμό εισακτέων (numerus clausus), ο οποίος καθορίζεται από μια κεντρική υπηρεσία (Stiftung für Hochschulzulassung -sFH) σε συνεργασία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα σημαντικότερα κριτήρια για τη διαδικασία επιλογής των φοιτητών σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο είναι ο μέσος όρος βαθμολογίας του γενικού απολυτηρίου (Abitur), ο χρόνος αναμονής και τα αποτελέσματα από ειδικές εξετάσεις που διενεργούνται από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, σε ορισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι δυνατόν να προβλέπεται από τα ίδια περιορισμός του αριθμού των εισακτέων, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κάθε κρατιδίου.

Σε όποια πανεπιστημιακά τμήματα δεν υπάρχουν περιορισμοί η φοίτηση είναι ελεύθερη για όλους όσους έχουν επιτύχει στις εξετάσεις πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Abitur).

Τέλος, επαγγελματική κατάρτιση για τους απόφοιτους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προσφέρεται σε ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στα τεχνικά κολλέγια (Fachschulen) και στις επαγγελματικές ακαδημίες (Berfusakademien).

3.1 Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χρειάζεται ο γενικός τίτλος Abitur (γνωστός και ως The Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife), που απονέμεται στους μαθητές στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας, ύστερα από την επιτυχή ολοκλήρωση του ανώτερου κύκλου σπουδών του Gymnasium και τη συμμετοχή σε κεντρικές εξετάσεις.

Η εξέταση Abitur περιλαμβάνει 4 ή 5 μαθήματα εξετάσεων· τουλάχιστον 3 γραπτά εξεταζόμενα μαθήματα και τουλάχιστον 1 προφορικά εξεταζόμενο μάθημα είναι υποχρεωτικά.

Τα μαθήματα εξετάσεων Abitur πρέπει να περιλαμβάνουν: τουλάχιστον 2 μαθήματα με αυξημένο επίπεδο δυσκολίας (μαθήματα ειδικότητας), 2 από τα 3 ακόλουθα μαθήματα: Γερμανική Γλώσσα, Ξένη Γλώσσα, Μαθηματικά (μαθήματα «Γενικής Παιδείας»), τουλάχιστον 1 μάθημα από τα υποχρεωτικά μαθήματα του κάθε πεδίου²⁸. Ένα μάθημα μπορεί να καθιερωθεί ως εξεταζόμενο, εάν διατίθενται για αυτό εγκεκριμένα προγράμματα σπουδών και εγκύκλιοι που καθορίζουν τις απαιτήσεις και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εξετάζεται το συγκεκριμένο μάθημα (Bildungsstandards für die Allgemeine Hochschulreife)²⁹ ή να έχει διδαχθεί στην εισαγωγική φάση του gymnasiale Oberstufe για 6 μήνες. Οι κανονισμοί μπορεί να διαφέρουν στα

²⁸ α) Γλώσσες, Λογοτεχνία και Τέχνες β) Κοινωνικές επιστήμες γ) Μαθηματικά, Φυσικές επιστήμες, Τεχνολογία

²⁹ ή κοινές απαιτήσεις εξέτασης για την εξέταση Abitur (Einheitliche Prüfungsanforderungen in der Abiturprüfung - EPA)

διάφορα ομοσπονδιακά κρατίδια. Ένα κρατίδιο μπορεί να ζητήσει να προστεθεί στις εξετάσεις Abitur ένα μάθημα που δεν έχει ακόμη εξεταστεί, για το οποίο θα αποφασίσει η διάσκεψη των υπουργών Παιδείας (Kultusministerkonferenz). Τα γραπτά εξεταζόμενα μαθήματα περιλαμβάνουν τουλάχιστον 2 μαθήματα με υψηλότερο επίπεδο δυσκολίας, από τα οποία το 1 τουλάχιστον είναι Γερμανική Γλώσσα, Ξένη Γλώσσα, Μαθηματικά ή Φυσική Επιστήμη. Η προφορική εξέταση πραγματοποιείται συνήθως ως ατομική εξέταση που διαρκεί 20 λεπτά σε μάθημα που έχει επιλέξει ο μαθητής. Προφορική εξέταση μπορεί να προγραμματιστεί και στα θέματα μαθημάτων που εξετάζονται γραπτά. Ανάλογα με τη νομοθεσία του κάθε κρατιδίου μπορεί να αποτελεί αντικείμενο εξέτασης ακόμα και η συγγραφή μιας εργασίας ή ενός project.

Η διάρκεια της γραπτής εξέτασης είναι τουλάχιστον 240 λεπτά (κατ' ανώτατο όριο 300) στα θέματα εξετάσεων με υψηλότερο επίπεδο δυσκολίας και τουλάχιστον 180 λεπτά (κατ' ανώτατο όριο 240) σε θέματα εξετάσεων με βασικό επίπεδο δυσκολίας.

Για τη διαδικασία της εξέτασης συγκροτείται στο αντίστοιχο σχολείο επιτροπή εξέτασης, η οποία έχει τουλάχιστον τρία μέλη, μεταξύ των οποίων ο διευθυντής ή ο αναπληρωτής του. Τα ομοσπονδιακά κρατίδια ρυθμίζουν την προεδρία της εξεταστικής επιτροπής με δική τους ευθύνη.

Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στο συνολικό αποτέλεσμα συνυπολογίζεται εκτός από την απόδοση στις τελικές εξετάσεις Abitur, η σχολική επίδοση του μαθητή κατά τη διετή φάση προσόντων στο gymnasiale Oberstufe (με μέγιστο 600 διδακτικές μονάδες). Κατά την εξέταση Abitur πρέπει να επιτευχθούν τουλάχιστον 100 διδακτικές μονάδες (με μέγιστο τις 300). Ο γενικός τίτλος Abitur απονέμεται, όταν η βαθμολογία είναι επαρκής, τουλάχιστον μέσος όρος βαθμολογίας 4 ή το λιγότερο 300 διδακτικές μονάδες.

Πίνακας υπολογισμού του μέσου βαθμού Abitur (Abiturdurchschnittsnote/N) από τον αριθμό των πόντων του συνολικού αποτελέσματος (Gesamtergebnisse/E)³⁰

Μέσος Βαθμός Abitur (N) από τον τύπο:

$$N = 5 \frac{2}{3} - E/180$$

Punkte	Abiturdurchschnittsnote
900 - 823	1,0
822 - 805	1,1
804 - 787	1,2
786 - 769	1,3
768 - 751	1,4
750 - 733	1,5
732 - 715	1,6
714 - 697	1,7
696 - 679	1,8
678 - 661	1,9

³⁰ <https://www.kmk.org/de/themen/allgemeinbildende-schulen/bildungswege-und-abschluesse/sekundarstufe-ii-gymnasiale-oberstufe-und-ab> (3/1/2021)

660 - 643	2,0
642 - 625	2,1
624 - 607	2,2
606 - 589	2,3
588 - 571	2,4
570 - 553	2,5
552 - 535	2,6
534 - 517	2,7
516 - 499	2,8
498 - 481	2,9
480 - 463	3,0
462 - 445	3,1
444 - 427	3,2
426 - 409	3,3
408 - 391	3,4
390 - 373	3,5
372 - 355	3,6
354 - 337	3,7
336 - 319	3,8
318 - 301	3,9
300	4,0

Τα θέματα εξετάσεων καθορίζονται από μια κεντρική αρχή (Zentralabitur) που στη Γερμανία είναι το Υπουργείο Πολιτισμού και Παιδείας (Kultusministerium) κάθε ομόσπονδου κρατιδίου³¹. Το 2012 η διάσκεψη των υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού (Kultusministerkonferenz) της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για τα μαθήματα των Γερμανικών, των Μαθηματικών και των Ξένων Γλωσσών (Αγγλικά, Γαλλικά) ενέκρινε συγκεκριμένα πρότυπα εξέτασης (Bildungsstandards für die Allgemeine Hochschulreife), λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με στόχο τη διασφάλιση κοινών απαιτήσεων απόδοσης στα συγκεκριμένα μαθήματα ανάμεσα στα διάφορα ομοσπονδιακά κρατίδια. Κατά την περίοδο 2013-2018 συγκεκριμένα πρότυπα εξέτασης καθιερώθηκαν και για άλλες ξένες γλώσσες, όπως Ρωσικά, Ισπανικά, Ιταλικά, Δανέζικα, Τσέχικα, Ολλανδικά, Ιαπωνικά, Τουρκικά, Κινέζικα. Επίσης τον Ιούνιο του 2020 η διάσκεψη των υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού (Kultusministerkonferenz) για τα μαθήματα της Βιολογίας, Χημείας και Φυσικής ενέκρινε συγκεκριμένα πρότυπα εξέτασης (Bildungsstandards für die Allgemeine Hochschulreife).

³¹ Μόνο στο κρατίδιο Ρηνανία-Παλατινάτο υπάρχει ακόμα ένας τύπος αποκεντρωμένης εξέτασης (Dezentrales Abitur), όπου οι εκπαιδευτικοί κάθε μαθήματος επιλέγουν και υποβάλλουν τα θέματα εξέτασης.

Σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά εξέτασης δημιουργήθηκε και μια κοινή «τράπεζα» θεμάτων εξέτασης (Pools von standardbasierten Abiturprüfungsaufg), η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς και είναι διαθέσιμη στα ομοσπονδιακά κρατίδια από το 2016/2017, για να αξιοποιηθεί κατά την εξέταση Abitur. Η «τράπεζα» αυτή συντονίζεται από το Ινστιτούτο Βελτίωσης της Ποιότητας της Εκπαίδευσης (Institut zur Qualitätsentwicklung im Bildungswesen – IQB).

Τέλος για τους μαθητές του ανώτερου επιπέδου του Gymnasium (που δεν αποκτούν προσόντα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) δίνεται η δυνατότητα απόκτησης τίτλου πρόσβασης στην τριτοβάθμια τεχνική εκπαίδευση (Fachhochschulreife), το νωρίτερο μετά την παρακολούθηση δύο σχολικών εξαμήνων της φάσης προσόντων.

Ωστόσο και οι μαθητές στις ανώτερες επαγγελματικές/τεχνικές σχολές (Fachoberschulen και Berufsoberschulen) μπορούν μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης και τελικές εξετάσεις να αποκτήσουν τον ειδικό τίτλο πρόσβασης σε συγκεκριμένα τμήματα των πανεπιστημίων (Fachgebundene Hochschulreife) ή τον τίτλο πρόσβασης στην τριτοβάθμια τεχνική εκπαίδευση (Fachhochschulreife³²), που παρέχει το δικαίωμα σπουδών σε πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (Fachhochschule).

4. Συμπεράσματα

1. Κάθε ομόσπονδο κρατίδιο είναι αρμόδιο για την εκπαίδευση που εφαρμόζεται, ενώ την ευθύνη και τον συντονισμό των εκπαιδευτικών πολιτικών όλων των ομόσπονδων κρατιδίων έχει η μόνιμη σύνοδος των υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού (Kultusministerkonferenz - KMK).
2. Το εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από ευελιξία, καθώς, αν και υποδιαιρείται σε διάφορους τύπους σχολείων με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, οι μαθητές υπό προϋποθέσεις έχουν τη δυνατότητα μετάβασης από τον ένα τύπο σχολείου στον άλλο. Στόχος είναι η ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων, ταυτόχρονα με επαγγελματική εξειδίκευση.
3. Η Γερμανία ανήκει στις ευρωπαϊκές χώρες που διενεργούνται εξωτερικά καθοριζόμενες εξετάσεις στο τέλος της μετα-υποχρεωτικής γενικής εκπαίδευσης.
4. Η βασική δομή του ανώτερου επιπέδου του Gymnasium περιλαμβάνει μια εισαγωγική φάση ενός έτους και μια διετή φάση προσόντων, την ένταξη των μαθημάτων σε τρία θεματικά πεδία, τη διαφοροποίηση μεταξύ υποχρεωτικών και μαθημάτων επιλογής, την παρακολούθηση μαθημάτων διαφορετικών επιπέδων απαιτήσεων.

³² <http://www.wir-sind-bund.de/WSB/EN/Eltern/Bildungssystem/Schulabschluesse/Fachabitur/fachabitur-node.html>
(30/12/2020)

Αυστρία

1. Εισαγωγή

Το αυστριακό εκπαιδευτικό σύστημα παρέχει ποικιλία εκπαιδευτικών προγραμμάτων (γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης). Στην Αυστρία η επαγγελματική εκπαίδευση είναι ισχυρή, καθώς το 82% των νέων ηλικίας 15-19 ετών εγγράφονται στην επαγγελματική εκπαίδευση, ενώ μόλις το 18% στη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση³³.

2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Μετά την υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση (4 χρόνια) οι μαθητές συνεχίζουν τη φοίτησή τους στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (4 χρόνια), η οποία μαζί με την πρώτη χρονιά στην ανώτερη δευτεροβάθμια είναι υποχρεωτική. Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Αυστρία διαρκεί 9 χρόνια και αρχίζει από την ηλικία των 6 ετών. Μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη γενική ή επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

2.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια³⁴

Η κατώτερη δευτεροβάθμια αποτελείται από το Γενικό Γυμνάσιο (Mittelschule)³⁵. Το Γενικό Γυμνάσιο (Mittelschule) προετοιμάζει τους μαθητές ηλικίας 10 έως 14 ετών για τα σχολεία της ανώτερης δευτεροβάθμιας και για την επαγγελματική τους ζωή. Ο τύπος αυτός σχολείου συνδυάζει της υψηλές προσδοκίες του κατώτερου κύκλου ακαδημαϊκής εκπαίδευσης με μια νέα κουλτούρα μάθησης και διδασκαλίας σύμφωνα με την οποία οι δυνατότητες και τα ταλέντα των παιδιών είναι υψίστης σημασίας³⁶.

Επίσης στην κατώτερη δευτεροβάθμια ανήκει το σχολείο ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Allgemein bildende Höhere Schule - AHS), που περιλαμβάνει έναν κατώτερο κύκλο σπουδών 4 χρόνων (AHS – Unterstufe) για μαθητές ηλικίας 10 έως 14 ετών. Μετά το τρίτο έτος οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα: α) στο Γυμνάσιο (Gymnasium), με έμφαση στα Λατινικά και στις Ξένες Γλώσσες, β) στο επιστημονικό Realgymnasium, με έμφαση στα Μαθηματικά και γ) στο Γυμνάσιο Οικονομικών (Wirtschaftskundliches Realgymnasium), με έμφαση στην Οικονομία. Το AHS προσφέρει διαφορετικούς προσανατολισμούς τόσο στον

³³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/austria_en (15/12/2020)

³⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-1_en (15/12/2020)

³⁵ Το 2008/2009 παρουσιάζεται ως πιλοτικό πρόγραμμα και εναλλακτική επιλογή αντί του σχολείου κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Hauptschule) και του κατώτερου κύκλου ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μέχρι το σχολικό έτος 2019/2020 ονομαζόταν Νέο Γυμνάσιο (Neue Mittelschule).

³⁶ <https://www.bmbwf.gv.at/Ministerium/Presse.html> “Educational paths in Austria 2020/2021”

κατώτερο όσο και στον ανώτερο κύκλο σπουδών που διαθέτει. Προϋπόθεση για την εισαγωγή στον κατώτερο κύκλο της ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας είναι η καλή ή άριστη γνώση της Γερμανικής Γλώσσας, η γνώση ανάγνωσης και αριθμητικής.

Για την μετάβαση από την κατώτερη δευτεροβάθμια στην ανώτερη απαιτείται ένα συγκεκριμένο επίπεδο επίδοσης.

2.2.Ανώτερη δευτεροβάθμια³⁷

Στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνονται 3 τύποι σχολείων γενικής εκπαίδευσης: α) το προ-επαγγελματικό σχολείο (Polytechnische Schule), που παρέχει ένα χρόνο επαγγελματικής καθοδήγησης (συνδυάζοντας τη γενική εκπαίδευση με μαθήματα επιλογής ανάλογα με τα επαγγελματικά ενδιαφέροντα των μαθητών) και προετοιμάζει όσους μαθητές επιθυμούν να αποκτήσουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σ' ένα επάγγελμα (μέσω επαγγελματικών σχολών μερικής φοίτησης και προγραμμάτων μαθητείας σε επιχειρήσεις) μετά το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, β) ο τετραετής ανώτερος κύκλος του ακαδημαϊκού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) διάρκειας 4 χρόνων (AHS – Oberstufe, για μαθητές ηλικίας 14-18 ετών) και γ) ο ειδικός τύπος σχολείου ανώτερου κύκλου σπουδών, Oberstufenrealgymnasium, που διαρκεί 4 χρόνια και προσφέρει διάφορους τομείς σπουδών.

Ο ανώτερος κύκλος της ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) περιλαμβάνει (όπως και ο κατώτερος κύκλος) το Γυμνάσιο (Gymnasium), που δίνει έμφαση στην ανθρωπιστική εκπαίδευση με Λατινικά, Ξένες Γλώσσες και Τέχνες, το Realgymnasium με έμφαση στις Φυσικές επιστήμες και τα Μαθηματικά και το Γυμνάσιο Οικονομικών (Wirtschaftskundliches Realgymnasium) που δίνει έμφαση στις Οικονομικές επιστήμες και στις δεξιότητες ζωής.

Για όλους τους τύπους σχολείων της ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) υπάρχουν υποχρεωτικά μαθήματα επιλογής για ένα σύνολο 6 ωρών την εβδομάδα στο Gymnasium, ή 8 ωρών στο Realgymnasium ή 10 ωρών στο Wirtschaftskundliches Realgymnasium³⁸. Τα ακαδημαϊκά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να ακολουθούν επίσης και δικά τους αυτόνομα σχολικά προγράμματα σπουδών.

Ο τετραετής ανώτερος κύκλος σπουδών της ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) ολοκληρώνεται με κεντρικά καθορισμένες εξετάσεις (Reifeprüfung ή Matura),³⁹ που δίνουν το δικαίωμα σπουδών σε πανεπιστήμια, πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών και κολλέγια εκπαίδευσης εκπαιδευτικών.

Στην ανώτερη δευτεροβάθμια παρέχεται επίσης επαγγελματική εκπαίδευση σε επαγγελματικές σχολές μερικής φοίτησης σε συνδυασμό με πρακτική άσκηση (μαθητεία) σε επιχειρήσεις (Berufsschule und Lehre), σε σχολεία ενδιάμεσης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Berufsbildende Mittlere Schule – BMS VET) που προσφέρουν προγράμματα που

³⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-1_en (14/12/2020)

³⁸ <https://www.bmbwf.gv.at/Ministerium/Presse.html> “Educational paths in Austria 2020/2021” (14/12/2020)

³⁹ Από το 2015/2016 για την πρόσβαση στο πανεπιστήμιο διενεργούνται εξετάσεις ταυτόχρονα για όλους τους μαθητές https://www.ric.si/general_matura/general_information/ (14/12/2020)

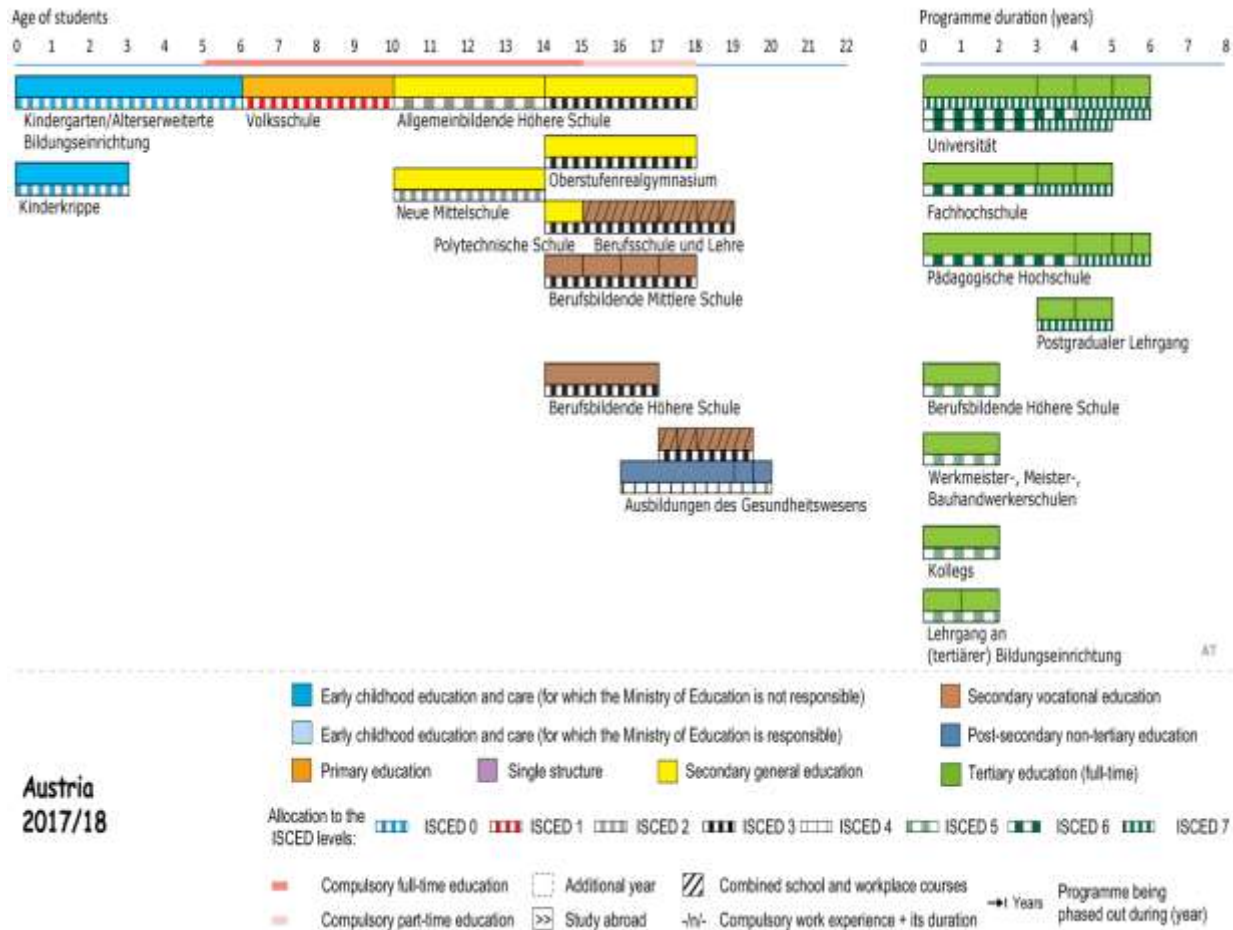
διαρκούν 1 με 2 χρόνια (προπαρασκευαστική – μερική επαγγελματική κατάρτιση) ή 3 με 4 χρόνια (προχωρημένη-πλήρη επαγγελματική κατάρτιση), σε κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Berufsbildende Höhere Schule-BHS VET) με διάρκεια σπουδών 5 χρόνια και σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τομέα της Υγείας (Ausbildungen Gesundheitswesen), διάρκειας 1 έως 3 χρόνια.

Τα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων ενδιάμεσης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BMS VET) και των κολλεγίων ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS VET) περιλαμβάνουν υποχρεωτικά μαθήματα γενικής παιδείας, υποχρεωτικά μαθήματα για τα πεδία εξειδίκευσης, μαθήματα επιλογής και υποχρεωτική τοποθέτηση σε εργασία (κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών).

Οι απόφοιτοι των κολλεγίων ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS VET) αποκτούν, ύστερα από τη διενέργεια εξετάσεων (Reifeprüfung und Diploma),⁴⁰ πλήρη επαγγελματικά προσόντα για ανώτερες θέσεις σε επιχειρήσεις και πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση. Αυτό το «διπλό» προσόν συνεπάγεται το δικαίωμα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά επιτρέπει επίσης την απασχόληση σε νομικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα βάσει του Εμπορικού Κώδικα.

Από το 2015/2016 στα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS VET), όμοια με τον νέο τύπο εξετάσεων στα σχολεία ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS), οι γραπτές εξετάσεις καθορίζονται κεντρικά και πραγματοποιούνται ταυτόχρονα για τους υποψήφιους ολόκληρης της Αυστρίας.

⁴⁰ Επίσης η ολοκλήρωση τουλάχιστον 3 χρόνων στα σχολεία ενδιάμεσης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BMS VET) και η παρακολούθηση συμπληρωματικών μαθημάτων οδηγεί στις εξετάσεις αυτές.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στην Αυστρία η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από δημόσια (Öffentliche Universität) και ιδιωτικά πανεπιστήμια (Privatuniversität), πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (Fachhochschulen), (πανεπιστημιακά) κολλέγια εκπαίδευσης (Pädagogische Hochschulen)⁴¹, που προσφέρουν προγράμματα σπουδών, τα οποία αποτελούν μέρος της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών και (πανεπιστημιακά) κολλέγια θεολογίας (Theologische Hochschulen). Στην ανώτατη εκπαίδευση ανήκει και το Ινστιτούτο Επιστήμης και Τεχνολογίας⁴² που προσφέρει διδακτορικά προγράμματα σπουδών.

Τα προγράμματα σπουδών, που προσφέρουν τα πανεπιστήμια, εντάσσονται στον τομέα των ανθρωπιστικών, καλλιτεχνικών και μηχανολογικών σπουδών. Τα πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με ισχυρό

⁴¹ <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education---universities/Higher-education-system.html> (18/12/2020)

⁴² 2006 ομοσπονδιακός νόμος για την ίδρυση του ερευνητικού Ινστιτούτου Επιστήμης και Τεχνολογίας.

επαγγελματικό προσανατολισμό και προσφέρουν προγράμματα σπουδών που συνδέονται με τη Μηχανολογία, την Οικονομία, τις Επιστήμες Υγείας, τις Κοινωνικές Επιστήμες, τις Φυσικές Επιστήμες, τις Τέχνες και τη Στρατιωτική Επιστήμη.

Για την πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σχολές, στην Αυστρία και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, απαιτείται η διενέργεια εθνικών εξετάσεων στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στις περισσότερες αυστριακές σχολές για τους αποφοίτους ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που έχουν περάσει επιτυχώς τις εθνικές εξετάσεις, η πρόσβαση είναι ελεύθερη. Στις καλλιτεχνικές σχολές οι υποψήφιοι πρέπει να δώσουν ένα τεστ, για να αποδείξουν τις ικανότητές τους⁴³. Σε ορισμένες σχολές υπάρχουν όρια στον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων που καθορίζονται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανάλογα με τη χωρητικότητά τους. Δεν υπάρχει κλειστός αριθμός των προσφερόμενων θέσεων που ορίζεται σε εθνικό επίπεδο (numerus clausus) στα αυστριακά πανεπιστήμια⁴⁴.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στο τέλος της μετα-υποχρεωτικής εκπαίδευσης, στα σχολεία ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) και στα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS -VET), διενεργούνται εξετάσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά την ακαδημαϊκή χρονιά 2015/2016 κεντρικά την ίδια μέρα με κοινά θέματα (Die Zentralmatura)⁴⁵ για όλους τους μαθητές της ανώτερης δευτεροβάθμιας και έκτοτε είναι υποχρεωτικές για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όλοι οι υποψήφιοι που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τον τελευταίο χρόνο της ανώτερης δευτεροβάθμιας (ή δεν έχουν κριθεί ανεπαρκείς σε παραπάνω από ένα υποχρεωτικό μάθημα) έχουν το δικαίωμα να συμμετάσχουν στις εξετάσεις.

Αρχικά (προ της μεταρρύθμισης του 2015) τα θέματα των εξετάσεων ορίζονταν από τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας υπό την έγκριση των αρμόδιων αρχών. Κατά τη σχολική χρονιά 2015/2016 για πρώτη φορά σε όλα τα σχολεία της ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) και στα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS -VET) διενεργούνται εξετάσεις με κεντρικά καθορισμένα θέματα εξετάσεων σε συγκεκριμένα μαθήματα (Die standardisierte Reife- und –Diplomprüfung - SRDP). Στόχος είναι η δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για τους υποψήφιους και η επίτευξη αντικειμενικότητας μέσω ενιαίων κριτηρίων αξιολόγησης.

Στον νέο τύπο εξέτασης οι μαθητές μπορούν να αποφασίσουν οι ίδιοι αν θα λάβουν μέρος σε 3 γραπτές και 3 προφορικές ή 4 γραπτές και 2 προφορικές εξετάσεις⁴⁶. Οι εξετάσεις βασίζονται

⁴³ «Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη: Αξιολόγηση και εξεταστικά συστήματα», Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2003

⁴⁴ «Συστήματα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: η ευρωπαϊκή εμπειρία» ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ, 1^{ος} τόμος

⁴⁵ https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/school/ev_sl/cm.html (18/12/2020)

⁴⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-1_en (18/12/2020)

σε ένα γραπτό προεπιστημονικό έργο (Vorwissenschaftliche Arbeit - VWA)⁴⁷ για τα σχολεία ακαδημαϊκής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (AHS) ή σε μια διπλωματική εργασία Diplomarbeit για τα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS), σε τυποποιημένες (κεντρικά καθορισμένες) ή μη τυποποιημένες γραπτές εξετάσεις⁴⁸ (standardisierten oder nicht-standardisierten schriftlichen Klausuren), καθώς και προφορικές εξετάσεις (mündliche Prüfungen), οι οποίες δεν καθορίζονται κεντρικά, αλλά παραμένουν υπό την ευθύνη των εκπαιδευτικών του κάθε σχολείου. Αν ένας υποψήφιος αποτύχει σε ένα μέρος των εξετάσεων, μπορεί να συνεχίσει στο επόμενο.

Στα ακαδημαϊκά σχολεία δευτεροβάθμιας (AHS)⁴⁹ υποχρεωτικά μαθήματα για τις γραπτές εξετάσεις (Klausurarbeiten) είναι τα Γερμανικά⁵⁰, τα Μαθηματικά και μια Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά), τα οποία εξετάζονται σε θέματα κεντρικά καθορισμένα. Προαιρετική είναι η γραπτή εξέταση σε άλλη Ξένη Γλώσσα ή σε άλλα μαθήματα⁵¹, ανάλογα με τον προσανατολισμό του κάθε σχολείου σε θέματα που είτε καθορίζονται κεντρικά είτε όχι. Κάθε εξέταση διαρκεί 4 με 5 ώρες και πραγματοποιείται σε συνεχόμενες ημέρες τον Μάιο.

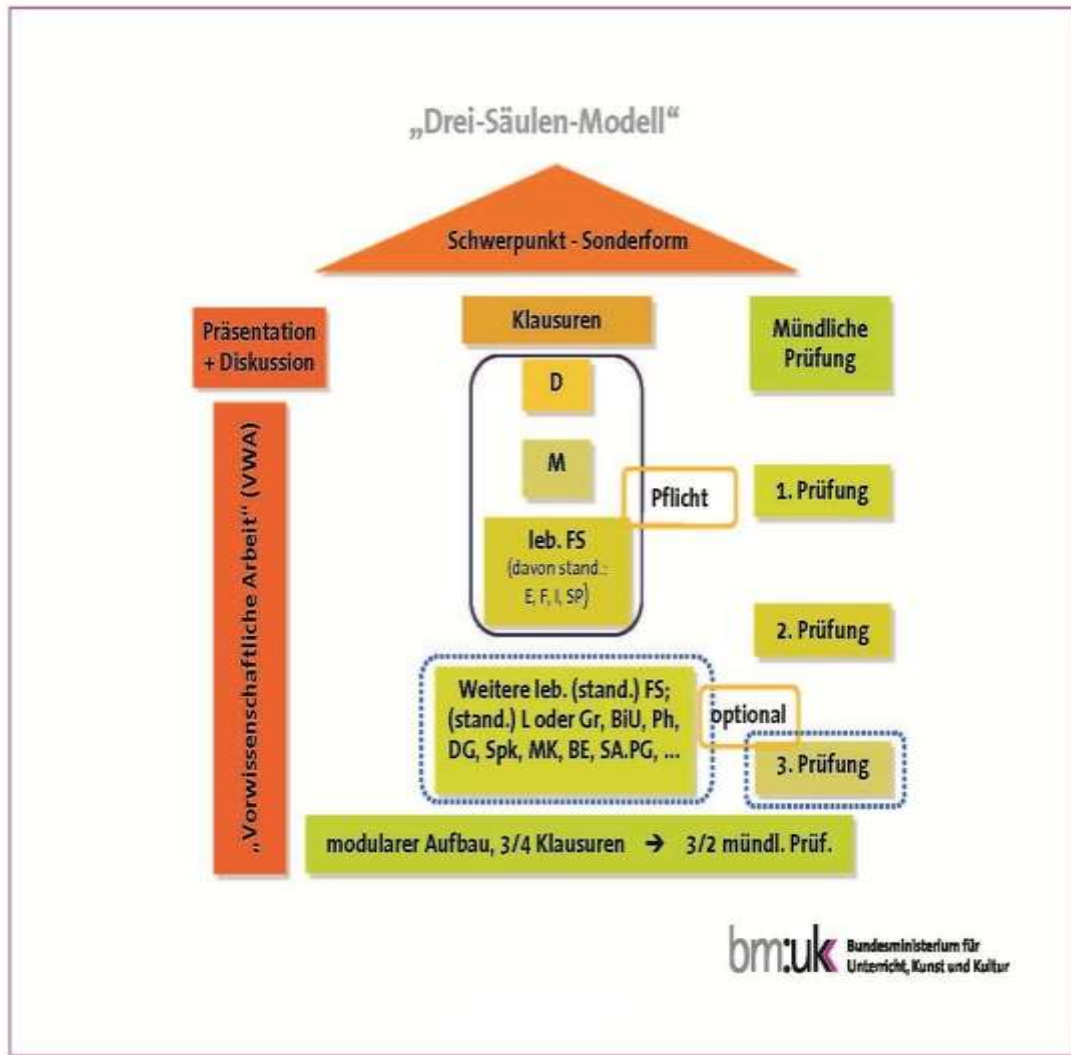
⁴⁷ Οι υποψήφιοι μπορούν, υποβάλλοντας την εργασία, πριν τη διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων να μειώσουν κατά μία τις γραπτές εξετάσεις.

⁴⁸ τα θέματα εξετάσεων επιλέγονται από τους εκπαιδευτικούς.

⁴⁹ <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html> (18/12/2020)

⁵⁰ ή και οι μειονοτικές γλώσσες Σλοβενικά, Κροατικά, Ουγγρικά σε ορισμένα κρατίδια

⁵¹ και οι κλασικές γλώσσες (Klassische Sprachen), Λατινικά ή Αρχαία Ελληνικά, προσφέρονται ως εξεταζόμενα μαθήματα με κεντρικά καθορισμένα θέματα (<https://www.matura.gv.at/srdp/standardisierte-schriftliche-pruefungsgebiete> (8/1/2021))

Οι υποψήφιοι των οποίων οι γραπτές εξετάσεις αξιολογήθηκαν αρνητικά έχουν τη δυνατότητα, κατόπιν δικού τους αιτήματος, για προφορική εξέταση (mündliche Kompensationsprüfungen)⁵², ώστε να βελτιώσουν το αποτέλεσμα της εξέτασης. Τα θέματα προφορικής εξέτασης, για τα κεντρικά καθορισμένα μαθήματα εξέτασης, καθώς και η ημερομηνία της προφορικής εξέτασης, καθορίζονται κεντρικά για όλη την Αυστρία από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Επιστήμης.⁵³ Η προφορική εξέταση διαρκεί το πολύ 25 λεπτά, με τουλάχιστον 30 λεπτά για χρόνο προετοιμασίας.

Οι υποψήφιοι, εκτός από τις γραπτές εξετάσεις επιλέγουν 2 έως 3 προφορικές εξετάσεις (mündliche Reifeprüfung). Στην περίπτωση των 2 προφορικών εξετάσεων, ο συνολικός αριθμός

⁵² <https://www.matura.gv.at/srdp/kompensationspruefungen> (8/1/2021)

⁵³ Για όλα τα άλλα μαθήματα τα θέματα της προφορικής εξέτασης καθορίζονται από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου.

ωρών διδασκαλίας την εβδομάδα και για τα δύο μαθήματα⁵⁴ στο ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης πρέπει να είναι τουλάχιστον δέκα ώρες, ενώ στην περίπτωση των 3 προφορικών εξετάσεων, ο συνολικός αριθμός ωρών διδασκαλίας την εβδομάδα για τα τρία μαθήματα πρέπει να είναι τουλάχιστον 15 ώρες. Εξειδικευμένη ομάδα εκπαιδευτικών του σχολείου καθορίζει θεματικούς τομείς (περιοχές θεμάτων) για κάθε εξέταση. Οι προφορικές εξετάσεις πραγματοποιούνται σε μαθήματα που επιλέγονται από τους μαθητές⁵⁵.

Στα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (BHS -VET) υποχρεωτικά εξεταζόμενα μαθήματα⁵⁶ για τις κεντρικά καθορισμένες γραπτές εξετάσεις, είναι η γλώσσα διδασκαλίας, δηλαδή τα Γερμανικά⁵⁷, τα εφαρμοσμένα Μαθηματικά και μια Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά ή Ισπανικά). Εκτός από τις κεντρικά καθορισμένες γραπτές εξετάσεις υπάρχουν και γραπτές εξετάσεις, ανάλογα με τον τύπο σχολείου, που καθορίζονται από τους εκπαιδευτικούς.

Οι υποψήφιοι των κολλεγίων (BHS -VET) μπορούν να «διορθώσουν» τον βαθμό των γραπτών εξετάσεων που αξιολογήθηκαν αρνητικά, κάνοντας αίτημα για προφορική εξέταση (mündliche Kompensationsprüfungen)⁵⁸.

Για κάθε μάθημα της προφορικής εξέτασης, οι καθηγητές των σχετικών μαθημάτων καθορίζουν τους κύριους τομείς εξέτασης του μαθήματος. Ο υποψήφιος επιλέγει δύο τομείς.

⁵⁴ Τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής πρέπει να έχουν διδαχθεί μέχρι την προτελευταία τάξη τουλάχιστον για 4 ώρες την εβδομάδα.

⁵⁵ <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html> (18/12/2020)

⁵⁶ https://www.refernet.at/images/02_News_AT_RDP_neu_05_2016_EN.pdf (18/12/2020)

⁵⁷ ή και οι μειονοτικές γλώσσες Σλοβενικά, Κροατικά, Ουγγρικά σε ορισμένα κρατίδια

⁵⁸ Οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν τις περιοχές εξέτασης, ανάλογα με τον τύπο κολλεγίου στον οποίο φοίτησαν και τα ενδιαφέροντά τους και να επιλέξουν να εξεταστούν προφορικά σε κάποιο από τα παραπάνω υποχρεωτικά μαθήματα.

Εκτός από το προφορικό μέρος της εξέτασης δίνεται στον υποψήφιο και γραπτή εργασία σε μια από τις επιλεγμένες περιοχές θέματος για επεξεργασία.

Οι μαθητές, αφού περάσουν τις εξετάσεις, αποκτούν τον τίτλο Maturazeugnis⁵⁹, που περιλαμβάνει τη βαθμολογία μόνο των γραπτών και προφορικών εξετάσεων, η οποία αποτυπώνεται σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 σημαίνει «Πολύ καλά» και 5 «Ανεπαρκής βαθμολογία»:

Αυστριακή κλίμακα	Περιγραφή βαθμού
1.00 - 1.99	Πολύ καλά (Sehr gut)
2.00 - 2.99	Καλά (Gut)
3.00 - 3.99	Ικανοποιητικά (Befriedigend)
4.00 - 4.99	Επαρκής (Genugend)
5.00 - 5.00	Ανεπαρκής (Nichtgenugend)

Επίσης περιλαμβάνει έναν Γενικό Βαθμό / Μέσο Όρο Βαθμολογίας (GPA, Grade Point Average) των μαθητών. Οι υποψήφιοι που απέτυχαν στις εξετάσεις την πρώτη φορά μπορούν να δώσουν πάλι τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο ή τον Φεβρουάριο/Μάρτιο της επόμενης σχολικής χρονιάς.

Η ημερομηνία διεξαγωγής και η διάρκεια των εξετάσεων καθορίζονται κεντρικά σε όλη την Αυστρία από το Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης του Αυστριακού Σχολικού Συστήματος (Bundesinstitut für Bildungsforschung, Innovation und Entwicklung des österreichischen Schulwesens - BIFIE) εξ ονόματος του Υπουργείου Παιδείας. Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων διορθώνουν και αξιολογούν τα γραπτά των μαθητών βάσει κεντρικά καθορισμένων οδηγιών διόρθωσης και αξιολόγησης με σκοπό τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων. Για τη συνολική αξιολόγηση οι εκπαιδευτικοί πρέπει να δώσουν μια αριθμητική πρόταση αξιολόγησης, την οποία θα αιτιολογήσουν.

Από το 2017 η εξέταση επαγγελματικών μαθημάτων (Berufsmaturaprüfung - (BRP) που επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθορίζεται κεντρικά, όπως οι εξετάσεις Reife- und –Diplomprüfung, και αποτελείται από 4 μαθήματα (Γερμανικά, Μαθηματικά, Ξένη Γλώσσα και ένα ειδικό μάθημα σχετικό με το επαγγελματικό πεδίο του υποψηφίου). Προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή στην εξέταση αυτή είναι η αρχική επαγγελματική κατάρτιση (σε επαγγελματική σχολή, πρόγραμμα μαθητείας ή σχολή υγείας και νοσηλευτικής).

Τέλος υπάρχει και το επαγγελματικό δίπλωμα (Berufsmatura), το οποίο δίνει στους μαθητές την ευκαιρία της επαγγελματικής κατάρτισης (μαθητεία) με τα πλεονεκτήματα μιας εξέτασης Matura (εξέταση επαγγελματικών μαθημάτων), δίνοντας έτσι τη δυνατότητα πρόσβασης

⁵⁹ <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html> (18/12/2020)

σε πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (Fachhochschulen) ή σε πανεπιστημιακά μαθήματα (Universitätsstudium).

4. Συμπεράσματα

1. Από τη σχολική χρονιά 2015/2016 εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω εξετάσεων κεντρικά καθορισμένων από το αυστριακό Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας, οι οποίες εγγυώνται υψηλό βαθμό διαφάνειας.

2. Υποχρεωτικά εξεταζόμενα γραπτά μαθήματα είναι τα Γερμανικά, τα Μαθηματικά και οι Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά).

3. Τα θέματα των προφορικών εξετάσεων καθορίζονται από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου.

4. Διενέργεια κεντρικής εξέτασης σε επαγγελματικά μαθήματα με δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Βέλγιο

1. Χαρακτηριστικά

Η διαδικασία της κρατικής μεταρρύθμισης στο Βέλγιο, που ξεκίνησε από το 1970 με την πρώτη αναθεώρηση του Συντάγματος, είχε ως αποτέλεσμα την τροποποίηση του Συντάγματος το 1993, σύμφωνα με την οποία το Βέλγιο αποτελεί ομοσπονδιακό κράτος που αποτελείται από κοινότητες και περιφέρειες. Οι κοινότητες και οι περιφέρειες που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενων μεταρρυθμίσεων, έλαβαν πλέον τις πλήρεις εξουσίες τους.

Το Βέλγιο αποτελείται από 3 κοινότητες, με άξονα τη γλώσσα και τον πολιτισμό, τη φλαμανδική κοινότητα, τη γαλλική κοινότητα και τη γερμανόφωνη κοινότητα και από 3 περιφέρειες, με κριτήρια επικράτειας, τη φλαμανδική περιφέρεια, την περιφέρεια της Βαλλονίας (στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η γερμανόφωνη κοινότητα) και την περιφέρεια των Βρυξελλών⁶⁰ (που είναι δίγλωσση). Η πολιτική εξέλιξη του Βελγίου είχε σημαντικές επιπτώσεις στην οργάνωση της εκπαίδευσης⁶¹.

2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στο Βέλγιο, οι τρεις κοινότητες (φλαμανδική, γαλλική, γερμανική) είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση. Η διδασκαλία σε κάθε κοινότητα παρέχεται στη γλώσσα της εν λόγω κοινότητας⁶².

Η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 6 έως 18. Η υποχρεωτική εκπαίδευση ξεκινά από την ηλικία των 6 ετών με το δημοτικό σχολείο (6 χρόνια) και ολοκληρώνεται με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση πλήρους φοίτησης είναι υποχρεωτική έως τα 15 έτη. Ωστόσο για το ανώτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο μαθητής μπορεί να επιλέξει εκπαίδευση μερικής φοίτησης⁶³ και να συνάψει σύμβαση μαθητείας με μια επιχείρηση.

⁶⁰https://www.belgium.be/en/about_belgium/country/history/belgium_from_1830/formation_federal_state/third_and_fourth_reform_of_stat (8/2/2021)

⁶¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-5_en (9/2/2021).

⁶²https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-flemish-community_en (8/2/2021) Το Βέλγιο έχει τρεις επίσημες γλώσσες. Τα ολλανδικά του Βελγίου (ή αλλιώς Φλαμανδικά) ομιλούνται στο βόρειο Βέλγιο. Στο νότιο Βέλγιο ομιλείται η γαλλική (συμπεριλαμβανομένων και των Βρυξελλών). Υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό στο ανατολικό Βέλγιο, στα σύνορα με Λουξεμβούργο και Γερμανία, όπου οι κάτοικοι μιλάνε γερμανικά.

⁶³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en (11/2/2021)

Η υποχρεωτική εκπαίδευση δεν σημαίνει όμως υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο. Τα παιδιά μπορούν επίσης να λάβουν εκπαίδευση στο σπίτι, αρκεί οι γονείς τους να ενημερώσουν γραπτά το φλαμανδικό Υπουργείο Παιδείας και Κατάρτισης.

Στο Βέλγιο και στις 3 κοινότητες η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από τρία στάδια⁶⁴, από δύο χρόνια το καθένα: το πρώτο στάδιο, γνωστό ως στάδιο παρατήρησης, για μαθητές ηλικίας 12 έως 14, το δεύτερο στάδιο, γνωστό ως στάδιο προσανατολισμού, για μαθητές ηλικίας 14 έως 16 ετών, και το τρίτο στάδιο, γνωστό ως στάδιο προσδιορισμού, για μαθητές ηλικίας 16 έως 18 ετών. Στο τέλος του τρίτου σταδίου απονέμεται δίπλωμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην ανώτερη εκπαίδευση.

2.1. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση πλήρους φοίτησης (Voltijds secundair onderwijs) στη φλαμανδική κοινότητα

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση πλήρους φοίτησης χωρίζεται σε 3 στάδια σπουδών και περιλαμβάνει διάφορους τύπους εκπαίδευσης⁶⁵. Κάθε στάδιο αποτελείται από δύο σχολικά έτη.

Στο 1ο στάδιο (1ο και 2ο έτος κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) προσφέρεται ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών. Αυτό το στάδιο δεν υποδιαιρείται σε τύπους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁶⁶. Το βασικό πρόγραμμα σπουδών περιέχει μαθήματα που ορίζονται από τη φλαμανδική κυβέρνηση⁶⁷.

Οι μαθητές που έχουν αποκτήσει πιστοποιητικό πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Getuigschrift basisonderwijs) ξεκινούν το 1ο κοινό έτος (1ste leerjaar) της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για μαθητές χωρίς πιστοποιητικό πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχει η δυνατότητα εγγραφής σε τάξη διαφοροποιημένου επιπέδου⁶⁸. Οι μαθητές, όταν ολοκληρώσουν με επιτυχία αυτή την τάξη μπορούν να μετακινηθούν στο 1ο κοινό έτος ή μπορούν να συνεχίσουν με μια προ-επαγγελματική τάξη⁶⁹, η οποία προσφέρει εκτός από το βασικό πρόγραμμα σπουδών μια επιλογή από διάφορα επαγγελματικά πεδία και προετοιμάζει τον μαθητή για την επαγγελματική δευτεροβάθμια

⁶⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en (11/2/2021)

⁶⁵ <https://www.vlaanderen.be/naar-het-secundair-onderwijs> (9/2/2021)

⁶⁶ <https://www.vlaanderen.be/naar-het-secundair-onderwijs> (9/2/2021) Το 1ο στάδιο εκπαίδευσης οδηγεί σε πιστοποιητικό 1ου σταδίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποτελείται από 2 κατευθύνσεις: τις σύγχρονες επιστήμες (Moderne Wetenschappen A) και τη βασική εκπαίδευση (Basisvorming B).

⁶⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-first-stage-secondary-education-0_en (12/2/2021)

⁶⁸ Για τη σχολική χρονιά 2020-2021, ένας μαθητής χωρίς πιστοποιητικό πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί κατ' εξαίρεση να ξεκινήσει στο 1ο κοινό έτος, υπό την έγκριση του συμβουλίου τάξης εισαγωγής <https://onderwijs.vlaanderen.be/het-voltijds-gewoon-secundair-onderwijs> (10/2/2021)

⁶⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-3_en (10/2/2021) και <https://www.vlaanderen.be/voltijds-secundair-onderwijs> (9/2/2021)

εκπαίδευση στο 2ο στάδιο. Το 2ο κοινό έτος προσφέρει, εκτός από το βασικό πρόγραμμα σπουδών, διάφορα μαθήματα επιλογής⁷⁰.

Γενικά στο τέλος κάθε σχολικού έτους οι μαθητές μπορούν να λάβουν 3 τύπους πιστοποιητικών: ένα πιστοποιητικό ότι έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία τη σχολική χρονιά, ένα πιστοποιητικό ότι έχουν πρόσβαση στο επόμενο έτος, αλλά αποκλείονται ορισμένοι τύποι εκπαίδευσης ή μαθήματα σπουδών, ένα πιστοποιητικό ότι πρέπει να επαναλάβουν το έτος⁷¹.

Στο 2ο και 3ο στάδιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο μαθητής επιλέγει ανάμεσα σε 4 τύπους εκπαίδευσης⁷²:

α) γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (algemeen secundair onderwijs - ASO), η οποία δίνει έμφαση σε μια ευρεία γενική εκπαίδευση και θέτει τη βάση για την παρακολούθηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,

β) επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (beroepssecundair onderwijs - BSO), που είναι προσανατολισμένη, εκτός από τη γενική εκπαίδευση, στην πρακτική με την οποία ο νέος μαθαίνει ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, υποδιαιρείται σε τομείς,

γ) δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις τέχνες (kunstsecundair onderwijs - KSO), που συνδυάζει γενική ευρεία εκπαίδευση με πρακτική σε μια τέχνη. Ο μαθητής μπορεί να συνεχίσει σ' ένα επάγγελμα ή να μεταβεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση,

δ) τεχνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (technisch secundair onderwijs - TSO), που επικεντρώνεται σε γενικά και τεχνικά-θεωρητικά μαθήματα, περιλαμβάνει επίσης πρακτικά μαθήματα. Ο μαθητής μπορεί να συνεχίσει σ' ένα επάγγελμα ή να μεταβεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι διάφοροι τύποι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υποδιαιρούνται περαιτέρω σε τομείς σπουδών. Η φλαμανδική κυβέρνηση καθορίζει στους τομείς σπουδών ποια μαθήματα μπορούν να διδαχθούν. Κάθε τομέας σπουδών έχει έναν συγκεκριμένο στόχο: πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προετοιμασία για την αγορά εργασίας ή και τα δύο.

Κατά τα σχολικά έτη του 2ου και 3ου σταδίου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διδάσκονται εκτός από τα μαθήματα του βασικού προγράμματος σπουδών και μαθήματα ειδικότητας. Στο 3ο στάδιο η εκπαίδευση είναι ακόμη πιο συγκεκριμένη, για να προετοιμάσει τους μαθητές περαιτέρω για την επιλογή της σταδιοδρομίας τους ή για τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο τέλος του 3ου σταδίου απονέμεται δίπλωμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη γενική, τεχνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις τέχνες.

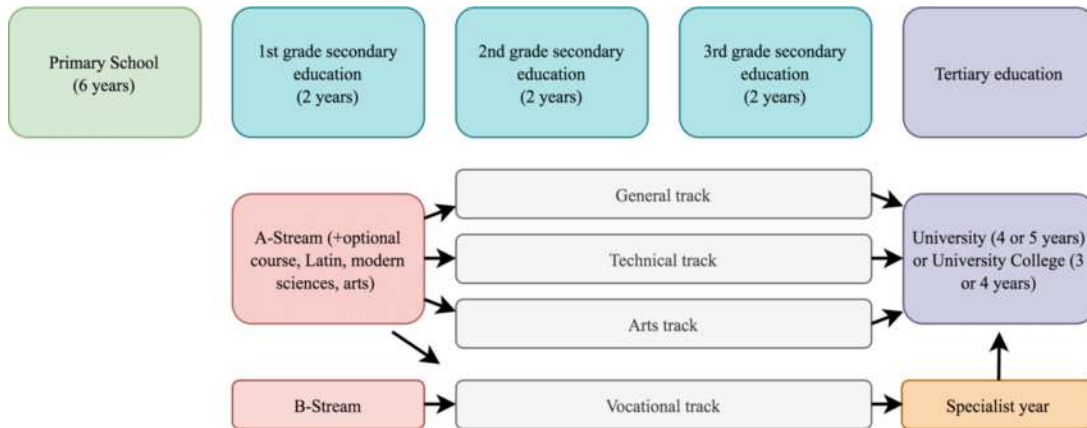
⁷⁰ Το σχολικό συμβούλιο είναι αυτό που αποφασίζει ποια μαθήματα επιλογής ή/και επαγγελματικούς τομείς θα οργανωθούν στο 2ο έτος.

⁷¹ Το συμβούλιο τάξης είναι το κεντρικό όργανο αξιολόγησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το οποίο αποφασίζει σχετικά με τη πρόσβαση των μαθητών σε ένα συγκεκριμένο σχολικό έτος και προσφέρει καθοδήγηση και αξιολόγηση κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

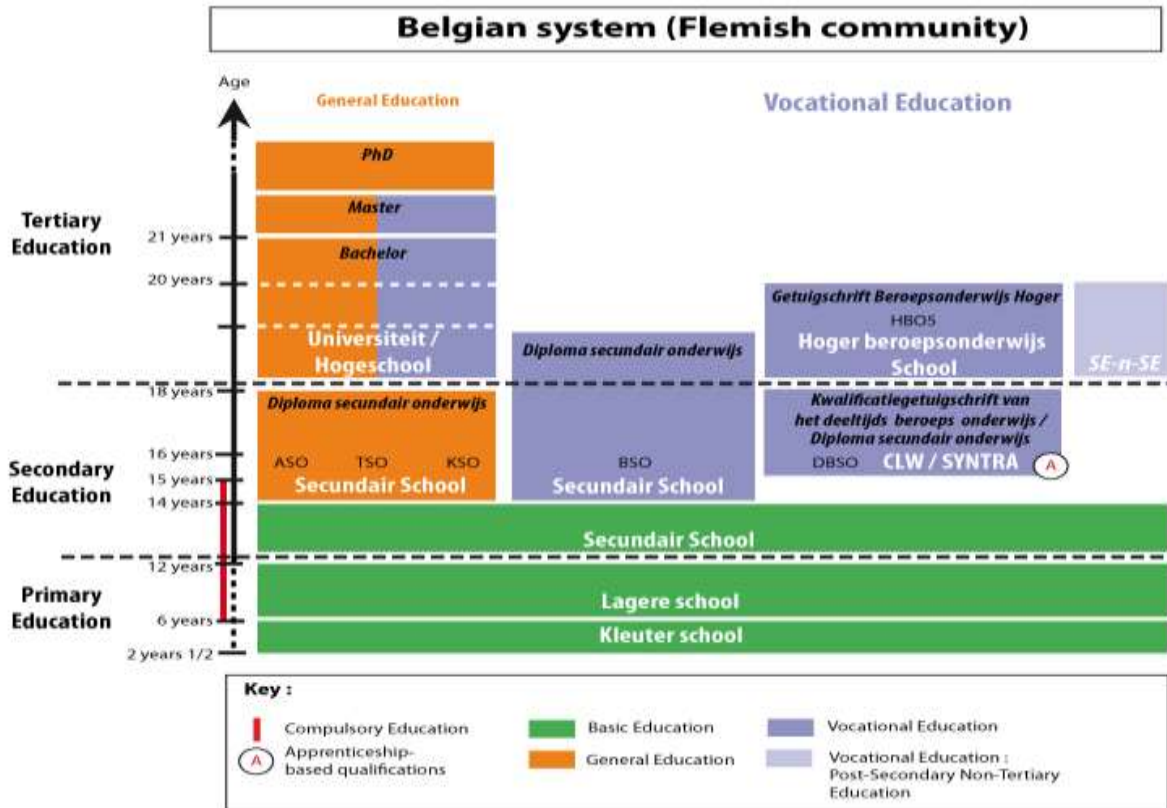
⁷² <https://www.vlaanderen.be/voltijds-secundair-onderwijs> (9/2/2021)

Η οργάνωση της επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με την οργάνωση των άλλων τύπων εκπαίδευσης στο 2ο και 3ο στάδιο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στον 2ο χρόνο του 3ου σταδίου της επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χορηγείται πιστοποιητικό, που παρέχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας, αλλά δεν αποτελεί Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για να αποκτήσουν οι μαθητές επαγγελματικής εκπαίδευσης το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως τελικό προσόν, πρέπει να παρακολουθήσουν επιπλέον ένα συνεχόμενο 3ο έτος (7ο σχολικό έτος).

πηγή: <https://www.researchgate.net>

2.2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire ordinaire) πλήρους φοίτησης στη γαλλική κοινότητα.

Στο 1ο στάδιο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το κοινό 1ο έτος (1re degré commun - 1C) οργανώνεται για μαθητές που κατέχουν το πιστοποιητικό βασικών σπουδών (Certificat d'étude de base - CEB). Ένα διαφοροποιημένο πρώτο έτος (1ère année différenciée - 1D) προσφέρεται, με σκοπό να επιτρέψει στους μαθητές που δεν διαθέτουν το πιστοποιητικό βασικών σπουδών (CEB) να το αποκτήσουν⁷³.

Για μαθητές οι οποίοι, αφού έχουν παρακολουθήσει το 1ο στάδιο για 3 χρόνια και δεν έχουν φτάσει στο αναμενόμενο επίπεδο γνώσης, σχεδιάζεται ένα συγκεκριμένο έτος διαφοροποίησης και προσανατολισμού (une année spécifique de différenciation et d'orientation -

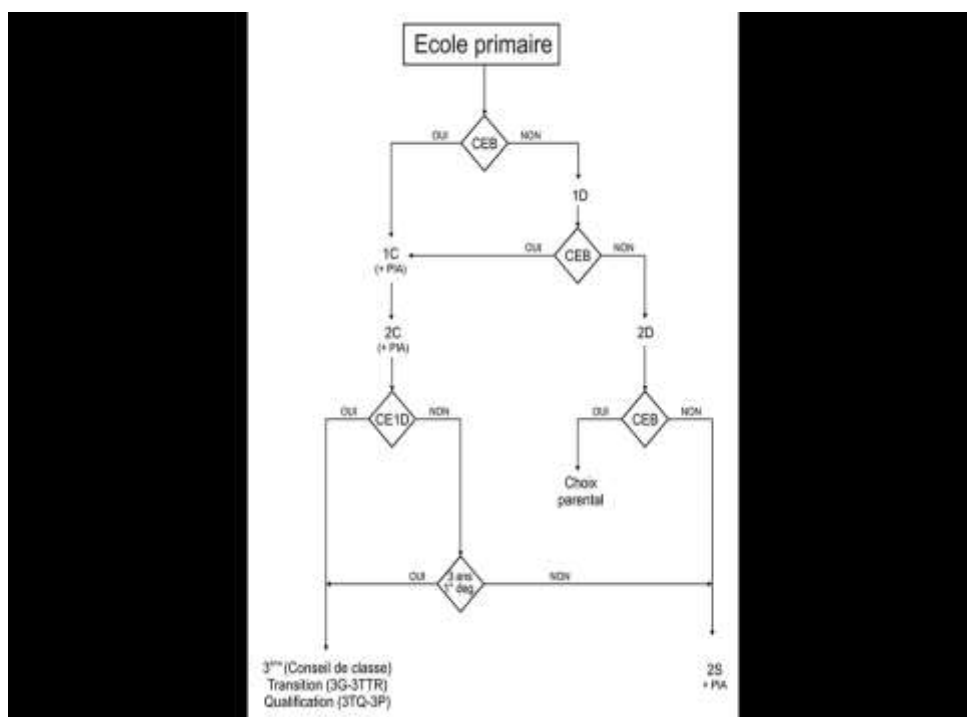
⁷³ Προσφέρεται μόνο σε μαθητές που δεν κατέχουν το πιστοποιητικό πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έχουν εγγραφεί στο διαφοροποιημένο 1ο έτος (πριν από τις 15 Νοεμβρίου) με τη συγκατάθεση των γονέων και έχουν λάβει το έκτο έτος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή που είναι τουλάχιστον 12 ετών έως τις 31 Δεκεμβρίου του επόμενου σχολικού έτους χωρίς να έχουν παρακολουθήσει το έκτο έτος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-3_en (12/2/2021)

3 S-DO)⁷⁴. Για το διαφοροποιημένο πρώτο στάδιο (1D) και για το έτος διαφοροποίησης και προσανατολισμού (3 S-DO) καθορίζεται για κάθε μαθητή ένα ατομικό πρόγραμμα εκμάθησης (plan individuel d'apprentissage - PIA) για τις δεξιότητες που πρέπει να επιτευχθούν.

Οι βασικές δεξιότητες που πρέπει να διδαχθούν μέχρι το τέλος του 1ου σταδίου συνδέονται με οκτώ υποχρεωτικά μαθήματα: Γαλλική γλώσσα, Μαθηματικά, Σύγχρονες Γλώσσες, Φυσική Αγωγή, Εκπαίδευση μέσω Τεχνολογίας, Καλλιτεχνική Εκπαίδευση, Εισαγωγική Ιστορία και Γεωγραφία, Εισαγωγή στην κοινωνική και οικονομική ζωή⁷⁵.

Στο τέλος του 1ου σταδίου ύστερα από εξωτερική αξιολόγηση απονέμεται το πιστοποιητικό σπουδών πρώτου σταδίου (Certificat d'Etudes du premier degré de l'enseignement secondaire - CE1D). Με την αξιολόγηση αυτή αξιολογούνται οι βασικές δεξιότητες σε 4 κλάδους: Μαθηματικά, Γαλλικά, Επιστήμες και Σύγχρονες Γλώσσες.

Το 2ο στάδιο και το 3ο στάδιο ανώτερης δευτεροβάθμιας οργανώνονται σε δύο ενότητες: α) το μεταβατικό τμήμα (la section de transition) που περιλαμβάνει γενικές και τεχνολογικές σπουδές (les humanités générales et technologiques), στοχεύει στην προετοιμασία για την

⁷⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-3_en (12/2/2021)

⁷⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-3_en (12/2/2021)

τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά επιτρέπει επίσης την είσοδο στην επαγγελματική ζωή⁷⁶, β) το τμήμα προσόντων (la section de qualification, που περιλαμβάνει επαγγελματικές και τεχνικές σπουδές (humanités professionnelles et techniques), στοχεύει στην προετοιμασία για την είσοδο στην επαγγελματική ζωή, εκπαιδύοντας τους μαθητές σ' ένα επάγγελμα και απονέμοντας πιστοποιητικό προσόντων (d'un certificat de qualification - CQ), αλλά επίσης επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι επαγγελματικές και τεχνικές επιστήμες παρέχουν και ανθρωπιστική εκπαίδευση, μέσω μαθημάτων γενικής παιδείας.

Επίσης από το 2ο στάδιο και μετά προσφέρονται 4 διαφορετικοί τύποι εκπαίδευσης⁷⁷: γενική (général - G), τεχνική (technique - T), καλλιτεχνική (artistique - A), επαγγελματική (professionnel - P)⁷⁸. Στο τέλος του 2ου σταδίου απονέμεται το πιστοποιητικό σπουδών 2ου βαθμού δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Certificat d'études du 2e degré de l'enseignement secondaire -CE2D), που πιστοποιεί την επιτυχή ολοκλήρωση του σταδίου.

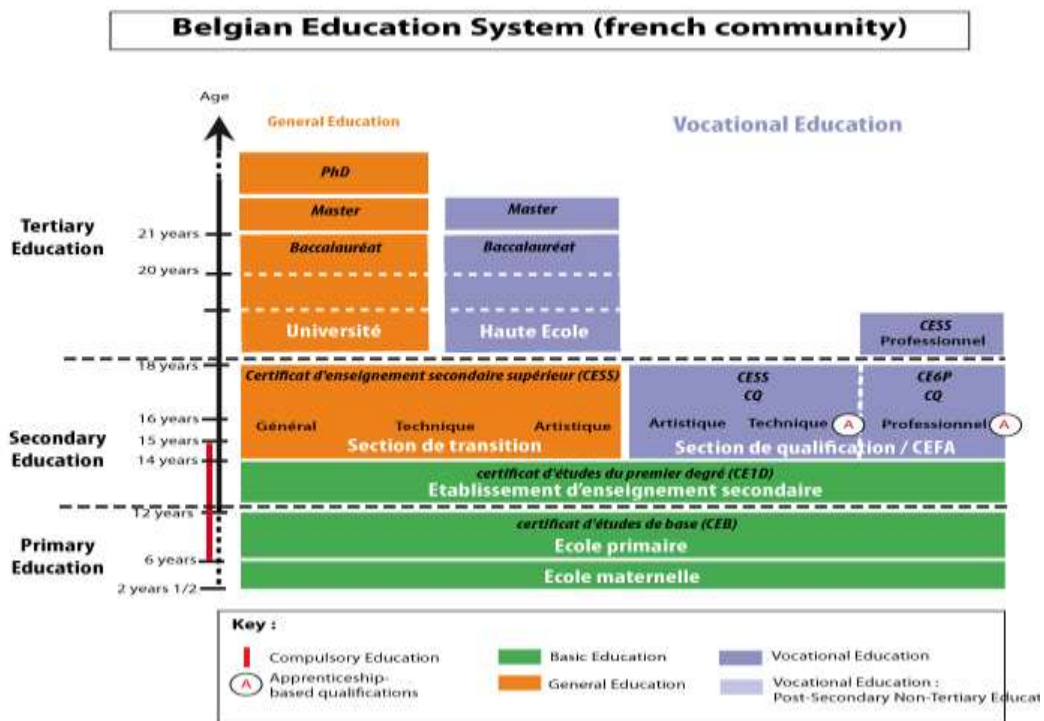
Στο 3ο στάδιο, στο τέλος του 6ου έτους στη γενική, τεχνική, καλλιτεχνική εκπαίδευση και στο τέλος ενός επιπλέον 7ου έτους επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, απονέμεται ύστερα από εξωτερική αξιολόγηση το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Certificat d'enseignement secondaire supérieur - C.E.S.S.).

⁷⁶ Στο μεταβατικό τμήμα τα μαθήματα γενικής παιδείας (Γαλλικά, Μαθηματικά, Σύγχρονη Γλώσσα, Επιστήμες) εξακολουθούν να διδάσκονται, αλλά προσφέρονται περισσότερα μαθήματα επιλογής.

⁷⁷ <http://www.enseignement.be/index.php?page=24547&navi=45> (11/2/2021)

⁷⁸ Κάθε τεχνική και καλλιτεχνική εκπαίδευση μπορεί να οργανωθεί σε ένα τμήμα μετάβασης (section de transition - Tr) και ένα τμήμα προσόντων (section de qualification - Q), η γενική εκπαίδευση οργανώνεται σε ένα μεταβατικό τμήμα (Tr) και η επαγγελματική εκπαίδευση οργανώνεται σε τμήμα προσόντων (Q).

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-3_en (12/2/2021)

2.3. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση πλήρους φοίτησης στη γερμανική κοινότητα

Το 1ο στάδιο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη γερμανόφωνη κοινότητα⁷⁹ περιλαμβάνει δύο χρόνια ολοκληρωμένης βασικής εκπαίδευσης. Σε αυτό το επίπεδο, οι εκπαιδευτικοί παρατηρούν τους μαθητές, προκειμένου να ανακαλύψουν και να ενθαρρύνουν τα ταλέντα τους⁸⁰.

Στο 2ο και 3ο στάδιο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) παρέχονται 3 τύποι εκπαίδευσης: α) γενική εκπαίδευση (allgemeinbildenden Unterricht) β) τεχνική εκπαίδευση (technischen Unterricht) γ) επαγγελματική εκπαίδευση (berufsbildenden Unterricht). Διακρίνονται επίσης δύο τρόποι εκπαίδευσης: α) η μεταβατική εκπαίδευση, που περιλαμβάνει όλους τους τομείς σπουδών, από τη γενική εκπαίδευση και μερικούς τομείς σπουδών από την τεχνική εκπαίδευση και β) η εκπαίδευση προσόντων, που περιλαμβάνει τους περισσότερους τομείς σπουδών, από την τεχνική εκπαίδευση και όλους τους τομείς σπουδών από την επαγγελματική εκπαίδευση. Οι μεταβατικοί τομείς εκπαίδευσης στοχεύουν κυρίως στην προετοιμασία των νέων για το πανεπιστήμιο. Οι τομείς σπουδών της εκπαίδευσης προσόντων στοχεύουν πρώτα να διευκολύνουν την είσοδο σε μια ενεργή καριέρα απονέμοντας πιστοποιητικό

⁷⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgium-german-speaking-community/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en (11/2/2021)

⁸⁰ Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι τα ίδια για όλους τους μαθητές (βασική εκπαίδευση 24/25 μαθημάτων την εβδομάδα και εξωσχολικές δραστηριότητες ή/και ερευνητικές εργασίες κατά τη διάρκεια 8/7 μαθημάτων ανά εβδομάδα) και έχουν κυρίως γενικό εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Η κύρια λειτουργία τους είναι να προετοιμάσουν τους μαθητές για το ανώτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

προσόντων μετά από τετραετή εκπαίδευση, αλλά επιτρέπουν και την επιλογή συνέχισης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (στην επαγγελματική εκπαίδευση μόνο μετά την επιτυχή ολοκλήρωση ενός 7ου έτους).

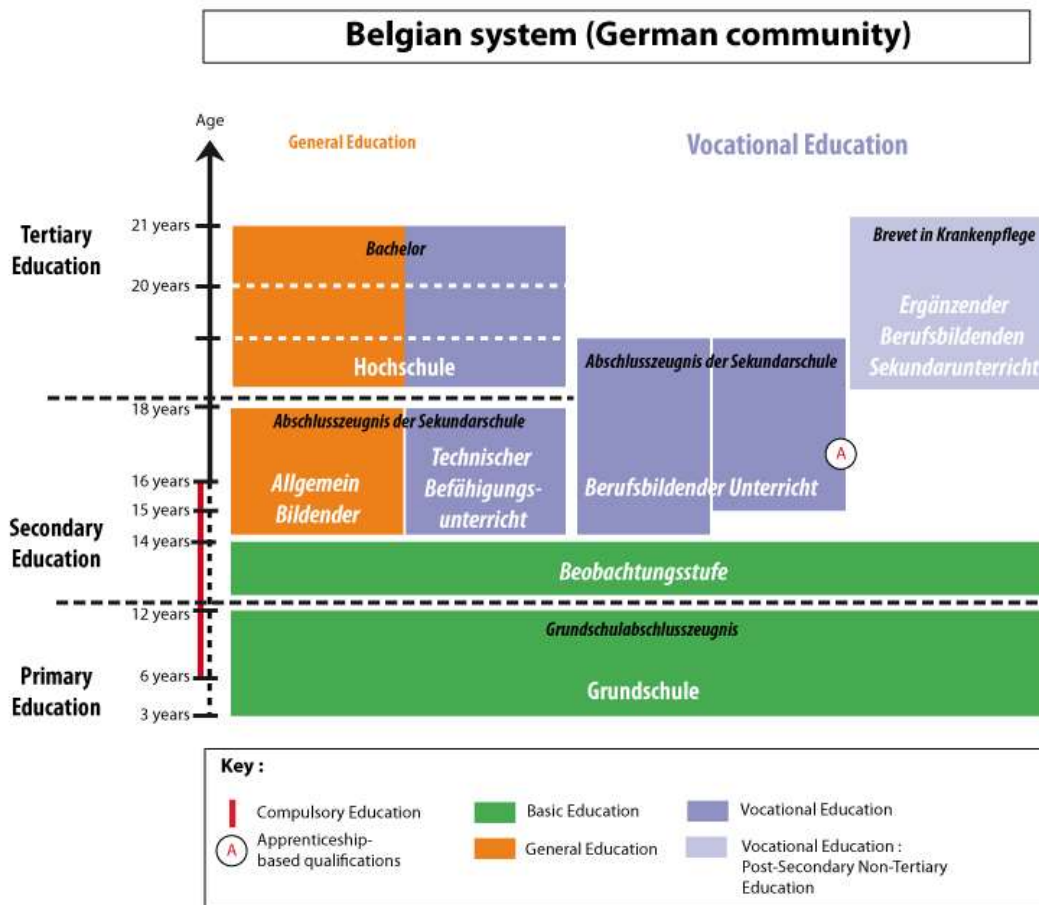
Τα υποχρεωτικά μαθήματα στα πρώτα 3 χρόνια της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι: Γερμανική Γλώσσα, Μαθηματικά, Επιστήμες, Κοινωνικές επιστήμες, πρώτη Ξένη γλώσσα, Αθλητισμός, Τέχνη, Θρησκεία / Ηθική.

Η τεχνική μεταβατική εκπαίδευση προσφέρει στους μαθητές τις ακόλουθες επιλογές: Εμπόριο, Κοινωνικές και Οικογενειακές Υπηρεσίες, Εκπαιδευτική Επιστήμη, Ηλεκτρομηχανική, ενώ η τεχνική εκπαίδευση προσόντων προσφέρει τις ακόλουθες επιλογές: Γλώσσες και Επικοινωνία, Εφαρμοσμένα Οικονομικά, Γραμματεία, Λογιστική, Εφαρμοσμένη Τέχνη και Γραφικά, Βιοτεχνολογία, Χημεία – Βιοχημεία, Ηλεκτρομηχανική, Ηλεκτροτεχνολογία, Γλώσσες - Δημόσιες Σχέσεις, Γλώσσες – Επικοινωνία, Γεωργία, Κηπουρική, Ξυλουργία, Δασοκομία, Κοινωνικές υπηρεσίες, Εκπαίδευση⁸¹.

Η επαγγελματική εκπαίδευση προετοιμάζει για την είσοδο στον επαγγελματικό κόσμο. Ωστόσο, μετά την ολοκλήρωση ενός πρόσθετου 7ου σχολικού έτους, ο μαθητής μπορεί να γίνει δεκτός σε πανεπιστήμιο ή πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων επιστημών. Στην επαγγελματική εκπαίδευση προσφέρονται οι ακόλουθες επιλογές: Γεωργία (αγρονομία και συντήρηση αποθεμάτων, δασοκομία), Ηλεκτρομηχανική, Δομική μηχανική (δομικός σχεδιασμός και δημόσια έργα, βιομηχανία ξυλείας), Ξενοδοχειακή βιομηχανία – Διατροφή, Βιομηχανία ενδυμάτων (βιομηχανία βιομηχανικών ειδών ένδυσης, ραπτική και μετατροπές, πωλήσεις), Εφαρμοσμένη τέχνη (διαφήμιση, γραφικά, εκτύπωση, χρυσοχοΐα), Υπηρεσίες για άτομα (κοινωνικές, οικογενειακές και ιατρικές υπηρεσίες, φροντίδα μαλλιών, φροντίδα παιδιών), Οικονομικά (λογιστική και διοίκηση επιχειρήσεων, γραμματεία, σύγχρονες γλώσσες και επικοινωνία, τουρισμός).

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση ολοκληρώνεται με το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία τη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση λαμβάνουν το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο αποτελεί προσόν για να σπουδάσουν. Οι μαθητές της επαγγελματικής εκπαίδευσης έχουν τη δυνατότητα στο τέλος του 6ου έτους να αποκτήσουν πιστοποιητικό απασχόλησης ή Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω ενός επιπλέον 7ου σχολικού έτους, στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα γενικής εκπαίδευσης.

⁸¹<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/teaching-and-learning-technical-secondary-ed> (11/2/2021)

3. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στο Βέλγιο το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρέχει στους μαθητές πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στη φλαμανδική κοινότητα ο μαθητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πλήρους φοίτησης, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του 2ου έτους (6ο σχολικό έτος) του 3ου σταδίου γενικής (ASO), τεχνικής (TSO) ή καλλιτεχνικής (KSO) εκπαίδευσης⁸² ή μετά την ολοκλήρωση του 3ου έτους (επιπλέον 7ο σχολικό έτος) του 3ου σταδίου επαγγελματικής εκπαίδευσης (BSO) αποκτά το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (diploma van secundair onderwijs).

Τα υποχρεωτικά μαθήματα του βασικού προγράμματος σπουδών που πρέπει να παρακολουθήσει ο μαθητής στο 2ο και 3ο στάδιο σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι:

⁸² Στην ASO και την KSO μια 7η χρονιά έχει συσταθεί ως προπαρασκευαστικό έτος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στην KSO τη χρονιά αυτή οι μαθητές προετοιμάζονται για τις καλλιτεχνικές εισαγωγικές εξετάσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης [Onderwijskiezer](#) (18/2/2021)

2ο στάδιο γενικής εκπαίδευσης (gse)	2ο στάδιο τεχνικής (tse) και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης (sea)
Φιλοσοφία	Φιλοσοφία
Ολλανδικά	Ολλανδικά
Γαλλικά	Γαλλικά ή Αγγλικά (1 ^{ος} χρόνος)
Αγγλικά	Γαλλικά και Αγγλικά (2 ^{ος} χρόνος)
Μαθηματικά	Μαθηματικά
Φυσικές επιστήμες (Φυσική, Βιολογία, Χημεία)	Φυσικές επιστήμες (Φυσική, Βιολογία, Χημεία)
Ιστορία	Ιστορία
Γεωγραφία	Γεωγραφία
Φυσική Αγωγή	Φυσική Αγωγή

3ο στάδιο γενικής εκπαίδευσης (gse)	3ο στάδιο τεχνικής (tse) και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης (sea)
Φιλοσοφία	Φιλοσοφία
Ολλανδικά	Ολλανδικά
Γαλλικά	Γαλλικά ή Αγγλικά
Αγγλικά ή Γερμανικά	
Μαθηματικά	Μαθηματικά
Φυσικές επιστήμες (Φυσική, Βιολογία, Χημεία)	
Ιστορία	Ιστορία
Γεωγραφία	Γεωγραφία
Φυσική Αγωγή	Φυσική Αγωγή

Επίσης από το σχολικό έτος 2019-2020 στο 2ο και 3ο στάδιο προσφέρονται 8 τομείς σπουδών: 1. Επιστήμη, Τεχνολογία, Μηχανική, Μαθηματικά, 2. Οικονομία και Οργάνωση, 3. Τέχνη και δημιουργία, 4. Γλώσσα και Πολιτισμός, 5. Κοινωνία και Ευημερία, 6. Αθλητισμός, 7.

Γεωργία και Κηπουρική και 8. Φαγητό και Τροφοδοσία⁸³. Ανάμεσα σε αυτούς τους τομείς, οι μαθητές επιλέγουν ένα πρόγραμμα σπουδών, που έχει ως στόχο την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την προετοιμασία για την αγορά εργασίας.

Για μαθητές που λαμβάνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση μέσω της κατ' οίκον διδασκαλίας προσφέρεται η εναλλακτική λύση απόκτησης του Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω εξετάσεων από την εξεταστική επιτροπή της φλαμανδικής κοινότητας (Examencommissie)⁸⁴.

Η εξεταστική επιτροπή οργανώνει εξετάσεις για κάθε μάθημα σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι μαθητές μπορούν να εγγραφούν στις εξετάσεις, μόνο μέσω της πλατφόρμας της εξεταστικής επιτροπής, όπου μπορούν να δουν όλα τα μαθήματα που πρέπει να παρακολουθήσουν στον τομέα σπουδών τους. Κάθε εξέταση οργανώνεται τουλάχιστον 4 φορές το χρόνο. Για μαθήματα σπουδών με πολλούς υποψηφίους (κυρίως μαθήματα στο 3ο στάδιο εκπαίδευσης), οι εξετάσεις οργανώνονται πιο συχνά.

Η εξεταστική επιτροπή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσιεύει ένα φύλλο οδηγιών⁸⁵ (vakfiche) για κάθε μάθημα. Ένα φύλλο οδηγιών μαθήματος περιγράφει τους μαθησιακούς στόχους, το περιεχόμενο της μάθησης, την πορεία της εξέτασης. Επίσης οι μαθητές σ' αυτό βρίσκουν μια επισκόπηση εγχειριδίων, ιστοσελίδων και άλλων πόρων μάθησης, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, για να προετοιμαστούν για την εξέταση. Κάθε φύλλο οδηγιών μαθημάτων εγκρίνεται από την Επιθεώρηση Εκπαίδευσης (de onderwijnsinspectie). Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο εξεταστικό κέντρο των Βρυξελλών. Το τέλος εγγραφής στις εξετάσεις είναι 33 ευρώ. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων, πάντα σε ποσοστό 100%, ανακοινώνονται το αργότερο 30 ημέρες μετά την εξέταση, μέσω της πλατφόρμας. Οι μαθητές έχουν περάσει ένα μάθημα, εάν έχουν αποκτήσει τουλάχιστον 50%. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων ισχύουν για 7 χρόνια (από την ημερομηνία που πραγματοποιήθηκε η εξέταση)⁸⁶.

Τέλος η φλαμανδική κοινότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οργανώνει πρόσθετες εξετάσεις εισαγωγής για κάθε μαθητή που επιθυμεί να εγγραφεί στα προγράμματα Οδοντιατρικής και Ιατρικής⁸⁷.

Στη γαλλική κοινότητα απονέμεται το Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Certificat d'enseignement secondaire supérieur - CESS)⁸⁸, που πιστοποιεί την επιτυχή ολοκλήρωση του 5ου και 6ου έτους της δευτεροβάθμιας (3ο στάδιο) και δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στο 2ο στάδιο το κοινό πρόγραμμα σπουδών (Formation commune) στη μεταβατική εκπαίδευση περιλαμβάνει τα ακόλουθα μαθήματα: Θρησκεία/Ηθική/Φιλοσοφία, Γαλλικά,

⁸³ <https://www.vlaanderen.be/voltijds-secundair-onderwijs> (9/2/2021)

⁸⁴ <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/exam> (13/2/2021)

⁸⁵ <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/leerstof-en-studiemateriaal-voor-de-examencommissie-secundair-onderwijs> (13/2/2021)

⁸⁶ <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/result> (13/2/2021)

⁸⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurdice/content/bachelor-3_en (15/2/2021)

⁸⁸ <https://www.wbe.be/vie-a-lecole/epreuves-externes/> (13/2/2021)

Ιστορία και Γεωγραφία, Μαθηματικά, Επιστήμες, Ξένη Γλώσσα, Φυσική Αγωγή. Επίσης ο μαθητής πρέπει να επιλέξει ένα από τα ακόλουθα βασικά μαθήματα: α) στη μεταβατική γενική εκπαίδευση: Σύγχρονη Γλώσσα ΙΙ, Οικονομικά, Κοινωνικές Επιστήμες, Λατινικά, Ελληνικά, Φυσική αγωγή, Καλλιτεχνική Εκπαίδευση ή Τέχνες της Έκφρασης, Τεχνική και Τεχνολογική εκπαίδευση, β) στη μεταβατική τεχνική εκπαίδευση: Γεωργικές επιστήμες, Ηλεκτρονική, Κατασκευές και Δημόσια έργα, Οπτικοακουστικά, Τέχνες τσίρκου, Γραφικές τέχνες, Εφαρμοσμένα Οικονομικά, Κοινωνικές και Εκπαιδευτικές επιστήμες, Φυσική Αγωγή, Αθλητικές Σπουδές, Εφαρμοσμένη επιστήμη, Καλλιτεχνικές επιστήμες (Χορός ή Μουσική ή Θέατρο και η Τέχνη του Λόγου, γ) στη μεταβατική εκπαίδευση για τις τέχνες: Τέχνες, Χορός.

Στο 3ο στάδιο οι μαθητές στη γενική εκπαίδευση έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν βασικά μαθήματα κατάρτισης με συγκεκριμένα μαθήματα επιλογής. Η οργάνωση ενός συνδυασμού επιλογών κατάρτισης εγκρίνεται από τη Γενική Διεύθυνση Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (la Direction générale de l'enseignement obligatoire). Στην τεχνική εκπαίδευση μετάβασης του 3ου σταδίου, εκτός από τα μαθήματα επιλογής που έχουν αναφερθεί στο 2ο στάδιο, προσφέρεται επιπλέον η επιλογή της Βιομηχανικής Χημείας και των Παραϊατρικών Επιστημών. Στην καλλιτεχνική εκπαίδευση μετάβασης του 3ου σταδίου τα μαθήματα επιλογής είναι ίδια με αυτά του 2ου σταδίου.

Στον τομέα της εκπαίδευσης προσόντων (enseignement de qualification) η συμμετοχή σε εξωτερική αξιολόγηση της Γαλλικής Γλώσσας είναι υποχρεωτική για τους μαθητές που έχουν εγγραφεί στο 6ο έτος της τεχνικής ή καλλιτεχνικής εκπαίδευσης προσόντων και για τους μαθητές που εγγράφονται στο 7ο έτος της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Στον τομέα της μεταβατικής εκπαίδευσης η συμμετοχή σε εξωτερική αξιολόγηση της Γαλλικής Γλώσσας και της Ιστορίας είναι υποχρεωτική για τους μαθητές που εγγράφονται στο 6ο έτος της γενικής εκπαίδευσης ή στο 6ο έτος της τεχνικής ή καλλιτεχνικής εκπαίδευσης.

Για την απονομή του Απολυτηρίου, το συμβούλιο τάξης λαμβάνει υπόψη όλες τις πληροφορίες που διαθέτει: α) τα αποτελέσματα των τελικών εξετάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών εξετάσεων πιστοποίησης (des épreuves externes certificatives), τις επιτυχίες που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της διαμορφωτικής αξιολόγησης, την εξέλιξη της απόδοσης των μαθητών στις εξετάσεις⁸⁹.

Δυνατότητα απόκτησης Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (CESS) έχουν και οι μαθητές που παρακολουθούν μαθήματα από το σπίτι. Οι μαθητές, αφού επιλέξουν προσανατολισμό μελέτης και πάρουν μέρος σε μια ενημερωτική συνεδρία σχετικά με το CESS, εγγράφονται στις εξετάσεις του τίτλου που θέλουν να λάβουν. Διοργανώνονται⁹⁰ δύο κύκλοι εξετάσεων ανά σχολικό έτος, ο πρώτος κύκλος από τον Αύγουστο έως τον Ιανουάριο και ο δεύτερος κύκλος από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούλιο.

⁸⁹https://www.gallilex.cfwb.be/fr/leg_res_01.php?ncda=40656&referant=c01&bck_ncda=40389&bck_referant=c01 (13/2/2021)

⁹⁰Οι εξετάσεις αυτές οργανώνονται από την κριτική επιτροπή (du jury de la Communauté française) της γαλλικής κοινότητας. <http://www.enseignement.be/index.php?page=25380&navi=2546> (17/2/2021)

Τέλος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της γαλλικής κοινότητας για την εγγραφή σε προπτυχιακές κτηνιατρικές σπουδές, οι φοιτητές πρέπει να περάσουν το TOSS (test d'orientation du secteur de la santé, τεστ προσανατολισμού στον τομέα της υγείας), για την εγγραφή σε προπτυχιακές (και σε ορισμένες περιπτώσεις μεταπτυχιακές σπουδές) στις ιατρικές επιστήμες ή οδοντιατρικές επιστήμες είναι απαραίτητη μια εισαγωγική εξέταση⁹¹, για την πρόσβαση σε σπουδές που οδηγούν σε πτυχίο πολιτικού μηχανικού απαιτείται ειδική διεπιστημονική εξέταση εισαγωγής που διοργανώνεται από τα πανεπιστήμια⁹² και για την εγγραφή σε κολλέγια τέχνης απαιτείται ένα τεστ εισαγωγής που επικεντρώνεται στις καλλιτεχνικές ικανότητες του υποψήφιου φοιτητή και διοργανώνεται από το ίδρυμα.

Στη γερμανόφωνη κοινότητα απονέμεται Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Abitur), που επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εγγραφές για τις εξετάσεις Abitur πραγματοποιούνται τον Φεβρουάριο. Το τέλος εγγραφής είναι 12,50 € για κάθε εξέταση. Όλοι οι υποψήφιοι, χωρίς εξαίρεση, γίνονται δεκτοί στις εξετάσεις της πρώτης συνεδρίας. Μία εξεταστική συνεδρία πραγματοποιείται από Μάιο έως Ιούνιο, ανά ημερολογιακό έτος. Η εξεταστική επιτροπή μπορεί να αποφασίσει, αν θα πραγματοποιηθεί δεύτερη συνεδρία, η οποία πραγματοποιείται από Σεπτέμβριο έως Οκτώβριο. Οι υποψήφιοι που εγγράφηκαν στην πρώτη εξεταστική συνεδρία και για τους οποίους το εξεταστικό συμβούλιο εγκρίνει μια δεύτερη συνεδρία γίνονται δεκτοί στη δεύτερη εξεταστική συνεδρίαση⁹³.

Τέλος η δυνατότητα ολοκλήρωσης σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη γερμανόφωνη κοινότητα είναι περιορισμένη. Οι περισσότεροι φοιτητές από τη γερμανόφωνη κοινότητα σπουδάζουν σε γαλλόφωνα κολλέγια και πανεπιστήμια της γειτονικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας⁹⁴

4. Συμπεράσματα

1. Το Βέλγιο αποτελείται από τρεις κοινότητες τη φλαμανδική, τη γαλλική και τη γερμανόφωνη, οι οποίες είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση.
2. Η υποχρεωτική εκπαίδευση δεν σημαίνει υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο.
3. Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
4. Στη γαλλική κοινότητα για την απόκτηση του Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται εξωτερική αξιολόγηση της Γαλλικής Γλώσσας και της Ιστορίας.

⁹¹ [Accueil / ARES \(ares-ac.be\)](https://www.ares-ac.be/) (15/2/2021)

⁹² <http://www.enseignement.be/index.php?page=25380&navi=2546> (17/2/2021)

⁹³ https://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-2258/4470_read-32014/ (13/2/2021)

⁹⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgium-german-speaking-community/higher-education_en (11/2/2021)

Κάτω Χώρες⁹⁵

1. Εισαγωγή

Το ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα συνδυάζει την κεντρική εκπαιδευτική πολιτική με την αποκεντρωμένη διαχείριση των σχολείων⁹⁶. Λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του Συντάγματος, η κεντρική κυβέρνηση δημιουργεί ευνοϊκούς όρους για την εκπαίδευση, ενώ η συμμετοχή των επαρχιακών (δημοτικών) αρχών⁹⁷ λαμβάνει κυρίως τη μορφή εποπτικών και νομικών καθηκόντων έναντι των δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων. Τα σχολεία, δημόσια και ιδιωτικά, διέπονται από μια νομικά αναγνωρισμένη αρμόδια αρχή. Η αρμόδια αρχή των δημοσίων σχολείων είναι η δημοτική αρχή, η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της νομοθεσίας και των κανονισμών⁹⁸, καθώς και για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας επαρκών σχολικών εγκαταστάσεων.

Πρωταρχικές αρμοδιότητες του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap - OCW) είναι η κατανομή των οικονομικών πόρων, ο καθορισμός ποιοτικών ή ποσοτικών προτύπων που σχετίζονται με την παρεχόμενη σχολική εκπαίδευση (διδασκόμενα μαθήματα, διάρκεια μαθημάτων, ελάχιστος και μέγιστος αριθμός διδακτικών περιόδων ανά έτος, κανόνες για τον χωρισμό των τάξεων), η υποστήριξη των μαθητών και η προώθηση της καινοτομίας στην εκπαίδευση. Η επιθεώρηση της εκπαίδευσης διενεργείται από τον εκτελεστικό οργανισμό, Επιθεώρηση της Εκπαίδευσης, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών.

Το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών διαχειρίζεται σχεδόν όλες τις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση. Κάθε χρόνο όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα λαμβάνουν συνολική χρηματοδότηση⁹⁹ από το κράτος, για να καλύψουν τα έξοδα λειτουργίας τους και τις αμοιβές του προσωπικού. Κάθε ίδρυμα είναι ελεύθερο να αποφασίσει πώς θα αξιοποιήσει αυτά τα χρήματα¹⁰⁰. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα λαμβάνουν επιπλέον χρήματα για τη στήριξη των χαρισματικών και ταλαντούχων μαθητών, αλλά και για την επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού.

⁹⁵ Χρησιμοποιείται ο όρος «Κάτω Χώρες» για τη χώρα και όχι «Ολλανδία», η οποία αποτελεί μέρος μόνο των Κάτω Χωρών: επαρχίες της Βόρειας και της Νότιας Ολλανδίας [Υπηρεσία Εκδόσεων — Διοργανικό εγχειρίδιο σύνταξης κειμένων — 7.1. Χώρες — 7.1.1. Ονομασίες και συντομογραφίες \(europa.eu\)](#) (1/4/2021))

⁹⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/administration-and-governance-central-and-or-regional-level-53_en (31/1/2021)

⁹⁷ Η Ολλανδία αποτελείται από 12 επαρχίες.

⁹⁸ Η αρμόδια αρχή ενός ιδιωτικού σχολείου είναι το διοικητικό συμβούλιο του ιδρύματος.

⁹⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-53_en (30/1/2021)

¹⁰⁰ Η Επιθεώρηση Παιδείας είναι ο εξωτερικός επόπτης στον οποίο λογοδοτεί. [Overheidsfinanciering onderwijs | Financiering onderwijs | Rijksoverheid.nl](#) (4/2/2021)

Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του ολλανδικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι το κατώτατο όριο ηλικίας για την υποχρεωτική εκπαίδευση που μειώνεται στα 5¹⁰¹ έτη. Τα παιδιά πρέπει να φοιτούν στο σχολείο από την ηλικία των 5, για τουλάχιστον 12 πλήρη σχολικά έτη, μέχρι το τέλος του σχολικού έτους κατά το οποίο γίνονται 16 ετών¹⁰². Μετά από τροποποίηση του νόμου, που χρονολογείται από την 1η Αυγούστου 2007, οι νέοι κάτω των 18 ετών, που έχουν ολοκληρώσει την περίοδο υποχρεωτικής εκπαίδευσης, υποχρεούνται να συνεχίσουν το σχολείο, έως ότου αποκτήσουν ένα βασικό προσόν¹⁰³.

2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση – ο ρόλος της σχολικής μονάδας

Οι μαθητές, μετά την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (8 χρόνια), σε ηλικία 12 ετών, επιλέγουν ανάμεσα στους ακόλουθους τύπους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: την προ-επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (voorbereidend beroepsonderwijs - VMBO) που διαρκεί 4 χρόνια, την ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs - HAVO) που διαρκεί 5 χρόνια και την προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs - VWO) που διαρκεί 6 χρόνια.

Η πρακτική εκπαίδευση (praktijkonderwijs - PRO) είναι μία ξεχωριστή πορεία μάθησης, η οποία απευθύνεται σε μαθητές που δεν είναι σε θέση να αποκτήσουν προσόντα μέσω των επιλογών της προ-επαγγελματικής εκπαίδευσης (VMBO), ακόμη και με μαθησιακή υποστήριξη. Σε αντίθεση με τα προγράμματα της προ-επαγγελματικής εκπαίδευσης, η πρακτική εκπαίδευση δεν οδηγεί στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, αλλά προετοιμάζει τους μαθητές για άμεση είσοδο στην αγορά εργασίας. Τα μαθήματα που περιλαμβάνει είναι Ολλανδικά, Μαθηματικά, Πληροφορική και Φυσική Αγωγή, καθώς και μαθήματα που προετοιμάζουν τους μαθητές για θέσεις εργασίας στην τοπική αγορά¹⁰⁴.

Για την εισαγωγή των μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση απαιτείται εκπαιδευτική έκθεση από τον διευθυντή του δημοτικού σχολείου, καθώς και η συμμετοχή των μαθητών, κατά το τελευταίο έτος του δημοτικού, σε ένα τεστ ικανοτήτων που έχει καθοριστεί κεντρικά, για να μετρηθεί το επίπεδο γνώσεων που έχουν αποκτήσει τα τελευταία οκτώ χρόνια στο δημοτικό¹⁰⁵.

Στόχος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να διασφαλίσει την ανάπτυξη των ταλέντων των μαθητών, όσο το δυνατόν καλύτερα, ως μέρος μιας συνεχούς μαθησιακής πορείας και να τους

¹⁰¹ Τα περισσότερα παιδιά ξεκινούν το δημοτικό σχολείο στην ηλικία των 4, αν και δεν απαιτείται από το νόμο να φοιτήσουν στο σχολείο μέχρι την ηλικία των 5 ετών. (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en) (29/1/2021)

¹⁰² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-53_en (30/1/2021)

¹⁰³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-53_en (30/1/2021)

¹⁰⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en (31/1/2021)

¹⁰⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-25_en (29/1/2021) Κάθε χρόνο, το Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαιδευτικών Μετρήσεων (Instituut voor Toetsontwikkeling – CITO) δημοσιεύει ένα τεστ για αποφοίτους δημοτικού με στόχο την αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων.

προετοιμάσει για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία και στην εργασία, ανάλογα με τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους¹⁰⁶.

Τα δημόσια σχολεία (openbaar schoolonderwijs) δέχονται παιδιά από όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, ανεξάρτητα από τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις τους. Αν και τα δημόσια σχολεία είναι ιδεολογικά ουδέτερα, το πρόγραμμα σπουδών μπορεί να προσφέρει μαθήματα θρησκείας ή ηθικής. Τα ειδικά (ιδιωτικά) σχολεία (bijzonder schoolonderwijs)¹⁰⁷ βασίζονται σε συγκεκριμένες θρησκευτικές ή ιδεολογικές αρχές. Σε αυτά περιλαμβάνονται ρωμαιοκαθολικά, προτεσταντικά και μουσουλμανικά σχολεία¹⁰⁸. Η γλώσσα διδασκαλίας είναι η Ολλανδική γλώσσα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί άλλη γλώσσα, όταν αφορά την εκπαίδευση σ' αυτή τη γλώσσα ή αν το απαιτεί η δομή της εκπαίδευσης ή η καταγωγή των μαθητών¹⁰⁹. Η εκπαίδευση στα δημόσια σχολεία είναι δωρεάν και ανοιχτή σε όλους, τα περισσότερα βιβλία και το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού υλικού παρέχονται από το σχολείο¹¹⁰.

Τα περισσότερα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης¹¹¹ είναι σχολεία που συνδυάζουν διάφορους τύπους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έτσι ώστε οι μαθητές να μπορούν να μεταφέρονται εύκολα από τον ένα τύπο στον άλλο. Και οι τρεις τύποι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούνται από έναν κατώτερο κύκλο σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (κατώτερα έτη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) και από έναν ανώτερο κύκλο σπουδών (ανώτερα έτη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

Στα κατώτερα έτη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι στόχοι επίτευξης¹¹² ορίζουν τα πρότυπα γνώσης, κατανόησης και δεξιοτήτων που απαιτείται να αποκτήσουν οι μαθητές. Εναπόκειται στα ίδια τα σχολεία να ομαδοποιήσουν τους στόχους επίτευξης σε μαθήματα, ερευνητικές εργασίες, τομείς μάθησης, να τους επεξεργαστούν λεπτομερώς ανά τύπο εκπαίδευσης, να επιλέξουν διδακτικά βοηθήματα και να αποφασίσουν τι πρέπει να διδαχτεί στο 3ο έτος της ανώτατης γενικής εκπαίδευσης (HAVO) ή προ-πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (VWO)¹¹³.

Ο νόμος για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ορίζει για τα ανώτερα έτη κάθε τύπου εκπαίδευσης ποια μαθήματα πρέπει σε κάθε περίπτωση να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα σπουδών¹¹⁴. Τα σχολεία αποφασίζουν πώς πρέπει να κατανέμονται κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους οι ώρες διδασκαλίας ανά μάθημα, αρκεί να τηρούν τον κανόνα: 3700 ώρες για την προ-

¹⁰⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/netherlands/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en (29/1/2021)

¹⁰⁷ Σχολεία που συντηρούνται από φυσικό πρόσωπο ή από νομικό πρόσωπο βάσει του ιδιωτικού δικαίου και δεν αποτελούν ίδρυμα <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01> (2/2/2021)

¹⁰⁸ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/public-authority-and-private-schools> (29/1/2021)

¹⁰⁹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01> (2/2/2021)

¹¹⁰ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/secondary-education-fees-and-other-educational-costs> (29/1/2021)

¹¹¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en (30/1/2021)

¹¹² 58 Kerndoelen onderbouw voortgezet onderwijs

¹¹³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-25_en (31/1/2021)

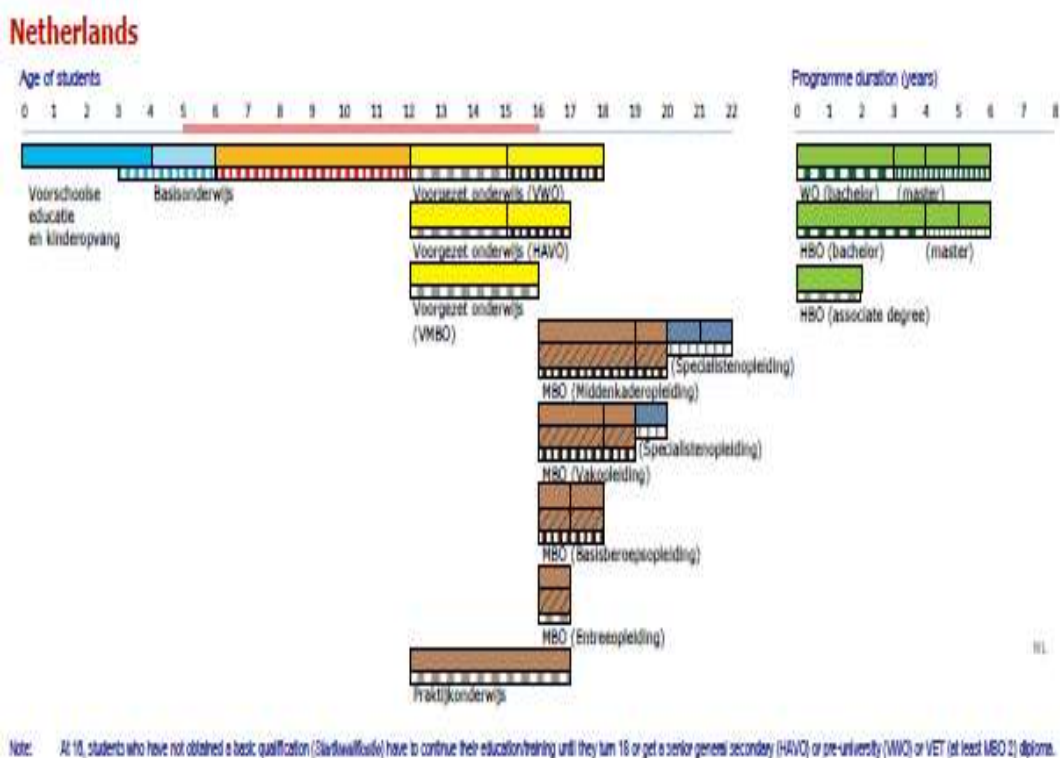
¹¹⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-25_en (31/1/2021)

επαγγελματική εκπαίδευση (VMBO), 4700 ώρες για τη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια (HAVO) και 5700 ώρες για την προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (VWO)¹¹⁵.

Κάθε σχολείο πρέπει να διαθέτει σχολικό σχέδιο (Schoolplan), το οποίο ενημερώνεται κάθε τέσσερα χρόνια και περιγράφει τα μέτρα που λαμβάνονται για τη βελτίωση και την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Επίσης πρέπει να διαθέτει ενημερωτικό δελτίο με πληροφορίες για γονείς και μαθητές σχετικά με την εκπαιδευτική πολιτική και τους στόχους του σχολείου, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις γονέων και μαθητών, το οποίο ενημερώνεται κάθε χρόνο¹¹⁶.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πραγματοποιείται εθνική εξέταση τον τελευταίο χρόνο, στο 4^ο έτος για την προ-επαγγελματική δευτεροβάθμια, στο 5^ο έτος για την ανώτερη γενική δευτεροβάθμια και στο 6^ο έτος για την προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της εθνικής εξέτασης, μαζί με τις σχολικές εξετάσεις είναι τα τελικά αποτελέσματα των εξετάσεων¹¹⁷.

¹¹⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01> (Artikel 6g 2/2/2021)

¹¹⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-25_en (31/1/2021)

¹¹⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-25_en (30/1/2021)

2.1. Προ-επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (VMBO)¹¹⁸

Η προ-επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (VMBO) περιλαμβάνει ένα 4ετές πρόγραμμα σπουδών που προσφέρει θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα.

Οι μαθητές στο 1^ο και 2^ο έτος ακολουθούν ένα γενικό πρόγραμμα σπουδών (κατώτερος κύκλος σπουδών). Σε αυτά τα έτη οι μαθητές διδάσκονται υποχρεωτικά τα μαθήματα: Ολλανδικά, Αγγλικά, Αριθμητική και Μαθηματικά, Άνθρωπος και Φύση, Κοινωνικές Σπουδές, Φυσική Αγωγή, Τέχνη και Πολιτισμός, μια δεύτερη Ξένη Γλώσσα, Φριζική¹¹⁹ (Frisian) Γλώσσα και Πολιτισμός.

Στο τέλος του 2ου έτους (ανώτερος κύκλος σπουδών –φάση εξειδίκευσης) οι μαθητές υποχρεωτικά παρακολουθούν τα μαθήματα: Ολλανδικά, Αγγλικά, Κοινωνικές σπουδές, Φυσική Αγωγή, μαθήματα Τέχνης¹²⁰. Επίσης επιλέγουν μια πορεία μάθησης, ανάλογα με τις ικανότητές τους, με σκοπό να ειδικευθούν σε έναν συγκεκριμένο επαγγελματικό τομέα, η οποία περιλαμβάνει 4 επιλογές:

α) το θεωρητικό πρόγραμμα (VMBO-T): οι μαθητές λαμβάνουν κυρίως μαθήματα γενικής παιδείας,

β) το συνδυασμένο πρόγραμμα (VMBO-G): οι μαθητές λαμβάνουν 4 ώρες επαγγελματικής κατάρτισης και τα γενικά μαθήματα διδάσκονται στο ίδιο επίπεδο με το θεωρητικό πρόγραμμα (VMBO-T),

γ) το επαγγελματικό πρόγραμμα μέσης διαχείρισης (VMBO-K): οι μαθητές λαμβάνουν 12 ώρες επαγγελματικής κατάρτισης και τα γενικά μαθήματα διδάσκονται σε ελαφρώς χαμηλότερο επίπεδο από ό, τι στο θεωρητικό πρόγραμμα (VMBO-T),

δ) το βασικό επαγγελματικό πρόγραμμα (VMBO-B): οι μαθητές λαμβάνουν περίπου 12 ώρες επαγγελματικής κατάρτισης και τα γενικά μαθήματα διδάσκονται σε ελαφρώς χαμηλότερο επίπεδο από ό, τι στην επαγγελματική πορεία της μέσης διαχείρισης (VMBO-K).

Το θεωρητικό πρόγραμμα (VMBO-T) περιλαμβάνει 4 επαγγελματικούς τομείς που προσφέρουν εξειδικευμένα μαθήματα για περαιτέρω επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση¹²¹: 1. Περίθαλψη και Πρόνοια (Βιολογία, Μαθηματικά, Γεωγραφία, Ιστορία, Κοινωνικές Σπουδές, Πολιτική), 2. Μηχανική και Τεχνολογία (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία), 3. Οικονομία και Επιχείρηση (Οικονομία, Μαθηματικά, Γαλλικά ή Γερμανικά), 4. Γεωργία (Μαθηματικά, Βιολογία ή Χημεία και Φυσική).

Οι μαθητές στις άλλες διαδρομές προ-επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (VMBO) επιλέγουν έναν από τους ακόλουθους τομείς: 1. Κτήριο, στέγαση και εσωτερικοί χώροι, 2. Μηχανική, συναρμολόγηση και ενέργεια, 3. Μεταφορές και κινητικότητα, 4. Μέσα, σχεδιασμός

¹¹⁸ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/pre-vocational-secondary-education-vmbo> (29/1/2021)

¹¹⁹ Η γλώσσα που μιλούν στην επαρχία Φρίσλαντ (Friesland) της Ολλανδίας.

¹²⁰ [Hoe zit het vmbo in elkaar? | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoe-zit-het-vmbo-in-elkaar) (4/2/2021)

¹²¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en (31/1/2021)

και πληροφορική, 5. Ναυτιλία και τεχνολογία, 6. Περιθάλψη και πρόνοια, 7. Επιχειρήσεις και εμπόριο, 8. Τροφοδοσία και αναψυχή, 9. Ζώα, φυτά και γη, 10. Υπηρεσίες και προϊόντα.

Μετά την ολοκλήρωση της προ-επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (VMBO) σε ηλικία περίπου 16 ετών, οι μαθητές με το πιστοποιητικό που τους απονέμεται, μπορούν να συνεχίσουν στην ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (middelbaar beroepsopleiding - MBO), η οποία με τις θεωρητικές γνώσεις και την πρακτική κατάρτιση που παρέχει στους μαθητές, οδηγεί στην απόκτηση επαγγελματικών προσόντων. Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το θεωρητικό ή το συνδυασμένο πρόγραμμα της προ-επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (VMBO) μπορούν επίσης υπό προϋποθέσεις να συνεχίσουν στην ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (HAVO)¹²².

2.2. Ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs - HAVO)¹²³

Η ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαρκεί 5 χρόνια και προετοιμάζει τους μαθητές για την τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Στα πρώτα 3 χρόνια οι μαθητές παρακολουθούν ένα βασικό πρόγραμμα σπουδών (κατώτερα έτη σπουδών) που περιλαμβάνει υποχρεωτικά τα ακόλουθα μαθήματα: Ολλανδικά, Αγγλικά, Αριθμητική, Μαθηματικά, Ανθρωπος και Φύση, Κοινωνικές Σπουδές, Τέχνη και Πολιτισμός, Φυσική Αγωγή, Γερμανικά ή Γαλλικά (ή μια άλλη επίσημη γλώσσα), Φριζική Γλώσσα και Πολιτισμός.

Έπειτα εισέρχονται σε ένα δεύτερο στάδιο εξειδίκευσης (4^ο και 5^ο έτος, ανώτερα έτη σπουδών¹²⁴) με υποχρεωτικά τα ακόλουθα μαθήματα: Ολλανδική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Αριθμητική (δεν υπολογίζεται για τις τελικές εξετάσεις), Κοινωνικές Σπουδές, Πολιτιστική και Καλλιτεχνική Εκπαίδευση (culturele en kunstzinnige vorming - CKV), Φυσική Αγωγή.

Στο στάδιο εξειδίκευσης οι μαθητές συνεχίζουν τις σπουδές τους, επιλέγοντας ανάμεσα σε διαφορετικούς θεματικούς συνδυασμούς (προφίλ - profielen)¹²⁵ με στόχο την προετοιμασία τους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κάθε σχολείο παρέχει τα ακόλουθα προφίλ: 1. Φύση και Τεχνολογία, 2. Φύση και Υγεία, 3. Οικονομία και Κοινωνία, 4. Πολιτισμός και Κοινωνία.

Το 1^ο προφίλ «Φύση και Τεχνολογία¹²⁶» (natuur en techniek - N&T), δίνει έμφαση στα Μαθηματικά, στη Φυσική, Χημεία, σε ένα από τα παρακάτω μαθήματα επιλογής: Φύση, Ζωή και Τεχνολογία, Επιστήμη των Υπολογιστών, Βιολογία, Μαθηματικά.

¹²² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en (30/1/2021)

¹²³ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo> (29/1/2021)

¹²⁴ Periode van voorbereidend hoger onderwijs: περίοδος προετοιμασίας

¹²⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en (31/1/2021)

¹²⁶ Αναφέρεται ως Επιστήμη και Τεχνολογία στο <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo> (31/1/2021)

Το 2^ο προφίλ «Φύση και Υγεία¹²⁷» (natuur en gezondheid -N&G), δίνει έμφαση στα Μαθηματικά, στη Βιολογία, στη Χημεία, σε ένα από τα ακόλουθα μαθήματα επιλογής: Φύση, Ζωή και Τεχνολογία, Γεωγραφία, Φυσική.

Το 3^ο προφίλ «Οικονομία και Κοινωνία» (Economie en maatschappij -E&M) δίνει έμφαση στα Μαθηματικά, στην Οικονομία, στην Ιστορία, σε ένα από τα ακόλουθα μαθήματα επιλογής: Οικονομία των Επιχειρήσεων, Γεωγραφία, Κοινωνικές επιστήμες, μια Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά, Ρώσικα, Ιταλικά, Αραβικά, Τουρκικά, Φριζική γλώσσα).

Το 4^ο προφίλ «Πολιτισμός και Κοινωνία» (cultuur en maatschappij - C&M), δίνει έμφαση στην Ιστορία, σε μια Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά, Ρώσικα, Ιταλικά, Αραβικά, Τούρκικα), στα ακόλουθα μαθήματα επιλογής: Τέχνη (οπτικός σχεδιασμός), Τέχνη (μουσική), Τέχνη (δράμα), Τέχνη (χορός), Σχέδιο, Χειροτεχνία ή Κλωστοϋφαντουργία, Φιλοσοφία, Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά, Ρώσικα, Ιταλικά, Αραβικά, Τουρκικά, Φριζική γλώσσα), Γεωγραφία, Κοινωνικές επιστήμες, Οικονομία.

Κάθε μαθητής μπορεί να επιλέξει 1 ή 2 μαθήματα επιλογής από το προφίλ του. Για την τελική εξέταση αποφοίτησης οι μαθητές λαμβάνουν 7 μαθήματα. Τα υπόλοιπα μαθήματα εξετάζονται σε εξέταση που έχει οριστεί από το σχολείο.

Οι μαθητές υπό προϋποθέσεις μπορούν να μεταφερθούν στην προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (VWO)¹²⁸.

2.3. Προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs - VWO)¹²⁹

Η προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση διαρκεί 6 χρόνια¹³⁰ και προετοιμάζει τους μαθητές για το πανεπιστήμιο. Στα πρώτα 3 έτη (κατώτερα έτη δευτεροβάθμιας) όλοι οι μαθητές ακολουθούν ένα γενικό πρόγραμμα σπουδών που περιλαμβάνει υποχρεωτικά τα ακόλουθα μαθήματα: Ολλανδική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, 2 σύγχρονες Ξένες Γλώσσες (Γαλλικά ή Γερμανικά), Αριθμητική, Κοινωνικές Σπουδές, Πολιτιστική και Καλλιτεχνική Εκπαίδευση, Φυσική Αγωγή.

Για τα υπόλοιπα έτη 4^ο, 5^ο και 6^ο (ανώτερα έτη δευτεροβάθμιας – φάση εξειδίκευσης) τα ακόλουθα μαθήματα είναι υποχρεωτικά για όλους τους μαθητές: Ολλανδική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Φυσική Αγωγή, Πολιτισμός και Τέχνες, Κοινωνικές Σπουδές, Μαθηματικά, μια δεύτερη Ξένη Γλώσσα¹³¹.

¹²⁷ Αναφέρεται ως Επιστήμη και Υγεία στο <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo> (31/1/2021)

¹²⁸ [Hoe zit de havo in elkaar? | Rijksoverheid.nl](https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo) (4/2/2021)

¹²⁹ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo> (1/2/2021)

¹³⁰ Υπάρχουν διάφοροι τύποι σχολείων VWO : atheneum, gymnasium (με μαθήματα για τη λατινική γλώσσα και πολιτισμό και για την ελληνική γλώσσα και πολιτισμό) <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01> (2/2/2021)

¹³¹ Στον τύπο gymnasium περιλαμβάνεται η Λατινική Γλώσσα αντί της Ξένης Γλώσσας.

Στα ανώτερα έτη σπουδών, εκτός από τα υποχρεωτικά μαθήματα, οι μαθητές επιλέγουν έναν από τους παρακάτω θεματικούς συνδυασμούς (προφίλ): 1^ο «Φύση και Τεχνολογία», 2^ο «Φύση και Υγεία», 3^ο «Οικονομία και Κοινωνία», 4^ο «Πολιτισμός και Κοινωνία»¹³², τα οποία περιλαμβάνουν μαθήματα ειδικότητας. Το 1^ο προφίλ «Φύση και Τεχνολογία» περιλαμβάνει Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, ένα μάθημα επιλογής. Το 2^ο προφίλ «Φύση και Υγεία» περιλαμβάνει Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία, ένα μάθημα επιλογής. Το 3^ο προφίλ «Οικονομία και Κοινωνία» περιλαμβάνει Μαθηματικά, Οικονομία, Ιστορία, ένα μάθημα επιλογής. Το 4^ο προφίλ «Πολιτισμός και Κοινωνία» περιλαμβάνει Μαθηματικά, Ιστορία, μαθήματα επιλογής.

Οι θεματικοί συνδυασμοί που παρέχονται είναι σχεδόν οι ίδιοι με την ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (HAVO). Μία διαφορά είναι ότι για τον συνδυασμό «Πολιτισμός και Κοινωνία» στην ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση τα Μαθηματικά δεν είναι υποχρεωτικά. Επίσης στην προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (VWO) μια δεύτερη σύγχρονη γλώσσα είναι υποχρεωτική για τους μαθητές.

Κάθε μαθητής μπορεί να επιλέξει 1 ή 2 μαθήματα επιλογής που σχετίζονται με το προφίλ του. Για την τελική εξέταση αποφοίτησης οι μαθητές λαμβάνουν 8 μαθήματα. Τα άλλα μαθήματα εξετάζονται σε εξέταση που έχει οριστεί από το σχολείο.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Το ολλανδικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνει κρατικά χρηματοδοτούμενα ιδρύματα¹³³ και ιδιωτικά ιδρύματα που δεν λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση¹³⁴. Τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν να αναγνωριστούν από τον υπουργό Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών ως νομικά πρόσωπα που παρέχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα οποία προσφέρουν διαπιστευμένα προγράμματα σπουδών.

Στην Ολλανδία τα πανεπιστήμια WO (Wetenschappelijk Onderwijs) επικεντρώνονται στην ακαδημαϊκή διδασκαλία και στη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας. Τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται στα ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (hogescholen – HBO). Τα ιδρύματα αυτά παρέχουν προγράμματα σπουδών σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς και σε ορισμένες περιπτώσεις προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών.

Επίσης το Ανοικτό Πανεπιστήμιο παρέχει ακαδημαϊκή και ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση, διεξάγει ακαδημαϊκή έρευνα και έρευνα που σχετίζεται με συγκεκριμένα επαγγέλματα. Προσφέρει κυρίως μαθήματα αρχικής εκπαίδευσης με τη μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

¹³² [https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01/#TiteldeelIII_AfdelingI_HoofdstukI_Paragraaf1_Artikel7\(31/1/2021\)](https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01/#TiteldeelIII_AfdelingI_HoofdstukI_Paragraaf1_Artikel7(31/1/2021))

¹³³ Από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών ή το Υπουργείο Οικονομίας, Γεωργίας και Καινοτομίας της χώρας.

¹³⁴ <https://www.euroeducation.net/prof/netherco.htm> (3/2/2021)

Οι φοιτητές υποχρεούνται να καταβάλλουν δίδακτρα. Η κυβέρνηση ενθαρρύνει επίσης προγράμματα κινητικότητας, με ευκαιρίες τόσο για φοιτητές όσο και για καθηγητές να αποκτήσουν εμπειρία στο εξωτερικό¹³⁵.

Τέλος, ενώ η πλειονότητα των προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν επιβάλλει ποσοτώσεις εγγραφής, σε διάφορους δημοφιλείς τομείς (όπως Ιατρική, Οδοντιατρική, Φυσιοθεραπεία) υπάρχει μια σταθερή ποσόστωση (numerus fixus)¹³⁶ των διαθέσιμων θέσεων, ένας μέγιστος αριθμός φοιτητών πρώτου έτους που μπορούν να γίνουν δεκτοί. Υπάρχουν δύο τύποι ποσόστωσης (numerus fixus): α) μια εθνική ποσόστωση, όταν η ικανότητα όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που παρέχουν ένα συγκεκριμένο τομέα εκπαίδευσης δεν επαρκεί για τον αριθμό των μαθητών που επιθυμούν να εγγραφούν σε αυτόν. Η εθνική ποσόστωση ισχύει μόνο για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και β) ποσόστωση ιδρυμάτων, όταν υπάρχει επαρκής χωρητικότητα στο σύνολο ενός τομέα, αλλά ανεπαρκής θέση σε ένα ή περισσότερα μεμονωμένα ιδρύματα. Η ποσόστωση ιδρύματος ισχύει για πανεπιστήμια και ιδρύματα HBO.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (HAVO), προ-πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (VWO) και προ-επαγγελματικής εκπαίδευσης (VMBO) ολοκληρώνονται με τελικές εξετάσεις (eindexamen).

Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το θεωρητικό, συνδυασμένο ή μέσης διαχείρισης επαγγελματικό πρόγραμμα σε επίπεδο VMBO μπορούν να εγγραφούν στην ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (MBO επίπεδα 3 και 4)¹³⁷. Οι κάτοχοι πιστοποιητικού MBO επιπέδου 4 μπορούν να μεταβούν στην τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (HBO). Η τελική εξέταση της προ-επαγγελματικής εκπαίδευσης (VMBO), στο τέλος της τελευταίας σχολικής χρονιάς, αποτελείται από σχολικές εξετάσεις και κεντρικές γραπτές εξετάσεις¹³⁸. Οι σχολικές εξετάσεις συνήθως αποτελούνται από 2 ή περισσότερες εξετάσεις ανά μάθημα, που μπορεί να είναι προφορικές, πρακτικές ή γραπτές εξετάσεις. Οι κεντρικές εξετάσεις είναι οι ίδιες για όλους τους μαθητές της χώρας του ίδιου τύπου εκπαίδευσης.

Οι μαθητές της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μετά από εξετάσεις αποκτούν το δίπλωμα HAVO (απολυτήριο) που τους δίνει πρόσβαση στην τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Η τελική εξέταση HAVO αποτελείται από τις σχολικές εξετάσεις και τις κεντρικές γραπτές εξετάσεις μετά την ολοκλήρωση του τελευταίου σχολικού έτους. Στις κεντρικές εξετάσεις δίνονται σε όλους τους μαθητές του ίδιου τύπου εκπαίδευσης οι ίδιες ερωτήσεις εξετάσεων για τα υποχρεωτικά μαθήματα και για τα υπόλοιπα μαθήματά τους.

Οι μαθητές της προ-πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μετά από εξετάσεις αποκτούν το δίπλωμα VWO (απολυτήριο) που τους δίνει πρόσβαση στην τριτοβάθμια επαγγελματική

¹³⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/mobility-and-internationalisation-47_en (3/2/2021)

¹³⁶ <https://www.euroeducation.net/prof/netherco.htm> (3/2/2021)

¹³⁷ Τα μαθήματα MBO αποτελούνται από 4 διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης: επίπεδο 4 εκπαίδευση μεσαίας διοίκησης, επίπεδο 3 επαγγελματική κατάρτιση, επίπεδο 2 βασική επαγγελματική κατάρτιση, επίπεδο 1 εκπαίδευση βοηθού.

¹³⁸ Waaruit bestaat het vmbo eindexamen? | Eindexamens voortgezet onderwijs | Rijksoverheid.nl (4/2/2021)

εκπαίδευση. Η τελική εξέταση VWO αποτελείται από τις σχολικές εξετάσεις και τις κεντρικές γραπτές εξετάσεις στο τέλος του τελευταίου σχολικού έτους. Κάθε σχολείο προετοιμάζει τους μαθητές του για τις σχολικές εξετάσεις. Το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών (OCW) καθορίζει ποια θέματα θα πρέπει να καλυφθούν τουλάχιστον στις σχολικές εξετάσεις¹³⁹. Οι σχολικές εξετάσεις αποτελούνται συνήθως από πολλές εξετάσεις ανά μάθημα που μπορεί να είναι προφορικές, πρακτικές ή γραπτές εξετάσεις¹⁴⁰.

Γενικότερα για τις σχολικές εξετάσεις¹⁴¹ σε όλους τους τύπους σχολείων τα μαθήματα που εξετάζονται είναι μαθήματα που έχουν διδαχθεί κατά τη διάρκεια του έτους των εξετάσεων και ορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών. Οι ημερομηνίες σχολικής εξέτασης δεν καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο. Τα μαθήματα εκτός του εθνικού πλαισίου εξετάσεων μπορούν να ολοκληρωθούν πριν από το τελευταίο έτος του σχολείου. Οι σχολικές εξετάσεις πρέπει να ολοκληρωθούν και τα αποτελέσματα να υποβληθούν στην Επιθεώρηση Εκπαίδευσης, πριν από την έναρξη των εθνικών εξετάσεων.

Κάθε χρόνο, τα σχολεία υποχρεούνται να υποβάλλουν το σχολικό πρόγραμμα εξετάσεων στην Επιθεώρηση. Το Εθνικό Ινστιτούτο Ανάπτυξης Προγραμμάτων Σπουδών (SLO) δημοσιεύει οδηγίες σχολικών εξετάσεων για κάθε μάθημα και επίπεδο εκπαίδευσης.

Στις εθνικές εξετάσεις¹⁴² υπάρχει μια εθνική γραπτή εξέταση ανά μάθημα για όλους τους μαθητές που λαμβάνουν τον ίδιο τύπο εκπαίδευσης. Για ένα μάθημα είτε είναι υποχρεωτικό είτε επιλογής, οι ερωτήσεις των εξετάσεων είναι ίδιες σε ολόκληρη τη χώρα. Οι εθνικές εξετάσεις πραγματοποιούνται πάντα στο τέλος του τελευταίου έτους¹⁴³ και καταρτίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών.

Η εθνική εξέταση αποτελείται από ανοιχτές ερωτήσεις ή ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ή ασκήσεις πρακτικού μέρους. Μπορεί να γίνει τρεις φορές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, τον Μάιο, τον Ιούνιο και τον Αύγουστο. Όλοι οι υποψήφιοι συμμετέχουν στις εξετάσεις τον Μάιο. Οι εξετάσεις του Ιουνίου και του Αυγούστου αφορούν μαθητές που επαναλαμβάνουν το μάθημα ή εκείνους που δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν στην εξέταση τον Μάιο.

Το αναλυτικό πρόγραμμα για τις σχολικές και εθνικές εξετάσεις, το οποίο εγκρίνεται από τον υπουργό Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών, προσδιορίζει τα στοιχεία που θα εξεταστούν στις σχολικές εξετάσεις και στις εθνικές εξετάσεις, καθώς και τον αριθμό και τη διάρκεια των δοκιμασιών που αποτελούν την εθνική εξέταση. Για τις σχολικές εξετάσεις τα σχολεία αποφασίζουν τον αριθμό των εξετάσεων¹⁴⁴.

Η τελική βαθμολογία σε κάθε μάθημα είναι ο μέσος όρος της βαθμολογίας από τις σχολικές εξετάσεις και η βαθμολογία από την εθνική εξέταση. Για να αποκτήσει πιστοποιητικό αποφοίτησης ένας υποψήφιος πρέπει να έχει βαθμολογηθεί επιτυχώς σε συγκεκριμένο αριθμό

¹³⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vwo/waaruit-bestaat-het-eindexamen-vwo> (4/2/2021)

¹⁴⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vwo/waaruit-bestaat-het-eindexamen-vwo> (3/2/2021)

¹⁴¹ <https://www.government.nl/topics/secondary-education/secondary-school-leaving-examination> (30/1/2021)

¹⁴² <https://www.government.nl/topics/secondary-education/secondary-school-leaving-examination> (29/1/2021)

¹⁴³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vwo/waaruit-bestaat-het-eindexamen-vwo> (3/2/2021)

¹⁴⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-25_en (4/2/2021)

μαθημάτων. Οι βαθμοί απονέμονται σε κλίμακα που κυμαίνεται από 1 (ανεπαρκώς) έως 10 (εξαιρετικά).

Ο υπολογισμός της επιτυχούς βαθμολογίας αποφοίτησης¹⁴⁵ είναι περίπλοκος, αλλά απαιτεί, τουλάχιστον α) μέση βαθμολογία κεντρικής εξέτασης 5,5 ή υψηλότερη, β) το πολύ ένα 5 ως τελικό βαθμό σε βασικό μάθημα, για τα άλλα βασικά μαθήματα τελικό βαθμό 6 ή υψηλότερο (βασικά μαθήματα είναι τα Ολλανδικά, Αγγλικά και Μαθηματικά)¹⁴⁶, γ) όλες οι τελικές βαθμολογίες για όλα τα θέματα εξετάσεων να είναι 6 ή υψηλότερες και ο μέσος όρος όλων των τελικών βαθμών να είναι τουλάχιστον 6, κανένας τελικός βαθμός να μην είναι χαμηλότερος από το 4 και δ) και στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής ο βαθμός να είναι «επαρκής» ή «καλός».

4. Συμπεράσματα

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα συνδυάζει την κεντρική εκπαιδευτική πολιτική με την αποκεντρωμένη διαχείριση των σχολείων.
2. Η Επιθεώρηση Παιδείας επιβλέπει την ποιότητα της εκπαίδευσης, την τήρηση των εκπαιδευτικών νόμων και την ορθή αξιοποίηση των κρατικών πόρων.
3. Δεν υπάρχει ξεχωριστή βαθμίδα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Και οι τρεις τύποι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούνται από κατώτερα και ανώτερα έτη εκπαίδευσης.
4. Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διενεργούνται γραπτές κεντρικές εξετάσεις και σχολικές εξετάσεις. Η τελική βαθμολογία προκύπτει από τον μέσο όρο της βαθμολογίας των σχολικών εξετάσεων και της βαθμολογίας των εθνικών εξετάσεων.

¹⁴⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/havo/eindexameneisen-havo> (1/2/2021)

¹⁴⁶ Οι μαθητές δεν χρειάζεται να επιλέξουν Μαθηματικά στο προφίλ «Πολιτισμός και Κοινωνία». Εάν δεν επιλέξουν Μαθηματικά, τα βασικά μαθήματα είναι μόνο Ολλανδικά και Αγγλικά.

Ελβετία

1. Εισαγωγή

Η Ελβετία είναι ένα ομοσπονδιακό κράτος (επίσημη ονομασία Ελβετική Συνομοσπονδία), που αποτελείται από 26 καντόνια¹⁴⁷ και έχει 4 εθνικές γλώσσες¹⁴⁸ (Γερμανικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ραιτορομανική Γλώσσα¹⁴⁹). Περίπου το 63% του ελβετικού πληθυσμού μιλούν Γερμανικά και λίγο κάτω από το 23% μιλούν Γαλλικά, κάνοντας αυτές τις δύο γλώσσες τις πιο διαδεδομένες¹⁵⁰.

Η πολυγλωσσία στην Ελβετία καλλιεργείται στην κοινωνία (οι ομιλητές έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν περισσότερες από δύο γλώσσες ή διαλέκτους) και κατοχυρώνεται από τον νόμο. Λίγοι Ελβετοί κατέχουν τις τέσσερις εθνικές γλώσσες¹⁵¹. Οι περισσότεροι ζουν στην περιοχή, όπου ομιλείται η μητρική τους γλώσσα και επικοινωνούν σε αυτήν τη γλώσσα. Στο σχολείο όμως, όλα τα παιδιά πρέπει να μάθουν τουλάχιστον μία από τις άλλες εθνικές γλώσσες. Η μετανάστευση έφερε και άλλες γλώσσες στη χώρα τις τελευταίες δεκαετίες. Οι δύο πιο διαδεδομένες μη εθνικές γλώσσες είναι η Αγγλική και η Πορτογαλική¹⁵².

Ως προς την εκπαίδευση, τα καντόνια είναι υπεύθυνα για την υποχρεωτική εκπαίδευση (κάθε καντόνι είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση προγράμματος σπουδών, συμπεριλαμβανομένων των εβδομαδιαίων περιόδων διδασκαλίας ανά μάθημα και τάξη, δεν υπάρχει εθνικό πρόγραμμα σπουδών), ενώ μοιράζονται τις ευθύνες με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση για τη μετα-υποχρεωτική εκπαίδευση (σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, πανεπιστήμια). Τα καντόνια και οι δήμοι τους χρηματοδοτούν το 90% των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση¹⁵³. Οι υπουργοί Παιδείας από όλα τα καντόνια συμμετέχουν στην Ελβετική Διάσκεψη των υπουργών Παιδείας (Sweizerische Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirectoren - EDK)¹⁵⁴ με στόχο τον συντονισμό του εκπαιδευτικού έργου σε εθνικό επίπεδο.

Η Ελβετία διαθέτει ένα ισχυρό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Προσφέρει προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και προγράμματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τα 2/3 των νέων που ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση εγγράφονται σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης¹⁵⁵.

¹⁴⁷ Διοικητικές περιφέρειες (ομόσπονδα κρατίδια) της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

¹⁴⁸ Οι 4 επίσημες εθνικές γλώσσες ομιλούνται σε πολλές διαλέκτους (Γερμανικά: Swiss German, Γαλλικά: Patois, Ιταλικά: Lombard dialects, Ρομανικά: Sursilvan, Sutsilvan, Surmiran, Puter, Vallader (<https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/sprachen/sprachen-und-dialekte.html>) 15/1/2021

¹⁴⁹ Ομιλείται στο καντόνι Γκραουμπύντεν (Graubünden) της Ελβετίας.

¹⁵⁰ <https://www.sbf.admin.ch/sbf/en/home/ihe/higher-education.html> (18/1/2021)

¹⁵¹ <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/sprachen/mehrsprachigkeit.html> (15/1/2021)

¹⁵² <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/sprachen/mehrsprachigkeit.html> (15/1/2021)

¹⁵³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en (11/1/2021)

¹⁵⁴ <https://www.edk.ch/dyn/11553.php> (17/1/2021)

¹⁵⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en (11/1/2021)

2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελβετία αρχίζει στην ηλικία των 4 ετών και διαρκεί 11 χρόνια. Περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση¹⁵⁶ και την κατώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η κατώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας διαρκεί 3 χρόνια (4 στο καντόνι Ticino) και προετοιμάζει τους μαθητές για την ανώτερη δευτεροβάθμια. Οι μαθητές ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση στην ηλικία των 15/16. Οι περισσότεροι μαθητές ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση στο δημόσιο σχολείο του δήμου όπου ζουν¹⁵⁷. Η φοίτηση στο δημόσιο σχολείο είναι δωρεάν. Κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές μαθαίνουν μια δεύτερη εθνική γλώσσα και Αγγλικά.

Στην κατώτερη δευτεροβάθμια υπάρχουν διάφοροι τύποι σχολείων στα καντόνια¹⁵⁸, στους οποίους η διδασκαλία πραγματοποιείται σε τάξεις που οργανώνονται ανάλογα με την ηλικία και το επίπεδο επίδοσης των μαθητών, ακολουθώντας 3 βασικά σχολικά μοντέλα (Schulmodell)¹⁵⁹. Ανάλογα με το καντόνι, ένα συγκεκριμένο σχολικό μοντέλο μπορεί να ακολουθείται σε ολόκληρο το καντόνι ή το καντόνι μπορεί να επιτρέπει στις κοινότητες να επιλέγουν μεταξύ διαφορετικών μοντέλων.

Στο κοινό μοντέλο (Geteiltes Modell) οι μαθητές εγγράφονται σ' έναν συγκεκριμένο τύπο σχολείου με βάση την επίδοσή τους. Το μοντέλο αυτό οδηγεί σε διαφορετικούς τύπους σχολείων με διαφορετικές απαιτήσεις επίδοσης. Στο συνεργατικό μοντέλο (Kooperatives Modell) οι μαθητές εγγράφονται σε μια βασική τάξη (Stammklasse) ανάλογα με το επίπεδο επίδοσής τους. Δημιουργούνται έτσι βασικές κατηγορίες τάξεων με διαφορετικές απαιτήσεις επίδοσης (γενικές και προχωρημένες). Ορισμένα μαθήματα διδάσκονται σε επίπεδα. Τέλος στο ολοκληρωμένο μοντέλο (Integriertes Modell) οι μαθητές με διαφορετικό επίπεδο επίδοσης παρακολουθούν την ίδια τάξη και μεμονωμένα μαθήματα διδάσκονται σε ομάδες επιπέδων.

2.2. Ανώτερη Δευτεροβάθμια

Η ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας αποτελεί μετα-υποχρεωτική εκπαίδευση, την οποία ολοκληρώνουν οι μαθητές στην ηλικία των 18/19. Οι τύποι σχολείων της ανώτερης δευτεροβάθμιας στα διάφορα καντόνια¹⁶⁰ προετοιμάζουν τους μαθητές για το επόμενο επίπεδο εκπαίδευσης, που είναι η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πάνω από το 90% των νέων αποκτούν προσόντα σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, τα οποία τους επιτρέπουν να βρουν αμέσως εργασία, να στραφούν σε ανώτερη τεχνική σχολή (höhere Fachschule) ή με το απολυτήριο γυμνασίου (gymnasialen Maturität) ή το ειδικό απολυτήριο (Fachmaturität) ή το επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität) να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε πανεπιστημιακή σχολή¹⁶¹. Το

¹⁵⁶ Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση διαρκεί 8 χρόνια, εκτός από το καντόνι Ticino που διαρκεί 7. Συμπεριλαμβάνονται 2 έτη στο νηπιαγωγείο.

¹⁵⁷ <https://www.edk.ch/dyn/14798.php> (15/1/2021)

¹⁵⁸ https://edudoc.ch/record/212022/files/CH_21.pdf (2020/2021)

¹⁵⁹ <https://www.edk.ch/dyn/15673.php> και https://edudoc.ch/record/212569/files/vis_A4.pdf (15/1/2021)

¹⁶⁰ https://edudoc.ch/record/212022/files/CH_21.pdf (2020/2021)

¹⁶¹ <https://www.edk.ch/dyn/14798.php> (15/1/2021)

Ελβετικό Συνέδριο Γραφείων Ανώτερης Δευτεροβάθμιας Σχολής (Schweizerische Mittelschulämterkonferenz - SMAK)¹⁶² διασφαλίζει την ανταλλαγή εξειδικευμένων πληροφοριών σε θέματα σχολείων γενικής εκπαίδευσης ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανάμεσα στα καντόνια.

Στην ανώτερη δευτεροβάθμια γενικής εκπαίδευσης περιλαμβάνονται οι εξής τύποι σχολείων:

α) Gymnasialen Maturitätsschulen/ écoles de maturité / scuole di maturità (Γυμνάσιο απολυτηρίου):

Αυτός ο τύπος σχολείου υπάρχει σε όλα τα καντόνια και με το απολυτήριο (gymnasiale Maturität / maturité gymnasiale / maturità liceale) που απονέμει, πιστοποιεί τη γενική επάρκεια των μαθητών για την πρόσβαση σε πανεπιστήμια ή παιδαγωγικά πανεπιστήμια¹⁶³. Στα περισσότερα καντόνια οι μαθητές εγγράφονται σε ένα 4ετές πρόγραμμα απολυτηρίου από το τελευταίο έτος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Υπάρχει επίσης και η δυνατότητα παρακολούθησης ενός 3ετούς προγράμματος απολυτηρίου (εγγραφή μετά την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), που απαιτεί όμως να έχει ολοκληρωθεί προπαρασκευαστική εκπαίδευση απολυτηρίου στο τελευταίο έτος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κάθε καντόνι ορίζει τους όρους για την εισαγωγή σε ένα Γυμνάσιο απολυτηρίου (όπως συνολική αξιολόγηση των βαθμών του μαθητή ή εισαγωγική εξέταση ή συνδυασμός αυτών των μέσων).

Μόνο τα Γυμνάσια που αναγνωρίζονται από την Ελβετική Συνομοσπονδία και την Ελβετική Διάσκεψη Υπουργών Παιδείας από όλα τα καντόνια (Sweizerische Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirectoren - EDK) μπορούν να απονέμουν εθνικά αναγνωρισμένα απολυτήρια. Η κοινή αρχή αναγνώρισης διπλωμάτων Γυμνασίου είναι η Ελβετική Επιτροπή Εξέτασης Απολυτηρίου (Schweizerische Maturitätskommission - SMK)¹⁶⁴.

Η διδασκαλία στα Γυμνάσια απολυτηρίου γίνεται σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών που εκδίδονται από κάθε καντόνι και βασίζονται στο βασικό πρόγραμμα σπουδών της Ελβετικής Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας των Καντονιών (EDK).

Τα μαθήματα¹⁶⁵ που απαιτούνται για την απόκτηση απολυτηρίου περιλαμβάνουν: βασικά μαθήματα (Grundlagenfächer) που είναι η πρώτη εθνική γλώσσα, μια δεύτερη εθνική γλώσσα, μια τρίτη γλώσσα (τρίτη εθνική γλώσσα, Αγγλικά ή αρχαία γλώσσα), Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία, Φυσική, Ιστορία, Γεωγραφία, Εικαστικές τέχνες ή/και Μουσική), ένα μάθημα ειδικότητας (Schwerpunktfach), ένα μάθημα επιλογής (Ergänzungsfach) και ένα δοκίμιο/εργασία (Maturaarbeit). Τα καντόνια έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν τη Φιλοσοφία ως πρόσθετο υποχρεωτικό μάθημα. Οι μαθητές παρακολουθούν ένα εισαγωγικό μάθημα στην Πληροφορική και στην Οικονομία και το Δίκαιο ως επιπλέον υποχρεωτικά μαθήματα.

¹⁶² <https://www.edk.ch/dyn/20297.php> (17/1/2021)

¹⁶³ Η είσοδος σε πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών εξαρτάται από πρόσθετες απαιτήσεις, όπως επαγγελματική εμπειρία ενός έτους σε ένα επάγγελμα που σχετίζεται με τον τομέα σπουδών.

¹⁶⁴ <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/bildung/maturitaet/gymnasiale-maturitaet/schweizerische-maturitaetskommission.html> (17/1/2021)

¹⁶⁵ <https://www.edk.ch/dyn/11703.php> (17/1/2021)

Το μάθημα ειδικότητας πρέπει να επιλέγεται ανάμεσα σε 8 κλάδους ή ομαδοποιημένους κλάδους: κλασικές γλώσσες (Λατινικά ή Αρχαία Ελληνικά), μια τρίτη ξένη γλώσσα (τρίτη εθνική γλώσσα, Αγγλικά, Ισπανικά ή Ρωσικά), Φυσική και Εφαρμοσμένα Μαθηματικά, Βιολογία και Χημεία, Οικονομία και Δίκαιο, Φιλοσοφία/Παιδαγωγική/Ψυχολογία, Εικαστικές Τέχνες και Μουσική.

Το μάθημα επιλογής πρέπει να επιλέγεται από τους παρακάτω 14 κλάδους: Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Εφαρμοσμένα Μαθηματικά, Πληροφορική, Ιστορία, Γεωγραφία, Φιλοσοφία, Θρησκευτικά, Οικονομία και Δίκαιο, Παιδαγωγική/Ψυχολογία, Εικαστικές Τέχνες, Μουσική και Αθλητισμό. Μια γλώσσα που μελετήθηκε στα βασικά μαθήματα δεν μπορεί να επιλεγεί ως μάθημα επιλογής.

Δεν μπορεί επίσης να επιλεγεί για μελέτη ο ίδιος κλάδος ως μάθημα ειδικότητας και ως μάθημα επιλογής. Το κάθε καντόνι καθορίζει ποια μαθήματα (βασικά, ειδικότητας, επιλογής) προσφέρονται στα Γυμνάσια απολυτηρίου. Δεν προσφέρονται όλα τα μαθήματα σε όλα τα σχολεία. Τα καντόνια καθορίζουν τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων εβδομαδιαίως, σύμφωνα με το διάταγμα του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου για την αναγνώριση του απολυτηρίου (MAV) και τον κανονισμό για την αναγνώριση του απολυτηρίου (MAR) που εκδόθηκε από τη Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας (EDK).

Ο συνολικός χρόνος διδασκαλίας των υποχρεωτικών μαθημάτων κατανέμεται ως εξής: 30 έως 40% του χρόνου διδασκαλίας διατίθεται για τις Γλώσσες (πρώτη, δεύτερη, τρίτη γλώσσα), 27 έως 37% για τα Μαθηματικά, την Πληροφορική και τις επιστήμες της Βιολογίας, της Χημείας και της Φυσικής, 10 έως 20% για τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες (Ιστορία, Γεωγραφία, Οικονομία και Δίκαιο, Φιλοσοφία), 5 έως 10% για τις Εικαστικές Τέχνες ή/και τη Μουσική. Για το μάθημα ειδικότητας, το μάθημα επιλογής και την εργασία διατίθεται το 15 έως 25 % του συνολικού χρόνου¹⁶⁶.

Τα καντόνια ρυθμίζουν την αξιολόγηση των μαθητών, η οποία είναι προσανατολισμένη προς τους μαθησιακούς στόχους του προγράμματος σπουδών. Με βάση τους μαθησιακούς στόχους, ο εκπαιδευτικός καθορίζει ποιες γνώσεις και δεξιότητες πρέπει να επιτύχουν οι μαθητές και είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση. Η επίδοση των μαθητών αξιολογείται με βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως 6 (6 = καλύτερος βαθμός, 4 = επαρκής, κάτω από 4 = ανεπαρκής).

Οι μαθητές μετά από τελικές εξετάσεις αποκτούν απολυτήριο¹⁶⁷, το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και είναι αναγνωρισμένο σ' όλη την Ελβετία.

Κοινός εκπαιδευτικός στόχος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και των καντονιών είναι να διασφαλιστεί, ακόμη και μακροπρόθεσμα, η είσοδος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς την ανάγκη περαιτέρω εξετάσεων.

Η αναγνώριση των απολυτηρίων διέπεται από το διάταγμα του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου για την αναγνώριση των απολυτηρίων (MAV), το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 1995 και τον πανομοιότυπο κανονισμό για την αναγνώριση των απολυτηρίων (MAR) που εκδόθηκε από τη

¹⁶⁶ <https://www.edk.ch/dyn/11703.php> (17/1/2021) “Règlement de la CDIP du 16 janvier 1995 sur la reconnaissance des certificats de maturité gymnasiale (RRM)”

¹⁶⁷ Βλέπε περισσότερα στο «Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση».

Διάσκεψη των Καντονικών Υπουργών Παιδείας (EDK). Έκτοτε, πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση σε δύο στάδια (EVAMAR, αξιολόγηση της μεταρρύθμισης του απολυτηρίου). Μετά τη δεύτερη αξιολόγηση (EVAMAR II), το 2008, η Συνομοσπονδία και τα καντόνια καθόρισαν τα βασικά Μαθηματικά και τις γλωσσικές δεξιότητες που αποδεικνύουν τη γενική σχολική επάρκεια, προκειμένου να εξασφαλιστεί η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο, χωρίς να χρειάζονται πρόσθετες εξετάσεις μακροπρόθεσμα. Το 2016, η σύνοδος ολομέλειας της EDK ενέκρινε τις βασικές ικανότητες για την πρώτη γλώσσα και τα Μαθηματικά και εξέδωσε συστάσεις για τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια της πρόσβασης, χωρίς επιπλέον εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τον Ιούνιο του 2019, η EDK, μαζί με τα ελβετικά πανεπιστήμια, ολοκλήρωσαν τη δέσμευση για βελτιστοποίηση της μετάβασης από το λύκειο στο πανεπιστήμιο.

β) Fachmittelschulen (FMS)/ écoles de culture générale / scuole specializzate (Ειδικευμένα σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης):

Ο τύπος αυτός σχολείου παρέχει εκτεταμένη γενική εκπαίδευση και μαθήματα για την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε έναν ή δύο επαγγελματικούς τομείς¹⁶⁸. Η γενική εκπαίδευση περιλαμβάνει τους ακόλουθους πέντε τομείς μάθησης¹⁶⁹: Γλώσσες (πρώτη εθνική γλώσσα, δεύτερη εθνική γλώσσα και μία άλλη ξένη γλώσσα), Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Πληροφορική (Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία, Φυσική και Πληροφορική), Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές επιστήμες (Γεωγραφία, Ιστορία, Οικονομία και Δίκαιο, Ψυχολογία, Φιλοσοφία και Κοινωνιολογία), Τέχνες και Μουσική, Αθλητισμός.

Η συγγραφή μιας εργασίας και η παρουσίασή της, καθώς και η πρακτική άσκηση, τουλάχιστον δύο εβδομάδων, αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία της τεχνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι απαιτήσεις εισαγωγής σ' αυτόν τον τύπο σχολείου ρυθμίζονται από κάθε καντόνι. Μετά από την ολοκλήρωση 3ετούς εκπαιδευτικού προγράμματος σε ειδικευμένο σχολείο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές αποκτούν το πιστοποιητικό τεχνικής εκπαίδευσης (Fachmittelschulabschluss), που επιτρέπει την άμεση πρόσβαση σε ανώτερες τεχνικές σχολές.

Με ένα πρόσθετο εξειδικευμένο πρόγραμμα κατάρτισης (Fachmaturitätsausbildung) διάρκειας ενός έτους, το οποίο είναι αναγνωρισμένο σε όλη την Ελβετία, μπορεί να αποκτηθεί από τους μαθητές ένα ειδικό τεχνικό απολυτήριο (Fachmaturität / maturité spécialisée / maturità specializzata). Τα ειδικευμένα σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας αναγνωρίζονται από την Ελβετική Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας όλων των καντονιών (EDK).

Τα ειδικευμένα σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας, εκτός από την προετοιμασία των μαθητών για τις ανώτερες τεχνικές σχολές (Höheren Fachschulen), με το ειδικό απολυτήριο που απονέμουν επιτρέπουν την πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σχολές που προσανατολίζονται σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς τομείς (πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών και πανεπιστήμια εκπαίδευσης εκπαιδευτικών).

¹⁶⁸ Τα περισσότερα καντόνια παρέχουν κυρίως προετοιμασία για τους επαγγελματικούς τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής εργασίας και της εκπαίδευσης.

¹⁶⁹ <https://www.edk.ch/dyn/16552.php> (17/1/2021)

Για την απόκτηση του ειδικού απολυτηρίου, πρέπει να ολοκληρωθεί ένα μονοετές μάθημα με πρόσθετες απαιτήσεις. Αυτές οι πρόσθετες απαιτήσεις¹⁷⁰ περιλαμβάνουν, ανάλογα με τον επαγγελματικό τομέα, μεταξύ άλλων: πρακτική άσκηση (τουλάχιστον 12 και όχι περισσότερο από 40 εβδομάδες), ατομικές πρακτικές δραστηριότητες (τουλάχιστον 120 μαθήματα) ή συμπληρωματική γενική εκπαίδευση.

Στην Ελβετία η ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (επαγγελματικά σχολεία πλήρους φοίτησης, επαγγελματικές σχολές μερικής φοίτησης και μαθητεία σε επιχείρηση) αποσκοπεί στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίες απαιτούνται για την εκτέλεση καθηκόντων που σχετίζονται με ένα επάγγελμα, και περιλαμβάνει τα εξής προγράμματα:

α) τριετές ή τετραετές πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που οδηγεί σε ομοσπονδιακό πιστοποιητικό επάρκειας/επαγγελματικό δίπλωμα (eidgenössischem Fähigkeitszeugnis/Federal Vocational Education Training Diploma). Το πρόγραμμα αυτό για νέους με υψηλές επιδόσεις μπορεί να συμπληρωθεί με ένα πρόσθετο πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης, που οδηγεί σε ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität / maturité professionnelle / maturità professionale). Οι κάτοχοι ομοσπονδιακού επαγγελματικού απολυτηρίου έχουν διπλό προσόν: μπορούν να υποβάλουν αίτηση α) για εργασία σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή για πρόσβαση στη τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και β) για διετές πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που οδηγεί σε επαγγελματικό πιστοποιητικό ομοσπονδιακά αναγνωρισμένο (eidgenössischem Berufsattest/Federal VET Certificate).

Το ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität)¹⁷¹ μπορεί να ληφθεί με 3 τρόπους: κατά τη διάρκεια της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης (beruflichen Grundbildung - BM1) σε εταιρεία ή σε επαγγελματικό σχολείο πλήρους απασχόλησης, παρακολουθώντας τα σχετικά μαθήματα, μετά την ολοκλήρωση της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης (beruflichen Grundbildung -BM2), παρακολουθώντας μαθήματα για ειδικευμένους επαγγελματίες και τέλος λαμβάνοντας τις ομοσπονδιακές επαγγελματικές εξετάσεις απολυτηρίου.

Η ομοσπονδιακή επαγγελματική εξέταση απολυτηρίου (Die eidgenössische Berufsmaturitätsprüfung - EBMP) προσφέρει σε άτομα, που έχουν βασική επαγγελματική κατάρτιση, που πιστοποιείται με ομοσπονδιακό πιστοποιητικό επάρκειας (eidgenössischen Fähigkeitszeugnis - EFZ) και μια εκτεταμένη γενική εκπαίδευση, τη δυνατότητα να αποκτήσουν το ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität) με εξέταση που διοργανώνεται κεντρικά από τη Κρατική Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation -SBFI)¹⁷². Αυτές οι εξετάσεις πραγματοποιούνται μία φορά το χρόνο (Ιούλιος / Αύγουστος).

Στόχος του επαγγελματικού απολυτηρίου είναι η εμβάθυνση της γενικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής γνώσης. Για το επαγγελματικό απολυτήριο υπάρχουν 5 επαγγελματικοί

¹⁷⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-85_en (17/1/2021)

¹⁷¹ <https://www.berufsberatung.ch/dyn/show/3309> (20/1/2021)

¹⁷² <https://www.sbfi.admin.ch/sbfi/de/home/hs/hochschulen.html> (18/1/2021)

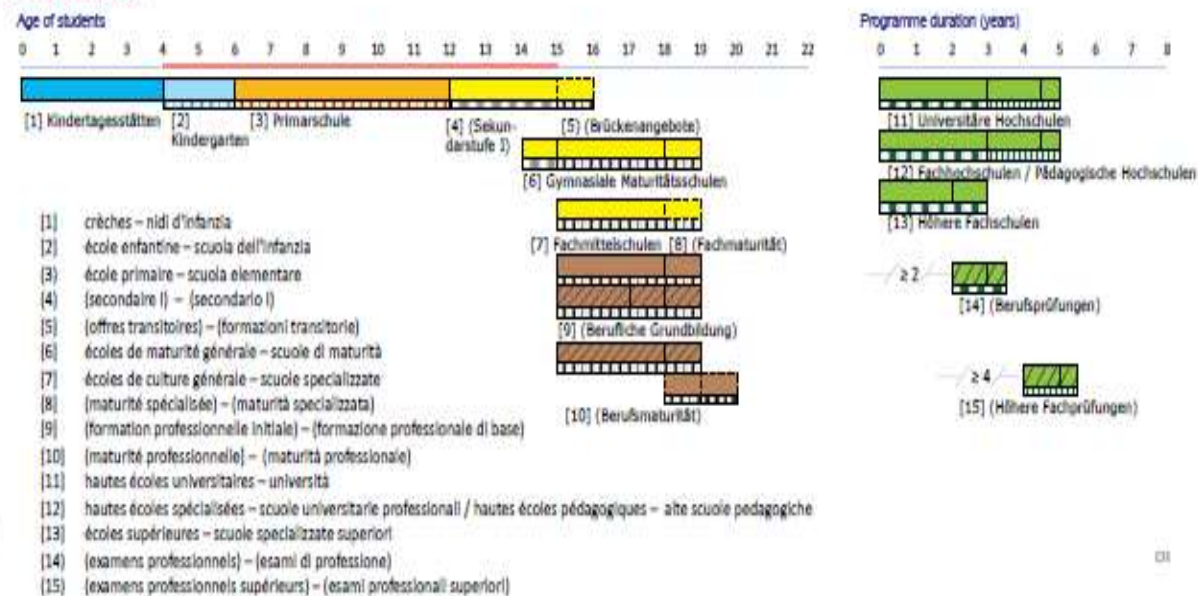
προσανατολισμοί¹⁷³, που λειτουργούν συμπληρωματικά στη βασική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και επιτρέπουν την πρόσβαση σε συγκεκριμένους τομείς σπουδών ενός πανεπιστημίου εφαρμοσμένων επιστημών: α) Τεχνολογία, Αρχιτεκτονική και Βιοεπιστήμες, β) Φύση, Τοπίο και Τρόφιμα, γ) Οικονομία, δ) Τέχνη και ε) Υγεία.

Οι κάτοχοι ομοσπονδιακού επαγγελματικού απολυτηρίου (Berufsmaturität) μπορούν να εγγραφούν σε πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων επιστημών χωρίς την ανάγκη περαιτέρω εξετάσεων.

Το ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο περιλαμβάνει τουλάχιστον¹⁷⁴: α) 5700 ώρες μάθησης σε ένα τριετές βασικό μάθημα επαγγελματικής κατάρτισης, β) 7600 ώρες μάθησης σε ένα τετραετές βασικό μάθημα επαγγελματικής κατάρτισης. Τουλάχιστον 1.800 ώρες μάθησης (ή 1440 μαθήματα) προορίζονται για γενική εκπαίδευση. Τα μαθήματα επαγγελματικού απολυτηρίου κατά τη βασική επαγγελματική κατάρτιση υπολογίζονται ως ώρες εργασίας.

Το επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität) για όλους τους επαγγελματικούς προσανατολισμούς περιλαμβάνει βασικά μαθήματα (Grundlagenbereich), όπως είναι η πρώτη εθνική γλώσσα, η δεύτερη εθνική γλώσσα, η τρίτη γλώσσα και τα Μαθηματικά. Τα καντόνια καθορίζουν τις γλώσσες. Επίσης περιλαμβάνει μαθήματα ειδικότητας (Schwerpunktbereich), που σχετίζονται με συγκεκριμένους τομείς σπουδών, όπως Οικονομικά και Λογιστική, Τέχνη και Πολιτισμός, Πληροφορία και Επικοινωνία, Μαθηματικά, Φυσικές επιστήμες, Κοινωνικές επιστήμες, Οικονομικά και Δίκαιο και τη σύνταξη μιας εργασίας (Projektarbeit).

Switzerland

¹⁷³ <https://www.berufsberatung.ch/dyn/show/3309> (20/1/2021)

¹⁷⁴ <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080844/index.html> (20/1/2021)

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η Ελβετία προσφέρει ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Τα ελβετικά πανεπιστήμια μπορούν να χωριστούν σε δύο τύπους ισοδύναμων ιδρυμάτων με διαφορετικά καθήκοντα: τα πανεπιστήμια (universitären Hochschulen/ hautes écoles universitaires / università) που ασχολούνται ιδιαίτερα με τη βασική έρευνα και τα πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (Fachhochschulen/hautes écoles spécialisée / scuole universitarie professionali), τα οποία δίνουν έμφαση στην εφαρμοσμένη έρευνα. Τα πανεπιστήμια χρηματοδοτούνται από τα καντόνια, αλλά λαμβάνουν και ομοσπονδιακή χρηματοδότηση.

Υπάρχουν επίσης πανεπιστήμια εκπαίδευσης εκπαιδευτικών (Pädagogische Hochschulen - PH/ hautes écoles pédagogique / alte scuole pedagogiche), που δημιουργήθηκαν το 2001 από τα πρώην κολλέγια κατάρτισης εκπαιδευτικών. Τα παιδαγωγικά πανεπιστήμια εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των καντονιών.

Στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνονται και τα ομοσπονδιακά ινστιτούτα τεχνολογίας (Bundesinstituten für Technologie), που διαχειρίζεται η Συνομοσπονδία.

Μέρος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του ελβετικού εκπαιδευτικού συστήματος αποτελεί και η ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση (Höhere Berufsbildung). Η τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση¹⁷⁵ παρέχει προγράμματα που εξυπηρετούν τους σκοπούς κατάρτισης προσωπικού σε απαιτητικούς επαγγελματικούς τομείς και βοηθούν τους επαγγελματίες να ειδικευτούν. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση απευθύνονται σε άτομα με δίπλωμα επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρκετά χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, επιτρέποντας τους να αποκτήσουν εξειδικευμένη εκπαίδευση και επιπρόσθετα προσόντα. Περιλαμβάνει δύο διαφορετικές μορφές:

α) Ομοσπονδιακές εξετάσεις (Eidgenössische Prüfungen) με επαγγελματική και ανώτερη τεχνική εξέταση (Berufsprüfung und höhere Fachprüfung). Η επαγγελματική εξέταση οδηγεί σε ομοσπονδιακό επαγγελματικό δίπλωμα (eidgenössischen Fachausweis/ brevet fédéral / attestato professionale federale / federal professional education training (PET) diploma) που απαιτείται για την εισαγωγή στην ανώτερη τεχνική εξέταση. Η ανώτερη τεχνική εξέταση οδηγεί στο ανώτερο ομοσπονδιακό επαγγελματικό δίπλωμα (eidgenössischen Diplom/ diplôme fédéral / diploma federale/ advanced federal PET diploma). Η προετοιμασία για τις εξετάσεις διαρκεί κατά μέσο όρο 3 εξάμηνα. Αυτές οι εξετάσεις χρησιμοποιούνται επίσης και από πτυχιούχους πανεπιστημίων και πανεπιστημίων εφαρμοσμένων επιστημών, για να εμβαθύνουν και να επεκτείνουν τα επαγγελματικά τους προσόντα.

Οι επαγγελματίες με ομοσπονδιακό πιστοποιητικό επάρκειας (eidgenössischen Fähigkeitszeugnis - EFZ) ή άλλο ισοδύναμο προσόν μπορούν να λάβουν μέρος στις επαγγελματικές εξετάσεις και ανώτερες τεχνικές εξετάσεις.

Οι επαγγελματικές ή βιομηχανικές ενώσεις, ως εξεταστικοί φορείς, υποβάλλουν τους κανονισμούς εξέτασης στην Κρατική Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation – SBFI) για έγκριση.

¹⁷⁵ <https://swisseducation.educa.ch/en/higher-professional-education-and-training> και <https://www.sbf.admin.ch/sbfi/de/home/bildung/hbb.html> (19/1/2021)

β) Μαθήματα σε ανώτερες τεχνικές σχολές (höheren Fachschulen – HF/ école supérieure / scuola specializzata superiore /PET college) με ομοσπονδιακά αναγνωρισμένα προγράμματα σπουδών.

Τα καντόνια είναι υπεύθυνα για τη συνολική εποπτεία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης που προσφέρουν ομοσπονδιακά αναγνωρισμένα προγράμματα σπουδών.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Απαραίτητο προσόν για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι το απολυτήριο. Στην Ελβετία, η πρόσβαση σε όλα τα πεδία σπουδών είναι ελεύθερη, εκτός από μερικές εξαιρέσεις (ιατρική και αθλητικές επιστήμες), που απαιτούνται εξετάσεις εισαγωγής. Για αυτές τις πανεπιστημιακές σχολές κάθε χρόνο λαμβάνεται απόφαση για το αν θα διεξαχθούν εξετάσεις εισαγωγής, με βάση τον αριθμό των αιτήσεων. Λόγω του περιορισμένου αριθμού θέσεων σε αυτά τα προγράμματα σπουδών, οι ξένοι φοιτητές δεν γίνονται δεκτοί σε αυτές τις σχολές, εκτός από ειδικές περιπτώσεις¹⁷⁶.

Τα πανεπιστήμια και τα ομοσπονδιακά ινστιτούτα τεχνολογίας απαιτούν, ως βασικούς όρους εισαγωγής, απολυτήριο (gymnasiales Maturitätszeugnis), αναγνωρισμένο από τη Συνομοσπονδία και τη Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας, καθώς και επάρκεια στη γλώσσα σπουδών¹⁷⁷. Για την απόκτηση του απολυτηρίου διενεργούνται εξετάσεις (Schweizerische Maturitätsprüfung) στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο να προσδιοριστεί, εάν οι υποψήφιοι έχουν αποκτήσει τα προσόντα για άμεση πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι στόχοι της εξέτασης και το περιεχόμενο για τα επιμέρους θέματα βασίζονται στο ελβετικό πρόγραμμα σπουδών-πλαισίου της Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας (EDK).

Η εξέταση Matura¹⁷⁸ - η οποία διοργανώνεται από κάθε καντόνι λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές οδηγίες της Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας (EDK) – περιλαμβάνει τον διαγωνισμό των μαθητών σε 12 μαθήματα συγκεκριμένα σε: α) 10 βασικά μαθήματα, β) ένα μάθημα ειδικότητας και γ) ένα συμπληρωματικό μάθημα. Περιλαμβάνει επίσης και μια εργασία. Από τα 12 εξεταζόμενα μαθήματα τουλάχιστον 5 είναι υποχρεωτικά μαθήματα¹⁷⁹. Τα υποχρεωτικά εξεταζόμενα μαθήματα είναι η πρώτη γλώσσα, μια δεύτερη γλώσσα, ένα μάθημα ειδικότητας και ένα άλλο μάθημα, η επιλογή του οποίου καθορίζεται από το καντόνι.

Σε ένα από τα βασικά μαθήματα η εξέταση πραγματοποιείται σε προχωρημένο επίπεδο. Οι υποψήφιοι επιλέγουν ένα μάθημα από την ομάδα της δεύτερης εθνικής γλώσσας, της τρίτης γλώσσας και των Μαθηματικών.

Τα βασικά μαθήματα πρώτη γλώσσα, δεύτερη εθνική γλώσσα, τρίτη γλώσσα και Μαθηματικά, καθώς και το μάθημα ειδικότητας εξετάζονται γραπτά και προφορικά. Τα βασικά

¹⁷⁶ <https://swisseducation.educa.ch/en/terms-admission-universities> (19/1/2021)

¹⁷⁷ <https://swisseducation.educa.ch/en/terms-admission-universities> (19/1/2021)

¹⁷⁸ <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19983437/index.html#a17> (19/1/2021)

¹⁷⁹ <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19950018/index.html> (19/1/2021)

θέματα της Βιολογίας, της Χημείας, της Φυσικής, της Ιστορίας και της Γεωγραφίας εξετάζονται γραπτά. Το συμπληρωματικό μάθημα εξετάζεται προφορικά.

Οι υποψήφιοι μπορούν να επιλέξουν να λάβουν ολόκληρη την εξέταση σε μία συνολική εξέταση (Gesamtprüfung) ή να την χωρίσουν σε δύο συνεδρίες (μερικές εξετάσεις, Teilprüfungen).

Οι βαθμοί απολυτηρίου καθορίζονται από την επίδοση στα εξεταζόμενα μαθήματα, τις επιδόσεις στα αντίστοιχα μαθήματα κατά το τελευταίο σχολικό έτος, τις επιδόσεις στα υπόλοιπα μαθήματα από το τελευταίο σχολικό έτος και την αξιολόγηση της εργασίας για το απολυτήριο.

Η ελβετική επιτροπή εξετάσεων (SMK) διοργανώνει τις εξετάσεις δύο φορές το χρόνο στη γερμανόφωνη, γαλλόφωνη και ιταλόφωνη Ελβετία.

Οι υποψήφιοι μπορούν να αποκτήσουν δίγλωσσο απολυτήριο (Zweisprachige Matur), εάν λάβουν τις εξετάσεις σε τρία μαθήματα (Ιστορία, Γεωγραφία, το συμπληρωματικό μάθημα Βιολογία, Φιλοσοφία, Οικονομικά και Δίκαιο) σε μια δεύτερη γλώσσα.

Με συμπληρωματική εξέταση¹⁸⁰ (Ergänzungsprüfung "Passerelle", τεστ ικανότητας) οι κάτοχοι ειδικού απολυτηρίου¹⁸¹ (Fachmaturität) ή επαγγελματικού απολυτηρίου (Berufsmaturität) αποκτούν γενικά προσόντα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η συμπληρωματική εξέταση εποπτεύεται από την Ελβετική Επιτροπή Εξέτασης (SMK) και διοργανώνεται από την Κρατική Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας (SERI)¹⁸². Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται δύο φορές τον χρόνο στις τρεις γλώσσες. Η επιτυχημένη συμπληρωματική εξέταση, μαζί με το ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο ή το αναγνωρισμένο ειδικό απολυτήριο στην Ελβετία, θεωρείται προσόν που ισοδυναμεί με απολυτήριο Γυμνασίου.

Οι υποψήφιοι λαμβάνουν συμπληρωματικές εξετάσεις στα ακόλουθα μαθήματα: πρώτη εθνική γλώσσα (Γερμανικά, Γαλλικά ή Ιταλικά), δεύτερη εθνική γλώσσα (Γερμανικά, Γαλλικά ή Ιταλικά) ή Αγγλικά, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες (επιμέρους τομείς Βιολογίας, Χημείας και Φυσικής), Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Κοινωνικές Επιστήμες (Ιστορία και Γεωγραφία)¹⁸³. Η πρώτη εθνική γλώσσα εξετάζεται γραπτά και προφορικά, η δεύτερη εθνική γλώσσα ή τα Αγγλικά εξετάζονται γραπτά και προφορικά, τα Μαθηματικά γραπτά και προφορικά, οι Φυσικές Επιστήμες γραπτά και οι Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες γραπτά. Η εξέταση από την Ελβετική Επιτροπή μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μία μόνο εξεταστική συνεδρία ως συνολική εξέταση ή μπορεί να χωριστεί σε δύο συνεδρίες.

¹⁸⁰ <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20101471/index.html> (20/1/2021)

¹⁸¹ Μέχρι το 2017 η δυνατότητα αυτή υπήρχε μόνο για τους κατόχους επαγγελματικού απολυτηρίου. (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-85_en 17/1/2021)

¹⁸² Κατόπιν αιτήματος από το καντόνι, η Ελβετική Επιτροπή Εξέτασης (SMK) μπορεί να εξουσιοδοτήσει ένα σχολείο με ομοσπονδιακά αναγνωρισμένο απολυτήριο γυμνασίου να διεξάγει τη συμπληρωματική εξέταση, υπό την προϋπόθεση ότι το σχολείο προσφέρει ένα μονοτετές προπαρασκευαστικό μάθημα για τις εξετάσεις.

¹⁸³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-85_en (18/1/2021)

4. Συμπεράσματα

1. Η Ελβετία έχει 4 επίσημες εθνικές γλώσσες.
2. Κάθε καντόνι είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση που παρέχεται στην περιοχή του. Για τον συντονισμό του εκπαιδευτικού έργου σε εθνικό επίπεδο οι υπουργοί Παιδείας από όλα τα καντόνια συμμετέχουν στην Ελβετική Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας (EDK).
3. Απαραίτητο προσόν για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι το απολυτήριο. Τα σχολεία που αναγνωρίζονται από την Ελβετική Συνομοσπονδία και την Ελβετική Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας (EDK) απονέμουν εθνικά αναγνωρισμένα απολυτήρια.
4. Κάθε καντόνι διοργανώνει τις τελικές εξετάσεις λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες που καθορίζονται κεντρικά από τη Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας (EDK).
5. Με συμπληρωματική εξέταση οι κάτοχοι ειδικού απολυτηρίου αποκτούν γενικά προσόντα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Λουξεμβούργο

1. Εισαγωγή

Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χαρακτηρίζεται από ευρεία πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία. Περισσότερο από το 47% των κατοίκων είναι αλλοδαποί, με περισσότερες από 170 διαφορετικές εθνικότητες, ενώ το 84% των κατοίκων είναι από χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁸⁴. Εκτός από τον πολυεθνικό πληθυσμό το Λουξεμβούργο χαρακτηρίζεται από την αναγνώριση τριών επίσημων γλωσσών: της λουξεμβουργιανής¹⁸⁵, της γαλλικής και της γερμανικής. Η εθνική γλώσσα είναι η λουξεμβουργιανή, η νομοθετική γλώσσα είναι η γαλλική και οι επίσημες διοικητικές και δικαστικές γλώσσες είναι η γαλλική, η γερμανική και η λουξεμβουργιανή.

Για το εκπαιδευτικό σύστημα του Λουξεμβούργου δύο υπουργεία φέρουν την κύρια ευθύνη: α) το Υπουργείο Παιδείας, Παιδικής Ηλικίας και Νεότητας (ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse - MENJE), που είναι υπεύθυνο για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση της σχολικής εκπαίδευσης. Καθορίζει τα προγράμματα σπουδών και τις κατευθυντήριες γραμμές που περιλαμβάνουν όλα τα στάδια εκπαίδευσης: μη τυπική και τυπική εκπαίδευση στην πρώιμη παιδική ηλικία, προσχολική εκπαίδευση, σχολική εκπαίδευση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και εκπαίδευση ενηλίκων, β) το Υπουργείο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας (ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche - MESR), που είναι υπεύθυνο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση¹⁸⁶.

Το εκπαιδευτικό σύστημα του Λουξεμβούργου διαφοροποιεί την εκπαίδευση που προσφέρει τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να παρέχει την καταλληλότερη εκπαίδευση σε έναν ολοένα και πιο διαφοροποιημένο και πολύγλωσσο μαθητικό πληθυσμό. Ένας αυξανόμενος αριθμός δημόσιων σχολείων μπορεί σήμερα να προτείνει μια εναλλακτική κύρια γλώσσα ή να παρέχει διεθνή προγράμματα σπουδών¹⁸⁷. Ωστόσο, οι αλλοδαποί μαθητές δεν κατανέμονται εξίσου στο σχολικό εκπαιδευτικό σύστημα. Κατά το σχολικό έτος 2018-2019 στη γενικότερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με επαγγελματικό προσανατολισμό αντιπροσώπευαν το 46,5% των

¹⁸⁴ <https://men.public.lu/fr/publications/orientation/informations-generales/que-faire-4-esc.html> (23/2/2021)

¹⁸⁵ Γερμανική γλώσσα που ομιλείται στο Λουξεμβούργο.

¹⁸⁶ Σε ορισμένους τομείς που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την κατάρτιση, συνεργάζονται με το MENJE και άλλες αρχές όπως οι δήμοι, το Υπουργείο Οικογενειακών Υποθέσεων, Ενσωμάτωσης και Ευρύτερης Περιφέρειας (ministère de la Famille, de l'Intégration et à la Grande Région - NXI) που είναι αρμόδιο για κοινωνικά θέματα, το υπουργείο Εργασίας, Απασχόλησης και Οικονομίας Κοινωνικής και Αλληλεγγύης (ministère du Travail, de l'Emploi et de l'Economie sociale et solidaire - MTE) που μέσω του Οργανισμού για την Ανάπτυξη της Απασχόλησης (Agence pour le développement de l'emploi - ADEM) συνεργάζεται με το Υπουργείο Παιδείας, Παιδικής Ηλικίας και Νεότητας για την εφαρμογή μέτρων και προγραμμάτων κατάρτισης για ανέργους.

¹⁸⁷ Ευρωπαϊκή εκπαίδευση (l'enseignement européen), διεθνή εκπαίδευση (l'enseignement international), γερμανική-λουξεμβουργιανή εκπαίδευση (l'enseignement germano-luxembourgeois), βρετανική εκπαίδευση (l'enseignement britannique).

σπουδαστών, ενώ το ποσοστό τους μειωνόταν στο 25,4% στην ακαδημαϊκά προσανατολισμένη κλασική δευτεροβάθμια¹⁸⁸.

2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση διαρκεί 11 χρόνια: 2 χρόνια προσχολικής εκπαίδευσης, 6 χρόνια πρωτοβάθμιας και 3 χρόνια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα δημόσια σχολεία δευτεροβάθμιας απευθύνονται σε μαθητές ηλικίας από 12 ετών. Ένας μαθητής μπορεί να παρακολουθήσει το σχολείο και από το σπίτι, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία.

Λόγω της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών επιρροών του Λουξεμβούργου, οι γλώσσες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπαιδευτική πολιτική. Στο εθνικό λουξεμβουργιανό σχολικό σύστημα, τα Γερμανικά είναι η κύρια γλώσσα διδασκαλίας στο δημοτικό σχολείο και στα κατώτερα έτη σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα Γαλλικά διδάσκονται σε επίπεδο δημοτικού σχολείου και εισάγονται σταδιακά ως γλώσσα διδασκαλίας για τα περισσότερα μαθήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα Αγγλικά διδάσκονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μπορούν επίσης να διδαχθούν και άλλες γλώσσες. Η εκμάθηση γλωσσών υποστηρίζεται από έναν συγκριτικά υψηλό αριθμό μαθημάτων γλώσσας. Ο αριθμός των διδακτικών ωρών που αφιερώνεται στην εκμάθηση γλωσσών αγγίζει το 50% του συνόλου των μαθημάτων.

Η δημόσια δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire public national) παρέχεται από σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που ονομάζονται «lycées». Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (lycées) διοικούνται σε κεντρικό επίπεδο από το Υπουργείο Παιδείας, Παιδικής Ηλικίας και Νεότητας (ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse - MENJE), ενώ έχουν κάποιο βαθμό αυτονομίας, όσον αφορά το περιεχόμενο και τις μεθόδους διδασκαλίας, την οργάνωση της διδασκαλίας και την οικονομική διαχείριση.

Τα βασικά προγράμματα σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας (MENJE). Για κάθε κλάδο μαθημάτων, υπάρχει μια Εθνική Επιτροπή Αναλυτικών Προγραμμάτων (CNP - Commission nationale des programmes), η οποία αποτελείται από εκπροσώπους από κάθε δευτεροβάθμιο σχολείο, όπου διδάσκεται ο συγκεκριμένος κλάδος. Κάθε Επιτροπή (CNP) προτείνει ένα πρόγραμμα σπουδών, γενικές μεθοδολογικές οδηγίες και πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές. Εκδίδει επίσης μια λίστα σχολικών βιβλίων, εκ των οποίων ορισμένα είναι υποχρεωτικό να διδαχθούν. Η πρόταση προγράμματος σπουδών της Εθνικής Επιτροπής (CNP) υποβάλλεται στον υπουργό Παιδείας για επικύρωση.

Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (lycées) παρέχουν είτε κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire classique - ESC) είτε γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση

¹⁸⁸ [Luxembourg | Eurydice \(europa.eu\)](http://Luxembourg|Eurydice.europa.eu) (1/3/2021)

(enseignement secondaire général - ESG)¹⁸⁹. Στην κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ESC) και στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ESG) φοιτούν μαθητές από 12 έως 18 ετών¹⁹⁰.

Ένας ετήσιος κανονισμός για την κλασική δευτεροβάθμια (ESC) και τη γενική δευτεροβάθμια (ESG) καθορίζει τις ώρες διδασκαλίας, έναν συντελεστή βαρύτητας για κάθε μάθημα της κλασικής εκπαίδευσης (ESC) και της γενικής εκπαίδευσης (ESG). Οι ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων ανά εβδομάδα μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το είδος και το επίπεδο εκπαίδευσης. Για την προαγωγή στις τάξεις της κλασικής και γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λαμβάνονται υπόψη οι συντελεστές των διαφόρων μαθημάτων (des coefficients des différentes disciplines).

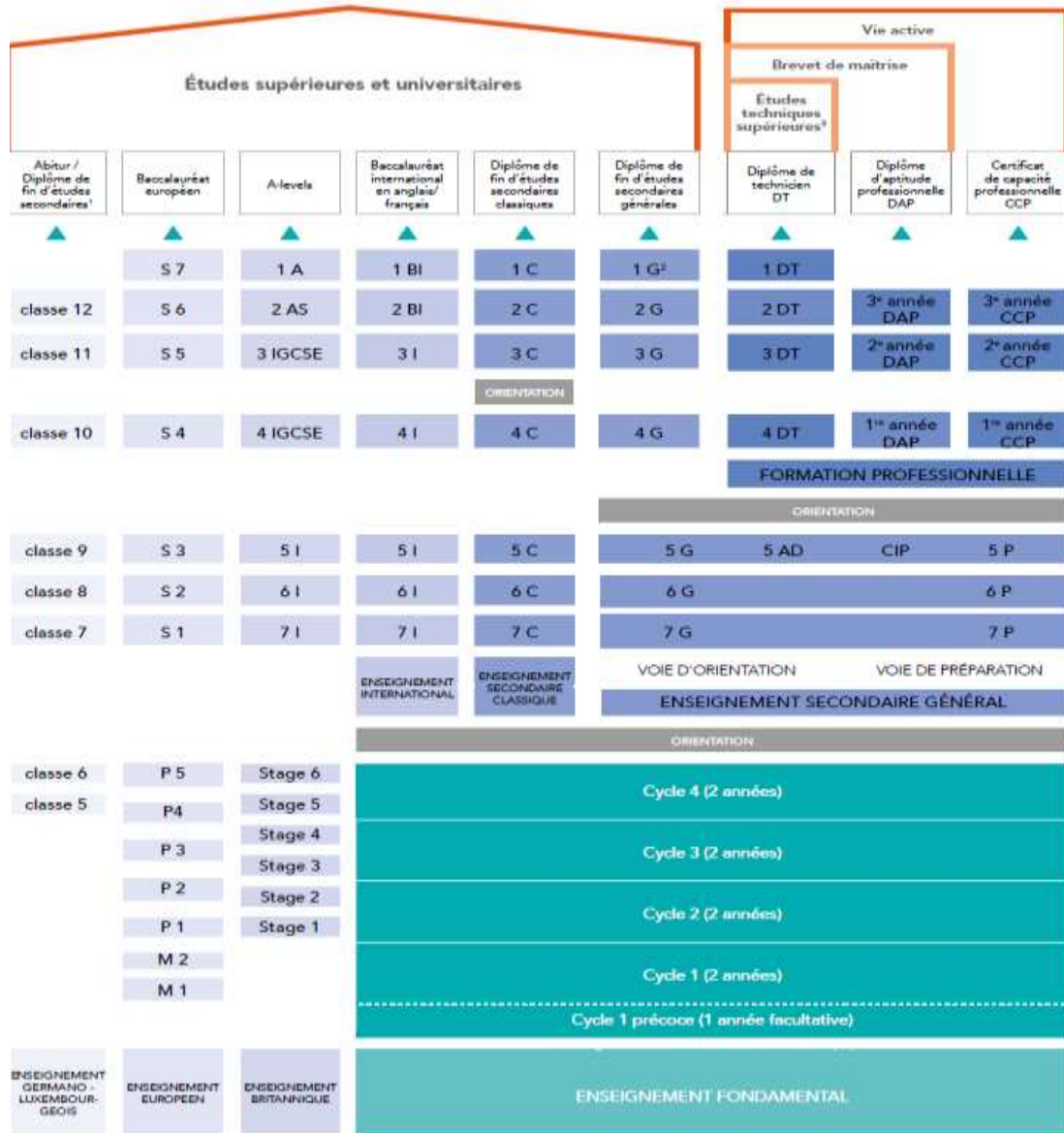
Τέλος, η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση να λάβουν πιστοποιητικό αποφοίτησης ή να αποκτήσουν τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα με αντίστοιχα διπλώματα: δίπλωμα τεχνικού (diplôme de technicien - DT), πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας (certificat de capacité professionnelle - CCP) ή δίπλωμα επαγγελματικής ικανότητας (diplôme d'aptitude professionnelle - DAP).

¹⁸⁹Υπάρχουν σχολεία που προσφέρουν και τους δύο τύπους εκπαίδευσης https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-secondary-education-4_en (20/2/2021)

¹⁹⁰ Στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέχρι 19 ετών για ορισμένα επαγγέλματα στον τομέα της υγείας και του κοινωνικού τομέα και μέχρι 17 ετών για μαθητές που ακολουθούν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-secondary-education-4_en (20/2/2021)

LE SYSTÈME SCOLAIRE PUBLIC LUXEMBOURGEOIS

¹ diplôme de fin d'études secondaires classiques et diplôme de fin d'études secondaires générales
² S'y ajoute l'année terminale (1+ GED) à la section de la formation de l'éducateur.
³ via modules préparatoires
 L'école luxembourgeoise propose également aux adultes un diplôme d'accès aux études supérieures (DAES), équivalent au diplôme de fin d'études secondaires.

Πηγή: Que faire après la 4e de l'enseignement secondaire classique ? — Education nationale, Enfance et Jeunesse - Luxembourg (public.lu)

2.1. Κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire classique -ESC)

Η κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ESC) είναι ακαδημαϊκού προσανατολισμού, διαρκεί 7 χρόνια και προετοιμάζει τους μαθητές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το απολυτήριο από την κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (diplôme de fin d' études classiques secondaires) επιτρέπει την πρόσβαση σε όλους τους τομείς σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα έτη σπουδών χωρίζονται σε κατώτερα (7C - 5C με φθίνουσα σειρά από το 7C, που είναι το πρώτο έτος σπουδών) και σε ανώτερα (4C - 1C, όπου 1C είναι το τελευταίο έτος σπουδών).

Στα κατώτερα έτη σπουδών (διάρκειας 3 χρόνων) οι μαθητές ξεκινούν τις σπουδές τους από το έτος 7C. Η γλώσσα διδασκαλίας για όλα τα μαθήματα είναι τα γερμανικά, με εξαίρεση τα Μαθηματικά και το μάθημα των Γαλλικών που διδάσκονται στα γαλλικά. Από το έτος 6C ο μαθητής επιλέγει Λατινικά (6 CL), Κινέζικα (6 CZH) ή Αγγλικά (6C). Το πρόγραμμα των άλλων μαθημάτων παραμένει αμετάβλητο. Από το έτος 5 C όλοι οι μαθητές παρακολουθούν μαθήματα Αγγλικών.

Κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire classique -ESC)		
5CL (Λατινικά και Αγγλικά)	5CHZ (Κινέζικα και Αγγλικά)	5C (Αγγλικά)
6CL (Λατινικά)	6CHZ (Κινέζικα)	6C (Αγγλικά)
7C		

Τα ανώτερα έτη σπουδών αποτελούνται από τον πολυδύναμο κύκλο (cycle polyvalent - έτος σπουδών 4C) και τον κύκλο εξειδίκευσης (Cycle de spécialisation - έτη σπουδών 3C, 2C, 1C).

Το πρόγραμμα του πολυδύναμου κύκλου (cycle polyvalent) αποτελεί ένα έτος μετάβασης, που είναι κοινό για όλους τους μαθητές, εκτός από εκείνους που έχουν επιλέξει Λατινικά ή Κινέζικα. Ο σκοπός αυτού του 4ου έτους είναι να προσανατολιστεί ο μαθητής σε έναν από τους οκτώ τομείς του κύκλου εξειδίκευσης. Το συμβούλιο της τάξης (οι δάσκαλοι των μαθητών και η διοίκηση του σχολείου), μαζί με το κέντρο εκπαίδευσης και ψυχοκοινωνικής παρακολούθησης και καθοδήγησης του σχολείου (CePAS - Center psycho-social et d'accompagnement scolaires), παρέχει ατομικές γραπτές συμβουλές σε κάθε μαθητή, προκειμένου να τον διευκολύνει στην επιλογή του κατάλληλου τομέα. Τα μαθήματα που διδάσκονται στον πολυδύναμο κύκλο είναι Γαλλικά, Γερμανικά, Αγγλικά, Λατινικά, Κινέζικα, Μαθηματικά, Ιστορία, Γεωγραφία, Βιολογία, Φυσική / Χημεία, Καλλιτεχνική Εκπαίδευση, Φυσική Αγωγή και Ηθική.

Στα 3 τελευταία έτη ο κύκλος εξειδίκευσης (cycle de spécialisation) αποτελείται από 8 τομείς εξειδίκευσης:

1. Σύγχρονες Γλώσσες (langues vivantes - Section A)
2. Μαθηματικά και Πληροφορική (mathématiques et informatique -Section B)
3. Φυσικές Επιστήμες και Μαθηματικά (sciences et mathématiques -Section C)
4. Οικονομικές Επιστήμες και Μαθηματικά (sciences économiques et mathématiques - Section D)
5. Τέχνες (arts plastiques - Section E)
6. Μουσικολογία (sciences musicales Section F)
7. Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες (sciences humaines et sociales -Section G)
8. Πληροφορική και Επικοινωνία (informatique et communication - Section I)

CLASSES SUPÉRIEURES	1 CA	1 CB	1 CC	1 CD	1 CE	1 CF	1 CG	1 CI
	2 CA	2 CB	2 CC	2 CD	2 CE	2 CF	2 CG	2 CI
	3 CA	3 CB	3 CC	3 CD	3 CE	3 CF	3 CG	3 CI
	langues vivantes	mathématiques informatique	sciences naturelles mathématiques	sciences économiques mathématiques	arts plastiques	musique	sciences humaines et sociales	informatique communication
	A	B	C	D	E	F	G	I
sections								
CLASSES INFÉRIEURES	4 C							
	5 C							
	6 C							
	7 C							

Πηγή: [Education nationale, Enfance et Jeunesse - Luxembourg \(public.lu\)](http://Education.nationale.Enfance.et.Jeunesse-Luxembourg.public.lu)

Όλοι οι τομείς¹⁹¹ περιλαμβάνουν μια βασική εκπαίδευση που συμπληρώνεται από μαθήματα επιλογής και μαθήματα ειδικότητας. Κάθε τομέας περιλαμβάνει τα ακόλουθα βασικά μαθήματα:

¹⁹¹ Στην κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από την έναρξη του σχολικού έτους 2017/2018, οι τομείς εξειδίκευσης έχουν επεκταθεί και διαφοροποιηθεί με σκοπό να ανταποκριθούν στο μεταβαλλόμενο ακαδημαϊκό τοπίο και στην αγορά εργασίας.

ΤΟΜΕΑΣ (SECTION)	ΑΝΩΤΕΡΑ ΕΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
	3C	2C	1C
A	Γαλλικά	Αγγλικά Γερμανικά	Γαλλικά Γερμανικά
B	Μαθηματικά	Μαθηματικά Πληροφορική Φυσική	Μαθηματικά Πληροφορική Φυσική
C	Βιολογία	Βιολογία Χημεία	Βιολογία Χημεία
D	Οικονομικές και Κοινωνικές Επιστήμες	Πολιτική Οικονομία	Πολιτική Οικονομία
E	Καλλιτεχνικά	Καλλιτεχνικά	Καλλιτεχνικά
F	Μουσική	Μουσική	Μουσική
G	Οικονομικές και Κοινωνικές Επιστήμες	Οικονομικά Ιστορία	Κοινωνικές επιστήμες Ιστορία
I	Προγραμματισμός	Προγραμματισμός	Προγραμματισμός

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του κύκλου εξειδίκευσης και τις τελικές εξετάσεις οι μαθητές αποκτούν απολυτήριο από την κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (diplôme de fin d'études classiques secondaires).

2.2. Γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (enseignement secondaire général - ESG)

Η γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ESG) προσφέρει μια επιλογή σπουδών που διαρκούν μεταξύ 6 και 8 ετών¹⁹². Η τελική πιστοποίηση που απονέμεται επιτρέπει στον κάτοχό της την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε ανώτερες τεχνικές ή επαγγελματικές σπουδές ή την πρόσβαση στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένος εργαζόμενος.

¹⁹² 7 χρόνια για την απόκτηση διπλώματος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή δίπλωμα τεχνικού (DT), επιπλέον 8ο έτος για διπλώματα σε επαγγέλματα υγείας και κοινωνικά επαγγέλματα, 6 χρόνια για το επαγγελματικό δίπλωμα (DAP).

Η γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση στα κατώτερα έτη σπουδών (7G, 6G, 5G) είτε είναι προσανατολισμένη στη γενική εκπαίδευση (la voie d'orientation - classes G) είτε στην επαγγελματική εκπαίδευση (προπαρασκευαστική επαγγελματική εκπαίδευση - la voie de préparation)¹⁹³. Στην προπαρασκευαστική επαγγελματική εκπαίδευση διδάσκονται Γερμανικά, Γαλλικά, Μαθηματικά, μαθήματα γενικής παιδείας και εργαστηρίου, καθώς και Φυσική Αγωγή.

Προσφέρονται 5¹⁹⁴ τομείς εξειδίκευσης, καθένας από τους οποίους υποδιαιρείται σε ενότητες. Οι 5 τομείς είναι οι ακόλουθοι:

1. Διοικητικός και εμπορικός τομέας (division administrative et commerciale)
2. Τομέας εικαστικών τεχνών (division artistique)
3. Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τουρισμός (division hôtelière et touristique)
4. Τομέας επαγγελματών υγείας και κοινωνικών επαγγελμάτων (division des professions de santé et des professions sociales)
5. Γενικός τεχνικός τομέας (division technique générale).

Οι μαθητές στο τελευταίο έτος της κατώτερης γενικής εκπαίδευσης, με βάση τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά τους, λαμβάνοντας υπόψη και την καθοδήγηση από το συμβούλιο της τάξης, συνεχίζουν την πορεία τους στα ανώτερα έτη γενικής εκπαίδευσης (4G, 3G, 2G, 1G), που οδηγούν στην απόκτηση απολυτηρίου από τη γενική δευτεροβάθμια (diplôme de fin d'études classaires secondaires)¹⁹⁵.

Στα ανώτερα έτη επαγγελματικής εκπαίδευσης οι μαθητές μπορούν να ακολουθήσουν 4 χρόνια τεχνικής εκπαίδευσης (régime de la formation de technicien), με την ολοκλήρωση της οποίας λαμβάνουν δίπλωμα τεχνικού (diplôme de technicien -DT), που επιτρέπει την πρόσβαση σε ανώτερες τεχνικές σπουδές ή 3 χρόνια επαγγελματικής εκπαίδευσης (régime professionnel), όπου η τελική πιστοποίηση μπορεί να είναι δίπλωμα επαγγελματικής ικανότητας (diplôme d'aptitude professionnelle- DAP), που παρέχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένος εργαζόμενος ή πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας (certificat de capacité professionnelle-CCP).

¹⁹³ Απευθύνεται σε μαθητές που στο τέλος της βασικής εκπαίδευσης δεν έχουν αποκτήσει τις απαιτούμενες δεξιότητες.

¹⁹⁴ Στο ευρωπαϊκό δίκτυο Ευρυδική προστίθεται και ο γεωργικός τομέας (Division agricole) [Organisation de l'enseignement secondaire | Eurydice \(europa.eu\)](https://eurydice.eu) (1/3/2021)

¹⁹⁵ Ένα επιπλέον 5ο έτος είναι υποχρεωτικό για τα επαγγέλματα του τομέα υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικού τομέα.

LES CLASSES SUPÉRIEURES DE L'ENSEIGNEMENT SECONDAIRE GÉNÉRAL 2020-2021

1 OCO	1 OCC	1 OCF ¹	1 OMM ²	1 OSH	1 OSI	1 OED	1 OSO	1 OSE	1 OIG	1 OIN	1 OASD	1 O5N	1 OACV	1 OOH	
2 OCO	2 OCC	2 OCF ¹	2 OMM ²	2 OSH	2 OSI	2 OED	2 OSO	2 OSE	2 OIG	2 OIN	2 OASD	2 O5N	2 OACV	2 OOH	
section gestion	section communication et organisation	section finance	section marketing, médias et communication	section sciences de la santé	section de la formation de l'infirmier	section de la formation de l'éducateur	section sciences sociales	section sciences environnementales	section ingénierie	section informatique	section architecture, design et développement durable	section sciences naturelles	section arts et communication visuelle	section gestion de l'hospitalité	
3 GCM				3 GPS		3 GSO		3 GIG		3 GASD		3 G5N		3 GGH	
4 OCM				4 OPS		4 OSO		4 OIG		4 OASD		4 O5N		4 OOH	
section administrative et commerciale				section des professions de santé et des professions sociales		section sciences sociales		section ingénierie		section architecture, design et développement durable		section sciences naturelles		section arts et communication visuelle	
division administrative et commerciale				division des professions de santé et des professions sociales				division technique générale				division artistique		division hôtellerie et touristique	

¹ à partir de 2020/2021² à partir de 2021/2022

Πηγή: [Education nationale, Enfance et Jeunesse - Luxembourg \(public.lu\)](http://Education nationale, Enfance et Jeunesse - Luxembourg (public.lu))

Στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ESG) οι μαθητές μπορούν επίσης να παρακολουθούν τη διδασκαλία γλωσσών σε διαφορετικά επίπεδα (βασικό και προχωρημένο), με βάση τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στο Λουξεμβούργο ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από το πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου που είναι το μόνο δημόσιο πανεπιστήμιο και περιλαμβάνει προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Το πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου αποτελείται από 3 σχολές: τη Σχολή Επιστημών, Τεχνολογίας και Επικοινωνίας (Faculté des Sciences, de la Technologie et de la Communication-FSTC), τη Σχολή Επιστολών, Ανθρωπίνων Επιστημών, Τεχνών και Εκπαιδευτικών Επιστημών (la Faculté des Lettres, des Sciences humaines, des Arts et des Sciences de l'Éducation) και τη Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Χρηματοοικονομικών (la Faculté de Droit, d'Économie et de Finance - FDEF).

Εκτός από το πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου, υπάρχουν επίσης ξένα και ιδιωτικά πανεπιστήμια στη χώρα, που προσφέρουν προγράμματα αναγνωρισμένα από το Υπουργείο

Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Έρευνας. Μερικά από αυτά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα συνεργάζονται με ερευνητικά κέντρα ή επαγγελματικά επιμελητήρια του Λουξεμβούργου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι προσφέρονται και σύντομα επαγγελματικά προγράμματα σπουδών (προγράμματα BTS) τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διάρκειας 2 έως 3 ετών, που οδηγούν σε δίπλωμα ανώτερου τεχνικού (BTS - brevet de technicien supérieur) και προσφέρονται από σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (lycées), διαπιστευμένα από το Υπουργείο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Έρευνας.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι σπουδές ολοκληρώνονται με εξετάσεις στο τέλος της κλασικής και της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με τις οποίες απονέμεται Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (diplôme de fin d'études secondaires), το οποίο παρέχει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση¹⁹⁶. Η τελική εξέταση καλύπτει 6 κλάδους μαθημάτων, 6 γραπτούς και 2 προφορικούς¹⁹⁷.

Στην κλασική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι 6 κλάδοι εξετάσεων, που επιλέγονται από τον μαθητή, κατανέμονται ως εξής: 2 μαθήματα από τον κλάδο «Γλώσσες και Μαθηματικά» (langues et mathématiques), 3 μαθήματα από τον κλάδο εξειδίκευσης (dans le volet spécialisation) και ένα από τα μαθήματα γενικής παιδείας (dans le volet formation générale). Στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι 6 κλάδοι που εξετάζονται, επιλέγονται από τον μαθητή με βάση τις προτεραιότητες που ορίζονται ανά τομέα εξειδίκευσης. Οι όροι ανά τομέα και ανά ενότητα περιγράφονται στα ειδικά έντυπα (les brochures) που δίνονται στους υποψηφίους των εξετάσεων.

Οι εξετάσεις επικεντρώνονται στο πρόγραμμα σπουδών της τελευταίας τάξης (de la classe de première) της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι γραπτές εξετάσεις είναι κοινές για τους υποψηφίους των διαφόρων τομέων. Οι προφορικές εξετάσεις πραγματοποιούνται σε δύο κλάδους μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας γλώσσας και ενός άλλου μαθήματος που καθορίζεται για κάθε τομέα κεντρικά.

Και στους δύο τύπους εκπαίδευσης (κλασική και γενική), η τελική βαθμολογία κάθε εξεταστικού κλάδου προκύπτει από το ένα τρίτο της ετήσιας βαθμολογίας και από τα δύο τρίτα του βαθμού εξετάσεων. Η προφορική εξέταση αντιπροσωπεύει το ένα τέταρτο στον υπολογισμό της βαθμολογίας των εξετάσεων του συγκεκριμένου κλάδου. Οι κλάδοι που δεν εξετάζονται στις τελικές εξετάσεις, αξιολογούνται με βάση τον ετήσιο μέσο όρο βαθμολογίας, ο οποίος αντιστοιχεί στην τελική βαθμολογία και λαμβάνονται υπόψη για την απονομή Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στον μαθητή.

¹⁹⁶ <https://men.public.lu/fr/secondaire/examen-fin-etudes.html> (23/2/2021)

¹⁹⁷ <https://men.public.lu/fr/secondaire/examen-fin-etudes.html> (23/2/2021)

<p>Εξεταζόμενος κλάδος (Discipline présentée à l'examen):</p> <p>Τελικός βαθμός (Note finale) = 1/3 ετήσιου βαθμού (note de l'année) + 2/3 βαθμών εξετάσεων (note de l'examen)</p>
<p>Μη εξεταζόμενος κλάδος (Discipline non présentée à l'examen):</p> <p>Τελικός βαθμός (Note finale) = Ετήσια βαθμολογία (note de l'année)</p>
<p>Στο τελικό αποτέλεσμα λαμβάνονται υπόψη όλοι οι τελικοί βαθμοί.</p>

Κάθε τελικός βαθμός πολλαπλασιάζεται με τον αντίστοιχο συντελεστή του κάθε μαθήματος. Ο γενικός μέσος όρος βαθμολογίας υπολογίζεται ως εξής: το άθροισμα των τελικών βαθμών πολλαπλασιασμένο επί τους συντελεστές τους διαιρείται με το άθροισμα των συντελεστών¹⁹⁸.

Ο βαθμός του Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζεται από τον μέσο όρο των τελικών βαθμολογιών: 36-39 αρκετά καλά, 40-47 καλά, 48-51 πολύ καλά, >52: εξαιρετικά. Το απολυτήριο που απονέμεται στο τέλος της δευτεροβάθμιας τεκμηριώνει το ακαδημαϊκό υπόβαθρο του μαθητή και του δίνει τη δυνατότητα να γίνει δεκτός σε ανώτατες σχολές της επιλογής του.

Μαζί με το απολυτήριο κάθε μαθητής λαμβάνει ορισμένα συμπληρωματικά έγγραφα (Complément au diplôme¹⁹⁹):

α) το απολυτήριο (diplôme de fin d'études secondaires) σε τρεις γλώσσες (γαλλικά, γερμανικά και αγγλικά), το οποίο αναφέρει το είδος εκπαίδευσης (κλασική ή γενική), τον τομέα και την ενότητα που παρακολούθησε ο μαθητής,

β) το πιστοποιητικό βαθμών (le certificat de notes) με τους τελικούς βαθμούς των κλάδων της τελευταίας τάξης (classe de 1re) και τους κλάδους που μελετήθηκαν στην προτελευταία (classe de 2e) τάξη, χωρίς να αναφέρονται οι βαθμοί αυτών,

γ) τη περιγραφή του σχολικού προγράμματος σπουδών, με τους σκοπούς του τομέα και τα μαθήματα που παρακολούθησε ο μαθητής, τη διάρκεια των σπουδών για τις Γλώσσες και τα Μαθηματικά, τα επίπεδα γλωσσικής επάρκειας,

δ) το πιστοποιητικό εξωσχολικών δραστηριοτήτων (certificat des activités périscolaires), που παρέχεται από τη διοίκηση του σχολείου, το οποίο αναφέρει τη συμμετοχή του μαθητή σε προαιρετικά μαθήματα, έργα ή δραστηριότητες και την προσωπική του ενασχόληση με αυτά,

ε) ένα εξατομικευμένο χαρτοφυλάκιο (un portfolio personnalisé) των εξωσχολικών δραστηριοτήτων του που παρουσιάζει την προσωπικότητα του μαθητή.

Δύο συνεδρίες εξετάσεων πραγματοποιούνται τον Ιούνιο και τον Σεπτέμβριο σε ημερομηνίες που ορίζει ο υπουργός Παιδείας. Για να γίνουν δεκτοί οι υποψήφιοι στις εξετάσεις

¹⁹⁸ [broch-exam-esc.pdf \(public.lu\)](#) (22/2/2021)

¹⁹⁹ Από το σχολικό έτος 2017-2018

πρέπει να έχουν παρακολουθήσει τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών σε τακτική βάση και συνεχόμενα και να έχουν συνδυάσει όλα τα προβλεπόμενα μαθήματα του προγράμματος.

Οι τελικές εξετάσεις πραγματοποιούνται από επιτροπές που διορίζονται ετησίως από τον υπουργό Παιδείας.²⁰⁰ Σε κάθε επιτροπή διορίζονται επτά έως δεκαπέντε μέλη και προεδρεύει ένας κυβερνητικός επίτροπος. Μέλος κάθε επιτροπής είναι ο διευθυντής του σχολείου. Ο κυβερνητικός επίτροπος είναι ο ίδιος για όλες τις επιτροπές του ίδιου τομέα. Οι επίτροποι διαβουλεύονται μεταξύ τους με σκοπό τη διοργάνωση των εξετάσεων.

Για κάθε εξέταση ο υπουργός Παιδείας μπορεί να διορίζει μία ή περισσότερες ομάδες εμπειρογνομόνων που υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους στον επίτροπο για τα προτεινόμενα θέματα. Τα γραπτά των μαθητών διορθώνονται από τρεις διορθωτές που ανήκουν σε διαφορετικές επιτροπές.

4. Συμπεράσματα

1. Η εκπαίδευση στο Λουξεμβούργο διαφοροποιείται, για να ανταποκριθεί στον πολυεθνικό και πολύγλωσσο μαθητικό πληθυσμό.
2. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προσφέρουν κλασική ή γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και απονέμουν Απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
3. Για τις τελικές εξετάσεις η επιλογή των κλάδων εξετάσεων γίνεται από τους μαθητές με βάση τους όρους που καθορίζονται στα ειδικά έντυπα του Υπουργείου Παιδείας.
4. Για κάθε επιστημονικό κλάδο ορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας συντελεστής βαρύτητας.

²⁰⁰ [broch-exam-esc.pdf \(public.lu\)](#) (22/2/2021)

Λιχτενστάιν

1. Εισαγωγή

Το Λιχτενστάιν είναι η τέταρτη μικρότερη χώρα στην Ευρώπη με έκταση 160 τετραγωνικά χιλιόμετρα στην καρδιά των Άλπεων, μεταξύ Ελβετίας και Αυστρίας. Αποτελείται από 11 δήμους και έχει πληθυσμό περίπου 38.557 άτομα²⁰¹. Έχει συνταγματική κληρονομική μοναρχία σε δημοκρατική-κοινοβουλευτική βάση²⁰², με την κυβέρνηση να είναι το ανώτατο εκτελεστικό όργανο. Η επίσημη γλώσσα είναι η Γερμανική. Οι ελκυστικές προοπτικές ανάπτυξης καθιστούν τη χώρα μια κορυφαία επιχειρηματική τοποθεσία.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί ευθύνη του κράτους. Η σχολική φοίτηση στο Λιχτενστάιν είναι υποχρεωτική. Το Γραφείο Εκπαίδευσης²⁰³ είναι υπεύθυνο για την εδραίωση του εκπαιδευτικού συστήματος στα δημόσια σχολεία. Επίσης εξασφαλίζει την πρόσβαση των μαθητών σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματικά σχολεία, κολλέγια και πανεπιστήμια στη Γερμανία και στο εξωτερικό.

Το μικρό μέγεθος και ο μικρός αριθμός πληθυσμού της χώρας δεν επιτρέπουν στο κράτος να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα. Ειδικά στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στην ανώτατη επαγγελματική εκπαίδευση, αλλά και στην ανώτατη ακαδημαϊκή εκπαίδευση το Λιχτενστάιν συνεργάζεται με τις γειτονικές χώρες, Ελβετία και Αυστρία.

Η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος του Λιχτενστάιν έχει επηρεαστεί από τα γειτονικά εκπαιδευτικά συστήματα, κυρίως από την Ελβετία. Τα κύρια χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως οι τύποι σχολείων, οι απαιτήσεις για τα προσόντα διδασκαλίας, τα προγράμματα σπουδών, το σύστημα της μαθητείας (πρακτική άσκηση σε επιχείρηση) στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ευθυγραμμίζονται με αυτά της Ελβετίας.

Τα παιδιά στο Λιχτενστάιν, από την ηλικία των 4 ετών, φοιτούν για 2 χρόνια στο νηπιαγωγείο (προσχολική εκπαίδευση). Η εγγραφή στο νηπιαγωγείο δεν είναι υποχρεωτική. Ακολουθεί η φοίτηση στο δημοτικό σχολείο που είναι υποχρεωτική για παιδιά που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 6 ετών και διαρκεί 5 χρόνια. Η υποχρεωτική εκπαίδευση ολοκληρώνεται με την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση που διαρκεί 4 χρόνια.

Τέλος, η αξιολόγηση των σχολείων αποτελεί μέρος μιας συνολικής στρατηγικής για τη διασφάλιση της ποιότητας στο σχολικό σύστημα. Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων και των εκπαιδευτικών πραγματοποιείται μέσω των θεσμοθετημένων επιθεωρήσεων. Οι επιθεωρητές στα νηπιαγωγεία, τα σχολεία πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπάγονται στο Γραφείο Εκπαίδευσης.

²⁰¹ <https://www.liechtenstein.li/en/country-and-people/society/> (17/4/2021)

²⁰² <https://www.liechtenstein.li/land-und-leute/staatswesen/staatsform-und-verfassung/> (17/4/2021)

²⁰³ <https://www.llv.li/inhalt/11631/amtsstellen/schulamt> (20/4/2021)

2. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η είσοδος στο δημοτικό σχολείο σημαίνει την αρχή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Προς το τέλος του νηπιαγωγείου αξιολογείται η ετοιμότητα του παιδιού για το σχολείο και λαμβάνεται απόφαση για το αν το παιδί μπορεί να ξεκινήσει το σχολείο ή πρέπει να περιμένει άλλο ένα έτος.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι δωρεάν. Μαθητές με διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης, με διαφορετικές κοινωνικές δεξιότητες και ικανότητες, καθώς και με διαφορετικά κοινωνικά και γλωσσικά υπόβαθρα, ενώνονται. Τα παιδιά φοιτούν στο δημοτικό σχολείο του δήμου, όπου ζουν. Εκτός από τα δημόσια δημοτικά σχολεία υπάρχουν και ιδιωτικά σχολεία.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει τους παρακάτω θεματικούς τομείς: 1. Γλώσσες, 2. Μαθηματικά, 3. Φύση, Άνθρωπος, Κοινωνία, 4. Τέχνη και Χειροτεχνία, 5. Μουσική, 6. Κίνηση και Αθλητισμός, 7. Μέσα και Πληροφορική.

Στην 3^η και 5^η τάξη²⁰⁴ διενεργούνται εθνικές τυποποιημένες εξετάσεις στα Γερμανικά και στα Μαθηματικά (και στα Αγγλικά για την 5^η τάξη), με στόχο την αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

3. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίζεται σε κατώτερο και ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Το κατώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο είναι υποχρεωτικό και έχει ως στόχο την προετοιμασία των μαθητών για το ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι πολύ σημαντική για το Λιχτενστάιν. Κάθε χρόνο περίπου το 50% των μαθητών ξεκινά μαθητεία μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση, ενώ το 10 έως 15% παρακολουθεί ένα πλήρες σχολικό ωράριο σε ένα εξειδικευμένο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα απόκτησης Επαγγελματικού Απολυτηρίου κατά τη διάρκεια ή μετά την ολοκλήρωση της μαθητείας²⁰⁵.

Υπάρχουν δύο μορφές βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: η βασική επαγγελματική κατάρτιση που οργανώνεται σε συνεργασία με βιομηχανίες και επιχειρήσεις με εμπορικές δραστηριότητες (μαθητεία) και η βασική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που βασίζεται στην πλήρη φοίτηση σε επαγγελματικό σχολείο. Στο Λιχτενστάιν, οι δυνατότητες κατάρτισης σε σχεδόν 80 επαγγέλματα προσφέρονται από περίπου 700 εταιρείες από το εμπόριο, τη βιομηχανία, τον τομέα των υπηρεσιών και τη διοίκηση. Κάθε χρόνο περίπου 360 νέοι εκπαιδευόμενοι ολοκληρώνουν την εκπαίδευσή τους με τελική εξέταση²⁰⁶. Ωστόσο δεν υπάρχουν

²⁰⁴ Και στην 8^η τάξη της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με την εισαγωγή του νέου προγράμματος σπουδών (πρόγραμμα σπουδών του Λιχτενστάιν - LiLe) το 2019, αναπτύσσεται επί του παρόντος ένα νέο σύστημα εξετάσεων που θα αντικαταστήσει τις τυποποιημένες εξετάσεις. [Quality Assurance in Early Childhood and School Education | Eurydice \(europa.eu\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-secondary-education-6_en) (18/4/2021)

²⁰⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-secondary-education-6_en (16/4/2021)

²⁰⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-secondary-education-6_en (20/4/2021)

σχολεία δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στο Λιχτενστάιν, γι' αυτό και οι μαθητές παρακολουθούν δευτεροβάθμια επαγγελματικά σχολεία στις γειτονικές χώρες της Ελβετίας και της Αυστρίας.

3.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαρκεί 4 χρόνια και είναι υποχρεωτική. Για τους μαθητές που στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δεν μπόρεσαν να βρουν ή να επιλέξουν πρόγραμμα σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γενικής ή επαγγελματικής), δίνεται η δυνατότητα να παραμείνουν στο σχολείο για έναν πρόσθετο 10^ο χρόνο²⁰⁷.

Οι μαθητές ανάλογα με την επίδοσή τους και την ικανότητά τους για μάθηση κατανέμονται σε 3 τύπους σχολείων: α) το Oberschule, β) το Realschule και γ) το Gymnasium.

α) Ο τύπος σχολείου Oberschule προσφέρει γενική εκπαίδευση και προωθεί τα ταλέντα των μαθητών με στόχο την προετοιμασία για τις απαιτήσεις της εργασιακής ζωής. Σε αυτόν τον τύπο σχολείου οι μαθητές παρακολουθούν υποχρεωτικά τα ακόλουθα μαθήματα: Γερμανικά, Μαθηματικά, Πληροφορική, Φυσικές Επιστήμες, Ιστορία, Πολιτικές Επιστήμες, Γεωγραφία, Αγγλικά, Οικιακή Οικονομία, Τεχνικά και Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα, Θρησκεία, Μουσική, Τέχνη, Δεξιότητες Ζωής και Αθλητισμό. Επιπλέον, διατίθενται προαιρετικά μαθήματα όπως Τεχνικό Σχέδιο, Ιταλικά, Ισπανικά, Γαλλικά.

β) Ο τύπος σχολείου Realschule παρέχει μια διευρυμένη και βαθύτερη εκπαίδευση, που προετοιμάζει τους μαθητές για πιο απαιτητικές εκπαιδευτικές επιλογές στο επαγγελματικό ή στο γενικό ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Για να ικανοποιηθούν τα διαφορετικά επίπεδα επιδόσεων, οι μαθητές σε μια τάξη χωρίζονται σε επίπεδα, ανάλογα με τις ικανότητές τους (προχωρημένο ή βασικό επίπεδο). Σε αυτόν τον τύπο σχολείου οι μαθητές παρακολουθούν υποχρεωτικά τα ακόλουθα μαθήματα: Γερμανικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Μαθηματικά, Πληροφορική, Δεξιότητες Ζωής, Φυσικές Επιστήμες, Ιστορία, Πολιτικές Επιστήμες, Γεωγραφία, Τέχνη, Μουσική, Κλωστοϋφαντουργία, Οικιακή Οικονομία, Θρησκεία και Αθλητισμό. Ως προαιρετικά προσφέρονται επίσης τα μαθήματα Τεχνικό Σχέδιο, Λατινικά, Ιταλικά, Ισπανικά.

γ) Ο τύπος αυτός σχολείου Gymnasium (Γυμνάσιο) υποδιαιρείται σε κατώτερο και ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης²⁰⁸. Τα υποχρεωτικά μαθήματα στο κατώτερο επίπεδο του Gymnasium περιλαμβάνουν: Γερμανικά, Μαθηματικά, Πληροφορική, Φυσικές Επιστήμες, Αγγλικά, Γαλλικά, Λατινικά, Κλωστοϋφαντουργία, Θρησκεία, Μουσική, Τέχνη, Δεξιότητες Ζωής και Αθλητισμό. Προσφέρονται επίσης προαιρετικά μαθήματα. Η εκπαίδευση ολοκληρώνεται με τον γενικό τίτλο Matura, που δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εισέλθουν στην τριτοβάθμια

²⁰⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-20_en (15/4/2021)

²⁰⁸ Το κατώτερο επίπεδο εκπαίδευσης διαρκεί 3 χρόνια. Στο ανώτερο επίπεδο, το Γυμνάσιο προσφέρει πέντε διαφορετικά «προφίλ» μαθημάτων που οδηγούν στον γενικό τίτλο Matura. https://www.llv.li/files/sa/pdf-llv-sa_broschuere_auf_dem_weg_durch_die_schulen.pdf (16/4/2021)

εκπαίδευση του Λιχτενστάιν, της Ελβετίας και της Αυστρίας, χωρίς να χρειαστεί να λάβουν άλλη εισαγωγική εξέταση.

Ο νόμος καθορίζει τα ακόλουθα σχετικά με την κατανομή των μαθητών στους διάφορους τύπους σχολείων: 28% στο Oberschule, 50% στο Realschule και 22% στο Gymnasium. Μέσα στα τέσσερα χρόνια της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι δυνατή η μετάβαση από το έναν τύπο σχολείου στον άλλον²⁰⁹.

Η πλειοψηφία των μαθητών στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση φοιτά σε δημόσιο σχολείο²¹⁰. Οι μαθητές φοιτούν στο σχολείο που βρίσκεται στον δήμο που μένουν²¹¹. Η είσοδος στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθορίζεται από την επίδοση του μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με ειδική αναφορά στα μαθήματα των Γερμανικών και των Μαθηματικών²¹², τη σύσταση του δασκάλου και σε ειδικές περιπτώσεις μια εισαγωγική εξέταση.

Οι διάφοροι τύποι σχολείων της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών σχολείων, ακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα σπουδών. Στο Oberschule και το Realschule ο σύλλογος των εκπαιδευτικών αποφασίζει ποιοι μαθητές προάγονται στην επόμενη τάξη, με βάση τη μέση βαθμολογία στο τέλος του δεύτερου εξαμήνου, που πρέπει να είναι τουλάχιστον 3,5 στο Oberschule και 4.0 στο Realschule. Η μέση βαθμολογία στο Gymnasium που απαιτείται για την προαγωγή των μαθητών στην επόμενη τάξη είναι τουλάχιστον 4,0. Οι μαθητές που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις προαγωγής πρέπει να επαναλάβουν το έτος²¹³ ή να μεταβούν σε διαφορετικό τύπο σχολείου.

Στο τέλος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εκδίδεται πιστοποιητικό αποφοίτησης από το σχολείο. Οι μαθητές που φοιτούν στο κατώτερο επίπεδο του Gymnasium συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους στο ανώτερο επίπεδο του ίδιου σχολείου.

Οι περισσότεροι μαθητές που ολοκληρώνουν το Oberschule και το Realschule αρχίζουν μαθητεία σε επιχείρηση. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι μαθητές μπορούν επίσης να αποκτήσουν το Επαγγελματικό Απολυτήριο (Berufsmaturität), το οποίο παρέχει πρόσβαση σε όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Λιχτενστάιν και την Αυστρία και σε πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών στην Ελβετία.

3.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Τα προγράμματα σπουδών γενικής εκπαίδευσης στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνουν μαθήματα που οδηγούν στην απόκτηση του τίτλου Matura (Maturität). Μόνο σε δύο δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα προσφέρεται η δυνατότητα απόκτησης του τίτλου Matura²¹⁴:

²⁰⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-20_en (15/4/2020)

²¹⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-28_en (19/4/2021)

²¹¹ Ωστόσο, το Σχολικό Γραφείο μπορεί να παραλείψει αυτόν τον κανόνα, εάν υπάρχουν ειδικοί λόγοι.

²¹² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-primary-education-25_en (14/4/2021)

²¹³ Μόνο ένα έτος επανάληψης επιτρέπεται στο κατώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο.

²¹⁴ Και το αναγνωρισμένο από το κράτος ιδιωτικό σχολείο formatio προετοιμάζει τους μαθητές του για τις εξετάσεις Matura.

α) στο ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Gymnasium (Λύκειο) και β) στην Επαγγελματική Σχολή Απολυτηρίου (Berufsmaturitätsschule).

Ο τίτλος Matura επιτρέπει στους μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς να χρειάζεται να περάσουν ξεχωριστή εισαγωγική εξέταση.

Για τους τύπους σχολείων Oberschule και Realschule, ένα προαιρετικό 10^ο σχολικό έτος, μετά το τελευταίο έτος υποχρεωτικής εκπαίδευσης, προετοιμάζει τους μαθητές για μια επιλεγμένη εκπαιδευτική σταδιοδρομία, η οποία μπορεί να λάβει ποικίλες μορφές, όπως παρακολούθηση ενός προκαταρκτικού καλλιτεχνικού μαθήματος στη σχολή τέχνης του Λιχτενστάιν, πρακτική άσκηση, εμπάθυνση της γνώσης μιας γλώσσας, εθελοντική κοινωνική εργασία σε ένα κοινωνικό ίδρυμα.

α) Στο ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης του Gymnasium, το εύρος των υποχρεωτικών μαθημάτων που προσφέρονται, παρέχουν στους μαθητές μια ευρεία γενική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση τελειώνει με τις εξετάσεις Matura²¹⁵. Τα υποχρεωτικά μαθήματα στο ανώτερο επίπεδο Gymnasium αντιπροσωπεύουν περίπου το 80% του εβδομαδιαίου συνόλου. Όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα υπολογίζονται για την προαγωγή του μαθητή. Οι βαθμοί που απονέμονται στα Γερμανικά, Αγγλικά, Γαλλικά και τα Μαθηματικά υπολογίζονται διπλά. Επίσης στο ανώτερο επίπεδο του Gymnasium προσφέρονται 5 προφίλ μαθημάτων που είναι: 1. Σύγχρονες γλώσσες, 2. Τέχνη, 3. Μουσική και Εκπαίδευση, 4. Οικονομία και Δίκαιο, 5. Μαθηματικά και Επιστήμες. Τα προαιρετικά μαθήματα που προσφέρονται, αφορούν συγκεκριμένα θέματα. Αυτά τα μαθήματα είναι συνήθως ή για ένα εξάμηνο, με τέσσερα μαθήματα την εβδομάδα, ή για ένα ολόκληρο έτος, με δύο μαθήματα την εβδομάδα.

β) Η Επαγγελματική Σχολή Απολυτηρίου λειτουργεί και χρηματοδοτείται από το κράτος. Προσφέρει μια εκτεταμένη γενική εκπαίδευση σε όσους έχουν ολοκληρώσει μια βασική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (μαθητεία) και επιθυμούν να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν είτε α) ένα διετές πρόγραμμα σπουδών μερικής απασχόλησης είτε β) ένα πρόγραμμα σπουδών ενός έτους πλήρους απασχόλησης. Και τα δύο προγράμματα σπουδών οδηγούν σε ένα Επαγγελματικό Απολυτήριο (Berufsmatura). Η είσοδος στην Επαγγελματική Σχολή Απολυτηρίου εξαρτάται από την επιτυχή ολοκλήρωση μιας πρακτικής άσκησης (μαθητείας) διάρκειας τουλάχιστον 3 ετών και την επιτυχία στις εξετάσεις εισαγωγής στα Γερμανικά, τα Μαθηματικά και τα Αγγλικά. Τα βασικά μαθήματα στην Επαγγελματική Σχολή Απολυτηρίου περιλαμβάνουν Γερμανικά και Επικοινωνία, Αγγλικά, Μαθηματικά, Ιστορία και Πολιτική, Οικονομία και Δίκαιο. Επιπλέον, ως μέρος της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης, οι μαθητές λαμβάνουν μία από τις εξειδικευμένες ενότητες: Τεχνολογία και Επιστήμη, Οικονομία, Χειροτεχνία, Υγεία και Κοινωνικές Υποθέσεις.

Τα μέλη της Επιτροπής Επαγγελματικού Απολυτηρίου διορίζονται από την κυβέρνηση για μια περίοδο τεσσάρων ετών και είναι υπεύθυνα για τη διοργάνωση των εξετάσεων Επαγγελματικού Απολυτηρίου. Η επιτροπή απαρτίζεται από έναν εκπρόσωπο από το Γραφείο Εκπαίδευσης, έναν από το Γραφείο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Υπηρεσίας

²¹⁵ Στο τέλος της τρίτης και τέταρτης τάξης του Realschule, οι μαθητές μπορούν να μεταφερθούν στο Gymnasium, εάν έχουν μέση βαθμολογία τουλάχιστον 4,0 (στα Μαθηματικά και στην πρώτη Ξένη Γλώσσα) και μια σύσταση από τον σύλλογο διδασκόντων, ή αφού περάσουν μια εισαγωγική εξέταση.

Το Λιχτενστάιν δεν διαθέτει κανένα ίδρυμα ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, γι' αυτό και οι φοιτητές παρακολουθούν προγράμματα σπουδών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα των γειτονικών χωρών της Ελβετίας και της Αυστρίας.

4.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Ο τίτλος Matura της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επιτρέπει την είσοδο σε οποιοδήποτε πρόγραμμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς περαιτέρω εξέταση, και απονέμεται μετά από τελικές εξετάσεις, που υπόκεινται στην έγκριση της αρμόδιας αρχής που είναι η επιτροπή Matura.

Οι εξετάσεις Matura αποτελούνται από γραπτές και προφορικές εξετάσεις, που είναι εσωτερικά καθοριζόμενες²¹⁷, αλλά λαμβάνουν έγκριση από την αρμόδια επιτροπή Matura. Οι γραπτές εξετάσεις Matura²¹⁸ λαμβάνονται στα βασικά μαθήματα: Γερμανικά, Μαθηματικά, Αγγλικά και Γαλλικά. Υπάρχει επίσης μια γραπτή εξέταση Matura, ανάλογα με την επιλογή του προφίλ μαθημάτων, σε ένα από τα ακόλουθα μαθήματα προφίλ: α) προφίλ «Γλώσσα»: Λατινικά, β) προφίλ «Νέες γλώσσες»: Ισπανικά, γ) προφίλ «Τέχνη, Μουσική και Εκπαίδευση»: Καλλιτεχνική Δημιουργία ή Δημιουργία Μουσικής, δ) προφίλ «Οικονομία και Δίκαιο»: Οικονομία και Διοίκηση Επιχειρήσεων, ε) προφίλ «Μαθηματικά και Φυσικές Επιστήμες»: Βιολογία, Χημεία, Γεωγραφία ή Φυσική.

Για τις προφορικές εξετάσεις Matura, ο μαθητής επιλέγει ένα μάθημα από τις ακόλουθες τρεις ομάδες μαθημάτων: α) Γερμανικά, Ιστορία, Φιλοσοφία, Θρησκεία και Πολιτισμός ή Καθολική/Προτεσταντική Θρησκευτική Εκπαίδευση, Τέχνη ή Μουσική Εκπαίδευση, β) Αγγλικά, Γαλλικά γ) Μαθηματικά, Βιολογία, Φυσική, Χημεία, Γεωγραφία, Οικονομία / Νόμος, Στατιστική. Επιπλέον ο μαθητής έχει ένα μάθημα από το προφίλ μαθημάτων που έχει επιλέξει.

Η επιτυχία στις τελικές εξετάσεις απαιτεί θετικό αποτέλεσμα σε κάθε μάθημα, έγκριση της διεπιστημονικής εξειδικευμένης εργασίας που αναλαμβάνει κάθε μαθητής από την επιτροπή Matura και ελάχιστη συμμετοχή 85% σε όλα τα μαθήματα.

Η διοργάνωση των εξετάσεων Matura είναι ευθύνη της επιτροπής Matura που διορίζεται από την κυβέρνηση. Η επιτροπή έχει επτά μέλη, ένα από τα μέλη της είναι εκπρόσωπος από το Γραφείο Εκπαίδευσης, και αλλάζει κάθε τέσσερα χρόνια. Η επιτροπή Matura εγκρίνει το πρόγραμμα των εξετάσεων, τα θέματα των γραπτών εξετάσεων και είναι επιφορτισμένη με την προετοιμασία, οργάνωση και αξιολόγηση των εξετάσεων Matura.

²¹⁷ Το σχολείο εισηγείται τις ερωτήσεις εξετάσεων. «Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη: Αξιολόγηση και Εξεταστικά Συστήματα», Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα, 2003

²¹⁸ <https://www.gesetze.li/konso/pdf/2001139000?version=10> (18/4/201)

5. Συμπεράσματα

1. Το μικρό μέγεθος και ο μικρός αριθμός πληθυσμού του Λιχτενστάιν δεν επιτρέπουν την προσφορά ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού συστήματος σε όλα τα επίπεδα.
2. Η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος έχει επηρεαστεί από τα γειτονικά εκπαιδευτικά συστήματα.
3. Ο τίτλος Matura της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επιτρέπει την είσοδο σε οποιοδήποτε πρόγραμμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς περαιτέρω εξέταση.

Ιρλανδία

1. Περιγραφή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από έναν τριετή Junior Cycle (κατώτερο δευτεροβάθμιο), ακολουθούμενο από έναν διετή ή τριετή Senior Cycle (ανώτερο δευτεροβάθμιο), εξαρτάται από τη φοίτηση, που είναι προαιρετική, στο προπαρασκευαστικό έτος ανάμεσα στον Junior και Senior Cycle.

Οι μαθητές ξεκινούν συνήθως τον Junior Cycle στην ηλικία των 12 ετών. Ο κύριος στόχος του Junior Cycle είναι οι μαθητές να ολοκληρώσουν ένα ευρύ και ισορροπημένο πρόγραμμα σπουδών, διάρκειας τριών ετών, και να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να προχωρήσουν στην εκπαίδευση Senior Cycle. Για τη λήψη απολυτηρίου / πιστοποιητικού σπουδών στο Junior Cycle απαιτούνται εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο.

Ο Senior Cycle απευθύνεται σε μαθητές της ηλικιακής ομάδας 15 έως 18 ετών. Περιλαμβάνει ένα προαιρετικό –προπαρασκευαστικό - έτος μετάβασης, το οποίο ακολουθεί αμέσως μετά τον Junior Cycle. Στον χρόνο αυτό παρέχεται η ευκαιρία στους μαθητές να βιώσουν ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών επαφών, συμπεριλαμβανομένης της εργασιακής εμπειρίας, κατά τη διάρκεια ενός έτους που είναι απαλλαγμένο από επίσημες εξετάσεις²¹⁹.

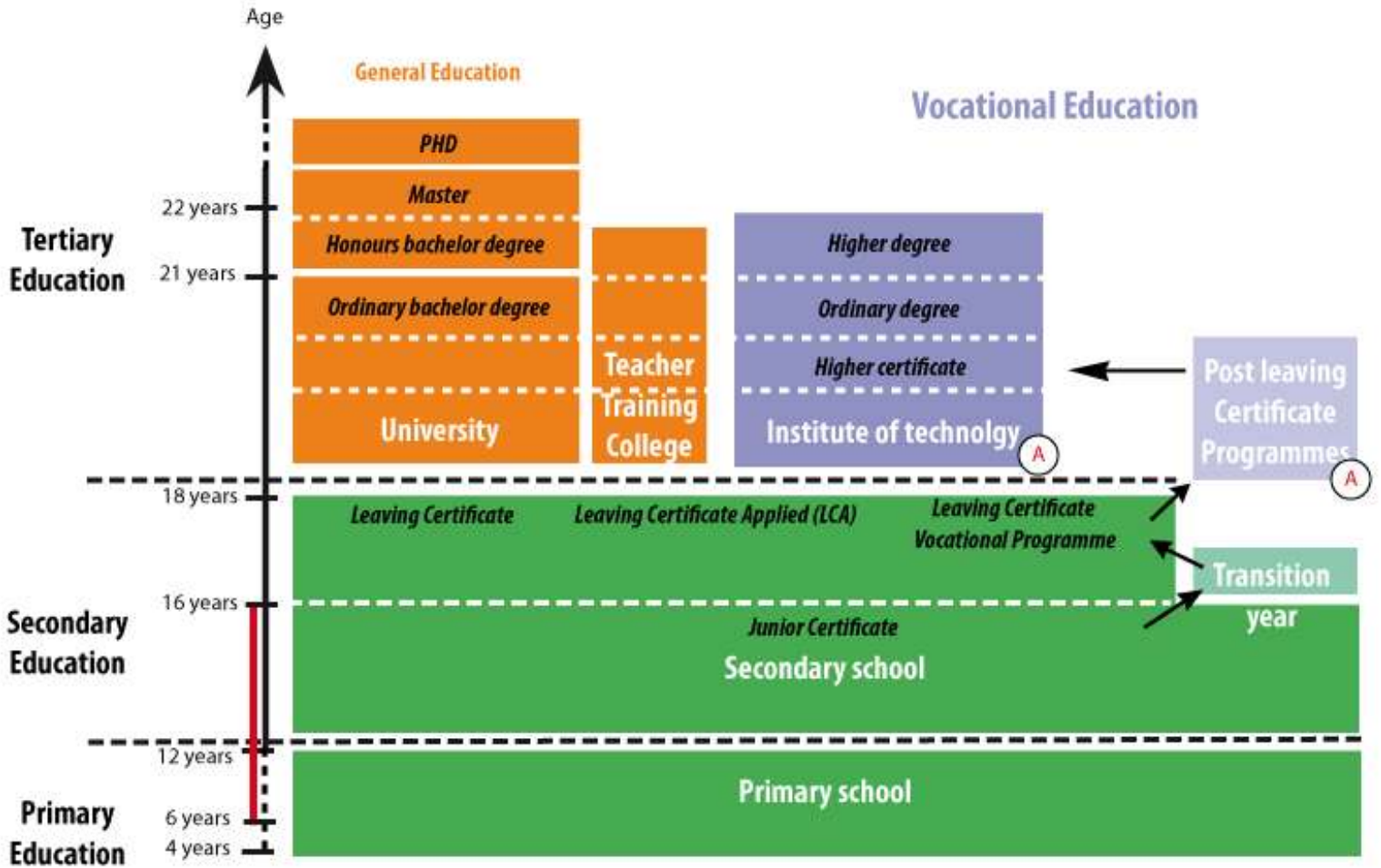
Οι μαθητές στη δίχρονη εκπαίδευση του Senior Cycle λαμβάνουν ένα από τα τρία προγράμματα, το καθένα από τα οποία οδηγεί σε Κρατική Εξέταση:

A. το Leaving Certificate (LC), Γενικής Παιδείας Πιστοποιητικό/ Απολυτήριο,
B. το Leaving Certificate Vocational Programme (LCVP), Επαγγελματικό Πιστοποιητικό/ Απολυτήριο,
Γ. το Leaving Certificate Applied (LCA), Εφαρμοσμένο Πιστοποιητικό/ Απολυτήριο.

²¹⁹ <https://www.education.ie/> 7.12.2020

Irish education system

Key :		
Compulsory Education	Basic Education	Vocational Education
Apprenticeship-based qualifications	General Education	Vocational Education : Post-Secondary Non-Tertiary Education
	Transition year (compulsory or not depending schools)	

2. Αναλυτικά

2.1. Junior Cycle

Από τον Σεπτέμβριο του 2014 το Πρόγραμμα Σπουδών του Junior Cycle αναδιαμορφώθηκε. Τα ήδη διδασκόμενα μαθήματα αναθεωρήθηκαν, ώστε να εστιάζουν στις βασικές δεξιότητες των μαθητών και να ικανοποιούν τις μαθησιακές ανάγκες όλων των μαθητών. Εκτός από τον εκσυγχρονισμό των μαθημάτων που ήδη διδάσκονταν, στο πρόγραμμα σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ιρλανδίας προστέθηκε η διδασκαλία νέων, σύντομων μαθημάτων, τα short courses, που, εκτός των προαναφερθέντων (ενίσχυση μαθησιακών δεξιοτήτων), συμβάλλουν στην ενίσχυση των μαθησιακών εμπειριών.

Τα προσφερόμενα αυτή τη στιγμή short courses είναι:

Κοινωνική και Πολιτική/ Πολιτειακή Εκπαίδευση

Αλφαριθμητισμός ψηφιακών μέσων

Φροντίδα για Ζώα

Προσωπική/Κοινωνική Υγεία και Εκπαίδευση

Καλλιτεχνική παράσταση

CSI: Εξερεύνηση της Ιατροδικαστικής Επιστήμης

Κινεζική γλώσσα, πολιτισμός και φιλοσοφία

Σημειώνεται ότι το Junior Cycle ολοκληρώνεται με την εξέταση των μαθητών σε εθνικό επίπεδο. Είναι ο μόνος τρόπος για να αποκτήσουν απολυτήριο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο), αλλά και για να εισαχθούν στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το Senior Cycle.

2.2. Transition year (TY)

Το Μεταβατικό Έτος, Transition year (TY), είναι ένα μονοετές πρόγραμμα προ του διετούς κύκλου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Senior Cycle. Έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ των προγραμμάτων Junior Certificate και Leaving Certificate. Είναι διαθέσιμο σε όλα τα σχολεία και επί του παρόντος περίπου το 75% των σχολείων προσφέρουν το πρόγραμμα. Το TY είναι προαιρετικό για τους μαθητές στα περισσότερα σχολεία.

Το Μεταβατικό Έτος προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να ωριμάσουν και να αναπτυχθούν, χωρίς την πίεση μιας εξέτασης. Παρέχει επίσης την ευκαιρία στους μαθητές να προβληματιστούν και να εκτιμήσουν την αξία της μάθησης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις του ενήλικου κόσμου της εργασίας, καθώς και για τη συνέχιση των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ακόμα και να προβληματιστούν για τις κοινωνικές, διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Δομή προγράμματος

Κάθε σχολείο σχεδιάζει το δικό του πρόγραμμα μεταβατικού έτους, εντός καθορισμένων οδηγιών, για να ταιριάζει στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του. Κατά τη δημιουργία του δικού του ξεχωριστού περιεχομένου προγράμματος, το σχολείο λαμβάνει υπόψη τις δυνατότητες που προσφέρουν τα ενδιαφέροντα της τοπικής κοινότητας.

Για τους παραπάνω λόγους δεν υπάρχει κρατική εξέταση στο τέλος του ΤΥ.

2.3. Senior Cycle

Η εκπαίδευση Senior Cycle στην Ιρλανδία διαρκεί δύο ή τρία έτη. Οι μαθητές μπορούν να ακολουθήσουν ένα διετές πρόγραμμα αποχώρησης ή να λάβουν ένα επιπλέον προαιρετικό έτος στην αρχή του Senior Cycle, με στόχευση, θα λέγαμε, επαγγελματικού προσανατολισμού (βλέπε ΤΥ).

Οι περισσότεροι μαθητές, που επιλέγουν την τριετή φοίτηση, δίνουν στο τέλος του Senior Cycle εθνικές εξετάσεις για την απόκτηση του Leaving Certificate (LC), το οποίο τους δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές εξετάζονται σε πέντε έως οκτώ μαθήματα, που οι ίδιοι έχουν επιλέξει από μία λίστα εγκεκριμένων μαθημάτων.

Οι μαθητές που φοιτούν στο Επαγγελματικό Πρόγραμμα του Senior Cycle, εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο σε πέντε μαθήματα, τρία υποχρεωτικά και δύο πρόσθετες ενότητες σχετικές με τον κόσμο της εργασίας και της εκπαίδευσης των επιχειρήσεων, ώστε να αποκτήσουν το Leaving Certificate Vocational Programme (LCVP).

Το τρίτο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το Leaving Certificate Applied (LCA), είναι ένα μεικτό σύστημα, το οποίο αποτελείται από μια σειρά μαθημάτων, που είναι δομημένα γύρω από τρία στοιχεία: Επαγγελματική Προετοιμασία, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Γενική Εκπαίδευση.

3. Leaving Certificate

Ειδικότερα για το Εθνικό Απολυτήριο ή Πιστοποιητικό των Ιρλανδών:

Είναι ένα διετές πρόγραμμα (μετά το προπαρασκευαστικό έτος), που παρέχει στους εκπαιδευόμενους μια ευρεία, ισορροπημένη εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα τους δίνει την ευκαιρία να ειδικευτούν σε συγκεκριμένες επιλογές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας.

Γενικά, οι μαθητές λαμβάνουν από πέντε έως οκτώ μαθήματα (συνήθως επτά) για εξέταση, ένα εκ των οποίων πρέπει να είναι υποχρεωτικά τα Ιρλανδικά²²⁰. Τα μαθήματα συνήθως μελετώνται σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ordinary level). Δύο μαθήματα, τα Ιρλανδικά και τα

²²⁰ Σημείωση: Αν και στα περισσότερα σχολεία της Ιρλανδίας η αγγλική γλώσσα είναι η βασική γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, τα **Gaelscoileanna**²²⁰, τα σχολεία εκείνα (δημοτικά και γυμνάσια) όπου διδάσκονται τα μαθήματα στην Ιρλανδική γλώσσα, κερδίζουν έδαφος στο νησί της Ιρλανδίας και φαίνεται πως τα προτιμούν κάθε χρόνο ολοένα και περισσότεροι μαθητές.

Μαθηματικά, μπορούν να μελετηθούν και να εξετασθούν σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (higher level). Στο Πρόγραμμα εξετάσεων είναι διακριτά τα δύο επίπεδα, higher και ordinary, τα οποία εξετάζονται σε διαφορετικές ώρες. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα επιλογής από 36 μαθήματα. Κάθε ένα από αυτά ανήκει σε μια ομάδα μαθημάτων, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Μόνο 2 από τα 36 μαθήματα, η Οικιακή Οικονομία και η Φυσική - Χημεία, ανήκουν σε δύο ομάδες.

Οι ομάδες μαθημάτων

Ομάδα γλωσσών	Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιρλανδικά (υποχρεωτικό), Ιταλικά, Λατινικά, Ελληνικά, Ισπανικά, Αραβικά, Ιαπωνικά, Ρωσικά, κλασικές μελέτες, εβραϊκές σπουδές
Επιστημονικό πεδίο	Εφαρμοσμένα Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία, Μαθηματικά, Φυσική, Φυσική και Χημεία
Ομάδα επιχειρηματικών σπουδών	Λογιστική, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Οικονομία
Ομάδα εφαρμοσμένης επιστήμης	Γεωπονικές επιστήμες, Μελέτες κατασκευών, Μηχανική, Οικιακή οικονομία, Φυσική και Χημεία, Γραφικά σχεδιασμού και επικοινωνίας, Τεχνολογία, Επιστήμη Υπολογιστών, Φυσική Αγωγή
Ομάδα κοινωνικών σπουδών	Τέχνη, Γεωγραφία, Ιστορία, Οικιακή Οικονομία, Μουσική, Πολιτική και Κοινωνία, Θεολογία

Εκτός από αυτά τα μαθήματα, η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων μπορεί να εξετάζει οποιαδήποτε από τις αναγνωρισμένες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ύστερα από αίτηση του αιτούντος μαθητή, με την προϋπόθεση ότι ο υποψήφιος έχει το απαιτούμενο επίπεδο (ενδεχομένως μητρική γλώσσα ή πιστοποιημένο τίτλο).

3.1. Leaving Certificate Vocational Programme (LCVP)

Το Επαγγελματικό πιστοποιητικό αποφοίτησης της Ιρλανδίας (LCVP)²²¹ είναι ένα πιστοποιητικό με ισχυρή επαγγελματική αναγνώριση.

Οι μαθητές εξετάζονται σε 5 μαθήματα, ένα από τα οποία πρέπει να είναι τα Ιρλανδικά και μια ευρωπαϊκή γλώσσα ή η ορολογία κάποιας τεχνικής ειδικότητας, μαζί με τρεις υποχρεωτικές ενότητες για εκπαίδευση προσωπικού επιχειρήσεων και εργασιακή εμπειρία.

²²¹https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/leaving_certificate_vocational_programme.html (10/12/2020)

3.2. Leaving Certificate Applied (LCA)

Τα εξεταζόμενα μαθήματα για την απόκτηση του LCA²²² είναι τα ακόλουθα:

- Αγγλικά
- 2 μαθήματα επαγγελματικής κατεύθυνσης
- Μαθηματικά
- Ξένη γλώσσα
- Κοινωνιολογία

Οι μαθητές που περνούν με επιτυχία τις εξετάσεις στο LCA, αποκτούν πρόσβαση ανάλογα με τα μαθήματα ειδικότητας σε σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης μπορούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα μαθητείας ή να βγουν απευθείας στην αγορά εργασίας.

4. Φορέας Εξετάσεων – Βαθμολογία LC

Η State Examinations Commission²²³, η Κρατική Επιτροπή Εξετάσεων είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη, την αξιολόγηση και την πιστοποίηση των εξετάσεων δεύτερου επιπέδου του ιρλανδικού κράτους: το Junior Certificate (Απολυτήριο Γυμνασίου) και το Leaving Certificate (Απολυτήριο Λυκείου). Η Επιτροπή Εξετάσεων είναι ανεξάρτητος οργανισμός υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Δεξιότητων της Ιρλανδίας²²⁴.

Υπάρχει ένα κατώφλι βαθμολογίας που φαίνεται ότι ακολουθείται για όλα τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Για την εισαγωγή τους λοιπόν στα Πανεπιστήμια θα πρέπει οπωσδήποτε όλοι οι υποψήφιοι να βαθμολογηθούν με C σε δύο τουλάχιστον μαθήματα και στα υπόλοιπα το ελάχιστο με D²²⁵.

Το σύστημα βαθμολόγησης για το Leaving Certificate έχει ως εξής²²⁶:

Η κλίμακα εξέτασης έχει 8 βαθμούς, όπου ο υψηλότερος βαθμός είναι το 1 και ο χαμηλότερος βαθμός το 8²²⁷.

Η βαθμολογία αυτή από το 1 έως το 8 χωρίζεται ποσοστιαία σε επτά ζώνες από το 100% έως το 30% , όπου κάθε ζώνη έχει πλάτος 10%.

Βαθμοί σε ποσοστιαία κλίμακα%

²²² https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/leaving_certificate_applied.html (10.12.2020)

²²³ <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=ef> (10.12.2020)

²²⁴ <https://curriculumonline.ie/Senior-cycle/> (4.12.2020)

²²⁵ <https://www.euroeducation.net/prof/irco.htm> (6.12.2020)

²²⁶ https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/established_leaving_certificate.html#lb28d4 (10.12.2020)

²²⁷ Το 2017 η κλίμακα βαθμολογίας 8 βαθμών αντικατέστησε την κλίμακα 14 βαθμών τόσο στο higher level όσο και ordinary level.

H1 / O1 ²²⁸	90 - 100
H2 / O2	80 <90
H3 / O3	70 <80
H4 / O4	60 <70
H5 / O5	50 <60
H6 / O6	40 <50
H7 / O7	30 <40
H8 / O8	0 <30

Τελικώς οι βαθμοί κατατάσσονται ως εξής:

90% ή περισσότερο	A1
85% αλλά λιγότερο από 90%	A2
80% αλλά λιγότερο από 85%	B1
75% αλλά λιγότερο από 80%	B2
70% αλλά λιγότερο από 75%	B3
65% αλλά λιγότερο από 70%	C1
60% αλλά λιγότερο από 65%	C2
55% αλλά λιγότερο από 60%	C3
50% αλλά λιγότερο από 55%	D1
45% αλλά λιγότερο από 50%	D2

²²⁸ Οι βαθμοί στο higher level σημειώνονται με Η και αντίστοιχα οι βαθμοί στο ordinary level σημειώνονται με Ο.

40% αλλά λιγότερο από 45%	D3
25% αλλά λιγότερο από 40%	E
10% αλλά λιγότερο από 25%	F

Λιγότερο από 10%, χωρίς βαθμό

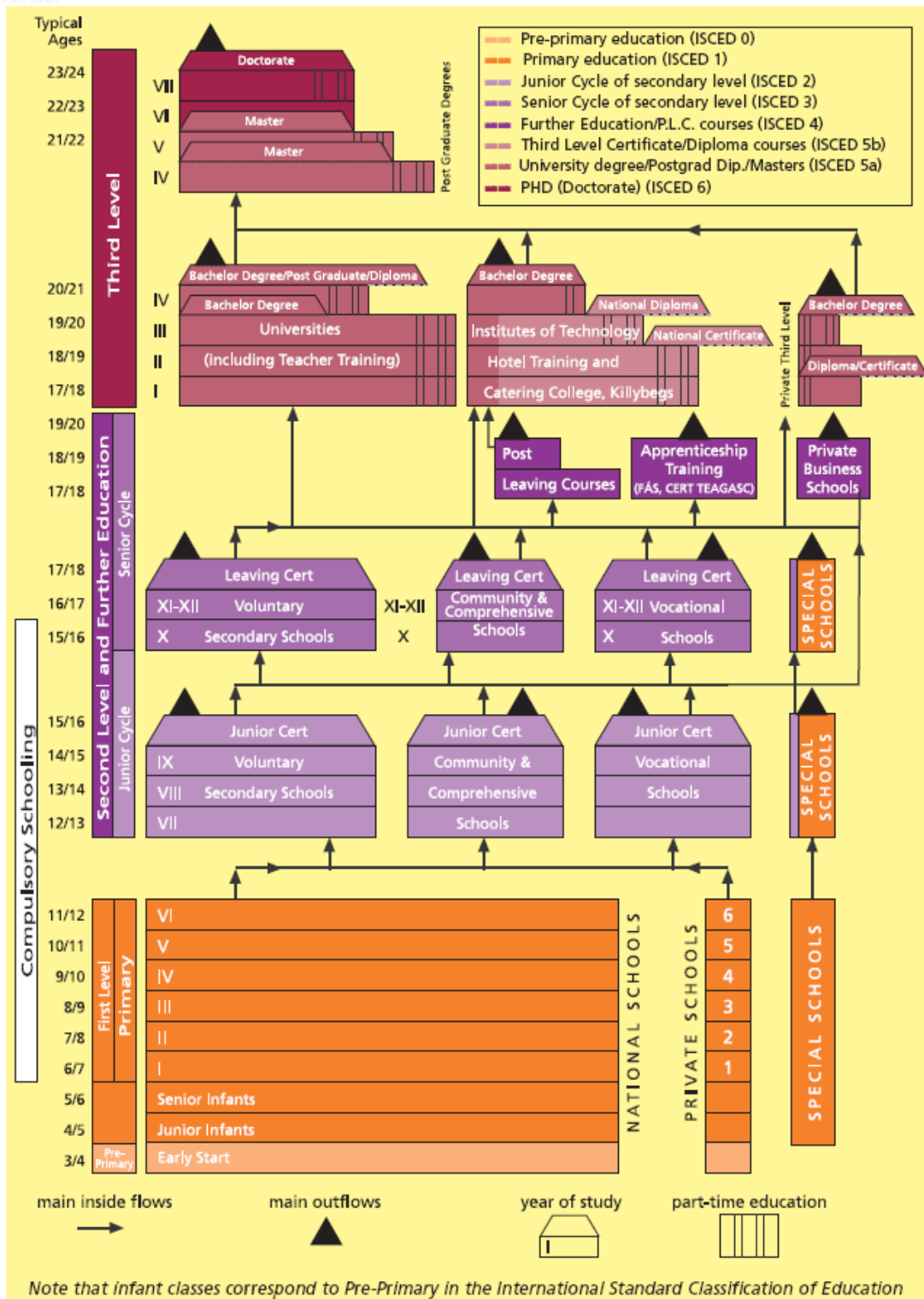
Παράβολο εξετάσεων

Για πρώτη φορά το 2020 οι μαθητές που εξετάστηκαν στα πιστοποιητικά Leaving Certificate έπρεπε να καταβάλουν το ποσό των 116 €²²⁹.

5. Συμπεράσματα:

1. Εθνικές εξετάσεις στο τέλος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
2. Διδασκαλία νέων θεματικών ενοτήτων που βελτιώνουν τις μαθησιακές δεξιότητες και ενισχύουν τις εμπειρίες των νέων.
3. Προπαρασκευαστικό έτος (TY) ανάμεσα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, που στόχο έχει τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών και την επαφή τους με τον εργασιακό χώρο. Χαρακτηριστικό του TY είναι η ανάδειξη των τομέων εργασιακής και επιχειρηματικής ειδίκευσης της τοπικής κοινότητας και η σύνδεση των νέων με αυτή.
4. Εισαγωγή στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα με εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο. Απαιτούμενη ελάχιστη βαθμολογία στα εξεταζόμενα μαθήματα για την είσοδο τους στις Σχολές.
5. Από το 2020 πληρωμή παραβόλου για τη συμμετοχή στις εξετάσεις.

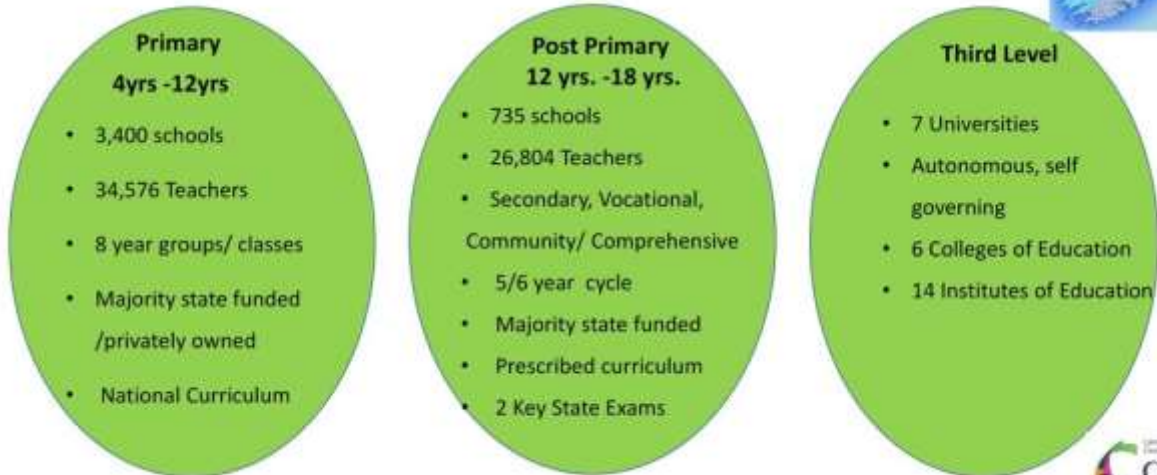
²²⁹ https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/examination_fees.html, (10/12/2020)

²³⁰http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/Countries/WDE/2006/WESTERN_EUROPE/Ireland/Ireland.htm (6/12/2020)

The Irish Education System -an Overview

231

²³¹ Francis McDonald, “ Presentation on theme: "Professional Development for Irish School Leaders Presented to ICP Council, Perth 2016 by IPPN & NAPD The formation of the Centre for”, published to <https://slideplayer.com/> (6.12.2020)

ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Ιταλία

Ανώτερη Β/θμια

Η ανώτερη Β/θμια εκπαίδευση διαρκεί πέντε (5) χρόνια και παρέχεται από τους εξής τύπους ιδρυμάτων: *Λύκειο (Liceo)*, *Τεχνικό Ινστιτούτο (Istituto Tecnico)*, *Επαγγελματικό Ινστιτούτο (Istituto Professionale)*.

- Το *Λύκειο* προσφέρει θεωρητική εκπαίδευση με ειδίκευση σε διάφορους τύπους σπουδών, απ' όπου προκύπτουν και οι διαφορετικοί τύποι του²³²:
 - *Κλασικό* (με έμφαση στα Αρχαία Ελληνικά, Λατινικά, Ιταλική λογοτεχνία, Φιλοσοφία, Ιστορία της Τέχνης),
 - *Θετικών επιστημών* (προορισμένο κυρίως για όσους θέλουν να σπουδάσουν Θετικές επιστήμες και Ιατρική)²³³,
 - *Γλωσσολογικό* (οι μαθητές σπουδάζουν 3 ξένες γλώσσες)
 - *Καλλιτεχνικό* (προετοιμάζει τους μαθητές για σπουδές σε τέχνες και Αρχιτεκτονική)
- Το *Τεχνικό Ινστιτούτο* προσφέρει θεωρητική εκπαίδευση σε συνδυασμό με πρακτική εξειδίκευση (κυρίως τα 3 τελευταία έτη) σε συγκεκριμένο κλάδο σπουδών (οικονομικά, διοίκηση, κοινωνική εργασία, νομική, τεχνολογία, γεωργία, εμπόριο, βιομηχανία κλπ.). Προετοιμάζει τόσο για σπουδές σε Πανεπιστήμιο όσο και για επαγγελματική σταδιοδρομία.
- Το *Επαγγελματικό Ινστιτούτο* είναι το λιγότερο 'ακαδημαϊκό' από τα σχολεία ανώτερης Β/θμιας. Στοχεύει στην πρακτική εκπαίδευση των μαθητών, ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες στους κλάδους της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας (π.χ. ξυλουργική, μηχανική, κατασκευές, εστίασης γραμματειακή υποστήριξη κλπ.) και να λάβουν πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης, για να αναζητήσουν εύκολα εργασία.

Πάντως το πρόγραμμα σπουδών και στους 3 τύπους ιδρυμάτων ανώτερης Β/θμιας είναι κοινό²³⁴ για τα 2 πρώτα έτη και αποτελείται από: Ιταλική γλώσσα και λογοτεχνία, Μαθηματικά, τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα-συνήθως Αγγλικά-, Θετικές επιστήμες, Ιστορία, Γεωγραφία, Κοινωνικές επιστήμες, Θρησκεία, Φυσική αγωγή). Τα μαθήματα ειδίκευσης, ανάλογα με τον τύπο σχολείου που έχει επιλέξει ο μαθητής, ξεκινούν από το 3^ο έτος.²³⁵

²³² Υπάρχουν πολλές εξειδικεύσεις και ανάλογοι τύποι Λυκείου

(<http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/web/istruzione/dg-ordinamenti/licei>) αλλά οι κύριοι είναι αυτοί που περιγράφονται παραπάνω.

²³³ Στο Πρόγραμμα σπουδών του Λυκείου Θετικών επιστημών ανήκουν και τα Λατινικά.

²³⁴ Ο απόφοιτος π.χ. Κλασικού Λυκείου μπορεί να δώσει εξετάσεις για Ιατρική.

²³⁵ Παραδείγματα του προγράμματος σπουδών του Κλασικού Λυκείου και του Λυκείου Θετικών επιστημών με τη διδακτέα ύλη για κάθε μάθημα βλ. εδώ: <http://www.edscuola.it/archivio/norme/programmi/classico.html> και <http://www.edscuola.it/archivio/norme/programmi/scientifico.html>.

Τα διδακτικά εγχειρίδια επιλέγονται από τους διδάσκοντες του κάθε σχολείου, μέσα από μια πληθώρα εκδόσεων για κάθε γνωστικό αντικείμενο, και αγοράζονται από τους μαθητές.

Στο τέλος του 5^{ου} έτους της ανώτερης Β/θμιας διενεργούνται Εθνικές απολυτήριες εξετάσεις (*Esame di Maturita /di Stato*), μέσω των οποίων οι μαθητές λαμβάνουν το απολυτήριο (*Diploma di Scuola Superiore / Diploma di Maturità*) που τους εξασφαλίζει την πρόσβαση στην Γ/θμια. Ο τίτλος σπουδών εξαρτάται από τον τύπο του σχολείου που παρακολούθησε ο μαθητής: *Diploma di Maturita Classica, Diploma di Maturita Scientifica, Maturità professionale* κ.ο.κ.

Οι εξετάσεις περιλαμβάνουν 3 γραπτές δοκιμασίες και 1 προφορική.

1^η → Παραγωγή γραπτού λόγου

2^η → Μάθημα ειδίκευσης (κατ' επιλογή του μαθητή)

3^η → Διαθεματική εξέταση με ερωτήσεις όσον αφορά πολιτιστικά και κοινωνικά θέματα

και

εξέταση ξένης γλώσσας.

4^η → Προφορική εξέταση από έξι καθηγητές σε όλα τα μαθήματα που έχουν διδαχθεί στο τελευταίο έτος σπουδών.

Η εξεταστέα ταυτίζεται με τη διδακτέα ύλη²³⁶ και περιγράφεται με επιστημονικούς όρους βάσει θεματικών ενοτήτων.

Η κατανομή των βαθμών με άριστα το 100 είναι: 45 τα γραπτά, 35 τα προφορικά, 20 η πρόοδος του μαθητή τα 3 τελευταία έτη. Βάση είναι το 60.

Θέματα εξετάσεων προηγούμενων ετών μπορεί κανείς να δει στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας http://www.istruzione.it/esame_di_stato/default.htm, επιλέγοντας συγκεκριμένο σχολικό έτος στο πεδίο *anno scolastico*.

Πρόσβαση στην Γ/θμια

Στην Ιταλία υπάρχουν 3 διαφορετικές κατηγορίες Πανεπιστημιακών σχολών, η εισαγωγή στις οποίες γίνεται με διαφορετικό τρόπο:

- 1) Σχολές με *numerus clausus* εισακτέων που είναι αυστηρά προσδιορισμένος από το Υπουργείο Παιδείας: Ιατρική, Κτηνιατρική, Εργαστηριακών Επαγγελματιών Υγείας, Παιδαγωγικά, Αρχιτεκτονική.

Σε αυτές τις σχολές η εισαγωγή γίνεται με υψηλού επιπέδου εισαγωγικές εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο.

Για παράδειγμα, οι εισαγωγικές εξετάσεις στη σχολή της Ιατρικής περιλαμβάνουν δοκιμασία στα εξής θέματα: Γενικές γνώσεις και λογική σκέψη - Βιολογία - Χημεία - Φυσική - Μαθηματικά.²³⁷ Η ύλη εξέτασης περιγράφεται με επιστημονικούς όρους σε θεματικές ενότητες και όχι περιοριστικά π.χ. με αριθμούς σελίδων.²³⁸

²³⁶ Ο. π. σημ. 4.

²³⁷ Βλ. θέματα προηγούμενων ετών (Prove Anni Precedenti) http://accessoprogrammato.miur.it/2015/ME_HP.html.

²³⁸ Παράδειγμα εξεταστέας ύλης για τις σχολές Ιατρικής, Οδοντιατρικής, Κτηνιατρικής και Επαγγελματιών υγείας δίνεται εδώ: http://attiministeriali.miur.it/media/280169/allegato_a.pdf.

- 2) Σχολές με numerus clausus εισακτέων προσδιορισμένο με απόφαση του κάθε Παν/μίου: Πολυτεχνικές σχολές, Φαρμακευτική κ.ά.
Σε αυτές τις σχολές η εισαγωγή γίνεται με εισαγωγικές εξετάσεις που ορίζει το κάθε Παν/μιο.
- 3) Σχολές ελεύθερης πρόσβασης: Φιλολογία, Νομική, Μαθηματικά, Φυσική, Οικονομικά κ.ά.
Σε αυτές τις σχολές η εισαγωγή γίνεται με το απολυτήριο ανώτερης Β/θμιας. Γίνεται όμως και ένα test αξιολόγησης γενικών γνώσεων του υποψήφιου φοιτητή που, αν δεν καταφέρει να το περάσει, αυτό δεν αποτελεί τροχοπέδη στη φοίτησή του, αρκεί να καλύψει αυτά τα κενά και στη συνέχεια να επαναξιολογηθεί.

Συμπεράσματα:

- Η ανώτερη Β/θμια είναι 5ετής και παρέχεται από ποικίλους τύπους ιδρυμάτων που επιλέγονται με βάση τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα του μαθητή.
- Το κοινό πρόγραμμα σπουδών για τα 2 πρώτα έτη της ανώτερης Β/θμιας εξασφαλίζει στους μαθητές εγκύκλιο παιδεία αλλά και δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε επιστημονικά πεδία που τους ενδιαφέρουν ανεξαρτήτως του τύπου του ιδρύματος Β/θμιας στο οποίο φοίτησαν. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο απόφοιτος π.χ. Κλασικού Λυκείου μπορεί να σπουδάσει Ιατρική.
- Στο τέλος του 5^{ου} έτους της ανώτερης Β/θμιας διενεργούνται Εθνικές απολυτήριες (γραπτές και προφορικές) εξετάσεις μέσω των οποίων οι μαθητές λαμβάνουν το απολυτήριο που τους εξασφαλίζει την πρόσβαση στην Γ/θμια.
- Η εισαγωγή στην Γ/θμια εκπ/ση κυμαίνεται ανάμεσα σε ελεύθερη πρόσβαση, μέσω του απολυτηρίου, και υψηλού επιπέδου εθνικές εισαγωγικές εξετάσεις, ανάλογα με τον τύπο Σχολής στην οποία θέλει να φοιτήσει ο υποψήφιος.

Ισπανία

1. Εισαγωγή

Η εκπαιδευτική πολιτική στην Ισπανία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε περίοδο έντονων αλλαγών και μεταρρυθμίσεων. Η πιο πρόσφατη τροποποίηση αφορά τον νόμο (LOMLOE ή *Proyecto de Ley Orgánica de modificación de la Ley Orgánica de Educación*) που τον Δεκέμβριο του 2020 εγκρίθηκε οριστικά από την Ισπανική Γερουσία. Ο νέος νόμος για την Εκπαίδευση αποτελεί πρωτοβουλία της υπουργού Παιδείας, Isabel Celaá, και προβλέπει ένα ευρύ φάσμα αλλαγών που αγγίζει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες²³⁹.

Οι βασικοί πυλώνες του νέου νόμου έχουν, ενδεικτικά, να κάνουν με: α) την προσφορά όσο το δυνατόν περισσότερων ευκαιριών για εκπαίδευση στους πολίτες ανεξαρτήτως φύλου και καταγωγής, β) την έγκαιρη διάγνωση των εκπαιδευτικών δυσκολιών για να αποφευχθεί η σχολική αποτυχία, γ) την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της διδασκαλίας των νέων τεχνολογιών και δ) την πρόβλεψη ακόμα μεγαλύτερης ευελιξίας μεταξύ των εκπαιδευτικών βαθμίδων, ώστε όσο το δυνατόν λιγότεροι μαθητές να εγκαταλείπουν πρόωρα τις σπουδές τους.

Πιο συγκεκριμένα -και μεταξύ άλλων- προβλέπεται η δυνατότητα επανάληψης τάξης στους μαθητές της πρωτοβάθμιας, η δημιουργία ενός νέου εκπαιδευτικού προγράμματος στα πλαίσια της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας, που θα συνδυάζει μαθήματα των θεωρητικών και θετικών επιστημών, η δυνατότητα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να επιλέγουν σε ποιο βαθμό η διδασκαλία θα γίνεται στα Καστεγιάνο ή στην τοπική επίσημη γλώσσα -αν υπάρχει- της εκάστοτε Αυτόνομης Κοινότητας²⁴⁰ και η απλοποίηση των εξετάσεων εισαγωγής στην τριτοβάθμια.

Στη συνέχεια αυτής της παρουσίασης, και εν αναμονή της εφαρμογής των νέων μέτρων, θα κάνουμε μια συνοπτική παρουσίαση των υφιστάμενων εκπαιδευτικών δομών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στον τρόπο εισαγωγής στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας.

²³⁹ <https://www.educacionyfp.gob.es/portada.html> (20/12/20)

²⁴⁰ Η Ισπανία χωρίζεται διοικητικά σε 17 Αυτόνομες Κοινότητες (Comunidades Autónomas) και έχει τέσσερις επίσημες γλώσσες: τα Καστεγιάνο (castellano), που λειτουργούν σαν κοινή γλώσσα επικοινωνίας και διδάσκονται στα σχολεία όλης της χώρας, τα Γαλικιανά (gallego), τα Βάσκινα (vasco) και τα Καταλανικά (catalán).

2. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1. Υποχρεωτική εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ισπανία αποτελείται από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση²⁴¹ (Educación Primaria), η οποία περιλαμβάνει έξι τάξεις και απευθύνεται σε παιδιά 6 έως 12 ετών και την υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση²⁴² (Educación Secundaria Obligatoria ή ESO) που περιλαμβάνει τέσσερις τάξεις και απευθύνεται σε παιδιά 12 έως 16 χρονών. Η μετάβαση από την πρώτη στην δεύτερη εκπαιδευτική βαθμίδα πραγματοποιείται με ενδοσχολική αξιολόγηση και χωρίς την απόκτηση επίσημου πιστοποιητικού αποφοίτησης.

Οι τέσσερις τάξεις της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διακρίνονται σε δύο κύκλους. Ο πρώτος κύκλος περιλαμβάνει την πρώτη, δεύτερη και τρίτη τάξη (αντίστοιχες με τις τρεις τάξεις του ελληνικού Γυμνασίου) και συνιστά την κατώτερη δευτεροβάθμια. Ο δεύτερος κύκλος περιλαμβάνει την τέταρτη τάξη (αντίστοιχη με την πρώτη τάξη του ελληνικού Λυκείου) και αποτελεί τμήμα της ανώτερης δευτεροβάθμιας.

Η τέταρτη τάξη της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει καθαρά προπαρασκευαστικό χαρακτήρα για την πρόσβαση στην επόμενη –μη υποχρεωτική– εκπαιδευτική βαθμίδα και είναι καθοριστικής σημασίας για την συνέχιση των σπουδών του κάθε μαθητή. Οι μαθητές της τέταρτης τάξης έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο διαφορετικές κατευθύνσεις, την *κατεύθυνση γενικής παιδείας* και την *εφαρμοσμένη*. Οι δύο κατευθύνσεις μοιράζονται κοινά μαθήματα κορμού (π.χ. Γεωγραφία, Ιστορία, Ισπανική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ξένη γλώσσα), αλλά η πρώτη περιλαμβάνει επιπλέον *μαθήματα γενικής παιδείας* (π.χ. Μαθηματικά γενικής παιδείας, Βιολογία, Γεωλογία, Οικονομία, Φυσική, Χημεία, Λατινικά), ενώ η δεύτερη *εφαρμοσμένα μαθήματα* (π.χ. εφαρμοσμένα Μαθηματικά, εφαρμοσμένες επιστήμες, εισαγωγή στην Επιχειρηματικότητα, Τεχνολογία). Σκοπός της *κατεύθυνσης γενικής παιδείας* είναι να προσφέρει ευρύτερη γνώση και να προετοιμάσει τους μαθητές για τη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ σκοπός της *εφαρμοσμένης κατεύθυνσης* είναι να προσφέρει γνώσεις εξειδικευμένες με άμεση πρακτική εφαρμογή, ώστε οι μαθητές να συνεχίσουν αποκτώντας συγκεκριμένη επαγγελματική κατάρτιση και ειδίκευση.

Ολοκληρώνοντας την τέταρτη τάξη όλοι οι μαθητές συμμετέχουν σε εξετάσεις, προκειμένου να αποφοιτήσουν από την υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το περιεχόμενο των εξετάσεων και ο τρόπος αξιολόγησής τους, από εξωτερικούς βαθμολογητές, ορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ministerio de Educación y Formación Profesional) σε συνεργασία με τα τοπικά Υπουργεία Παιδείας των Αυτόνομων Κοινοτήτων²⁴³. Όσοι μαθητές εξεταστούν με επιτυχία αποκτούν το Απολυτήριο της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι της *κατεύθυνσης γενικής παιδείας* έχουν απευθείας πρόσβαση τόσο στην γενική ανώτερη δευτεροβάθμια (*Bachillerato*) όσο και στην ανώτερη

²⁴¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-primary-education-42_en (22/12/20)

²⁴² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-43_en (22/12/20)

²⁴³ Οι 17 Αυτόνομες Κοινοότητες της Ισπανίας διαθέτουν τοπική Κυβέρνηση με αντίστοιχα Υπουργεία Παιδείας (Consejerías de Educación de las Comunidades Autónomas).

δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (*Formación Profesional de grado medio*), ενώ οι απόφοιτοι της εφαρμοσμένης κατεύθυνσης μόνο στην δεύτερη²⁴⁴.

Όσοι μαθητές δεν επιθυμούν να παρακολουθήσουν την τέταρτη τάξη της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας μπορούν εναλλακτικά να εγγραφούν σε ένα πρόγραμμα βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (*Formación Profesional Básica*). Τα προγράμματα αυτά διαρκούν δύο έτη, απευθύνονται σε μαθητές 15 έως και 17 ετών και προσφέρουν μαθήματα που προετοιμάζουν τους αποφοίτους για συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα. Οι απόφοιτοι των προγραμμάτων αποκτούν το Πιστοποιητικό βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και μπορούν είτε να συνεχίσουν στην ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, είτε να συμμετάσχουν στις εξετάσεις για την απόκτηση του Απολυτηρίου της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που τους δίνει πρόσβαση στη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση - μη υποχρεωτικού χαρακτήρα

Η Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ισπανία είναι δωρεάν, δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και στοχεύει στην κατάλληλη προετοιμασία των μαθητών, ώστε να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια ή να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Απευθύνεται σε μαθητές 16 έως 18 ετών και περιλαμβάνει δύο τάξεις (αντίστοιχες με την δεύτερη και τρίτη τάξη του ελληνικού Λυκείου). Η Ανώτερη Δευτεροβάθμια χωρίζεται σε δύο κλάδους: α) την *γενική ανώτερη δευτεροβάθμια (Bachillerato)* και β) την *ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (Formación Profesional de grado medio)*.

α) Η *γενική ανώτερη δευτεροβάθμια (Bachillerato)*, ως προπαρασκευαστικό στάδιο για τις πανεπιστημιακές σπουδές, προσφέρει στους μαθητές τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις (*modalidades*), την κατεύθυνση α) των *τεχνών*, β) των *επιστημών και τεχνολογίας* και γ) των *ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών*. Οι τρεις κατευθύνσεις μοιράζονται κοινά μαθήματα κορμού (Ιστορία της Ισπανίας, Ιστορία της Φιλοσοφίας, Ισπανική Γλώσσα και Φιλοσοφία, Ξένη Γλώσσα, Θρησκευτικά ή Ιστορία των Θρησκειών) και διακρίνονται σε εξειδικευμένα. Η κατεύθυνση των *Τεχνών* προσφέρει, ενδεικτικά, μαθήματα Σχεδίου, Ιστορίας της Τέχνης και Ιστορίας της Μουσικής και του Χορού, η κατεύθυνση των *Επιστημών και της Τεχνολογίας* περιλαμβάνει μαθήματα Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών και Βιολογίας και, τέλος, η κατεύθυνση *Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών* μαθήματα Λατινικών, Ελληνικών, Παγκόσμιας Λογοτεχνίας, Γεωγραφίας και Οικονομικών. Ειδικότερα στο δεύτερο έτος προσφέρονται και μαθήματα ελεύθερης επιλογής όπως Δεύτερη Ξένη Γλώσσα, Ψυχολογία ή Κοινωνιολογία, Φυσική Αγωγή και Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Τεχνολογίας²⁴⁵.

Κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους οι μαθητές αξιολογούνται για την επίδοσή τους σε συνεχή βάση από τους καθηγητές τους, οι οποίοι αποφασίζουν κατά πόσο έχουν επιτευχθεί οι εκπαιδευτικοί στόχοι. Στο τέλος του δεύτερου έτους οι μαθητές συμμετέχουν σε εξετάσεις προκειμένου να αποκτήσουν το *Απολυτήριο της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας*. Είναι στην

²⁴⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-33_en (22/12/20)

²⁴⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-58_en (22/12/20)

ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τα τοπικά Υπουργεία Παιδείας των Αυτόνομων Κοινοτήτων, να καθορίσει τη μορφή και το περιεχόμενο της κάθε εξέτασης. Η διενέργεια των εξετάσεων και η βαθμολόγησή τους γίνεται από εκπαιδευτικό προσωπικό εξωτερικό της εκάστοτε σχολικής μονάδας. Για την απόκτηση του Απολυτηρίου συνυπολογίζεται ο βαθμός του μαθητή στις τελικές εξετάσεις (κατά 40%) και ο μέσος όρος της βαθμολογίας του στα μαθήματα των δύο τελευταίων ετών (κατά 60%). Ο τίτλος του Απολυτηρίου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια, ωστόσο απαιτείται επιπλέον η συμμετοχή σε ειδικές εισαγωγικές εξετάσεις²⁴⁶.

β) Η *ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση (Formación Profesional de grado medio)* προσφέρει μια ευρεία γκάμα προγραμμάτων των οποίων η διάρκεια κυμαίνεται από ένα έως δύο έτη. Μπορούν να τα παρακολουθήσουν μαθητές από το 16^ο έως και το 21^ο έτος της ηλικίας τους, πράγμα που συχνά οδηγεί στην συνύπαρξη διαφορετικών ηλικιών στην ίδια τάξη. Αυτή η ευελιξία προσφέρεται, ώστε όσο το δυνατόν περισσότεροι ενδιαφερόμενοι να αποκτήσουν επαγγελματική κατάρτιση, βελτιώνοντας την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας, ακόμα και κάποια χρόνια μετά την αποφοίτησή τους από την Δευτεροβάθμια Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Τα προγράμματα της *ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης* αντιστοιχούν σε περισσότερους από 150 διακριτούς επιμορφωτικούς κύκλους μαθημάτων (ciclos formativos), που με τη σειρά τους οργανώνονται σε 26 ευρύτερους επαγγελματικούς τομείς (familias profesionales). Σκοπός των προγραμμάτων είναι να παραχθεί εξειδικευμένο επαγγελματικό προσωπικό για συγκεκριμένες επαγγελματικές δραστηριότητες, άμεσα συνδεδεμένες με την αγορά εργασίας. Για να αποκτήσουν οι μαθητές ακόμα μεγαλύτερη εξοικείωση με το αντικείμενό τους, πραγματοποιούν πρακτική άσκηση (20% της διάρκειας σπουδών τους) σε αντίστοιχες με την ειδικότητά τους επιχειρήσεις. Επιπλέον, από το 2012 προσφέρεται επιμορφωτικός κύκλος μαθημάτων, η *διτή επαγγελματική εκπαίδευση (Formación Profesional Dual)*, που περιλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερη εμπλοκή του μαθητή με τον κόσμο της εργασίας. Στην περίπτωση αυτή ο μαθητής αφιερώνει το 33% του χρόνου φοίτησής του στην πρακτική άσκηση και, ανάλογα με την Αυτόνομη Κοινότητα στην οποία ανήκει, δικαιούται να αμειφθεί για την εργασία του. Η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται σε σταθερή βάση κατά τη διάρκεια της χρονιάς από τους διδάσκοντες με βάση την επίδοσή τους τόσο στα θεωρητικά μαθήματα, όσο και στην πρακτική τους άσκηση, με βάση την αναφορά της επιχείρησης όπου εργάστηκαν. Ολοκληρώνοντας την φοίτησή τους οι μαθητές λαβαίνουν μέρος σε τελικές εξετάσεις, των οποίων το περιεχόμενο ορίζεται από το *Υπουργείο Παιδείας και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης* σε συνεργασία με τα τοπικά Υπουργεία Παιδείας των Αυτόνομων Κοινοτήτων, και βαθμολογείται από, εξωτερικούς της εκπαιδευτικής μονάδας αξιολογητές. Οι απόφοιτοι αποκτούν τον τίτλο του Τεχνικού, ο οποίος τους δίνει την δυνατότητα να εγγραφούν σε προγράμματα σπουδών της *ανώτατης επαγγελματικής εκπαίδευσης (Formación Profesional de grado superior)*²⁴⁷.

²⁴⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-58_en (22/12/20)

²⁴⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-52_en (22/10/20)

3. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ισπανία περιλαμβάνει Πανεπιστημιακές Σχολές, Ανώτατες Επαγγελματικές Σχολές και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που διέπονται από ειδικό καθεστώς όπως οι Σχολές Καλών Τεχνών, οι Σχολές Ξένων Γλωσσών και οι Σχολές Φυσικής Αγωγής.

Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχουν οι κάτοχοι του Απολυτηρίου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λαβαίνοντας, επιπλέον, μέρος σε εθνικές εξετάσεις που ονομάζονται *Εξέταση Αξιολόγησης Απολυτηρίου για την Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο (Prueba de Evaluación de Bachillerato para el Acceso a la Universidad ή EBAU)*. Υπάρχουν δύο εξεταστικές περιόδους ανά έτος, μία τον Ιούνιο και μια επαναληπτική τον Σεπτέμβριο.

Οι εξετάσεις επιβλέπονται από το Υπουργείο Παιδείας και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης το οποίο, βάσει του νόμου, ορίζει τα γενικά κριτήρια της κάθε εξέτασης, την διάρκειά τους, το είδος των ερωτήσεων (ανοικτού, κλειστού ή μεικτού τύπου), από πόσα μέρη θα αποτελούνται, σε ποιο τμήμα της εξεταστέας ύλης αντιστοιχούν και σε τι ποσοστό αναλογούν στην τελική βαθμολογία. Επιπλέον καθορίζει το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου οι Τοπικές Κυβερνήσεις μπορούν να επιλέξουν τις συγκεκριμένες ημερομηνίες διεξαγωγής των εξετάσεων.

Αν εξαιρέσουμε το κοινό νομικό πλαίσιο που διέπει τις εισαγωγικές εξετάσεις, τόσο οι ημερομηνίες, όσο και τα θέματα είναι διαφορετικά σε κάθε Αυτόνομη Κοινότητα. Τα τοπικά Υπουργεία Παιδείας αναθέτουν, σε μεγάλο βαθμό, την οργάνωση και τον σχεδιασμό των εξετάσεων στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα των Αυτόνομων Κοινοτήτων. Οι Οργανωτικές Επιτροπές των Πανεπιστημίων ορίζουν Συντονιστές (υπεύθυνους καθηγητές -ανάλογα με την ειδικότητά τους- για κάθε εξεταζόμενο μάθημα) και αυτοί φέρουν την ευθύνη για την τελική σύνταξη των θεμάτων (συνεπικουρούμενοι και από καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης). Από τα τέσσερα θέματα που προτείνονται, επιλέγεται μέσω κλήρωσης ένα στο οποίο καλούνται να απαντήσουν οι υποψήφιοι.

Οι εισαγωγικές εξετάσεις πραγματοποιούνται σε χώρο του Πανεπιστημίου και οι υποψήφιοι καταβάλλουν εξέταστρα ανάλογα με τον αριθμό των μαθημάτων στα οποία θα επιλέξουν να εξεταστούν. Οι εξετάσεις αποτελούνται από δύο φάσεις: α) την γενική (υποχρεωτική για τους αποφοίτους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας) και β) την ειδική (προαιρετική για τους αποφοίτους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας και της ανώτερης επαγγελματικής δευτεροβάθμιας).

Στην πρώτη φάση οι υποψήφιοι εξετάζονται σε τέσσερα μαθήματα (πέντε στην περίπτωση που υπάρχει δεύτερη επίσημη γλώσσα στην Αυτόνομη Κοινότητα όπου εξετάζονται): Ισπανική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ιστορία της Ισπανίας, Πρώτη Ξένη Γλώσσα (Γερμανικά, Γαλλικά, Αγγλικά, Ιταλικά ή Πορτογαλικά) και σε ένα μάθημα ελεύθερης επιλογής ανάλογα με την κατεύθυνση της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας που έχουν παρακολουθήσει (Μαθηματικά, Λατινικά, Μαθηματικά εφαρμοσμένα στις κοινωνικές επιστήμες ή Αρχές της Τέχνης). Για τον υπολογισμό της τελικής βαθμολογίας αυτής της φάσης των εξετάσεων υπολογίζεται η επίδοση του μαθητή στις εξετάσεις κατά 40% και ο μέσος όρος της βαθμολογίας του απολυτηρίου του κατά 60%. Ο υποψήφιος που θα εξεταστεί με επιτυχία, μπορεί να κατοχυρώσει τον βαθμό του

χωρίς χρονικό περιορισμό. Σε περίπτωση που αποτύχει ή θέλει να εξεταστεί εκ νέου, για να βελτιώσει τον βαθμό του μπορεί να λάβει μέρος στις εξετάσεις όσες φορές το επιθυμεί.

Η δεύτερη φάση των εξετάσεων, αν και προαιρετική, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση, ώστε ο υποψήφιος να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βαθμολογία, ιδιαίτερα αν στοχεύει σε σχολές με περιορισμένο αριθμό θέσεων ή σε σχολές που ορίζουν ποσοστό ειδικής βαρύτητας σε επιλεγμένα μαθήματα. Στην δεύτερη φάση οι υποψήφιοι εξετάζονται σε τέσσερα μαθήματα από το πρόγραμμα σπουδών της κατεύθυνσης της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας που έχουν παρακολουθήσει και για την τελική βαθμολογία υπολογίζεται ο βαθμός μόνο δύο εξ αυτών (αυτά στα οποία είχαν καλύτερη επίδοση). Τα αποτελέσματα αυτής της φάσης μπορούν να διατηρηθούν μόνο για δύο έτη.

Η διόρθωση των γραπτών, και των δύο φάσεων, γίνεται ως επί το πλείστον από καθηγητές της δευτεροβάθμιας -ενίοτε και από καθηγητές της τριτοβάθμιας- και είναι ανώνυμη. Τα κριτήρια της βαθμολόγησης ορίζονται από τους Συντονιστές, σε συνεργασία με καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης (όπως και κατά τον ορισμό των θεμάτων), ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές θα αξιολογηθούν όσο το δυνατόν αντικειμενικότερα σε σχέση με όσα έχουν διδαχθεί. Περίπου δέκα μέρες μετά τις εξετάσεις ανακοινώνονται οι βαθμοί και δίνεται η δυνατότητα στους υποψηφίους να ζητήσουν αναβαθμολόγηση, εάν το επιθυμούν. Στην περίπτωση αυτή το γραπτό αξιολογείται από νέο βαθμολογητή και ο νέος βαθμός προστίθεται με τον προηγούμενο και εξάγεται ο μέσος όρος. Κατά συνέπεια ο τελικός βαθμός ενδέχεται να είναι τόσο ανώτερος όσο και κατώτερος του αρχικού.

Ο κάθε υποψήφιος φοιτητής, έχοντας πλέον την τελική του βαθμολογία, υποβάλλει μια αίτηση προεγγραφής στην τριτοβάθμια ανά Αυτόνομη Κοινότητα (όχι απαραίτητα σε αυτήν στην οποία εξετάστηκε και σε όσες Αυτόνομες Κοινότητες επιθυμεί). Στην αίτησή του δηλώνει κατά σειρά προτεραιότητας τις Πανεπιστημιακές Σχολές, στις οποίες ενδιαφέρεται να εισαχθεί. Ο αριθμός των προτιμήσεων που επιτρέπεται να δηλώσει, διαφέρει ανάλογα με τους περιορισμούς που θέτει η κάθε Αυτόνομη Κοινότητα.

Για να συμπληρώσει την αίτηση προεγγραφής, μπορεί να συμβουλευτεί τις βάσεις προηγούμενων ετών, οι οποίες έχουν καθαρά ενδεικτικό χαρακτήρα και καθορίζονται από τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων φοίτησης, τον αριθμό των ενδιαφερομένων και την βαθμολογία του τελευταίου που έγινε δεκτός στην εκάστοτε σχολή. Αν γίνει δεκτός στην πρώτη του προτίμηση, ο υποψήφιος καλείται να ολοκληρώσει άμεσα την εγγραφή του, καταθέτοντας τα απαραίτητα δικαιολογητικά, προκειμένου να κατοχυρώσει τη θέση του. Σε περίπτωση που γίνει δεκτός σε άλλη από την πρώτη του επιλογή, του δίνεται η δυνατότητα να κρατήσει προσωρινά τη θέση, σε αναμονή της ολοκλήρωσης της περιόδου προεγγραφής με το πέρας της οποίας ενδέχεται να προκύψουν κενές θέσεις στην πρώτη του προτίμηση. Οι Πανεπιστημιακές Σχολές κάνουν δεκτούς φοιτητές κατά πλειοψηφία από τους αποφοίτους της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας και σε περιορισμένο ποσοστό από άλλες κατηγορίες (υποψήφιους που έχουν συμπληρώσει το 25°, 40° ή 45° έτος της ηλικίας τους, άτομα με ειδικές ανάγκες και διακεκριμένους αθλητές).

Η *Εξέταση Αξιολόγησης Απολυτηρίου για την Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο*, αν και κρίνεται αναγκαία στον βαθμό που επιτρέπει την κατανομή των θέσεων φοίτησης –ιδίως στις σχολές με μεγαλύτερη ζήτηση-, έχει δεχθεί κατά καιρούς έντονη κριτική. Το κύριο ζήτημα που ανακύπτει σχετίζεται με την ύπαρξη, ουσιαστικά, 17 διαφορετικών εξετάσεων εισαγωγής (όσες και οι

Αυτόνομες Κοινότητες) που συχνά παρουσιάζουν διαφορετικό βαθμό δυσκολίας ή βαθμολογούνται λιγότερο ή περισσότερο αυστηρά, γεγονός που ενδέχεται να δημιουργεί ανισότητες, όταν υποψήφιοι από μια Αυτόνομη Κοινότητα (με επιεικέστερη βαθμολόγηση) εγγράφονται σε πανεπιστημιακά ιδρύματα μιας άλλης (με υψηλότερες βάσεις εισαγωγής). Η Υπουργός Παιδείας της Ισπανίας, Isabel Celaá, απέκλεισε προς το παρόν την πιθανότητα εφαρμογής μιας κοινής εξέτασης εισαγωγής για όλη την ισπανική επικράτεια, υποσχόμενη στο πλαίσιο της τελευταίας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης ένα μεγαλύτερο βαθμό ομογενοποίησης στο επίπεδο των κριτηρίων αξιολόγησης, ώστε να τυχαίνουν δικαιότερης αντιμετώπισης όλοι οι υποψήφιοι φοιτητές²⁴⁸.

4. Συμπεράσματα

α) Το ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα βρίσκεται σε περίοδο μεταρρυθμίσεων, που πρόκειται να επηρεάσουν σημαντικά την μορφή του μέσα στα επόμενα χρόνια. Θα ήταν χρήσιμο να παρακολουθήσουμε με νέα μελέτη την εφαρμογή των αλλαγών που πρόσφατα έλαβαν χώρα.

β) Η ύπαρξη Αυτόνομων Κοινοτήτων, με διακριτά τοπικά Υπουργεία Παιδείας, προσδίδει στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ισπανίας ιδιαίτερο ενδιαφέρον, λόγω των επί μέρους σημαντικών διαφοροποιήσεων, τόσο στα κατά τόπους προγράμματα σπουδών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας, όσο και στο σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια.

γ) Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσφέρει μια μεγάλη γκάμα επιλογών στους μαθητές, με διαφορετικές κατευθύνσεις τόσο στο πεδίο της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας, όσο και στο πεδίο της ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης.

δ) Συγκεκριμένα η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί τον τομέα στην ανάπτυξη του οποίου έχει δοθεί μεγαλύτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια.

ε) Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια γίνεται με εξετάσεις, διαφορετικές ανά Αυτόνομη Κοινότητα, στον τελικό βαθμό των οποίων συνυπολογίζεται ο βαθμός του Απολυτηρίου της δευτεροβάθμιας.

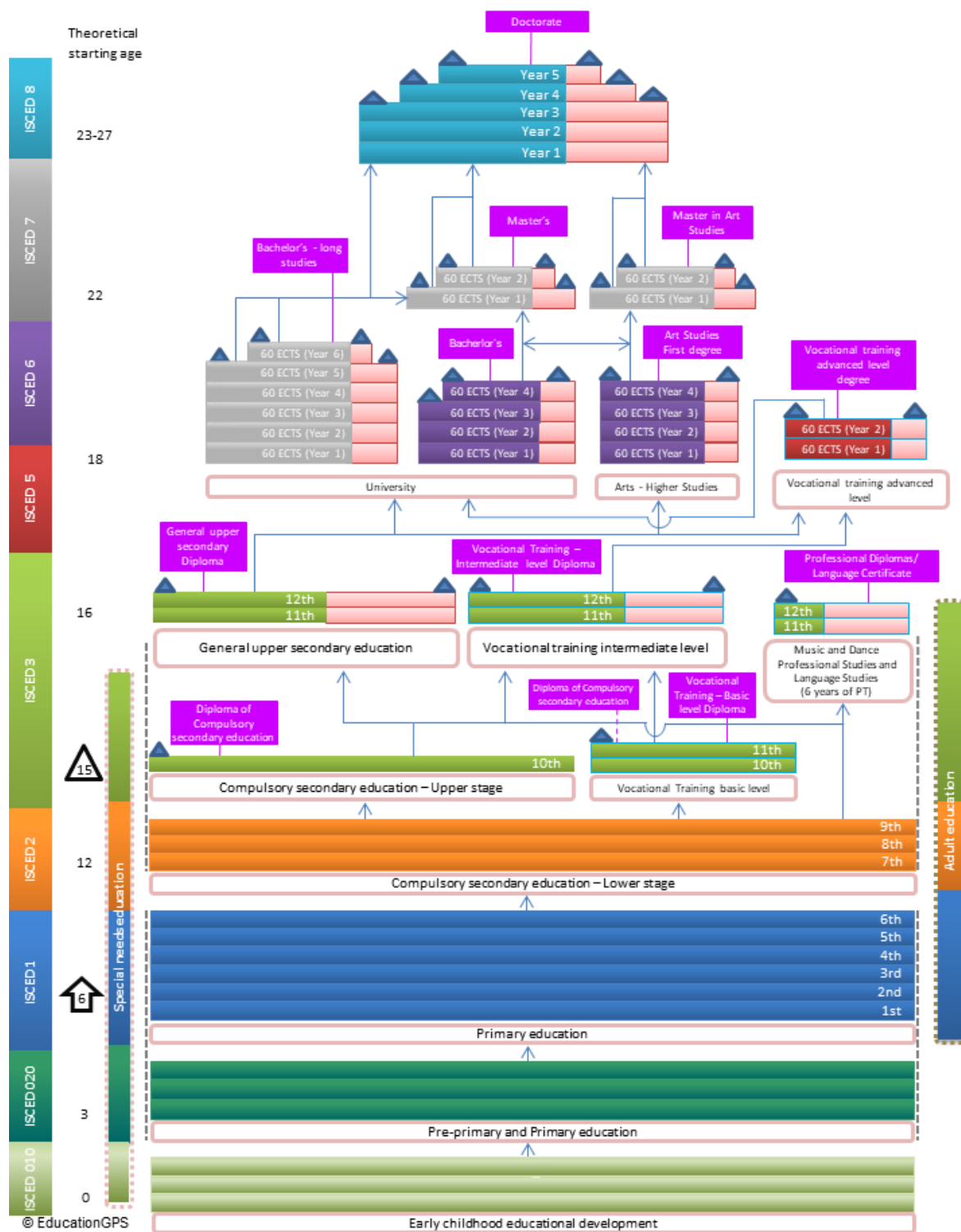
στ) Στη διεξαγωγή των εξετάσεων εμπλέκονται ενεργά (ορισμός θεμάτων, κριτήρια αξιολόγησης, επιλογή φοιτητών) τα κατά τόπους Πανεπιστήμια των Αυτόνομων Κοινοτήτων.

²⁴⁸ <https://elpais.com/educacion/2020-06-29/quien-redacta-el-examen-de-selectividad-cuanto-cobran-los-correctores-todas-las-claves-del-acceso-a-la-universidad.html> (20/12/20)

Spain

2020

<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=ESP> (20/12/2020)

Πορτογαλία

1. Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Πορτογαλίας βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε συστηματική προσπάθεια αναμόρφωσης και βελτίωσης με αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Πραγματοποιώντας επενδύσεις στον τομέα της Δημόσιας Παιδείας που ξεπερνούν το 5% του ΑΕΠ της χώρας –ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα- η Πορτογαλία στοχεύει στην παροχή δημόσιας εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας στους πολίτες της. Και έχει διανύσει μεγάλη απόσταση αν λάβουμε υπόψη ότι το 1974 υπήρχε στη χώρα ποσοστό αναλφαβητισμού 45%, ενώ το 2018 σύμφωνα με την τελευταία αξιολόγηση από το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών²⁴⁹ (PISA) οι επιδόσεις των Πορτογάλων μαθητών βρίσκονταν πάνω από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη), έχοντας σταθερά ανοδική πορεία από το 2000, οπότε και ξεκίνησε η αξιολόγηση.

Ο υπουργός Παιδείας και Επιστήμης της Πορτογαλίας, Tiago Brandão Rodrigues, που παραμένει στη θέση αυτή αδιάλειπτα από το 2015 μέχρι σήμερα, προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις με κύριους άξονες: α) τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, β) την διεύρυνση των διδασκόμενων γνωστικών αντικειμένων, τα οποία ιδίως στην πρωτοβάθμια περιστρέφονταν γύρω από τη διδασκαλία των μαθημάτων της Πορτογαλικής Γλώσσας και των Μαθηματικών, γ) την υποχρεωτική προαγωγή των μαθητών στην επόμενη τάξη –εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις- κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ε) τη δωρεάν διανομή των εκπαιδευτικών βιβλίων σε όλους τους μαθητές της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και δ) την αυτονομία των σχολείων ως προς τον προσδιορισμό, σε ποσοστό έως και 25%, του περιεχομένου του προγράμματος μαθημάτων με βάση το «Προφίλ του μαθητή»²⁵⁰, σύμφωνα με το οποίο η μάθηση δεν βασίζεται σε γνωστικά αντικείμενα, αλλά σε αξίες και δεξιότητες που είναι επιθυμητό να κατέχει ο μαθητής κατά την αποφοίτησή του από την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Στη συνέχεια αυτής της μελέτης θα προχωρήσουμε σε μια συνοπτική παρουσίαση της δομής της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και της αξιολόγησης των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια και θα παρουσιάσουμε αναλυτικά τον τρόπο εισαγωγής στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

²⁴⁹ https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_PRT.pdf (4/1/2021)

²⁵⁰ https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Curriculo/Projeto_Autonomia_e_Flexibilidade/perfil_dos_alunos.pdf (10/1/2021)

2. Υποχρεωτική εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση βρίσκεται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Παιδείας και Επιστήμης (MEC ή Ministério de Educação e Ciência) και διαρκεί δώδεκα χρόνια. Η Πορτογαλία αποτελεί μία από τις τέσσερις χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση -μαζί με το Βέλγιο, την Γερμανία και την Ολλανδία- με το ανώτερο όριο υποχρεωτικής εκπαίδευσης²⁵¹. Απευθύνεται σε μαθητές από 6 έως και 18 χρονών και περιλαμβάνει το σύνολο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Διακρίνεται σε δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες την *βασική εκπαίδευση* (Ensino Básico) και την *δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (Ensino Secundario).

2.1. Ensino Básico (Βασική εκπαίδευση)

Η *Βασική Εκπαίδευση* (Ensino Básico) αποτελεί μια εκπαιδευτική βαθμίδα ενιαίας δομής, που περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Έχει δωρεάν και υποχρεωτικό χαρακτήρα. Διαρκεί εννέα χρόνια, απευθύνεται σε μαθητές από 6 έως και 15 χρονών και αποτελείται από τρεις διαδοχικούς κύκλους σπουδών, που αλληλοσυμπληρώνονται. Ο *πρώτος κύκλος* περιλαμβάνει τέσσερις τάξεις (αντίστοιχες με τις τέσσερις πρώτες τάξεις του ελληνικού Δημοτικού), ο *δεύτερος κύκλος* περιλαμβάνει δύο τάξεις (αντίστοιχες με την πέμπτη και έκτη τάξη του ελληνικού Δημοτικού) και ο *τρίτος κύκλος* περιλαμβάνει τρεις τάξεις (που αντιστοιχούν στις τρεις τάξεις του ελληνικού Γυμνασίου).

Ήδη από τον *πρώτο κύκλο σπουδών* και σε όλη τη διάρκεια της *βασικής εκπαίδευσης* προσφέρονται -εκτός από το πρόγραμμα σπουδών γενικής παιδείας- *Εναλλακτικά Προγράμματα Σπουδών* (PEC ή Percursos Curriculares Alternativos²⁵²), που έχουν προβλεφθεί ειδικά για τους μαθητές που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες, επαναλαμβανόμενη σχολική αποτυχία, κοινωνικό αποκλεισμό και, ως εκ τούτου, κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν πρόωρα την εκπαίδευση. Στον *δεύτερο κύκλο σπουδών* προσφέρονται -επιπλέον- *Εξειδικευμένα Καλλιτεχνικά Προγράμματα Σπουδών* (CAE ή Cursos Artísticos Especializados²⁵³) στους τομείς των Οπτικών και Οπτικοακουστικών Τεχνών, του Χορού και της Μουσικής.

Ο *τρίτος κύκλος σπουδών* χωρίζεται σε δύο κλάδους: α) την *γενική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (με κατευθύνσεις γενικής παιδείας, εξειδικευμένων καλλιτεχνικών και εναλλακτικών προγραμμάτων σπουδών) και β) την *επαγγελματική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* με συνδυασμένα προγράμματα σπουδών εκπαίδευσης και κατάρτισης (PIEF ή Programa Integrado de Educação e Formação²⁵⁴). Η επαγγελματική κατώτερη δευτεροβάθμια αποτελεί μια προσπάθεια πρόληψης του σχολικού αποκλεισμού και της παιδικής εργασίας, έτσι ώστε όσο το δυνατόν περισσότεροι μαθητές να ολοκληρώσουν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποκτώντας παράλληλα δεξιότητες, για να κατευθυνθούν αργότερα στην αγορά εργασίας. Περιλαμβάνει κατευθύνσεις κοινωνικο-πολιτισμικής, επιστημονικής, τεχνολογικής και πρακτικής

²⁵¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/compulsory_education_2018_19.pdf (10/1/2021)

²⁵² <https://www.dge.mec.pt/percursos-curriculares-alternativos> (12/1/2021)

²⁵³ <https://www.dge.mec.pt/cursos-artisticos-especializados> (12/1/2021)

²⁵⁴ <https://www.dge.mec.pt/programa-integrado-de-educacao-e-formacao> (12/1/2021)

κατάρτισης, με την τελευταία να πραγματοποιείται με παράλληλη πρακτική άσκηση σε εταιρείες ή οργανισμούς.

Η αξιολόγηση των μαθητών κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στη *βασική εκπαίδευση* γίνεται σε σταθερή βάση με σκοπό την έγκαιρη διάγνωση των μαθησιακών προβλημάτων και προκειμένου να αποφευχθεί η σχολική αποτυχία. Εκτός από την εσωτερική αξιολόγηση που πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και στο τέλος της κάθε εκπαιδευτικής περιόδου, προβλέπονται επιπλέον εξωτερικές εξετάσεις στο τέλος της 2^{ης} τάξης (στην πορτογαλική γλώσσα, στα Μαθηματικά, στην Καλλιτεχνική και Φυσική Αγωγή), της 5^{ης} τάξης (στην αγγλική και πορτογαλική γλώσσα) και της 8^{ης} τάξης (στην αγγλική γλώσσα και στα Μαθηματικά). Οι εξετάσεις διοργανώνονται από το *Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης* (IAVE ή Instituto de Avaliação Educativa²⁵⁵), τον δημόσιο οργανισμό που από το 2014 φέρει την ευθύνη για τον σχεδιασμό όλων των εξωτερικών εξετάσεων καθ' όλη τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης –περιγραφικά στον πρώτο κύκλο και αριθμητικά στους δύο επόμενους- αναγράφονται στο *Προσωπικό Δελτίο Αξιολόγησης* του μαθητή (RIPA ή Relatorio Individual da Prova de Aferição) και στο *Δελτίο Αξιολόγησης του Σχολείου* (REPA ή Relatório de Escola da Prova de Aferição), προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμες πληροφορίες τόσο για την ατομική πρόοδο του μαθητή, όσο και για τη συνολική εκτίμηση του έργου της σχολικής μονάδας.

Με την ολοκλήρωση της 9^{ης} τάξης της *βασικής εκπαίδευσης* όλοι οι μαθητές συμμετέχουν σε εξωτερικές εξετάσεις (Provas Finais de Ciclo Educação Básica), που διοργανώνονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης, στα μαθήματα της Πορτογαλικής Γλώσσας και των Μαθηματικών. Οι μαθητές που εξετάζονται με επιτυχία αποκτούν το *Απολυτήριο της βασικής εκπαίδευσης*, η απόκτηση του οποίου αποτελεί προϋπόθεση για τον προβιβασμό τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα. Ειδικότερα οι απόφοιτοι της επαγγελματικής κατώτερης δευτεροβάθμιας αποκτούν, εκτός από το Απολυτήριο, ένα κατώτερο Επαγγελματικό Πιστοποιητικό.

2.2 Ensino Secundario (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

Η *δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (Ensino Secundario) έχει δωρεάν και υποχρεωτικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Διαρκεί τρία χρόνια - αντιστοιχώντας στις τρεις τάξεις του ελληνικού Λυκείου- και απευθύνεται σε μαθητές από 15 έως 18 χρονών. Διακρίνεται στη *γενική* και στην *επαγγελματική ανώτερη δευτεροβάθμια*.

Η *γενική ανώτερη δευτεροβάθμια* (Cursos Científico-Humanísticos) περιλαμβάνει τέσσερις κατευθύνσεις: α) *επιστημών και τεχνολογίας*, β) *κοινωνικοοικονομικών επιστημών*, γ) *γλωσσών και ανθρωπιστικών επιστημών* και δ) *εικαστικών τεχνών*. Οι τέσσερις κατευθύνσεις μοιράζονται κοινά μαθήματα κορμού (Πορτογαλικά, Ξένη Γλώσσα, Φιλοσοφία και Φυσική Αγωγή) και διακρίνονται σε εξειδικευμένα. Η *κατεύθυνση α) επιστημών και τεχνολογίας* προσφέρει, ενδεικτικά, μαθήματα Μαθηματικών, Βιολογίας, Γεωλογίας, Φυσικής, Χημείας και Περιγραφικής Γεωμετρίας, η *κατεύθυνση β) κοινωνικοοικονομικών επιστημών* περιλαμβάνει μαθήματα

²⁵⁵ <https://iave.pt/o-iave/quem-somos/> (14/1/2021)

Μαθηματικών, Οικονομίας, Γεωγραφίας και Ιστορίας, η κατεύθυνση γ) γλωσσών και ανθρωπιστικών επιστημών, μαθήματα Ιστορίας, Γεωγραφίας, Λατινικών, Ξένης Γλώσσας, Πορτογαλικής Λογοτεχνίας και Μαθηματικών εφαρμοσμένων στις Κοινωνικές Επιστήμες και, τέλος, η κατεύθυνση δ) *εικαστικών τεχνών*, μαθήματα Σχεδίου, Περιγραφικής Γεωμετρίας, Μαθηματικών και Ιστορίας του Πολιτισμού και των Τεχνών. Προσφέρεται επιπλέον μεγάλο εύρος μαθημάτων επιλογής. Το κάθε ένα από τα μαθήματα διδάσκεται σε μονοετή, διετή ή τριετή βάση. Οι μαθητές οφείλουν να παρακολουθήσουν, εκτός από τα μαθήματα κορμού, τουλάχιστον ένα μάθημα τριετούς διδασκαλίας, δύο μαθήματα διετούς και δύο μονοετούς διδασκαλίας, φτιάχνοντας έτσι το δικό τους πρόγραμμα μαθημάτων μεταξύ των επιλογών που τους προσφέρονται.

Κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους οι μαθητές αξιολογούνται σε συνεχή βάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό και λαμβάνουν βαθμολογία στο τέλος της κάθε εκπαιδευτικής περιόδου. Για την ολοκλήρωση της φοίτησής τους στη *γενική ανώτερη δευτεροβάθμια* οι μαθητές οφείλουν να έχουν βαθμούς πάνω από τη βάση του 10 σε όλα τα μαθήματα του προγράμματος που παρακολούθησαν και, επιπλέον, να συμμετάσχουν σε *τελικές εθνικές εξετάσεις* (Exames Nacionais do Ensino Secundario ή ENES), που διοργανώνονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης, σε τέσσερα μαθήματα: Πορτογαλικά, στο τριετές μάθημα και σε δύο από τα διετή μαθήματα της κατεύθυνσής τους. Μπορούν επίσης, αν το επιθυμούν να εξεταστούν στο μάθημα της Φιλοσοφίας, αντικαθιστώντας με αυτό ένα από τα δύο διετή μαθήματα. Οι τελικές εθνικές εξετάσεις για την ολοκλήρωση της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας αποτελούν ταυτόχρονα τις απαραίτητες εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές που αποφοιτούν με επιτυχία αποκτούν το *Απολυτήριο της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας*, στο οποίο αναγράφεται η κατεύθυνση και το αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων που παρακολούθησαν.

Η *ανώτερη επαγγελματική δευτεροβάθμια* βρίσκεται στον τομέα ευθύνης του *Εθνικού Οργανισμού για την Πιστοποίηση και την Επαγγελματική Εκπαίδευση* (Agência Nacional para a Qualificação e o Ensino Profissional ή ANQUEP²⁵⁶) και διακρίνεται σε πέντε διαφορετικά προγράμματα σπουδών: α) *Επαγγελματικά*, β) *Εξειδικευμένα Καλλιτεχνικά*, γ) *Ελεύθερα*, δ) *Εκπαίδευσης και Κατάρτισης* και ε) *Εκμάθησης*.

Όλα τα προγράμματα σπουδών έχουν σαν κοινό παρονομαστή την παροχή πρακτικής εκπαίδευσης, που σχετίζεται άμεσα με συγκεκριμένα επαγγέλματα, και επιτρέπουν στους αποφοίτους είτε να συνεχίσουν σε ανώτερες σπουδές, είτε να ενταχτούν άμεσα στην αγορά εργασίας. Η φοίτηση περιλαμβάνει μαθήματα σε ποικίλους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της τέχνης και προβλέπει πρακτική άσκηση σε εταιρείες και οργανισμούς.

Για την ολοκλήρωση της φοίτησής τους οι μαθητές, ανάλογα με το πρόγραμμα σπουδών που παρακολούθησαν, απαιτείται να έχουν τη βάση του 10 σε όλα τα μαθήματα και επιπλέον να εξεταστούν με επιτυχία στις τελικές εξετάσεις που τους αναλογούν· ενδεικτικά οι απόφοιτοι του *Επαγγελματικού Προγράμματος Σπουδών* στις *Εξετάσεις Επαγγελματικής Επάρκειας* (Provas de Aptidão Profissional ή PAP) και οι απόφοιτοι των *Εξειδικευμένων Καλλιτεχνικών Προγραμμάτων Σπουδών* στις *Εξετάσεις Καλλιτεχνικής Επάρκειας* (Provas de Aptidão Artística ή PAA). Σε γενικές γραμμές η τελική αξιολόγηση περιλαμβάνει γραπτές και προφορικές εξετάσεις, όπως και την παρουσίαση μιας εργασίας μπροστά σε εξωτερική της σχολικής μονάδας επιτροπή ειδικών στο

²⁵⁶ https://anqep.gov.pt/np4/cursos_profissionais.html (15/1/2021)

εκάστοτε αντικείμενο. Οι απόφοιτοι αποκτούν το *Απολυτήριο της ανώτερης επαγγελματικής δευτεροβάθμιας* που ταυτόχρονα έχει ισχύ *Ανώτερου Επαγγελματικού Πιστοποιητικού*.

Για όσους μαθητές δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση ή, ενώ την ολοκλήρωσαν, επιθυμούν να αποκτήσουν μια νέα επαγγελματική εξειδίκευση προβλέπονται μεταδευτεροβάθμια προγράμματα *Τεχνολογικής Εξειδίκευσης*.

3. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Πορτογαλία περιλαμβάνει Πανεπιστημιακές και Πολυτεχνικές Σχολές και βρίσκεται στον τομέα ευθύνης του *Υπουργείου Επιστήμης, Τεχνολογίας και Ανώτερης Εκπαίδευσης* (Ministério da Ciência, Tecnologia e Ensino Superior ή MCTES). Οι Στρατιωτικές και Αστυνομικές Ακαδημίες ανήκουν στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και του Υπουργείου Εσωτερικών αντίστοιχα.

Η διαδικασία εισαγωγής στην τριτοβάθμια (concurso nacional de acesso) επιβλέπεται από τη Γενική Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης (Direção-Geral do Ensino Superior²⁵⁷). Ωστόσο η εισαγωγή σε ορισμένες Σχολές της τριτοβάθμιας, όπως στις Ανώτατες Καλλιτεχνικές Σχολές (Θεάτρου, Μουσικής, Χορού και Κινηματογράφου), στις Ανώτατες Στρατιωτικές Ακαδημίες και στην Ανώτατη Ακαδημία της Αστυνομίας γίνεται μέσω τοπικών εξετάσεων (concursos locais de acesso) που διεξάγονται από τις ίδιες τις Σχολές.

Οι απόφοιτοι της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για να έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια απαιτείται να έχουν αποκτήσει το *Απολυτήριο της γενικής δευτεροβάθμιας*, μέσω των *τελικών εθνικών εξετάσεων*, στις οποίες αναφερθήκαμε νωρίτερα. Η τελική βαθμολογία του μαθητή, για να εισαχθεί στην τριτοβάθμια, προσδιορίζεται από τον μέσο όρο των βαθμολογιών του στα τρία χρόνια παρακολούθησης και των βαθμών του στις *τελικές εθνικές εξετάσεις*. Ωστόσο το εκάστοτε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα διατηρεί τη δυνατότητα να ορίσει το ποσοστό βαρύτητας που προσδίδει στο κάθε ένα. Ο υποψήφιος φοιτητής μπορεί, αν το επιθυμεί, να εξεταστεί σε περισσότερα μαθήματα, ανεξάρτητα από το πρόγραμμα μαθημάτων που έχει παρακολουθήσει, χωρίς αυτές οι εξετάσεις να επηρεάζουν τον βαθμό του Απολυτηρίου του, προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση σε περισσότερες σχολές.

Ο αριθμός των εισακτέων εξαρτάται από τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων φοίτησης που ανακοινώνει ετησίως η κάθε σχολή, μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας της Γενικής Διεύθυνσης Ανώτατης Εκπαίδευσης, πριν οι υποψήφιοι φοιτητές συμπληρώσουν τις αιτήσεις με τις σχολές, κατά σειρά προτεραιότητας, στις οποίες επιθυμούν να εισαχθούν. Οι υποψήφιοι έχουν την δυνατότητα να αιτηθούν την εισαγωγή τους έως και σε έξι διαφορετικές σχολές. Οι αιτήσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά και αξιολογούνται σε τρεις διαδοχικές φάσεις. Κατά αυτόν τον τρόπο, αν ο υποψήφιος φοιτητής δεν γίνει δεκτός από την πρώτη φάση στην σχολή της πρώτης του προτίμησης, μπορεί να το κατορθώσει στη δεύτερη ή τρίτη φάση του διαγωνισμού, ανάλογα με τον αριθμό των θέσεων που έχουν μείνει κενές. Οι βαθμοί που ο υποψήφιος έχει επιτύχει στις τελικές εξετάσεις έχουν τριετή ισχύ και μπορεί να υποβάλει εκ νέου την αίτησή του σε διαγωνισμούς επόμενων ετών. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στον υποψήφιο να συμμετάσχει

²⁵⁷ <https://www.dges.gov.pt/pt/pagina/informacao-geral-publico?plid=593> (15/1/2021)

στις τελικές εξετάσεις σε επόμενα έτη, όσες φορές το επιθυμεί, προκειμένου να βελτιώσει τον βαθμό εισαγωγής του στην τριτοβάθμια. Η νέα βαθμολογία δεν επηρεάζει τον βαθμό του απολυτηρίου του, αντικαθιστά την προηγούμενη, μόνο εφόσον είναι ανώτερη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εισαγωγή του μόνο για την τρέχουσα χρονιά. Ξεχωριστές εξετάσεις εισαγωγής προβλέπονται για τους υποψήφιους που έχουν συμπληρώσει το 23 έτος της ηλικίας τους και, από το 2020, για τους απόφοιτους της ανώτερης επαγγελματικής δευτεροβάθμιας.

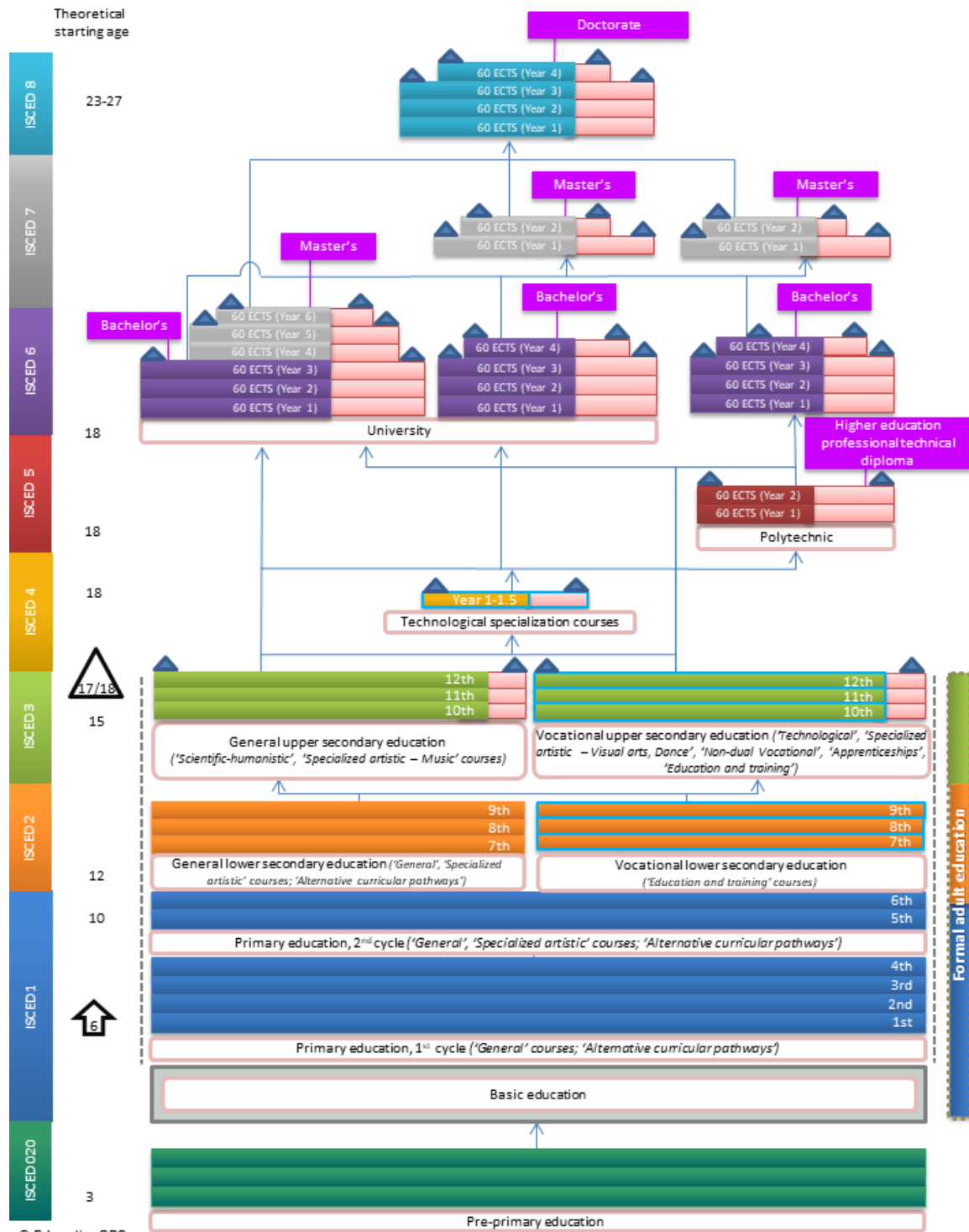
4. Συμπεράσματα

- α) Η Πορτογαλία έχει σημειώσει σημαντικές βελτιώσεις στο εκπαιδευτικό της σύστημα με σημαντικά αποτελέσματα στις επιδόσεις των μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας.
- β) Η υποχρεωτική εκπαίδευση περιλαμβάνει το σύνολο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας και διαρκεί δώδεκα χρόνια.
- γ) Σε όλες τις βαθμίδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης προβλέπονται εναλλακτικές διαδρομές με προγράμματα επαγγελματικών και καλλιτεχνικών σπουδών, έτσι ώστε όσο το δυνατόν περισσότεροι μαθητές να ολοκληρώσουν την φοίτησή τους.
- δ) Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια γίνεται μέσω των εξετάσεων για την απόκτηση του Απολυτηρίου από την ανώτερη δευτεροβάθμια.

Portugal

2020

© EducationGPS

Μάλτα

1. Εισαγωγή

Η Μάλτα είναι νησιωτικό κράτος, που αποτελείται από ένα αρχιπέλαγος, το οποίο περιλαμβάνει μια ομάδα νησιών, στο μέσο της Μεσογείου. Το 1964 ανακηρύσσεται ανεξάρτητο κράτος, αλλά ανήκει στη Βρετανική Κοινοπολιτεία και το 1974 έγινε τελικά Δημοκρατία²⁵⁸. Είναι το μικρότερο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την έκταση και τον πληθυσμό²⁵⁹. Η χώρα διαιρείται σε 5 περιφέρειες, όπου κάθε περιφέρεια έχει δική της περιφερειακή επιτροπή, η οποία μεσολαβεί μεταξύ της τοπικής και της εθνικής κυβέρνησης²⁶⁰. Η μαλτέζικη²⁶¹ και η αγγλική γλώσσα αποτελούν τις επίσημες γλώσσες της χώρας. Η εκπαίδευση στη Μάλτα βασίστηκε στο βρετανικό μοντέλο εκπαίδευσης.

Στη Μάλτα, την ευθύνη για το εκπαιδευτικό σύστημα φέρει το Υπουργείο Παιδείας και Απασχόλησης (Ministry for Education and Employment - MEDE). Το 2006²⁶² με μία σημαντική μεταρρύθμιση αποκέντρωσης διαχωρίζονται οι ρόλοι της κεντρικής εκπαιδευτικής αρχής και δημιουργούνται δύο διευθύνσεις: η Διεύθυνση Ποιότητας και Προτύπων στην Εκπαίδευση (Directorate for Quality and Standards in Education - DQSE), που έχει ως αποστολή τη ρύθμιση, την παρακολούθηση και τη διασφάλιση της ποιότητας των προγραμμάτων και των εκπαιδευτικών υπηρεσιών που παρέχονται από τα σχολεία είτε πρόκειται για κρατικά σχολεία είτε όχι, και η Διεύθυνση Εκπαιδευτικών Υπηρεσιών (Directorate for Educational Services -DES), που είναι υπεύθυνη για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών προς τα κρατικά σχολεία.

Το Εθνικό Πλαίσιο Σπουδών (National Curriculum Framework - NCF), που δημοσιεύθηκε το 2012, πρότείνει τη δημιουργία πλαισίου μαθησιακών αποτελεσμάτων (Learning Outcomes Framework - LOF). Το πλαίσιο αυτό αποσκοπεί στην απελευθέρωση των σχολείων και των μαθητών από την κεντρικά επιβαλλόμενη διδακτέα ύλη με σκοπό να αναπτύξουν τα δικά τους εκπαιδευτικά προγράμματα, βασισμένα σε γνώσεις, στάσεις και αποτελέσματα που είναι περισσότερο κατάλληλα για τους συγκεκριμένους μαθητές τους, παραμένοντας παράλληλα στα όρια των εθνικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων²⁶³. Οι εργασίες για την ανάπτυξη του LOF ξεκίνησαν το 2014 και ολοκληρώθηκαν τον Μάιο του 2018, το οποίο άρχισε να τίθεται σταδιακά στην υποχρεωτική εκπαίδευση από το σχολικό έτος 2018/2019. Το LOF περιγράφει οκτώ τομείς μάθησης (1. Γλώσσες, 2. Μαθηματικά, 3. Επιστήμη και Τεχνολογία, 4. Θρησκεία και Ηθική, 5. Υγεία και Φυσική Αγωγή, 6. Ανθρωπιστικές Επιστήμες, 7. Τέχνες, 8. Εκπαίδευση για τη Δημοκρατία)²⁶⁴.

²⁵⁸ [Historical Development | Eurydice \(europa.eu\)](#) (9/9/2021)

²⁵⁹ [Political, Social and Economic Background and Trends | Eurydice \(europa.eu\)](#) (11/7/2021)

²⁶⁰ [Μάλτα | Ευρωπαϊκή Ένωση \(europa.eu\)](#) (7/7/2021)

²⁶¹ Η μαλτέζικη γλώσσα είναι μια σημιτική γλώσσα που γράφεται στο λατινικό αλφάβητο με την προσθήκη ειδικών χαρακτήρων για ορισμένους σημιτικούς ήχους.

²⁶² [Organisation and Governance | Eurydice \(europa.eu\)](#) (11/7/2021)

²⁶³ [Fundamental Principles and National Policies | Eurydice \(europa.eu\)](#) (11/7/2021)

²⁶⁴ [Fundamental Principles and National Policies | Eurydice \(europa.eu\)](#) (10/7/2021)

Το Υπουργείο Παιδείας και Απασχόλησης επιπλέον εισάγει τη μεταρρύθμιση κατά την τελευταία τριετία υποχρεωτικής εκπαίδευσης με τίτλο “My Journey: Achieving through Different Paths” που δρομολογήθηκε από το σχολικό έτος 2019/2020. Η μεταρρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη μετάβαση της εκπαίδευσης από ένα σύστημα με ένα πρόγραμμα σπουδών που ταιριάζει σε όλους σε πιο περιεκτικά και προσανατολισμένα στην ισότητα προγράμματα που εξυπηρετούν τις ατομικές δεξιότητες των μαθητών²⁶⁵. Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα, οι μαθητές επικεντρώνονται κυρίως σε τομείς γενικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια εισήχθησαν επαγγελματικά μαθήματα. Το «My Journey» εισάγει εφαρμοσμένα μαθήματα που οδηγούν το σύστημα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (πέρα από το βασικό πρόγραμμα σπουδών) σε τρεις κύριες ροές: γενική, επαγγελματική και εφαρμοσμένη εκπαίδευση. Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν είτε ένα μεμονωμένο εκπαιδευτικό μονοπάτι είτε ένα μείγμα των τριών. Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στη μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, καθιστώντας την εκπαίδευση σχετική με τις δεξιότητες των μαθητών και την μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας.

2. Υποχρεωτική εκπαίδευση

Η εκπαίδευση στη Μάλτα είναι υποχρεωτική από την ηλικία των πέντε²⁶⁶ έως δεκαέξι ετών²⁶⁷. Η υποχρεωτική εκπαίδευση καλύπτει έξι έτη πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ακολουθούν πέντε έτη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρέχεται σε κρατικά, εκκλησιαστικά (κυρίως καθολικά) και ιδιωτικά (ανεξάρτητα) σχολεία. Σε όλα τα κρατικά σχολεία η εκπαίδευση είναι δωρεάν. Η εκπαίδευση στα σχολεία της εκκλησίας είναι επίσης δωρεάν, ενώ οι γονείς των παιδιών που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία απολαμβάνουν μια σειρά μέτρων φορολογικής ελάφρυνσης.

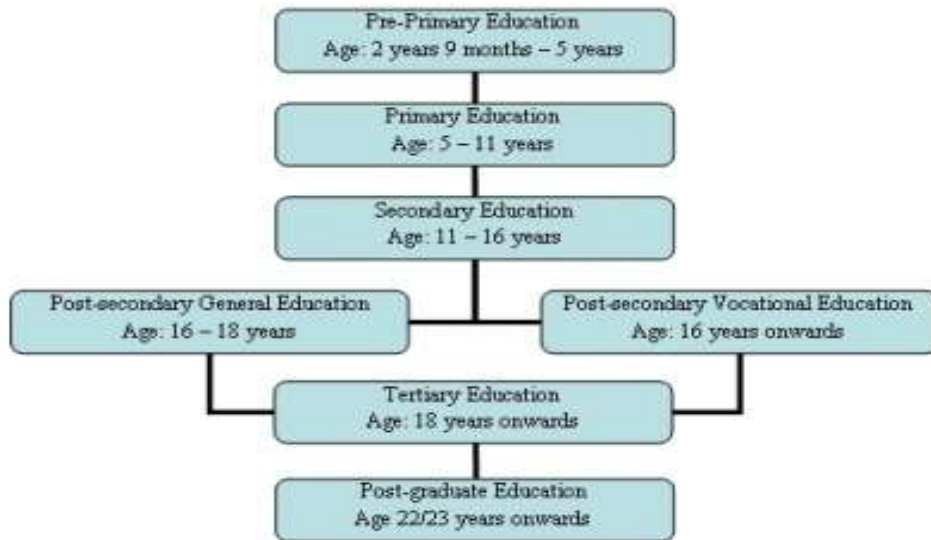
²⁶⁵ [Fundamental Principles and National Policies | Eurydice \(europa.eu\)](#) (12/7/2021)

²⁶⁶ [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](#) (10/7/2021)

²⁶⁷ Η προσχολική εκπαίδευση χωρίζεται σε δύο στάδια: την προσχολική εκπαίδευση που εξυπηρετεί παιδιά από τη γέννησή τους έως τα 2 έτη και 9 μήνες και την εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο που εξυπηρετεί παιδιά ηλικίας 2 ετών και 9 μηνών έως 5 ετών.

Στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταδευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

(πηγή: [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](https://eurydice.europa.eu))

2.1. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σε όλα τα κρατικά και στα περισσότερα ιδιωτικά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης φοιτούν μαζί αγόρια και κορίτσια, ενώ στα περισσότερα δημοτικά σχολεία της εκκλησίας αγόρια και κορίτσια φοιτούν σε ξεχωριστά κτήρια.

Για τη βελτίωση της ποιότητας και της λειτουργίας της εκπαίδευσης δημιουργείται επίσης ένα δίκτυο κρατικών σχολείων και κρατικών εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων που ομαδοποιούνται σε κρατικά δίκτυα κολλεγίων (State College Network) από το 2009 με βάση τη γεωγραφική εγγύτητα²⁶⁸. Το κολλέγιο αποτελεί οργανισμό με νομική και διακριτή προσωπικότητα, που μπορεί να συνάπτει συμβάσεις, να κατέχει και να διαθέτει κάθε είδους περιουσιακού στοιχείου για τους σκοπούς των καθηκόντων του²⁶⁹. Στο τέλος του πρωτοβάθμιου κύκλου εκπαίδευσης, οι μαθητές των κρατικών δημοτικών σχολείων μετακινούνται σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο του κολλεγιακού τους δικτύου. Όλοι οι μαθητές στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μεταβαίνουν από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίς επίσημη πιστοποίηση.

Το Εθνικό Πλαίσιο Σπουδών - National Curriculum Framework (2012) απαριθμεί συγκεκριμένους τομείς μάθησης για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτοί οι τομείς μάθησης περιλαμβάνουν τις γλώσσες, τα μαθηματικά, την επιστήμη, την τεχνολογική εκπαίδευση, την εκπαίδευση υγείας, τη

²⁶⁸ [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](https://eurydice.europa.eu) (12/7/2021)

²⁶⁹ [LEĠIŻLAZZJONI MALTA \(legislation.mt\)](https://legislation.mt) (11/7/2021)

φυσική αγωγή και τον αθλητισμό, την προσωπική, κοινωνική και υγειονομική εκπαίδευση, τη θρησκευτική εκπαίδευση/ηθική, την ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στις τέχνες²⁷⁰.

Τον Ιανουάριο του 2009 η Διεύθυνση Ποιότητας και Προτύπων στην Εκπαίδευση (DQSE) δρομολόγησε την εθνική πολιτική και στρατηγική για την επίτευξη βασικών ικανοτήτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (National Policy and Strategy for the Attainment of Core Competences). Αυτό το έγγραφο πολιτικής προτείνει βασικούς καταλόγους ελέγχου ικανοτήτων για τον μαλτέζικο και αγγλικό αλφαριθμητισμό, την ηλεκτρονική λογοτεχνία και την αριθμητική στα έτη 1, 2 και 3, με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να εντοπίζουν τους μαθητές που χρειάζονται ειδική βοήθεια²⁷¹.

Σύμφωνα με την εθνική πολιτική και στρατηγική για την επίτευξη των βασικών ικανοτήτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η έγκαιρη αξιολόγηση διασφαλίζει ότι οι μαθητές που χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη στις δεξιότητες αλφαριθμητισμού και αριθμητικής λαμβάνουν αυτή την υποστήριξη το συντομότερο δυνατόν, για να βελτιώσουν τα μαθησιακά τους αποτελέσματα.

Κατά το σχολικό έτος 2018/2019 θεσπίζεται ένα σύστημα συνεχούς αξιολόγησης, ενώ κατά την πρώτη τριετία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν υπάρχει επίσημη αξιολόγηση των μαθητών. Από τον Ιούνιο του 2011²⁷² εισήχθησαν εθνικές αξιολογήσεις δεικτών αναφοράς (End of Primary Benchmark assessment) στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (τέλος της 6ης τάξης) για τους μαθητές. Όλοι οι μαθητές των κρατικών σχολείων λαμβάνουν αυτή την αξιολόγηση, ενώ είναι προαιρετική για τους μαθητές στα μη κρατικά σχολεία. Οι μαθητές αξιολογούνται στα Μαθηματικά, στη Μαλτέζικη και στην Αγγλική Γλώσσα και μέσω αυτής της αξιολόγησης ελέγχεται η επίτευξη των ικανοτήτων κάθε μαθητή έναντι ενός εθνικού δείκτη αναφοράς. Οι εξετάσεις στη Μαλτέζικη και Αγγλική Γλώσσα αξιολογούν όχι μόνο τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης, αλλά και την κατανόηση της ομιλίας και της ακρόασης και αποσκοπούν στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών, των γονέων/κηδεμόνων τους, καθώς και των σχολείων σχετικά με τα επιτεύγματα κάθε παιδιού στους διάφορους τομείς δεξιοτήτων.

Από το σχολικό έτος 2014/2015²⁷³ εφαρμόζεται διαδικασία ομαδοποίησης των μαθητών με βάση τις βαθμολογίες που έχουν επιτευχθεί στη Μαλτέζικη και Αγγλική Γλώσσα και στα Μαθηματικά.

2.2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Μετά την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές προχωρούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε ηλικία 11 ετών. Στη Μάλτα η υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ένας πενταετής κύκλος σπουδών, που αποτελεί το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

2.2.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

²⁷⁰ [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](#) (10/7/2021)

²⁷¹ [Assessment in Primary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (15/7/2021)

²⁷² [Assessment in Primary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (15/7/2021)

²⁷³ [Assessment in Primary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (15/7/2021)

Από το σχολικό έτος 2013/2014, ο κύκλος αυτός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα κρατικά σχολεία αποτελείται από δύο ξεχωριστές φάσεις²⁷⁴: α) μια αρχική διετή περίοδο (τάξεις 7^η και 8^η) για τους μαθητές, ηλικίας 11 έως 13, σε σχολείο μέσης εκπαίδευσης (Middle School), όπου παρέχεται γενική εκπαίδευση με ένα σύνολο κοινών βασικών υποχρεωτικών μαθημάτων και β) από την ηλικία των 13 έως 16 ετών μια τριετή περίοδο (τάξεις 9^η έως 11^η) σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Secondary School). Στην αρχή του τρίτου έτους του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν και άλλα μαθήματα πέρα από αυτά που διατίθενται μέσω του υποχρεωτικού βασικού προγράμματος σπουδών²⁷⁵. Στις τάξεις 9 έως 11 προσφέρονται και μαθήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Τα πρώτα τρία χρόνια του κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (τάξεις 7^η έως 9^η) αντιστοιχούν στο επίπεδο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (International Standard Classification of Education – ISCED Level 2), ενώ από το τέταρτο έτος του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών (τάξεις 9 έως 11) σηματοδοτείται η έναρξη της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (International Standard Classification of Education – ISCED Level 3). Κύριος στόχος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι η προετοιμασία των μαθητών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι μαθητές παρακολουθούν ένα σύνολο βασικών υποχρεωτικών μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων των τριών βασικών μαθημάτων της Μαλτέζικης και της Αγγλικής Γλώσσας και των Μαθηματικών μαζί με τις Επιστήμες (για τα δύο πρώτα χρόνια), της Φυσικής (κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών), μιας ξένης γλώσσας (είτε γαλλικής, γερμανικής, ιταλικής, ισπανικής, ρωσικής, κινεζικής ή αραβικής), της θρησκευτικής γνώσης/ηθικής, της Φυσικής Αγωγής, της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, της Τέχνης, της προσωπικής, κοινωνικής και επαγγελματικής ανάπτυξης (Personal, Social and Career Development - PSCD), των κοινωνικών σπουδών και των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι μαθητές ομαδοποιούνται σε τάξεις με βάση την επιλογή της ξένης γλώσσας που σπουδάζουν στον κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, για τα μαθήματα των Μαθηματικών, της Μαλτέζικης και της Αγγλικής Γλώσσας οι μαθητές ομαδοποιούνται σε τάξεις με βάση τις ακαδημαϊκές τους ικανότητες, ώστε να τους παρέχεται το είδος της διδασκαλίας και της μάθησης που είναι κατάλληλα για τις ικανότητες και τις ανάγκες τους. Για τα υπόλοιπα μαθήματα, οι μαθητές ομαδοποιούνται σε τάξεις μικτών ικανοτήτων²⁷⁶. Στα εκκλησιαστικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρέχεται χωριστή εκπαίδευση ανά φύλο.

Δεν υπάρχουν επαγγελματικά σχολεία σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι σπουδαστές που ξεκινούν το τρίτο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να επιλέξουν να παρακολουθήσουν έναν ή δύο επαγγελματικούς τομείς.

²⁷⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-33_en (14/7/2021)

²⁷⁵ Ο κατάλογος των πιθανών επιλογών προγραμμάτων σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα ή τομείς σπουδών όπως η επιστήμη, η πληροφορική, οι ανθρωπιστικές επιστήμες, το εμπόριο, οι θεματικοί τομείς που σχετίζονται με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, περιβαλλοντικά μαθήματα και από τον Σεπτέμβριο του 2019 εφαρμοσμένες επιστήμες.

²⁷⁶ [Organisation of General Lower Secondary Education | Eurydice \(europa.eu\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-33_en) (16/7/2021)

Στο τέλος κάθε σχολικού έτους οι μαθητές συμμετέχουν σε ετήσιες εξετάσεις. Οι ετήσιες εξετάσεις καθορίζονται από τους υπεύθυνους εκπαίδευσης (education officers - EOs) ή/και τους προϊσταμένους τμημάτων (heads of department - HoDs) στο αντίστοιχο μάθημα, σε συνεργασία με τη Μονάδα Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης (Educational Assessment Unit - EAU) στο πλαίσιο της Διεύθυνσης Προγραμμάτων Μάθησης και Αξιολόγησης (Directorate for Learning and Assessment Programmes - DLAP).

Μετά την ολοκλήρωση του πενταετούς κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απονέμεται στους μαθητές Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Προφίλ (Secondary School Certificate and Profile - SSC&P), το οποίο περιλαμβάνει ένα αρχείο όλων των δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετείχε ο μαθητής που αποδεικνύουν τι γνωρίζει και τι μπορεί να κάνει στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στη μέση της 11ης τάξης, οι μαθητές συμμετέχουν στις τελικές σχολικές εξετάσεις τους, όπου οι βαθμοί που επιτυγχάνονται αποτελούν μέρος του Πιστοποιητικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Προφίλ. Η πιστοποίηση αυτή αποτελεί μια καταγραφή των επιτευγμάτων με βάση το προφίλ των μαθητών σε επίσημες, άτυπες και μη τυπικές εκπαιδευτικές εμπειρίες, λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή των μαθητών και την ανάπτυξη των προσωπικών ιδιοτήτων και ικανοτήτων κατά τη διάρκεια των πέντε ετών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης²⁷⁷.

Επίσης στο τέλος της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις Πιστοποιητικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education Certificate - SEC) που καθορίζονται από το συμβούλιο εξετάσεων για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Matriculation and Secondary Education Certificate Examinations Board - MATSEC) εντός του πανεπιστημίου της Μάλτας. Το Διοικητικό Συμβούλιο Εξετάσεων είναι επιφορτισμένο με την ανάπτυξη ενός συστήματος εξετάσεων με σκοπό την αντικατάσταση των εξετάσεων που έθεσαν τα βρετανικά εξεταστικά συμβούλια στη Μάλτα²⁷⁸.

Το MATSEC καθορίζει τη διδακτέα ύλη των μαθημάτων για τέσσερα διαφορετικά επίπεδα: για το Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (SEC), για το Πιστοποιητικό Εφαρμοσμένης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education Applied Certificate -SEAC), για το Ενδιάμεσο (Intermediate Matriculation -IM) και Προχωρημένο (Advanced Matriculation - AM) Επίπεδο. Το πρόγραμμα σπουδών δημοσιεύεται συνήθως τουλάχιστον τρία έτη πριν από την εξέταση SEC και SEAC, και δύο έτη πριν από την εξέταση του μαθήματος στην περίπτωση IM και AM.

Από το σχολικό έτος 2018/2019, οι μαθητές των τάξεων 7 και 8 αξιολογούνται μέσω συνεχών αξιολογήσεων κατά τη διάρκεια του έτους και στη συνέχεια συμμετέχουν στις κεντρικά καθορισμένες ετήσιες εξετάσεις στο τέλος του έτους. Το σχολικό έτος 2019/2020, η συνεχής αυτή αξιολόγηση επεκτάθηκε στην 9η τάξη και περιλαμβάνει και μαθητές της 10ης τάξης²⁷⁹.

²⁷⁷ Το πιστοποιητικό αυτό αναγνωρίζεται στα επίπεδα 1, 2 ή 3 από το πλαίσιο προσόντων της Μάλτας (Malta Qualifications Framework - MQF) και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων για τη διά βίου μάθηση (European Qualifications Framework for Lifelong Learning - EQF).

²⁷⁸ <https://www.um.edu.mt/matsec> (14/7/2021)

²⁷⁹ [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](https://eurydice.europa.eu) (13/7/2021)

Η αλλαγή αυτή αποτελεί μέρος της μεταρρύθμισης των εξετάσεων του Πιστοποιητικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education Certificate - SEC), στις οποίες συμμετέχουν οι περισσότεροι μαθητές. Το αποτέλεσμα κάθε εξέτασης SEC δεν θα εξαρτάται πλέον από μια αθροιστική εξέταση στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αλλά θα κατανέμεται κατά την τελευταία τριετία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης²⁸⁰.

Οι εξετάσεις SEC περιλαμβάνουν δύο συνεδρίες: την κύρια και τη συμπληρωματική συνεδρία. Στην κύρια συνεδρία τα μαθήματα που εξετάζονται είναι τα ακόλουθα: Λογιστική, Αγροτική Επιχείρηση, Αραβικά, Τέχνη, Βιολογία, Επιχειρηματικές Σπουδές, Χημεία, Κλασικός Πολιτισμός, Εμπόριο, Σχεδιασμός & Τεχνολογία, Οικονομικά, Αγγλική Γλώσσα, Αγγλική Λογοτεχνία, Μηχανική, Περιβαλλοντικές Σπουδές, Ευρωπαϊκές Σπουδές, Γαλλικά, Γεωγραφία, Γερμανικά, Ελληνικά, Ιστορία, Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα, Οικιακή Οικονομία, Πληροφορική, Ιταλικά, Λατινικά, Μαλτέζικα, Μαθηματικά, Μουσική, Φυσική Αγωγή, Φυσική, Θρησκευτικές Γνώσεις, Ρωσικά, Κοινωνικές Σπουδές, Ισπανικά, Υφάσματα και Σχεδιασμός²⁸¹.

Η συμπληρωματική συνεδρία που πραγματοποιείται τον Σεπτέμβριο θεωρείται συμπληρωματική, που σημαίνει ότι²⁸²: α) εξετάζονται μόνο τα μαθήματα Αγγλική Γλώσσα, Μαλτέζικη Γλώσσα, Μαθηματικά και ένα επιστημονικό αντικείμενο (Βιολογία, Φυσική ή Χημεία), β) οι υποψήφιοι μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτή τη συνεδρία, μόνο εάν έχουν εγγραφεί σε προηγούμενη κύρια συνεδρία, γ) οι υποψήφιοι μπορούν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις Μαθηματικών, Μαλτέζικης ή/και Αγγλικής Γλώσσας, μόνο εάν έλαβαν βαθμό 6 ή 7 ή απουσίαζαν στην κύρια συνεδρία και δ) οι υποψήφιοι μπορούν να λάβουν εξέταση στη Φυσική, Χημεία ή Βιολογία, μόνο εάν δεν έχουν λάβει βαθμό τουλάχιστον 5, σε οποιοδήποτε από αυτά τα μαθήματα στην κύρια συνεδρία.

Οι γραπτές εξετάσεις SEC περιλαμβάνουν δύο μέρη: μια βασική εξέταση (Paper I) που λαμβάνεται από όλους τους μαθητές και μια δεύτερη εξέταση (Paper II). Η δεύτερη εξέταση προσφέρεται σε δύο επίπεδα: εξέταση ΙΑ (Paper IA) και εξέταση ΙΒ (Paper IB). Η εξέταση ΙΑ θεωρείται πιο απαιτητική από την εξέταση ΙΒ²⁸³.

Στους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επιτυγχάνουν βαθμούς 6 -7 στις εξετάσεις SEC απονέμεται πιστοποιητικό επιπέδου 2 του πλαισίου προσόντων της Μάλτας (Malta Qualifications Framework – MQF), ενώ στους μαθητές που επιτυγχάνουν βαθμούς 1-5 στις εξετάσεις SEC χορηγείται πιστοποιητικό επιπέδου 3²⁸⁴.

²⁸⁰ [Organisation of the Education System and of its Structure | Eurydice \(europa.eu\)](#) (13/7/2021)

²⁸¹ [Regulations \(um.edu.mt\)](#) (6/9/2021)

²⁸² [Microsoft PowerPoint - MATSEC CandidateGuidebook.pptx \(um.edu.mt\)](#) (6/9/2021)

²⁸³ [Assessment in General Lower Secondary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (16/7/2021)

²⁸⁴ [Assessment in General Lower Secondary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (16/7/2021)

8	Doctoral Degree	
7	Master's Degree Post-graduate Diploma Post-graduate Certificate	
6	Bachelor's Degree	
5	Undergraduate Diploma Undergraduate Certificate	VET Higher Diploma Foundation Degree
4	Matriculation Certificate Advanced Level Intermediate Level	VET Diploma (iv)
3	General Education SEC Grade 1-5	VET Level 3 (iii)
2	General Education Level 2 SEC Grade 6-7	VET Level 2 (ii)
1	General Education Level 1 School Leaving Certificate	VET Level 1 (i)
B	Introductory Level B*	
A	Introductory Level A*	

* These are not yet included in legislation

Annotations

- i. A Full VET Level 1 qualification should enjoy the same parity of esteem as a Full Secondary School Certificate and Profile (SSC&P) Level 1.
- ii. A Full VET Level 2 qualification should enjoy the same parity of esteem as 4 Secondary Education Certificate (SEC) subjects at Grade 6 and 7.
- iii. A VET Level 3 Qualification should enjoy the same parity of esteem as 6 Secondary Education Certificate (SEC) subjects at Grades 1 to 5.
- iv. A VET Diploma should enjoy the same parity of esteem as the Matriculation Certificate.

πηγή: [Malta Qualifications Framework \(gov.mt\)](http://gov.mt)

Sector	Responsible Entities	ISCED 2			ISCED 3			ISCED 4		
		COMPULSORY EDUCATION					NON-COMPULSORY EDUCATION			
		Grade 7	Grade 8	Grade 9	Grade 10	Grade 11	General and Vocational		Vocational	

State Sector	Education Directorates	Middle Schools	Secondary Schools			GEM16+ Higher Secondary Schools (general)	
	Autonomous State Institutions					Junior College (general); MCAST and ITS (VET)	MCAST and ITS
Non-state Sector	Church and Independent Schools	Secondary Schools			Sixth Forms (general)		

(πηγή: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-23_en)

2.2.1. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Οι μαθητές, αφού αποκτήσουν τα απαραίτητα προσόντα στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης – SEC), μπορούν να επιλέξουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ένας από τους κύριους στόχους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι η προετοιμασία των μαθητών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι μαθητές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανώτερης δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης παρακολουθούν μαθήματα που τους προετοιμάζουν για τις ειδικές εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Matriculation examinations). Το πρόγραμμα σπουδών για την προετοιμασία για τις ειδικές αυτές εξετάσεις καταρτίζεται σε συνεργασία με το Συμβούλιο του πανεπιστημίου της Μάλτας (MATSEC). Τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών σε αυτό το επίπεδο παρέχονται τόσο από κρατικά όσο και από μη κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Τα ιδρύματα που παρέχουν γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι:

α) Το GEM 16+ σχολείο δίνει στους μαθητές μια δεύτερη ευκαιρία να αποκτήσουν προσόντα SEC. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρέχει την ευκαιρία στους μαθητές να επαναλάβουν τα βασικά μαθήματα ενόψει των εξετάσεων SEC. Το πρόγραμμα σπουδών αυτού του ιδρύματος προσφέρει εντατική διδασκαλία ενός έτους στα βασικά μαθήματα: Αγγλική Γλώσσα, Μαλτέζικη Γλώσσα, Μαθηματικά και επιλογή ανάμεσα σε ECDL (European Computer Driving Licence) ή

Φυσική ή Βιολογία. Απευθύνεται σε μαθητές που θέλουν να βελτιώσουν τη βαθμολογία τους και να αποκτήσουν Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education Certificate – SEC). Οι ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι θα πρέπει να διαθέτουν τουλάχιστον πιστοποιητικό ότι έχουν ολοκληρώσει τον υποχρεωτικό κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Secondary School Certificate and Profile -SSC&P) ή ότι έχουν λάβει τις εξετάσεις για το Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (SEC) και έχουν πετύχει βαθμό 6 ή 7 σε ένα από τα βασικά μαθήματα SEC ή προβιβάσιμο βαθμό σε ένα μάθημα SEC.

β) Τα δύο κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα G. Curmi Higher Secondary School (Malta) and Sir M. Refalo Higher Secondary School (Gozo) προσφέρουν ακαδημαϊκά μαθήματα με στόχο την επίτευξη προχωρημένου ή ενδιάμεσου επιπέδου των εξετάσεων MATSEC, καθώς και μαθήματα σε επίπεδο SEC. Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει το τελευταίο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να εγγραφούν σε αυτά τα ιδρύματα.

γ) Το Κατώτερο Κολλέγιο (Junior College) το οποίο εμπίπτει στην αρμοδιότητα του πανεπιστημίου της Μάλτας, προετοιμάζει τους μαθητές για τη μετάβασή τους από την δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προσφέροντας διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα που προετοιμάζουν τους μαθητές για τις εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές παρακολουθούν δύο μαθήματα σε προχωρημένο επίπεδο, τρία σε ενδιάμεσο επίπεδο και το μάθημα Συστήματα Γνώσης (επίσης σε ενδιάμεσο επίπεδο).

δ) Μη κρατικά εκπαιδευτικά προγράμματα έκτης τάξης²⁸⁵.

Στη Μάλτα υπάρχουν δύο εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πρόκειται για το Κολλέγιο Τεχνών, Επιστημών και Τεχνολογίας της Μάλτας (Malta College of Arts, Science and Technology - MCAST) και το Ινστιτούτο Τουριστικών Σπουδών (Institute of Tourism Studies - ITS)²⁸⁶. Το MCAST παρέχει ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικών μαθημάτων που κυμαίνονται από το επίπεδο 1 έως το επίπεδο 7 του πλαισίου προσόντων της Μάλτας²⁸⁷.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Μάλτα παρέχεται κυρίως από το πανεπιστήμιο της Μάλτας, το οποίο είναι ένα αυτόνομο και αυτοδιοικούμενο όργανο που χρηματοδοτείται πλήρως από την κυβέρνηση, το κολλέγιο επιστημών και τεχνολογίας τεχνών της Μάλτας (Malta College of Arts Science and Technology - MCAST) και το ινστιτούτο τουριστικών σπουδών (Institute of Tourism Studies - ITS). Γλώσσα διδασκαλίας στο πανεπιστήμιο της Μάλτας είναι τα Αγγλικά.

Στο πλαίσιο των προσόντων της Μάλτας (Malta Qualifications Framework -MQF), το MCAST²⁸⁸ παρέχει προγράμματα σπουδών επιπέδου 1 και 2 για μαθητές που ενδέχεται να έχουν εγκαταλείψει

²⁸⁵ η έκτη τάξη αντιπροσωπεύει τα 2 τελευταία έτη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Βρετανία για μαθητές ηλικίας 16 έως 18 ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι μαθητές προετοιμάζονται συνήθως για τις εξετάσεις επιπέδου A (ή ισοδύναμου).

²⁸⁶ Το MCAST και το ITS προσφέρουν επίσης μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

²⁸⁷ [Organisation of Vocational Upper Secondary Education | Eurydice \(europa.eu\)](https://eurydice.eu/) (25/7/2021)

²⁸⁸ [Entry Requirements – MCAST](https://mcast.gov.mt/) (22/7/2021)

την επίσημη εκπαίδευση χωρίς τυπικά προσόντα, με σκοπό να τους βοηθήσει τουλάχιστον να επιτύχουν επαγγελματικά προσόντα επιπέδου 3 και ενδεχομένως ακόμη περισσότερα. Το MCAST παρέχει επίσης μαθήματα επιπέδου 4 σε φοιτητές που μπορεί να επιθυμούν να απασχοληθούν σε επίπεδο τεχνικού ή που μπορεί να φιλοδοξούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε υψηλότερο επίπεδο πτυχίου. Τέλος, το MCAST προσφέρει μαθήματα στα επίπεδα 5 και 6 στα οποία οι σπουδαστές στοχεύουν στην επίτευξη ενός πρώτου πτυχίου.

Τέλος το ITS παρέχει στον τομέα του τουρισμού επαγγελματικό προσωπικό που είναι σε θέση να εγγυηθεί ένα εξαιρετικό επίπεδο προϊόντων και υπηρεσιών στον κλάδο της φιλοξενίας και προσφέρει προγράμματα σπουδών από το επίπεδο 2 μέχρι το επίπεδο 6 σύμφωνα με το πλαίσιο των προσόντων της Μάλτας.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Για την πρόσβαση στο πανεπιστήμιο της Μάλτας πρέπει να πληρούνται οι γενικές απαιτήσεις εισαγωγής, που είναι πιστοποιητικό πρόσβασης από τις ειδικές εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Matriculation Certificate)²⁸⁹ και βαθμός 5 στις εξετάσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (SEC) στα μαθήματα Αγγλική Γλώσσα, Μαλτέζικα, Μαθηματικά²⁹⁰. Οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν επιπλέον οποιεσδήποτε άλλες ειδικές απαιτήσεις σχετίζονται με τον τομέα των σπουδών που έχουν επιλέξει.

3.2. Ειδικές εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Matriculation Certificate)

Η εξέταση για την απόκτηση του Matriculation Certificate διεξάγεται σε δύο επίπεδα: προχωρημένο επίπεδο (Advanced Level - AM) και ενδιάμεσο επίπεδο (Intermediate Level - IM). Οι υποψήφιοι, για να πετύχουν στην εξέταση, πρέπει να λάβουν τουλάχιστον 44 βαθμούς²⁹¹.

Οι υποψήφιοι υποχρεωτικά επιλέγουν να εξεταστούν σε 6 μαθήματα από διαφορετικούς τομείς σε μία συνεδρία εξέτασης:

- σε ένα μάθημα από τις ομάδες μαθημάτων 1, 2, 3 που ακολουθούν,
- σε δύο άλλα μαθήματα που επιλέγουν από τις ομάδες μαθημάτων 1, 2, 3, 4,
- στο μάθημα Συστήματα Γνώσης²⁹².

Αυτή η δομή εξασφαλίζει ότι οι υποψήφιοι επιλέγουν μαθήματα τόσο από τις ανθρωπιστικές επιστήμες όσο και από τους τομείς των επιστημών. Δύο από τα μαθήματα που θα επιλέξουν θα πρέπει να αντιστοιχούν σε προχωρημένο επίπεδο (Advanced Matriculation level), τρία μαθήματα σε ενδιάμεσο επίπεδο (Intermediate Matriculation level)²⁹³ και το μάθημα Συστήματα Γνώσης σε ενδιάμεσο επίπεδο (Intermediate Matriculation Systems of Knowledge).

²⁹⁰ https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0020/217424/UGProspectus.pdf (21/7/2021)

²⁹¹ [Assessment in General Upper Secondary Education | Eurydice \(europa.eu\)](#) (21/7/2021)

²⁹² διεπιστημονικό μάθημα που περιλαμβάνει διαφορετικές θεματικές ενότητες με στόχο την καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών.

²⁹³ [UGProspectus.pdf \(um.edu.mt\)](#) (21/7/2021)

Ομάδα μαθημάτων 1	Αραβικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ελληνικά, Ιταλικά, Λατινικά, Μαλτέζικα, Ρωσικά, Ισπανικά
Ομάδα μαθημάτων 2	Λογιστική, Κλασικές Σπουδές (προσφέρονται μόνο στο ενδιάμεσο επίπεδο), Οικονομικά, Γεωγραφία, Ιστορία, Μάρκετινγκ, Φιλοσοφία, Ψυχολογία, Θρησκευτικές Γνώσεις, Κοινωνιολογία
Ομάδα μαθημάτων 3	Εφαρμοσμένα Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία, Περιβαλλοντική Επιστήμη (προσφέρεται μόνο στο ενδιάμεσο επίπεδο), Φυσική, Μαθηματικά
Ομάδα μαθημάτων 4	Τέχνη, Πληροφορική, Γραφική Επικοινωνία (προσφέρεται μόνο στο προχωρημένο επίπεδο), Μηχανολογικό Σχέδιο και Γραφική Επικοινωνία (προσφέρεται μόνο στο ενδιάμεσο επίπεδο), Οικιακή Οικονομία και Ανθρώπινη Βιολογία, Πληροφορική, Μουσική, Φυσική Αγωγή (προσφέρεται μόνο στο ενδιάμεσο επίπεδο), Θέατρο και Ερμηνεία
Ομάδα μαθημάτων 5	Συστήματα γνώσης (υποχρεωτικό μάθημα) (προσφέρονται μόνο στο ενδιάμεσο επίπεδο)

Για τις ανάγκες της εξέτασης πραγματοποιούνται δύο εξεταστικές συνεδρίες: η πρώτη εξεταστική συνεδρία πραγματοποιείται την περίοδο από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο και η δεύτερη εξεταστική συνεδρία πραγματοποιείται τον Σεπτέμβριο κάθε έτους.

Τα αποτελέσματα των μαθημάτων που εξετάζονται δίνονται ως βαθμοί A, B, C, D και E κατά φθίνουσα σειρά αξίας. Το F υποδεικνύει αποτυχία. Οι βαθμοί βαθμολόγησης απονέμονται για τα αποτελέσματα αυτά μέχρι συνολικά 100 βαθμούς ως εξής:

Προχωρημένο επίπεδο (Advanced Level)	Ενδιάμεσο επίπεδο (Intermediate Level)
Grade A – 30 grade points	Grade A – 10 grade points
Grade B – 24 grade points	Grade B – 8 grade points

Grade C – 18 grade points	Grade C – 6 grade points
Grade D – 12 grade points	Grade D – 4 grade points
Grade E – 6 grade points	Grade E – 2 grade points

3.3. Εξεταστικό συμβούλιο MATSEC (Matriculation and Secondary Education Certificate Examinations Board)

Η εξεταστική επιτροπή για το πιστοποιητικό Matriculation Certificate ιδρύθηκε το 1991 από τη γερουσία και το συμβούλιο του πανεπιστημίου της Μάλτας. Το εξεταστικό συμβούλιο ανέλαβε την ανάπτυξη ενός συστήματος εξέτασης για την αντικατάσταση των εξετάσεων GCE (General Certificate of Education)²⁹⁴ που καθορίστηκαν από τις εξεταστικές επιτροπές του Ηνωμένου Βασιλείου. Το συμβούλιο εξετάσεων MATSEC αποτελείται από μέλη που εκπροσωπούν τα διάφορα μέρη του εκπαιδευτικού συστήματος της Μάλτας.

Το τμήμα Εξετάσεων²⁹⁵ του Υπουργείου Παιδείας και Απασχόλησης της Μάλτας είναι υπεύθυνο για την υλικοτεχνική οργάνωση όλων των εξετάσεων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενδιάμεσου και προχωρημένου επιπέδου που εκτελούνται υπό την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου MATSEC. Τις αιτήσεις για τις εξετάσεις υπό την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου MATSEC στην κύρια/πρώτη συνεδρία διαχειρίζεται το τμήμα Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας και Απασχόλησης, ενώ τις αιτήσεις για τη συμπληρωματική/δεύτερη συνεδρία διαχειρίζεται το ίδιο το συμβούλιο MATSEC.

4. Συμπεράσματα

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Μάλτας βασίστηκε στο βρετανικό μοντέλο.
2. Διαχωρίζονται οι ρόλοι της κεντρικής εκπαιδευτικής αρχής.
3. Απελευθέρωση των σχολείων και των μαθητών από την κεντρικά επιβαλλόμενη διδακτέα ύλη.
4. Εθνική αξιολόγηση στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στα Μαθηματικά, στη Μαλτέζικη και στην Αγγλική Γλώσσα.
5. Για τα μαθήματα των Μαθηματικών, της Μαλτέζικης και της Αγγλικής Γλώσσας οι μαθητές ομαδοποιούνται σε τάξεις με βάση τις ακαδημαϊκές τους ικανότητες.
6. Δεν υπάρχουν επαγγελματικά σχολεία σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
7. Στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης απονέμεται το Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (SEC).

²⁹⁴ Εξεταστικό σύστημα για χώρες που χρησιμοποιούν το αγγλικό εκπαιδευτικό σύστημα για την εισαγωγή σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αποτελείται από δύο επίπεδα Ordinary - O levels και Advanced- A Levels. Τα O levels λαμβάνονται στην ηλικία των 16 ετών και τα A levels στην ηλικία των 18 ετών μετά από μια περαιτέρω διετή πορεία.

²⁹⁵ [My Exams \(gov.mt\)](http://www.gov.mt) (21/7/2021)

8. Στην ανώτερη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση οι μαθητές προετοιμάζονται για τις ειδικές εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που αποτελούν προϋπόθεση για τη συνέχιση των σπουδών στο πανεπιστήμιο της Μάλτας.

9. Η γερουσία και το συμβούλιο του πανεπιστημίου της Μάλτας ιδρύουν το συμβούλιο εξετάσεων (MATSEC), το οποίο αναλαμβάνει τη διενέργεια εξετάσεων για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο και καθορίζει τη διδακτέα ύλη των εξετάσεων αυτών.

Κύπρος

1. Εισαγωγή

Η εκπαιδευτική πολιτική στην Κύπρο είναι συγκεντρωτική και ασκείται από τους ακόλουθους φορείς:

α) το Συμβούλιο Υπουργών, που είναι η ανώτατη αρχή για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής.

β) το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, που έχει τη συνολική ευθύνη για την εκπαίδευση και είναι υπεύθυνο για την επιβολή των εκπαιδευτικών νόμων, τη διαχείριση του προϋπολογισμού για την εκπαίδευση, την κατασκευή σχολικών κτιρίων, τα προγράμματα σπουδών και τα σχολικά βιβλία.

γ) την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, που είναι ανεξάρτητο, πενταμελές όργανο, το οποίο διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με εξαετή θητεία και είναι αρμόδιο για τους διορισμούς, τις αποσπάσεις, τις μεταθέσεις των εκπαιδευτικών και των σχολικών επιθεωρητών.

δ) τα Τοπικά Σχολικά Συμβούλια, που είναι υπεύθυνα για τη συντήρηση και τον εξοπλισμό των σχολικών κτιρίων σε συνεργασία με το Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Σε επίπεδο σχολικής μονάδας η αυτονομία είναι πολύ περιορισμένη. Λίγα στοιχεία αποκέντρωσης μπορούν να προσδιοριστούν, όπως η αυτονομία των εκπαιδευτικών όσον αφορά τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούν στην τάξη τους ή το δικαίωμα των διευθυντών να διαχειρίζονται μικρό προϋπολογισμό για επιπλέον δαπάνες της σχολικής μονάδας²⁹⁶.

VectorStock
vectorstock.com/9495225

2. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση²⁹⁷ που παρέχεται στο δημοτικό σχολείο είναι υποχρεωτική και διαρκεί 6 έτη. Η ελάχιστη ηλικία των μαθητών για το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 είναι τα 5 έτη και 10 μήνες, ενώ για το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 θα είναι τα 6 έτη. Στην Κύπρο λειτουργούν δημόσια και ιδιωτικά δημοτικά σχολεία²⁹⁸.

Οι βασικότερες αλλαγές στο Νέο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου, που εφαρμόστηκε από τη σχολική χρονιά 2015-2016 είναι οι ακόλουθες²⁹⁹:

- Ενίσχυση του διδακτικού χρόνου για το μάθημα των Ελληνικών σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου κατά δύο περιόδους.

²⁹⁶ Σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα πανεπιστήμια είναι ακαδημαϊκά αυτόνομοι φορείς. Το συμβούλιο των πανεπιστημίων είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση και τον έλεγχο των οικονομικών τους υποθέσεων.

²⁹⁷ Προηγείται η Προδημοτική εκπαίδευση, διάρκειας ενός έτους, που είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά ηλικίας 4 ετών και 8 μηνών έως 5 ετών και 8 μηνών.

²⁹⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-primary-education-12_en (11/4/2021)

²⁹⁹ <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/dimotiko-scholeio> (10/4/2021)

- Ενίσχυση του διδακτικού χρόνου για το μάθημα των Μαθηματικών κατά δύο περιόδους στις τάξεις Α΄-Δ΄ και κατά μία περίοδο στις τάξεις Ε΄-ΣΤ΄.
- Ενίσχυση του μαθήματος των Αγγλικών κατά μία περίοδο στις τάξεις Α΄ και Β΄.
- Αύξηση του χρόνου της Φυσικής Αγωγής κατά μία περίοδο στις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄³⁰⁰.

Στο τέλος κάθε σχολικού έτους, στα δημόσια δημοτικά σχολεία απονέμεται πιστοποιητικό προόδου από το σχολείο, που πιστοποιεί, εάν το παιδί πρέπει να προχωρήσει στην επόμενη τάξη ή όχι. Στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, κάθε παιδί λαμβάνει πιστοποιητικό αποφοίτησης που πιστοποιεί ότι έχει ολοκληρώσει επιτυχώς τον κύκλο σπουδών της έκτης τάξης και δικαιούται να αποφοιτήσει και να εγγραφεί στο Γυμνάσιο.

3. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στην Κύπρο η δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει δύο τύπους εκπαίδευσης: τη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση και τη δευτεροβάθμια τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να είναι δημόσια ή ιδιωτικά.

Η δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση προσφέρεται σε δύο τριετείς κύκλους, το Γυμνάσιο (κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) και το Λύκειο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) για μαθητές ηλικίας από 12 έως 18 ετών. Όσον αφορά την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές, έχουν την επιλογή αντί να φοιτήσουν στο Λύκειο να φοιτήσουν στη δευτεροβάθμια τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία τους προετοιμάζει, παρέχοντας γνώσεις και δεξιότητες, για να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό του τόπου ή να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές στον τομέα που τους ενδιαφέρει.

Η δευτεροβάθμια τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι ανοιχτή σε μαθητές που έχουν αποφοιτήσει από το Γυμνάσιο. Περιλαμβάνει έναν τριετή κύκλο σπουδών, που προσφέρεται στις Τεχνικές/Επαγγελματικές Σχολές.

3.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η γενική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσφέρεται στο Γυμνάσιο, διαρκεί 3 έτη και είναι υποχρεωτική. Ένα πιστοποιητικό γέννησης και ένα πιστοποιητικό αποφοίτησης από το δημοτικό σχολείο είναι οι μόνες προϋποθέσεις για την εγγραφή στο Γυμνάσιο. Όλα τα μαθήματα που διδάσκονται είναι υποχρεωτικά.

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας και η εκμάθηση Ξένων Γλωσσών αποτελούν προτεραιότητα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου. Οι Ξένες Γλώσσες, Αγγλικά και Γαλλικά είναι υποχρεωτικές και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου.

Η αξιολόγηση στο Γυμνάσιο περιλαμβάνει γραπτές εξετάσεις, που καθορίζονται εσωτερικά από το κάθε σχολείο, οι οποίες πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε σχολικού έτους σε τέσσερα μαθήματα: Νέα Ελληνικά, Ιστορία, Μαθηματικά και Φυσική. Η βαθμολόγηση των γραπτών γίνεται από τους καθηγητές του σχολείου.

Στον μαθητή που ολοκληρώνει με επιτυχία τη Γ΄ τάξη Γυμνασίου απονέμεται Απολυτήριο Γυμνασίου, το οποίο δίνει το δικαίωμα στον μαθητή να εγγραφεί σε ένα Λύκειο ή σε μια Τεχνική/Επαγγελματική σχολή, για να συνεχίσει τις σπουδές του. Το Απολυτήριο Γυμνασίου

³⁰⁰ <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/dimotiko-scholeio> (10/4/2021)

εκδίδεται από το σχολείο και αναγνωρίζεται από το κράτος ως επίσημο έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

3.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από το Λύκειο, έχει μετα-υποχρεωτικό χαρακτήρα. Σε αυτήν εγγράφονται οι μαθητές που αποφοιτούν από το Γυμνάσιο και προσφέρει ένα πρόγραμμα σπουδών διάρκειας τριών χρόνων για μαθητές ηλικίας μεταξύ 15 έως 18 χρόνων.

Στην Α΄ Λυκείου οι 31 από τις 35 περιόδους διδασκαλίας είναι μαθήματα κοινού κορμού, όπως, δηλαδή, είναι και στο Γυμνάσιο. Για τις υπόλοιπες 4 περιόδους, οι μαθητές θα πρέπει να επιλέξουν δύο (2) μαθήματα από δύο (2) διδακτικές περιόδους το καθένα. Έτσι από την Α΄ Λυκείου αρχίζει η επιλογή μαθημάτων με τις Ομάδες Μαθημάτων Προσανατολισμού (ΟΜΠ). Η επιλογή ΟΜΠ δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να εμβαθύνουν σε 2 μαθήματα που τους ενδιαφέρουν³⁰¹:

- α) η 1^η Ομάδα Μαθημάτων Προσανατολισμού (1^η ΟΜΠ) περιλαμβάνει τα μαθήματα προσανατολισμού Αρχαία Ελληνικά/Αρχαιογνωσία και Ιστορία. Η ομάδα αυτή μαθημάτων οδηγεί στην Κατεύθυνση Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, στην Κατεύθυνση Ξένων Γλωσσών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και στην Κατεύθυνση Καλών Τεχνών,
- β) η 2^η Ομάδα Μαθημάτων Προσανατολισμού (2^η ΟΜΠ) περιλαμβάνει τα μαθήματα προσανατολισμού Μαθηματικά και Φυσική. Η ομάδα αυτή οδηγεί στην Κατεύθυνση Θετικών Επιστημών-Βιοεπιστημών-Πληροφορικής-Τεχνολογίας και στην Κατεύθυνση Καλών Τεχνών,
- γ) η 3^η Ομάδα Μαθημάτων Προσανατολισμού (3^η ΟΜΠ) περιλαμβάνει τα μαθήματα προσανατολισμού Μαθηματικά και Οικονομικά. Η ομάδα αυτή οδηγεί στην Κατεύθυνση Οικονομικών Επιστημών και στην Κατεύθυνση Καλών Τεχνών,
- δ) η 4^η Ομάδα Μαθημάτων Προσανατολισμού (4^η ΟΜΠ) περιλαμβάνει τα μαθήματα προσανατολισμού Οικονομικά και Αγγλικά. Η ομάδα αυτή οδηγεί στην Κατεύθυνση Υπηρεσιών και στην Κατεύθυνση Καλών Τεχνών.

Στη Β΄ Λυκείου οι μαθητές επιλέγουν μία από τις 6 κατευθύνσεις: 1. Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, 2. Ξένων Γλωσσών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, 3. Θετικών Επιστημών-Βιοεπιστημών – Πληροφορικής – Τεχνολογίας, 4. Οικονομικών Επιστημών, 5. Εμπορίου και Υπηρεσιών, 6. Καλών Τεχνών. Στην κάθε Κατεύθυνση διδάσκονται τέσσερα (4) μαθήματα προσανατολισμού. Τα εξεταζόμενα μαθήματα για όλες τις Κατευθύνσεις της Β΄ τάξης είναι τα εξής πέντε (5): τα Νέα Ελληνικά και τα τέσσερα (4) μαθήματα της Κατεύθυνσης.

Συγκεκριμένα τα εξεταζόμενα μαθήματα είναι για την :

1η Κατεύθυνση: Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Αρχαία Ελληνικά/ Αρχαιογνωσία, Ιστορία, Λατινικά
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Λογοτεχνία, Λογική - Φιλοσοφία, Αγγλικά ή Γαλλικά ή άλλη Ξένη Γλώσσα

2η Κατεύθυνση: Ξένων Γλωσσών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

³⁰¹ <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/a-lykeiou> (11/4/2021)

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Αγγλικά, Ιστορία
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Λατινικά, Γαλλικά, Άλλη Ξένη Γλώσσα, Αρχαία Ελληνικά, Οικονομικά

3η Κατεύθυνση: Θετικών Επιστημών – Βιοεπιστημών – Πληροφορικής – Τεχνολογίας

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Μαθηματικά, Φυσική
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Χημεία, Βιολογία, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Δίκτυα, Πληροφορική, Σχεδιασμός και Τεχνολογία, Ελεύθερο Προοπτικό Σχέδιο, Τεχνικό Αρχιτεκτονικό Σχέδιο, Γραφικές Τέχνες

4η Κατεύθυνση: Οικονομικών Επιστημών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Οικονομικά, Μαθηματικά, Λογιστική
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, Πληροφορική, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Εμπορικά – Marketing

5η Κατεύθυνση: Εμπορίου και Υπηρεσιών

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Οικονομικά, Αγγλικά
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Λογιστική, Εμπορικά – Marketing, Εφαρμογές Πληροφορικής, Βιολογία, Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Οικιακή Οικονομία, Σχεδιασμός και Τεχνολογία

6η Κατεύθυνση: Καλών Τεχνών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Θέματα Τέχνης, Θέατρο, Ιστορία
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Εικαστικές Εφαρμογές, Ελεύθερο Προοπτικό Σχέδιο, Μουσική, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Φωτογραφία

Πηγή ανωτέρω πίνακα: <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/b-lykeiou>

Στη Γ΄ Λυκείου οι μαθητές συνεχίζουν την Κατεύθυνση την οποία έχουν επιλέξει στη Β΄ Λυκείου. Τα εξεταζόμενα μαθήματα για όλες τις Κατευθύνσεις της Γ΄ τάξης είναι τα εξής πέντε (5): τα Νέα Ελληνικά και τα τέσσερα (4) μαθήματα της Κατεύθυνσης (τα 3 ή 2 υποχρεωτικά και το 1 ή 2 επιλεγόμενα, ανάλογα με την Κατεύθυνση).

Συγκεκριμένα τα εξεταζόμενα μαθήματα είναι για την :

1η Κατεύθυνση: Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Αρχαία Ελληνικά / Αρχαιογνωσία, Ιστορία, Λατινικά
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Λογοτεχνία, Λογική - Φιλοσοφία, Αγγλικά ή Γαλλικά ή άλλη Ξένη Γλώσσα

2η Κατεύθυνση: Ξένων Γλωσσών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Αγγλικά, Ιστορία
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Λατινικά, Γαλλικά, Άλλη Ξένη Γλώσσα, Αρχαία Ελληνικά, Οικονομικά

3η Κατεύθυνση: Θετικών Επιστημών – Βιοεπιστημών – Πληροφορικής – Τεχνολογίας

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Μαθηματικά, Φυσική
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Χημεία, Βιολογία, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Δίκτυα, Πληροφορική, Σχεδιασμός και Τεχνολογία, Ελεύθερο Προοπτικό Σχέδιο, Τεχνικό Αρχιτεκτονικό Σχέδιο, Γραφικές Τέχνες

4η Κατεύθυνση: Οικονομικών Επιστημών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Οικονομικά, Μαθηματικά, Λογιστική
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, Πληροφορική, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Εμπορικά - Marketing

5η Κατεύθυνση: Εμπορίου και Υπηρεσιών

- Νέα Ελληνικά
- τα δύο (2) υποχρεωτικά: Οικονομικά, Αγγλικά
- δύο (2) από τα επιλεγόμενα: Λογιστική, Εμπορικά – Marketing, Εφαρμογές Πληροφορικής, Βιολογία, Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Οικιακή Οικονομία, Σχεδιασμός και Τεχνολογία

6η Κατεύθυνση: Καλών Τεχνών

- Νέα Ελληνικά
- τα τρία (3) υποχρεωτικά: Θέματα Τέχνης, Θέατρο, Ιστορία
- ένα (1) από τα επιλεγόμενα: Εικαστικές Εφαρμογές, Ελεύθερο Προοπτικό Σχέδιο, Μουσική, Αγγλικά ή Γαλλικά ή Άλλη Ξένη Γλώσσα, Γραφιστικές Εφαρμογές

Πηγή ανωτέρω πίνακα: <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/g-lykeiou>

Οι τελικές εξετάσεις για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Λυκείου ρυθμίζονται εσωτερικά από το κάθε σχολείο. Το πρόγραμμα σπουδών που θα εξεταστούν οι μαθητές καθορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας. Οι καθηγητές του σχολείου είναι υπεύθυνοι για τα θέματα των εξετάσεων και τη βαθμολόγηση των γραπτών.

Οι εξετάσεις στην Γ΄ Λυκείου καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας για όλους τους μαθητές και ονομάζονται «Παγκύπριες Εξετάσεις». Οι Παγκύπριες Εξετάσεις λειτουργούν τόσο ως τελικές σχολικές εξετάσεις, όσο και ως εισαγωγικές εξετάσεις για τα δημόσια ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου και της Ελλάδας.

Στους μαθητές που ολοκληρώνουν με επιτυχία την τάξη Α΄ ή την τάξη Β΄ του Λυκείου απονέμεται πιστοποιητικό που είναι η μόνη απαίτηση εγγραφής στην επόμενη τάξη. Οι βαθμοί που λαμβάνονται από τον μαθητή αναγράφονται στο πιστοποιητικό.

Στους μαθητές, μετά την ολοκλήρωση της Γ΄ Τάξης Λυκείου, απονέμεται το Απολυτήριο Λυκείου. Οι απαιτήσεις για το Απολυτήριο, είναι οι εξής:

- α) ο μαθητής να επιτυγχάνει βαθμό τουλάχιστον 10 σε όλα τα μαθήματα,
- β) εάν ο μαθητής έχει αποτύχει σε ένα μάθημα που δεν έχει τελική εξέταση, πρέπει να επιτύχει μέσο όρο βαθμολογίας 10,
- γ) εάν ο μαθητής έχει αποτύχει σε ένα μάθημα στο οποίο λαμβάνει τελική εξέταση, με βαθμό όχι μικρότερο από 8, πρέπει να επιτύχει μέση βαθμολογία 12 σε όλα τα μαθήματα που έχουν τελική εξέταση.

Το Απολυτήριο Λυκείου επιτρέπει στους αποφοίτους είτε να συνεχίσουν περαιτέρω σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είτε να εισέλθουν στην αγορά εργασίας.

4. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο στοχεύει στην ικανοποίηση των τοπικών αναγκών για ανώτερη εκπαίδευση, καθώς και στην καθιέρωση της Κύπρου ως Περιφερειακού Εκπαιδευτικού και Ερευνητικού Κέντρου, το οποίο θα αποτελεί ελκυστικό προορισμό για διεθνείς ακαδημαϊκούς και φοιτητές³⁰². Στην Κύπρο λειτουργούν δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης, σε πανεπιστημιακό και μη πανεπιστημιακό επίπεδο.

Τα πανεπιστήμια είναι αφιερωμένα στην προώθηση της έρευνας, καθώς και στην ενίσχυση της κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης της Κύπρου. Τα τρία κρατικά πανεπιστήμια είναι το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το 2005 με νόμο που ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κύπρου³⁰³ επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών Πανεπιστημίων στην Κύπρο. Ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο-Κύπρος, το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, το Πανεπιστήμιο Frederick-Κύπρου, Πανεπιστήμιο Νεάπολις-Πάφος και το UCLan-Κύπρος (University of Central Lancashire – Cyprus).

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο προσφέρεται επίσης από δημόσιες σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καμία από τις οποίες δεν έχει καθεστώς πανεπιστημίου. Τα μη πανεπιστημιακά δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργούν υπό τον έλεγχο άλλων υπουργείων. Τα προγράμματα σπουδών τους έχουν διάρκεια ενός έως τριών ακαδημαϊκών ετών. Οι δημόσιες σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν στην Κύπρο είναι: το Κυπριακό Δασικό Κολλέγιο (υπό το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος), το Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου (υπό το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων), το Μεσογειακό Ινστιτούτο Διαχείρισης (υπό το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων), η Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου (υπό το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης)³⁰⁴. Αρμόδια Αρχή για την αξιολόγηση-πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών τους είναι ο Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης.

³⁰² <http://www.highereducation.ac.cy/gr/> (12/4/2021)

³⁰³ Νόμος 109 (I)/2005

³⁰⁴ http://www.moec.gov.cy/odigos-ekpaidefsis/documents/greek_odigos_ipodoxis.pdf (12/4/2021)

4.1 Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διενεργούνται οι Παγκύπριες Εξετάσεις που πραγματοποιούνται στα τέλη Μαΐου με αρχές Ιουνίου. Σκοπός των Παγκύπριων Εξετάσεων είναι:

α) η χορήγηση Απολυτηρίου σε τελειόφοιτους μαθητές λυκειακού κύκλου δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
 β) η χορήγηση των Βαθμών Πρόσβασης/Κατάταξης για τα δημόσια Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) της Κύπρου και του Γενικού Βαθμού Κατάταξης για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) της Ελλάδας, βάσει των οποίων γίνεται η κατανομή των θέσεων που παραχωρούνται από τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) της Κύπρου και της Ελλάδας. Σημειώνεται ότι οι Βαθμοί Πρόσβασης/Κατάταξης και ο Γενικός Βαθμός Κατάταξης ισχύουν μόνο για τη χρονιά που διεξάγονται οι Παγκύπριες Εξετάσεις.

Επισημαίνεται ότι από το έτος 2022 οι Παγκύπριες Εξετάσεις θα διαχωριστούν σε Παγκύπριες Εξετάσεις Απόλυσης και Παγκύπριες Εξετάσεις Πρόσβασης. Οι Παγκύπριες Εξετάσεις Απόλυσης θα στοχεύουν στην απόκτηση Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Κυπριακή Δημοκρατία, ενώ οι Παγκύπριες Εξετάσεις Πρόσβασης στην κατάταξη των υποψηφίων και στην κατανομή τους στις προσφερόμενες θέσεις από τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) Κύπρου και Ελλάδας³⁰⁵.

Η κατανομή των θέσεων για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Κύπρου γίνεται με βάση τα αποτελέσματα των Παγκυπρίων Εξετάσεων³⁰⁶. Οι υποψήφιοι τοποθετούνται στη σειρά με κριτήριο τον Βαθμό Κατάταξης που συγκέντρωσε ο καθένας. Ακολουθεί η πρώτη κατανομή και η προσφορά θέσεων αρχίζοντας από τον πρώτο στη σειρά επιτυχίας. Με βάση τη δήλωση προτίμησης ικανοποιείται η καλύτερη, στη σειρά, προτίμηση των υποψηφίων. Ολοκληρώνεται έτσι η πρώτη κατανομή των υποψηφίων στις διαθέσιμες θέσεις των ΑΑΕΙ της Κύπρου. Θεωρείται ότι ο υποψήφιος αποδέχεται τη θέση, εκτός εάν με γραπτή δήλωσή του προς την Υπηρεσία Εξετάσεων, δηλώσει ότι δεν ενδιαφέρεται για τη θέση ή ότι ενδιαφέρεται να συμμετάσχει σε ενδεχόμενη δεύτερη κατανομή. Μετά την υποβολή των δηλώσεων εκ μέρους των υποψηφίων και την τυχόν ύπαρξη κενών θέσεων στα ΑΑΕΙ της Κύπρου, η αρμόδια αρχή αποφασίζει, αν θα γίνει δεύτερη κατανομή των θέσεων.

Οι Κύπριοι υποψήφιοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση διεκδίκησης θέσης για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας με τον Γενικό Βαθμό Κατάταξης, τον οποίο εξασφάλισαν από τις Παγκύπριες Εξετάσεις. Ακόμη και αν κάποιος υποψήφιος επιθυμεί να διεκδικήσει θέση μόνο στην Ελλάδα, θα πρέπει να υποβάλει αίτηση και να συμμετάσχει στις Παγκύπριες Εξετάσεις³⁰⁷.

Δικαίωμα συμμετοχής στις Παγκύπριες Εξετάσεις έχουν:

1) οι Κύπριοι υπήκοοι ή όσοι έχουν έναν από τους δύο γονείς τους Κυπριακής καταγωγής και οι οποίοι είναι:

α) μαθητές της τελευταίας τάξης ή απόφοιτοι λυκειακού κύκλου δημόσιων σχολείων ή ιδιωτικών σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης ή της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας, που λειτουργεί με βάση τους περί Αγγλικής Σχολής (Διοίκηση και Έλεγχος) Νόμους και των εκάστοτε τροποποιήσεών τους,

³⁰⁵ <http://www.moec.gov.cy/ysea/ekdoseis.html> (9/4/2021)

³⁰⁶ <http://www.moec.gov.cy/ypexams/cy-index.html> (12/4/2021)

³⁰⁷ <http://www.moec.gov.cy/ypexams/gr-index.html> (12/4/2021)

β) μαθητές της τελευταίας τάξης ή απόφοιτοι σχολείου ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λυκειακού επιπέδου, που λειτουργεί νόμιμα σε ξένη χώρα, με την προϋπόθεση ότι προσκομίζουν πιστοποιητικό της αρμόδιας εκπαιδευτικής ή διπλωματικής αρχής της χώρας αυτής, που να βεβαιώνει ότι το συγκεκριμένο απολυτήριο που κατέχει ή πρόκειται να αποκτήσει ο υποψήφιος, του δίνει το δικαίωμα εισαγωγής στα αντίστοιχα ιδρύματα Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας αυτής, και

2) Κοινοτικοί υπήκοοι και υπήκοοι τρίτων χωρών που φοιτούν στην τελευταία τάξη ή είναι απόφοιτοι σχολείου λυκειακού κύκλου Μέσης Εκπαίδευσης.

Δεν έχουν δικαίωμα διεκδίκησης θέσης υποψήφιοι που έχουν ελληνική υπηκοότητα, απόφοιτοι ή τελειόφοιτοι των σχολείων που αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι υποψήφιοι ελληνικής καταγωγής διεκδικούν θέση με την κατηγορία των Ελλήνων Ομογενών³⁰⁸.

Η κατανομή των θέσεων στα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) της Ελλάδας για τους αποφοίτους κυπριακών σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, οι οποίοι σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία εμπίπτουν στην κατηγορία Αλλοδαπών - Αλλογενών³⁰⁹ (Αποφοίτων Λυκείων ή αντίστοιχων σχολείων Κρατών-Μελών της Ε.Ε.), γίνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας, με βάση τα αποτελέσματα των Παγκύπριων Εξετάσεων³¹⁰.

Οι υποψήφιοι καταβάλλουν τέλη, για να λάβουν μέρος στις Παγκύπριες Εξετάσεις. Εξαιρούνται οι υποψήφιοι που λαμβάνουν μέρος στις Παγκύπριες Εξετάσεις μόνο για σκοπούς απόλυσης, οι οποίοι δηλώνουν στην αίτηση τα μαθήματα εξέτασής τους, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς περί λειτουργίας των δημόσιων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης και δεν καταβάλλουν οποιοδήποτε χρηματικό ποσό. Το ύψος των τελών για κάθε μάθημα καθορίζεται από την αρμόδια αρχή και αναγράφεται στον Οδηγό Εξετάσεων³¹¹. Τα τέλη καταβάλλονται με την υποβολή της αίτησης και δεν επιστρέφονται στους υποψηφίους σε περίπτωση απόσυρσης και μη επαναυποβολής³¹².

Για το έτος 2021, οι υποψήφιοι καταβάλλουν τέλη, για να λάβουν μέρος στις Παγκύπριες Εξετάσεις με σκοπό την πρόσβαση στα ΑΑΕΙ της Κύπρου και της Ελλάδας, €25.00 για κάθε εξεταζόμενο μάθημα πρόσβασης. Για την εξέταση της πρακτικής δοκιμασίας το τέλος εξέτασης ανέρχεται στα €50.00.

Με τη συμπλήρωση της αίτησης συμμετοχής στις Παγκύπριες Εξετάσεις ο ενδιαφερόμενος υποψήφιος δηλώνει τα εξεταζόμενα μαθήματα ανά Πλαίσιο Πρόσβασης, που του επιτρέπουν την πρόσβαση στα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών (Τμήματα/Σχολές) των Ανώτερων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Κύπρου και της Ελλάδας. Οι υποψήφιοι, αφού εντοπίσουν τις Σχολές/Τμήματα που τους ενδιαφέρουν και τα Πλαίσια Πρόσβασης τα οποία

³⁰⁸ <http://www.moec.gov.cy/ypexams/gr-index.html> (12/4/2021)

³⁰⁹ Σύμφωνα με τις οδηγίες του υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας, για το έτος 2020, στην κατηγορία Αλλοδαπών-Αλλογενών υπάγονται οι απόφοιτοι Λυκείων ή αντίστοιχων σχολείων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους οποίους συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ο ένας τουλάχιστον από τους γονείς των υποψηφίων δεν έχει την ελληνική καταγωγή, β) έχουν παρακολουθήσει με πλήρη φοίτηση τις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου ή αντίστοιχων σχολείων σε χώρα της αλλοδαπής. Ειδικότερα στην κατηγορία αυτή υπάγονται και οι υποψήφιοι απόφοιτοι των Λυκείων της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίοι έχουν συμμετοχή στις Παγκύπριες Εξετάσεις και κατέχουν βεβαίωση πρόσβασης του τρέχοντος έτους.

³¹⁰ Επίσης οι τελειόφοιτοι και απόφοιτοι κυπριακών σχολείων ελληνικής καταγωγής, οι οποίοι δεν εντάσσονται στην κατηγορία Αλλοδαπών-Αλλογενών, εισάγονται στα ελληνικά ΑΑΕΙ με ξεχωριστές διαδικασίες, οι οποίες αποφασίζονται και ανακοινώνονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας.

³¹¹ Ο Οδηγός εξετάσεων είναι το έντυπο που εκδίδει κάθε χρόνο η αρμόδια αρχή.

³¹² Νόμος 22 (Ι)/2006.

αντιστοιχούν στις Σχολές αυτές, όπως ανακοινώνονται κάθε χρόνο στον Οδηγό Εξετάσεων, αποφασίζουν τα εξεταζόμενα μαθήματα ανά Πλαίσιο Πρόσβασης. Οι υποψήφιοι δηλώνουν τα μαθήματα πρόσβασης και τις ειδικές εξετάσεις στα οποία επιθυμούν να εξεταστούν για κάθε Πλαίσιο Πρόσβασης που επιλέγουν. Οι υποψήφιοι μπορούν να επιλέξουν, όσα Πλαίσια Πρόσβασης τούς επιτρέπουν τα μαθήματα στα οποία επιλέγουν να εξεταστούν.

Οι υποψήφιοι μπορούν να επιλέξουν μαθήματα πρόσβασης ανεξαρτήτως των μαθημάτων κατεύθυνσης που διδάσκονται ή είχαν διδαχθεί στο σχολείο τους. Για αυτό και από μόνοι τους θα πρέπει να έχουν προβεί στην κατάλληλη προετοιμασία. Ο συνολικός αριθμός των επιλεγόμενων μαθημάτων πρόσβασης είναι μέχρι επτά (7). Επιπρόσθετα μπορούν να επιλέξουν και τις ειδικές εξετάσεις (Πρακτική Δοκιμασία, Μουσικές Σπουδές, Μουσική Εκτέλεση και Ερμηνεία).

Επίσης με τη συμπλήρωση της αίτησης συμμετοχής στις Παγκύπριες Εξετάσεις ο υποψήφιος, με βάση τα επιλεγόμενα Πλαίσια Πρόσβασης, δηλώνει και τη σειρά προτίμησής του για τα προγράμματα σπουδών (Σχολές/Τμήματα) των Ανώτερων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Κύπρου στα οποία επιθυμεί εισαγωγή. Η δήλωση της σειράς προτίμησης για τα προγράμματα σπουδών (Σχολές/Τμήματα) των Ανώτερων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Ελλάδας θα γίνει κατά την υποβολή αίτησης για διεκδίκηση θέσης στα ΑΑΕΙ Ελλάδας, μετά την ανακοίνωση του Γενικού Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης. Οι Σχολές/Τμήματα των ΑΑΕΙ της Ελλάδας περιλαμβάνονται σε τέσσερα (4) Επιστημονικά Πεδία. Οι υποψήφιοι, κατά την υποβολή της δήλωσης προτίμησης τους, μπορούν να επιλέξουν Σχολές/Τμήματα των ΑΑΕΙ Ελλάδας από ένα (1) μόνο Επιστημονικό Πεδίο, με βάση τα μαθήματα στα οποία έχουν εξεταστεί στις Παγκύπριες Εξετάσεις και τα Πλαίσια Πρόσβασης που έχουν δηλώσει³¹³.

4.2.Υπολογισμός του βαθμού πρόσβασης/κατάταξης ανά πλαίσιο πρόσβασης για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η κατάταξη των υποψηφίων στα προγράμματα σπουδών (Τμήματα/Σχολές) των Ανώτερων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΑΕΙ) γίνεται με βάση τον Βαθμό Πρόσβασης/Κατάταξης κατά Πλαίσιο Πρόσβασης για τα ΑΑΕΙ της Κύπρου ή με βάση τον Γενικό Βαθμό Πρόσβασης/Κατάταξης για τα ΑΑΕΙ της Ελλάδας.

Ο τελικός βαθμός του γραπτού κάθε εξεταζόμενου, μόνο για σκοπούς έκδοσης του Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης κατά Πλαίσιο Πρόσβασης για τα ΑΑΕΙ της Κύπρου ή για σκοπούς έκδοσης του Γενικού Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης για τα ΑΑΕΙ της Ελλάδας, υπόκειται σε στατιστική επεξεργασία από την Υπηρεσία Εξετάσεων, σύμφωνα με τις οδηγίες της αρμόδιας αρχής.

Οι Βαθμοί Πρόσβασης/Κατάταξης ανά Πλαίσιο για τα ΑΑΕΙ Κύπρου και ο Γενικός Βαθμός Πρόσβασης/Κατάταξης για τα ΑΑΕΙ Ελλάδας κυμαίνονται σε ένα εύρος μεταξύ 8 και 20, στην κλίμακα 1 έως 20.

Για τα ΑΑΕΙ της Κύπρου υπολογίζεται ένας (1) Βαθμός Πρόσβασης/Κατάταξης για κάθε επιλεγόμενο Πλαίσιο Πρόσβασης, και προκύπτει από τον μέσο όρο των επεξεργασμένων βαθμολογιών των μαθημάτων, στα οποία εξετάστηκε ο υποψήφιος για το συγκεκριμένο πλαίσιο, σύμφωνα με τη μέθοδο της στατιστικής επεξεργασίας που ανακοινώνεται στον Οδηγό

³¹³ http://archeia.moec.gov.cy/mc/357/odigos_exetaseon_tomos_a_2021.pdf (12/4/2021)

Παγκύπριων Εξετάσεων. Στον υπολογισμό του Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης ανά Πλαίσιο Πρόσβασης, συμπεριλαμβάνονται όλα τα μαθήματα του συγκεκριμένου Πλαισίου Πρόσβασης.

Για τα ΑΑΕΙ της Ελλάδας, υπολογίζεται ένας (1) Γενικός Βαθμός Πρόσβασης/Κατάταξης, που προκύπτει από τον μέσο όρο των επεξεργασμένων βαθμολογιών των μαθημάτων στα οποία εξετάστηκε ο υποψήφιος του επιλεγμένου Πλαισίου Πρόσβασης, σύμφωνα με τη μέθοδο της στατιστικής επεξεργασίας που ανακοινώνεται στον Οδηγό Παγκύπριων Εξετάσεων. Τα μαθήματα των Πλαισίων Πρόσβασης που έχουν μόνο σχολές των ΑΑΕΙ Κύπρου ή/και των Στρατιωτικών Σχολών, δεν συμμετέχουν στον υπολογισμό του Γενικού Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης για τα ΑΑΕΙ της Ελλάδας.

4.3.Διοργάνωση των Παγκύπριων Εξετάσεων

Η Υπηρεσία Εξετάσεων της Διεύθυνσης Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας έχει ως αντικείμενο ενασχόλησης την οργάνωση και τη διεξαγωγή των Παγκύπριων Εξετάσεων και την κατανομή των θέσεων στα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΑΕΙ) της Κύπρου. Στόχος της Υπηρεσίας Εξετάσεων είναι η διασφάλιση της εγκυρότητας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των Παγκύπριων Εξετάσεων³¹⁴.

Για τη λεπτομερή ενημέρωση των υποψηφίων σχετικά με τις Παγκύπριες Εξετάσεις η αρμόδια αρχή εκδίδει κάθε χρόνο Οδηγό Εξετάσεων, που περιέχει τις γενικές οδηγίες προς τους υποψηφίους, τον διαχωρισμό των τμημάτων ΑΑΕΙ σε επιστημονικά πεδία, τα εξεταζόμενα μαθήματα κατά επιστημονικό πεδίο, την εξεταστέα ύλη για κάθε μάθημα, δειγματικά δοκίμια ή και δοκίμια από προηγούμενες Εξετάσεις, πρόγραμμα και ημερομηνίες εξετάσεων για κάθε μάθημα, τα τέλη για κάθε εξεταζόμενο μάθημα στις Παγκύπριες Εξετάσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες και διαδικασίες κρίνονται αναγκαίες από την αρμόδια αρχή³¹⁵.

Η εξεταστέα ύλη για κάθε μάθημα καθορίζεται από την αρμόδια αρχή, μετά από διαβούλευση με τους κατά ειδικότητα συνδέσμους των εκπαιδευτικών και δημοσιεύεται στον Οδηγό Εξετάσεων. Τα θέματα εξέτασης στα μαθήματα πρόσβασης βασίζονται στην εξεταστέα ύλη και καθορίζονται από τις οικείες επιτροπές θεματοθετών, που συγκροτούνται με απόφαση της αρμόδιας αρχής. Οι επιτροπές θεματοθετών μπορούν να αποτελούνται από: (α) επιθεωρητές, διευθυντές, βοηθούς διευθυντές, έμπειρους καθηγητές/εκπαιδευτές δημόσιων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, και (β) μέλη του διδακτικού προσωπικού των ΑΑΕΙ της Κύπρου.

Επίσης οι επιτροπές θεματοθετών ετοιμάζουν τις γραπτές οδηγίες για την ομοιόμορφη και αντικειμενική βαθμολόγηση των γραπτών και συμβάλλουν στην κατάλληλη καθοδήγηση των βαθμολογητών. Ο Πρόεδρος της επιτροπής θεματοθετών ορίζεται από την αρμόδια αρχή.

³¹⁴ [Υπηρεσία Εξετάσεων \(moec.gov.cy\)](http://moec.gov.cy) (12/4/2021)

³¹⁵ Νόμος 22(Ι)/2006.

5. Συμπεράσματα

1. Στην Κύπρο η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται σε γενική εκπαίδευση και τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.
2. Η δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση προσφέρεται σε δύο τριετείς κύκλους, το Γυμνάσιο και το Λύκειο.
3. Από την Α΄ Τάξη Λυκείου αρχίζει για τους μαθητές η επιλογή μαθημάτων από 4 Ομάδες Μαθημάτων Προσανατολισμού.
4. Στην Γ΄ Τάξη Λυκείου διενεργούνται οι «Παγκύπριες Εξετάσεις», που λειτουργούν τόσο ως τελικές σχολικές εξετάσεις (χορήγηση Απολυτηρίου Λυκείου) όσο και ως εισαγωγικές εξετάσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (χορήγηση Βαθμού Πρόσβασης/Κατάταξης).
5. Οι Κύπριοι υποψήφιοι μπορούν να υποβάλλουν αίτηση διεκδίκησης θέσης για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας με τον Γενικό Βαθμό Κατάταξης που εξασφάλισαν από τις Παγκύπριες Εξετάσεις.
6. Η κατανομή των θέσεων στα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας για τους αποφοίτους κυπριακών σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, οι οποίοι εμπίπτουν στην κατηγορία Αλλοδαπών – Αλλογενών, γίνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Φινλανδία

Ανώτερη Β/θμια

Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Φινλανδία δεν υπάρχουν έτη αλλά κύκλοι σπουδών και το πρόγραμμα σπουδών της ανώτερης Β/θμιας εκπαίδευσης μπορεί να ολοκληρωθεί σε 2-4 έτη. Συνήθως όμως η ανώτερη Β/θμια διαρκεί τρία (3) χρόνια (ηλικία 16-19). Διακρίνεται σε γενική και σε τεχνική/ επαγγελματική και οι απόφοιτοι και των δύο (2) ειδών εκπαίδευσης έχουν πρόσβαση στην Γ/θμια εκπαίδευση.

Εθνικές Εξετάσεις

Οι Εθνικές Εξετάσεις (εισαγωγικές για το Πανεπιστήμιο) έχουν μακρά ιστορία στην Φινλανδία. Οι πρώτες σε εθνικό επίπεδο εξετάσεις έγιναν το 1852 και αφορούσαν την εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι. Οι υποψήφιοι για να λάβουν μέρος στις εξετάσεις έπρεπε να αποδείξουν την εγκύκλιο παιδεία τους και τη γνώση Λατινικών.

Σήμερα, ο σκοπός της εξέτασης είναι να διαπιστωθεί εάν οι μαθητές έχουν αφομοιώσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται από το πρόγραμμα σπουδών της ανώτερης Β/θμιας (Λύκειο) και το κατά πόσο έχουν φθάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο, σύμφωνα με τους στόχους του εν λόγω σχολείου. Επιτυγχάνοντας κάποιος στις Εθνικές Εξετάσεις παίρνει το εισιτήριο για τη συνέχεια των σπουδών του στο Πανεπιστήμιο. Οι εξετάσεις αυτές είναι ενταγμένες στην ανώτερη Β/θμια εκπαίδευση (Λύκειο).

Για τη διεξαγωγή και την ανεμπόδιστη περάτωση των Εξετάσεων υπεύθυνη είναι η *Εθνική Επιτροπή Εξετάσεων*. Το Διοικητικό Συμβούλιό της εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το περιεχόμενο, τις ρυθμίσεις και την αξιολόγηση των tests. Το Υπουργείο Παιδείας διορίζει τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και των μελών της (περίπου σαράντα σε αριθμό) μετά από υπόδειξη των πανεπιστημίων, των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας. Τα μέλη της Επιτροπής προέρχονται από ειδικότητες που καλύπτουν όλα τα γνωστικά αντικείμενα των Εξετάσεων.

Οι εισαγωγικές εξετάσεις πραγματοποιούνται δύο φορές το χρόνο, την άνοιξη και το φθινόπωρο, σε όλα τα φινλανδικά σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ταυτόχρονα σε εθνικό επίπεδο. Οι υποψήφιοι μπορούν να ολοκληρώσουν τις Εξετάσεις τους δίνοντας όλα τα μαθήματα σε μια εξεταστική περίοδο ή και να μοιράσουν τα μαθήματα σε τρεις εξεταστικές περιόδους (το ανώτερο). Το ίδιο ισχύει και για την επανάληψη εξέτασης μαθήματος/μαθημάτων. Αυτή δε μπορεί να ξεπεράσει τις τρεις φορές, είτε γίνεται για λόγους αποτυχίας, είτε για λόγους βελτίωσης της βαθμολογίας.

Τα υποχρεωτικά και προαιρετικά εξεταζόμενα μαθήματα

Τα εξεταζόμενα μαθήματα στο σύνολό τους είναι τέσσερα. Από αυτά, η εξέταση του υποψηφίου στην εθνική γλώσσα (φινλανδική) είναι υποχρεωτική.

Στη συνέχεια ο υποψήφιος επιλέγει τρία ακόμα υποχρεωτικά μαθήματα μεταξύ των ακόλουθων τεσσάρων:

- δεύτερη εθνική γλώσσα (σουηδική),
- ξένη γλώσσα,
- μαθηματικά, και
- εξετάσεις σε ένα ευρύ φάσμα γνώσεων είτε των θετικών επιστημών (φυσική, χημεία, βιολογία), είτε των ανθρωπιστικών επιστημών (φιλοσοφία, θεολογία, κοινωνιολογία κ.α).
- προαιρετικά ο υποψήφιος μπορεί να εξεταστεί σε ένα ή και περισσότερα μαθήματα επιλογής, ανάλογα με τις απαιτήσεις του Ιδρύματος και του Τμήματος στο οποίο επιθυμεί να εισαχθεί.

Τα διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας των εξετάσεων

Οι εξετάσεις διοργανώνονται σε δύο διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας στα Μαθηματικά, τη δεύτερη εθνική γλώσσα και τη ξένη γλώσσα. Ο υποψήφιος πρέπει να εξεταστεί σε ένα τουλάχιστον από τα παραπάνω τρία υποχρεωτικά μαθήματα σε επίπεδο προηγμένο.

Περίγραμμα Εξεταζόμενων μαθημάτων

(Μητρική) Γλώσσα: Η εξέταση στη μητρική γλώσσα γίνεται στα είτε στα φινλανδικά, είτε στα σουηδικά. Στο τεστ περιλαμβάνεται και η γλωσσική διάλεκτος Saami³¹⁶. Στα φινλανδικά και σουηδικά η εξέταση του υποψηφίου εστιάζει στο γενικό επίπεδο της εκπαίδευσης του υποψηφίου, την ανάπτυξη της σκέψης, της γλωσσικής έκφρασης και συνοχής. Στη γλώσσα Σαάμι περιλαμβάνεται ένα μόνο τεστ που αφορά στην κατανόηση δοκιμίου.

Δεύτερη εθνική γλώσσα: Ανάλογα με το ποια γλώσσα είναι η μητρική του, ο εξεταζόμενος μπορεί να διαγωνιστεί σε δεύτερη εθνική γλώσσα (φινλανδικά ή σουηδικά). Το σύνθημα είναι η εξέταση μητρικής γλώσσας στα φινλανδικά και δεύτερης εθνικής γλώσσας στα σουηδικά.

Μαθηματικά: Ο μαθητής απαντά σε δέκα ερωτήματα. Μάλιστα έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιήσει υπολογιστές και πίνακες δεδομένων, που έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο ως βοηθητικά μέσα.

Ανθρωπιστικές και θετικές επιστήμες: Εδώ ο υποψήφιος καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα από μια δέσμη γνωστικών αντικειμένων που έχουν να κάνουν με την Ευαγγελική Λουθηρανική θρησκεία, την Ορθόδοξη θρησκεία, την Ηθική, τη Φιλοσοφία, την Ψυχολογία, την Ιστορία, την Κοινωνιολογία, τη Φυσική, τη Χημεία, τη Βιολογία, τη Γεωγραφία και τις σπουδές σε θέματα Υγείας. Οι εξετάσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν και ερωτήματα διαθεματικού χαρακτήρα³¹⁷.

Η εξεταστέα ταυτίζεται με τη διδακτέα ύλη. Όσον αφορά στα διδακτικά εγχειρίδια, αυτά είναι στην επιλογή των διδασκόντων του κάθε σχολείου.

³¹⁶ Οι Σαάμι (Λάπωνες) είναι αυτόχθον αρχαίος λαός που ζει στο βόρειο άκρο της [Σκανδιναβικής χερσονήσου](#) συμπεριλαμβανομένης και της [χερσονήσου Κόλα](#).

³¹⁷ <https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/english>.

Τα tests αρχικά βαθμολογούνται από διδάσκοντες της ανώτερης Β/θμιας και έπειτα από βαθμολογητές/μέλη της Επιτροπής Εξετάσεων.

Τίτλος σπουδών

Ο υποψήφιος που θα περάσει όλες τις υποχρεωτικές εξετάσεις λαμβάνει το Πιστοποιητικό Εξετάσεων - Πρόσβασης (Matriculation Exams Certificate). Το πιστοποιητικό δείχνει τις υποχρεωτικές και τις προαιρετικές εξετάσεις στις οποίες πέρασε, μαζί με τα επίπεδα και τους βαθμούς τους.

Πρόσβαση στην Γ/θμια

Η επιτυχής συμμετοχή στις εθνικές εξετάσεις δίνει στον Φινλανδό υποψήφιο το πιστοποιητικό πρόσβασης στην Γ/θμια.

Η πρόσβαση στην Γ/θμια όμως είναι εφικτή, ακόμη κι αν κάποιος δεν έχει περάσει στις τελικές Εθνικές Εξετάσεις, με τη διαφορά ότι αυτοί οι υποψήφιοι είναι επιλέξιμοι σε διαφορετικό ποσοστό.

Επίσης με πιστοποιητικό αποφοίτησης από επαγγελματική σχολή και εξετάσεις εισαγωγικές στο ίδιο το ίδρυμα Γ/θμιας μπορεί επίσης να επιτευχθεί η εισαγωγή στην Γ/θμια.

Συμπεράσματα

- Στη Φινλανδία δεν υπάρχουν έτη αλλά κύκλοι σπουδών και το πρόγραμμα σπουδών του Λυκείου μπορεί να ολοκληρωθεί σε 2-4 έτη. Συνήθως όμως η ανώτερη Β/θμια εκπαίδευση διαρκεί 3 έτη (ηλικία 16-19).
- Στη Φινλανδία είναι μακράιωνη (από το 1852) η ιστορία των Εθνικών Εξετάσεων μέσω των οποίων αποκτάται το Πιστοποιητικό πρόσβασης στην Γ/θμια, πράγμα που δείχνει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα που περιβάλλουν τον θεσμό.
- Οι Εθνικές Εξετάσεις πραγματοποιούνται δύο φορές το χρόνο (Άνοιξη και Φθινόπωρο) και οι μαθητές μπορούν να κατανείμουν τα μαθήματα στα οποία θα εξεταστούν σε 3 εξεταστικές περιόδους. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα επανεξέτασης σε περίπτωση αποτυχίας ή βελτίωσης βαθμολογίας. Αυτή η ρύθμιση, καθώς και η δυνατότητα επιλογής επιπέδου δυσκολίας των εξεταζόμενων μαθημάτων, αποφορτίζει τις Εξετάσεις από τον εξουθενωτικό και καθοριστικό χαρακτήρα τους, δίνοντας στους υποψηφίους πολλαπλές ευκαιρίες.

Η εισαγωγή στην Γ/θμια γίνεται κυρίως με την απόκτηση του Πιστοποιητικού πρόσβασης μέσω των Εθνικών Εξετάσεων, αλλά παρέχονται ευκαιρίες εισαγωγής και με άλλους τρόπους (ευελιξία).

Σουηδία

1. Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Σουηδίας περιλαμβάνεται σήμερα, σύμφωνα με τον ανεξάρτητο οργανισμό World Population Review³¹⁸, ανάμεσα στα δέκα καλύτερα στον κόσμο. Ωστόσο, κατά την τελευταία δεκαετία οι επιδόσεις των Σουηδών μαθητών σημείωσαν πτωτικές τάσεις στην αξιολόγηση από το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών (Programme for International Student Assessment ή PISA). Αν και οι αξιολογήσεις αυτού του τύπου επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στη μέτρηση των επιδόσεων των μαθητών στα Μαθηματικά και στις Φυσικές Επιστήμες, παραβλέποντας παράγοντες όπως η συνολική ανάπτυξη της προσωπικότητας και δημιουργικότητας των μαθητών, οι αρνητικές μετρήσεις κινητοποίησαν τις εκπαιδευτικές αρχές της χώρας, που προέβησαν στη λήψη μιας σειράς μέτρων για τη συνολική βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Σαν αποτέλεσμα των διορθωτικών αυτών παρεμβάσεων, κατά την τελευταία αξιολόγηση της PISA το 2018, οι επιδόσεις των Σουηδών μαθητών σημείωσαν άνοδο και τοποθετήθηκαν πάνω από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη)³¹⁹.

Το νέο Νομοθετικό Πλαίσιο για την Εκπαίδευση στη Σουηδία (*Skollagen*) ψηφίστηκε το 2011 και περιλαμβάνει μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων μεταξύ των οποίων προβλέπονται: α) νέα σχολικά προγράμματα με σαφέστερα προσδιορισμένους στόχους για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, β) υποχρεωτική εξωτερική αξιολόγηση με εθνικές εξετάσεις κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την επίβλεψη της προόδου των μαθητών, γ) νέα και αυξημένης δυσκολίας προαπαιτούμενα για την εισαγωγή στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δ) νέο σύστημα βαθμολόγησης από την 6^η τάξη φοίτησης και μετά, αντίστοιχο με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσσωρεύσης Πιστωτικών Μονάδων (European Credit Transfer and Accumulation System ή ECTS). Επιπλέον, από τον Δεκέμβριο του 2013, απαιτείται οι εκπαιδευτικοί να κατέχουν εξειδικευμένο, ανά εκπαιδευτική βαθμίδα, επαγγελματικό πιστοποιητικό, προκειμένου να εργαστούν ως μόνιμο προσωπικό στα σχολεία της Σουηδίας³²⁰.

Στη συνέχεια αυτής της μελέτης θα προχωρήσουμε σε μια συνοπτική παρουσίαση της δομής της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και της αξιολόγησης των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια και θα παρουσιάσουμε αναλυτικά τον τρόπο εισαγωγής στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

2. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Σουηδία είναι, στο σύνολό της δημόσια και δωρεάν και χρηματοδοτείται από το Κράτος και τους Δήμους. Βρίσκεται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας και του ανεξάρτητου οργανισμού της Σχολικής

³¹⁸ <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/education-rankings-by-country> (18/1/2021)

³¹⁹ <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=SWE&treshold=10&topic=PI> (18/1/2021)

³²⁰ <https://sweden.se/society/education-in-sweden/> (18/1/2021)

Επιθεώρησης (*Skolinspektionen*³²¹) που δημιουργήθηκε το 2008 με σκοπό την σταθερή επίβλεψη της λειτουργίας των σχολικών ιδρυμάτων και την διασφάλιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στην Σουηδία από το 1992 υπάρχουν -πέραν των δημόσιων σχολείων- τα ονομαζόμενα Ανεξάρτητα Σχολεία (*friskola*)³²² που είναι ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά λαβαίνουν κρατική χρηματοδότηση, όση και τα δημόσια σχολεία, για κάθε μαθητή που φοιτά σε αυτά. Οι μαθητές δεν πληρώνουν δίδακτρα, αλλά τα σχολεία μπορούν να δεχτούν ιδιωτικές δωρεές. Το πρόγραμμα μαθημάτων που διδάσκεται στα Ανεξάρτητα Σχολεία είναι εναρμονισμένο με το εθνικό πρόγραμμα σπουδών, όπως αυτό ορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας και τη Σχολική Επιθεώρηση. Ωστόσο, έχουν την δυνατότητα να εφαρμόσουν εναλλακτικές παιδαγωγικές μεθόδους, όπως η μοντεσοριανή ή μεθόδους προσαρμοσμένες σε παιδιά με ειδικές μαθησιακές ικανότητες, και τα τελευταία χρόνια γίνονται όλο και περισσότερο δημοφιλή. Το 2020 το 15% των μαθητών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και το 28% των μαθητών της ανώτερης δευτεροβάθμιας φοίτησαν σε Ανεξάρτητα Σχολεία.

Επιπλέον, προσαρμοσμένα προγράμματα σπουδών παρέχουν τα δημόσια σχολεία υποχρεωτικής εκπαίδευσης (*sameskolor*), τα οποία απευθύνονται στον αυτόχθονα πληθυσμό των Σάαμι που κατοικεί στα βόρεια της Σουηδίας.

2.1. Υποχρεωτική εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στη Σουηδία περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια -ενοποιημένες σε μια εκπαιδευτική βαθμίδα ενιαίας δομής δέκα τάξεων- και απευθύνεται σε παιδιά 6 έως και 16 ετών. Διακρίνεται σε τέσσερα επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο (*försköleklass*), που διαρκεί ένα χρόνο και είναι προσχολικό, εγγράφονται όλα τα παιδιά που έχουν συμπληρώσει το έκτο έτος της ηλικίας τους. Τα επόμενα τρία επίπεδα αποτελούν το *Grundskolan* και αναλυτικότερα διακρίνονται στο α) *κατώτερο επίπεδο (lågstadiet)*, που περιλαμβάνει την πρώτη, δεύτερη και τρίτη τάξη και απευθύνεται σε παιδιά 7 έως και 10 χρονών, β) *μέσο επίπεδο (mellanstadiet)* που περιλαμβάνει την τέταρτη, πέμπτη και έκτη τάξη και απευθύνεται σε παιδιά 10 έως και 13 χρονών και γ) *ανώτερο επίπεδο (högstadiet)* που περιλαμβάνει την έβδομη, όγδοη και ένατη τάξη και απευθύνεται σε παιδιά 13 έως και 16 χρονών. Αντιστοιχώντας το σουηδικό εκπαιδευτικό σύστημα με το ελληνικό παρατηρούμε ότι η πρώτη τάξη του ελληνικού Δημοτικού αντιστοιχεί με το σουηδικό νηπιαγωγείο και ότι η τελευταία τάξη της σουηδικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης αντιστοιχεί στην ελληνική πρώτη Λυκείου³²³.

Το πρόγραμμα μαθημάτων στο κατώτερο, μέσο και ανώτερο επίπεδο περιλαμβάνει 16 υποχρεωτικά μαθήματα: Σουηδική γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική Αγωγή, Αγγλική γλώσσα, Χειροτεχνία, Μουσική, Εικαστικά, Τεχνολογία, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Ιστορία, Κοινωνικές Επιστήμες, Θρησκευτικά, Γεωγραφία και Οικιακή Οικονομία. Από την έκτη τάξη προσφέρεται επιπλέον σαν μάθημα επιλογής μια δεύτερη ξένη γλώσσα (Ισπανικά, Γαλλικά ή Γερμανικά). Οι μαθητές έχουν την δυνατότητα, αντί για τη δεύτερη ξένη γλώσσα, να παρακολουθήσουν ενισχυτική διδασκαλία στα μαθήματα της Σουηδικής και Αγγλικής γλώσσας, ώστε να βελτιώσουν

³²¹ <https://www.skolinspektionen.se/other-languages/english-engelska/> (20/1/2021)

³²² <https://www.friskola.se/in-english/> (20/1/2021)

³²³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-36_en (20/1/2021)

την βαθμολογία τους και τον βαθμό προαγωγής τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα. Επιπλέον, οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ένα ακόμη μάθημα επιλογής -από μια σειρά δραστηριοτήτων που προσφέρονται στη σχολική μονάδα- που δεν υπόκειται σε βαθμολόγηση³²⁴.

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε συνεχή βάση από τους εκπαιδευτικούς και συνίσταται σε περιγραφική αξιολόγηση στις πέντε πρώτες τάξεις και σε βαθμολογική από την έκτη και μετά. Με βάση την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 2011 η κλίμακα βαθμολόγησης περιλαμβάνει τα γράμματα Α έως και Ε (προβιβάσιμος βαθμός) και F (μη προβιβάσιμος βαθμός). Επιπλέον με την ολοκλήρωση της τρίτης, έκτης και ένατης τάξης πραγματοποιείται εξωτερική αξιολόγηση μέσω εθνικών εξετάσεων (*nationella prov*), για να διαπιστωθεί η πρόοδος των μαθητών. Στην τρίτη τάξη οι μαθητές εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο στη Σουηδική γλώσσα και στα Μαθηματικά, στην έκτη τάξη στη Σουηδική γλώσσα, στα Μαθηματικά και στην Αγγλική γλώσσα και, τέλος, στην ένατη τάξη στη Σουηδική γλώσσα, στα Μαθηματικά, στην Αγγλική γλώσσα, σε ένα από τα μαθήματα της ομάδας που αποτελείται από τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τα Θρησκευτικά και τις Κοινωνικές Επιστήμες και σε ένα από τα μαθήματα της ομάδας που αποτελείται από τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία. Ολοκληρώνοντας την ένατη τάξη -και μαζί με αυτή την υποχρεωτική εκπαίδευση- οι μαθητές παίρνουν Απολυτήριο, στο οποίο αναγράφονται οι βαθμοί τους στα μαθήματα που παρακολούθησαν και προάγονται στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση³²⁵.

2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ονομάζεται *Gymnasieskola*, διαρκεί τρία χρόνια και απευθύνεται σε μαθητές από 16 έως και 19 ετών. Συγκρίνοντας με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παρατηρούμε ότι η πρώτη τάξη της ανώτερης δευτεροβάθμιας στη Σουηδία αντιστοιχεί με τη δεύτερη τάξη του ελληνικού Λυκείου και ότι οι Σουηδοί μαθητές ολοκληρώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους ένα χρόνο αργότερα από ότι οι μαθητές στην Ελλάδα.

Αν και αυτή η εκπαιδευτική βαθμίδα δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών επιλέγει να συνεχίσει τις σπουδές του στην ανώτερη δευτεροβάθμια. Αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί ότι το σουηδικό κράτος, προκειμένου να ενθαρρύνει τους μαθητές να μην εγκαταλείψουν τις σπουδές τους, ενισχύει οικονομικά όλους όσους είναι εγγεγραμμένοι στο *Gymnasieskola* με μηνιαίο επίδομα 1050 σουηδικών κορόνων (περίπου 100 ευρώ) από το 16^ο μέχρι και το 20^ο έτος της ηλικίας τους, με την προϋπόθεση ότι παρακολουθούν συστηματικά τα μαθήματά τους και ανταποκρίνονται στις σχολικές τους υποχρεώσεις.

Τα τρία χρόνια φοίτησης στην ανώτερη δευτεροβάθμια αποτελούν ένα εξαιρετικά σημαντικό στάδιο της προετοιμασίας των μαθητών για τις μετέπειτα σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την επιλογή της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Για το σκοπό αυτό προσφέρονται 18 διαφορετικά εθνικά προγράμματα σπουδών που διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα *προπαρασκευαστικά* και τα *επαγγελματικά*. Υπάρχουν 6

³²⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-36_en (22/1/2021)

³²⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-single-structure-education-36_en (22/1/2021)

προπαρασκευαστικά και 12 επαγγελματικά προγράμματα σπουδών και περίπου τα δύο τρίτα των μαθητών επιλέγουν να φοιτήσουν στην πρώτη κατηγορία.

Οι μαθητές που επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα προπαρασκευαστικά προγράμματα σπουδών πρέπει να έχουν εξεταστεί με επιτυχία –ολοκληρώνοντας την κατώτερη δευτεροβάθμια– σε τουλάχιστον 12 από τα 16 μαθήματα και όσοι ενδιαφέρονται για τα επαγγελματικά σε τουλάχιστον 8 από τα 16 μαθήματα. Επιπλέον, ανεξαρτήτως προγράμματος σπουδών, όλοι οι μαθητές οφείλουν να έχουν εξεταστεί επιτυχώς στα μαθήματα της Σουηδικής και Αγγλικής γλώσσας και των Μαθηματικών. Το 2020 το 86% κατά προσέγγιση των μαθητών αποφοίτησε από την κατώτερη δευτεροβάθμια με βαθμούς προβιβάσιμους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα³²⁶. Στους μαθητές που θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη δευτεροβάθμια, αλλά δεν έχουν προβιβάσιμο βαθμό σε κάποιο από τα βασικά μαθήματα, προσφέρονται πέντε εισαγωγικά τμήματα που στοχεύουν στην βελτίωση της επίδοσής τους, ώστε να μπορέσουν να ενταχθούν αργότερα σε ένα από τα διαθέσιμα προγράμματα σπουδών.

Αναλυτικότερα τα προπαρασκευαστικά προγράμματα σπουδών είναι: 1) το πρόγραμμα Τέχνης, Μουσικής και Θεάτρου, 2) το πρόγραμμα Ανθρωπιστικών Σπουδών, 3) το πρόγραμμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οικονομικών, 4) το πρόγραμμα Κοινωνικών Επιστημών, 5) το πρόγραμμα Φυσικών Επιστημών και 6) το πρόγραμμα Τεχνολογίας. Τα επαγγελματικά προγράμματα σπουδών είναι: 1) το πρόγραμμα Φροντίδας και Αναψυχής για το παιδί, 2) το πρόγραμμα Κατασκευής και Εγκαταστάσεων, 3) το πρόγραμμα Ηλεκτρολογίας και Ενέργειας, 4) το πρόγραμμα Οχημάτων και Μεταφορών, 5) το πρόγραμμα Επιχειρήσεων και Διοίκησης, 6) το πρόγραμμα Χειροτεχνίας, 7) το Ξενοδοχειακό και Τουριστικό Πρόγραμμα, 8) το πρόγραμμα Βιομηχανικής Μηχανικής, 9) το πρόγραμμα Θέρμανσης, Ψύξης, Εξαερισμού και Διαχείρισης Ακινήτων, 10) το πρόγραμμα Εστίασης και Τροφίμων, 11) το πρόγραμμα Φυσικών Πόρων και 12) το πρόγραμμα Φροντίδας και Θεραπείας.

Τόσο τα προπαρασκευαστικά όσο και τα επαγγελματικά προγράμματα σπουδών μοιράζονται στα ακόλουθα κοινά μαθήματα κορμού: Σουηδική και Αγγλική γλώσσα, Μαθηματικά, Θρησκευτικά, Αγωγή του Πολίτη, Φυσικές Επιστήμες και Φυσική Αγωγή. Οι μαθητές τις προπαρασκευαστικής κατεύθυνσης παρακολουθούν –πέρα από τα, γενικής φύσεως, μαθήματα κορμού– επιπλέον μαθήματα Σουηδικής, Αγγλικής γλώσσας και Μαθηματικών. Τέλος, το κάθε πρόγραμμα αποτελείται από εξειδικευμένα μαθήματα ανάλογα με την ειδίκευση της εκάστοτε κατεύθυνσης και μαθήματα ελεύθερης επιλογής. Τα προγράμματα προσφέρουν αρκετή ευελιξία, ώστε ένας μαθητής να μπορεί, αν το επιθυμεί, να μεταπηδήσει από ένα πρόγραμμα σπουδών σε ένα άλλο πάντα στα πλαίσια της κατηγορίας –προπαρασκευαστικής ή επαγγελματικής– που έχει επιλέξει³²⁷.

Οι μαθητές αξιολογούνται σε σταθερή βάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό της σχολικής μονάδας και βαθμολογούνται με βάση την κλίμακα γραμμάτων από το Α έως το Ε, ενώ το F αντιπροσωπεύει μη προβιβάσιμο βαθμό. Οι εκπαιδευτικοί πραγματοποιούν τουλάχιστον μία συνάντηση ανά τρίμηνο με τους μαθητές και τους γονείς τους –εκτός αν οι μαθητές έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, οπότε οι γονείς δεν απαιτείται να παρίστανται– και

³²⁶ <https://sweden.se/society/education-in-sweden/> (22/1/2021)

³²⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-general-and-vocational-secondary-education_en (22/1/2021)

τους ενημερώνουν για την πρόδοό τους, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς στόχους που έχουν τεθεί από την αρχή της χρονιάς και ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές του Υπουργείου Παιδείας και της Σχολικής Επιθεώρησης. Οι μαθητές που δεν έχουν προβιβάσιμους βαθμούς μπορούν να παρακολουθήσουν εκ νέου ολόκληρη τη χρονιά ή ένα προσαρμοσμένο στις δικές τους ανάγκες πρόγραμμα μαθημάτων, ώστε να συγκεντρώσουν την απαιτούμενη βαθμολογία και να αποφοιτήσουν από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Για την ολοκλήρωση της φοίτησης στην ανώτερη δευτεροβάθμια –ανεξαρτήτως προγράμματος σπουδών- δεν υπάρχουν εξετάσεις, αλλά απαιτείται η σύνταξη και παρουσίαση μιας ευρύτερης διπλωματικής εργασίας σε ένα από τα αντικείμενα της κατεύθυνσης που έχει παρακολουθήσει ο μαθητής. Η διπλωματική εργασία μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής ή ανεπιτυχής –δηλαδή δεν υπόκειται στην κλίμακα βαθμολόγησης των υπόλοιπων μαθημάτων- και ο χαρακτηρισμός αυτός δεν επηρεάζει την τελική βαθμολογία αποφοίτησης του μαθητή.

Ολοκληρώνοντας την ανώτερη δευτεροβάθμια οι μαθητές λαμβάνουν απολυτήριο, στο οποίο αναγράφονται αναλυτικά τα μαθήματα που έχουν παρακολουθήσει και η βαθμολογία τους σε αυτά. Οι μαθητές που αποφοιτούν από τα *προπαρασκευαστικά* προγράμματα αποκτούν *Απολυτήριο της ανώτερης δευτεροβάθμιας* που τους δίνει απευθείας πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές που αποφοιτούν από τα *επαγγελματικά* προγράμματα λαμβάνουν *Ανώτερο επαγγελματικό πιστοποιητικό* κατάλληλο, για να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας και, εφόσον το επιθυμούν, μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, ώστε να αποκτήσουν το Απολυτήριο της ανώτερης δευτεροβάθμιας και να προσεγγίσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση³²⁸.

3. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Σουηδία περιλαμβάνει 15 πανεπιστήμια και 16 πανεπιστημιακά κολλέγια και βρίσκεται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας. Η *Ανώτερη Σουηδική Εκπαιδευτική Αρχή (Universitetskanslersämbetet, UKÄ)* επιβλέπει τη λειτουργία των Πανεπιστημίων και Πανεπιστημιακών Κολλεγίων στη Σουηδία, με σκοπό να διασφαλίσει την υψηλή τους ποιότητα, και είναι υπεύθυνη για τα στατιστικά στοιχεία της τριτοβάθμιας³²⁹.

Η εισαγωγή των υποψήφιων φοιτητών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα μπορεί να γίνει με τρεις διαφορετικούς τρόπους: α) την υποβολή αίτησης με τους βαθμούς του Απολυτηρίου της ανώτερης δευτεροβάθμιας, β) την συμμετοχή σε εθνικές εξετάσεις, και γ) σε ορισμένες σχολές μόνο, την παρουσίαση ενός πρότζεκτ. Οι υποψήφιοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν όποιον από τους τρεις τρόπους εισαγωγής επιθυμούν, χωρίς ο ένας να αποκλείει τον άλλο. Την ευθύνη για τη διαδικασία εισαγωγής στην τριτοβάθμια έχει το *Σουηδικό Συμβούλιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση (Universitets- och högskolerådet, UHR)* που διαχειρίζεται το σύστημα υποβολής των αιτήσεων, σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα πανεπιστημιακά κολλέγια, τα οποία και ενημερώνουν

³²⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-general-and-vocational-secondary-education_en (9/2/2021)

³²⁹ <https://english.uka.se/> (9/2/2021)

για τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων φοίτησης. Επιπλέον, συντάσσει την *Σουηδική Εξέταση Ακαδημαϊκής Ικανότητας (Högskoleprovet)*³³⁰.

Στις εξετάσεις μπορούν να λάβουν μέρος όλοι οι υποψήφιοι ανεξαρτήτως ηλικίας. Υπάρχουν δύο εξεταστικές περιόδους τον χρόνο, μία το φθινόπωρο και μια την άνοιξη, και τα εξεταστικά κοστίζουν 450 σουηδικές κορόνες (περίπου 45 ευρώ). Η εξέταση χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη, ένα μαθηματικής και ένα γλωσσικής ικανότητας, και αποτελείται από ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις επίλυσης μαθηματικών προβλημάτων, ποσοτικών συγκρίσεων, ποσοτικής συλλογιστικής, διαγραμμάτων, πινάκων και χαρτών και το δεύτερο περιλαμβάνει ερωτήσεις λεξιλογίου, κατανόησης κειμένου και συμπλήρωσης προτάσεων στα Σουηδικά και κατανόησης κειμένου στα Αγγλικά. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων έχουν πενταετή ισχύ³³¹.

Η διαδικασία υποβολής των αιτήσεων για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια γίνεται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Antagning.se³³², η οποία περιλαμβάνει όλα τα πανεπιστημιακά προγράμματα που διδάσκονται στα σουηδικά και έναν περιορισμένο αριθμό προγραμμάτων που διδάσκονται στα αγγλικά. Το σύνολο των μονάδων που έχει συγκεντρώσει ο υποψήφιος φοιτητής, είτε διαγωνίζεται με τους βαθμούς αποφοίτησης από την δευτεροβάθμια ή με τα αποτελέσματα των εξετάσεων, αναρτώνται αυτόματα στην πλατφόρμα. Για την υποβολή των αιτήσεων των υποψηφίων –Σουηδών ή αλλοδαπών- που ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν ένα αγγλόφωνο πρόγραμμα φοίτησης προσφέρεται μια ξεχωριστή πλατφόρμα που ονομάζεται Universityadmissions.se³³³.

Ο υποψήφιος φοιτητής δημιουργεί έναν ηλεκτρονικό λογαριασμό στην πλατφόρμα, υποβάλει την αίτησή του -δηλώνοντας με σειρά προτίμησης μέχρι οχτώ σχολές- και μπορεί να την τροποποιήσει όσες φορές το επιθυμεί στο χρονικό διάστημα μέχρι την λήξη της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων. Είναι δυνατόν να υποβληθεί αίτηση μετά τη λήξη της προθεσμίας και να γίνει δεκτός ο υποψήφιος σε ένα τμήμα της τριτοβάθμιας, αλλά αυτό εξαρτάται από το εκάστοτε πανεπιστήμιο και τον αριθμό των κενών θέσεων που έχουν απομείνει. Ο υποψήφιος ενημερώνεται για το τμήμα στο οποίο επιλέχθηκε μέσω της πλατφόρμας. Ενδέχεται ο υποψήφιος να τοποθετηθεί σε λίστα αναμονής και να του προσφερθεί μια θέση εκ των υστέρων, αφού όλοι οι φοιτητές που έγιναν δεκτοί έχουν απαντήσει και αποδεχτεί την θέση που τους προσφέρθηκε.

4. Συμπεράσματα

α) Η Σουηδία πραγματοποίησε μέσα στην τελευταία δεκαετία σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, ώστε να συνεχίσει να παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικά ιδρύματα στους πολίτες της.

β) Η υποχρεωτική εκπαίδευση διαρκεί δέκα χρόνια και κατά τη διάρκειά της οι μαθητές συμμετέχουν σε εθνικές εξετάσεις για την διαπίστωση της προόδου τους.

³³⁰ <https://www.uhr.se/en/start/> (9/2/2021)

³³¹ <https://www.studera.nu/startpage/> (9/2/2021)

³³² <https://www.antagning.se/se/start> (9/2/2021)

³³³ <https://www.universityadmissions.se/intl/start> (9/2/2021)

γ) Σχεδόν το σύνολο των Σουηδών μαθητών συνεχίζουν την φοίτησή τους στην ανώτερη δευτεροβάθμια, αν και δεν είναι υποχρεωτική, και επιδοτούνται από το κράτος για αυτό.

δ) Η ανώτερη δευτεροβάθμια διακρίνεται σε 18 διαφορετικά προγράμματα σπουδών, εκ των οποίων η μεγάλη πλειοψηφία προσφέρει επαγγελματική εκπαίδευση.

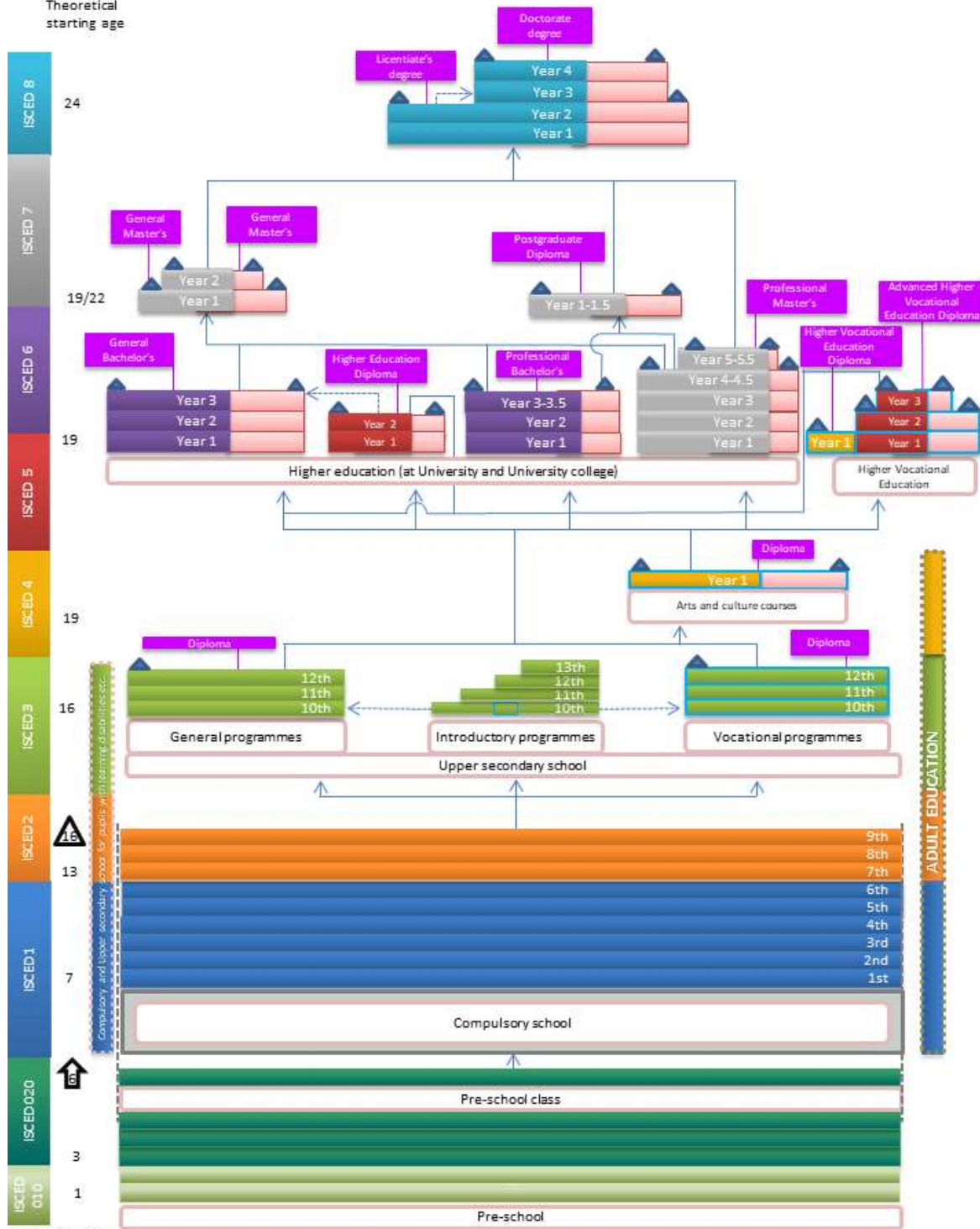
ε) Για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια δεν είναι απαραίτητη η συμμετοχή σε εθνικές εξετάσεις και μπορεί να γίνει μόνο με την κατάθεση του απολυτηρίου του μαθητή από την ανώτερη δευτεροβάθμια.

Sweden

2020

Theoretical starting age

© EducationGPS

Δανία

1. Οι βασικές αρχές

Σύμφωνα με το *Υπουργείο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης* της Δανίας το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας βασίζεται, ανεξαρτήτως βαθμίδας, σε πέντε βασικές αρχές που διασφαλίζουν την υψηλή του ποιότητα³³⁴: **α)** δωρεάν εκπαίδευση για όλους, ώστε κανένας πολίτης της χώρας να μην αποκλείεται από την κοινωνία της γνώσης, **β)** υψηλά κριτήρια αξιολόγησης σε σταθερή βάση για όλα τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, **γ)** διά βίου εκπαίδευση για όλους, ως βασική προϋπόθεση για ενεργούς πολίτες μιας συμμετοχικής δημοκρατίας, **δ)** ενεργή συμμετοχή στη μάθηση, ώστε μαθητές και φοιτητές ως ανεξάρτητα άτομα να μπορούν να σχηματίζουν προσωπική γνώμη και να εκφέρουν την άποψή τους, και τέλος **ε)** εκπαίδευση μέσω διενέργειας project, δηλαδή ατομικών ή ομαδικών εργασιών, πέρα από την απλή παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι πέντε αυτοί εκπαιδευτικοί πυλώνες και ο τρόπος που εφαρμόζονται, τοποθετούν σήμερα το δανικό εκπαιδευτικό σύστημα στα δέκα καλύτερα παγκοσμίως σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που έγινε για λογαριασμό του περιοδικού *Ceoworld magazine*, με στόχο την αποτύπωση των είκοσι καλύτερων εκπαιδευτικών συστημάτων στον κόσμο και στην οποία συμμετείχαν περί τα 200.000 άτομα από τον χώρο της εκπαίδευσης³³⁵.

Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε συνοπτικά την διάρθρωση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και θα αναλύσουμε διεξοδικά τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια, υπό το πρίσμα των ανωτέρω αρχών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

2. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1. Folkeskole

Folkeskole ονομάζεται η ενιαία εκπαιδευτική δομή που περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αποτελεί την υποχρεωτική εκπαίδευση στη Δανία. Βρίσκεται στην ευθύνη και την εποπτεία του *Υπουργείου για το Παιδί και την Εκπαίδευση* και χρηματοδοτείται από το Κράτος και τους Δήμους³³⁶. Διαρκεί στο σύνολό της δέκα χρόνια και απευθύνεται σε παιδιά 6 έως 16 ετών. Αντιστοιχεί δηλαδή σε δέκα τάξεις ανάλογες με το ελληνικό Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Με την ολοκλήρωση της ένατης τάξης δίνεται η δυνατότητα στον μαθητή να παρακολουθήσει και μια δέκατη, προαιρετική, τάξη σε περίπτωση που χρειάζεται περισσότερο χρόνο, για να προετοιμαστεί για το επόμενο επίπεδο εκπαίδευσης ή για να επιλέξει ποιο από τα προγράμματα της Ανώτερης Δευτεροβάθμιας επιθυμεί να ακολουθήσει. Επιπλέον, από την όγδοη έως και την δέκατη τάξη οι μαθητές έχουν την επιλογή να μεταπηδήσουν στα *Efterskole* (Continuation schools), δηλαδή σε ιδιωτικά οικοτροφεία που προσφέρουν αντίστοιχη εκπαίδευση με την δημόσια Κατώτερη Δευτεροβάθμια. Αν και η πλειοψηφία των μαθητών παίρνουν το απολυτήριό τους από το Folkeskole, τα τελευταία χρόνια

³³⁴ <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/principles-for-education-in-denmark> (7/12/2020)

³³⁵ <https://ceoworld.biz/2020/05/10/ranked-worlds-best-countries-for-education-system-2020/> (7/12/2020)

³³⁶ <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/general-organisation-and-administration> (8/12/2020)

ολόένα και περισσότεροι επιλέγουν να ολοκληρώσουν την Υποχρεωτική Εκπαίδευση στα Efterskole³³⁷.

Ολοκληρώνοντας την ένατη τάξη οι μαθητές συμμετέχουν σε υποχρεωτικές απολυτήριες εξετάσεις (προαιρετικές και περισσότερο απαιτητικές στην περίπτωση που έχουν επιλέξει να παρακολουθήσουν και την δέκατη τάξη), για να αποκτήσουν το *Πιστοποιητικό ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*. Οι εξετάσεις διενεργούνται σε εθνικό επίπεδο και, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιογένειά τους, τόσο τα θέματα όσο και οι απαντήσεις ορίζονται και αξιολογούνται από την κεντρική διοίκηση. Η αξιολόγηση γίνεται περιγραφικά, χωρίς να αποδίδεται στον κάθε μαθητή βαθμολογικός μέσος όρος. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν προσδιορίζονται κριτήρια επιτυχίας ή αποτυχίας. Πέραν των εξετάσεων, στο τέλος της ένατης ή δέκατης τάξης, οι μαθητές οφείλουν να πραγματοποιήσουν και στη συνέχεια να παρουσιάσουν προφορικά ένα διαθεματικό project, ώστε οι ικανότητές τους να αξιολογηθούν λεπτομερέστερα και ευρύτερα. Το project βαθμολογείται αριθμητικά μόνο αν ο μαθητής το επιθυμεί και η συνολική του αξιολόγηση μπορεί να αναγράφεται στο απολυτήριο. Σκοπός της αξιολόγησης, μέσω των εξετάσεων και του project, είναι να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι νέοι που ολοκληρώνουν το Folkeskole έχουν το κατάλληλο γνωστικό υπόβαθρο και σταθερές βάσεις, ώστε να συνεχίσουν επιτυχώς στην Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση³³⁸.

2.2. Youth Education

Youth Education ονομάζεται η Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Δανία, η οποία βρίσκεται επίσης στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου για το Παιδί και την Εκπαίδευση και χρηματοδοτείται από το Κράτος και τους Δήμους. Αποτελείται από διαφορετικά προγράμματα γενικής ανώτερης παιδείας, προετοιμάζοντας τους μαθητές κατά κύριο λόγο για να αποκτήσουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και από προγράμματα ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που κατά κύριο λόγο προετοιμάζουν τους μαθητές για συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα στο εμπόριο ή στην βιομηχανία³³⁹.

2.3. Γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η γενική ανώτερη δευτεροβάθμια στη Δανία διακρίνεται σε τέσσερα διαφορετικά προγράμματα σπουδών, διετούς ή τριετούς φοίτησης, που έχουν σαν κοινό στόχο την κατάλληλη προετοιμασία των νέων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όλα τα προγράμματα περιλαμβάνουν μαθήματα γενικής παιδείας, αλλά και ειδικά μαθήματα “κατεύθυνσης” που τα διαφοροποιούν ουσιαστικά μεταξύ τους. Η εξειδίκευση των προγραμμάτων έχει οδηγήσει στη δημιουργία διαφορετικών τύπων σχολείων, η φοίτηση στα οποία καταλήγει σε απόκτηση τεσσάρων διακριτών απολυτηρίων. Ενδέχεται ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα να προσφέρει περισσότερα από ένα (σπάνια

³³⁷ https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-denmark-2016_9789264262430-en (8/12/2020)

³³⁸ <https://eng.uvm.dk/primary-and-lower-secondary-education/the-folkeskole/examinations-and-other-forms-of-assessment> (9/12/2020)

³³⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-8_en (10/12/2020)

όλα) τα προγράμματα σπουδών. Το είδος του απολυτηρίου που παίρνει ο κάθε μαθητής είναι καθοριστικό για τις σπουδές που θα ακολουθήσει αργότερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση³⁴⁰.

Τα είδη των απολυτηρίων της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας διακρίνονται σε:

α) *Απολυτήριο γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας (Studentereksamen ή STX)*, για την απόκτηση του οποίου απαιτείται τριετής φοίτηση σε σχολείο γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας και απευθύνεται σε μαθητές που έχουν ολοκληρώσει εννέα τάξεις βασικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα μαθημάτων στον χώρο των ανθρωπιστικών, φυσικών και κοινωνικών επιστημών. Δίνει πρόσβαση σε Πανεπιστημιακές Σχολές, Πανεπιστημιακά Κολλέγια, Ανώτατες Σχολές Τεχνολογίας και Σχεδίου και Ανώτατες Επαγγελματικές Ακαδημίες.

β) *Απολυτήριο ανώτερης εμπορικής εκπαίδευσης (Højere Handelseksamen ή HHX)*, για την απόκτηση του οποίου απαιτείται τριετής φοίτηση σε κολλέγιο εμπορικής εκπαίδευσης και απευθύνεται σε μαθητές που έχουν ολοκληρώσει εννέα τάξεις βασικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας, ξένων γλωσσών, επιχειρηματικότητας και κοινωνικο-οικονομικών επιστημών. Δίνει πρόσβαση σε Πανεπιστημιακές Σχολές, Πανεπιστημιακά Κολλέγια, Ανώτατες Σχολές Τεχνολογίας και Σχεδίου και Ανώτατες Επαγγελματικές Ακαδημίες.

γ) *Απολυτήριο ανώτερης τεχνικής εκπαίδευσης (Højere Teknisk Eksamen ή HTX)*, για την απόκτηση του οποίου απαιτείται τριετής φοίτηση σε κολλέγιο τεχνικής εκπαίδευσης και απευθύνεται σε μαθητές που έχουν ολοκληρώσει εννέα τάξεις βασικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας, τεχνολογίας και επιστημών. Δίνει πρόσβαση σε Πανεπιστημιακές Σχολές, Πανεπιστημιακά Κολλέγια, Ανώτατες Σχολές Τεχνολογίας και Σχεδίου και Ανώτατες Επαγγελματικές Ακαδημίες.

δ) *Απολυτήριο ανώτερου προπαρασκευαστικού επιπέδου (Højere Forberedelseksamen ή HF)*, για την απόκτηση του οποίου απαιτείται διετής φοίτηση σε σχολείο γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας και απευθύνεται σε μαθητές που έχουν επιλέξει να παρακολουθήσουν δέκα τάξεις βασικής εκπαίδευσης. Ονομάζεται προπαρασκευαστικό, γιατί βασικός του στόχος είναι να βοηθήσει τους μαθητές να προσανατολιστούν σε ευρύτερους τομείς της επαγγελματικής ζωής και να τους προετοιμάσει για περαιτέρω εκπαίδευση. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα μαθημάτων στον χώρο των ανθρωπιστικών, φυσικών και κοινωνικών επιστημών. Δίνει πρόσβαση σε Πανεπιστημιακά Κολλέγια, Ανώτατες Σχολές Τεχνολογίας και Σχεδίου και Ανώτατες Επαγγελματικές Ακαδημίες.

Ο βαθμός του απολυτηρίου είναι εξαιρετικά σημαντικός, γιατί από αυτόν κρίνεται η εισαγωγή του υποψήφιου φοιτητή στην τριτοβάθμια. Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή καθ' όλη τη διάρκεια της παρακολούθησης των προγραμμάτων της Ανώτερης δευτεροβάθμιας γίνεται μέσω τριμηνιαίας αριθμητικής βαθμολόγησης σε όλα τα μαθήματα και τελικής βαθμολόγησης από τον καθηγητή με την ολοκλήρωση ενός μαθήματος. Οι μαθητές λαβαίνουν μέρος σε υποχρεωτικές γραπτές εξετάσεις και τους αποδίδεται βαθμός για την επίδοσή τους. Το Υπουργείο για το Παιδί και την Εκπαίδευση αποφασίζει ετησίως σε ποια μαθήματα θα εξεταστεί γραπτώς ο

³⁴⁰ <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-four-upper-secondary-education-programmes> (10/12/2020)

κάθε μαθητής. Στο τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος όλοι οι μαθητές οφείλουν να υποβάλλουν μια γραπτή εργασία ή project που αποτελεί μέρος της τελικής τους εξέτασης. Τα θέματα των εξετάσεων ορίζονται από το αρμόδιο Υπουργείο, το οποίο αναθέτει σε εξωτερικούς εξεταστές τη βαθμολόγηση τόσο των γραπτών όσο και των προφορικών εξετάσεων³⁴¹.

2.4. Ανώτερη επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση

Στη Δανία προσφέρονται πάνω από 100 διαφορετικά είδη προγραμμάτων επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης (Vocational Education and Training ή VET). Η διάρκειά τους κυμαίνεται από 1,5 έως και 5 έτη ανάλογα με την ειδικότητα. Σκοπός του κάθε προγράμματος είναι να οδηγήσει τους απόφοιτους στην απόκτηση μιας συγκεκριμένης επαγγελματικής ειδίκευσης, σε στενή συνάρτηση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Οι μαθητές παρακολουθούν ένα μεικτό πρόγραμμα θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης. Αφού ολοκληρώσουν το βασικό θεωρητικό μέρος της εκπαίδευσής τους και περάσουν με επιτυχία τις ενδοσχολικές εξετάσεις, οι μαθητές ξεκινούν το κύριο πρόγραμμα εκπαίδευσης πραγματοποιώντας πρακτική σε εγκεκριμένες εταιρείες ή οργανισμούς και συνεχίζουν να αξιολογούνται σε σταθερή βάση για την επίδοσή τους από το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Σε όποιον δεν επιθυμεί να παρακολουθήσει θεωρητικό πρόγραμμα δίνεται η δυνατότητα να έρθει σε επαφή με εταιρεία που προσφέρει πρόγραμμα *μαθητείας* και να αποκτήσει, μέσω της πρακτικής του άσκησης, τις γνώσεις που προβλέπονται από το πρόγραμμα σπουδών. Αυτή η επιλογή απαιτεί μεγάλη ευελιξία και συνεργασία μεταξύ μαθητή, εταιρείας και εκπαιδευτικού ιδρύματος.

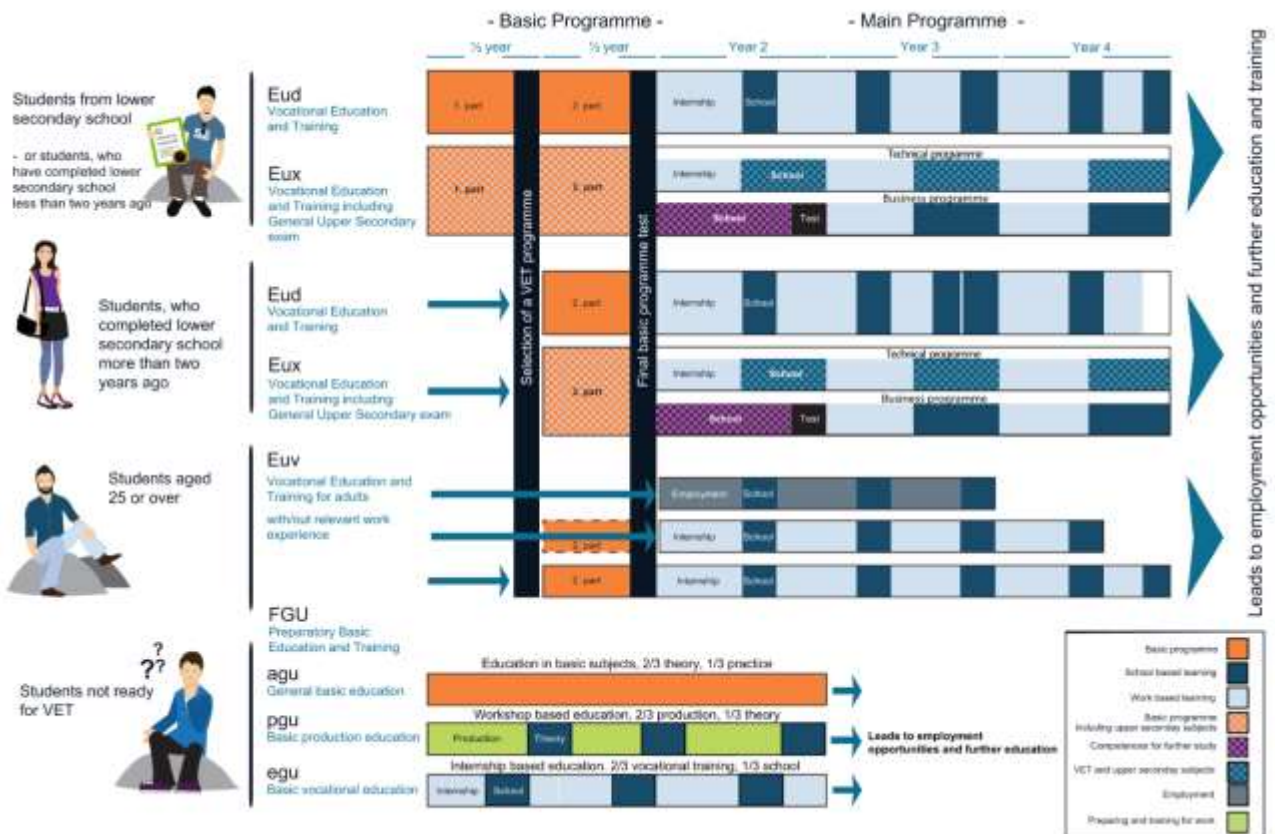
Η πληθώρα των προσφερόμενων προγραμμάτων στοχεύει στην ικανοποίηση των αναγκών όσο το δυνατόν περισσότερων μαθητών, ιδίως όσων για οποιοδήποτε λόγο έχουν επιλέξει να μην συνεχίσουν απευθείας στην ανώτερη εκπαίδευση μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής. Για αυτό το λόγο υφίστανται διαφορετικά προγράμματα για όσους έχουν διακόψει την παρακολούθηση των μαθημάτων για περισσότερα από δύο χρόνια και για όσους έχουν συμπληρώσει το 25 έτος της ηλικίας τους. Στο χρονικό διάστημα που μπορεί να μεσολαβήσει μέχρι να αποφασίσουν ποιο πρόγραμμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης επιθυμούν να ακολουθήσουν, δίνεται στους μαθητές μια σειρά επιλογών από Προπαρασκευαστικά και Στοιχειώδη προγράμματα. Τα προγράμματα διαρθρώνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να οδηγούν από το ένα επίπεδο εκπαίδευσης στο επόμενο και να επιτρέπουν σε όσο το δυνατόν περισσότερους μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Συνδυαστικά προγράμματα σπουδών οδηγούν, όσους

³⁴¹ <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-four-upper-secondary-education-programmes> (10/12/2020)

μαθητές της επαγγελματικής εκπαίδευσης το επιθυμούν, στην απόκτηση του απολυτηρίου της Γενικής Ανώτερης Δευτεροβάθμιας, δίνοντάς τους πλήρη πρόσβαση στην τριτοβάθμια³⁴².

Οι μαθητές που επιλέγουν να αποκτήσουν το Απολυτήριο ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να έχουν περάσει με επιτυχία μια σειρά εξετάσεων καθ' όλη

τη διάρκεια της φοίτησής τους. Με την ολοκλήρωσή του προγράμματος, οι δεξιότητες των μαθητών αξιολογούνται μέσω εξετάσεων, με θεωρητικό και πρακτικό μέρος, σε πραγματικές συνθήκες εργασίας. Είναι στην ευθύνη του *Υπουργείου για το Παιδί και την Εκπαίδευση* να ορίσει το πλαίσιο των εξετάσεων, ήτοι τους εξωτερικούς αξιολογητές και τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για τη διεξαγωγή τους³⁴³. Οι κάτοχοι του Απολυτηρίου ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν επίσης πρόσβαση στην τριτοβάθμια, αν και ανάλογα με την σχολή που θα επιλέξουν, μπορεί να τους ζητηθεί να έχουν συγκριμένο βαθμό σε κάποια μαθήματα ή να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα προετοιμασίας.

3. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Δανία βρίσκεται κατά κύριο λόγο στην ευθύνη του *Υπουργείου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης*, το οποίο εποπτεύει τις Πανεπιστημιακές

³⁴² <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/vocational-education-and-training-in-denmark> (12/12/2020)

³⁴³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-12_en (12/12/2020)

Σχολές (προγράμματα μακράς διάρκειας), τα Πανεπιστημιακά Κολλέγια (προγράμματα μεσαίας διάρκειας), τις Ανώτατες Σχολές Τεχνολογίας και Σχεδίου και τις Ανώτατες Επαγγελματικές Ακαδημίες (προγράμματα βραχείας διάρκειας). Το *Υπουργείο Πολιτισμού* εποπτεύει τις Ανώτατες Σχολές Τεχνών και το *Υπουργείο Άμυνας* τις Στρατιωτικές Σχολές³⁴⁴.

Για την εισαγωγή σε κάθε πρόγραμμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται διαφορετικός τύπος απολυτηρίου από την Δευτεροβάθμια, όπως έχει ήδη αναφερθεί (απολυτήριο Γενικής Ανώτερης Δευτεροβάθμιας ή Ανώτερης Επαγγελματικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Κατάρτισης). Ωστόσο οι περισσότερες Σχολές θέτουν επιπλέον εξειδικευμένες προϋποθέσεις εισαγωγής, ζητώντας από τους υποψήφιους να έχουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο ή βαθμό σε ορισμένα μαθήματα της Ανώτερης Δευτεροβάθμιας. Σε περίπτωση που ένας υποψήφιος δεν έχει το κατάλληλο επίπεδο ή βαθμό σε κάποια από τα μαθήματα του απολυτηρίου του, ώστε να προσεγγίσει την σχολή που επιθυμεί -και προκειμένου να μην αποκλειστεί από τη διαδικασία εισαγωγής για μια ολόκληρη χρονιά- του δίνεται η δυνατότητα, στην πλειονότητα των Σχολών, να αιτηθεί την εισαγωγή του και να γίνει δεκτός «υπό προϋποθέσεις». Είναι στην ευθύνη του υποψήφιου να παρακολουθήσει επιπλέον ώρες διδασκαλίας κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών εντός του σχολείου του και να εξεταστεί εκ νέου τον Σεπτέμβρη (με την ίδια διαδικασία εξετάσεων που περιγράψαμε νωρίτερα για την απόκτηση του απολυτηρίου). Αν κατορθώσει να βελτιώσει την επίδοσή του στο μάθημα ή τα μαθήματα του απολυτηρίου του που απαιτούνται από την σχολή που τον ενδιαφέρει, μπορεί να εγγραφεί σε αυτήν λίγο πριν την έναρξη των μαθημάτων (ή αμέσως μετά)³⁴⁵.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας αναμόρφωσης και ενίσχυσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2020, στους κόλπους του *Υπουργείου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης*, ο *Δανικός Οργανισμός για την Εκπαίδευση και Επιστήμη* (Danish Agency for Higher Education and Science). Σκοπός της ίδρυσής του είναι -διατηρώντας στενή συνεργασία με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα- να συμβάλει στην ανάπτυξη και χρηματοδότηση της Έρευνας και Καινοτομίας, κυρίως μέσω της διαχείρισης και κατάλληλης κατανομής υποτροφιών και επιχορηγήσεων. Στις αρμοδιότητες του Οργανισμού βρίσκεται πλέον και η διαχείριση του *Συντονισμένου Συστήματος Εισαγωγής* (Coordinated Enrolment System ή KOT) που είναι υπεύθυνο για τον συντονισμό του συνόλου της διαδικασίας εισαγωγής στην τριτοβάθμια.

Οι αιτήσεις υποβάλλονται ψηφιακά υπογεγραμμένες μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας (Optagelse.dk) σε αυστηρά καθορισμένα χρονικά πλαίσια και κάθε υποψήφιος μπορεί να αιτηθεί την εισαγωγή του το ανώτερο σε 8 προγράμματα. Μέσω της πλατφόρμας γίνεται και ο έλεγχος της εγκυρότητας των απαραίτητων δικαιολογητικών, ώστε να αποτραπεί τυχόν προσπάθεια υποβολής πλαστών απολυτηρίων. Το *Συντονισμένο Σύστημα Εισαγωγής* αντλεί από την πλατφόρμα τις δηλώσεις προτίμησης των φοιτητών, από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Δευτεροβάθμιας τις αξιολογήσεις των υποψηφίων και από τα Ιδρύματα της τριτοβάθμιας τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων. Με την κατάλληλη επεξεργασία αυτών των στοιχείων το *Συντονισμένο Σύστημα Εισαγωγής* διασφαλίζει ότι κάθε υποψήφιος θα γίνει δεκτός (αν καλύπτει

³⁴⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-22_en (18/12/2020)

³⁴⁵ <https://www.optagelse.dk/vejledning/english/Entry%20Requirements%202020.pdf> (13/12/2020)

τα κριτήρια) σε μία μόνο θέση φοίτησης, όσο το δυνατόν πιο ψηλά στη σειρά προτίμησης με την οποία τις έχει δηλώσει³⁴⁶.

Στα περισσότερα προγράμματα της τριτοβάθμιας υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις για όλους τους υποψηφίους. Σε περίπτωση όμως που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβαίνει τον αριθμό των θέσεων φοίτησης, εφαρμόζεται ένα διπλό σύστημα ποσόστωσης για την επιλογή των φοιτητών με σειρά προτεραιότητας. Το πρώτο σύστημα ποσόστωσης αφορά στον μέσο όρο του βαθμού απολυτηρίου του υποψήφιου και το δεύτερο σε συγκεκριμένα κριτήρια που θέτει η εκάστοτε σχολή, όπως η μοριοδότηση με βάση την εργασιακή εμπειρία. Ωστόσο, με αυτό το δεύτερο σύστημα ποσόστωσης οι θέσεις είναι εξαιρετικά περιορισμένες. Τέλος, ορισμένες Σχολές απαιτούν να επιτύχει ο υποψήφιος σε μια εισαγωγική εξέταση. Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων γίνεται σε σταθερή ημερομηνία κάθε χρόνο στα τέλη Ιουλίου. Κενές θέσεις μπορεί να παραμείνουν και ανακοινώνονται επίσης από το αρμόδιο Υπουργείο, ώστε να γίνουν εκ νέου αιτήσεις για αυτές τις θέσεις -σε απευθείας πλέον επαφή με τις Σχολές- από υποψηφίους που δεν έγιναν δεκτοί σε κανένα πρόγραμμα σπουδών³⁴⁷.

Κατά το έτος 2020 94.604 άτομα αιτήθηκαν την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή 5.850 περισσότερα σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, σημειώνοντας αύξηση 7 τοις εκατό. Η υπουργός Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης χαιρέτησε το γεγονός ότι το ένα πέμπτο των υποψηφίων έκανε αίτηση για ένα από τα πέντε μεγαλύτερα προγράμματα που σχετίζονται με τις Υπηρεσίες Πρόνοιας (Κοινωνική Εκπαίδευση, Νοσηλευτική, Παιδαγωγικά, Μαιευτική και Κοινωνική Εργασία). Ανάμεσα σε αυτά τις περισσότερες αιτήσεις συγκέντρωσε το πρόγραμμα της Σχολής Κοινωνικής Εκπαίδευσης (5.910 αιτήσεις). Οι απόφοιτοι αυτού του προγράμματος στη Δανία (Κοινωνικοί Εκπαιδευτές) εργάζονται στην υποστήριξη ατόμων που αδυνατούν να διαχειριστούν μόνοι τους την καθημερινότητα για ποικίλους λόγους. Το πτυχίο που προσφέρει η Σχολή Νοσηλευτικής ήταν το δεύτερο πιο δημοφιλές σε αυτή την κατηγορία με 5.112 αιτήσεις. Αυξητική πορεία σημείωσαν οι αιτήσεις και για τις Ακαδημίες Επαγγελματικής Ανώτατης Εκπαίδευσης (10% σε σχέση με το 2019), για τα Πανεπιστημιακά κολλέγια (9%) και τις Σχολές Επιστημών. Εν όψει της αυξημένης ζήτησης και των νέων συνθηκών, η Κυβέρνηση και όλα τα κόμματα της Δανικής Βουλής αποφάσισαν ομόφωνα να εγκρίνουν κονδύλια για τη δημιουργία 5.000 νέων θέσεων φοίτησης, ώστε περισσότεροι φοιτητές να έχουν την ευκαιρία να γίνουν δεκτοί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στο μέλλον³⁴⁸.

4. Συμπεράσματα

α) Το εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας προσφέρει στο σύνολό του μεγάλη ευελιξία, ώστε όσο το δυνατόν περισσότεροι μαθητές να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση, την ανώτερη δευτεροβάθμια και τέλος να αποκτήσουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται, για παράδειγμα, μια προαιρετική τάξη στο τέλος της υποχρεωτικής

³⁴⁶ <https://ufm.dk/en/the-ministry/organisation/danish-agency-for-higher-education-and-science/about-the-agency> (18/12/2020)

³⁴⁷ <https://ufm.dk/en/education/admission-and-guidance/how-to-apply-for-a-higher-education-programme-in-denmark-1/how-to-apply-for-a-higher-education-programme-in-denmark> (12/12/2020)

³⁴⁸ <https://ufm.dk/en/newsroom/press-releases/2020/increase-in-the-number-of-applicants-for-places-in-higher-education> (12/11/2020)

δευτεροβάθμιας, δίνοντας την δυνατότητα στους μαθητές να επιλέξουν με μεγαλύτερη ασφάλεια την κατεύθυνση που επιθυμούν.

β) Η ανώτερη δευτεροβάθμια προσφέρει μια ευρεία γκάμα επιλογών για γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Διαφορετικά είδη απολυτηρίων προετοιμάζουν τους μαθητές για συγκεκριμένους τομείς της τριτοβάθμιας, φέρνοντάς τους παράλληλα σε στενή επαφή με την αγορά εργασίας. Επιπλέον οι επιλογές που πραγματοποιούν δεν είναι δεσμευτικές, μια που αποφοιτώντας από ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών της ανώτερης δευτεροβάθμιας μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ένα άλλο, χωρίς να αποτελεί απαγορευτικό παράγοντα η ηλικία τους.

γ) Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια γίνεται με βάση το Απολυτήριο από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το οποίο αποκτά ο μαθητής με εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο. Οι βαθμοί του απολυτηρίου είναι δυνατόν να βελτιωθούν, με εκ νέου συμμετοχή σε εξετάσεις, σε περίπτωση που ο μαθητής επιθυμεί να φοιτήσει σε σχολή που απαιτεί συγκεκριμένο επίπεδο ή βαθμό σε επιλεγμένο μάθημα ή μαθήματα.

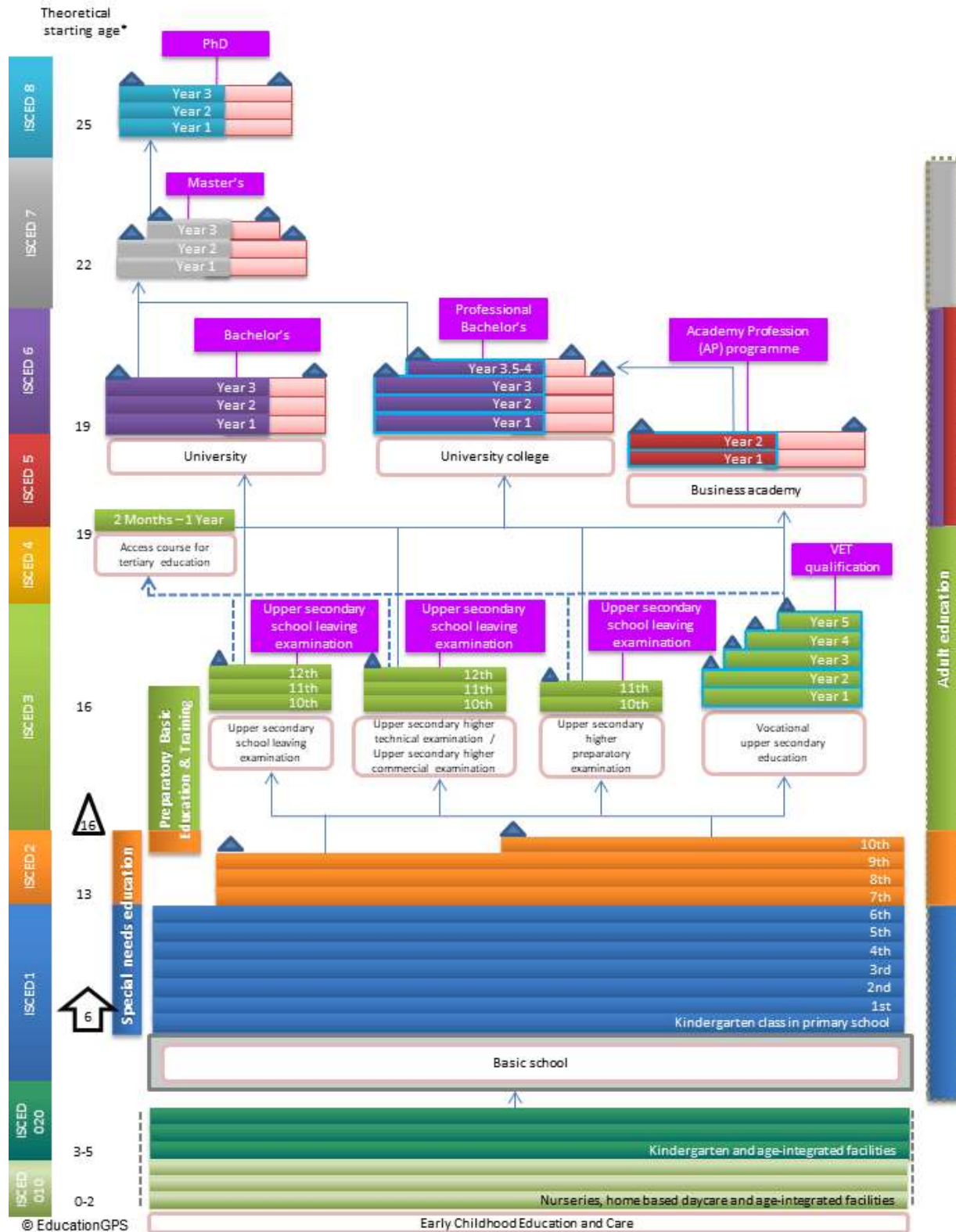
δ) Σύμφωνα με το σύστημα της διπλής ποσόστωσης για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια, μοριοδοτείται ο υποψήφιος φοιτητής που έχει ήδη αποκτήσει επαγγελματική εμπειρία πριν την έναρξη των σπουδών του, εξασφαλίζοντας με αυτόν το τρόπο περισσότερο συνειδητοποιημένες επιλογές στην επιλογή της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του.

ε) Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια επιβλέπεται από τον -πρόσφατα δημιουργημένο- *Δανικό Οργανισμό για την Εκπαίδευση και Επιστήμη* και ανήκει στο *Υπουργείο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Επιστήμης*. Σκοπός του ο έλεγχος και η ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας εισαγωγής στην τριτοβάθμια.

Denmark

2020

Νορβηγία

1. Εισαγωγή

Η Νορβηγία, σύμφωνα με διεθνείς έρευνες³⁴⁹, παραμένει σταθερά τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στις χώρες που ηγούνται παγκοσμίως στον τομέα της εκπαίδευσης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις υψηλές επιδόσεις των Νορβηγών μαθητών στο Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών³⁵⁰ (Programme for International Student Assessment ή PISA) και την κατάταξη των νορβηγικών Πανεπιστημίων ανάμεσα στα καλύτερα στον κόσμο³⁵¹.

Η Κυβέρνηση της Νορβηγίας συγκρότησε το 2017 μια επιτροπή προκειμένου να αξιολογήσει συνολικά το νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά την εκπαίδευση και να συντάξει ένα καινούργιο Εκπαιδευτικό Νόμο. Επιπλέον, αποφασίστηκε να αναθεωρηθεί συνολικά το πρόγραμμα μαθημάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας που βρισκόταν σε ισχύ από το 2006. Οι εργασίες της επιτροπής και των αρμόδιων φορέων πρόσφατα ολοκληρώθηκαν και το νέο πρόγραμμα μαθημάτων θα αρχίσει να εφαρμόζεται σταδιακά από το εκπαιδευτικό έτος 2020/2021. Οι κύριες αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν έχουν να κάνουν με : α) τον περιορισμό της ύλης των μαθημάτων, ώστε να επιτραπεί η σε βάθος εκμάθησή τους, β) τη διαθεματική διδασκαλία θεμάτων όπως η υγεία, η δημοκρατία και η βιώσιμη ανάπτυξη, γ) τη στροφή σε περισσότερο εφαρμοσμένους τρόπους διδασκαλίας ορισμένων μαθημάτων, δ) την άσκηση της κριτικής σκέψης, ε) τη διδασκαλία μέσω διδακτικών παιχνιδιών των μαθημάτων για τις μικρότερες ηλικίες και στ) την ενίσχυση των ψηφιακών ικανοτήτων των μαθητών.³⁵²

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τη δομή της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών και στη διαδικασία εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

2. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1. Υποχρεωτική Εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση (*Grunnskolen*) στη Νορβηγία αποτελείται από την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια, ενοποιημένες σε μία εκπαιδευτική βαθμίδα ενιαίας δομής και δέκα τάξεων. Απευθύνεται σε παιδιά 6 έως και 16 χρονών και περιλαμβάνει δύο επίπεδα, χωρίς ωστόσο διακριτό διαχωρισμό μεταξύ τους. Το πρώτο επίπεδο (*Barneskole*) περιλαμβάνει επτά τάξεις και απευθύνεται σε παιδιά 6 έως και 13 ετών, αντιστοιχώντας στο σύνολο του ελληνικού Δημοτικού μαζί με την πρώτη τάξη του ελληνικού Γυμνασίου. Το δεύτερο επίπεδο (*Ungdomsskole*) περιλαμβάνει την όγδοη, ένατη και δέκατη τάξη και απευθύνεται σε παιδιά από 13 έως και 16 ετών, αντιστοιχώντας στη δεύτερη και τρίτη τάξη του ελληνικού Γυμνασίου και στην πρώτη τάξη του ελληνικού Λυκείου.

³⁴⁹ <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/education-rankings-by-country> (12/2/2021)

³⁵⁰ <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=NOR&treshold=10&topic=PI> (12/2/2021)

³⁵¹ <https://webometrics.info/en/Europe/Norway%20> (12/2/2021)

³⁵² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-48_en (12/2/2021)

Τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας βρίσκονται στην ευθύνη των Δήμων. Σε μεγάλο αριθμό σχολείων προσφέρονται όλες οι τάξεις και των δύο επιπέδων της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ωστόσο συχνά αυτό δεν είναι εφικτό -κυρίως λόγω των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων της Νορβηγίας που εκτείνεται σε μεγάλες και εξαιρετικά αραιοκατοικημένες περιοχές. Στις περιπτώσεις που ο αριθμός των μαθητών δεν επαρκεί για τη συγκρότηση ενός πλήρους σχολείου υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το πρώτο και το δεύτερο επίπεδο προσφέρονται σε διαφορετικά εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σχηματίζονται μεικτές ηλικιακά τάξεις, όπου προσφέρεται ταυτόχρονα η διδασκαλία περισσότερων του ενός εκπαιδευτικών επιπέδων. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην τελευταία κατηγορία –των σχολείων δηλαδή με μεικτές ηλικιακά τάξεις- ανήκει το ένα τρίτο των σχολείων της χώρας, απορροφώντας όμως λιγότερο από το ένα δέκατο των Νορβηγών μαθητών³⁵³.

Το πρόγραμμα διδασκαλίας του πρώτου επιπέδου της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (*Barneskole*) περιλαμβάνει στην πρώτη τάξη παιγνιώδεις δραστηριότητες για την απόκτηση βασικών γνώσεων γραφής, ανάγνωσης, αριθμητικής και αγγλικών, και από την δεύτερη έως και την έβδομη μαθήματα Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών, Θρησκευτικών, Καλλιτεχνικών, Μουσικής, Γεωγραφίας, Ιστορίας και Κοινωνικών Επιστημών, με τα τρία τελευταία να εισάγονται από την πέμπτη τάξη και μετά. Η αξιολόγηση σε αυτό το πρώτο επίπεδο γίνεται σε καθημερινή βάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό και οι μαθητές λαμβάνουν δύο φορές το χρόνο γραπτές αξιολογήσεις της προόδου τους, οι οποίες όμως γίνονται περιγραφικά και χωρίς να τους αποδίδονται βαθμοί.

Στο δεύτερο επίπεδο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (*Ungdomsskole*) οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν επιπλέον ένα μάθημα επιλογής και μια ξένη γλώσσα (Γερμανικά, Γαλλικά ή Ισπανικά). Σε αυτό το δεύτερο επίπεδο, δηλαδή από την όγδοη τάξη και μετά, ξεκινά η βαθμολογική αξιολόγηση των μαθητών στην αριθμητική κλίμακα από το ένα έως το έξι (με το έξι να αποτελεί τον υψηλότερο βαθμό). Αξιοσημείωτο είναι ότι οι μαθητές αξιολογούνται τόσο για τις επιδόσεις τους όσο και για τη διαγωγή τους.

Η προαγωγή των μαθητών στην επόμενη τάξη γίνεται αυτόματα σε όλη τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι μαθητές, ανάλογα με την τάξη που παρακολουθούν, λαβαίνουν μέρος σε υποχρεωτικά διαγνωστικά τεστ, που διεξάγονται σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να διαπιστωθούν εγκαίρως προβλήματα και ελλείψεις στην εκμάθηση των βασικών μαθημάτων. Οι μαθητές της πρώτης τάξης εξετάζονται υποχρεωτικά στη Νορβηγική γλώσσα και προαιρετικά στην Αριθμητική, οι μαθητές της δεύτερης τάξης εξετάζονται υποχρεωτικά στη Νορβηγική γλώσσα και στην Αριθμητική και οι μαθητές της τρίτης τάξης εξετάζονται υποχρεωτικά στη Νορβηγική γλώσσα και προαιρετικά στην Αριθμητική και τα Αγγλικά. Οι μαθητές της πέμπτης και όγδοης τάξης εξετάζονται στη Νορβηγική γλώσσα, στην Αγγλική γλώσσα και στα Μαθηματικά, ενώ οι μαθητές της ένατης τάξης μόνο στο μάθημα της Γλώσσας και στα Μαθηματικά.

Ολοκληρώνοντας τη δέκατη τάξη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και προκειμένου να αποφοιτήσουν οι μαθητές συμμετέχουν σε εθνικές εξετάσεις σε ένα από τα ακόλουθα μαθήματα: Νορβηγικά, Μαθηματικά, Αγγλικά ή, ανάλογα με την περιοχή που κατοικούν, στη γλώσσα του

³⁵³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-20_en (10/2/2021)

αυτόχθονα πληθυσμού των Σαάμι³⁵⁴. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα εξετάζεται σε ένα από αυτά τα μαθήματα. Η απόφαση επιλογής ομάδων μαθητών και εξεταζόμενων μαθημάτων λαμβάνεται σε τοπικό επίπεδο και ανακοινώνεται στους μαθητές λίγες μέρες πριν την εξέταση. Η βαθμολόγηση των εξετάσεων γίνεται από εξωτερικούς της σχολικής μονάδας αξιολογητές. Με την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές παίρνουν απολυτήριο, στο οποίο αναγράφονται τα μαθήματα που παρακολούθησαν, η συνολική τους αξιολόγηση -τόσο για τις επιδόσεις τους όσο και για την διαγωγή τους- και η τελική τους βαθμολογία στις εθνικές εξετάσεις. Με βάση τους βαθμούς του απολυτηρίου τους οι μαθητές θα επιλέξουν ποιο από τα προγράμματα σπουδών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα παρακολουθήσουν στη συνέχεια³⁵⁵.

2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Νορβηγία (*Videregående skole*) διαρκεί τρία χρόνια, απευθύνεται σε μαθητές 16 έως και 19 χρονών και δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Συγκρίνοντας με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παρατηρούμε ότι η πρώτη τάξη της ανώτερης δευτεροβάθμιας αντιστοιχεί με τη δεύτερη τάξη του ελληνικού Λυκείου και ότι οι Νορβηγοί μαθητές ολοκληρώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους ένα χρόνο αργότερα από ότι οι μαθητές στην Ελλάδα.

Δικαίωμα εγγραφής στην ανώτερη δευτεροβάθμια έχουν όλοι οι μαθητές που ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση και απέκτησαν το απολυτήριό τους, ακόμα και αν σε κάποια μαθήματα δεν είχαν προβιβασίμο βαθμό³⁵⁶. Με αυτό τον τρόπο το νορβηγικό εκπαιδευτικό σύστημα στοχεύει στην ισότιμη προσφορά ευκαιριών για περαιτέρω μόρφωση σε όλους τους μαθητές, ενθαρρύνοντάς τους να συνεχίσουν τις σπουδές τους, προσαρμοζόμενο στις δικές τους εκπαιδευτικές ανάγκες. Σύμφωνα με τα «Δικαιώματα των Νέων»³⁵⁷ όλοι οι απόφοιτοι της υποχρεωτικής εκπαίδευσης διατηρούν το δικαίωμα να παρακολουθήσουν τρία χρόνια (ή περισσότερα ανάλογα με το πρόγραμμα σπουδών στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι) ανώτερης δευτεροβάθμιας μέχρι να συμπληρώσουν το 24 έτος της ηλικίας τους.

Τα σχολεία της ανώτερης δευτεροβάθμιας βρίσκονται στον τομέα ευθύνης των Περιφερειών³⁵⁸ και προσφέρουν 15 διαφορετικά προγράμματα σπουδών εκ των οποίων τα πέντε είναι προγράμματα γενικής παιδείας και προσφέρουν άμεση πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και τα δέκα είναι προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που οδηγούν στην απόκτηση ενός επαγγελματικού πιστοποιητικού, αλλά και στην τριτοβάθμια υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

³⁵⁴ <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20140506STO46207/sten-akre-tou-borra-oi-sami-kai-e-europe-tou-eikostou-protou-aiona> (10/2/2021)

³⁵⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-single-structure-education-20_en (12/2/2021)

³⁵⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-39_en (12/2/2021)

³⁵⁷ <https://www.vilbli.no/en/en/no/young-person-s-right-statutory-rights-for-young-people/a/031030> (12/2/2021)

³⁵⁸ Η Νορβηγία χωρίζεται σε 11 Διοικητικές Περιφέρειες (Fylke), οι οποίες με τη σειρά τους διαιρούνται σε 356 Δήμους (Kommuner). Οι Περιφέρειες διοικούνται από εκλεγμένα διοικητικά συμβούλια (Fylkesting) με επικεφαλής έναν Περιφερειάρχη (Fylkesmannen).

2.2.1. Ανώτερη δευτεροβάθμια γενικής παιδείας

Τα πέντε προγράμματα γενικής παιδείας είναι τα ακόλουθα:

- α) το πρόγραμμα Εξειδίκευσης Σπουδών, που είναι και το δημοφιλέστερο από πλευράς εγγραφών και χωρίζεται σε δύο κατευθύνσεις: την κατεύθυνση Γλωσσών, Κοινωνικών Επιστημών και Οικονομικών και την κατεύθυνση Φυσικών Επιστημών και Μαθηματικών
- β) το πρόγραμμα Μουσικής, Χορού και Θεάτρου
- γ) το πρόγραμμα Αθλημάτων και Φυσικής Αγωγής
- δ) το πρόγραμμα Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
- ε) το πρόγραμμα Τεχνών, Σχεδίου και Αρχιτεκτονικής

Όλοι οι εγγεγραμμένοι μαθητές στα προγράμματα γενικής παιδείας της ανώτερης δευτεροβάθμιας παρακολουθούν μια σειρά από υποχρεωτικά μαθήματα κορμού, τα οποία είναι: Θρησκευτικά και Ηθική, Νορβηγικά, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Αγγλικά, Δεύτερη Ξένη Γλώσσα, Κοινωνικές Επιστήμες, Γεωγραφία, Ιστορία και Φυσική Αγωγή. Επιπλέον, παρακολουθούν μια σειρά από εξειδικευμένα μαθήματα ανάλογα με την κατεύθυνση που έχουν διαλέξει. Για να ολοκληρώσουν τις τριετείς τους σπουδές στην ανώτερη δευτεροβάθμια γενικής παιδείας θα πρέπει να παρακολουθήσουν ανά έτος 560 ώρες εξειδικευμένων μαθημάτων και 280 ώρες μαθημάτων κορμού (840 ώρες μαθημάτων συνολικά ανά έτος)³⁵⁹.

Η αξιολόγηση των μαθητών της ανώτερης δευτεροβάθμιας που παρακολουθούν τα προγράμματα γενικής παιδείας γίνεται σε καθημερινή βάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό. Επιπλέον οι μαθητές λαμβάνουν δύο φορές τον χρόνο γραπτή αξιολόγηση στη βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως το 6 (με το 6 να αντιπροσωπεύει το άριστα) τόσο για την επίδοσή τους σε κάθε μάθημα ξεχωριστά όσο και για τη διαγωγή τους. Στο τέλος του κάθε έτους φοίτησης οι μαθητές παίρνουν ένα πιστοποιητικό, στο οποίο αναγράφεται ο συνολικός βαθμός που αποκόμισαν στο κάθε μάθημα, πραγματοποιώντας εργασίες θεωρητικές ή πρακτικές, ατομικές ή ομαδικές, εντός ή εκτός τάξης, όπως τον όρισε ο εκάστοτε καθηγητής στην κλίμακα από το 1 έως το 6 και χωρίς δεκαδικά ψηφία. Επιπλέον, στο τέλος κάθε έτους οι μαθητές συμμετέχουν σε τελικές εξωτερικές εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο και ο βαθμός τους σε αυτές αναγράφεται επίσης στο πιστοποιητικό τους.

Οι εξετάσεις μπορεί να είναι γραπτές (διάρκειας έως πέντε ωρών), προφορικές (διάρκειας έως 30 λεπτών ανά υποψήφιο), προφορικές και πρακτικές (διάρκειας έως 45 λεπτών ανά υποψήφιο) ή πρακτικές (διάρκειας έως πέντε ωρών). Ειδικότερα για τη συμμετοχή τους σε προφορικές εξετάσεις οι μαθητές ενημερώνονται 48 ώρες νωρίτερα και 24 ώρες πριν την εξέταση ξεκινά η προπαρασκευαστική φάση της εξέτασης, οπότε και δίνεται στους μαθητές ένα συγκεκριμένο θέμα ή πρόβλημα, για να προετοιμάσουν.

³⁵⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-39_en (15/2/2021)

Οι γραπτές εξωτερικές εξετάσεις προϋποθέτουν τη συνεργασία πολλών αρμόδιων φορέων. Το *Διευθυντήριο Παιδείας και Εκπαίδευσης*³⁶⁰ είναι ο φορέας του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας που, μεταξύ άλλων, φέρει την ευθύνη συνολικά για το σύστημα εξέτασης και αξιολόγησης, παρέχοντας τα θέματα των γραπτών εξετάσεων σε εθνικό επίπεδο, όπως και κάθε είδους πληροφορίες και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με αυτές.

Ορίζονται Επιτροπές Θεμάτων που συντάσσουν τα θέματα των εξετάσεων για κάθε μάθημα και διασφαλίζουν ότι περιλαμβάνονται στην εξεταστέα ύλη και ότι συνάδουν με τις γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές του Διευθυντηρίου Παιδείας και Εκπαίδευσης. Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες έχουν την ευθύνη για τη διεξαγωγή των εθνικών εξετάσεων σε τοπικό επίπεδο και αποφασίζουν ποιοι εξεταζόμενοι θα εξεταστούν σε ποια μαθήματα.

Οι Κυβερνήτες των Περιφερειών ορίζουν εξωτερικούς εξεταστές και αξιολογητές -σε συνεργασία με τη Διεύθυνση της κάθε σχολικής μονάδας, η οποία και ενημερώνει σχετικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε σχολείου (αριθμός μαθητών, μαθήματα που διδάχθηκαν κλπ.)- και φέρουν συνολικά την ευθύνη για την αξιολόγηση των γραπτών και για τη διαχείριση τυχόν ενστάσεων. Ειδικότερα για το μάθημα της νορβηγικής γλώσσας ορίζεται ένας δεύτερος αξιολογητής ανά περιοχή και στις περιπτώσεις αναβαθμολόγησης λαμβάνεται υπόψη μόνο ο δεύτερος βαθμός.

Οι μαθητές όλων των προγραμμάτων σπουδών της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εξετάζονται υποχρεωτικά στο μάθημα της νορβηγικής γλώσσας και, συνήθως, σε τουλάχιστον δύο ακόμα μαθήματα. Η επιλογή των μαθητών και των μαθημάτων στα οποία θα εξεταστούν γίνεται με τυχαία επιλογή. Συνέπεια της τυχαίας επιλογής είναι ότι ο αριθμός των εξεταζόμενων μαθημάτων ανά μαθητή μπορεί να ποικίλει.

Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές του πρώτου έτους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας επιλέγονται, για να εξεταστούν σε ένα μάθημα σε ποσοστό 20%. Όλοι οι μαθητές του δεύτερου έτους εξετάζονται υποχρεωτικά σε ένα μάθημα. Όλοι οι μαθητές του τρίτου έτους εξετάζονται υποχρεωτικά στο μάθημα της νορβηγικής γλώσσας και επιπλέον σε δύο ή τρία από τα εξειδικευμένα μαθήματα του προγράμματος σπουδών που παρακολούθησαν και ο τρόπος εξέτασης μπορεί να είναι γραπτός, προφορικός, πρακτικός ή προφορικός και πρακτικός³⁶¹.

Με την ολοκλήρωση της τριετούς φοίτησης σε ένα από τα προγράμματα σπουδών της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας οι απόφοιτοι παίρνουν το Απολυτήριο της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας, στο οποίο αναγράφονται όλα τα υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν μαθήματα που παρακολούθησαν, όπως και η βαθμολογία που συγκέντρωσαν τόσο κατά τη διάρκεια της χρονιάς όσο και στις τελικές εξετάσεις. Το Απολυτήριο της Γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας δίνει απευθείας πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Νορβηγίας³⁶².

³⁶⁰ <https://www.regjeringen.no/en/dep/kd/organisation/kunnskapsdepartementets-etater-og-virksomheter/Subordinate-agencies-2/norwegian-directorate-for-education-and-/id426533/> (17/2/2021)

³⁶¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-39_en (15/2/2021)

³⁶² <https://www.udir.no/in-english/certificates-and-grading-scales/> (15/2/2021)

2.2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση

Τα δέκα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι τα ακόλουθα³⁶³:

- α) το πρόγραμμα Γεωργίας, Αλιείας και Δασοκομίας
- β) το πρόγραμμα Οικοδομικών Εργασιών και Κατασκευών
- γ) το πρόγραμμα Χειροτεχνίας, Σχεδίου και Ανάπτυξης Προϊόντων
- δ) το πρόγραμμα Ηλεκτρολογίας και Τεχνικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών
- ε) το πρόγραμμα Κομμωτικής, Ανθοκομίας και Διακόσμησης Εσωτερικών και Επαγγελματικών Χώρων
- στ) το πρόγραμμα Υγειονομικής Φροντίδας και Αγωγής Παιδιών και Νέων
- ζ) το πρόγραμμα Τεχνολογίας της Πληροφορίας και Παραγωγής των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
- η) το πρόγραμμα Εστίασης και Επεξεργασίας Τροφίμων
- θ) το πρόγραμμα Πωλήσεων, Εξυπηρέτησης Πελατών και Τουριστικών Επαγγελμάτων
- ι) το πρόγραμμα Τεχνολογικής και Βιομηχανικής Παραγωγής

Τα περισσότερα προγράμματα σπουδών επαγγελματικής εκπαίδευσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας περιλαμβάνουν τέσσερα χρόνια φοίτησης και ακολουθούν το πρότυπο οργάνωσης των 2 + 2 ετών. Το πρότυπο αυτό προβλέπει δύο έτη παρακολούθησης μαθημάτων σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα της ανώτερης δευτεροβάθμιας, ακολουθούμενα από δύο έτη μαθητείας και πρακτικής άσκησης σε μια ιδιωτική εταιρεία ή ένα δημόσιο οργανισμό. Όλα τα προγράμματα σπουδών μοιράζονται μια κοινή ομάδα μαθημάτων (Νορβηγικά, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Αγγλικά, Κοινωνικές Επιστήμες και Φυσική Αγωγή για 588 ώρες στα δύο έτη σπουδών), μια κοινή ομάδα μαθημάτων και για τα δέκα προγράμματα σπουδών (για 955 ώρες στα δύο έτη σπουδών) και τέλος μαθήματα της εκάστοτε επαγγελματικής ειδίκευσης (για 421 ώρες στα δύο έτη σπουδών).

Τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας δεν δίνουν απευθείας πρόσβαση στην τριτοβάθμια, ωστόσο όποιος απόφοιτος το επιθυμεί μπορεί να παρακολουθήσει το τρίτο έτος φοίτησης σε ένα πρόγραμμα της γενικής δευτεροβάθμιας (παρακολουθώντας μαθήματα Νορβηγικών, Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών, Ιστορίας και Φυσικής Αγωγής), ώστε να αποκτήσει απευθείας πρόσβαση στην τριτοβάθμια όπως και οι απόφοιτοι των προγραμμάτων γενικής παιδείας³⁶⁴.

Η αξιολόγηση στα προγράμματα της επαγγελματικής ανώτερης δευτεροβάθμιας περιλαμβάνει σταθερή εσωτερική αξιολόγηση των μαθητών κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους. Με την ολοκλήρωση του δεύτερου έτους φοίτησης οι μαθητές συμμετέχουν υποχρεωτικά στην

³⁶³ <https://www.vilbli.no/en/en/no> (15/2/2021)

³⁶⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-vocational-upper-secondary-education-33_en (17/2/21)

πρώτη εξωτερική αξιολόγηση στον τομέα της ειδίκευσής τους. Η εξέταση είναι γραπτή και μπορεί να διαρκέσει έως και πέντε ώρες. Για τη διεξαγωγή των εξωτερικών εξετάσεων, τον ορισμό των εξωτερικών αξιολογητών και τη διαχείριση των ενστάσεων η ευθύνη βαρύνει τις Περιφέρειες³⁶⁵.

Το τρίτο και τέταρτο έτος της επαγγελματικής ανώτερης δευτεροβάθμιας λαμβάνει χώρα σε εταιρείες ή οργανισμούς, όπου ο μαθητής πραγματοποιεί πρακτική. Κατά τη διάρκεια των δύο αυτών ετών δεν συμμετέχει σε εξετάσεις, εκτός από το τέλος της φοίτησής του, οπότε και συμμετάσχει στις εξετάσεις για το Πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η βαθμολογία στις εξετάσεις γίνεται περιγραφικά. Το Πιστοποιητικό αυτό δίνει τη δυνατότητα στον απόφοιτο για άμεση ένταξη στην αγορά εργασίας, αλλά δεν του δίνει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκτός αν επιλέξει να παρακολουθήσει το τρίτο έτος της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας, όπως προαναφέρθηκε³⁶⁶.

3. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στη Νορβηγία υπάρχουν συνολικά 33 εγκεκριμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (10 πανεπιστήμια, 9 εξειδικευμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα -εκ των οποίων μία καλλιτεχνική ακαδημία- και 14 πανεπιστημιακά κολλέγια) και η φοίτηση σε αυτά είναι δωρεάν. Το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας έχει τη συνολική ευθύνη για την ανώτερη εκπαίδευση στη Νορβηγία. Ο Νορβηγικός Οργανισμός για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση³⁶⁷ (Norwegian Agency for Quality Assurance in Education ή NOKUT) είναι ανεξάρτητος φορέας, στους κόλπους του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας, που αξιολογεί και πιστοποιεί την υψηλή ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Νορβηγίας.

Το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαχειρίζεται η Νορβηγική Υπηρεσία για την εισαγωγή στα πανεπιστήμια και στα πανεπιστημιακά κολλέγια³⁶⁸ (Norwegian Universities and Colleges Admission Service ή NUCAS). Οι υποψήφιοι υποβάλλουν ηλεκτρονικά σε συγκεκριμένες ημερομηνίες τις αιτήσεις τους και λαμβάνουν μία πρόταση για θέση φοίτησης, την οποία οφείλουν σε μικρό χρονικό διάστημα να αποδεχτούν ή να απορρίψουν. Αν για μία σχολή υπάρχουν περισσότεροι υποψήφιοι φοιτητές από ότι θέσεις φοίτησης, οι υποψήφιοι κατατάσσονται σε σειρά προτεραιότητας βάση των βαθμών του Απολυτηρίου τους από την γενική ανώτερη δευτεροβάθμια, όπως και βάση άλλων κριτηρίων εισαγωγής που θέτει η κάθε σχολή (όπως συγκεκριμένους βαθμούς ή συγκεκριμένους συνδυασμούς μαθημάτων από την ανώτερη δευτεροβάθμια). Για τους υποψηφίους που έχουν κλείσει το 23^ο έτος της ηλικίας τους απαιτείται, πέρα από το Απολυτήριο, να προσκομίσουν βεβαίωση πενταετούς επαγγελματικής δραστηριότητας.³⁶⁹ Ολοκληρώνοντας, παρατηρούμε ότι η Νορβηγία ανήκει, σύμφωνα με την τυπολογία των συστημάτων εισαγωγής στην τριτοβάθμια, στο τέταρτο είδος της «Διπλής Επιλογής»³⁷⁰, δεδομένου ότι α) για την επιλογή των φοιτητών παίζει ρόλο τόσο το Απολυτήριο

³⁶⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-33_en (17/2/2021)

³⁶⁶ <https://www.udir.no/in-english/certificates-and-grading-scales/> (17/2/2021)

³⁶⁷ <https://www.nokut.no/en/about-nokut/> (16/2/2021)

³⁶⁸ <https://www.samordnaopptak.no/info/english/> (16/2/2021)

³⁶⁹ <https://norric.org/nordbalt/norway/> (17-2-2021)

³⁷⁰ Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta, *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*, Volume I: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-77134-7.

της δευτεροβάθμιας, όσο και κριτήρια που θέτουν οι Σχολές και β) όλα τα προγράμματα σπουδών της ανώτερης δευτεροβάθμιας δεν οδηγούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

4. Συμπεράσματα

α) Η Νορβηγία πρόσφατα αναθεώρησε το νομοθετικό πλαίσιο για την παιδεία και το πρόγραμμα μαθημάτων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια.

β) Η υποχρεωτική Εκπαίδευση είναι δεκαετής και περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

γ) Η ανώτερη δευτεροβάθμια είναι τριετής, δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και προσφέρει 15 διαφορετικά προγράμματα σπουδών, εκ των οποίων τα πέντε είναι γενικής παιδείας και τα δέκα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

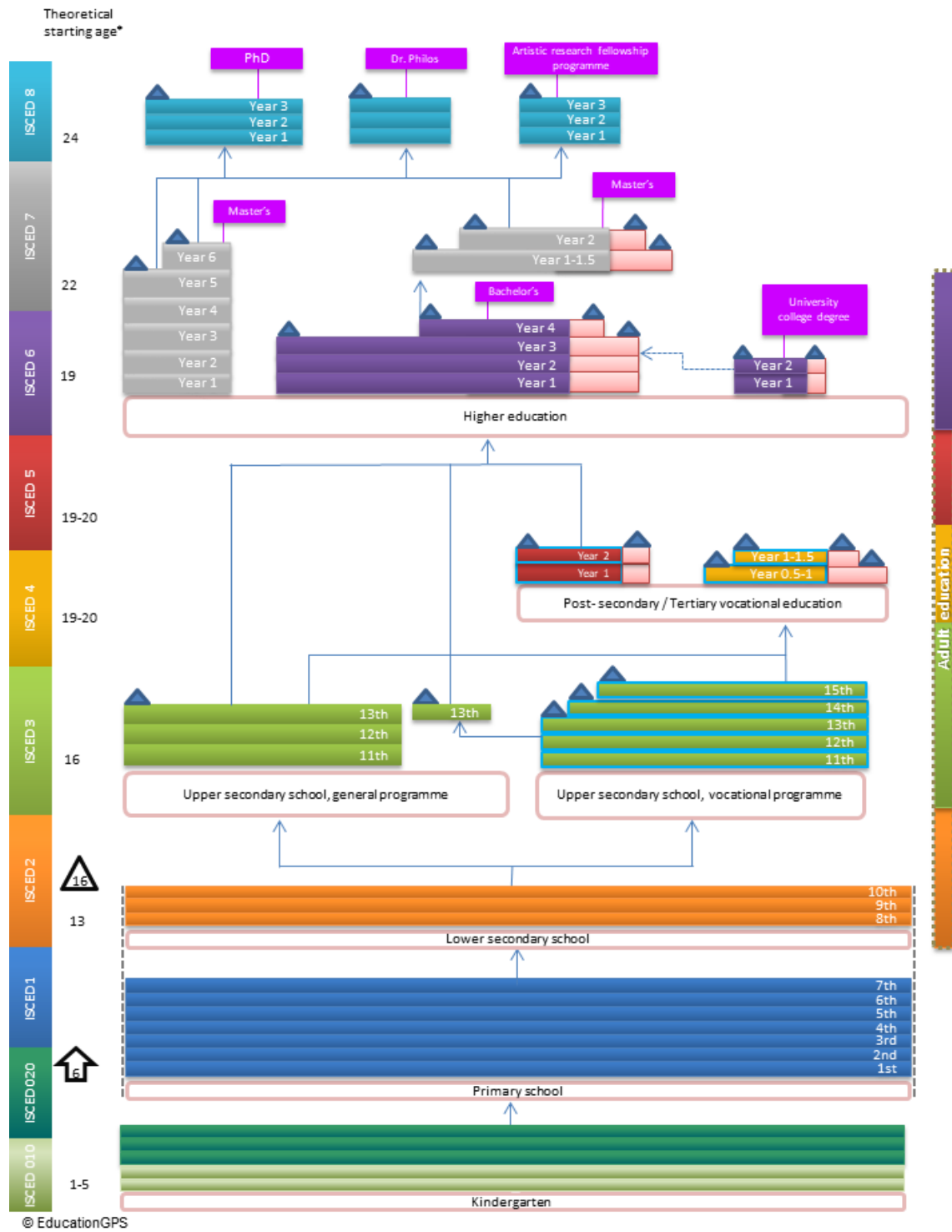
δ) Τα προγράμματα σπουδών της επαγγελματικής εκπαίδευσης συνήθως έχουν τετραετή φοίτηση και περιλαμβάνουν διετή πρακτική σε εταιρείες ή δημόσιους οργανισμούς.

ε) Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση γίνεται μέσω της κατάθεσης του Απολυτηρίου της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας και επιπλέον κριτηρίων εισαγωγής που θέτει η εκάστοτε σχολή (συγκεκριμένους βαθμούς σε μαθήματα της δευτεροβάθμιας κλπ.)

Norway

2020

<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=NOR> (17/2/2021)

Λετονία

1. Εισαγωγή

Κύριος στόχος της εκπαιδευτικής πολιτικής στη Λετονία είναι η ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη, την ανθρώπινη ευημερία και τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Λετονίας είναι ευαίσθητο όσον αφορά τα παιδιά και τους μαθητές εθνοτικών μειονοτήτων. Το σχολικό σύστημα συμβάλλει σε πιο δίκαιη κατανομή ευκαιριών και αποτελεσμάτων μάθησης.

Σύμφωνα με τα διεθνή στοιχεία αξιολόγησης εκπαιδευόμενων, οι μαθητές (15 ετών) στη Λετονία σημείωσαν χαμηλότερη βαθμολογία από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ στην ανάγνωση, υψηλότερα από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ στα μαθηματικά και δεν διαφέρουν σημαντικά από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ στις θετικές επιστήμες. Η Λετονία έχει μικρότερο ποσοστό μαθητών που δεν έχουν βασικές δεξιότητες, αλλά το ποσοστό των μαθητών με υψηλή απόδοση είναι επίσης μικρότερο από τον μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ³⁷¹.

Οι δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση συνολικά τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί. Η κρατική χρηματοδότηση στην προσχολική εκπαίδευση (για παιδιά 3 ετών και άνω) ως ποσοστό του Α.Ε.Π. είναι από τις υψηλότερες μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Έχοντας χαμηλούς μισθούς εκπαιδευτικών - σε σύγκριση με τα διεθνή πρότυπα - η κυβέρνηση ξεκίνησε το 2016 να εφαρμόζει νέο μισθολόγιο εκπαιδευτικών με σκοπό την αύξηση των μισθών τους σε διεθνώς (περιφερειακά) ανταγωνιστικά επίπεδα³⁷².

2. Προσχολική εκπαίδευση

Η Λετονία παρέχει νόμιμο δικαίωμα στην εκπαίδευση και φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία (νηπιαγωγεία, pirmsskolas izglītība) για όλα τα παιδιά ηλικίας από 1,5 ετών. Οι δήμοι υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά των οποίων η κατοικία δηλώνεται στο διοικητικό έδαφος του δήμου είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση (pirmsskolas izglītības iestāde). Η βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης για παιδιά πέντε και έξι ετών είναι υποχρεωτική.

3. Βασική εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια)

Η πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οργανώνεται ως σύστημα ενιαίας δομής (pamatizglītība ή βασική εκπαίδευση), ξεκινώντας από την ηλικία των 7 ετών και αποτελείται από εννέα χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η βασική εκπαίδευση τελειώνει μετά την τάξη 9 με τελικές εξετάσεις στην πρώτη γλώσσα των μαθητών, τη Λετονική γλώσσα για μαθητές σε προγράμματα εθνοτικών μειονοτήτων, τα Μαθηματικά, την Ιστορία της Λετονίας και μια Ξένη Γλώσσα, με αποτέλεσμα την απονομή ενός πιστοποιητικού που απαιτείται για την είσοδο στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

³⁷¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/latvia_en (31/03/2021)

³⁷² <http://www.aic.lv/portal/en/izglitiba-latvija> (31/03/2021)

Η Λετονία έχει μια μακρά και επιτυχημένη παράδοση εξωσχολικής εκπαίδευσης, που ονομάζεται εκπαίδευση σχετική με τα ενδιαφέροντα ή τα χόμπι. Παρέχεται σε ευρύτερους τομείς: τέχνες, αθλήματα, τεχνική εκπαίδευση κ.λπ. και πάνω από το 70% των μαθητών ηλικίας 3 έως 25 ετών συμμετέχει σε αυτές τις δραστηριότητες. Η Ομάδα Διεθνούς Επισκόπησης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το λετονικό μοντέλο εκπαίδευσης χόμπι είναι σίγουρα ένα παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής της εξωσχολικής εκπαίδευσης.

Η Λετονία έχει μακρά παράδοση στην εκπαίδευση εθνοτικών μειονοτήτων. Ο πρώτος νόμος για τα ανεξάρτητα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Λετονίας το 1919 εξασφάλισε την αυτονομία της εκπαίδευσης για τα γερμανικά, ρωσικά, εβραϊκά, πολωνικά και βυλорωσικά σχολεία. Τώρα, το κράτος συνεχίζει να αναπτύσσει και να χρηματοδοτεί το μοντέλο εκπαίδευσης της εθνοτικής μειονότητας (δίγλωσσο) που παρέχει δημόσια χρηματοδοτούμενη εκπαίδευση σε πέντε γλώσσες εθνοτικών μειονοτήτων:

Εσθονικά
Πολωνικά
Ουκρανικά
Βυλорωσικά
Ρώσικα.

Κατά το σχολικό έτος 2018/19, περίπου το 72% όλων των μαθητών εγγράφηκαν σε εκπαιδευτικά προγράμματα με τη λετονική γλώσσα διδασκαλίας και το 28% εγγράφηκαν σε προγράμματα εθνικής μειονότητας. Τον Μάρτιο του 2018, το Κοινοβούλιο ενέκρινε τροποποιήσεις του παιδαγωγικού νόμου και του νόμου για τη γενική εκπαίδευση, σύμφωνα με τους οποίους τα εκπαιδευτικά προγράμματα των εθνοτικών μειονοτήτων θα ξεκινήσουν τη σταδιακή μετάβαση στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μόνο στη Λετονία κατά το σχολικό έτος 2021/2022. Ένα νέο δίγλωσσο εκπαιδευτικό μοντέλο θα εισαχθεί στους βαθμούς 1-6 των προγραμμάτων εκπαίδευσης εθνοτικών μειονοτήτων, διασφαλίζοντας ότι τουλάχιστον το 50% του εκπαιδευτικού περιεχομένου διδάσκεται στα λετονικά και στους βαθμούς 7-9, διασφαλίζοντας ότι τουλάχιστον το 80% των μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων των ξένων γλωσσών, είναι στα Λετονικά και η μετάβαση θα ξεκινήσει το 2020/2021. Από το σχολικό έτος 2022/2023 όλα τα μαθήματα γενικής εκπαίδευσης στην ανώτερη δευτεροβάθμια προγράμματα (βαθμοί 10-12) θα διδάσκονται μόνο στη λετονική γλώσσα (εξαιρουμένων των ξένων γλωσσών), ενώ τα παιδιά των εθνοτικών μειονοτήτων θα συνεχίσουν να μαθαίνουν τη Γλώσσα, τη Λογοτεχνία και τα θέματα τους που σχετίζονται με τον Πολιτισμό και την Ιστορία της αντίστοιχης εθνικής μειονότητας.

Ένα άλλο ειδικό χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού συστήματος στη Λετονία είναι η επαγγελματικά προσανατολισμένη εκπαίδευση στον αθλητισμό, την τέχνη και τη μουσική που παρέχεται σε σχολές μουσικής, τέχνης και αθλητισμού (mūzikas skola, mākslas skola, sporta skola). Είναι η απόκτηση συστηματοποιημένης γνώσης και δεξιοτήτων, καθώς και ο σχηματισμός προσανατολισμού αξιών στην τέχνη, τον πολιτισμό ή τον αθλητισμό ταυτόχρονα με τη βασική (ολοκληρωμένη πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια) εκπαίδευση και την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η επαγγελματική εκπαίδευση στη μουσική και την τέχνη σε συνδυασμό με την επαγγελματική εκπαίδευση και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη μουσική και τις τέχνες συνθέτουν το εκπαιδευτικό σύστημα πολιτισμού της Λετονίας (profesionālās kultūrizglītības sistēma).

4. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (vidējā izglītība) ξεκινά από την ηλικία των 16 ετών και τελειώνει στην ηλικία των 19 ετών, και παρέχεται σε γενικές και επαγγελματικές οδούς από vidusskola, ģimnāzija και profesionālās izglītības iestāde. Αν και η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική, το ποσοστό του πληθυσμού με ολοκληρωμένη ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση εξακολουθεί να είναι υψηλό και πάνω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ.

Μεταρρυθμίσεις έχουν ήδη ξεκινήσει στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση. Στη γενική εκπαίδευση, ένα νέο εκπαιδευτικό περιεχόμενο βάσει ικανοτήτων θα εισαχθεί πλήρως το διάστημα 2019-2023. Ως αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της κατάρτισης, το ποσοστό των μαθητών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της ΕΕΚ θα πρέπει να φτάσει το 50/50% το 2021. Ήταν 63/37% αντίστοιχα το 2017/18. Το 2018, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30–34 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Λετονία ήταν πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αλλά η συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Διάφορα προγράμματα επαγγελματικής ανώτερης και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χρειάζονται μεταξύ δύο έως τεσσάρων ετών για να ολοκληρωθούν και οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα προσόντων. Τα περισσότερα από τα επαγγελματικά προγράμματα ξεκινούν από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μόνο μερικά σχολεία προσφέρουν επαγγελματική εκπαίδευση κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από αυτόνομα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (augstskola): πρόκειται για πανεπιστήμια (universitāte), που προσφέρουν τόσο ακαδημαϊκά όσο και επαγγελματικά τριτοβάθμια προγράμματα. Άλλα augstskola, akadēmija ή koledža προσφέρουν επαγγελματικά τριτοβάθμια προγράμματα. Η δομή του πτυχίου ακολουθεί τη δομή τριών κύκλων: πτυχίο, μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο.

Υπάρχει ένα φάσμα προγραμμάτων και μαθημάτων τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης για τους ενήλικες μαθητές. Μέσα στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, η εκπαίδευση ενηλίκων επεκτείνεται σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση που παρέχεται στα pamatskola και vidusskola, την επαγγελματική και περαιτέρω επαγγελματική κατάρτιση που προσφέρεται από τον profesionālās izglītības iestāde και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στο augstskola. Υπάρχουν επίσης διάφορες μη τυπικές ευκαιρίες εκπαίδευσης ενηλίκων που παρέχονται από δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς. Η άτυπη μάθηση που αποκτήθηκε μέσω της επαγγελματικής και προσωπικής ζωής μπορεί να επικυρωθεί ως επαγγελματικές ικανότητες που αποκτήθηκαν εκτός της επίσημης εκπαίδευσης.

5.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Κάθε κάτοικος της Λετονίας και τα άτομα που έχουν άδεια μόνιμης διαμονής, έχουν το δικαίωμα να σπουδάσουν σε ανώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, εάν διαθέτουν έγγραφο που πιστοποιεί την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Δεν υπάρχουν περιορισμοί ηλικίας για την απόκτηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Με το απολυτήριο λυκείου και ανάλογα με τον βαθμό σε συγκεκριμένα μαθήματα τα Πανεπιστήμια κρίνουν την έκβαση μιας αίτησης εγγραφής σε αυτά. Πολλές φορές ζητείται ένα είδος συνέντευξης από τον υποψήφιο, προκειμένου το τμήμα να σχηματίσει ολοκληρωμένη εικόνα του υποψηφίου σπουδαστή του.

Η πρόσβαση στο πανεπιστήμιο γίνεται, τόσο από το γενικό λύκειο, όσο και από τις επαγγελματικές σχολές. Όσοι πηγαίνουν στα γενικά λύκεια έχουν διάφορες κατευθύνσεις. Η μία είναι η γενική κατεύθυνση, όπου διδάσκονται όλα τα μαθήματα, περισσότερο, όμως, κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Τα σχολεία αυτά μπορεί να έχουν και μία πιο τεχνική κατεύθυνση, με έμφαση στα Μαθηματικά και τη Φυσική.

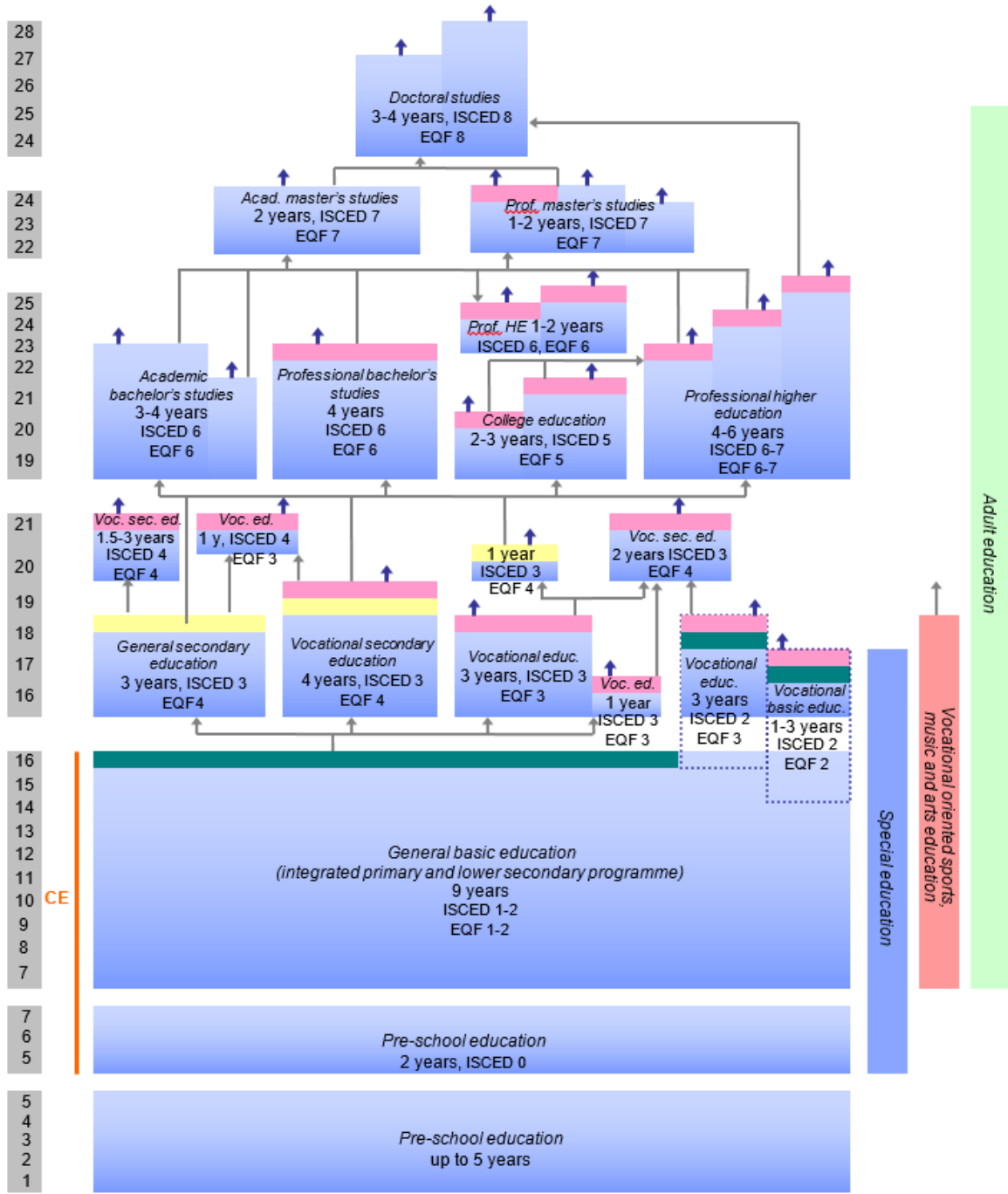
Ακριβώς επειδή η πρόσβαση στα πανεπιστήμια είναι ελεύθερη (μόνο με το βαθμό του απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπ/σης και όχι με εξετάσεις) τα φροντιστήρια δεν είναι δημοφιλή στη Λετονία. Οι μαθητές, που αδυνατούν να κατανοήσουν ένα μάθημα, μπορούν να παρακολουθήσουν επιπλέον ώρες στο συγκεκριμένο μάθημα, που δεν είναι υποχρεωτικές, και οι οποίες διδάσκονται από τους καθηγητές του σχολείου τους. Οι ίδιοι οι καθηγητές οργανώνουν έξτρα μαθήματα για τους μαθητές, που χρειάζονται περισσότερη προετοιμασία για τις εξετάσεις τους.

6. Συμπεράσματα

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Λετονίας είναι ευαίσθητο όσον αφορά τα παιδιά και τους μαθητές εθνοτικών μειονοτήτων.
2. Η πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οργανώνεται ως σύστημα ενιαίας δομής.
3. Η Λετονία έχει μια μακρά και επιτυχημένη παράδοση εξωσχολικής εκπαίδευσης, που ονομάζεται εκπαίδευση σχετική με τα ενδιαφέροντα ή τα χόμπι.
4. Ελεύθερη πρόσβαση στα πανεπιστήμια, μόνο με τον βαθμό του απολυτηρίου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

The education system of the Republic of Latvia

Primary school leaving exams Maturita exams Professional qualification exam

3
2
1

Age

CE Compulsory education

Next education level

Labour market

Εσθονία

1. Εισαγωγή

Η Εσθονία έχει δημιουργήσει μια ανοικτή οικονομία και λόγω αυτού έχει γίνει πολύ ελκυστική προς τους ξένους επενδυτές. Τον Ιανουάριο του 2011, η Εσθονία έκανε την μετάβαση στο ευρώ, και αυτό απλοποίησε περαιτέρω το εμπόριο με τις χώρες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό οφείλεται επίσης, στο ότι η Εσθονία αποδείχθηκε ανοικτή στις πολιτισμικές της σχέσεις με τη Δύση, καθώς και στη μετανάστευση και στις ξένες επενδύσεις, αλλά και στο γεγονός ότι το δυναμικό της Εσθονίας είναι καλά εκπαιδευμένο.

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Εσθονία θεωρείται ένα από τα καλύτερα παγκοσμίως³⁷³, καθώς στις εξετάσεις που υποβάλλονται οι μαθητές ηλικίας 15 ετών σε παγκόσμιο επίπεδο (PIZA), οι Εσθονοί έχουν τις καλύτερες επιδόσεις. Παράλληλα, τα παιδιά παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα ευεξίας και σε μετρήσεις για την ποιότητα ζωής τους. Αυτό οφείλεται εν πολλοίς στη προσχολική εκπαίδευση. Αν και στην Εσθονία η υποχρεωτική εκπαίδευση ξεκινά στην ηλικία των 7, σχεδόν τα περισσότερα παιδιά 3 έως 7 ετών φοιτούν σε νηπιαγωγεία. Σε αυτό το στάδιο της προσχολικής εκπαίδευσης δίνεται έμφαση κυρίως στην κοινωνική, συναισθηματική και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού. Τα παιδιά στο νηπιαγωγείο ανακαλύπτουν ενδιαφέροντα και καλλιεργούν δεξιότητες. Για αυτό και εκτός από τις υψηλές μαθητικές επιδόσεις σε διεθνείς διαγωνισμούς, οι μαθητές στην Εσθονία απολαμβάνουν τη ζωή στο σχολείο³⁷⁴.

Η χρηματοδότηση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Εσθονία είναι λίγο καλύτερη από ό,τι στην Ελλάδα, αλλά παρόλα αυτά είναι αρκετά χαμηλή σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ και είναι γύρω στο 6% του Α.Ε.Π..

Σύμφωνα με δήλωση του Πρέσβη της Εσθονίας Margus Rava 2016 στη Βουλή των Ελλήνων αναφορικά με το εκπαιδευτικό σύστημα στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εκεί τα βασικά χαρακτηριστικά στην Εσθονία είναι καταρχάς η αυτονομία των διευθυντών στην επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, της της διδακτέας ύλης και των βιβλίων. Αυτό που κάνει το Υπουργείο είναι να κατευθύνει τη διδακτέα ύλη χονδρικά, αλλά ο κάθε διευθυντής έχει τη δυνατότητα και είναι στη διακριτική του ευχέρεια να επιλέξει τα σχολικά βιβλία.

2. Προσχολική εκπαίδευση

Η προσχολική εκπαίδευση, διάρκειας 4 ετών, δεν είναι υποχρεωτική, ωστόσο σχεδόν όλοι οι Εσθονοί εγγράφουν τα παιδιά τους στα νηπιαγωγεία. Το πιο σημαντικό είναι πως τα παιδιά συνδέουν την εκπαίδευση με τη διασκέδαση. Παράλληλα, μέσα στις τάξεις του νηπιαγωγείου κοινωνικοποιούνται, κάνουν φίλους και μαθαίνουν να είναι περισσότερο ευγενικά και θαρραλέα. Εκτός από την καλλιέργεια των soft skills, τα παιδιά αποκτούν βασικές δεξιότητες που θα χρειαστούν στις μεγαλύτερες τάξεις. Μαθαίνουν για παράδειγμα να διαβάζουν δυσύλλαβες λέξεις

³⁷³ Τρίτη θέση παγκοσμίως στο διαγωνισμό της PIZA, πρώτη η Σιγκαπούρη και δεύτερη η Ιαπωνία, και πρώτη θέση στην Ευρώπη.

³⁷⁴ <https://www.educationestonia.org/> (29/03/2021)

και να ακολουθούν απλές οδηγίες. Έτσι, όταν πλέον έρχεται η στιγμή να γίνουν μαθητές της Α' Δημοτικού, είναι προετοιμασμένα κατάλληλα κι έτοιμα να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες και τις νέες προκλήσεις

3. Βασική εκπαίδευση (Πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια)

Η υποχρεωτική βασική εκπαίδευση οργανώνεται σε ένα εννιαετές βασικό σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές ηλικίας 6 έως 15 ετών και περιλαμβάνει πρωτοβάθμια μαζί με κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Έτσι η πρωτοβάθμια και η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελούν μια ενιαία δομή. Η βασική εκπαίδευση (επίπεδα 1 και 2 ISCED) είναι η ελάχιστη υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, η οποία αποκτάται στο βασικό σχολείο (põhikool) και η οποία δίνει το δικαίωμα να συνεχίσει κανείς τις σπουδές στο επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το βασικό σχολείο περιλαμβάνει τους βαθμούς 1-9. Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών και η επιτυχία στις τελικές εξετάσεις είναι η προϋπόθεση για την απόκτηση βασικής εκπαίδευσης.

Το εσθονικό παιδαγωγικό σύστημα δεν εισάγει νέες παιδαγωγικές μεθόδους και δεν «πειραματίζεται» με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές ιδέες, παρότι μαθητές και δάσκαλοι έχουν σημαντικά περιθώρια να προσαρμόσουν τη διδασκαλία και τη μάθηση. Οι ακολουθούμενες μέθοδοι είναι μάλλον συντηρητικές και τα περιεχόμενα πολύ σαφή. Σύμφωνα με τον Εσθονό υφυπουργό Παιδείας Μαρτ Λάιντμετς δυο είναι οι βασικοί πυλώνες της εσθονικής επιτυχίας, ακριβώς η δήλωσή του: «Δεν κάνουμε κάποια επανάσταση, αλλά διαρκώς μικρές αλλαγές. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι αλλάζουμε εκ βάθρων το εκπαιδευτικό σύστημα. Σύμφωνα με την PISA διαθέτουμε παγκοσμίως το καλύτερο σύστημα όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών. Δεν παίζει ρόλο, εάν προέρχεσαι από μια φτωχή ή μια πλούσια οικογένεια. Σε κάθε περίπτωση θα πας στο σχολείο, όπου τα αποτελέσματα είναι καλά και ισορροπημένα». Το ίδιο επίσης υποστήριξε και ο Πρέσβης της Εσθονίας στην Ελλάδα, όταν ρωτήθηκε από τους Έλληνες βουλευτές για το ποιο είναι εκείνο το στοιχείο που χαρακτηρίζει το εκπαιδευτικό σύστημα στην Εσθονία. Απάντησε ότι «στην βασική εκπαίδευση είναι δωρεάν τα βιβλία και ένα γεύμα για τους μαθητές εκείνους που έρχονται από πιο ασθενείς οικογένειες. Το ζητούμενο είναι ίσες ευκαιρίες για όλους. Και αυτό για να έχουμε καλά αποτελέσματα στον διαγωνισμό στο πλαίσιο της «Πίζα».

4. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ανώτερη)

Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι σχεδιασμένα για να βοηθήσουν τους μαθητές να γίνουν δημιουργικοί, πολυ-ταλαντούχοι, κοινωνικά ώριμοι και αξιόπιστοι πολίτες που έχουν ανακαλύψει τον επαγγελματικό εκείνο τομέα, που ταιριάζει καλύτερα στα ατομικά τους ενδιαφέροντα και στις ικανότητές τους προκειμένου να έχουν μια επιτυχημένη πορεία.

i) γενική

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο ISCED 3) διαρκεί μόλις 3 έτη και χωρίζεται στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η οποία αποκτάται σε σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (gümnaasium) και στην επαγγελματική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η οποία αποκτάται σε επαγγελματικά σχολεία (kutseõrpeasutus). Το πρόγραμμα σπουδών στο γυμνάσιο χωρίζεται σε υποχρεωτικά και προαιρετικά μαθήματα, 96 συνολικά στα 3 έτη φοίτησης. Για να αποφοιτήσουν από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές πρέπει να περάσουν τις

εθνικές εξετάσεις, μια σχολική εξέταση και να συντάξουν μια εργασία (project) ή πρακτική εργασία.

Ξεχωριστή θέση στο εσθονικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει το μάθημα της πληροφορικής και γενικότερα ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός των νέων. Για την ακρίβεια όλη η δομή του εσθονικού σχολείου είναι ψηφιακή. Το σύστημα είναι κυρίως δασκαλοκεντρικό και εξετασιοκεντρικό και μοιάζει αρκετά με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η καινοτομία του συγκεκριμένου σχολείου έγκειται στο γεγονός ότι είναι εντελώς ψηφιοποιημένο. Χρησιμοποιούνται Google Apps για τη διδασκαλία των μαθημάτων (σχέδια μαθήματος, reports, timetables, statistics), τη διαχείριση του μαθητικού δυναμικού (παρουσίες - απουσίες, ημερήσια διαγωγή μαθητών), την παραγωγή και τη διακίνηση εκπαιδευτικού υλικού, τα διαγωνίσματα και τις εξετάσεις (e-exams), την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μαθητών που δεν παρακολουθούν λόγω προβλημάτων υγείας (e-learning), την αξιολόγηση των μαθητών (περιγραφική και αριθμητική) (e-assessment), τη δημοσίευση εργασιών και έργων των μαθητών (google photos), την επαφή με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών (shared folders), τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών του σχολείου (virtual teacher's room), κτλ. Είναι ένα 100% ψηφιακό σχολείο. Θεωρείται αδιανόητο οι μαθητές να μην έχουν ψηφιακή ταυτότητα, το ίδιο και οι καθηγητές και όλα αυτά με ασφάλεια σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον. Το internet που προσφέρεται από το σχολικό δίκτυο μέσω wi-fi είναι κλειδωμένο και μαθητές και καθηγητές έχουν πρόσβαση μόνο με προσωπικό κωδικό³⁷⁵.

Μάλιστα εν μέσω πανδημίας η Εσθονία, πήγε ένα βήμα πιο πέρα, προσφέροντας εργαλεία ψηφιακής εκπαίδευσης δωρεάν, διεθνώς. Η χώρα, η οποία έχει ένα από τα πιο αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως και είναι παράλληλα γνωστή για την πλήρη ψηφιοποίηση των κρατικών της υπηρεσιών, αποφάσισε να παρέχει την εμπειρία και την τεχνογνωσία της στους δύο αυτούς τομείς, για το κοινωνικό καλό. Μαζί με μια ομάδα EdTech Startups, δημιούργησαν μια πρωτοβουλία που έχει ακριβώς αυτόν τον στόχο: να κυκλοφορήσουν εργαλεία που υποστηρίζουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και βοηθούν εκπαιδευτικούς οργανισμούς να λειτουργήσουν υπό αυτές τις συνθήκες. Η πρωτοβουλία υποστηρίζεται από το Startup Estonia, το startup hub της χώρας και συνδιοργανώνεται από το υπουργείο Εκπαίδευσης και Έρευνας, και τους παρακάτω φορείς: Estonian Union of Educational Technologists, Good Deed Education Fund, Innove, HITSA, και Education Nation. Οι ψηφιακές υπηρεσίες συνήθως δημιουργούνται με τη συνεργασία σχολείων, πανεπιστημίων και εταιρειών³⁷⁶.

ii) επαγγελματική

Τα προγραμμάτων σπουδών επαγγελματικής εκπαίδευσης υπολογίζονται σε πόντους ΕΕΚ (ΕΚΑΡ). Ένας ολοκληρωμένος ετήσιος κύκλος φοίτησης πιστώνει στο μαθητή 60 πόντους. Στο σύνολο επομένως των τριών χρόνων σπουδών στην επαγγελματικής δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 3) πιστώνονται 180 μονάδες. Από αυτές καθ' έτος ο μαθητής οφείλει να «κερδίσει» 26 από τους 60 πόντους κάνοντας πρακτική εξάσκηση σε κάποια επιχείρηση σχετική με το αντικείμενο σπουδών του. Οι 34 πόντοι σχετίζονται με την συμμετοχή στο ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών του επαγγελματικού του σχολείου.

Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών, η λήψη των απαραίτητων εξετάσεων και η ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων αξιολογήσεων, η πρακτική εκπαίδευση και η τελική

³⁷⁵ <https://www.hm.ee/en> (29/03/2021)

³⁷⁶ <https://startupper.gr/news/58785/i-esthonia-synergazete-me-startups-ke-parechi-online-ekpedeftika-ergalia-se-olon-ton-kosmo/> (29/03/2021)

εξέταση είναι η προϋπόθεση για την αποφοίτηση από μια επαγγελματική σχολή. Η απόκτηση της ανώτερης επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δίνει το δικαίωμα να συνεχίσει τις σπουδές σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να αποκτηθεί και μετά την αποφοίτηση από το γυμνάσιο. Αν κάποιος δυσκολεύεται στην απόκτηση πόντων στην ανώτερη επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τότε μπορεί να εκπονήσει μελέτη ΕΕΚ, όπως λέγεται, και να κερδίσει από 15 έως 120 μονάδες (ISCED 2)³⁷⁷.

5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση (επίπεδα ISCED 6, 7 και 8) στην Εσθονία προσφέρεται στα:

- A. εκπαιδευτικά ιδρύματα, που ανήκουν στη δομή του πανεπιστημίου (ülikool) και
- B. ιδρύματα επαγγελματικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (rakendusõrgkool).

Η πληροφορική στην Εσθονία είναι από τις μακροβιότερες της Ευρώπης, όταν τα πρώτα κέντρα υπολογιστών ιδρύθηκαν στο Τάρτου και στο Ταλίν στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Εσθονικοί πληροφορικοί συνέβαλαν στην ανάπτυξη προτύπων λογισμικών για διάφορα υπουργεία της Σοβιετικής Ένωσης κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980³⁷⁸.

5.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Νωρίτερα αναφέραμε ότι η αποφοίτηση από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση απαιτεί από τον μαθητή να ολοκληρώσει ένα πρόγραμμα σπουδών που αποτελείται από τουλάχιστον 96 μαθήματα, σε ικανοποιητικό επίπεδο τουλάχιστον, να περάσει τις κρατικές εξετάσεις καθώς και τις ενδοσχολικές εξετάσεις της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξεταζόμενα μαθήματα όσα διδάσκονται) και να εκπονήσει ένα project ή πρακτική εργασία καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου σπουδών.

Οι κρατικές εξετάσεις εκτός όμως από απολυτήριες είναι και εισαγωγικές για τα πανεπιστήμια. Αυτές περιλαμβάνουν την εξέταση σε τρία μαθήματα: την Εσθονική γλώσσα, τα μαθηματικά και μια ξένη γλώσσα.

6. Συμπεράσματα

- Ενιαία δομή πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (βασική υποχρεωτική εκπαίδευση).
- Υψηλά καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό και διαρκής εξωτερική αξιολόγηση.
- Οι μαθητές των εσθονικών σχολείων παρουσιάζουν άριστη εικόνα στη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και ιδιαίτερα στη χρήση ιστοσελίδων.
- Το 90% των μαθητών αισθάνονται ικανοποιημένοι από τη ζωή τους και έχουν γενικά θετική στάση απέναντι στο σχολείο.

³⁷⁷ <https://www.hm.ee/en/activities/pre-school-basic-and-secondary-education> (29/03/2021)

³⁷⁸ A. Kalja, J. Pruuden, B. Tamm, E. Tyugu, Two Families of Knowledge Based CAD Environments. In: Software for Manufacturing (North-Holland), 1989, σσ.125-134

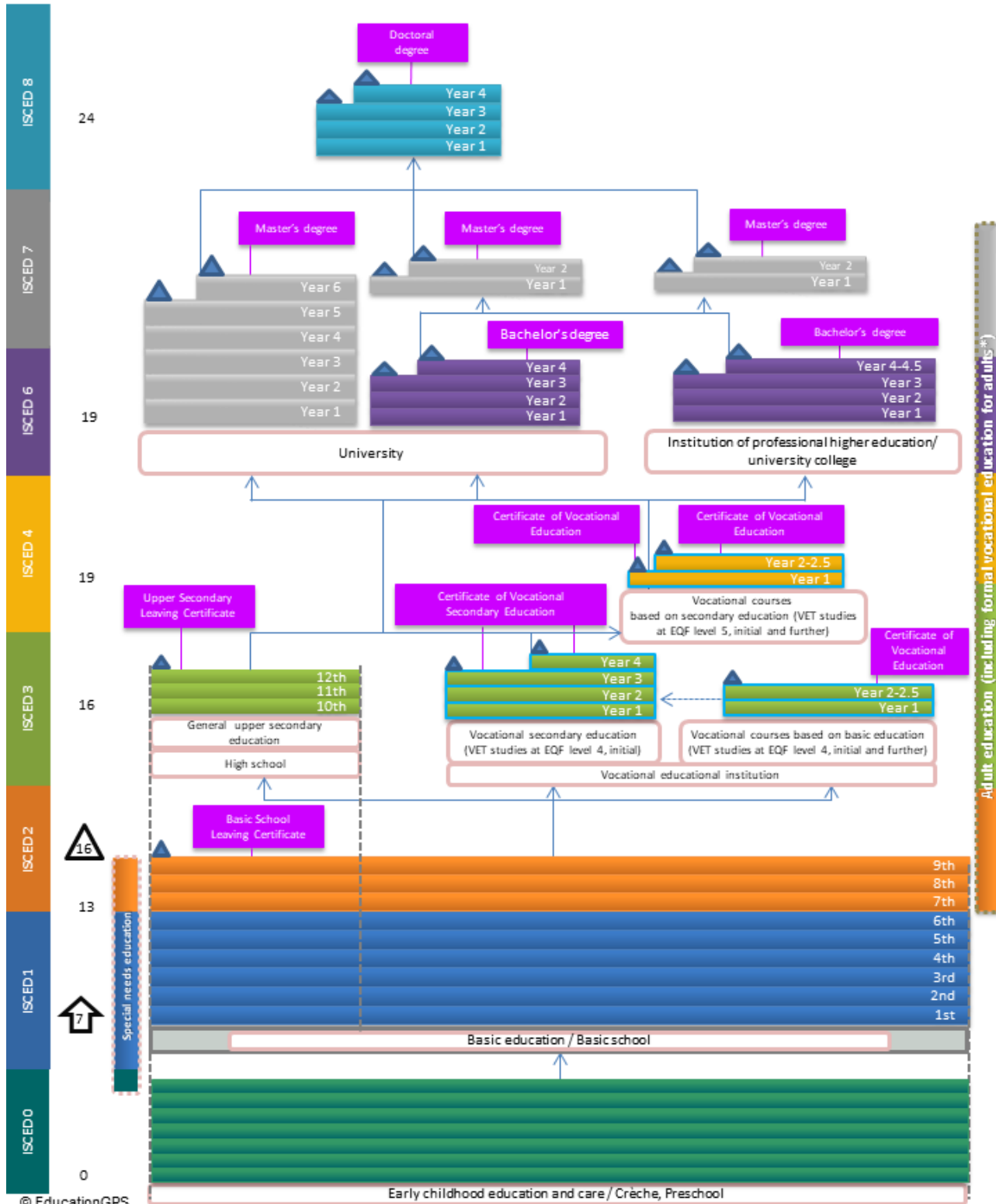
- Το εσθονικό εκπαιδευτικό σύστημα επηρεάστηκε από δύο κορυφαία εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης, αυτά της Φινλανδίας και της Σουηδίας. Παρόλα αυτά είναι αρκετά συντηρητικό στις μεγάλες αλλαγές.
- Γενικώς, μεγάλη συμβολή στην εκπαίδευση έχει η ευρύτερη παιδεία, η οργάνωση, η πειθαρχία, η εμπιστοσύνη και ο άριστος προγραμματισμός και άκρατος επαγγελματισμός τους σε όλα τα επίπεδα.

*See PDF version/Notes for more information on formal vocational education in Estonia

Estonia

2020

Λιθουανία

1. Εισαγωγή

Ο τομέας της εκπαίδευσης στη Λιθουανία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια αντιμέτωπος με σημαντικές προκλήσεις άμεσα σχετιζόμενες με την οικονομική συγκυρία στην οποία βρίσκεται η χώρα. Με κύρια προβλήματα τη σημαντική δημογραφική μείωση λόγω του μεγάλου ποσοστού μετανάστευσης στο εξωτερικό, την άνιση χρηματοδότηση στις σχολικές υποδομές μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών και τους χαμηλούς μισθούς του εκπαιδευτικού προσωπικού σε όλες τις βαθμίδες, η Λιθουανία δέχεται επικρίσεις για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Αν και το ποσοστό σχολικής παρακολούθησης βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι επιδόσεις των Λιθουανών μαθητών σύμφωνα με τα αποτελέσματα από το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών³⁷⁹ (PISA) βρίσκονται σταθερά κάτω από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη).

Το Υπουργείο Παιδείας, Επιστήμης και Άθλησης εισήγαγε πρόσφατα μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος με κύριους πυλώνες: α) τη συστηματική επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού σε συνδυασμό με βελτιωμένες συνθήκες εργασίας (μισθοί, ωράρια, κλπ.), β) τον εξορθολογισμό της χρηματοδότησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας με την εφαρμογή του προγράμματος οικονομικής ενίσχυσης με βάση τις ανάγκες (τον αριθμό των μαθητών, το είδος του προγράμματος σπουδών) της κάθε εκπαιδευτικής μονάδας, γ) τη μείωση του αριθμού των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και δ) την υιοθέτηση νέων τρόπων αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, εναρμονισμένων με τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³⁸⁰

Στη συνέχεια της παρούσας μελέτης θα κάνουμε μια συνοπτική παρουσίαση του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας σε όλες τις βαθμίδες, με έμφαση στους τρόπους αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια.

2. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1. Υποχρεωτική εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στη Λιθουανία έχει δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα. Περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έχει δεκαετή διάρκεια και απευθύνεται σε παιδιά από 7 έως και 16 ετών. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από τέσσερις τάξεις (αντίστοιχες με την δεύτερη έως και πέμπτη τάξη του ελληνικού Δημοτικού). Στην πρώτη τάξη εγγράφονται υποχρεωτικά όλα τα παιδιά που έχουν συμπληρώσει το έβδομο έτος της ηλικίας τους. Ωστόσο υπάρχει η δυνατότητα να εγγραφούν και ένα έτος νωρίτερα, εφόσον οι

³⁷⁹ https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_LTU.pdf (1/3/2021)

³⁸⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en (1/3/2021)

γονείς το επιθυμούν και το παιδί κριθεί επαρκώς ώριμο³⁸¹. Η αξιολόγηση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση γίνεται περιγραφικά, με σύντομα σχόλια, χωρίς να αποδίδονται βαθμοί στους μαθητές. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του κάθε μαθητή συγκρίνονται μόνο με τις προηγούμενες επιδόσεις του ιδίου και όχι με αυτές των συμμαθητών του. Οι γονείς μπορούν, αν το επιθυμούν, να ενημερωθούν κατ' ιδίαν και εμπιστευτικά για τη θέση του παιδιού τους στη συνολική κατάταξη της τάξης του, ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην προσωπική εξέλιξη του κάθε μαθητή. Η πρόοδος των μαθητών αξιολογείται καθημερινά, αλλά και -σε τακτά χρονικά διαστήματα- συνολικά (ανά τρίμηνο και έτος), και καταγράφεται ηλεκτρονικά στο Ημερολόγιο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η επίδοση μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ικανοποιητική», «βασική», «προχωρημένη» ή «μη ικανοποιητική». Ειδικότερα στο μάθημα της Ηθικής χρησιμοποιείται η ένδειξη «σημειώθηκε πρόοδος» ή «δεν σημειώθηκε πρόοδος».

Επιπλέον, από το 2014 υφίσταται η «Εθνική Εξέταση Μαθητικών Επιτευγμάτων» (National Pupils' Achievement Testing ή NMPP), που περιλαμβάνει μια σειρά από τυποποιημένες εξετάσεις, στις οποίες μπορούν να λάβουν μέρος όλοι οι μαθητές της δεύτερης και τέταρτης τάξης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μαθητές της δεύτερης τάξης συμμετέχουν σε εξετάσεις ανάγνωσης, γραφής και μαθηματικών, όπως και οι μαθητές της τέταρτης τάξης που επιπλέον συμμετέχουν σε μια εξέταση γενικών γνώσεων. Η απόφαση για τη συμμετοχή στις εξετάσεις βαρύνει τον εκάστοτε Δήμο ή ενίοτε την Διεύθυνση του σχολείου και στην περίπτωση που ληφθεί θετική απόφαση συμμετέχουν υποχρεωτικά όλοι οι μαθητές που φοιτούν στην ίδια σχολική μονάδα. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη συλλογή πληροφοριών, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση της μαθησιακής διαδικασίας στο σύνολό της και σε καμία περίπτωση δεν χρησιμοποιούνται για την ατομική αξιολόγηση του κάθε μαθητή, ούτε για την προαγωγή του στην επόμενη τάξη ή εκπαιδευτική βαθμίδα. Ο Εθνικός Οργανισμός για την Εκπαίδευση³⁸², που είναι ο υπεύθυνος φορέας για την διοργάνωση της αξιολόγησης, συνιστά να μην βαθμολογούνται τα γραπτά και ενθαρρύνει την παράλληλη συμπλήρωση ερωτηματολογίων όσον αφορά το γενικότερο σχολικό κλίμα (ερωτήσεις σχετικά με την ύπαρξη φαινομένων σχολικού εκφοβισμού ή άλλων θεμάτων που αφορούν την ευημερία των μαθητών), ώστε να μπορούν να εξαχθούν γενικότερα συμπεράσματα σχετικά με την ποιότητα των συνθηκών μάθησης σε κάθε σχολική μονάδα.

Η προαγωγή του μαθητή στην επόμενη τάξη γίνεται, εφόσον η συνολική του αξιολόγηση είναι «ικανοποιητική» σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα. Μαθητές με εξαιρετικές επιδόσεις μπορούν να παραλείψουν μια τάξη φοίτησης, μετά από πρόταση των υπεύθυνων εκπαιδευτικών και με τη σύμφωνη γνώμη των γονέων. Σε περίπτωση «μη ικανοποιητικής» αξιολόγησης το εκπαιδευτικό προσωπικό αποφασίζει, αν ο μαθητής μπορεί εντούτοις να προαχθεί (κάνοντας κάποιες επιπλέον εργασίες) ή θα χρειαστεί να επαναλάβει την τάξη. Η επανάληψη της τάξης είναι υποχρεωτική στην περίπτωση που ο μαθητής λάβει αρνητική αξιολόγηση στη λήξη της τέταρτης και τελευταίας τάξης. Οι μαθητές που αποφοιτούν με επιτυχία από την πρωτοβάθμια παίρνουν το Απολυτήριο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και προάγονται στην κατώτερη δευτεροβάθμια.³⁸³

Η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γενικής παιδείας απευθύνεται σε μαθητές από 11 έως και 16 ετών και περιλαμβάνει συνολικά έξι τάξεις, οι οποίες ομαδοποιούνται σε δύο κύκλους:

³⁸¹ https://www.smm.lt/web/en/education_1/primary (20/2/2021)

³⁸² <https://www.nsa.smm.lt/english/> (20/2/2021)

³⁸³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-primary-education-27_en (20/2/2021)

ο πρώτος περιλαμβάνει τέσσερις τάξεις (5^η, 6^η, 7^η, 8^η) και ο δεύτερος δύο (9^η και 10^η). Οι τέσσερις πρώτες τάξεις (αντίστοιχες με την έκτη τάξη του ελληνικού Δημοτικού και τις τρεις τάξεις του ελληνικού Γυμνασίου) απευθύνονται σε μαθητές 11 έως 14 χρονών. Οι δύο τελευταίες τάξεις (11^η και 12^η) απευθύνονται σε παιδιά από 15 έως και 16 χρονών (αντίστοιχες με την πρώτη και δεύτερη τάξη του ελληνικού Λυκείου).³⁸⁴

Το πρόγραμμα μαθημάτων περιλαμβάνει μαθήματα Θρησκευτικών ή Ηθικής, Λιθουανικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, άλλων τοπικών μειονοτικών γλωσσών (Λευκορωσική, Πολωνική, Γερμανική και Ρωσική γλώσσα), Ξένων Γλωσσών, Μαθηματικών, Φυσικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών, Πληροφορικής, Τεχνολογίας, Φυσικής Αγωγής και Γενικών Ικανοτήτων. Οι μαθητές μπορούν από την 5^η τάξη να παρακολουθήσουν προαιρετικά μαθήματα δεύτερης ξένης γλώσσας (από την 6^η τάξη υποχρεωτικά) και από την 9^η τάξη μπορούν να επιλέξουν μαθήματα επιλογής ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους. Επίσης προβλέπεται, για τους μαθητές που αντιμετωπίζουν μαθησιακά προβλήματα ή σημειώνουν εξαιρετικές επιδόσεις, η παρακολούθηση ατομικών προγραμμάτων σπουδών για ένα μέρος της φοίτησής τους.³⁸⁵

Οι μαθητές αξιολογούνται σε σταθερή βάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό και ανά τρίμηνο λαμβάνουν συνολική βαθμολόγηση στη βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως το 10 (με βάση το 4). Κατά τη διάρκεια του πρώτου σταδίου της κατώτερης δευτεροβάθμιας οι μαθητές της 6^{ης} και 8^{ης} τάξης μπορούν να συμμετάσχουν –αν αυτό αποφασιστεί από τον Δήμο και τη σχολική μονάδα- στην «Εθνική Εξέταση Μαθητικών Επιτευγμάτων» (National Pupils' Achievement Testing ή NMPP). Οι μαθητές της 6^{ης} τάξης λαμβάνουν μέρος σε εξετάσεις γραφής, ανάγνωσης και μαθηματικών, όπως και οι μαθητές της 8^{ης} τάξης που επιπλέον εξετάζονται στα μαθήματα των Φυσικών και Κοινωνικών Επιστημών. Τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό για την Εκπαίδευση, με σκοπό τη συνολικότερη εκτίμηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης –όπως και τα ερωτηματολόγια σχετικά με το γενικότερο σχολικό κλίμα που μπορεί να κληθούν να συμπληρώσουν οι μαθητές- γι' αυτό και συνιστάται να μην βαθμολογούνται αριθμητικά τα γραπτά των μαθητών. Αν ωστόσο η σχολική μονάδα επιλέξει να βαθμολογήσει αριθμητικά τα γραπτά, ο βαθμός αυτός ανακοινώνεται εμπιστευτικά στον μαθητή και τους γονείς του και σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζει την προαγωγή του στην επόμενη τάξη. Οι μαθητές προάγονται, αν έχουν στο τέλος της χρονιάς αξιολογηθεί με βαθμό πάνω από τη βάση σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα. Σε περίπτωση αρνητικής αξιολόγησης το εκπαιδευτικό προσωπικό προτείνει και ο Διευθυντής του σχολείου αποφασίζει, αν ένας μαθητής θα παρακολουθήσει συμπληρωματικά μαθήματα ή θα επαναλάβει την τάξη.

Οι μαθητές που αποφοιτούν με επιτυχία από την 10^η τάξη της γενικής κατώτερης δευτεροβάθμιας ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση στην Λιθουανία. Προϋπόθεση για την αποφοίτησή τους αποτελεί: α) να έχουν αξιολογηθεί με βαθμούς πάνω από τη βάση σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα, β) να έχουν λάβει μέρος σε κάποια κοινωνική δράση και γ) να εξεταστούν υποχρεωτικά στα μαθήματα της λιθουανικής γλώσσας και των μαθηματικών και προαιρετικά στην μητρική τους γλώσσα, αν ανήκουν σε μία από τις τοπικές γλωσσικές μειονότητες (λευκορωσική, πολωνική, γερμανική ή ρωσική). Στο Απολυτήριο της γενικής κατώτερης δευτεροβάθμιας

³⁸⁴ https://www.smm.lt/web/en/education_1/lower-secondary-education (22/2/2021)

³⁸⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-22_en (22/2/2021)

αναγράφονται τα μαθήματα που έχουν παρακολουθήσει, οι βαθμοί τους -τόσο στα μαθήματα όσο και στις τελικές τους εξετάσεις- και οι κοινωνικές δράσεις στις οποίες έχουν λάβει μέρος. Οι απόφοιτοι προάγονται στην ανώτερη γενική δευτεροβάθμια.³⁸⁶

2.2. Ανώτερη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη γενική δευτεροβάθμια δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, περιλαμβάνει δύο τάξεις (11^η και 12^η) και απευθύνεται σε μαθητές από 17 έως και 19 ετών.³⁸⁷ Αντιστοιχώντας το λιθουανικό εκπαιδευτικό σύστημα με το ελληνικό παρατηρούμε ότι η 11^η τάξη αντιστοιχεί με την τρίτη τάξη του ελληνικού Λυκείου και ότι οι μαθητές στη Λιθουανία αποφοιτούν από την ανώτερη δευτεροβάθμια ένα χρόνο αργότερα από ότι οι μαθητές στην Ελλάδα. Ωστόσο, οι μαθητικές τάξεις στη Λιθουανία δεν είναι αυστηρά οριοθετημένες ηλικιακά, αφού εξ αρχής δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να ξεκινήσουν την φοίτησή τους στην πρωτοβάθμια στην ηλικία των 7 ή και 6 χρόνων. Κατά συνέπεια και η ηλικία αποφοίτησης από τη δευτεροβάθμια μπορεί να ποικίλει.³⁸⁸

Το πρόγραμμα σπουδών της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας αποτελείται από ένα μέρος υποχρεωτικών (και υποχρεωτικών κατ' επιλογή) μαθημάτων και ένα μέρος προαιρετικών μαθημάτων. Κάθε σχολική μονάδα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το ακριβές πρόγραμμα διδασκαλίας του επόμενου έτους (ή διετίας), ανάλογα με το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών που θα αποφασιστεί ότι θα προσφέρεται στους μαθητές. Οι μαθητές με τη σειρά τους φτιάχνουν το δικό τους εξατομικευμένο πρόγραμμα μαθημάτων με βάση τις επιλογές που τους δίνονται στην εκάστοτε σχολική μονάδα. Η επιλογή των μαθημάτων που θα παρακολουθήσει ο κάθε μαθητής, γίνεται σε στενή συνεργασία με τους καθηγητές του και τους γονείς του και σε άμεση σχέση με το είδος των σπουδών που επιθυμεί να ακολουθήσει στην τριτοβάθμια. Επιπλέον, ο μαθητής επιλέγει μια διπλωματική εργασία που θα παρουσιάσει κατά την αποφοίτησή του από την ανώτερη γενική δευτεροβάθμια.³⁸⁹

Η αξιολόγηση των μαθητών στις δύο τάξεις της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας γίνεται σε καθημερινή βάση και συνολικά στο τέλος κάθε εκπαιδευτικής περιόδου στη βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως το 10 (και με βάση το 4). Οι μαθητές που ολοκληρώνουν την 11^η τάξη με βαθμό πάνω από τη βάση σε όλα τα υποχρεωτικά (και υποχρεωτικά κατ' επιλογή) μαθήματα προάγονται στη 12^η και τελευταία τάξη. Ολοκληρώνοντας το διετές πρόγραμμα σπουδών και προκειμένου να αποκτήσουν το Απολυτήριο της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας, οι μαθητές οφείλουν να συμμετάσχουν σε εξετάσεις σε σχολικό ή σε εθνικό επίπεδο, γνωστές ως εξετάσεις Matura,³⁹⁰ ή να παρουσιάσουν μια διπλωματική εργασία. Η διπλωματική εργασία των τελειόφοιτων είναι αποτέλεσμα μελέτης ολόκληρης της τελευταίας χρονιάς και μπορεί να αφορά ένα ή περισσότερα μαθήματα. Ο μαθητής που θα επιλέξει να παρουσιάσει διπλωματική εργασία

³⁸⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-31_en (22/2/2021)

³⁸⁷ https://www.smm.lt/web/en/education_1/uper-secondary-education (24/2/2021)

³⁸⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-31_en (24/2/2021)

³⁸⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-31_en (24/2/2021)

³⁹⁰ https://www.smm.lt/web/en/education_1/matura-examinations- (24/2/2021)

σε ένα μάθημα, απαλλάσσεται από την αντίστοιχη εξέτασή του σε αυτό το μάθημα σε σχολικό επίπεδο και αυτό ισχύει για όλα τα μαθήματα, εκτός από το υποχρεωτικό για όλους μαθήματα της Λιθουανικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας.

Δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις Matura, εθνικές ή σχολικές, έχουν όσοι μαθητές έχουν λάβει βαθμό πάνω από τη βάση στα μαθήματα που επιθυμούν να εξεταστούν. Οι εξετάσεις Matura που γίνονται σε *σχολικό* επίπεδο είναι προσαρμοσμένες στο πρόγραμμα σπουδών που προσέφερε το κάθε σχολείο κατά τη διάρκεια της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας. Η εξέταση διοργανώνεται και βαθμολογείται από τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας στη βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως το 10 βάσει μια σειράς κριτηρίων. Αντίθετα, οι *εθνικές* εξετάσεις Matura συντάσσονται σύμφωνα με προϋποθέσεις που τίθενται σε εθνικό επίπεδο, λαβαίνουν χώρα σε εξεταστικά κέντρα εκτός της σχολικής μονάδας και βαθμολογούνται από ειδικούς που ορίζει το κράτος. Από το 2013 μέχρι το 2019, τα γραπτά των εθνικών εξετάσεων βαθμολογούνταν στην κλίμακα από το 1 έως το 100, βάσει μιας σειράς κριτηρίων. Ωστόσο με πρόσφατη μεταρρύθμιση, η βαθμολογική κλίμακα των εθνικών εξετάσεων Matura έχει πλέον προσαρμοστεί στη βαθμολογική κλίμακα από το 1 έως το 10.³⁹¹ Όσοι μαθητές δεν κατορθώσουν να σημειώσουν «κανοποιητική επίδοση» σε κάποιο μάθημα των εθνικών εξετάσεων, μπορούν να εξεταστούν στο ίδιο μάθημα σε σχολικό επίπεδο στην επαναληπτική εξεταστική.

Ο μαθητής που ολοκληρώνει τη φοίτησή του και εξετάζεται επιτυχώς στις τελικές εξετάσεις λαμβάνει το Απολυτήριο της ανώτερης γενικής δευτεροβάθμιας. Ωστόσο, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα φοίτησης και να συμμετάσχουν στις εξετάσεις σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Στην περίπτωση αυτή, και μέχρι να περάσουν τις εξετάσεις, παίρνουν ένα πιστοποιητικό επιδόσεων. Για την απόκτηση του απολυτηρίου απαιτείται η συμμετοχή σε τουλάχιστον δύο εξετάσεις Matura ή η συμμετοχή σε μία εξέταση Matura και η παρουσίαση μίας διπλωματικής εργασίας. Οι μαθητές εξετάζονται υποχρεωτικά στο μάθημα της λιθουανικής γλώσσας και λογοτεχνίας και σε πέντε ακόμα μαθήματα κατ' επιλογήν. Η επιλογή των μαθημάτων σχετίζεται άμεσα με τις προϋποθέσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια, δεδομένου ότι η κάθε σχολή ζητά να έχει εξεταστεί ο υποψήφιος σε συγκεκριμένα προαπαιτούμενα μαθήματα. Από το 2016 οι φοιτητές που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε ένα από τα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα υποχρεούνται να εξεταστούν στα Μαθηματικά, εκτός από όσους σκοπεύουν να ακολουθήσουν καλλιτεχνικές σπουδές. Οι υποψήφιοι μπορούν να εξεταστούν σε μέχρι έξι μαθήματα και έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν, αν θα εξεταστούν σε σχολικό ή εθνικό επίπεδο, αν και η επιλογή αυτή επηρεάζει άμεσα τις σχολές στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση. Η συμμετοχή στις εθνικές εξετάσεις Matura έχει μεγαλύτερη βαρύτητα και δίνει πρόσβαση στις περισσότερες δημοφιλείς και ανταγωνιστικές σχολές.³⁹²

2.3. Ανώτερη επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στη Λιθουανία υπάρχουν 74 εκπαιδευτικά ιδρύματα κατώτερης και ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στα οποία φοιτούν πάνω από 45.000 μαθητές και

³⁹¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-higher-education-38_en (1/3/2021)

³⁹² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-31_en (24/2/2021)

βρίσκονται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Παιδείας, Επιστήμης και Άθλησης. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων χρηματοδοτείται από το κράτος, ενώ 20 από αυτά είναι αυτοδιοικούμενα. Στη διοίκηση και λειτουργία τους εμπλέκονται -εκτός από το Υπουργείο Παιδείας, τους Δήμους και άλλους κοινωνικούς εταίρους- ιδιωτικές επιχειρήσεις, ώστε η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν περισσότερο στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.³⁹³

Οι μαθητές μπορούν να εγγραφούν στα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης από την ηλικία των 14 ετών, όπου παράλληλα παρακολουθούν υποχρεωτικά μαθήματα της κατώτερης δευτεροβάθμιας μέχρι να συμπληρώσουν το 16^ο έτος της ηλικίας τους. Αποφοιτώντας αποκτούν τόσο το Απολυτήριο της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και πιστοποιητικό της επαγγελματικής ειδίκευσης που παρακολούθησαν.³⁹⁴

Οι απόφοιτοι της κατώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να εγγραφούν είτε σε ένα διετές πρόγραμμα ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, είτε σε ένα τριετές, εάν παράλληλα με την επαγγελματική εκπαίδευση επιθυμούν να αποκτήσουν και απολυτήριο της ανώτερης δευτεροβάθμιας. Από το 2017 οι ενδιαφερόμενοι για τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης κάνουν αίτηση για να γίνουν δεκτοί μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας της Λιθουανικής Ένωσης για Γενική Εισαγωγή στην Ανώτερη Εκπαίδευση (LAMA BPO).³⁹⁵ Παρότι δεν προβλέπονται κεντρικές εξετάσεις για την εισαγωγή των υποψηφίων, τα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζουν ξεχωριστές εξετάσεις αξιολόγησης σε περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβαίνει τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων. Προτεραιότητα δίνεται στους υποψήφιους που σημειώνουν υψηλή βαθμολογία στα μαθήματα γενικής παιδείας και επιθυμούν να αποκτήσουν επαγγελματική εξειδίκευση. Η επιλογή των μαθητών γίνεται σε ετήσια βάση, αλλά πραγματοποιείται συμπληρωματική διαδικασία επιλογής για τους ενδιαφερόμενους που δεν έκαναν αίτηση στην πρώτη περίοδο ή δεν τους προσφέρθηκε θέση.³⁹⁶

Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα σχετικά με την Επιχειρηματικότητα, Πολιτική Προστασία, Οικολογία, Τεχνολογία της Πληροφορίας και τη διδασκαλία Ξένων Γλωσσών για Εξειδικευμένους Σκοπούς. Το 60% με 70% της εκμάθησης αντιστοιχεί σε πρακτική εξάσκηση των μαθητών μέσα στην σχολική μονάδα, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ή στα πλαίσια προγραμμάτων κινητικότητας.³⁹⁷

Οι απόφοιτοι των μεικτών προγραμμάτων, που περιλαμβάνουν τόσο επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση όσο και μαθήματα γενικής παιδείας, λαμβάνουν διπλό απολυτήριο: α) Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας και β) Πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τομέα εξειδίκευσής τους. Για την απόκτηση του Απολυτηρίου ανώτερης δευτεροβάθμιας απαιτείται η επιτυχής συμμετοχή τους στις εξετάσεις Matura. Σε διαφορετική περίπτωση οι απόφοιτοι λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του προγράμματος

³⁹³ https://www.smm.lt/web/en/education_1/vocational-education-and-training (26/2/2021)

³⁹⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-lower-secondary-education-1_en (26/2/2021)

³⁹⁵ <https://lamabpo.lt/en/> (26/2/2021)

³⁹⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-27_en (26/2/2021)

³⁹⁷ https://www.smm.lt/web/en/education_1/vocational-education-and-training (26/2/2021)

μαθημάτων και τους δίνεται η δυνατότητα να συμμετάσχουν αργότερα στις εξετάσεις για την απόκτηση του Απολυτηρίου.³⁹⁸ Η συμμετοχή στις εξετάσεις Matura αποτελεί προϋπόθεση για όσους απόφοιτους επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε ίδρυμα της δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

3. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Λιθουανία περιλαμβάνει 14 πανεπιστήμια και 13 πανεπιστημιακά κολλέγια, τα οποία βρίσκονται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Παιδείας, Επιστήμης και Άθλησης και πιο συγκεκριμένα της Διεύθυνσης Επιστήμης και Σπουδών.

Τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας είναι αυτοδιοικούμενα και συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία εισαγωγής των υποψηφίων. Ο υποψήφιος φοιτητής οφείλει να έρθει σε επαφή με τη σχολή στην οποία τον ενδιαφέρει να εισαχθεί, για να ενημερωθεί για τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Σε γενικές γραμμές ο υποψήφιος απαιτείται να καταθέσει το Απολυτήριο της ανώτερης δευτεροβάθμιας με την αναλυτική του βαθμολογία και τους βαθμούς του στις εξετάσεις Matura σε *σχολικό* ή *εθνικό* επίπεδο. Η συμμετοχή στις *εθνικές* εξετάσεις Matura έχει -όπως ήδη αναφέραμε- μεγαλύτερη βαρύτητα και ουσιαστικά απαιτείται για τις σχολές με μεγαλύτερη ζήτηση. Οι υποψήφιοι καταθέτουν τα ανωτέρω δικαιολογητικά, μαζί με αίτηση, βιογραφικό σημείωμα και συνοδευτική επιστολή, που αιτιολογεί την προτίμησή τους για την εκάστοτε σχολή, μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας της Λιθουανικής Ένωσης για Γενική Εισαγωγή στην Ανώτερη Εκπαίδευση (LAMA BPO). Η κατάθεση των αιτήσεων γίνεται από τον Ιούνιο έως τον Ιούλιο. Ο κάθε υποψήφιος μπορεί να αιτηθεί την εισαγωγή του σε έως εννέα σχολές και να γίνει αποδεκτός μόνο σε μία. Προϋπόθεση για την αποδοχή του υποψηφίου είναι η σειρά κατάταξής του βάσει της βαθμολογίας του σε συγκεκριμένα μαθήματα, ανάλογα με τη σχολή στην οποία επιθυμεί να εισαχθεί σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες θέσεις φοίτησης. Ενδέχεται να ζητηθεί από τον υποψήφιο να συμμετάσχει σε επιπλέον εξετάσεις ειδικών μαθημάτων που διοργανώνει το εκάστοτε ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης (πχ. Καλλιτεχνικές Σχολές).³⁹⁹

Ολοκληρώνοντας παρατηρούμε ότι η Λιθουανία κατατάσσεται, σύμφωνα με την τυπολογία των συστημάτων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στο δεύτερο είδος της «Επιλογής από τα Ιδρύματα της Τριτοβάθμιας», δεδομένου ότι: α) τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας θέτουν τα κριτήρια εισαγωγής και β) όλα τα προγράμματα σπουδών οδηγούν, δυνητικά, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.⁴⁰⁰

4. Συμπεράσματα

α) Η Λιθουανία βρίσκεται σε διαδικασία αναμόρφωσης του εκπαιδευτικού της συστήματος για τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

³⁹⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-27_en (26/2/2021)

³⁹⁹ <https://lamabpo.lt/en/> (26/2/2021)

⁴⁰⁰ Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta, Study on the impact of admission systems on higher education outcomes, Volume I: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-77134-7. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-77407-7_12 (1/3/2021)

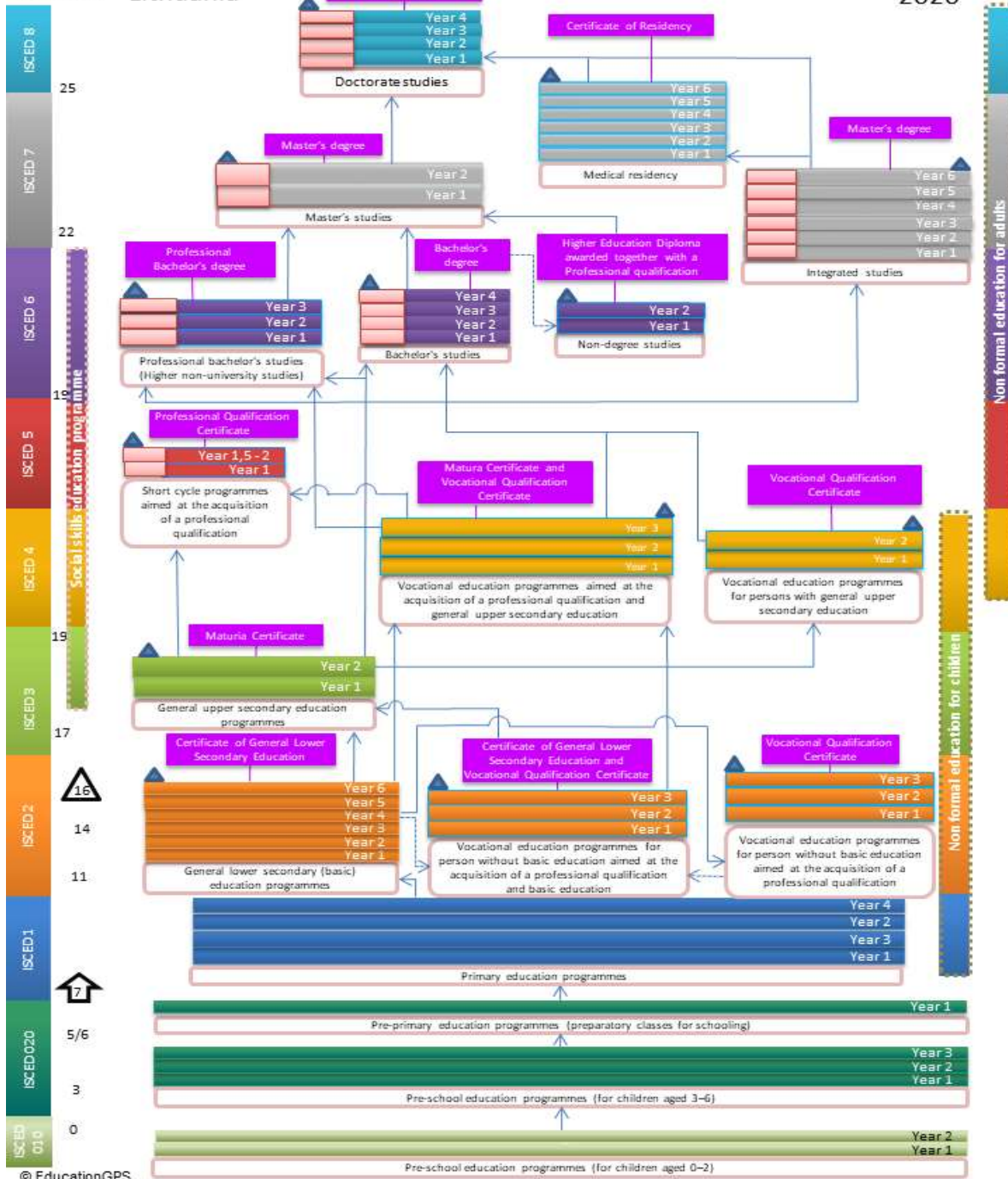
- β) Η υποχρεωτική εκπαίδευση περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια και έχει δεκαετή διάρκεια.
- γ) Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην ηλικία των 7 ή 6 ετών.
- δ) Οι απόφοιτοι της κατώτερης δευτεροβάθμιας συμμετέχουν σε εθνικές εξετάσεις, για να πάρουν το Απολυτήριο της κατώτερης δευτεροβάθμιας και να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση.
- ε) Η κατώτερη και ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων εξειδίκευσης για την άμεση εισαγωγή στην αγορά εργασίας, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθήσουν μαθήματα γενικής παιδείας, ώστε μαζί με την επαγγελματική ειδίκευση να αποκτήσουν και το Απολυτήριο της κατώτερης και ανώτερης δευτεροβάθμιας.
- στ) Η ανώτερη δευτεροβάθμια δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν σε μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα μαθημάτων που θα παρακολουθήσουν, ανάλογα με το ίδρυμα της τριτοβάθμιας στο οποίο επιθυμούν να εισαχθούν.
- ζ) Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια γίνεται με βάση τη βαθμολογία των υποψηφίων φοιτητών στις εξετάσεις, σχολικές ή εθνικές, στις οποίες συμμετέχουν, για να αποφοιτήσουν από την ανώτερη δευτεροβάθμια.

Theoretical starting age

Lithuania

2020

© EducationGPS

<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=LTU> (1/3/21)

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Τσεχική Δημοκρατία

1. Εισαγωγή

Στην Τσεχική Δημοκρατία οι αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εκπαίδευση κατανέμονται ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση, στις περιφέρειες και στους δήμους.

Το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού, ως αρμόδιο όργανο για την κρατική διοίκηση στον τομέα της εκπαίδευσης, είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος, την κατανομή των οικονομικών πόρων από τον κρατικό προϋπολογισμό, τον καθορισμό των προσόντων και των συνθηκών εργασίας των εκπαιδευτικών, τον καθορισμό του γενικού περιεχομένου της εκπαίδευσης από την προσχολική έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, την έγκριση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις τριτοβάθμιες επαγγελματικές σχολές.

Οι περιφέρειες είναι αρμόδιες για την ίδρυση σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την ίδρυση ωδείων και την ίδρυση τριτοβάθμιων επαγγελματικών σχολών, ενώ οι δήμοι είναι υπεύθυνοι για την ίδρυση νηπιαγωγείων και βασικών σχολείων, καθώς και για τη διασφάλιση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης⁴⁰¹.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Τσεχικής Δημοκρατίας αξιολογείται από το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού στην ετήσια έκθεσή του για την ανάπτυξη της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων τόσο των κατώτερων σταδίων εκπαίδευσης όσο και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η συνολική αξιολόγηση των σχολείων, εξαιρουμένων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πραγματοποιείται επίσης από την Τσεχική Σχολική Επιθεώρηση στην ετήσια έκθεσή της. Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος σε περιφερειακό επίπεδο πραγματοποιείται από τις περιφερειακές αρχές με ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος στις αντίστοιχες περιφέρειές τους⁴⁰².

Επί του παρόντος, η αυτοαξιολόγηση των σχολείων γίνεται με ετήσια έκθεση που υποβάλλει ο διευθυντής του σχολείου σχετικά με τις σχολικές δραστηριότητες. Η διοίκηση του σχολείου είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προσωπικού και οι οργανωτικοί φορείς των σχολείων είναι υπεύθυνοι για την αξιολόγηση των ατόμων που διευθύνουν τις σχολικές μονάδες⁴⁰³.

Η προσχολική εκπαίδευση στην Τσεχική Δημοκρατία παρέχεται για παιδιά ηλικίας 2 έως 6 ετών στα νηπιαγωγεία⁴⁰⁴, ενώ η υποχρεωτική σχολική φοίτηση ξεκινά από την ηλικία των 6 ετών και διαρκεί 9 χρόνια.

⁴⁰¹ Σχολεία μπορούν επίσης να ιδρυθούν από ιδιωτικούς φορείς ή θρησκευτικούς οργανισμούς.

⁴⁰² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-17_en (2/4/2021)

⁴⁰³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-17_en (3/4/2021)

⁴⁰⁴ Από τον Σεπτέμβριο του 2017, το τελευταίο έτος της προσχολικής εκπαίδευσης (δηλαδή η σχολική χρονιά από την ηλικία των 5 ετών) είναι υποχρεωτικό.

2. Βασική εκπαίδευση

Η βασική εκπαίδευση είναι το μόνο στάδιο εκπαίδευσης που είναι υποχρεωτικό για κάθε παιδί στην Τσεχική Δημοκρατία. Η βασική εκπαίδευση πραγματοποιείται: α) στο βασικό σχολείο (εννεαετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα), β) στο ειδικό βασικό σχολείο (δεκαετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα) για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες⁴⁰⁵, γ) στο κατώτερο επίπεδο των γενικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (οκταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα) και δ) στα ωδεία (οκταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα).

Η βασική εκπαίδευση προσφέρεται σε μαθητές ηλικίας 6 έως 15 ετών και περιλαμβάνει πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που οργανώνεται σε ένα σύστημα ενιαίας δομής με διάρκεια 9 ετών.

Η πλειοψηφία του πληθυσμού (σχεδόν 90%)⁴⁰⁶ αποκτά βασική εκπαίδευση σε βασικό σχολείο (základní škola) που χωρίζεται σε⁴⁰⁷:

- α) 1ο στάδιο (πρωτοβάθμιο επίπεδο), που περιλαμβάνει τα σχολικά έτη 1 έως 5, και
- β) 2ο στάδιο (κατώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο), που περιλαμβάνει τα σχολικά έτη 6 έως 9.

Η βασική εκπαίδευση στο 1^ο στάδιο έχει σχεδιαστεί, ώστε να διευκολύνει τη μετάβαση των μαθητών από την προσχολική εκπαίδευση και την οικογενειακή φροντίδα σε υποχρεωτικά και συστηματικά πρότυπα εκπαίδευσης. Χρησιμοποιώντας κατάλληλες μεθόδους, η εκπαίδευση παρακινεί τους μαθητές να αναζητήσουν και να ανακαλύψουν κατάλληλους τρόπους επίλυσης προβλημάτων⁴⁰⁸.

Η βασική εκπαίδευση στο 2^ο στάδιο βοηθά τους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και συνήθειες που θα τους επιτρέψουν να μελετούν ανεξάρτητα και να δημιουργούν αξίες και στάσεις που οδηγούν σε συνετή και καλλιεργημένη συμπεριφορά, στην υπεύθυνη λήψη αποφάσεων και στον σεβασμό των δικαιωμάτων των πολιτών τόσο της χώρας τους όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁰⁹.

Η εκπαίδευση σε εξαετή και οκταετή γενικά δευτεροβάθμια σχολεία διαιρείται σε κατώτερο και ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης. Το κατώτερο επίπεδο αποτελείται από τις δύο πρώτες τάξεις του εξαετούς δευτεροβάθμιου γενικού σχολείου ή τις πρώτες τέσσερις τάξεις του οκταετούς δευτεροβάθμιου γενικού σχολείου. Οι υποψήφιοι που ολοκληρώνουν με επιτυχία την 7η τάξη του βασικού σχολείου μπορούν να γίνουν δεκτοί στην πρώτη τάξη του κατώτερου

⁴⁰⁵ Το πρώτο επίπεδο αποτελείται από την πρώτη έως την έκτη τάξη, ενώ το δεύτερο επίπεδο από την έβδομη έως τη δέκατη τάξη.

⁴⁰⁶ <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education> (31/3/2021)

Περισσότερο από το 12% των μαθητών ολοκληρώνουν τη βασική τους εκπαίδευση στο κατώτερο στάδιο των οκταετών και εξαετών λεγόμενων πολυετών γενικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (víceletá gymnázia) και ένας μικρός αριθμός στο κατώτερο στάδιο των οκταετών ωδείων (konzervatoř), που αντιστοιχεί στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

⁴⁰⁷ Ορισμένα σχολεία δεν διαθέτουν όλες τις τάξεις, καλύπτουν μόνο το πρωτοβάθμιο επίπεδο.

⁴⁰⁸ <https://www.msmt.cz/areas-of-work/basic-education-1> (3/4/2021)

⁴⁰⁹ <https://www.msmt.cz/areas-of-work/basic-education-1> (3/4/2021)

επιπέδου του εξαετούς γενικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ οι υποψήφιοι που ολοκληρώνουν με επιτυχία την πέμπτη τάξη του βασικού σχολείου μπορούν να γίνουν δεκτοί στην πρώτη τάξη του κατώτερου επιπέδου οκταετών γενικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος βασικής εκπαίδευσης, οι μαθητές εισέρχονται στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή σε ωδείο.

3. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και προσφέρεται σε: 1. σχολεία γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσια), 2. δευτεροβάθμια τεχνικά σχολεία (střední odborná škola), 3. δευτεροβάθμια επαγγελματικά σχολεία (střední odborné učiliště) και 4. ωδεία. Μέσα από ένα ευρύ φάσμα σπουδών σε διάφορα επίπεδα, η ανώτερη δευτεροβάθμια καλύπτει εκπαιδευτικές ανάγκες της ηλικιακής ομάδας 15 έως 18 ετών. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (střední školy) παρέχουν ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γενική ή επαγγελματική, που ολοκληρώνεται με εξετάσεις Maturita, πιστοποιητικό μαθητείας (επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης) ή τελική εξέταση.

Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχεδιάζουν τα σχολικά προγράμματα σπουδών, σύμφωνα με τα εθνικά προγράμματα σπουδών⁴¹⁰ που έχουν εκπονηθεί για όλους τους τομείς σπουδών από το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού. Η εκπαιδευτική πορεία του μαθητή καθορίζεται από τα εθνικά προγράμματα σπουδών, τα οποία καθορίζουν τους στόχους, το περιεχόμενο και τις συνθήκες της εκπαίδευσης για περισσότερους από 279 τομείς σπουδών. Τα σχολεία αναπτύσσουν τα δικά τους σχολικά προγράμματα σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη και τους εκπαιδευτικούς στόχους του σχολείου⁴¹¹.

Τα επίπεδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επιτυγχάνουν οι μαθητές είναι:

α) επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (střední vzdělání): ο μαθητής ολοκληρώνει επιτυχώς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά τη διάρκεια 1 ή 2 ετών πλήρους φοίτησης. Αυτό το επίπεδο εκπαίδευσης δεν παρέχει ούτε πιστοποιητικό μαθητείας ούτε πιστοποιητικό Maturita. Ολοκληρώνεται με τελική εξέταση.

Οι πρακτικές σχολές ενός έτους και δύο ετών προορίζονται για μαθητές με μέτριες ή σοβαρές ψυχικές αναπηρίες, αυτισμό ή πολλαπλές αναπηρίες. Αυτό το επίπεδο εκπαίδευσης αποκτάται από πολύ μικρό αριθμό μαθητών (0,5 %)⁴¹².

β) επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με πιστοποιητικό μαθητείας: ο μαθητής ολοκληρώνει επιτυχώς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά τη διάρκεια 2 ή 3 ετών πλήρους φοίτησης ή κατά τη διάρκεια ενός σύντομου προγράμματος σπουδών που παρέχει απόδειξη δευτεροβάθμιας

⁴¹⁰ Τα εθνικά προγράμματα σπουδών, τα λεγόμενα Πλαίσια Εκπαιδευτικά Προγράμματα (FEP), ορίζουν το υποχρεωτικό περιεχόμενο, τα απαιτούμενα μαθησιακά αποτελέσματα και τις προϋποθέσεις για την προσχολική, βασική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη των σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. <http://www.nuv.cz/our-work/development> (3/4/2021)

⁴¹¹ <http://www.nuv.cz/our-work/secondary> (1/4/2021)

⁴¹² [Upper Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education | Eurydice \(europa.eu\)](http://www.eurydice.eu) (1/4/2021)

εκπαίδευσης με πιστοποιητικό μαθητείας⁴¹³ (střední vzdělání s výučním listem). Δίνεται έμφαση στην απόκτηση ειδικών γνώσεων και πρακτικών δεξιοτήτων.

γ) επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εξετάσεις Maturita (střední vzdělání s maturitní zkouškou): ο μαθητής ολοκληρώνει επιτυχώς εκπαιδευτικό εξαετές ή οκταετές πρόγραμμα, εκπαιδευτικό πρόγραμμα που αποτελείται από τετραετή μελέτη πλήρους φοίτησης, δύο χρόνια μαθήματα παρακολούθησης ή ένα σύντομο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, για να λάβει δευτεροβάθμια εκπαίδευση με εξετάσεις Maturita⁴¹⁴.

Επίσης όλοι οι τύποι σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (střední školy) μπορούν να οργανώσουν τους ακόλουθους τύπους σπουδών για όσους έχουν αποκτήσει δευτεροβάθμια εκπαίδευση με πιστοποιητικό μαθητείας ή εξέταση Maturita και θέλουν να αποκτήσουν και άλλα προσόντα⁴¹⁵: α) συνέχιση σπουδών που ολοκληρώθηκαν με εξέταση Maturita (maturitní zkouška) με παρακολούθηση τριετούς σειράς μαθημάτων (návstavnobné studium), που οδηγούν σε πιστοποιητικό μαθητείας, β) συντομευμένη μελέτη για απόκτηση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εξέταση Maturita (zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou)⁴¹⁶, γ) ενισχυμένη μελέτη για απόκτηση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με πιστοποιητικό μαθητείας (zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem)⁴¹⁷.

Μόνο η δευτεροβάθμια εκπαίδευση που ολοκληρώνεται με εξέταση Maturita επιτρέπει στους αποφοίτους να εισέλθουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

1. Τα γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (gymnázia) προσφέρουν γενική εκπαίδευση που ολοκληρώνεται με τις εξετάσεις Maturita. Στο σχολικό σύστημα της Τσεχικής Δημοκρατίας υπάρχουν:

α) οκταετή και εξαετή γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (πολυετή δευτεροβάθμια γενικά σχολεία, víceletá gymnázia)⁴¹⁸ και

β) δευτεροβάθμια γενικά σχολεία που προσφέρουν τετραετή προγράμματα.

⁴¹³ Η πιστοποίηση μπορεί επίσης να αποκτηθεί χωρίς προηγούμενη συμμετοχή σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης, εάν ο αιτών υποβάλει σειρά πιστοποιητικών απόκτησης επαγγελματικών προσόντων, τα οποία πιστοποιούν την απόκτηση όλων των επαγγελματικών δεξιοτήτων που ορίζονται από το εθνικό σύστημα επαγγελματικών προσόντων για την είσοδο σε συγκεκριμένο επάγγελμα. Τα πιστοποιητικά αυτά επιτρέπουν στον κάτοχο να προβεί σε τελική εξέταση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ή σε εξετάσεις Maturita χωρίς προηγούμενη συμμετοχή στην αρχική (σχολική) εκπαίδευση.

⁴¹⁴ <http://www.nuv.cz/our-work/secondary> (1/4/2021)

⁴¹⁵ Αυτοί οι τύποι σπουδών προσφέρονται για μαθητές ηλικίας άνω των 18 ετών, παρόλο που αυτό δεν αναφέρεται ρητά στον νόμο. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-follow-and-shortened-study-4_en (2/4/2021)

⁴¹⁶ Προϋπόθεση εισαγωγής η ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εξέταση Maturita σε άλλους τομείς σπουδών.

⁴¹⁷ Προϋπόθεση εισαγωγής η ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είτε με εξέταση Maturita είτε με πιστοποιητικό μαθητείας σε άλλο τομέα σπουδών.

⁴¹⁸ Ορισμένα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (πολυετή σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) παρέχουν επίσης και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η εκπαίδευση που παρέχεται είναι σύμφωνη με τα σχολικά προγράμματα που αναπτύχθηκαν με βάση το εθνικό πρόγραμμα σπουδών για τη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση. Το ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των εξαετών και οκταετών γενικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελείται από τις τέσσερις τελευταίες τάξεις⁴¹⁹.

2. Τα δευτεροβάθμια τεχνικά σχολεία (Střední odborné školy) προσφέρουν έναν τύπο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχει αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και προετοιμάζει τους μαθητές για την αγορά εργασίας. Η εκπαίδευση που προσφέρεται οργανώνεται σε: α) σε τετραετή προγράμματα σπουδών που ολοκληρώνονται με τις εξετάσεις Maturita, β) σε διετή μαθήματα παρακολούθησης για επιτυχημένους αποφοίτους τριετών προγραμμάτων σπουδών που απέκτησαν το πιστοποιητικό μαθητείας. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης διοργανώνουν μαθήματα παρακολούθησης που ολοκληρώνονται με εξετάσεις Maturita για τους αποφοίτους τριετών σπουδών που έχουν ήδη λάβει πιστοποιητικό μαθητείας. Προσφέρουν επίσης συντομευμένες σπουδές για εκείνα τα άτομα που έχουν ήδη λάβει δευτεροβάθμια εκπαίδευση που ολοκληρώθηκε με εξετάσεις Maturita ή πιστοποιητικό μαθητείας σε άλλο τομέα σπουδών. Η εξέταση Maturita επιτρέπει στους αποφοίτους να σπουδάσουν σε πανεπιστήμια και σε τριτοβάθμιες τεχνικές σχολές.

3. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (Střední odborná učiliště) παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση, που πραγματοποιείται ως επί το πλείστον σε τριετή ή διετή εκπαιδευτικά προγράμματα που ολοκληρώνονται με τελική εξέταση ή πιστοποιητικό μαθητείας. Οι μαθητές μπορούν να λάβουν τα απαραίτητα προσόντα για την άσκηση ιδιαίτερα δύσκολων επαγγελματίων κατά τη διάρκεια τετραετών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ολοκληρώνονται με την εξέταση Maturita. Οι απόφοιτοι αυτών των προγραμμάτων λαμβάνουν επίπεδο εκπαίδευσης ισοδύναμο με εκείνο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που ολοκληρώνεται με εξετάσεις Maturita.

4. Τα ωδεία αναπτύσσουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που οι μαθητές έχουν αποκτήσει κατά τη διάρκεια των βασικών σπουδών τους. Παρέχουν μια γενική εκπαίδευση και προετοιμάζουν τους αποφοίτους για εκτέλεση απαιτητικών καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων ή καλλιτεχνικών-παιδαγωγικών δραστηριοτήτων στους τομείς της μουσικής, της φωνής, του χορού και του δράματος. Η εκπαίδευση στα ωδεία πραγματοποιείται εντός ενός εξαετούς προγράμματος ή, εναλλακτικά, ενός οκταετούς προγράμματος που ξεκινά μετά το πρώτο στάδιο της βασικής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι του ωδείου λαμβάνουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση που ολοκληρώνεται με εξετάσεις αποφοίτησης. Οι μαθητές μπορούν επίσης να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους με εξετάσεις Maturita, που επιτρέπουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση⁴²⁰.

Στην Τσεχική Δημοκρατία παρατηρείται ότι το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 20-24 που ολοκλήρωσαν επιτυχώς την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τουλάχιστον είναι πολύ πιο πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Για το 2019 το ποσοστό των μαθητών που ολοκλήρωσαν την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν 88,3% , ενώ ο μέσος όρος για την Ε.Ε. ήταν 83,9%⁴²¹.

⁴¹⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/legislation-17_en (3/4/2021)

⁴²⁰ <http://www.nuv.cz/our-work/vet> (2/4/2021)

⁴²¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_en (30/3/2021)

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει θεωρητική διδασκαλία και πρακτική εκπαίδευση. Η πρακτική εκπαίδευση πραγματοποιείται σε σχολικές εγκαταστάσεις ή στους χώρους εργασίας φυσικών ή νομικών προσώπων που έχουν εξουσιοδοτηθεί να ασκούν δραστηριότητες σχετικά με έναν συγκεκριμένο τομέα εκπαίδευσης και έχουν συνάψει συμφωνία με το αντίστοιχο σχολείο.

Βασική προϋπόθεση για την εισαγωγή σε δευτεροβάθμιο σχολείο, όπως ορίζεται από τον νόμο, είναι η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης και να πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται για τη διαδικασία εισαγωγής από τον διευθυντή του σχολείου. Η διαδικασία εισαγωγής μπορεί να περιλαμβάνει εξέταση εισαγωγής ή τεστ ικανοτήτων. Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που ολοκληρώνεται με εξετάσεις Maturita (maturitní zkouška), το κοινό τεστ εισαγωγής στην τσεχική γλώσσα και λογοτεχνία και Μαθηματικά είναι υποχρεωτικό⁴²².

Για τον προσδιορισμό της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας τόσο σε επίπεδο σχολείου, όσο και σε ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα γίνονται δειγματοληπτικές έρευνες από την Τσεχική Σχολική Επιθεώρηση (CSI).

4. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εξέταση Maturita είναι η βασική προϋπόθεση για την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τριτοβάθμιες επαγγελματικές σχολές.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να είναι δημόσια, κρατικά και ιδιωτικά. Τα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας, Νεολαίας και Αθλητισμού, ενώ τα κρατικά ιδρύματα (Πανεπιστήμιο Άμυνας και Αστυνομική Ακαδημία) είναι υπό τον έλεγχο των αρμόδιων υπουργείων. Τα προγράμματα σπουδών που προσφέρουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να είναι μη πανεπιστημιακού ή πανεπιστημιακού τύπου. Τα μη πανεπιστημιακού τύπου εκπαιδευτικά ιδρύματα προσφέρουν κυρίως προγράμματα σπουδών πτυχίου, μεταπτυχιακά προγράμματα, όχι όμως διδακτορικά προγράμματα σπουδών. Τα πανεπιστημιακού τύπου εκπαιδευτικά ιδρύματα προσφέρουν όλα τα προγράμματα σπουδών και διεξάγουν δραστηριότητες σχετικές με την επιστήμη και την έρευνα. Ανάλογα με το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών και το πανεπιστήμιο, οι υποψήφιοι ενδέχεται επίσης να λάβουν εισαγωγικές εξετάσεις.

Η τριτοβάθμια τεχνική εκπαίδευση⁴²³ (vyšší odborné školy) αναπτύσσει και βελτιώνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που έχουν αποκτήσει οι μαθητές κατά τη διάρκεια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Προσφέρει γενική και επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων για την άσκηση δύσκολων επαγγελμαμάτων. Στην τριτοβάθμια τεχνική εκπαίδευση

⁴²² Η εξέταση εισαγωγής, που έχει εισαχθεί από το 2017, αποτελείται από ένα γραπτό τυποποιημένο τεστ στην τσεχική γλώσσα και τη λογοτεχνία και ένα γραπτό τυποποιημένο τεστ στα Μαθηματικά. Η γνώση της τσεχικής γλώσσας κατά τη διαδικασία εισαγωγής αξιολογείται και με συνέντευξη. Η προετοιμασία αυτών των τεστ, καθώς και η επεξεργασία των αποτελεσμάτων γίνεται από το Κέντρο Αξιολόγησης των Εκπαιδευτικών Επιτευγμάτων.

⁴²³ <http://www.nuv.cz/our-work/tertiary> (5/4/2021)

παρέχονται συνήθως τριετή προγράμματα σπουδών. Η εκπαίδευση ολοκληρώνεται με μια εξέταση (absolutorium) που περιλαμβάνει ένα θεωρητικό μέρος σε επαγγελματικά μαθήματα, εξέταση σε μια ξένη γλώσσα και υποστήριξη μιας διατριβής. Οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης δεν έχουν πρόσβαση σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών.

4.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Για τους μαθητές που λαμβάνουν εξέταση Maturita⁴²⁴ στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διενεργούνται εξετάσεις που αποτελούνται από δύο μέρη: α) το κοινό μέρος που ορίζεται από την πολιτεία και β) το προφίλ που ορίζεται από το σχολείο. Ο μαθητής θα πρέπει να περάσει με επιτυχία και τα δύο μέρη της εξέτασης. Οι εξετάσεις τύπου Maturita επιτρέπουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και λαμβάνουν μέρος όλοι οι μαθητές που ολοκλήρωσαν επιτυχώς το τελευταίο έτος σπουδών.

α) Το κοινό μέρος της εξέτασης Maturita αποτελείται από 2 μαθήματα: το υποχρεωτικό μάθημα της Τσεχικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και ένα δεύτερο υποχρεωτικό μάθημα που επιλέγεται μεταξύ της Ξένης Γλώσσας (Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική, Ισπανική, Ρωσική) ή των Μαθηματικών⁴²⁵.

Ο μαθητής είναι δυνατόν να εξεταστεί προαιρετικά σε άλλα δύο μαθήματα, τα οποία δεν περιλαμβάνονται στα υποχρεωτικά, όπως μια Ξένη Γλώσσα που διδάσκεται στο συγκεκριμένο σχολείο που παρακολουθεί και Μαθηματικά. Ο μαθητής λαμβάνει επιτυχώς το κοινό μέρος της εξέτασης στην περίπτωση που περάσει όλες τις υποχρεωτικές εξετάσεις του κοινού μέρους.

Η εξέταση στο υποχρεωτικό μάθημα της Τσεχικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και στη Ξένη Γλώσσα αποτελούνται από ένα γραπτό μέρος (τεστ αξιολόγησης, γραπτό δοκίμιο) και ένα προφορικό μέρος. Η εξέταση στα Μαθηματικά πραγματοποιείται μόνο με τη μορφή γραπτού τεστ αξιολόγησης. Το προφορικό μέρος της εξέτασης είναι δημόσιο και λαμβάνεται μπροστά σε εξεταστική επιτροπή. Τα τεστ αξιολόγησης και τα γραπτά δοκίμια περιλαμβάνουν ενοποιημένες (τυποποιημένες) εργασίες και αξιολογούνται κεντρικά από τους επιτρόπους που διορίζονται από το Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης.

Για το υποχρεωτικό μάθημα της Τσεχικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας το τεστ αξιολόγησης διαρκεί 60 λεπτά, ενώ στην εξέταση με τη μορφή γραπτού δοκιμίου ο μαθητής έχει στη διάθεσή του 25 λεπτά, για να επιλέξει από τις 6 θεματικά διαφορετικές προσφερόμενες εργασίες και να επεξεργαστεί μία εργασία μέσα σε 90 λεπτά. Το ελάχιστο μήκος του γραπτού δοκιμίου είναι οι 250 λέξεις.

Το προφορικό μέρος της εξέτασης δεν διαρκεί περισσότερο από 15 λεπτά, συν 20 λεπτά προετοιμασίας. Ο διευθυντής του σχολείου καταρτίζει μια λίστα με 60 λογοτεχνικά έργα και τη θέτει στη διάθεση των μαθητών έως τις 30 Σεπτεμβρίου. Από τη σχολική λίστα οι μαθητές

⁴²⁴ Οι μαθητές πρέπει να εγγραφούν στις εξετάσεις Maturita το αργότερο έως την 1η Δεκεμβρίου για την εαρινή περίοδο και το αργότερο έως τις 25 Ιουνίου για τις φθινοπωρινές εξετάσεις.

⁴²⁵ Όπως ισχύει από το 2013 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-secondary-education-4_en (5/4/2021)

επιλέγουν 20 λογοτεχνικά έργα που πληρούν τα κριτήρια της επιλογής εργασιών για την προφορική εξέταση Maturita⁴²⁶ και υποβάλλουν τη λίστα τους στον διευθυντή του σχολείου έως τις 31 Μαρτίου. Από τη λίστα αυτή ο μαθητής επιλέγει ένα έργο, πριν την προφορική εξέταση.

Το τεστ αξιολόγησης στη Ξένη Γλώσσα διαρκεί 100 λεπτά, από τα οποία τα 40 λεπτά προορίζονται για το ακουστικό μέρος του τεστ και τα 60 λεπτά για τις υπόλοιπες δραστηριότητες ανάγνωσης, γλωσσικών δεξιοτήτων και γνώσεων. Το γραπτό δοκίμιο στη Ξένη Γλώσσα διαρκεί 60 λεπτά. Στην περίπτωση της προφορικής εξέτασης ο μαθητής επιλέγει μία εργασία από τουλάχιστον 5 προσφερόμενες. Κάθε εργασία αντιστοιχεί σε ένα φύλλο εργασίας. Η εξέταση διαρκεί όχι περισσότερο από 15 λεπτά, συν 20 λεπτά προετοιμασίας.

Η εξέταση στα Μαθηματικά έχει τη μορφή τεστ αξιολόγησης. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που περιλαμβάνονται στις εργασίες του τεστ καθορίζονται από τον Κατάλογο Απαιτήσεων για τα Μαθηματικά. Η εξέταση διαρκεί 120 λεπτά.

β) Το προφίλ της εξέτασης Maturita περιλαμβάνει 2 έως 3 υποχρεωτικές εξετάσεις (ο αριθμός των εξετάσεων καθορίζεται από το πρόγραμμα εκπαίδευσης πλαισίου για τον συγκεκριμένο τομέα εκπαίδευσης) και το μέγιστο δύο μη υποχρεωτικές εξετάσεις που καθορίζονται από τον διευθυντή του σχολείου⁴²⁷. Ο διευθυντής του σχολείου μπορεί να συμπεριλάβει στο προφίλ της εξέτασης, μόνο μαθήματα των οποίων ο συνολικός χρόνος, σύμφωνα με το πρόγραμμα σχολικής εκπαίδευσης, είναι τουλάχιστον 144 ώρες διδασκαλίας.

Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται με τη μορφή: 1. διατριβής και την υποστήριξή της μπροστά σε εξεταστική επιτροπή, 2. προφορικής εξέτασης από εξεταστική επιτροπή, 3. γραπτής εξέτασης, 4. πρακτικής εξέτασης ή 5. συνδυασμού δύο ή περισσότερων αναφερόμενων μορφών. Ο μαθητής λαμβάνει επιτυχώς το τμήμα προφίλ της εξέτασης Maturita στην περίπτωση που περάσει όλες τις υποχρεωτικές εξετάσεις από τις οποίες αποτελείται το προφίλ.

Οι εξετάσεις, με εξαίρεση τις γραπτές εξετάσεις, είναι δημόσιες, λαμβάνονται μπροστά σε εξεταστική επιτροπή. Οι πρακτικές εξετάσεις δεν πρέπει να είναι δημόσιες, σε περιπτώσεις όπου αυτό είναι απαραίτητο λόγω προστασίας της υγείας, της ασφάλειας στην εργασία και στην περίπτωση ιατρικών εξετάσεων (απόρρητο του ασθενούς).

Για τη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (που προσφέρεται στα gymνάσια), το προφίλ της εξέτασης Maturita περιλαμβάνει 2 έως 3 υποχρεωτικές εξετάσεις. Ο διευθυντής του σχολείου επιλέγει τα μαθήματα που θα εξεταστούν, των οποίων το περιεχόμενο είναι σύμφωνο με το πρόγραμμα σπουδών των υποχρεωτικών μαθημάτων και τις προαιρετικές μαθησιακές δραστηριότητες που ορίζονται στο πρόγραμμα σχολικής εκπαίδευσης.

Για την επαγγελματική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στα ωδεία, ο διευθυντής του σχολείου ή του ωδείου ορίζει 3 υποχρεωτικές εξετάσεις

⁴²⁶ Πεζογραφία, ποίηση και δράμα πρέπει να εκπροσωπούνται τουλάχιστον από δύο έργα, επίσης η λίστα μπορεί να περιλαμβάνει το πολύ δύο έργα από έναν συγγραφέα.

⁴²⁷ Οι μη υποχρεωτικές εξετάσεις καθορίζονται από τον διευθυντή του σχολείου. Η κεντρικά καθορισμένη μη υποχρεωτική εξέταση «Μαθηματικά +» μπορεί επίσης να συμπεριληφθεί σε όσους ενδιαφέρονται να σπουδάσουν μαθηματικά, οικονομικά, τεχνολογία ή φυσικές επιστήμες σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

στο προφίλ της εξέτασης Maturita. Τα υποχρεωτικά μαθήματα επιτρέπουν στους μαθητές να λάβουν τουλάχιστον 2 από τις 3 εξετάσεις στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Μία από τις υποχρεωτικές εξετάσεις πρέπει να οργανωθεί με τη μορφή πρακτικής εξέτασης ή διατριβής και την υποστήριξή της μπροστά σε εξεταστική επιτροπή.

Για την προφορική εξέταση διατίθενται 15 λεπτά, συν 15 λεπτά προετοιμασίας. Η διάρκεια της γραπτής εξέτασης καθορίζεται από τον διευθυντή του σχολείου και μπορεί να διαρκέσει έως και 300 λεπτά. Τουλάχιστον ένας μήνας διατίθεται για την προετοιμασία της διατριβής, ενώ για την εξέταση δίνονται τουλάχιστον 5 λεπτά για προετοιμασία και για την υποστήριξή της όχι περισσότερο από 30 λεπτά.

Τέλος από την 1^η Οκτωβρίου του 2020 τέθηκε σε ισχύ τροποποίηση του νόμου για την εκπαίδευση, η οποία, μεταξύ άλλων, αλλάζει τη μορφή της εξέτασης Maturita. Το κοινό μέρος της εξέτασης Maturita εξακολουθεί να αποτελείται από δύο υποχρεωτικά μαθήματα: 1. «Τσεχική Γλώσσα και Λογοτεχνία» και 2. «Ξένη γλώσσα» ή «Μαθηματικά». Μέχρι στιγμής, εκτός από το τεστ αξιολόγησης, η εξέταση στα υποχρεωτικά μαθήματα «Τσεχική Γλώσσα και Λογοτεχνία» και «Ξένη Γλώσσα» περιλαμβάνει επίσης γραπτή εξέταση και προφορική εξέταση. Από την εαρινή εξεταστική περίοδο του 2021, θα πραγματοποιούνται μόνο τεστ αξιολόγησης σε όλα τα μαθήματα του κοινού μέρους της εξέτασης.

Επίσης από την άνοιξη του 2021⁴²⁸, ένα νέο μάθημα «Διεύρυνση Μαθηματικών», το οποίο εξετάστηκε τα προηγούμενα χρόνια με την ονομασία «Μαθηματικά +», θα συμπεριληφθεί ανάμεσα στα μη υποχρεωτικά μαθήματα που ο μαθητής μπορεί να επιλέξει, πέρα από την υποχρεωτική εξέταση στο κοινό μέρος της εξέτασης.

Το μέρος του προφίλ θα αποτελείται από εξέταση στην «Τσεχική Γλώσσα και Λογοτεχνία» (γραπτή και προφορική εξέταση), στη «Ξένη γλώσσα», εάν ο μαθητής έχει επιλέξει το μάθημα στο κοινό μέρος (γραπτή και προφορική εξέταση) και άλλες 2 έως 3 υποχρεωτικές εξετάσεις. Ο αριθμός των άλλων υποχρεωτικών εξετάσεων για κάθε τομέα εκπαίδευσης καθορίζεται από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πλαίσιο. Ο μαθητής μπορεί ακόμα να επιλέξει έως και 2 άλλα μη υποχρεωτικά μαθήματα από αυτά που προσφέρει το σχολείο.

4.2. Η διοργάνωση της εξέτασης Maturita

Το Υπουργείο Παιδείας, Νεολαίας και Αθλητισμού είναι ο υπεύθυνος φορέας για την προετοιμασία της εξέτασης, τη μεθοδική της διαχείριση, την καταγραφή των αιτήσεων εγγραφής και για τα αποτελέσματα των εξετάσεων από το κοινό μέρος της εξέτασης Maturita. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού καθορίζει το περιεχόμενο του κοινού μέρους της εξέτασης Maturita και δημοσιεύει καταλόγους που ορίζουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες. Το κοινό (πολιτειακό) μέρος της εξέτασης Maturita ανατίθεται, προετοιμάζεται και αξιολογείται από το Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání - Centrum) που ιδρύθηκε για το σκοπό αυτό από το Υπουργείο Παιδείας, Νεολαίας και Αθλητισμού.

⁴²⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-17_en (5/4/2021)

Το κοινό μέρος της εξέτασης Maturita πραγματοποιείται στο σχολείο, 17 μαθητές είναι το μέγιστο όριο μαθητών στην τάξη. Για την οργάνωση της γραπτής μορφής του κοινού μέρους της εξέτασης υπεύθυνος είναι ο επίτροπος σε κάθε σχολείο. Οι επίτροποι διορίζονται από το Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης⁴²⁹. Τα γραπτά δοκίμια αξιολογούνται από τον επίτροπο, ενώ τα τεστ αξιολογούνται κεντρικά.

Οι προφορικές εξετάσεις του κοινού μέρους και οι προφορικές εξετάσεις και η υποστήριξη της διατριβής του μέρους προφίλ της εξέτασης Maturita λαμβάνονται μπροστά σε εξεταστική επιτροπή (zkušební maturitní komise). Τα μόνιμα μέλη της επιτροπής είναι: ο Πρόεδρος, ο αναπληρωτής Πρόεδρος και ένας εκπαιδευτικός. Άλλα μέλη της επιτροπής μπορεί να είναι ένας εκπαιδευτικός που διδάσκει το μάθημα ή ένας εκπαιδευτικός – αξιολογητής. Για τις προφορικές εξετάσεις του κοινού μέρους δύο επίτροποι είναι τα μέλη της επιτροπής που λειτουργούν ο ένας ως εξεταστής και ο άλλος ως εκπαιδευτικός-αξιολογητής.

Η προφορική εξέταση του κοινού μέρους, στην Τσεχική Γλώσσα και Λογοτεχνία και στη Ξένη Γλώσσα αξιολογείται από τους εκπαιδευτικούς-αξιολογητές. Τα τελικά αποτελέσματα της προφορικής εξέτασης βασίζονται στην αμοιβαία συμφωνία και των δύο αξιολογητών και εγκρίνονται από την εξεταστική επιτροπή. Ο διευθυντής του σχολείου διαβιβάζει αυτά τα αποτελέσματα στο Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης. Το Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης μετατρέπει την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του κοινού μέρους σε κλίμακα βαθμολογίας με 5 βαθμούς. Στο προφίλ της εξέτασης Maturita κάθε εξέταση αξιολογείται ξεχωριστά.

Η συνολική αξιολόγηση της εξέτασης πραγματοποιείται με βάση τα αποτελέσματα τόσο για το κοινό μέρος όσο και για το μέρος προφίλ και βασίζεται στην ακόλουθη κλίμακα:

- α) εάν ο μαθητής δεν αξιολογείται σε κανένα υποχρεωτικό μάθημα με βαθμολογία χειρότερη από 2 (πολύ καλά) και ο Μέσος Όρος σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα είναι 1,5 το πολύ, περνά με διάκριση,
- β) εάν ο μαθητής δεν έχει βαθμολογία σε κανένα υποχρεωτικό μέρος της εξέτασης 5 (αποτυχία), περνά,
- γ) εάν ο μαθητής αξιολογηθεί σε οποιοδήποτε υποχρεωτικό μέρος της εξέτασης με βαθμολογία 5 (αποτυχία), αποτυγχάνει⁴³⁰.

⁴²⁹ Προϋπόθεση για τον διορισμό τους να μην έχουν απασχοληθεί σε σχολείο για μια περίοδο δύο ετών.

⁴³⁰ Ο μαθητής μπορεί να επαναλάβει την εξέταση σε κάθε υποχρεωτικό μάθημα μόνο δύο φορές.

5. Συμπεράσματα

1. Αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού διατηρεί τις εξουσίες για τη χάραξη πολιτικής και στρατηγικών, ενώ οι περιφέρειες και οι δήμοι αναλαμβάνουν τη δημιουργία σχολικών μονάδων και τη διαχείρισή τους.
2. Εθνικά προγράμματα σπουδών που εκδίδονται για συγκεκριμένα επίπεδα και τομείς εκπαίδευσης. Με βάση αυτά οι σχολικές μονάδες σχεδιάζουν τα δικά τους προγράμματα σχολικής εκπαίδευσης.
3. Η βασική εκπαίδευση αντιστοιχεί σε 9 έτη υποχρεωτικής εκπαίδευσης και καλύπτει την πρωτοβάθμια και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
4. Οι μαθητές που ολοκληρώνουν την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λαμβάνοντας εξετάσεις Maturita, έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

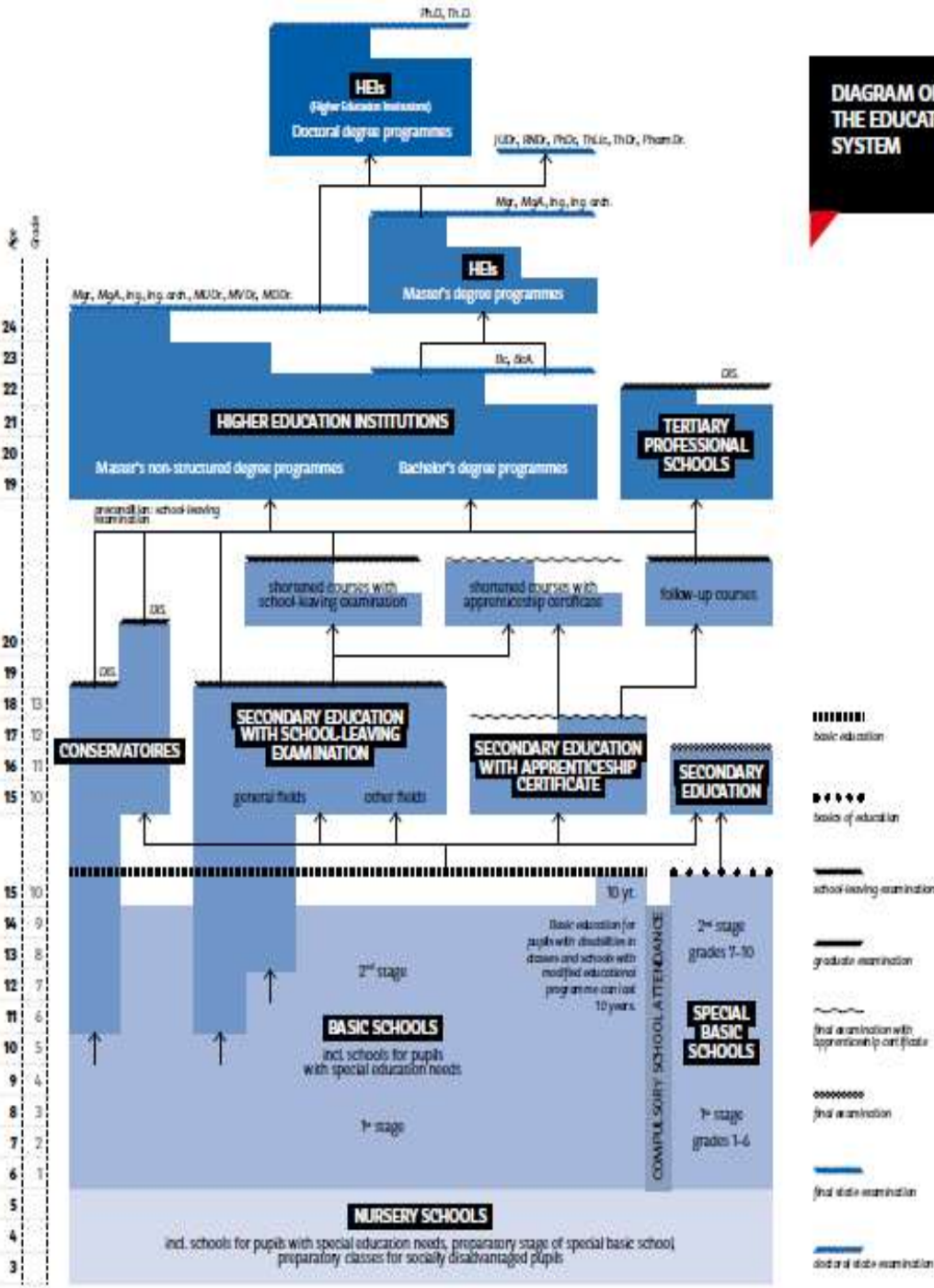

DIAGRAM OF THE EDUCATION SYSTEM

Πηγή: <https://www.dzs.cz/en/article/czech-higher-education-brochure-gateway-czech-higher-education-system-not-only-foreign>

Πολωνία

1. Περίγραμμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Στην Πολωνία, είναι υποχρεωτική η εκπαίδευση των παιδιών μέχρι την ολοκλήρωση της ηλικίας των 18 ετών και αυτή η εκπαιδευτική διαδικασία ολοκληρώνεται με τη φοίτηση στο δημοτικό σχολείο (8 έτη) και στο λύκειο (3/4 έτη).

1.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση Γυμνάσιο (gimnazjum)

Μέχρι το 2019, το γυμνάσιο κάλυπτε την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και διαρκούσε τρία χρόνια. Τα μαθήματα που διδάσκονταν ήταν: Πολωνική γλώσσα, Ιστορία, Πολιτική Εκπαίδευση, δύο Ξένες γλώσσες, Μαθηματικά, Φυσική και Αστρονομία, Χημεία, Βιολογία, Γεωγραφία, Καλές τέχνες / Μουσική, Τεχνολογία, Πληροφορική, Φυσική αγωγή και Θρησκεία και Ηθική. Στο τέλος του προγράμματος σπουδών, οι μαθητές αξιολογούνταν με βάση τις προφορικές και γραπτές δοκιμασίες κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους και μια εξέταση στο τέλος του έτους σε ένα μάθημα των ανθρωπιστικών επιστημών, σε ένα δεύτερο των θετικών επιστημών και σε μια ξένη γλώσσα.

Μετά τη μεταρρύθμιση του 2016 από την τότε κυβέρνηση, εισήχθησαν σταδιακά μεγάλες αλλαγές στο πολωνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Από το επόμενο σχολικό έτος 2017/18, η φοίτηση στα γυμνάσια προγραμματιζόταν να τερματιστεί. Με αυτό τον τρόπο τα δημοτικά σχολεία θα επέκτειναν τη φοίτησή τους στα οκτώ έτη και στα σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα προστίθετο ένα επιπλέον έτος, όπως ήταν πριν από το 1999. Η όλη διαδικασία ορίστηκε να ολοκληρωθεί την 1η Σεπτεμβρίου 2019.

1.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προετοιμάζει τους μαθητές για την είσοδο απευθείας στην αγορά εργασίας ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι τύποι⁴³¹ της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διακρίνονται σε:

A. Γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (liceum): Εδώ παρέχεται γενική εκπαίδευση διάρκειας τριών ετών, κατά την οποία οι μαθητές προετοιμάζονται για την απόκτηση του εθνικού απολυτηρίου καθώς και για τις εξετάσεις στο τέλος της φοίτησης που οδηγούν στο πιστοποιητικό, "Matura", το οποίο παρέχει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η απόκτηση του Matura γίνεται μετά την αποφοίτηση από το Λύκειο – δεν είναι το πολωνικό απολυτήριο – ύστερα από τη συμμετοχή των μαθητών σε εξετάσεις εθνικού επιπέδου. Τα σχολεία γενικής δευτεροβάθμιας

⁴³¹ <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/poland> (10/12/2020)

εκπαίδευσης (liceum) παρέχουν και επαγγελματική εκπαίδευση, αλλά μόνο σε τομείς που περιγράφονται από την Πολωνική Ταξινόμηση Δραστηριοτήτων (PKD).

B. Τεχνικές σχολές (technikum) και Επαγγελματικές σχολές (zasadnicza szkoła zawodowa). Εδώ παρέχεται κυρίως επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση. Οι τεχνικές σχολές διαρκούν τέσσερα χρόνια και οδηγούν στο Matura. Ο πρωταρχικός τους στόχος είναι να διδάξουν επαγγελματικές δεξιότητες. Ανάμεσα στα επαγγέλματα που βρίσκονται στις πρώτες προτιμήσεις των μαθητών είναι: ο λογιστής, ο μηχανικός, ο ειδικός ηλεκτρονικών ειδών και ο πωλητής.

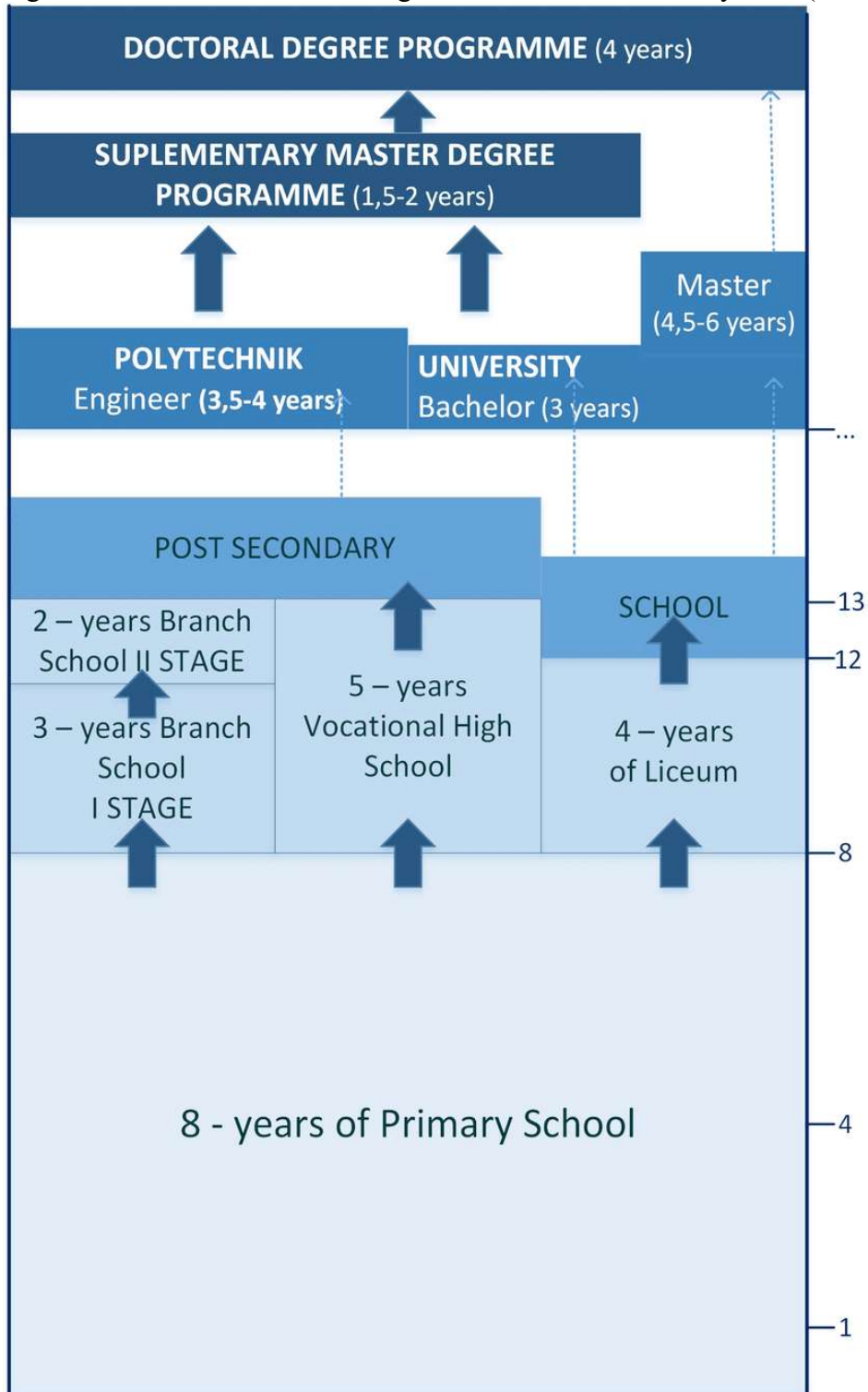
Τα σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση διάρκειας δύο ετών και χορηγούν πιστοποιητικό/ απολυτήριο ικανότητας σε διάφορους τομείς. Τα πιο δημοφιλή είναι: βοηθός καταστημάτων, μάγειρας, κηπουρός, μηχανικός αυτοκινήτων, κομμωτής και αρτοποιός.

Όσοι αποφοιτούν από τα επαγγελματικά σχολεία, μετά τη διετή φοίτησή τους, και επιθυμούν να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μπορούν να δώσουν εξετάσεις που οδηγούν στο Matura μετά από ένα πρόσθετο πρόγραμμα σπουδών δύο ετών στα σχολεία γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ή εναλλακτικά μπορούν να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα τριών ετών σε μια τεχνική σχολή. Επιπλέον, οι μαθητές με διανοητική ή και σωματική αναπηρία μπορούν να συμμετάσχουν σε ειδικά σχολεία (szkoła specjalna) που τους προετοιμάζουν για το Matura σε τρία χρόνια⁴³².

⁴³² ["World Data on education: Poland"](#). UNESCO-IBE. 2012.

Figure 2. Visualisation of changes in Polish education system (as for September 2016)⁴³³.

⁴³³ Ewa Więcek-Janka, Polish higher education system in european context Docencia,Ciencia y Tecnología. Un Enfoque desde el Ser y el Hacer, ISBN: 978-980-6792-93-7

Ουσιαστικά η διαμορφωθείσα κατάσταση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Πολωνία έχει επιστρέψει στη μορφή που είχε η εκπαίδευση πριν το 1999⁴³⁴.

Before the reform of 1999					
22				15	
21			complementar	14	
20			y technical	13	
19	general lyceum vocacional lyceum lyceum	technical secondary school	complement ary lyceum	secondary school	12
18					11
17			basic vocational school		10
16			9		
15			8		
14	Primary school		7		
13			6		
12			5		
11			4		
10			3		
9			2		
8			1		
7			0		

2. Matura

Στο πολωνικό εκπαιδευτικό σύστημα, οι εξετάσεις maturita είναι επίσημα γνωστές ως «matura» (egzamin maturalny) και λαμβάνονται στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τον Μάιο, με επανάληψη της διαδικασίας τον Αύγουστο. Αυτή η εξέταση δεν είναι υποχρεωτική, δε συνδέεται δηλαδή με το απολυτήριο, αν και οι Πολωνοί μαθητές υποχρεούνται να περάσουν αυτήν την εξέταση, προκειμένου να υποβάλουν αίτηση για σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα πανεπιστήμια της Πολωνίας.

Οι εξετάσεις διεξάγονται από την Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (Centralna Komisja Egzaminacyjna CKE), υποστηριζόμενη από έναν αριθμό Περιφερειακών Συμβουλίων Εξετάσεων (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna OKE).

Η εξέταση matura περιλαμβάνει γραπτές και προφορικές εξετάσεις σε συγκεκριμένα μαθήματα. Η ισχύουσα εξεταστική διαδικασία, που αναμορφώθηκε το 2005, είναι σε ισχύ μέχρι

⁴³⁴ Renata Ochoa-Daderska, The 1999 Education Reform: An Analysis of the Reform Implementation and Impact on Arts Education in Poland, 2nd International Conference on Education Reform and Modern Management (ERMM 2015).

σήμερα και ονομάζεται νέο σύστημα (nowa matura). Στο νέο αυτό σύστημα, οι γραπτές εξετάσεις αξιολογούνται από ανεξάρτητους εξεταστές. Ως αποτέλεσμα, τα πολωνικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δέχονται φοιτητές κυρίως με βάση τα αποτελέσματα του matura.

Στην εξέταση matura, από το 2015 και μετά, οι μαθητές πρέπει να δώσουν εξετάσεις σε 4 μαθήματα, 3 υποχρεωτικά και 1 επιλογής.

Υποχρεωτικά μαθήματα

1. Πολωνική Γλώσσα και Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία
2. Μία ξένη γλώσσα από τις εξής: Γαλλικά, Ιταλικά, Αγγλικά, Ρωσικά, Γερμανικά, Ισπανικά
3. Μαθηματικά
4. Μάθημα επιλογής

Οι υποψήφιοι μπορούν να επιλέξουν μία επιπλέον εξέταση από τα ακόλουθα θέματα: Ιστορία, Βιολογία, Χημεία, Φυσική και Αστρονομία, Γνώση του χορού, Γεωγραφία, Ιστορία της τέχνης, δεύτερη Ξένη γλώσσα, Ιστορία της μουσικής, Πληροφορική, Λατινικά, Αρχαία Ιστορία, Φιλοσοφία, Γλώσσες εθνικών ομάδων της Πολωνίας: Λευκορωσικά, Λιθουανικά, Ουκρανικά, και η γλώσσα Kashubian⁴³⁵.

Οι εξετάσεις στην Πολωνική γλώσσα και σε άλλες γλώσσες περιλαμβάνουν γραπτές και προφορικές εξετάσεις⁴³⁶.

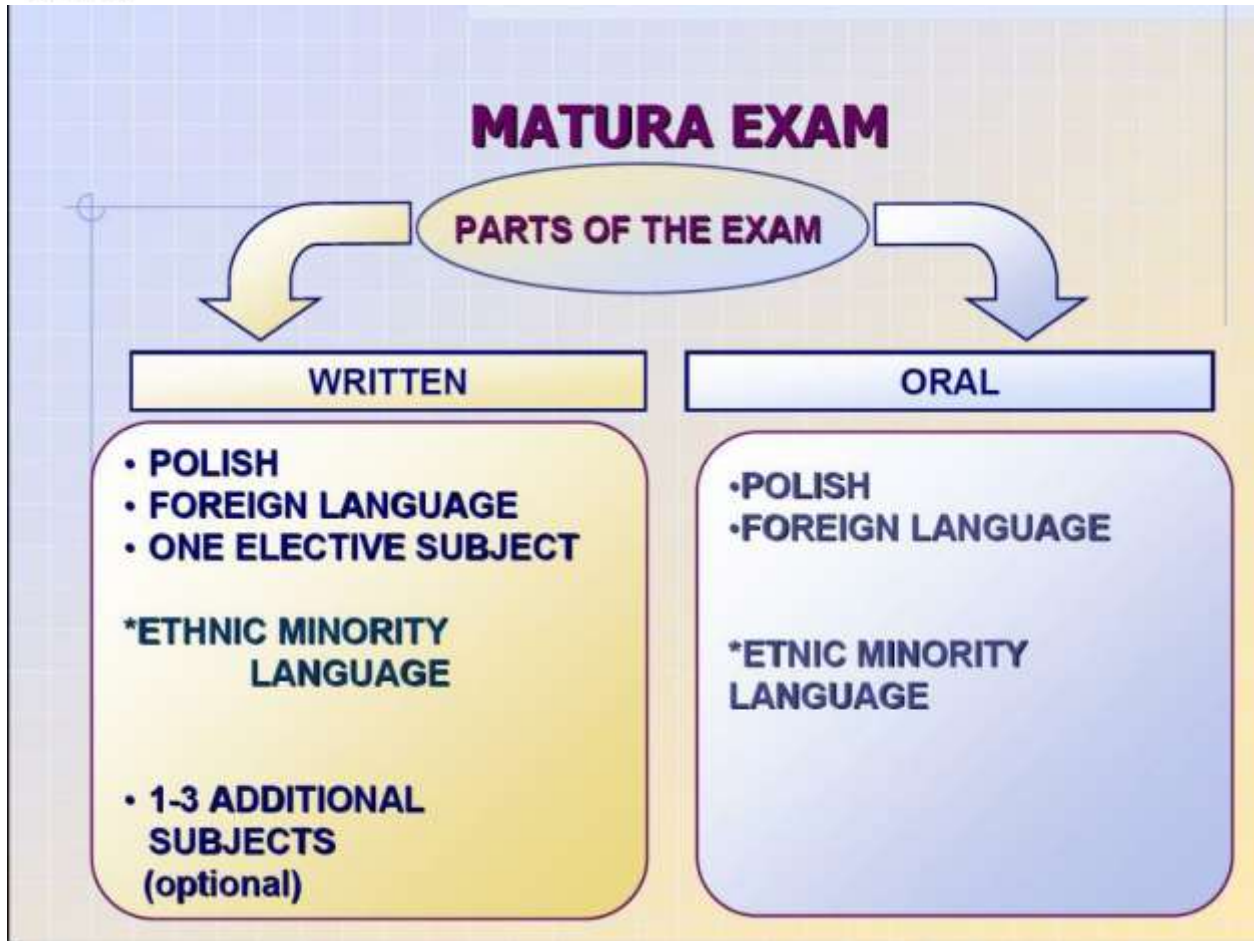
Βαθμολογία και αποτελέσματα

Στην Πολωνία υπάρχει ένα είδος βάσης, ένα «κατώφλι» βαθμολογίας, για να μπορούν οι υποψήφιοι να εισαχθούν σε σχολή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για να περάσουν τις εξετάσεις matura, οι υποψήφιοι πρέπει να βαθμολογηθούν σε ποσοστό τουλάχιστον 30% σε κάθε ένα από τα 3 υποχρεωτικά μαθήματα. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων για τα μαθήματα επιλογής χρησιμοποιούνται κατά την υποβολή των αιτήσεων για την επιλογή σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης⁴³⁷. Σε ορισμένες σχολές απαιτούνται επιπλέον εξετάσεις για την πρόσβαση σε αυτές με απόφαση των ίδιων των Πανεπιστημίων.

⁴³⁵ Η κασουβική γλώσσα ανήκει στις σλαβικές γλώσσες και εντοπίζεται στην περιοχή της Πομερανίας, στη νότια ακτή της Βαλτικής. Στην απογραφή του 2002, 53.000 άνθρωποι στην Πολωνία δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν κυρίως την κασουβική γλώσσα στο σπίτι. Βλέπε περισσότερα http://www.ateny.msz.gov.pl/el/polish_community_in_greece/poloniki_glossa/?printMode=true "...την κασουβική...ανήκει στον δυτικοσλαβικό κλάδο της σλαβικής ομάδας της οικογένειας των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών..." (13/12/2020)

⁴³⁶ Τον Μάιο του 2020, κατ' εξαίρεση από τις προηγούμενες χρονιές, λόγω της πανδημίας COVID 19 δεν πραγματοποιήθηκαν προφορικές εξετάσεις.

⁴³⁷ <https://www.polandeducation.info/tests/polish-matura.html> (7/12/2020)

Στατιστικά Matura 2020

Από τις εξετάσεις του 2020 για το Matura υπολογίζεται ότι 191.734 από τους συνολικά 259.272 αποφοίτους λυκείου και τεχνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του τρέχοντος έτους πέρασαν με επιτυχία την εξέταση των μαθημάτων σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα, που αντιστοιχούν στο 74%. Το 92% των υποψηφίων πέρασε στις εξετάσεις πολωνικής γλώσσας, το 79% στα Μαθηματικά και το 92% στα Αγγλικά. Οι απόφοιτοι που απέτυχαν στις εξετάσεις του 2020 σε περισσότερα από ένα υποχρεωτικά μαθήματα ήταν 22.900 (8,8%)⁴³⁸.

⁴³⁸ <https://www.gov.pl/web/edukacja/matura-2020--wyniki-egzaminu-w-sesji-glownej>, Ιστοσελίδα Υπουργείου Παιδείας Πολωνίας (8/12/2020)

3. Συμπεράσματα

1. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση διαρκεί οκτώ χρόνια και η ανώτερη δευτεροβάθμια τέσσερα. Δεν υπάρχει κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
2. Το απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ανεξάρτητο από τις εξετάσεις (matura) για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια.
3. Matura: Εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εξέταση σε 4 μαθήματα από τα οποία τα 3 είναι υποχρεωτικά (Πολωνικά, Μαθηματικά, Ξένη Γλώσσα). Επιπλέον εξετάσεις σε κάποιες σχολές.
4. Υποχρεωτική η συγκέντρωση βαθμολογίας σε ποσοστό 30% και άνω στα υποχρεωτικά μαθήματα για την είσοδο στις σχολές.

Ρουμανία

1. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στη Ρουμανία (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) καλύπτει δώδεκα έτη φοίτησης. Η πρωτοβάθμια ολοκληρώνεται σε τέσσερα χρόνια και ακολουθεί η πρώτη φάση της κατώτερης υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο), η οποία ομοίως καλύπτει τέσσερα χρόνια σπουδών. Μετά την ολοκλήρωση της τετραετούς φοίτησης στο γυμνάσιο, οι μαθητές συμμετέχουν σε εθνικές εξετάσεις των οποίων τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του τύπου του σχολείου στο οποίο θα συνεχίσουν τις σπουδές τους. Οι εξετάσεις στο τέλος του γυμνασίου είναι εθνικές, για αυτό και τα θέματα επιλέγονται από κεντρική επιτροπή και είναι κοινά για όλους. Τα μαθήματα στα οποία εξετάζονται είναι πέντε. Δύο είναι τα υποχρεωτικά, η Ρουμανική και μια ξένη γλώσσα και τρία επιλογής μαθήματα, τα οποία καθορίζουν και τη συνέχιση των σπουδών για κάθε μαθητή. Ο μέσος όρος της βαθμολογίας αυτών των πέντε μαθημάτων είναι και ο βαθμός του απολυτηρίου του γυμνασίου. Ήδη από την πρώτη φάση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αυτή του γυμνασίου, δίνεται στο μαθητή η δυνατότητα φοίτησης σε ειδικά σχολεία. Τέτοια είναι τα αθλητικά, τα μουσικά, τα θεολογικά, ακόμα και τα στρατιωτικά.

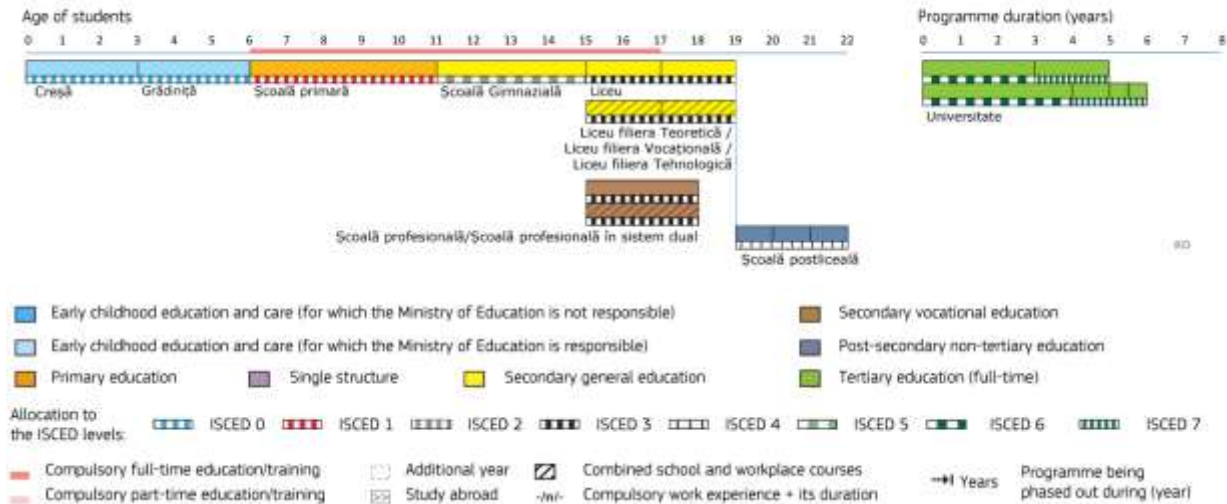

Η δεύτερη φάση της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαρκεί δύο χρόνια. Οι μαθητές σε αυτή τη βαθμίδα σπουδών έχουν δύο επιλογές. Μπορούν να επιλέξουν είτε τον κατώτερο κύκλο του λυκείου (διαρθρώνεται σε τρεις τύπους λυκείου: γενικά / ακαδημαϊκά λύκεια, τεχνολογικά λύκεια και επαγγελματικά λύκεια), είτε τις σχολές/ μαθητείες τεχνών και επαγγελμάτων που προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση, που προετοιμάζει τους μαθητές για απλά επαγγέλματα. Οι απόφοιτοι των σχολών τεχνών και επαγγελμάτων, μετά την παρακολούθηση του διετούς προγράμματος σπουδών, εάν επιτύχουν στην εξέταση αξιολόγησης των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων, τους απονέμεται πιστοποιητικό επαγγελματικών προσόντων. Επιπλέον οι μαθητές, που επιθυμούν τη συνέχιση των σπουδών τους στον ανώτερο κύκλο του λυκείου, πρέπει να παρακολουθήσουν ένα πρόσθετο προπαρασκευαστικό έτος.

Εξετάσεις στο τέλος της δεύτερης φάσης υποχρεωτικής εκπαίδευσης δεν υπάρχουν. Η διετής αυτή φοίτηση αξιολογείται με εσωτερικές διαδικασίες του σχολείου που αφορούν τις εξαμηνιαίες επιδόσεις των μαθητών. Η βαθμολογία τους προκύπτει από τους προφορικούς βαθμούς κατά τη διάρκεια των εξαμήνων σε ποσοστό 75% και ενός γραπτού τεστ ανά μάθημα στο τέλος του εξαμήνου, ο βαθμός του οποίου λαμβάνεται υπόψη σε ποσοστό 25%.

Romania – 2020/21

439

1.1. Ο ανώτερος κύκλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ Λύκειο

Με πρόσφατο νόμο του 2020 ο διετής αυτός κύκλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που ουσιαστικά οδηγεί στην εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, από προαιρετικός έγινε υποχρεωτικός. Το Λύκειο λοιπόν διαρθρώνεται στους εξής τομείς:

- Στον τομέα των ανθρωπιστικών σπουδών και των θετικών επιστημών.
- Στον τεχνολογικό τομέα (περιλαμβάνει τεχνικές ειδικότητες και υπηρεσίες σχετικά με την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, καθώς και περιβαλλοντικές δράσεις).
- Στον επαγγελματικό τομέα (εδώ περιέχονται οι στρατιωτικές σχολές, οι γυμναστικές ακαδημίες, τα ωδεία, οι σχολές καλών τεχνών και οι θεολογικές σχολές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

1.2. Εθνικές εξετάσεις για την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια.

Οι εξετάσεις απολυτηρίου στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αφορούν την εξέταση σε:

- δύο βασικά μαθήματα (ρουμανική γλώσσα και λογοτεχνία, μια ξένη γλώσσα) και
- σε τρία μαθήματα ανάλογα με την ειδικότητα που επιλέχθηκε. Στην περίπτωση του γενικού / ακαδημαϊκού λυκείου, αυτές οι εξετάσεις είναι στην ιστορία / γεωγραφία (ομάδα ανθρωπιστικών επιστημών) ή στα μαθηματικά (ομάδα θετικών επιστημών), ένα μάθημα

⁴³⁹ European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. *The Structure of the European Education Systems 2020/21: Schematic Diagrams*. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

που επιλέγεται από τον μαθητή στον τομέα της εξειδίκευσης (π.χ. πληροφορική, χημεία, φυσική) και ένα άλλο μάθημα που επιλέγεται από τον μαθητή από διαφορετική περιοχή της κατεύθυνσης του (π.χ. ψυχολογία, κοινωνιολογία, θρησκευολογία).

Η Εθνική Υπηρεσία Αξιολόγησης και Εξετάσεων, National Assessment and Examination Service (SNEE) ιδρύθηκε το 1998 ως το πρώτο εθνικό, ανεξάρτητο όργανο που παρέχει αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και εξετάσεις στο τέλος κάθε κύκλου (γυμνασίου και λυκείου) για τη λήψη των αντίστοιχων απολυτηρίων τίτλων. Το SNEE είναι υπεύθυνο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός νέου συστήματος εκπαιδευτικής αξιολόγησης, ιδίως για: i) τις εξετάσεις στην προ-πανεπιστημιακή εκπαίδευση (λύκειο), ii) τις απολυτήριες εξετάσεις, iii) εθνικές αξιολογήσεις στο τέλος των εκπαιδευτικών κύκλων (συμπεριλαμβάνει τις εξετάσεις του γυμνασίου) και iv) συνεχή κατάρτιση εκπαιδευτικών στον τομέα της αξιολόγησης και των εξετάσεων. Μετά την υιοθέτηση του νέου εθνικού προγράμματος σπουδών, στο τέλος της σχολικής χρονιάς 1998/99 ο SNEE διοργάνωσε για πρώτη φορά τις εθνικές εξετάσεις με την ονομασία **Capacitexam** για μαθητές του λυκείου⁴⁴⁰.

Οι κύριες καινοτομίες του Capacitexam ήταν: ο εθνικός χαρακτήρας των εξετάσεων και ο μεγάλος αριθμός μαθητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις. Το μέσο ποσοστό επιτυχίας αυτή την εικοσαετία εφαρμογής των εθνικών εξετάσεων ήταν 77,6%.

Οι μεταρρυθμίσεις του 2011 οδήγησαν σε κάποιες αλλαγές και το Capacitexam έγινε National Baccalaureate. Ως προς τη δομή τους οι εξετάσεις, τουλάχιστον στα βασικά μέρη, παραμένουν οι ίδιες. Το σύστημα αυτό είναι σε ισχύ μια δεκαετία τώρα και αναμένεται να αλλάξει ριζικά το 2022, σύμφωνα με εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας της Ρουμανίας. Τον Μάιο του 2021 θα είναι η τελευταία φορά που οι μαθητές θα εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω των εθνικών εξετάσεων του Baccalaureate⁴⁴¹.

Για αυτές τις εξετάσεις του 2021 οι υποψήφιοι θα εξεταστούν για πρώτη φορά στην κινεζική γλώσσα, εφόσον την επιλέξουν ως δεύτερη ξένη γλώσσα. Η διδασκαλία αυτής της γλώσσας στα ρουμανικά λύκεια εισήχθη με σχετική διάταξη το 2019 (αρ. 4950/2019) του Υπουργείου Παιδείας, Νεολαίας, Έρευνας και Αθλητισμού⁴⁴².

Οι εξετάσεις στα μαθήματα για τη Ρουμανική Γλώσσα και Λογοτεχνία και για τη μητρική γλώσσα και λογοτεχνία της Σλοβακίας, για την Πληροφορική, αναφορικά με την ύλη και τον τρόπο διεξαγωγής, είναι αυτά που παρέχονται στο παράρτημα αρ. 2 στο διάταγμα του υπουργού Εθνικής Παιδείας αρ. 4923/2013 σχετικά με την οργάνωση και τη διεξαγωγή των εθνικών εξετάσεων απολυτηρίου και εφαρμόζονται από το 2014. Ανάλογα με τον βαθμό που θα πάρει ο υποψήφιος κατά την εξέταση οποιασδήποτε ξένης γλώσσας, του αποδίδεται αντίστοιχο πιστοποιητικό κρατικής γλωσσομάθειας, που πιστοποιεί το επίπεδο της γλωσσικής του επάρκειας.

⁴⁴⁰ http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Romania.pdf, (19/01/2021)

⁴⁴¹ <https://www.edu.ro/bacalaureat>, (19/01/2021)

⁴⁴² https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Legislatie/2020/ordin%205.453_2020_organizare_desfasurare_examen_bacalaureat%202021.pdf (31/01/2021)

Το ίδιο ισχύει και για το μάθημα της Πληροφορικής. Η εξέταση στο μάθημα αυτό εκτός του ότι είναι προαπαιτούμενο, ως μάθημα επιλογής, για την εισαγωγή σε συγκεκριμένα πανεπιστημιακά τμήματα, λειτουργεί και ανεξάρτητα αποδίδοντας πιστοποιητικό γνώσης ψηφιακών μέσων και τεχνολογιών⁴⁴³.

Τα προγράμματα απολυτηρίου για τους κλάδους της φυσικής, της λογικής, της επιχειρηματολογίας και επικοινωνίας, των οικονομικών, που ισχύουν για το σχολικό έτος 2020–2021, είναι αυτά που παρέχονται στο παράρτημα αρ. 2 στο διάταγμα του υπουργού Παιδείας, Έρευνας, Νεολαίας και Αθλητισμού αρ. 5610/2012 σχετικά με την οργάνωση και ανάπτυξη των εθνικών εξετάσεων απολυτηρίου και ισχύουν από το 2013.

Το πρόγραμμα απολυτηρίου για τη χημεία για το σχολικό έτος 2020–2021, είναι αυτό που παρέχεται στο παράρτημα αρ. 2 στο διάταγμα του υπουργού Εθνικής Παιδείας και Επιστημονικής Έρευνας αρ. 5070/2016 σχετικά με τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή των εξετάσεων απολυτηρίου και εφαρμόστηκε από 2017.

Όλα τα υπόλοιπα μαθήματα της εξέτασης απολυτηρίου για το 2021, εκτός των ανωτέρω, εγκρίθηκαν με τη διαταγή του υπουργού Παιδείας, Έρευνας, Νεολαίας και Αθλητισμού αρ. 4800/2010.

Αξιοσημείωτο είναι πως λίγο πριν την έναρξη των εθνικών εξετάσεων οι κατά τόπους αρμόδιες επιτροπές απολυτηρίου, προκειμένου να διασφαλίσουν το αδιάβλητο των εξετάσεων, λαμβάνουν όλα τα μέτρα, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές δημόσιας διοίκησης, τοποθετώντας σε όλες τις αίθουσες των εξεταστικών κέντρων λειτουργικές κάμερες παρακολούθησης βίντεο και ήχου. Μετά το τέλος της γραπτής εξέτασης, οι επιτροπές εξετάσεων επαληθεύουν ερευνώντας δειγματοληπτικά τις εγγραφές ήχου-βίντεο από τις αίθουσες εξετάσεων και εάν, κατά τη διάρκεια της επαλήθευσης με δειγματοληψία, διαπιστωθούν παρατυπίες, απάτες ή απόπειρες αντιγραφής, ή σε περίπτωση που υπάρξουν καταγγελίες, και αυτές επαληθευτούν μέσω των καταγεγραμμένων βίντεο, η επιτροπή απολυτηρίου του εξεταστικού κέντρου λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, τα οποία φθάνουν σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα στην οριστική διαγραφή του υποψηφίου από τις εξετάσεις. Σε περίπτωση ένστασης του υποψηφίου η εξεταστική επιτροπή απολυτηρίου ενημερώνει την Εθνική Επιτροπή Απολυτηρίου και αυτή με τη σειρά της προβαίνει σε πιθανές κυρώσεις⁴⁴⁴.

Για τη βαθμολόγηση των γραπτών ορίζονται δύο βαθμολογητές. Αν η απόκλιση της βαθμολογίας του Α' από τον Β' βαθμολογητή είναι μια μονάδα, τότε μπαίνει ο μέσος όρος των δύο βαθμολογιών. Αν όμως η διαφορά στη βαθμολογία του Α' από τον Β' βαθμολογητή υπερβαίνει τις δύο μονάδες, τότε το γραπτό παραδίδεται στον Πρόεδρο του βαθμολογικού κέντρου, ο οποίος ορίζει άλλο ζεύγος βαθμολογητών. Ο τελικός βαθμός είναι ο μέσος όρος της βαθμολογίας και των τεσσάρων βαθμολογητών⁴⁴⁵. Τα γραπτά φυλάσσονται μέχρι το τέλος του

⁴⁴³ Αρ. 4799/31.08.2010 υπουργική απόφαση σχετικά με τη διοργάνωση των εθνικών απολυτηρίων εξετάσεων (31/01/2021)

⁴⁴⁴ αρ. 5453/2020 υπουργική απόφαση για τη διεξαγωγή των εξετάσεων του 2021.

⁴⁴⁵ αρ. 5453/2020 υπουργική απόφαση για τη διεξαγωγή των εξετάσεων του 2021.

επόμενου σχολικού έτους στο εξεταστικό κέντρο με ευθύνη του διευθυντή της σχολικής μονάδας⁴⁴⁶.

Συνοπτικός πίνακας με τη διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος στη Ρουμανία⁴⁴⁷

Stages of the Education System in Romania

The national education system includes the following levels:

Early education (0—6 years)

Early education consisting of:

- the before preschool level (0—3 years)
- the preschool education (3—6 years), which includes: the small group, the middle group and the big group. In public institutions it is free.

Early childhood education - before preschool level can take place in nurseries, kindergartens and daycare centers, whether state-owned or private, according to the same educational content and the same national standards.

Preschool education takes place in kindergartens or schools (state or private), which have pre-school groups as a section, following the same curriculum and respecting the same national standards.

Early education is free in public institutions.

Primary education (ISCED 1)

Primary education includes:

- the preparatory grade
- grades 1—4.

Secondary education

Secondary lower education or gymnasium (ISCED 2)

Secondary lower education or gymnasium includes grades 5—8.

The access to the higher level is achieved by a national evaluation examination and distribution in upper secondary education units.

The secondary superior education (ISCED 3)

The secondary superior education can be

- high school education, which includes the high school grades 9-12/13, with the following pathways: theoretical, aptitude-based (vocational) and technological
- a minimum 3-year professional education. The graduates of the professional education promoting the certification examination of the professional qualification may attend the high school education courses.

⁴⁴⁶ Αρ. 4799/31.08.2010 υπουργική απόφαση σχετικά με τη διοργάνωση των εθνικών απολυτηρίων εξετάσεων. (31/01/2021)

⁴⁴⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/romania_en (31/01/2021)

The tertiary non-university education (ISCED 4)

The tertiary non-university education includes the post secondary education.

The professional and technical education

The professional and technical education is composed of:

- professional education
- technical education
- post secondary education.

The higher education (ISCED 5-8)

The higher education is organized in universities, study academies, institutes, higher studies schools, referred to as higher education institutions or universities, temporarily authorized or certified. The high school graduates with high school diploma can enrol in the higher education.

The admission conditions are different from one institution to another.

The structure of the higher education reflects the principles of the Bologna process:

- Bachelor studies
- master studies
- PhD studies

Ουγγαρία

1. Εισαγωγή

Χαρακτηριστικό του ουγγρικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι ότι οι θεσμικές δομές και η δομή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων δεν ευθυγραμμίζονται μεταξύ τους. Η θεσμική δομή του συστήματος από τη μία μεριά και η παρουσία ποικίλων προγραμμάτων σπουδών από την άλλη δείχνουν ομοιότητες τόσο με τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, όσο και τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες. Στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ουγγαρίας η υποχρεωτική φάση της εκπαίδευσης διαρκεί μέχρι την ηλικία των 18 ετών. Ειδικότερα η δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει αναβαθμιστεί και εμπλουτιστεί με νέα προγράμματα. Το ποσοστό των σπουδαστών που φοιτούν σε προγράμματα που οδηγούν σε πιστοποιητικό αποχώρησης (απολυτήριο) δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και προσφέρει μετάβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι περίπου στο διεθνές μέσο όρο⁴⁴⁸. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στους διεθνείς διαγωνισμούς Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών οι Ούγγροι μαθητές, ηλικίας 13 με 15 ετών, καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις. Παρακάτω εξηγούμε το γιατί οι μαθητές στην Ουγγαρία πετυχαίνουν στις εξετάσεις των Μαθηματικών και της Φυσικής.

Καινοτομίες ουγγρικού συστήματος εκπαίδευσης

Οι πέντε κορυφαίες καινοτομίες της Ουγγαρίας στην εκπαιδευτική οργανωτική πολιτική και πρακτική είναι οι κάτωθι:

1. Εισαγωγή θεραπευτικής/ ενισχυτικής διδασκαλίας (remedial education) για τα Μαθηματικά και τις Θετικές Επιστήμες. Οι ώρες διδασκαλίας των Μαθηματικών αυξήθηκαν κατά 15%, ενώ στις Φυσικές Επιστήμες η ενισχυτική διδασκαλία αυξήθηκε κατά 22%. Τα ποσοστά αυτά είναι και τα υψηλότερα από όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

2. Αύξηση του ποσοστού της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές επιτροπές.

3. Περισσότερα κίνητρα για τους εκπαιδευτικούς. Τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια αυξήθηκαν τα κίνητρα για την παραμονή των δασκάλων στα σχολεία. Οι μαθητές στα σχολεία που χρησιμοποιούν κίνητρα για πρόσληψη ή διατήρηση δασκάλων αυξήθηκαν από 7,8% σε 14,2%.

4. Εισαγωγή διαθεματικών προγραμμάτων σπουδών με επίκεντρο τα Μαθηματικά. Στην Ουγγαρία ακόμα και ένα μάθημα για παράδειγμα στην Ιστορία μπορεί να συσχετισθεί με τα Μαθηματικά.

5. Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών από συναδέλφους τους στην ίδια βαθμίδα⁴⁴⁹.

6. Σημαντική καινοτομία της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ουγγαρία είναι η διαφορετικότητα στον τρόπο επεξήγησης ή απάντησης των ερωτημάτων των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί καθοδηγούν τα παιδιά στη γνώση και στην απάντηση των ερωτήσεων και δεν τους την προσφέρουν άκοπα. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση τα μαθήματα περιβάλλοντος και φυσικών επιστημών γίνονται στην ύπαιθρο, όπου οι δάσκαλοι ζητούν από τους μαθητές τους να παρατηρήσουν και να περιγράψουν τα φυσικά φαινόμενα.

⁴⁴⁸ <https://unevoc.unesco.org/home/Dynamic+TVET+Country+Profiles/country=HUN> (17/03/2021)

⁴⁴⁹ <https://www.oecd.org/hungary/Measuring-Innovation-in-Education-Hungary> (17/03/2021)

2. Προσχολική εκπαίδευση

Στη μεγάλη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος του 2015 η προσχολική εκπαίδευση άλλαξε σε σημαντικό βαθμό. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στο εκπαιδευτικό αυτό επίπεδο εγγράφονται υποχρεωτικά παιδιά στην ηλικία των 3 ετών (πριν από το 2015 εγγράφονταν μετά την ηλικία των 5 ετών). Το νηπιαγωγείο, στα ουγγρικά ονομάζεται *onoda*, που σημαίνει μέρος για φροντίδα, φροντίζει για παιδιά από 3 έως 7 ετών. Η μέση διάρκεια συμμετοχής παιδιών ηλικίας 3-7 στην προσχολική εκπαίδευση είναι τετραετής και είναι η υψηλότερη στην Ευρώπη. Αν και τα νηπιαγωγεία περιλαμβάνουν προγράμματα σε μαθήματα όπως ξένες γλώσσες και μουσική, τα παιδιά περνούν τον περισσότερο χρόνο τους παίζοντας⁴⁵⁰.

3. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Τα παιδιά ξεκινούν το δημοτικό σχολείο, όταν φτάσουν στην ηλικία των 7. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι οκταετής και περιλαμβάνει Γραμματική, Μαθηματικά, Λογοτεχνία, Μουσική, Τέχνη, Φυσική Αγωγή, Περιβαλλοντικές Μελέτες, Βιολογία, Γεωγραφία, Ιστορία, Ιστορία της Τέχνης, Φυσική, Χημεία, μία ή δύο ξένες γλώσσες (συνήθως Αγγλικά, Γερμανικά ή Γαλλικά). Μέχρι το 1990, τα Ρωσικά ήταν υποχρεωτικά⁴⁵¹.

4. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαρκεί συνήθως για 4 χρόνια. Στα *gimnázium*s μπορεί επίσης να διαρκέσει για 5, 6 ή 8 χρόνια, ανάλογα με το πόσα χρόνια πέρασε ο μαθητής στο δημοτικό σχολείο⁴⁵². Από το 1997 η αρίθμηση των ετών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ακολουθεί εκείνη του δημοτικού (δηλαδή, μετά την 8η τάξη του δημοτικού, ο μαθητής πηγαίνει στην 9η τάξη, που είναι στην πραγματικότητα το 1ο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.)

Υπάρχουν τρία είδη γυμνασίων:

Gimnázium (σχολείο γενικής ακαδημαϊκής εκπαίδευσης· προετοιμάζει τους μαθητές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση· διδάσκει τουλάχιστον 2 ξένες γλώσσες)

Szakgimnázium (δευτεροβάθμια επαγγελματική σχολή. Παρέχει επίσης μια "εξέταση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης" που ανοίγει το πρόγραμμα σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.)

Szakközépiskola (επαγγελματική σχολή. Προσφέρει προγράμματα «γέφυρας», για να βοηθήσει τους μαθητές με χαμηλή επίδοση στο δημοτικό σχολείο να καλύψουν τα κενά και να ενταχθούν στο συνηθισμένο πρόγραμμα επαγγελματικών σχολών).

Αφού τελειώσουν το γυμνάσιο, οι μαθητές λαμβάνουν εξετάσεις απολυτήριες (*Matura* ή τελική εξέταση, *érettségi* στα Ουγγρικά). Αυτές οι εξετάσεις εκτός από απολυτήριες, αποτελούν εξετάσεις εισόδου σε πανεπιστήμια⁴⁵³.

⁴⁵⁰ <http://www.nefmi.gov.hu/english/education> (17.03.2021)

⁴⁵¹ <https://kormany.hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma> (17.03.2021)

⁴⁵² Υπάρχουν δημοτικά σχολεία με επιλογή φοίτησης 4 ή 6 χρόνων, αντί του συνηθισμένου 8.

⁴⁵³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/hungary_en (17.03.2021)

5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ουγγαρία χρονολογείται από το 1367, όταν ιδρύθηκε το πρώτο ουγγρικό πανεπιστήμιο στην πόλη Πετσ. Σήμερα υπάρχουν 67 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ουγγαρία, από μικρά κολλέγια μέχρι κορυφαία ερευνητικά πανεπιστήμια. Μιας και οι φοιτητές δε πληρώνουν δίδακτρα τα πανεπιστήμια χρηματοδοτούνται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους από το κράτος, άλλα από ιδιώτες ή ακόμα και από την Εκκλησία⁴⁵⁴.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίζεται σε πανεπιστήμια και κολλέγια. Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση διαρκεί γενικά 4 χρόνια. Το επαγγελματικό πρόγραμμα σπουδών των κολλεγίων διαρκεί συνήθως 2 χρόνια. Είναι ανοιχτό σε αποφοίτους της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής σχολής και σε μαθητές επαγγελματικής σχολής (μετά από 5 χρόνια εργασίας στον επιθυμητό τομέα ή μετά από διετές πρόγραμμα που οδηγεί σε "πιστοποιητικό αποχώρησης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης").

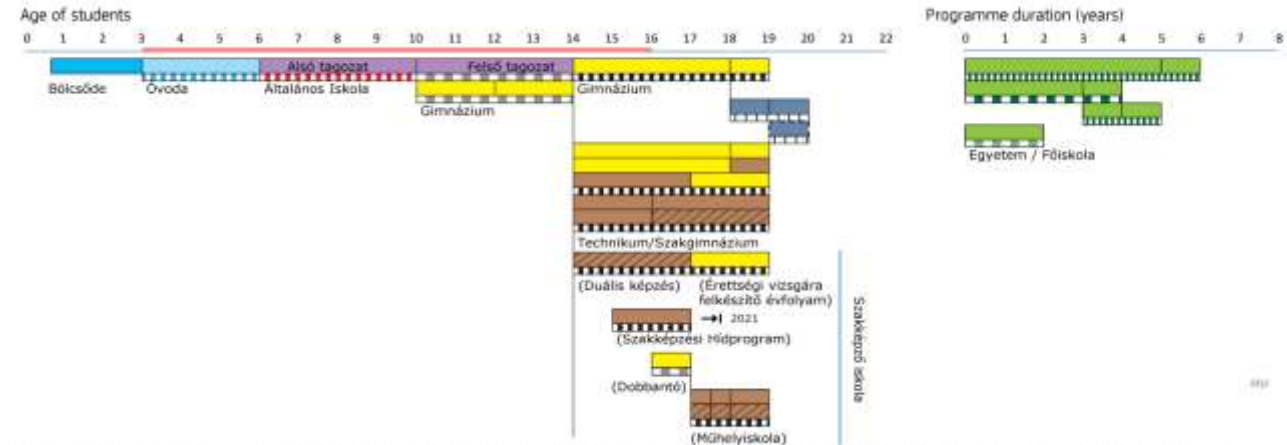
5.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η εισαγωγή στα πανεπιστήμια γίνεται με εξετάσεις που δίνουν οι μαθητές στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες έχουν το όνομα Matura ή érettségi. Από το 2005 αυτές αποτελούνται από εξετάσεις σε πέντε μαθήματα: γραπτές εξετάσεις στα μαθηματικά, προφορικές και γραπτές εξετάσεις στην ουγγρική λογοτεχνία και γραμματική, μια ξένη γλώσσα, ιστορία και γραπτές και / ή προφορικές εξετάσεις σε ένα αντικείμενο της επιλογής του μαθητή. Ο υπολογισμός των μορίων γίνεται με συνυπολογισμό των προφορικών και γραπτών εξετάσεων. Για να θεμελιώσει δικαίωμα εγγραφής σε κάποιο πανεπιστημιακό τμήμα ο υποψήφιος, πρέπει να έχει συγκεντρώσει βαθμολογία άνω του 25%. Από εκεί και πέρα τα πανεπιστήμια ορίζουν μια ελάχιστη βάση εισαγωγής για την εγγραφή των πρωτοετών φοιτητών, η οποία κάθε χρόνο αλλάζει.

⁴⁵⁴ [https://www.oecd.org/hungary/Measuring-Innovation-in-Education-Hungary.\(17/03/2021\)](https://www.oecd.org/hungary/Measuring-Innovation-in-Education-Hungary.(17/03/2021))

Hungary – 2020/21

6. Συμπεράσματα

1. Το ουγγρικό εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από κάποιες σπουδαίες καινοτομίες, όπως η έμφαση στην ενισχυτική διδασκαλία των θετικών επιστημών και των μαθηματικών, η συμμετοχή των γονέων στα δρώμενα της σχολικής μονάδας και φυσικά η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών από ομοίόβαθμους τους.
2. Τετραετής προσχολική εκπαίδευση, υποχρεωτικής φοίτησης από την ηλικία των τριών ετών.
3. Matura: εξετάσεις απολυτήριες και εισαγωγικές για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εξέταση πέντε μαθημάτων: γλώσσα (Ουγγρική), Μαθηματικά, Ιστορία, Ξένη Γλώσσα, μάθημα επιλογής.
4. Ελάχιστη βάση εισαγωγής, η οποία ορίζεται κάθε χρόνο από τα πανεπιστήμια.

Κροατία

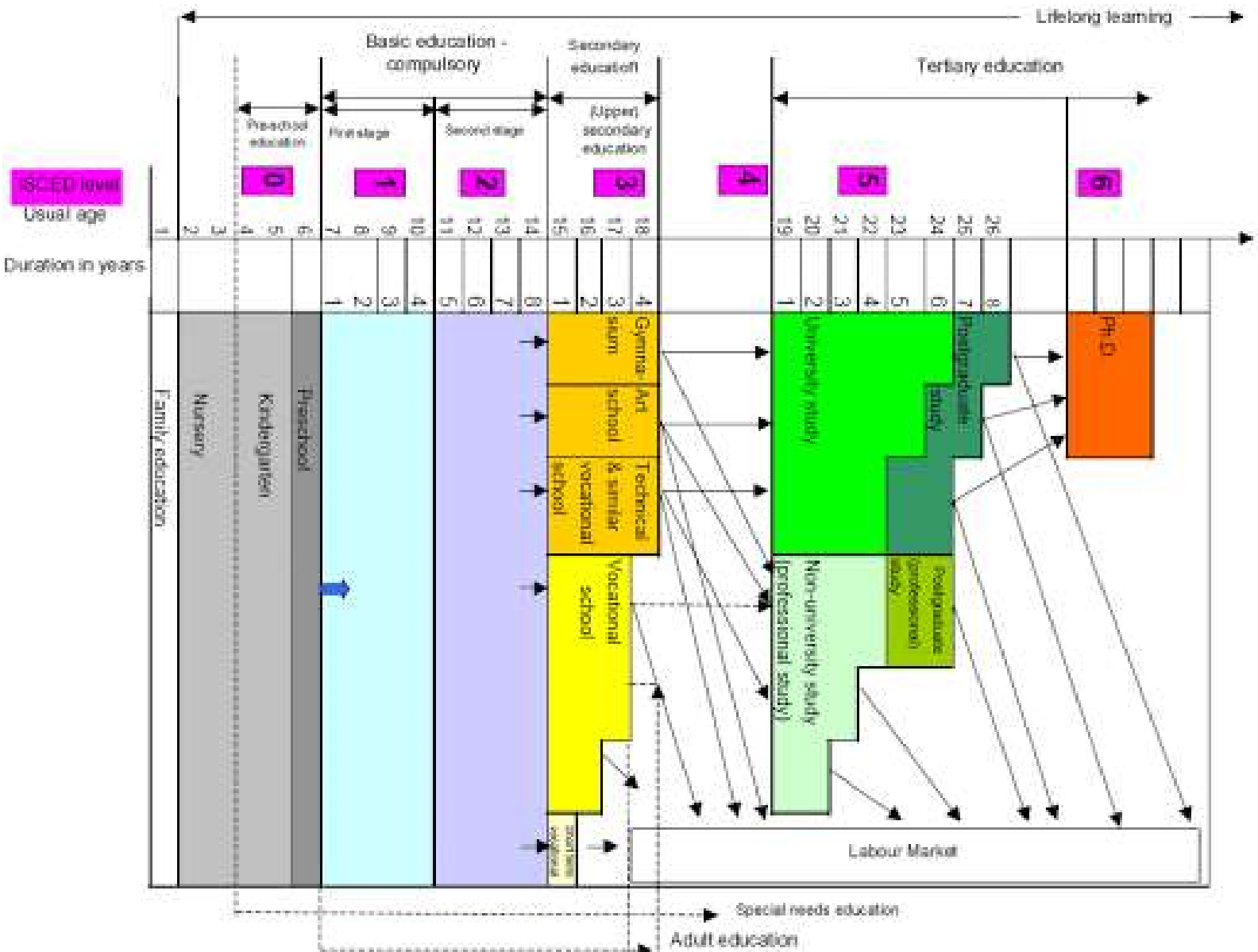
1. Εισαγωγή

Μετά την ανεξαρτησία της, στις 30 Μαΐου 1990, η Κροατία ψήφισε αρκετούς νέους νόμους αναφορικά με τον τομέα της παιδείας. Το Υπουργείο της Επιστήμης, Παιδείας και Αθλητισμού είναι οργανωμένο πάνω σε 13 κατευθύνσεις (υπεύθυνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την επιστήμη, τη δευτεροβάθμια και πρωτοβάθμια εκπαίδευση κ.τ.λ.) συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής για τα εθνικά προγράμματα σπουδών. Στο Υπουργείο Παιδείας λειτουργεί Ανεξάρτητος Οργανισμός, Education and Teachers Training Agency, αρμόδιος για την παρακολούθηση, ανάπτυξη και βελτίωση όλων των σταδίων της εκπαίδευσης από την προσχολική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο Οργανισμός αυτός μπορεί να εγκαθιδρύει περιφερειακά γραφεία στα οποία αναπτύσσονται δραστηριότητες επιμόρφωσης και αξιολόγησης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και ειδικοτήτων.

Παράλληλα υπό την εποπτεία του Υπουργείου λειτουργεί ανεξάρτητη αρχή με το όνομα National Centre for External Evaluation of Education, η οποία ιδρύθηκε το 2004 για την εξωτερική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία περιλαμβάνει την προετοιμασία των εξετάσεων, την οργάνωση και διαχείριση των εθνικών εξετάσεων, που καλούνται Matura. Οι εξετάσεις Matura οργανώνονται από το 2010 στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποτελούν το εθνικό απολυτήριο της Κροατίας.

Πληροφοριακά αναφέρουμε ότι υπό το Υπουργείο Παιδείας της Κροατίας λειτουργούν δύο ακόμα ανεξάρτητες αρχές: ο Οργανισμός για την Έρευνα και την Ανώτατη Εκπαίδευση, με αποστολή την εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας στην έρευνα και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εφαρμόζοντας ευρωπαϊκές και διεθνείς καλές πρακτικές, και ο Οργανισμός για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση Ενηλίκων, με αποστολή να δώσει τις κατευθυντήριες γραμμές στους νέους με τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και επάρκεια για μια επιτυχημένη επαγγελματική πορεία ή διά βίου εκπαίδευση.

2. Προσχολική εκπαίδευση

Στην Κροατία, αν και η προσχολική εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική, ενθαρρύνεται η εγγραφή των παιδιών στο νηπιαγωγείο από την ηλικία των 3 ετών και πάντως όχι περισσότερο από τα 6 χρόνια. Ο τελευταίος χρόνος φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση θεωρείται ως χρόνος προετοιμασίας για την είσοδο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και είναι υποχρεωτικός. Το ημερήσιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου διαρκεί από 5 έως 10 ώρες, ανάλογα με τις έξτρα δραστηριότητες που έχει επιλέξει ο κάθε μαθητής (μουσική χορός, ξένη γλώσσα). Σε κάθε τμήμα εγγράφονται όχι περισσότεροι από 20 μαθητές με αναλογία δασκάλου/μαθητή 1/10.

Σκοπός του προγράμματος σπουδών στην προσχολική εκπ/ση είναι να δημιουργήσει ένα περιβάλλον, το οποίο εγγυάται την ανάπτυξη των δυνατοτήτων κάθε παιδιού και διασφαλίζει ότι όλα τα παιδιά θα έχουν ίσες ευκαιρίες. Η ανάπτυξη της προσωπικότητας κάθε μαθητή στηρίζεται στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του κάθε παιδιού, στην αποδοχή της διαφορετικότητας των ανθρώπων και στην εσωτερίκευση βασικών ηθικών αρχών. Η δομή του προγράμματος σπουδών στο στάδιο αυτό της προσχολικής εκπαίδευσης είναι οργανωμένο γύρω από τρεις κατηγορίες, το παιδί και ο εαυτός του, το παιδί και οι άλλοι (οικογένεια, συμμαθητές, δάσκαλοι, φίλοι) και το παιδί και ο κόσμος γύρω του (το εθνικό και κοινωνικό περιβάλλον, ο πολιτισμός και η κουλτούρα των χωρών, η θρησκεία). Οι συνθήκες στην τάξη, οι διάφορες δραστηριότητες διεγείρουν τη φυσική, ψυχική, συναισθηματική, ηθική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού⁴⁵⁵.

3. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 7 ετών και προάγει την εγκύκλιο παιδεία. Η διάρκεια φοίτησης είναι 8 χρόνια και διακρίνεται σε δύο τετραετείς κύκλους, από τους οποίους ο δεύτερος αποτελεί προετοιμασία για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σύμφωνα με το εθνικό πρόγραμμα σπουδών. Οι στόχοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συγκεφαλαιώνονται στους εξής άξονες:

- επικοινωνιακή επάρκεια στη μητρική γλώσσα και σε μία ξένη γλώσσα,
- μαθηματική επάρκεια (αντιληπτική ικανότητα και χρήση των μαθηματικών στην επίλυση προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων και των προβλημάτων που δημιουργούνται από καταστάσεις της καθημερινότητας),
- ανάπτυξη κριτικής σκέψης και η δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων,
- ανάπτυξη της δημιουργικότητας,
- ανάπτυξη της κοινωνικότητας,
- επίγνωση και κατανόηση των φυσικών φαινομένων
- ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, αυτοσεβασμού και επίγνωσης των δικών τους ικανοτήτων,
- ανάπτυξη πρακτικών και χειρονακτικών ικανοτήτων για τις ανάγκες της καθημερινότητας,
- γνώση και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των παιδιών,
- ανάπτυξη επαγγελματικής και επιχειρηματικής επάρκειας.

Παράλληλα με τα βασικά μαθήματα του εθνικού προγράμματος σπουδών (Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική, Βιολογία, Χημεία, Κοινωνιολογία, Ιστορία, Γεωγραφία, Τεχνολογία, Φυσική Αγωγή, Μουσική, Καλλιτεχνικά) διδάσκονται προαιρετικά μαθήματα και συμπληρωματικά μαθήματα γύρω από τις Κοινωνικές Επιστήμες, την υγεία, τη διατροφή, δεύτερη ξένη γλώσσα, ασφάλεια, επιχειρηματικότητα⁴⁵⁶.

4. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διάρκειας 4 ετών διακρίνεται στους εξής τύπους σχολείων:

- στα γυμνάσια (γενικής παιδείας),
- στα καλλιτεχνικά σχολεία,

⁴⁵⁵ World data on education 7th edition, (28/03/2021)

⁴⁵⁶ "Oktatási Hivatal". www.oktatas.hu. Retrieved 2020-12-11 (28/03/2021)

- στα επαγγελματικά γυμνάσια, που δίνουν δικαίωμα περαιτέρω σπουδών στην τριτοβάθμια εκπ/ση και
- στα σχολεία τεχνικής εκπαίδευσης, τα οποία διαρκούν 3 χρόνια και κυρίως προετοιμάζουν τους μαθητές για τον χώρο εργασίας.

Οι περισσότεροι μαθητές στατιστικά εγγράφονται στα επαγγελματικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στα γυμνάσια γενικής ακαδημαϊκής εκπαίδευσης προάγεται γνώση και ικανότητες για την εγγραφή σε κάθε τύπο πανεπιστημιακού ιδρύματος. Αν και οι τύποι σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών, υπάρχει και στους 4 τύπους ένας κοινός κορμός μαθημάτων και αυτά είναι: Γλώσσα, Επιστήμη και Μαθηματικά, κλασικές σπουδές (Φιλοσοφία, Λογοτεχνία).

Το πρόγραμμα σπουδών στα γυμνάσια γενικής ακαδημαϊκής εκπαίδευσης περιλαμβάνει τα εξής μαθήματα: Γλώσσα, δύο ξένες γλώσσες, Λατινικά, Μουσική, Καλλιτεχνικά, Ψυχολογία, Λογική, Φιλοσοφία, Ιστορία, Γεωγραφία, Μαθηματικά, Φυσική, Βιολογία, Χημεία, Πληροφορική, Πολιτική και Οικονομία, Θρησκευτικά, Φυσική Αγωγή.

Στα τρίχρονα τεχνικά σχολεία και στα επαγγελματικά γυμνάσια τετράχρονης εκπαίδευσης διδάσκονται κοινά μαθήματα, όπως Μαθηματικά και Φυσική, Επιστήμη της Πληροφορικής και Τεχνολογία, Επιστήμη της Βιομηχανικής Ανάπτυξης. Στο τέλος της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης οι μαθητές έχουν αποκτήσει το Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Από τα στατιστικά δεδομένα περίπου το 5 με 10% σε όλους τους τύπους σχολείων επαναλαμβάνει τη χρονιά. Το 44% των μαθητών συνεχίζουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (όσοι ολοκλήρωσαν με επιτυχία τις σπουδές τους στα γυμνάσια και στα επαγγελματικά σχολεία και έδωσαν εξετάσεις απολυτήριες και εισαγωγικές matura)⁴⁵⁷.

5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση – Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Τα πανεπιστήμια της Κροατίας βρίσκονται στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, στο Ζάγκρεμπ, Όσιγιεκ, Σπλιτ, Ζάνταρ, Πούλα. Το μεγαλύτερο και αρχαιότερο πανεπιστήμιο της Κροατίας είναι αυτό του Ζάγκρεμπ, που ιδρύθηκε το 1669. Εκτός από τα πανεπιστήμια και τις πολυτεχνικές σχολές, τετραετούς φοίτησης, λειτουργούν μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατεύθυνσης σχολές δίχρονης ή τρίχρονης φοίτησης.

Οι εθνικές εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κροατία (državna matura) εισήχθησαν κατά το σχολικό έτος 2009-2010. Οι εξετάσεις matura περιλαμβάνουν τρία υποχρεωτικά μαθήματα: Κροατική γλώσσα (ή Σερβικά, Ουγγρικά, Ιταλικά ή Τσέχικα για μειονότητες), Μαθηματικά και μια ξένη γλώσσα (Αγγλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ισπανικά ή Γαλλικά). Οι τελειόφοιτοι μαθητές του γυμνασίου γενικής ακαδημαϊκής εκπαίδευσης έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλέξουν Λατινικά ή Αρχαία Ελληνικά αντί ή επιπλέον μιας σύγχρονης

⁴⁵⁷ ncvo.hr, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (28/03/2021)

ξένης γλώσσας. Τα προαιρετικά μαθήματα είναι Γεωγραφία, Βιολογία, Φυσική, Χημεία, Επιστήμη Υπολογιστών, Ιστορία, Μουσική, Εικαστικές τέχνες, Ηθική, Θρησκευτικές σπουδές, Φιλοσοφία, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, Πολιτική και Λογική.

Τα υποχρεωτικά μαθήματα εξετάζονται σε δύο επίπεδα, βασικό ή προχωρημένο. Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο επίπεδα βρίσκονται από τη μία μεριά στον βαθμό δυσκολίας των θεμάτων και από την άλλη στον τρόπο βαθμολόγησης. Οι βαθμοί του βασικού επιπέδου ανάγονται στα 100 και διαιρούνται με 1.6, οπότε ένας μαθητής που επιτυγχάνει 100/100 βαθμούς στην εξέταση βασικού επιπέδου, στο τέλος θα λάβει συγκεντρωτική βαθμολογία μόνο 62,5 βαθμούς (100 / 1.6). Το προχωρημένο επίπεδο προσφέρει τη δυνατότητα στον υποψήφιο επίτευξης 100 πόντων, αλλά ενέχει τον κίνδυνο να επιτύχει χαμηλότερο αποτέλεσμα λόγω του αυξημένου επιπέδου δυσκολίας.

Οι εξετάσεις διεξάγονται από το Εθνικό κέντρο εξωτερικής αξιολόγησης της εκπαίδευσης (National Centre for External Evaluation of Education). Οι μαθητές λαμβάνουν τα γραπτά με τα φωτοτυπημένα θέματα σε σφραγισμένες αδιαφανείς ασημένιες τσάντες. Μέσα στην τσάντα, παίρνουν το φυλλάδιο των εξετάσεων, ένα τετράδιο στο οποίο σημειώνονται οι απαντήσεις (βαθμολογούνται μόνο οι απαντήσεις που γράφονται σε αυτό), ένα έντυπο οδηγιών, ένα φύλλο χαρτιού με αυτοκόλλητα που περιέχουν γραμμωτό κώδικα και πρέπει να κολληθούν όλα στο τετράδιο απαντήσεων και στο φυλλάδιο θεμάτων, πριν από την έναρξη των εξετάσεων, συμπεριλαμβανομένης μιας νέας τσάντας, στην οποία όλα τοποθετούνται και η τσάντα σφραγίζεται στο τέλος της εξέτασης, με τις τσάντες στη συνέχεια να αποστέλλονται στην προαναφερθείσα ανεξάρτητη αρχή. Οι απαντήσεις των εξετάσεων είναι διαθέσιμες στο κοινό δύο ημέρες μετά την εξέταση. Οι εξεταστές μπορούν να παραπονεθούν για μεμονωμένες ερωτήσεις / απαντήσεις μετά την έναρξη των πρώτων αποτελεσμάτων, περίπου μια εβδομάδα πριν από τα τελικά αποτελέσματα⁴⁵⁸.

Οι εξετάσεις της Κροατικής Γλώσσας έχουν δύο μέρη: γραπτή γλωσσική και λογοτεχνική εξέταση και έκθεση ιδεών. Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν, εάν θα εξεταστούν στο βασικό ή στο προχωρημένο επίπεδο των εξετάσεων. Η βιβλιογραφία για το σκέλος της λογοτεχνικής εξέτασης αποτελείται από τα εξής έργα:

A) για το βασικό επίπεδο Camus 'The Stranger, Cesarić's Lirika, Gunduli's's Dubravka, Ibsen's A Doll's House, Krleža's The Glembays, Matoš's Pjesme, Novak's Posljednji Stipančići και Sophocles' Antigone και

B) για το προχωρημένο επίπεδο Camus "The Stranger, Dostoyevsky's Crime and Punishment, Drundi's Dundo Maroje, Flaubert's Madame Bovary, Goethe's The Sorrows of Young Werther, Kafka's The Metamorphosis, Krleža's The Glembays and The Return of Filip Latinovicz, Marinković, Marinković The Black Cat, Salinger's The Catcher in the Rye, Sophocles 'Antigone, Šimić's Preobraženja και Šoljan's Kratki izlet.

Η λογοτεχνική/γλωσσική εξέταση διαρκεί 80 λεπτά και αποτελείται κυρίως από ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών και ερωτήσεις αντιστοίχισης. Η έκθεση έχει διάρκεια 160 λεπτά και απαιτεί από 400 έως 600 λέξεις.

⁴⁵⁸ Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ακυρωθούν 7 ερωτήσεις το 2012 στην εξέταση Matura της Κροατίας.

Η εγγραφή σε πανεπιστημιακά τμήματα πραγματοποιείται ηλεκτρονικά. Οι λίστες των φοιτητών με δικαίωμα εγγραφής υποβάλλονται σε επεξεργασία από τον κεντρικό υπολογιστή για κάθε πανεπιστήμιο με βάση τα αποτελέσματα των εξετάσεων. Κάθε πανεπιστήμιο καθορίζει τα δικά του κριτήρια αξιολόγησης αυτών των εξετάσεων, ανάλογα με τον τομέα της επιστήμης ή της τέχνης που διδάσκεται, για παράδειγμα, ένας φοιτητής που εγγράφεται σε ένα πρόγραμμα Φιλοσοφίας θα έχει 0% ή 5% των πόντων για εγγραφή που θα εξαχθεί από τις εξετάσεις Μαθηματικών, αλλά έως και 80% από τις εξετάσεις στην Κροατική γλώσσα, οπότε αν το αποτέλεσμα του τεστ Μαθηματικών είναι άριστο, αλλά στη Γλώσσα τεστ είναι κακό, οι πιθανότητες του μαθητή μειώνονται επειδή μόνο το 5% θα υπολογιστεί από την άριστη επίδοση στα Μαθηματικά. Ωστόσο, ο ίδιος μαθητής μπορεί να υποβάλει αίτηση για ένα Τμήμα Μαθηματικών και θα έχει πλεονέκτημα από την εξαιρετική επίδοση στα Μαθηματικά. Σε γενικές γραμμές, τα πανεπιστήμια απαιτούν την ολοκλήρωση των τριών υποχρεωτικών εξετάσεων (Κροατικά, Μαθηματικά, Ξένη γλώσσα) μαζί με ένα προαιρετικό μάθημα που γενικά έχει μεγαλύτερη απόδοση (έως 70%). Κάθε φοιτητής έχει το δικαίωμα να επιλέξει το μέγιστο έως δέκα πανεπιστήμια, και όταν επιλέγεται το προτιμώμενο πανεπιστήμιο διαγράφεται από τους καταλόγους των άλλων 9 (ή 8 κ.λπ.) επιτρέποντας έτσι σε άλλους φοιτητές να έχουν το δικαίωμα εγγραφής στο πανεπιστήμιο που προτιμούν⁴⁵⁹.

6. Συμπεράσματα

1. Το κροατικό εκπαιδευτικό σύστημα στοχεύει ήδη από την προσχολική εκπαίδευση στην επίτευξη αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης του μαθητή. Με αυτόν τον τρόπο ο κάθε μαθητής αξιοποιεί τις δυνατότητες που έχει ως άτομο.
2. Δίνεται έμφαση στην απόκτηση εγκυκλίου παιδείας με την αποφοίτηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
3. Οι απολυτήριες εξετάσεις από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ταυτόχρονα και εισαγωγικές για τα πανεπιστημιακά τμήματα και περιλαμβάνουν την εξέταση σε 3 υποχρεωτικά μαθήματα (Κροατική γλώσσα, Μαθηματικά, ξένη γλώσσα) και ένα μάθημα προαιρετικό. Οι εξετάσεις διεξάγονται σε δύο επίπεδα (βασικό και προχωρημένο) και αυτό σημαίνει, εκτός από διαφορετικής βαρύτητας θέματα, διαφοροποίηση στη συγκέντρωση της τελικής βαθμολογίας υπέρ όσων έχουν επιλέξει το προχωρημένο επίπεδο.

⁴⁵⁹ "[Maturität](#)" (official site) (in German, French, and Italian). Berne, Switzerland: Swiss Federal State Secretariat for Education, Research and Innovation, SERI. 17 March 2015. Archived from [the original](#) on 25 April 2015. (28/03/2021)

Σλοβενία

1. Εισαγωγή

Η εκπαίδευση στη Δημοκρατία της Σλοβενίας παρέχεται από δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Όσον αφορά τη διαχείριση των δημόσιων ιδρυμάτων, το κράτος και οι τοπικές κοινότητες (δήμοι) έχουν διάφορους ρόλους, δεδομένου ότι είναι οι ιδρυτές, κύριοι χρηματοδότες και επόπτες αυτών των ιδρυμάτων.

Κάθε δήμος είναι υπεύθυνος για την ίδρυση νηπιαγωγείων, βασικών σχολείων (που περιλαμβάνουν πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), μουσικών σχολείων και οργανισμών εκπαίδευσης ενηλίκων. Τα δημόσια σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα κολλέγια ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης σύντομου κύκλου, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ιδρύονται και χρηματοδοτούνται από το κράτος.

Στη Δημοκρατία της Σλοβενίας το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση, το οποίο διαμορφώνει και εφαρμόζει την εκπαιδευτική πολιτική, περιγράφει τα εθνικά προγράμματα και καταρτίζει τον προϋπολογισμό για την προσχολική, τη βασική, την ανώτερη δευτεροβάθμια, την ανώτερη επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το Υπουργείο Παιδείας υποστηρίζεται στη λήψη αποφάσεων από διάφορα συμβούλια ειδικών, όπως το συμβούλιο ειδικών για τη γενική εκπαίδευση, την επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση, την εκπαίδευση ενηλίκων και την ανώτατη εκπαίδευση. Επίσης, το Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης είναι το κύριο εθνικό ίδρυμα έρευνας και ανάπτυξης για την προσχολική, πρωτοβάθμια και γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Οι επίσημες γλώσσες είναι η σλοβενική και οι δύο μειονοτικές γλώσσες, η ιταλική και η ουγγρική, που χρησιμοποιούνται επίσημα στις περιοχές στις οποίες ζουν οι αντίστοιχες εθνικές κοινότητες.

Η Δημοκρατία της Σλοβενίας παρέχει ειδικά δικαιώματα στα μέλη της κοινότητας των Ρομά. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης εκτιμάται ότι περίπου 8.500 Ρομά ζουν στη Σλοβενία (0,42% του πληθυσμού)⁴⁶⁰. Το εθνικό πρόγραμμα μέτρων για τους Ρομά, την περίοδο 2017-2021, προβλέπει τη βελτίωση της συμμετοχής παιδιών Ρομά σε προσχολικά ιδρύματα, την αύξηση του αριθμού των παιδιών Ρομά στην υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς και την αύξηση της ένταξης των νέων και των ενηλίκων στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

2. Βασική Εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

Η υποχρεωτική βασική εκπαίδευση (obvezno osnovnošolsko izobraževanje) οργανώνεται σε ένα εννεαετές βασικό σχολείο, στο οποίο φοιτούν μαθητές ηλικίας 6 έως 15 ετών και

⁴⁶⁰ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-eu/roma-inclusion-eu-country/roma-inclusion-slovenia_el (16/3/2021)

περιλαμβάνει πρωτοβάθμια μαζί με κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές μπορούν να λάβουν βασική εκπαίδευση σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία.⁴⁶¹

Γλώσσα διδασκαλίας είναι η Σλοβενική. Στην περιοχή της ιταλικής εθνοτικής κοινότητας, η βασική σχολική εκπαίδευση μπορεί να παρέχεται με δύο τρόπους, η γλώσσα διδασκαλίας μπορεί να είναι Σλοβενική και οι μαθητές να μαθαίνουν Ιταλικά ή η γλώσσα διδασκαλίας να είναι τα Ιταλικά και οι μαθητές να μαθαίνουν Σλοβενικά. Στην περιοχή της ουγγρικής μειονότητας, η εκπαίδευση παρέχεται με μαθήματα που παραδίδονται ταυτόχρονα στα Σλοβενικά και τα Ουγγρικά.

Το βασικό σχολείο αποτελείται από τρεις εκπαιδευτικούς κύκλους διάρκειας τριών ετών. Στον πρώτο εκπαιδευτικό κύκλο, οι μαθητές διδάσκονται από έναν δάσκαλο γενικής εκπαίδευσης, χωρίς ειδίκευση σε συγκεκριμένο τομέα. Στην πρώτη τάξη και ένας άλλος δάσκαλος είναι παρών κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Στον δεύτερο εκπαιδευτικό κύκλο, η διδασκαλία παρέχεται από έναν δάσκαλο, αλλά η διδασκαλία μεμονωμένων μαθημάτων παρέχεται από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς. Στον τρίτο κύκλο, εξειδικευμένοι εκπαιδευτικοί παραδίδουν όλα τα μαθήματα.

Το βασικό σχολικό πρόγραμμα καθορίζεται από προγράμματα σπουδών υποχρεωτικών και προαιρετικών μαθημάτων (υποχρεωτικό πρόγραμμα), καθώς και από οδηγίες και παιδαγωγικές αντιλήψεις για άλλες μεθόδους εργασίας, όπως προαιρετικά μαθήματα μετά το υποχρεωτικό πρόγραμμα, εξωσχολικές δραστηριότητες, δραστηριότητες με διαθεματικό περιεχόμενο, ημέρες δραστηριοτήτων για κάθε έτος (διευρυμένο πρόγραμμα).

Το υποχρεωτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει τα υποχρεωτικά μαθήματα καθ' όλη τη διάρκεια του βασικού σχολικού προγράμματος και τα προαιρετικά μαθήματα για τον δεύτερο και τρίτο κύκλο εκπαίδευσης⁴⁶². Υποχρεωτικά βασικά σχολικά μαθήματα ορίζονται από τον νόμο για τα βασικά σχολεία: 1. Σλοβενική Γλώσσα (Ιταλική ή Ουγγρική σε εθνοτικά μεικτές περιοχές), 2. Ξένη Γλώσσα, 3. Ιστορία, 4. Κοινωνικές Επιστήμες, 5. Γεωγραφία, 6. Πατριωτική και Πολιτική Κουλτούρα και Ηθική, 7. Μαθηματικά, 8. Φυσικές Επιστήμες (Χημεία, Βιολογία, Φυσική), 9. Εκμάθηση του Περιβάλλοντος, 10. Τεχνική Εκπαίδευση, 11. Εικαστικές Τέχνες, 12. Μουσικές Τέχνες, 13. Αθλητισμός, 14. Τεχνολογία, 15. Οικιακή οικονομία.

Για τους μαθητές στον δεύτερο εκπαιδευτικό κύκλο είναι διαθέσιμα μη υποχρεωτικά προαιρετικά μαθήματα. Για τους μαθητές του τρίτου βασικού σχολικού κύκλου, τα σχολεία παρέχουν μια σειρά προαιρετικών μαθημάτων. Οι μαθητές επιλέγουν τουλάχιστον δύο μαθήματα την εβδομάδα⁴⁶³. Τα προαιρετικά μαθήματα που προσφέρει το σχολείο στους μαθητές είναι τα ακόλουθα: 1. Ξένη Γλώσσα, 2. Ρητορική, 3. Θρησκείες και Ηθική. Ανάλογα με το σχολείο μπορεί να προσφέρονται και άλλα μαθήματα, όπως Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Υπολογιστές, Κοινωνικές Επιστήμες, Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες⁴⁶⁴.

⁴⁶¹ [Single Structure Education \(Integrated Primary and Lower Secondary Education\) | Eurydice \(europa.eu\)](#)

(19/3/2021) Λιγότερο από το 1% των μαθητών φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία

⁴⁶² <https://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf>

(17/3/2021)

⁴⁶³ Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν και τρία μαθήματα με τη σύμφωνη γνώμη των γονέων τους.

⁴⁶⁴ Τα περισσότερα προγράμματα σπουδών των υποχρεωτικών μαθημάτων τροποποιήθηκαν πρόσφατα, το 2011, με βάση τις νέες γνώσεις για τους σχετικούς επαγγελματικούς τομείς. Στο πρόγραμμα σπουδών έχει εισαχθεί η μελισσοκομία και η κινηματογραφική εκπαίδευση από το 2018, η σλοβενική νοηματική γλώσσα από το 2019. Το Σύνταγμα ορίζει τον διαχωρισμό κράτους και θρησκείας, για αυτό και δεν διδάσκεται στα δημοτικά σχολεία το μάθημα των θρησκευτικών.

Η πρώτη ξένη γλώσσα είναι υποχρεωτικό μάθημα για τους μαθητές από τη 2^η τάξη και μετά. Τα σχολεία επιλέγουν μεταξύ Αγγλικών ή Γερμανικών ως πρώτη ξένη γλώσσα. Οι μαθητές από την 4^η τάξη και μετά μπορούν να παρακολουθήσουν δεύτερη ξένη γλώσσα ως μη υποχρεωτικό προαιρετικό μάθημα. Τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε Αγγλικά, Γερμανικά, Γαλλικά, Κροατικά, Ιταλικά και Ουγγρικά. Οι μαθητές μπορούν να μάθουν μια ξένη γλώσσα (δεύτερη ή τρίτη) ως υποχρεωτικό προαιρετικό μάθημα στις τάξεις 7 έως 9.

Το διευρυμένο πρόγραμμα που παρέχεται από τα βασικά σχολεία δεν είναι υποχρεωτικό για τους μαθητές και προσφέρεται δωρεάν. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: α) μη υποχρεωτικά προαιρετικά μαθήματα: στην 1^η τάξη προσφέρονται μαθήματα ξένων γλωσσών, στις τάξεις 4 έως 6 μαθήματα δεύτερης ξένης γλώσσας, Τέχνες, Πληροφορική, Αθλητισμός, στις τάξεις 7 έως 9 ενισχυτικά μαθήματα δεύτερης ξένης γλώσσας για μαθητές που χρήζουν μαθησιακής υποστήριξης, συμπληρωματικά μαθήματα για μαθητές με επίδοση πάνω από τον Μέσο Όρο σε συγκεκριμένα μαθήματα, β) πρωινή φροντίδα πριν από την έναρξη των μαθημάτων για μαθητές της 1^{ης} τάξης, διάρκειας έως δύο ωρών την ημέρα, γ) μαθήματα μετά το σχολείο για τις τάξεις 1 έως 5, όπου οι μαθητές κάνουν τις εργασίες τους, συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες, η διάρκεια των μαθημάτων αυτών είναι συνήθως 5 διδακτικές ώρες την ημέρα, δ) εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως σχολικές χορωδίες, δραστηριότητες εστιασμένες στην τεχνολογία, καθώς και ποδήλατο. Το διευρυμένο βασικό σχολικό πρόγραμμα παρέχεται από πλήρως καταρτισμένους εκπαιδευτικούς.

Στο τέλος των τάξεων 6 και 9, οι μαθητές λαμβάνουν εθνική αξιολόγηση⁴⁶⁵. Τα μαθήματα εξέτασης είναι η γλώσσα διδασκαλίας, τα Μαθηματικά και η Ξένη Γλώσσα στην 6^η τάξη, ενώ στην 9^η τάξη το τρίτο μάθημα καθορίζεται από τον υπουργό Παιδείας. Η αξιολόγηση είναι υποχρεωτική για τους μαθητές, εκτός από τους μετανάστες μαθητές κατά το πρώτο έτος ένταξής τους. Τα αποτελέσματα δεν επηρεάζουν τους τελικούς βαθμούς⁴⁶⁶, λειτουργούν μόνο ως πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το επίπεδο γνώσεων των μαθητών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των διαδικασιών μάθησης και διδασκαλίας.

Ο μαθητής που ολοκληρώνει επιτυχώς την τελευταία τάξη της βασικής εκπαίδευσης λαμβάνει ένα τελικό πιστοποιητικό, που περιλαμβάνει τους τελικούς βαθμούς σε όλα τα μαθήματα και βεβαιώνει την εκπληρωθείσα βασική σχολική υποχρέωση. Η επιτυχής ολοκλήρωση του βασικού σχολείου αποτελεί προϋπόθεση για την εγγραφή στα προγράμματα σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας γενικής ή επαγγελματικής/τεχνικής εκπαίδευσης.

Εάν ένας μαθητής φοίτησε σε βασικό σχολείο, αλλά δεν ολοκλήρωσε την τελευταία τάξη, το σχολείο μπορεί να εκδώσει, κατόπιν αιτήματος του μαθητή, πιστοποιητικό που να δηλώνει ότι ο μαθητής εκπλήρωσε τη βασική σχολική υποχρέωση. Με αυτό το πιστοποιητικό οι μαθητές μπορούν να εγγραφούν σε σύντομα επαγγελματικά προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

⁴⁶⁵ https://www.ric.si/national_assessment_of_knowledge/general_information/ (12/3/2021) Το 1999 κατά τη μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με τη σταδιακή εισαγωγή του εννεαετούς συστήματος πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, η εκπαίδευση διαιρέθηκε σε τριετείς περιόδους, την πρώτη, τη δεύτερη και την τρίτη, στο τέλος των οποίων οι γνώσεις των μαθητών έπρεπε να αξιολογηθούν από την Εθνική Αξιολόγηση της Γνώσης (National Assessment of Knowledge -NAK), που ήταν μια μορφή εξωτερικής αξιολόγησης. Κατά το σχολικό έτος 2005/06 καταργήθηκε η αξιολόγηση στο τέλος της περιόδου 1 και παρέμεινε υποχρεωτική στο τέλος των περιόδων 2 και 3, δηλαδή για τους μαθητές των ετών 6 και 9. Αυτή η μορφή αξιολόγησης εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα.

⁴⁶⁶ Ωστόσο η Εθνική Αξιολόγηση μπορεί να θεωρηθεί ως κριτήριο για την επιλογή των υποψηφίων σε περιπτώσεις περιορισμένης εγγραφής σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τέλος προσφέρεται και η δυνατότητα εκπαίδευσης από το σπίτι, ενώ το παιδί είναι επίσημα εγγεγραμμένο από τους γονείς σε ένα βασικό σχολείο. Οι γνώσεις που αποκτά το παιδί αξιολογούνται και εξετάζονται στο τέλος κάθε σχολικού έτους. Εάν η επιτροπή αξιολόγησης διαπιστώσει ότι το παιδί δεν πληροί τα απαιτούμενα πρότυπα γνώσεων, πρέπει να συνεχίσει την εκπαίδευσή του στο σχολείο από το επόμενο φθινόπωρο.

3. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση⁴⁶⁷

Μετά την υποχρεωτική εννεαετή βασική εκπαίδευση οι μαθητές (στην ηλικία των 15 ετών) συνεχίζουν τις σπουδές τους στη μη υποχρεωτική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση⁴⁶⁸.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (srednješolsko izobraževanje) διαρκεί 2 έως 5 έτη και διακρίνεται σε: α) ανώτερη δευτεροβάθμια γενικής εκπαίδευσης, που παρέχει διαφορετικούς τύπους τετραετών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μαθήματα Matura⁴⁶⁹ για ένα έτος, β) ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης, που παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα διαφορετικού βαθμού δυσκολίας. Περιλαμβάνει σύντομα προγράμματα σπουδών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης που διαρκούν 2 ή 3 έτη, στο τέλος των οποίων οι μαθητές λαμβάνουν τελικές σχολικές εξετάσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα τετραετούς ανώτερης δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης ή διετούς επαγγελματικής-τεχνικής εκπαίδευσης (μετά την ολοκλήρωση 3ετούς προγράμματος ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης) ή ένα έτος με επαγγελματικά μαθήματα⁴⁷⁰ που οδηγούν στην απόκτηση επαγγελματικού τίτλου Matura.

Το σύστημα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι συγκεντρωτικό. Οι αποφάσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση των σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και η εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί απολαμβάνουν αυτονομία στον καθορισμό του διδακτικού περιεχομένου, στην επιλογή μεθόδων διδασκαλίας, στη στελέχωση και διαχείριση των εργασιακών σχέσεων⁴⁷¹.

3.1. Γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ο τύπος σχολείου Gimnazija (Λύκειο) παρέχει γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσφέροντας διαφορετικούς τύπους τετραετών εκπαιδευτικών προγραμμάτων:

⁴⁶⁷ [National Education Institute Slovenia \(zrss.si\)](http://National Education Institute Slovenia (zrss.si)) (12/3/2021)

⁴⁶⁸ Οι μαθητές που ολοκληρώνουν τουλάχιστον την 7η τάξη της υποχρεωτικής βασικής εκπαίδευσης μπορούν να συνεχίσουν μόνο στα σύντομα προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης.

⁴⁶⁹ Τα μαθήματα αυτά προετοιμάζουν τους μαθητές για τις κεντρικές εξετάσεις matura, που επιτρέπουν στους μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα μαθημάτων matura έχει σχεδιαστεί κυρίως για όσους έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την τετραετή ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική - τεχνική εκπαίδευση και θέλουν να συμμετάσχουν στη γενική εξέταση matura και να εγγραφούν σε ένα πανεπιστημιακό πρόγραμμα.

⁴⁷⁰ Τα επαγγελματικά μαθήματα ενός έτους απευθύνονται σε όσους έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τα 4ετή εκπαιδευτικά προγράμματα gimnazija της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας ή το τελευταίο έτος του προγράμματος ανώτερης δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης.

⁴⁷¹ <https://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf> (17/3/2021)

- α) εκπαιδευτικά προγράμματα γενικής εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν προγράμματα γενικής ή κλασικής παιδείας,
 β) εκπαιδευτικά προγράμματα τεχνικής εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν τεχνικά προγράμματα, προγράμματα που σχετίζονται με τα Οικονομικά ή τις Τέχνες.

Όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν μια βασική δομή, που αποτελείται από υποχρεωτικά και προαιρετικά μαθήματα. Σε όλα τα προγράμματα της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι μαθητές μαθαίνουν τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες.

Το πρόγραμμα σπουδών του εκπαιδευτικού προγράμματος γενικής παιδείας περιλαμβάνει: 1. Υποχρεωτικά τετραετή μαθήματα: Σλοβενικά (Ιταλική/Ουγγρική γλώσσα), Μαθηματικά, πρώτη Ξένη Γλώσσα, δεύτερη Ξένη Γλώσσα, Ιστορία Αθλητισμός, 2. Υποχρεωτικά μαθήματα: Μουσική, Εικαστικές Τέχνες, Γεωγραφία, Βιολογία, Χημεία, Φυσική, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, Φιλοσοφία και η Επιστήμη της Πληροφορίας, 3. Κατηγορίες μαθημάτων επιλογής. Το κλασικό πρόγραμμα της γενικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει υποχρεωτικά Λατινικά και προαιρετικά Αρχαία Ελληνικά.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που σχετίζεται με τα Οικονομικά περιλαμβάνει τις υποχρεωτικές επιλογές Επιχειρηματική Πληροφορική, Οικονομική Ιστορία και Οικονομική Γεωγραφία. Τα τεχνικά εκπαιδευτικά προγράμματα περιλαμβάνουν προαιρετικά τεχνικά μαθήματα Matura⁴⁷² όπως Βιοτεχνολογία, Μηχανική και Πληροφορική, καθώς και προαιρετικά τεχνικά μαθήματα: Ηλεκτρονική, Κατασκευές, Γεωργία, Δασοκομία, Μικροβιολογία, Περιγραφική Γεωμετρία, Συστήματα και Δίκτυα Υπολογιστών. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα τεχνών περιλαμβάνουν Μουσική, Χορό, Θέατρο και Κινηματογράφο.

Στους αποφοίτους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απονέμεται ο γενικός τίτλος Matura, που επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση.

3.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση

Ο τύπος αυτός εκπαίδευσης παρέχεται από επαγγελματικές και τεχνικές σχολές και προετοιμάζει τους μαθητές για την αγορά εργασίας με την απόκτηση προσόντων για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προσφέρει διαρκεί 4 έτη (ή 2 έτη μετά την ολοκλήρωση 3ετούς επαγγελματικού προγράμματος).

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας (40 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), τεχνικές ενότητες (25 % έως 30 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), από τις οποίες ορισμένες είναι υποχρεωτικές και άλλες όχι, πρακτική άσκηση που πραγματοποιείται είτε στο σχολείο με τη μορφή πρακτικών μαθημάτων είτε σε κάποιον εργοδότη ως πρακτική άσκηση (15 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), εκπαιδευτικές δραστηριότητες (5% του συνόλου των διδακτικών ωρών) και το ανοικτό μέρος του προγράμματος που καθορίζεται από το σχολείο σε συνεργασία με εταιρείες (10 % του συνόλου των διδακτικών ωρών)⁴⁷³.

⁴⁷² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-56_en (19/3/2021)

⁴⁷³ <https://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf> (19/3/2021)

Βασικά μαθήματα είναι: Σλοβενικά (Ιταλικά ή Ουγγρικά στις εθνικά μικτές περιοχές), Μαθηματικά, Ξένη γλώσσα, Τέχνες, Ιστορία, Γεωγραφία, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, Φυσική, Χημεία, Βιολογία και Αθλητική Εκπαίδευση.

Στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής – τεχνικής εκπαίδευσης οι μαθητές λαμβάνουν τον επαγγελματικό τίτλο Matura, που επιτρέπει την πρόσβαση στην ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση, αλλά και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, υπό την προϋπόθεση ότι οι υποψήφιοι θα λάβουν πρόσθετη εξέταση για τον γενικό τίτλο Matura.

3.3. Ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση

Ο τύπος αυτός εκπαίδευσης οδηγεί στην απόκτηση προσόντων που σχετίζονται με ένα επάγγελμα και επιτρέπει την είσοδο των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Παρέχεται από επαγγελματικές και τεχνικές σχολές και διαρκεί 3 έτη. Μπορεί να περιλαμβάνει και μαθητεία σε μια επιχείρηση.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας (28 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), τεχνικές ενότητες (28% του συνόλου των διδακτικών ωρών), περισσότερο από το ήμισυ αυτού του χρόνου αφιερώνεται σε σχολικά πρακτικά μαθήματα, ορισμένα από τα οποία είναι υποχρεωτικά, ενώ άλλα είναι προαιρετικά, πρακτική άσκηση σε εργοδότη (25 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), εκπαιδευτικές δραστηριότητες (4 % του συνόλου των διδακτικών ωρών) και το ανοικτό μέρος του προγράμματος που καθορίζεται από το σχολείο σε συνεργασία με εταιρείες (15 % του συνόλου των διδακτικών ωρών).

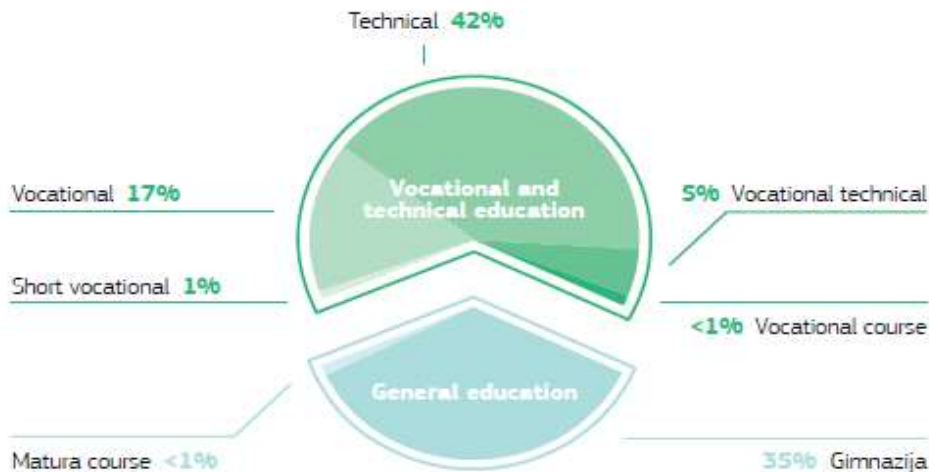
Προσφέρονται επίσης σύντομα 2ετή προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁴⁷⁴ που περιλαμβάνουν μαθήματα γενικής παιδείας (30 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), τεχνικές ενότητες (40 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), ορισμένες ενότητες είναι υποχρεωτικές, άλλες είναι προαιρετικές, πρακτική κατάρτιση σε εργοδότη (6 % του συνόλου των διδακτικών ωρών), εκπαιδευτικές δραστηριότητες (4 % του συνόλου των διδακτικών ωρών) και το ανοικτό μέρος του προγράμματος που καθορίζεται από το σχολείο σε συνεργασία με εταιρείες (20 % του συνόλου των διδακτικών ωρών).

Οι μαθητές ύστερα από τελική εξέταση έχουν πρόσβαση στην επαγγελματική - τεχνική εκπαίδευση.

⁴⁷⁴ Τα προγράμματα αυτά είναι ανοιχτά σε μαθητές που έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον τα πρώτα 7 έτη της εννεάχρονης βασικής εκπαίδευσης.

Enrolment in upper secondary education by programmes, 2018/2019

Source: MIZŠ

4. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση (*terciarno izobraževanje*) περιλαμβάνει προγράμματα σύντομου κύκλου σπουδών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης (*višje strokovno izobraževanje*) και προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (*visokošolsko izobraževanje*). Η επιστημονική έρευνα βρίσκεται στο επίκεντρο των αναπτυξιακών φιλοδοξιών της Δημοκρατίας της Σλοβενίας⁴⁷⁵.

Τα προγράμματα σύντομου κύκλου σπουδών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης παρέχονται από ανώτερα επαγγελματικά κολλέγια που προσφέρουν διετή επαγγελματική εκπαίδευση. Τα προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσφέρονται από δημόσια, ιδιωτικά πανεπιστήμια και ανεξάρτητα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι υποψήφιοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να έχουν τίτλο γενικής ή επαγγελματικής εξέτασης *Matura*. Σε περίπτωση που ο αριθμός των υποψηφίων υπερβαίνει τις δυνατότητες του εκπαιδευτικού ιδρύματος, οι υποψήφιοι επιλέγονται με βάση την καλύτερη βαθμολογία στη γενική ή επαγγελματική εξέταση *Matura* και τους γενικούς βαθμούς μεμονωμένων μαθημάτων από το 3^ο και 4^ο έτος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

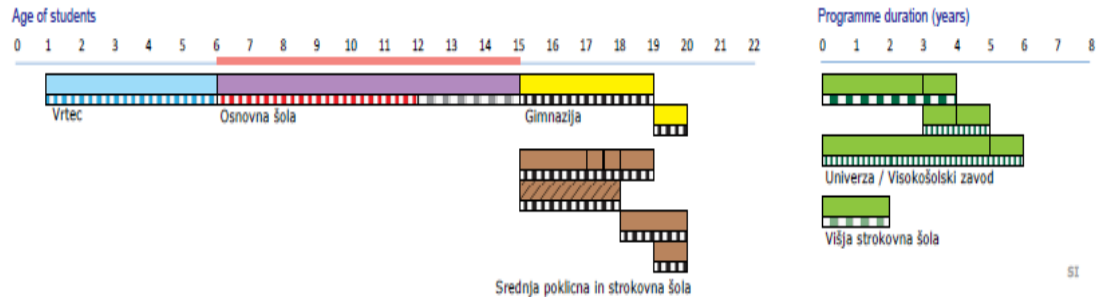
Οι υποψήφιοι για προγράμματα σύντομου κύκλου σπουδών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης υποβάλλουν αίτηση μετά από δημόσια πρόσκληση εγγραφής, η οποία εκδίδεται τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την έναρξη του νέου ακαδημαϊκού έτους. Τα δημόσια ανώτερα επαγγελματικά κολλέγια λαμβάνουν την έγκριση του υπουργού Παιδείας για τον προτεινόμενο αριθμό θέσεων. Ο μέγιστος αριθμός θέσεων στα ιδιωτικά ανώτερα επαγγελματικά κολλέγια

⁴⁷⁵ [Higher education | GOV.SI](#) (12/3/2021)

προσδιορίζεται με την απόφαση εγγραφής του σχετικού ιδρύματος στο επίσημο μητρώο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Slovenia

4.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, οι μαθητές λαμβάνουν εξετάσεις Matura, που είναι εθνικές εξωτερικές εξετάσεις, για την απόκτηση του γενικού τίτλου Matura.

Οι μαθητές λαμβάνουν εξετάσεις σε 5 μαθήματα. Τα 3 μαθήματα Σλοβενικά (ή Ιταλικά και Ουγγρικά σε εθνοτικά μεικτές περιοχές), Μαθηματικά και Ξένη Γλώσσα είναι υποχρεωτικά, ενώ οι μαθητές επιλέγουν 2 πρόσθετα μαθήματα από εγκεκριμένο κατάλογο μαθημάτων⁴⁷⁶ για τις εξετάσεις Matura.

Οι εξετάσεις για το γενικό Matura διευθύνονται από την Εθνική Επιτροπή για το γενικό Matura (Državna komisija za splošno maturo/National Committee for the Matura – NCM)⁴⁷⁷, που διορίζεται από τον υπουργό Παιδείας. Η σχολική επιτροπή Matura (šolske maturitetne komisije za splošno maturo/School Committees for the Matura – SCM) που ορίζεται σε κάθε σχολείο, υπό την προεδρία του διευθυντή του σχολείου, είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή των εξετάσεων. Η ευθύνη για την προετοιμασία των υλικών εξέτασης και τη διαδικασία αξιολόγησης ανήκει στο Εθνικό Κέντρο Εξετάσεων.

Η Εθνική Επιτροπή Δοκιμών Θεμάτων (državne predmetne komisije za splošno maturo/Subject Testing Committees for the Matura – STCM) καταρτίζει τον κατάλογο εξετάσεων που προσδιορίζει τις μεθόδους και τις μορφές εξέτασης σε μεμονωμένα μαθήματα, αν η εξέταση θα είναι γραπτή, προφορική και γραπτή, εξετάσεις γραπτές και πρακτικές, προφορικές και πρακτικές εξετάσεις, μόνο πρακτικές εξετάσεις. Προετοιμάζει εξεταστικό υλικό για το γραπτό μέρος της εξέτασης και σύνολα ερωτήσεων για τις προφορικές εξετάσεις.

⁴⁷⁶ Ο κατάλογος εξετάσεων Matura καθορίζει: ομάδες μαθημάτων επιλογής που μπορούν να λάβουν οι υποψήφιοι, επίπεδα δυσκολίας επί των οποίων αξιολογείται η γνώση ενός συγκεκριμένου μαθήματος Matura, τρόπους και μορφές αξιολόγησης της γνώσης, την έκταση της εξωτερικής αξιολόγησης των γνώσεων, προσαρμογές για υποψήφιους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

⁴⁷⁷ https://www.ric.si/general_matura/general_information/ (11/3/2021)

Τα θέματα του προαιρετικού μέρους του γενικού Matura καθορίζονται από το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων της Δημοκρατίας της Σλοβενίας για τη γενική εκπαίδευση μετά από πρόταση της Εθνικής Επιτροπής για το γενικό Matura.

Οι γραπτές εξετάσεις αξιολογούνται εξωτερικά από έμπειρους εκπαιδευτικούς, συνταξιούχους εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικούς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο βαθμός τους αντιπροσωπεύει το 80% του συνολικού αποτελέσματος σε κάθε μάθημα. Η εσωτερική αξιολόγηση του σχολείου (προφορικές εξετάσεις, εργασίες που πραγματοποιήθηκαν) αντιπροσωπεύει το 20% του συνολικού αποτελέσματος. Οι εξετάσεις σε ορισμένα μαθήματα μπορούν να γίνουν σε δύο διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας⁴⁷⁸. Η κλίμακα βαθμολόγησης περιλαμβάνει τους βαθμούς: 1 (ανεπαρκής), 2 (επαρκής), 3 (καλός), 4 (πολύ καλός) και 5 (άριστα), όπου ο βαθμός 1 είναι αποτυχία, ενώ οι άλλοι βαθμοί είναι επιτυχία.

Η απόκτηση του γενικού τίτλου Matura δίνει το δικαίωμα στους αποφοίτους της γενικής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να υποβάλουν αίτηση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση⁴⁷⁹. Το γενικό Matura λαμβάνεται τις περιόδους εξέτασης, την άνοιξη και το φθινόπωρο.

Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς ένα τεχνικό ανώτερο-δευτεροβάθμιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα λαμβάνουν εξέταση ενώπιον μιας επιτροπής σχολικής εξέτασης (šolske maturitetne komisije za roklicno maturo/ school committees for the vocational matura), που μπορεί να αποτελείται από επαγγελματίες, όπως ορίζονται από το αρμόδιο επιμελητήριο εργοδοτών και τα αντιπροσωπευτικά σωματεία, καθώς και εκπαιδευτικούς για την απόκτηση επαγγελματικού Matura. Ο υπουργός Παιδείας διορίζει την Εθνική Επιτροπή Επαγγελματικού Matura (Državna komisija za roklicno maturo/National vocational matura committee) για τον συντονισμό της εξέτασης επαγγελματικού Matura.

Το επαγγελματικό Matura είναι μια εθνική εξέταση με δύο χαρακτηριστικά: α) πρόκειται για μια μορφή εξέτασης ολοκλήρωσης του σχολείου που παρέχει στους υποψηφίους τεχνική εκπαίδευση και β) επιτρέπει στους υποψηφίους να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση χωρίς πρόσθετες απαιτήσεις.

Η επαγγελματική εξέταση Matura είναι μια εξέταση δύο μερών, ένα μέρος που περιλαμβάνει τις υποχρεωτικές γραπτές και προφορικές εξετάσεις στη σλοβενική γλώσσα (ιταλική / ουγγρική γλώσσα στις εθνοτικά μεικτές περιοχές) και σε ένα βασικό θεωρητικό-τεχνικό μάθημα εξειδίκευσης, ενώ το δεύτερο μέρος αποτελείται από προαιρετική γραπτή και προφορική εξέταση είτε στη Ξένη Γλώσσα ή στα Μαθηματικά και σε μια εργασία, η οποία υποστηρίζεται προφορικά.

Το βασικό αντικείμενο της εξειδίκευσης ως αντικείμενο του υποχρεωτικού μέρους της επαγγελματικής εξέτασης Matura καθορίζεται από το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων της Δημοκρατίας της Σλοβενίας για την Επαγγελματική και Τεχνική Εκπαίδευση⁴⁸⁰. Η κλίμακα βαθμολόγησης για το επαγγελματικό Matura περιλαμβάνει τους βαθμούς: 1 (ανεπαρκής), 2

⁴⁷⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-56_en (19/3/2021)

⁴⁷⁹ https://www.ric.si/general_matura/general_information/ (11/3/2021)

⁴⁸⁰ Για μεμονωμένα μαθήματα της εξέτασης επαγγελματικού Matura, η Εθνική Επιτροπή για το επαγγελματικό Matura μπορεί, μετά από πρόταση του Εθνικού Κέντρου Εξετάσεων, να διορίσει τις εθνικές επιτροπές δοκιμών για το επαγγελματικό Matura.

(επαρκής), 3 (καλός), 4 (πολύ καλός) και 5 (άριστα), όπου ο βαθμός 1 είναι αποτυχία, ενώ οι άλλοι είναι βαθμοί επιτυχίας.

Εάν ένας υποψήφιος περάσει το επαγγελματικό Matura και επιθυμεί να εγγραφεί σε ακαδημαϊκά προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα πρέπει πρώτα να λάβει και να περάσει μια συμπληρωματική εξέταση σε ένα από τα υποχρεωτικά μαθήματα του γενικού Matura.

5. Συμπεράσματα

1. Ενιαία δομή πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (βασική υποχρεωτική εκπαίδευση).
2. Το βασικό σχολικό πρόγραμμα αποτελείται από ένα υποχρεωτικό και ένα διευρυμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει διάφορα μη υποχρεωτικά προαιρετικά μαθήματα και εξωσχολικές δραστηριότητες.
3. Η ανώτερη δευτεροβάθμια γενικής εκπαίδευσης και η ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση ολοκληρώνονται με εξετάσεις Matura.

Σλοβακία

1. Εισαγωγή

Η διαδικασία αποκέντρωσης της διαχείρισης της εκπαίδευσης στη Σλοβακική Δημοκρατία είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός μοντέλου εκπαίδευσης δύο επιπέδων, που αποτελείται από το κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το σχολικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα⁴⁸¹.

Το κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Štátny vzdelávací program - ŠVP) αντιπροσωπεύει ένα ιεραρχικά υψηλότερο κρατικό έγγραφο για την εκπαίδευση. Ερμηνεύει τις κύριες αρχές και τους στόχους της κρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής, καθορίζει τα επίπεδα εκπαίδευσης, τα εκπαιδευτικά πρότυπα, τις οδηγίες για την εκπαίδευση και την κατάρτιση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οργανωτικές απαιτήσεις (εξοπλισμός-χώροι), υποχρεωτική παροχή προσωπικού, οδηγίες για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, οδηγίες για τη δημιουργία σχολικού εκπαιδευτικού προγράμματος. Η εκπαίδευση σε όλους τους τύπους σχολείων πραγματοποιείται σύμφωνα με τα κρατικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία καθορίζουν το υποχρεωτικό περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Τα κρατικά εκπαιδευτικά προγράμματα δημοσιεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού της Σλοβακικής Δημοκρατίας (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky).

Το σχολικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Školský vzdelávací program - ŠkVP) είναι το θεμελιώδες σχολικό έγγραφο, σύμφωνα με το οποίο η εκπαίδευση και η κατάρτιση πραγματοποιούνται σε ένα σχολείο. Αναφέρει το όραμα, τους στόχους, την αποστολή και τον προσανατολισμό του σχολείου. Λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μαθητών που σχετίζονται με την περαιτέρω εκπαίδευσή τους ή την καριέρα τους. Εκδίδεται από τον διευθυντή μετά από συζήτηση με το παιδαγωγικό συμβούλιο του σχολείου.

Το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού της Σλοβακικής Δημοκρατίας, αποτελεί την κεντρική αρχή δημόσιας διοίκησης για την εκπαίδευση, ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση, στην οποία εμπίπτουν οι δήμοι, παρέχει το μεγαλύτερο μέρος της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Σλοβακία. Το μεγαλύτερο μέρος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρέχεται από τις περιφέρειες⁴⁸².

Τα δημόσια σχολεία παρέχουν δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δωρεάν για φοιτητές πλήρους φοίτησης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνουν την κανονική διάρκεια σπουδών. Η σλοβακική γλώσσα είναι η γλώσσα διδασκαλίας στα περισσότερα σχολεία⁴⁸³.

⁴⁸¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-secondary-education-11_en (6/3/2021) Το μοντέλο εγκρίθηκε από την κυβέρνηση της Σλοβακικής Δημοκρατίας τον Ιούνιο του 2007.

⁴⁸² Η Σλοβακία χωρίζεται σε 8 αυτοδιοικούμενες περιφέρειες που είναι αρμόδιες για την ίδρυση σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

⁴⁸³ Η εκπαίδευση πραγματοποιείται επίσης στην Ουγγρική, Ουκρανική, Βουλγαρική, Ρουθηνική⁴⁸³ (διάλεκτος της ουκρανικής γλώσσας) και Γερμανική γλώσσα.

Η ποιοτική παρακολούθηση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιείται με εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση. Εξωτερικά ιδρύματα πραγματοποιούν εξωτερική αξιολόγηση, όπως η Επιθεώρηση Κρατικών Σχολείων (Štátna školská inšpekcia) και το Εθνικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Μετρήσεων στην Εκπαίδευση (Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania). Η εξωτερική διασφάλιση ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι ευθύνη του Σλοβακικού Οργανισμού Διαπίστευσης για την Ανώτατη Εκπαίδευση (SK) (Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo).

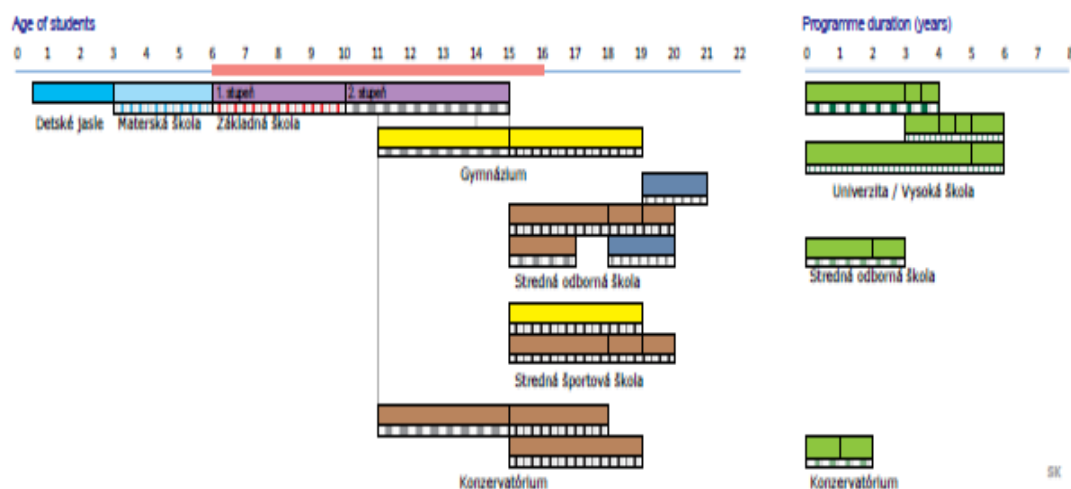
2. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Výchova a vzdelávanie v stredných školách)

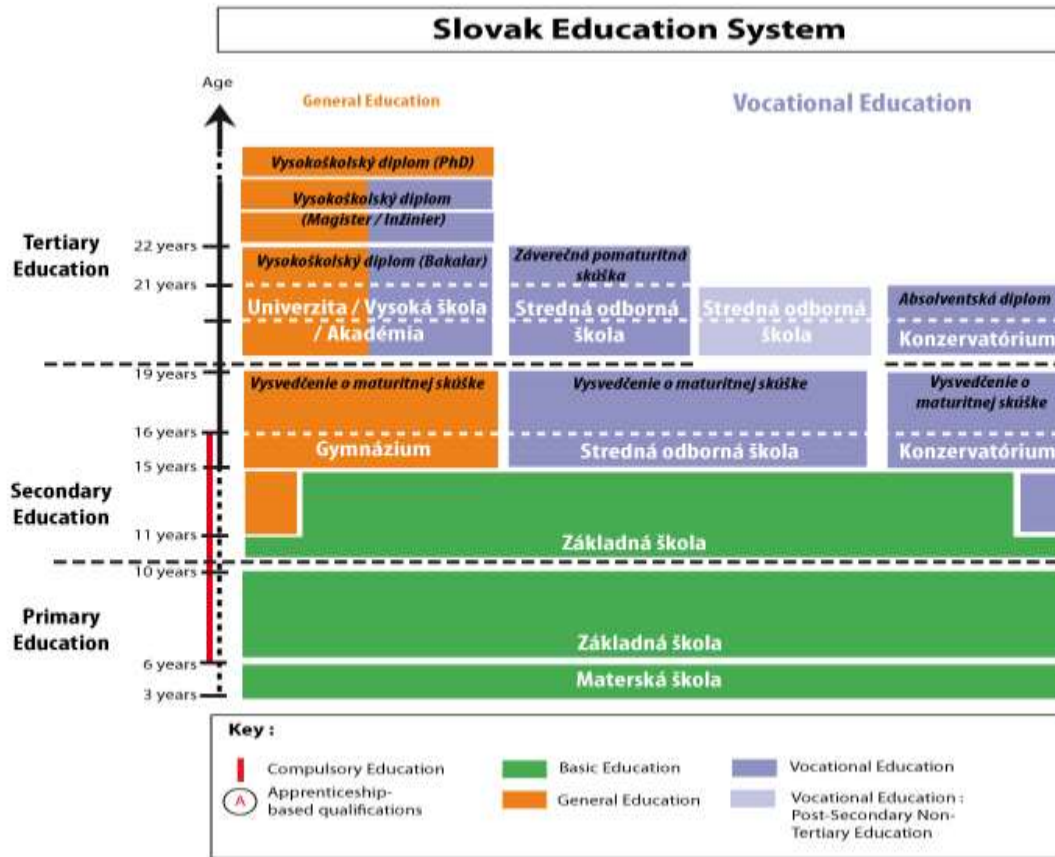
Η υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο διαρκεί δέκα χρόνια (μεταξύ 6 και 16 ετών) και ολοκληρώνεται με το πρώτο έτος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ένα σύστημα ενιαίας δομής διάρκειας 9 ετών (η πρωτοβάθμια εκπαίδευση διαρκεί 4 χρόνια, η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαρκεί 5 χρόνια). Η πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πραγματοποιείται στα δημοτικά σχολεία (základné školy), όπου τα παιδιά αρχίζουν να εκπληρώνουν την υποχρεωτική σχολική φοίτησή τους σε ηλικία έξι ετών.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ξεκινά από την ηλικία των 15 ετών και χωρίζεται σε γενική, επαγγελματική και καλλιτεχνική εκπαίδευση. Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από δευτεροβάθμια σχολεία, τα οποία ταξινομούνται σύμφωνα με τον νόμο περί εκπαίδευσης σε: α) Γυμνάσια (gymnázia), β) δευτεροβάθμια επαγγελματικά σχολεία (stredné odborné školy), γ) δευτεροβάθμια σχολεία αθλητισμού (stredné športové školy), δ) ωδεία (konzervatóriá).

Slovakia

2.1. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στη Σλοβακική δημοκρατία η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενσωματώνεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το δημοτικό σχολείο αποτελείται από δύο στάδια, στα οποία προσφέρεται εκπαίδευση μέσω εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων: α) το πρώτο στάδιο που αποτελείται από τις τάξεις 1 έως 4 και β) το δεύτερο στάδιο που αποτελείται από τις τάξεις 5 έως 9. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του αντίστοιχου εκπαιδευτικού προγράμματος ο μαθητής μπορεί να επιτύχει πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση επιτυγχάνεται με την επιτυχή ολοκλήρωση του τελευταίου έτους του πρώτου σταδίου του δημοτικού σχολείου, ενώ η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επιτυγχάνεται με την επιτυχή ολοκλήρωση: α) της τελευταίας τάξης εκπαιδευτικού προγράμματος από το δεύτερο στάδιο του δημοτικού σχολείου, β) της πρώτης τάξης ενός πενταετούς εκπαιδευτικού προγράμματος σε έναν τομέα στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γ) της τέταρτης τάξης ενός οκταετούς εκπαιδευτικού προγράμματος σε έναν τομέα στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η διδασκαλία στο δημοτικό σχολείο βασίζεται στο κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του σχολείου. Για τους μαθητές που φοιτούν στην 9η και τελευταία τάξη του δημοτικού σχολείου διεξάγονται εξωτερικές εξετάσεις στα μαθήματα των Μαθηματικών, της Σλοβακικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, της Ουγγρικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, της Ουκρανικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, με σκοπό τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων για τους μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στα συγκεκριμένα μαθήματα, σύμφωνα με το κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η ημερομηνία και τα θέματα των εξωτερικών εξετάσεων καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

Τέλος οι μαθητές επιτυγχάνουν κατώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση με την επιτυχή ολοκλήρωση της τελευταίας τάξης ενός διετούς εκπαιδευτικού προγράμματος ενός τομέα σπουδών σε δευτεροβάθμιο επαγγελματικό σχολείο ή με την επιτυχή ολοκλήρωση του τελευταίου έτους ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ενός τομέα σπουδών σε σχολές μαθητείας («odborné učilište»).

2.2. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχουν ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι:

α) Γυμνάσιο (gymnázia) ακαδημαϊκά προσανατολισμένο σχολείο που παρέχει γενική εκπαίδευση και προετοιμάζει τους μαθητές για σπουδές σε εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης⁴⁸⁴. Το 35% των μαθητών φοιτούν σε Γυμνάσιο, το οποίο περιλαμβάνει τρία εκπαιδευτικά προγράμματα⁴⁸⁵: α) τετραετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα, β) πενταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα και γ) οκταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

β) δευτεροβάθμιο επαγγελματικό σχολείο που παρέχει στους μαθητές επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ενός αντίστοιχου τομέα σπουδών και επικεντρώνεται κυρίως στην άσκηση επαγγελμάτων. Το 60,66% των μαθητών φοιτά σε σχολεία δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης⁴⁸⁶. Ωστόσο, ο αριθμός των μαθητών μειώνεται και υπάρχει μείωση του ενδιαφέροντος για τομείς σπουδών σε ορισμένα επαγγέλματα⁴⁸⁷. Μετά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης ύστερα από εξετάσεις, οι μαθητές μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

γ) δευτεροβάθμιο αθλητικό σχολείο που εκπαιδεύει μαθητές με αθλητικό ταλέντο στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ενός αντίστοιχου τομέα σπουδών.

⁴⁸⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-29_en (5/3/2021)

⁴⁸⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en (4/3/2021)

⁴⁸⁶ [Upper Secondary Education and Post-Secondary Non-Tertiary Education | Eurydice \(europa.eu\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-29_en) (10/3/2021)

⁴⁸⁷ [Organisation | Eurydice \(europa.eu\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en) (10/3/2021)

δ) ωδεία που παρέχουν καλλιτεχνική και καλλιτεχνική-παιδαγωγική εκπαίδευση. Προετοιμάζουν τους μαθητές για την άσκηση καλλιτεχνικών επαγγελματιών και για τη διδασκαλία καλλιτεχνικών και επαγγελματικών μαθημάτων στα εκπαιδευτικά προγράμματα των τεχνών.

Στο Γυμνάσιο, εκτός από τα τετραετή εκπαιδευτικά προγράμματα με διάφορους προσανατολισμούς, παρέχονται δίγλωσσα πενταετή προγράμματα, στα οποία τουλάχιστον τρία μαθήματα διδάσκονται στη δεύτερη γλώσσα διδασκαλίας (η πρώτη γλώσσα διδασκαλίας είναι η σλοβακική)⁴⁸⁸. Προσφέρονται επίσης οκταετή εκπαιδευτικά προγράμματα για ταλαντούχους μαθητές με κίνητρο τις ακαδημαϊκές σπουδές, στα οποία εγγράφονται μαθητές που έχουν ολοκληρώσει την πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου. Δεδομένου ότι το 31,8% των μαθητών Γυμνασίου σπουδάζουν στο οκταετές πρόγραμμα, από το σχολικό έτος 2019/2020 ο αριθμός των μαθητών ρυθμίζεται στο 5% του πληθυσμού με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού⁴⁸⁹. Η απόφαση αυτή ελήφθη με βάση την αρνητική επίδραση της σημαντικής εκροής ταλαντούχων μαθητών από το δεύτερο στάδιο του δημοτικού σχολείου (κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) έως τα οκταετή εκπαιδευτικά προγράμματα Γυμνασίου. Οι προικισμένοι μαθητές μπορούν να τοποθετηθούν σε υψηλότερη τάξη, ακόμη και χωρίς να ολοκληρώσουν την προηγούμενη τάξη.

Στα τετραετή εκπαιδευτικά προγράμματα Γυμνασίου γίνονται δεκτοί μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την ένατη τάξη του δημοτικού, ενώ στα πενταετή δίγλωσσα εκπαιδευτικά προγράμματα μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την όγδοη ή την ένατη τάξη του δημοτικού. Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου μπορούν να γίνουν δεκτοί σε οκταετή εκπαιδευτικά προγράμματα Γυμνασίου, σε οκταετή προγράμματα αθλητικού σχολείου και σε ωδεία. Οι υποψήφιοι για σπουδές δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης ή ωδείου μπορούν να γίνουν δεκτοί, εάν έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την ένατη τάξη του δημοτικού σχολείου.

Για την εισαγωγή στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση διενεργούνται εξετάσεις εισαγωγής. Οι ημερομηνίες των εξετάσεων εισαγωγής και τα εξεταζόμενα μαθήματα για τις εξετάσεις εισαγωγής στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού βάσει των προτάσεων των διευθυντών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι διευθυντές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζουν τη μορφή, το περιεχόμενο, την έκταση των εισαγωγικών εξετάσεων και τα κριτήρια εισαγωγής, μετά από συζήτηση με το παιδαγωγικό συμβούλιο του σχολείου. Οι εξετάσεις εισαγωγής πραγματοποιούνται την ίδια ημερομηνία σε όλη τη Σλοβακική Δημοκρατία⁴⁹⁰.

Ο διευθυντής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για την εισαγωγή των μαθητών στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λαμβάνει υπόψη το αποτέλεσμα της εξέτασης εισαγωγής,

⁴⁸⁸ Τα δίγλωσσα πενταετή προγράμματα που προσφέρονται είναι σλοβακικά-αγγλικά, σλοβακικά-γερμανικά, σλοβακικά-γαλλικά, σλοβακικά-ιταλικά και σλοβακικά-ισπανικά.

⁴⁸⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en (4/3/2021)

⁴⁹⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en (5/3/2021)

τα αποτελέσματα του μαθητή σε Ολυμπιάδες και διαγωνισμούς, που σχετίζονται με το πεδίο σπουδών για το οποίο ο μαθητής υποβάλλει αίτηση⁴⁹¹.

Το κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις σπουδές στο Γυμνάσιο χωρίζεται σε 7 εκπαιδευτικούς τομείς⁴⁹²:

1. Γλώσσα και επικοινωνία (Jazyk a komunikácia) που αποτελείται από μαθήματα που χωρίζονται σε δύο ομάδες, τις γλώσσες διδασκαλίας και τις ξένες γλώσσες.
2. Μαθηματικά και εργασία με Πληροφορική (Matematika a práca s informáciami), που αποτελείται από τα μαθήματα Μαθηματικά και Πληροφορική.
3. Άνθρωπος και Φύση (Človek a príroda), που περιλαμβάνει τα μαθήματα Φυσική, Χημεία, Βιολογία.
4. Άνθρωπος και Κοινωνία (Človek a spoločnosť), που περιλαμβάνει τα μαθήματα Ιστορία, Εκπαίδευση Πολιτών και Γεωγραφία.
5. Άνθρωπος και Αξίες (Človek a hodnoty), που περιλαμβάνει τα προαιρετικά μαθήματα: Ηθική Εκπαίδευση ή Θρησκευτική Εκπαίδευση / Θρησκεία.
6. Τέχνες και Πολιτισμός (Umenie a kultúra)
7. Υγεία και Κίνηση (Zdravie a pohyb), που επικεντρώνεται στην ανάγκη της δια βίου φροντίδας της υγείας του ατόμου, στην απόκτηση θεωρητικών γνώσεων και πρακτικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με τον υγιή τρόπο ζωής και την κίνηση.

3. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα που είναι αυτόνομα και αυτοδιοικούμενα, κρατικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (αστυνομικά, στρατιωτικά και υγειονομικά ιδρύματα), ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ξένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Βασική προϋπόθεση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ο αριθμός των υποψηφίων που δέχεται κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζεται από το ίδιο το ίδρυμα. Εισαγωγικές εξετάσεις οργανώνονται απευθείας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας που καθορίζουν τις προϋποθέσεις εισαγωγής των υποψηφίων⁴⁹³. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανακοινώνουν τη μορφή, το περιεχόμενο και τον τρόπο αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των εξετάσεων εισαγωγής.

⁴⁹¹ Εάν ο υποψήφιος επιτύχει τουλάχιστον 90% στις εθνικές εξετάσεις μαθητών δημοτικού σχολείου των 9 τάξεων, θα γίνει δεκτός χωρίς να λάβει εξετάσεις εισαγωγής https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en (5/3/2021)

⁴⁹² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-secondary-education-11_en (6/3/2021)

⁴⁹³ Η εισαγωγική εξέταση πραγματοποιείται κυρίως σε γραπτή μορφή. Ορισμένα σχολεία περιλαμβάνουν επίσης προφορικές εξετάσεις ή συνεντεύξεις για επιλεγμένα προγράμματα. [Bachelor | Eurydice \(europa.eu\)](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bachelor-eurydice-eu_en) (9/3/2021)

Όσον αφορά τα κρατικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η διαδικασία μπορεί να ποικίλλει. Ο αριθμός των εισακτέων μπορεί να καθορίζεται από το αντίστοιχο υπουργείο σε ορισμένες περιπτώσεις ή να προτιμώνται υποψήφιοι που απασχολούνται στον συγκεκριμένο τομέα σπουδών.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν επίσης να εγκρίνουν την εισαγωγή των υποψηφίων, με βάση τα αποτελέσματα των εξετάσεων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Με εξετάσεις Maturita ολοκληρώνονται οι σπουδές στα ακόλουθα εκπαιδευτικά προγράμματα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Σλοβακικής Δημοκρατίας⁴⁹⁴:

- α) στο τετραετές και οκταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα Γυμνασίου,
- β) στο τετραετές και πενταετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα δευτεροβάθμιας επαγγελματικής σχολής,
- γ) στα προγράμματα σπουδών που συνεχίζουν την επαγγελματική εκπαίδευση και προετοιμασία στον σχετικό τομέα σπουδών,
- δ) στην τέταρτη ή όγδοη τάξη εξαιρετούς εκπαιδευτικού προγράμματος ωδείου.

Maturita είναι κεντρικές εξετάσεις που λαμβάνονται στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και είναι υποχρεωτικές για όλους τους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε κάθε μαθητή που επιτυγχάνει στις εξετάσεις αυτές απονέμεται πιστοποιητικό εξέτασης Maturita.

Το πιστοποιητικό εξέτασης Maturita πιστοποιεί το επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρωθεί και δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε συμφωνία με το κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης⁴⁹⁵ στη Σλοβακική Δημοκρατία εκδίδει τον «Κατάλογο Απαιτήσεων για την Εξέταση Maturita». Ο κατάλογος αυτός καθορίζει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για όλους τους αποφοίτους της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε μεμονωμένα μαθήματα, όπως επίσης λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία και το περιεχόμενο των εξετάσεων Maturita.

Οι εξετάσεις Maturita αποτελούνται από δύο μέρη: α) ένα εξωτερικό μέρος και β) ένα εσωτερικό μέρος. Στην περίπτωση των ξένων και εθνικών γλωσσών το εσωτερικό μέρος χωρίζεται σε γραπτή και προφορική μορφή. Η γραπτή μορφή του εσωτερικού μέρους σημαίνει ένα δοκίμιο, που πρέπει να γραφτεί στη μητρική ή και σε ξένη γλώσσα. Τα θέματα για το δοκίμιο ανακοινώνονται από το Εθνικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτικών Μετρήσεων (Národný

⁴⁹⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-secondary-education-11_en (6/3/2021)

⁴⁹⁵ Στόχος του είναι να ενισχύσει τη συνεχή ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών με βάση τα αποτελέσματα της παιδαγωγικής έρευνας και των τελευταίων επιστημονικών γνώσεων.

ústav certifikovaných meraní vzdelávania – NUCEM)⁴⁹⁶. Κάθε σχολείο σε συνεργασία με την περιφερειακή σχολική αρχή παρέχει την προφορική μορφή του εσωτερικού μέρους των εξετάσεων. Το εσωτερικό μέρος κάθε μαθήματος είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές. Το εξωτερικό μέρος είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές μόνο για τις ξένες γλώσσες, τη Σλοβακική ή Ουγγρική γλώσσα⁴⁹⁷ και τα Μαθηματικά⁴⁹⁸.

Το εξωτερικό μέρος των εξετάσεων περιλαμβάνει μια γραπτή εξέταση που λαμβάνεται ταυτόχρονα από όλους τους μαθητές σε όλη την επικράτεια της Σλοβακικής Δημοκρατίας. Διοργανώνεται από το Εθνικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτικών Μετρήσεων⁴⁹⁹. Τα αποτελέσματα από το εξωτερικό μέρος εξέτασης ανακοινώνονται σε ποσοστό.

Το εσωτερικό μέρος των εξετάσεων αποτελείται από γραπτή εξέταση στις γλώσσες, το οποίο λαμβάνεται σε εθνικό επίπεδο ταυτόχρονα και αξιολογείται σε ποσοστό, και από προφορική εξέταση. Το προφορικό μέρος της εσωτερικής εξέτασης μπορεί να έχει διάφορες μορφές: προφορική εξέταση, πρακτική εξέταση, υποστήριξη μιας σύνθετης ειδικής διατριβής ή επιτυχημένης εργασίας, εφαρμογή ενός πειράματος, συνδυασμοί των παραπάνω. Το προφορικό μέρος βαθμολογείται και οι μαθητές, για να περάσουν, πρέπει να επιτύχουν τουλάχιστον τον «ικανοποιητικό» βαθμό (4).

Το πιστοποιητικό Maturita αποτυπώνει κάθε μέρος της εξέτασης ξεχωριστά και δηλώνει μόνο, εάν ο μαθητής πέρασε ή όχι την εξέταση. Οι μαθητές περνούν εάν: α) επιτύχουν τουλάχιστον 33% στην εξωτερική εξέταση, τουλάχιστον 25% στη γραπτή εξέταση του εσωτερικού μέρους και τουλάχιστον τον βαθμό 4 (ικανοποιητικό) στο προφορικό μέρος, β) επιτύχουν τουλάχιστον τον βαθμό 3 στο προφορικό μέρος και τουλάχιστον το 25% ή τουλάχιστον τον βαθμό 4 και τουλάχιστον το 33% στο εξωτερικό μέρος για μαθήματα που δεν έχουν γραπτή εξέταση εσωτερικού μέρους, γ) στα προαιρετικά μαθήματα χωρίς εξωτερικό μέρος και γραπτή εξέταση, η προφορική εξέταση αξιολογείται με βαθμολογία 1 έως 4. Εάν οι μαθητές αποτύχουν στις εξετάσεις Maturita, μπορούν να τις επαναλάβουν.

Η επιτροπή εξετάσεων Maturita διορίζεται από τον υπουργό Παιδείας. Οι εξετάσεις Maturita αποτελούν αντικειμενικό μέτρο των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των γενικών ικανοτήτων ενός αποφοίτου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο στόχος του εξωτερικού μέρους και η γραπτή μορφή του εσωτερικού μέρους των εξετάσεων Matura είναι να επαληθεύσει και να αξιολογήσει εκείνες τις γνώσεις και τις δεξιότητες των αποφοίτων «Γυμνασίου» που δεν μπορούν να επαληθευτούν επαρκώς στην προφορική μορφή του εσωτερικού μέρους.

⁴⁹⁶ <https://www.nucem.sk/en/measurements/maturita> (8/3/2021) Το Εθνικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτικών Μετρήσεων έχει ετοιμάσει και ένα ευρύ φάσμα ηλεκτρονικών εξετάσεων για τα σχολεία που εκπαιδεύουν τους μαθητές εξ αποστάσεως.

⁴⁹⁷ Γλώσσες διδασκαλίας εθνικών μειονοτήτων (ουγγρική γλώσσα και λογοτεχνία και ουκρανική γλώσσα και λογοτεχνία)

⁴⁹⁸ Οι μαθητές στα «Γυμνάσια» με τετραετή και οκταετή προγράμματα σπουδών επιλέγουν περαιτέρω ένα μάθημα από τις επιστήμες ή τις κοινωνικές επιστήμες και ένα πρόσθετο προαιρετικό μάθημα.

⁴⁹⁹ Άμεσα ελεγχόμενο ίδρυμα από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών, Έρευνας και Αθλητισμού της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

4. Συμπεράσματα

1. Η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνεται στην πρωτοβάθμια.
2. Για την εισαγωγή των μαθητών στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση διενεργούνται εισαγωγικές εξετάσεις.
3. Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ολοκληρώνεται με εξωτερικές εξετάσεις Maturita σε συγκεκριμένα μαθήματα που είναι ξένες γλώσσες, σλοβακική ή ουγγρική γλώσσα και Μαθηματικά.
4. Βασική προϋπόθεση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
5. Εισαγωγικές εξετάσεις οργανώνονται απευθείας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας για τον καθορισμό των προϋποθέσεων εισαγωγής των υποψηφίων.

Βουλγαρία

1. Εισαγωγή

Η εκπαίδευση στη Βουλγαρία αποτελεί εθνική προτεραιότητα. Από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007, ο εκπαιδευτικός τομέας έχει υποστεί εκτεταμένη μεταρρύθμιση.

Για την ίδρυση σχολικών μονάδων αρμόδιοι είναι οι κρατικοί φορείς, οι τοπικές αρχές (δήμοι) και ιδιώτες⁵⁰⁰. Τα δημόσια σχολεία χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, μέσω του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών. Μπορεί όμως μετά από πρόταση του δημοτικού συμβουλίου ενός δήμου, με την έγκριση του υπουργού Παιδείας και Επιστημών, να ιδρυθεί σχολική μονάδα που χρηματοδοτείται από τον αντίστοιχο δήμο. Ωστόσο το εκπαιδευτικό σύστημα στη Βουλγαρία παραμένει κατά κύριο λόγο χρηματοδοτούμενο από το κράτος. Σχεδόν το 87% της χρηματοδότησης εξασφαλίζεται από τον κρατικό προϋπολογισμό⁵⁰¹.

Στη Βουλγαρία η προσχολική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 5 ετών και η σχολική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για παιδιά ηλικίας από 7 έως 16 ετών⁵⁰². Το σύστημα προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης δεν επιτρέπει τη διδασκαλία ιδεολογικών ή θρησκευτικών δογμάτων. Η επίσημη γλώσσα στο προσχολικό και σχολικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι η βουλγαρική γλώσσα.

Ανάλογα με τον τύπο εκπαίδευσης που προσφέρουν, οι σχολικές μονάδες διακρίνονται σε μη εξειδικευμένα και εξειδικευμένα σχολεία. Σύμφωνα με τον νόμο προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης, με βάση το στάδιο εκπαίδευσης, τα μη εξειδικευμένα σχολεία⁵⁰³ διακρίνονται σε: 1. στοιχειώδη (τάξεις 1 έως 4), 2. πρωτοβάθμια (τάξεις 1 έως 7), 3. γυμνάσια (τάξεις 8 έως 12), 4. ενσωματωμένα/ενιαία (τάξεις 1 έως 10), 5. δευτεροβάθμια (τάξεις 1 έως 12). Επιπλέον για τα γυμνάσια με βάση το περιεχόμενο διδασκαλίας χωρίζονται σε: 1. γυμνάσια ειδικού προφίλ, 2. επαγγελματικά γυμνάσια. Η εκπαίδευση ειδικού προφίλ περιλαμβάνει την απόκτηση ικανοτήτων σε ένα συγκεκριμένο προφίλ μαθημάτων. Το ειδικό προφίλ είναι ένα σύνολο μαθημάτων, δύο από τα οποία καθορίζονται σύμφωνα με το κρατικό πρότυπο εκπαίδευσης και τα υπόλοιπα καθορίζονται με βάση τη διδακτέα ύλη του σχολείου.

⁵⁰⁰Σχολεία ιδρύονται ύστερα και από αίτημα θρησκευτικών ιδρυμάτων.

http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf (24/3/2021)

⁵⁰¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-12_en (26/3/2021)

⁵⁰²<https://www.fulbright.bg/en/educational-services/education-usa-advising/educational-services-for-visiting-us-schools/educational-system-of> (22/3/2021) και

http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf (23/3/2021)

⁵⁰³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bulgaria_en Ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης, τα μη εξειδικευμένα σχολεία είναι: 1. πρωτοβάθμια (I - IV), 2. κύρια (I - VII), 3. σχολεία (VIII - XII), 4. ενωμένα (I - X), 5. δευτεροβάθμια (I - XII).

Τα μη εξειδικευμένα σχολεία μπορούν να ανακηρυχθούν ως καινοτόμα σχολεία μετά από πρόταση του υπουργού Παιδείας και Επιστημών. Τα καινοτόμα σχολεία είναι σχολεία που επιτυγχάνουν υψηλότερη ποιότητα εκπαίδευσης αναπτύσσοντας και εισάγοντας καινοτόμα στοιχεία στην εκπαίδευση και στο περιβάλλον διδασκαλίας με νέο ή βελτιωμένο τρόπο. Τα εξειδικευμένα σχολεία είναι οι αθλητικές σχολές, οι σχολές πολιτισμού και οι σχολές τεχνών.

Τέλος, στη Βουλγαρία τα επαγγελματικά σχολεία⁵⁰⁴ αντιπροσωπεύουν μια ομάδα σχολείων που λαμβάνουν υπόψη την κυρίαρχη απασχόληση του πληθυσμού στην περιοχή τους, τη βιομηχανική παραγωγή, καθώς και την προσφορά και ζήτηση στον αντίστοιχο επαγγελματικό τομέα.

2. Υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση

Η υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση έχει ενιαία δομή, προσφέρει βασική εκπαίδευση και αποτελείται από τις τάξεις 1 έως 7. Περιλαμβάνει δύο στάδια, στα οποία παρέχεται: α) πρωτοβάθμια εκπαίδευση (τάξεις 1 έως 4) και β) κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση⁵⁰⁵ (τάξεις 5 έως 7). Μετά την επιτυχή αποφοίτησή τους από το πρώτο στάδιο στοιχειώδους εκπαίδευσης, οι μαθητές συνεχίζουν στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η γενική εκπαίδευση⁵⁰⁶ που προσφέρεται στο πρώτο στάδιο της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης είναι η ίδια για όλους τους τύπους σχολείων και αποκτάται με τη μελέτη των ίδιων μαθημάτων γενικής παιδείας με τον ίδιο αριθμό διδακτικών ωρών, με σκοπό την ανάπτυξη των παρακάτω βασικών ικανοτήτων: 1. Γλωσσικές ικανότητες στη Βουλγαρική Γλώσσα, 2. Δεξιότητες επικοινωνίας ξένων γλωσσών, 3. Μαθηματική επάρκεια, 4. Ψηφιακή ικανότητα, 5. Μαθησιακές δεξιότητες, 6. Κοινωνικές ικανότητες, 7. Πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, 8. Πολιτιστική ικανότητα και έκφραση μέσω δεξιοτήτων δημιουργικότητας, 9. Υγιεινός τρόπος ζωής και αθλητικές δεξιότητες.

Τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών είναι ενσωματωμένα στους ακόλουθους βασικούς εκπαιδευτικούς τομείς:

1. Βουλγαρική γλώσσα και λογοτεχνία
2. Ξένες γλώσσες
3. Μαθηματικά
4. Πληροφορική και Τεχνολογία

⁵⁰⁴ Να σημειωθεί ότι ο αριθμός επαγγελματικών σχολών έχει μειωθεί. Το 2009/2010 υπήρχαν 5 σχολεία αυτού του τύπου https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-lower-secondary-education_en (29/3/2021)

⁵⁰⁵ Προ-γυμνάσιο, όπως αναφέρεται στον νόμο προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/legislation-9_en (29/3/2021)

⁵⁰⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-8_en (27/3/2021)

5. Κοινωνικές Επιστήμες,
6. Πολιτική Εκπαίδευση και Θρησκεία,
7. Φυσικές Επιστήμες και Οικολογία,
8. Οικιακή Οικονομία και Τεχνολογία,
9. Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός.

Η δομή του προγράμματος σπουδών περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία τμήματα: α) το τμήμα Α, που καθορίζει τον αριθμό των υποχρεωτικών διδακτικών ωρών και μαθημάτων που εγγυώνται την επίτευξη του ελάχιστου γενικού επιπέδου εκπαίδευσης. Ο αριθμός διδακτικών ωρών για κάθε μάθημα είναι υποχρεωτικός για όλα τα σχολεία, β) το τμήμα Β, που καθορίζει τον συνολικό αριθμό διδακτικών ωρών σε βασικά προαιρετικά μαθήματα, τα οποία παρέχουν την ευκαιρία για περαιτέρω ανάπτυξη της γενικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των μαθητών, γ) το τμήμα Γ, που προσφέρει επιπλέον ώρες εκπαίδευσης, ανάλογα με την επιλογή των μαθητών, είτε σε υποχρεωτικά μαθήματα είτε σε άλλες μελέτες και δραστηριότητες.

Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή⁵⁰⁷ εκφράζεται τόσο με ποιοτικούς όσο και με ποσοτικούς δείκτες, όπου (6) Άριστα, (5) Πολύ καλά, (4) Καλά, (3) Ικανοποιητικά και (2) Αποτυχία. Ο μαθητής ολοκληρώνει την τάξη, εάν ο ετήσιος βαθμός του δεν είναι μικρότερος από (3) Ικανοποιητικά. Οι ετήσιοι βαθμοί διαμορφώνονται με βάση την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ένας ανεπαρκής βαθμός (2) σε ένα μάθημα σημαίνει ότι ο μαθητής θα πρέπει να συμμετάσχει σε επαναληπτικές εξετάσεις και εάν αποτύχει ξανά, επαναλαμβάνει την τάξη.

Η αξιολόγηση μπορεί να είναι εσωτερική και εξωτερική. Η εσωτερική αξιολόγηση διενεργείται από τον δάσκαλο. Ωστόσο, στο τέλος των τάξεων 4 (ολοκλήρωση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) και 7 (ολοκλήρωση κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) διενεργείται εθνική εξωτερική αξιολόγηση για τον καθορισμό του επιπέδου επίτευξης των ικανοτήτων για το αντίστοιχο στάδιο εκπαίδευσης, όπως ορίζεται από το κρατικό εκπαιδευτικό πρότυπο. Οι μαθητές των τάξεων αυτών λαμβάνουν τυποποιημένες εθνικές εξετάσεις εξωτερικής αξιολόγησης σε όλους τους κύριους ακαδημαϊκούς τομείς. Ο διευθυντής του σχολείου και οι διοικητικοί υπάλληλοι του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών και των Περιφερειακών Επιθεωρήσεων Εκπαίδευσης πραγματοποιούν εξωτερική αξιολόγηση. Τα αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης αποτελούν ένδειξη για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής.

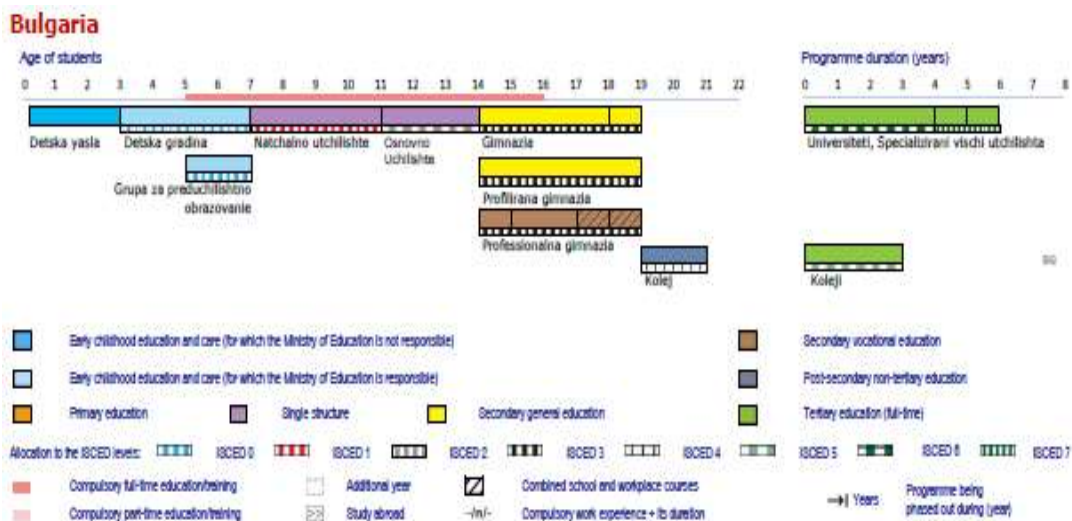
Οι μαθητές, οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευσή τους στην 4^η τάξη, λαμβάνουν πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του πρωτοβάθμιου σταδίου εκπαίδευσης, το οποίο τους δίνει το δικαίωμα να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο δευτεροβάθμιο στάδιο εκπαίδευσης. Το πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του πρωτοβάθμιου σταδίου εκπαίδευσης περιλαμβάνει τους

⁵⁰⁷ Οι μαθητές των τάξεων 1 έως 3 δεν λαμβάνουν ποσοτικούς βαθμούς.

ετήσιους βαθμούς σε όλα τα υποχρεωτικά και επιλεγθέντα μαθήματα. Οι μαθητές επίσης που ολοκληρώνουν την 7^η τάξη λαμβάνουν πιστοποιητικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πιστοποιητικό αυτό παρέχει το δικαίωμα συνέχισης των σπουδών στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης.

Η ολοκλήρωση της βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης πιστοποιείται με το πιστοποιητικό ολοκλήρωσης της βασικής εκπαίδευσης. Το πιστοποιητικό αυτό δίνει το δικαίωμα στον κάτοχό του να συνεχίσει την εκπαίδευσή του ή να αναπτύξει περαιτέρω τα επαγγελματικά του προσόντα ή να ασκήσει επαγγέλματα που απαιτούν ολοκληρωμένη βασική εκπαίδευση. Το πιστοποιητικό περιλαμβάνει τους ετήσιους βαθμούς που αποκτήθηκαν στα μαθήματα που μελετήθηκαν το τελευταίο έτος σπουδών, καθώς και τους βαθμούς που αποκτήθηκαν στα μαθήματα επιλογής. Η συνολική βαθμολογία υπολογίζεται με ακρίβεια έως 0,01 και περιλαμβάνει τον μέσο όρο των βαθμών στα μαθήματα των αντίστοιχων τομέων: Βουλγαρική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Μαθηματικά, Πληροφορική, Κοινωνικές Επιστήμες και Εκπαίδευση Πολιτών, Φυσικές Επιστήμες και Οικολογία, Τέχνες, Αθλητισμός και Τεχνολογίες.

Πηγή: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ευρυδίκη

3. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση⁵⁰⁸

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από: α) το πρώτο στάδιο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (τάξεις 8 έως 10)⁵⁰⁹ και β) το δεύτερο στάδιο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (τάξεις 11 έως 12)⁵¹⁰. Διαρκεί 4 ή 5 έτη. Οι μαθητές στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας λαμβάνουν κρατικές εξετάσεις και με το πιστοποιητικό ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που τους απονέμεται, μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση⁵¹¹.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μπορεί να είναι: α) γενική που προσφέρεται σε σχολεία με προγράμματα σπουδών γενικής παιδείας διάρκειας 4 ετών ή εξειδικευμένων μαθημάτων διάρκειας 4 ή 5 ετών και β) επαγγελματική που παρέχεται σε επαγγελματικά σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας ή σε γενικά σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας μέσω συγκεκριμένων μαθημάτων.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από: α) δευτεροβάθμια σχολεία γενικής εκπαίδευσης (1η έως 12η τάξη), β) εξειδικευμένα σχολεία με εντατικές σπουδές σε τομείς, όπως οι ξένες γλώσσες, τα μαθηματικά, οι ανθρωπιστικές σπουδές και γ) επαγγελματικά σχολεία.

Οι μαθητές μπορούν να υποβάλουν αίτηση εγγραφής σε απεριόριστο αριθμό σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας. Οι μαθητές εγγράφονται μετά από εξέταση των ικανοτήτων τους και / ή των δικαιολογητικών που προσκομίζουν⁵¹². Η εξέταση των ικανοτήτων των μαθητών μπορεί να γίνει μέσω εξέτασης σε ένα σχολικό μάθημα ή με ένα τεστ.

Από το 2010 οι μαθητές που ολοκληρώνουν την 7^η τάξη της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης λαμβάνουν εξωτερική αξιολόγηση. Μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, οι μαθητές επιλέγουν τα σχολεία της ανώτερης δευτεροβάθμιας, στα οποία υποβάλλουν αίτηση εγγραφής.

Στο πρόγραμμα σπουδών οι υποχρεωτικές ώρες διδασκαλίας περιλαμβάνουν υποχρεωτική και βασική προαιρετική εκπαίδευση. Η βασική προαιρετική εκπαίδευση παρέχει πρόσθετη διδασκαλία σε ορισμένα μαθήματα, ανάλογα με το ενδιαφέρον και τις ικανότητες των μαθητών.

⁵⁰⁸ Από 1η Αυγούστου 2016 η δομή της προσχολικής και της σχολικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει: α) γενική εκπαίδευση (βαθμοί 1-7) που αποτελείται από πρωτοβάθμια εκπαίδευση (βαθμοί 1-4) και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βαθμοί 5-7), β) ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βαθμοί 8-12). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-8_en (27/3/2021)

⁵⁰⁹ Κατώτερο γυμνάσιο σύμφωνα με τον νόμο για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/legislation-9_en http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf (26/3/2021)

⁵¹⁰ Ανώτερο γυμνάσιο σύμφωνα με τον νόμο για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-single-structure-education_en http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf (26/3/2021)

⁵¹¹ Σε περίπτωση που οι μαθητές αποφασίσουν να μην συμμετάσχουν στις κρατικές εξετάσεις, τους απονέμεται πιστοποιητικό ολοκλήρωσης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο ωστόσο, δεν τους επιτρέπει να εγγραφούν σε πανεπιστήμιο.

⁵¹² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-8_en (29/3/2021)

Εξειδικευμένες γνώσεις αποκτώνται στη δεύτερη φάση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μελετώντας μαθήματα προφίλ. Το προφίλ είναι ένα σύνολο μαθημάτων, δύο εκ των οποίων καθορίζονται κεντρικά και τα υπόλοιπα καθορίζονται από το σχολείο. Κάθε μάθημα προφίλ αποτελείται από υποχρεωτικές και προαιρετικές ενότητες. Τα προφίλ μαθημάτων που προσφέρονται είναι:

1. Ξένες γλώσσες,
2. Ανθρωπιστικές επιστήμες - Βουλγαρική γλώσσα και λογοτεχνία και Ιστορία ή Βουλγαρική γλώσσα και λογοτεχνία και Φιλοσοφία,
3. Κοινωνικές σπουδές - Γεωγραφία και Οικονομία και Ιστορία και Πολιτισμοί ή Ιστορία και Πολιτισμοί και Φιλοσοφία,
4. Οικονομική ανάπτυξη - Γεωγραφία και Οικονομία και Μαθηματικά ή Γεωγραφία και Οικονομία και Ξένη Γλώσσα,
5. Επιστήμες Λογισμικού και Υλικού - Επιστήμες Λογισμικού και Υλικού και Πληροφορική και Τεχνολογίες Πληροφοριών,
6. Επιχειρηματικότητα και Τεχνολογίες Πληροφοριών ή Επιχειρηματικότητα και Γεωγραφία και Οικονομία,
7. Μαθηματικά - Μαθηματικά και Πληροφορική ή Μαθηματικά και Φυσική και Αστρονομία,
8. Φυσικές επιστήμες - Βιολογία και Υγεία και Χημεία και Προστασία Περιβάλλοντος ή Χημεία και Προστασία Περιβάλλοντος και Φυσική και Αστρονομία,
9. Τέχνες - Τέχνες και Ξένη Γλώσσα, στην πρώτη φάση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ή Τεχνών και Πληροφοριών,
10. Μουσική - Μουσική και Ξένη Γλώσσα ή Μουσική και Πληροφορική,
11. Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός - Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός και Βιολογία και Εκπαίδευση Υγείας.

Στο τέλος της 10^{ης} τάξης του πρώτου σταδίου της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διενεργείται εξωτερική αξιολόγηση. Η εθνική εξωτερική αξιολόγηση στο τέλος του πρώτου σταδίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στοχεύει στη μέτρηση του βαθμού επίτευξης ικανοτήτων που σχετίζονται με τη βουλγαρική γλώσσα και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ανάγνωση και τα Μαθηματικά. Οι εξετάσεις διεξάγονται με τη μορφή τεστ και εκφράζονται με τους ποσοτικούς όρους, (6) Άριστα, (5) Πολύ καλά, (4) Καλά, Ικανοποιητικά (3) και (2) Αποτυχία. Μόλις ολοκληρώσουν τη 10^η τάξη οι μαθητές συνεχίζουν στο επόμενο στάδιο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

4. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στόχος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι να εκπαιδεύσει ειδικούς με υψηλά προσόντα και να αναπτύξει την επιστήμη και τον πολιτισμό⁵¹³. Το κράτος είναι υπεύθυνο για την

⁵¹³ <https://www.euroeducation.net/prof/bulgaco.htm> (29/3/2021)

επεξεργασία και την εφαρμογή της μακροπρόθεσμης εθνικής πολιτικής και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα εγγυάται την ακαδημαϊκή αυτονομία των τριτοβάθμιων σχολών, την ποιότητα της κατάρτισης και την επιστημονική έρευνα.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι κρατική ή ιδιωτική και περιλαμβάνει πανεπιστήμια, ερευνητικά πανεπιστήμια, εξειδικευμένες τριτοβάθμιες σχολές και αυτόνομα κολλέγια.

Τα πανεπιστήμια παρέχουν ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων, εντός τουλάχιστον τριών από τους τέσσερις κύριους κλάδους της επιστήμης (ανθρωπιστικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες, κοινωνικές και τεχνικές επιστήμες). Τα ερευνητικά πανεπιστήμια συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δημόσιου τομέα, μέσω της προηγμένης έρευνας. Οι εξειδικευμένες τριτοβάθμιες σχολές διεξάγουν επιστημονική έρευνα ή προσφέρουν μαθήματα κατάρτισης σε σημαντικούς τομείς της επιστήμης, των τεχνών και της στρατιωτικής επιστήμης. Τέλος τα αυτόνομα κολλέγια παρέχουν τη δυνατότητα απόκτησης πτυχίου και επαγγελματικών προσόντων.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δέχονται τους υποψήφιους, χωρίς καμία εισαγωγική εξέταση, υπό την προϋπόθεση ότι οι υποψήφιοι έχουν περάσει επιτυχώς τις κρατικές εξετάσεις στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

4.1. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Μετά την απόκτηση Απολυτηρίου ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι μαθητές, αφού ολοκληρώσουν επιτυχώς τη 12^η τάξη της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμμετέχουν σε κρατικές εξετάσεις. Οι κρατικές εξετάσεις υποχρεωτικά λαμβάνονται σε δύο μαθήματα. Ένα από αυτά τα δύο μαθήματα είναι η Βουλγαρική Γλώσσα και Λογοτεχνία και το άλλο είναι μάθημα που επιλέγει ο μαθητής. Ένας μαθητής μπορεί να λάβει κρατική εξέταση και σε ένα τρίτο μάθημα της επιλογής του.⁵¹⁴

Η δεύτερη υποχρεωτική κρατική εξέταση για τους μαθητές που έχουν παρακολουθήσει ένα συγκεκριμένο προφίλ μαθημάτων στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών, πραγματοποιείται σε μάθημα που επιλέγει ο μαθητής από τα ακόλουθα: Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ισπανικά ή Ρωσικά), Μαθηματικά, Πληροφορική, Τεχνολογίες πληροφορικής, Φυσική και Αστρονομία, Βιολογία και Εκπαίδευση Υγείας, Χημεία και Προστασία του Περιβάλλοντος, Ιστορία και Πολιτισμοί, Γεωγραφία και Οικονομικά, Επιχειρηματικότητα, Μουσική, Τέχνες και Φιλοσοφία.

Οι μαθητές που έχουν παρακολουθήσει σχολικό πρόγραμμα ανώτερης επαγγελματικής κατάρτισης, αφού περάσουν επιτυχώς την υποχρεωτική κρατική εξέταση στη Βουλγαρική

⁵¹⁴ Ο νόμος για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση επιτρέπει στον μαθητή να συμμετάσχει σε μέχρι και δύο επιπλέον κρατικές εξετάσεις στα ακόλουθα μαθήματα επιλογής: Βουλγαρική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ξένη Γλώσσα, Μαθηματικά, Τεχνολογίες Πληροφορικής, Φυσική και Αστρονομία, Βιολογία και Εκπαίδευση Υγείας, Χημεία και Προστασία του Περιβάλλοντος, Ιστορία και Πολιτισμοί, Γεωγραφία και Οικονομικά, Φιλοσοφία

Γλώσσα και Λογοτεχνία και σε ένα άλλο μάθημα της επιλογής τους, μπορούν με βάση τη βαθμολογία τους να εγγραφούν σε πανεπιστημιακή σχολή. Με κρατικές εξετάσεις στη θεωρία και την πρακτική του επαγγέλματος που έχουν επιλέξει, οι μαθητές αποκτούν και πιστοποιητικό επαγγελματικών προσόντων.

Οι μαθητές που θέλουν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους σε ένα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να περάσουν επιτυχώς τις δύο υποχρεωτικές κρατικές εξετάσεις, για να λάβουν απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μαθητές που αποτυγχάνουν, λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό ολοκλήρωσης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που δεν τους επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά μπορούν να συμμετάσχουν στις κρατικές εξετάσεις, όποτε το αποφασίσουν τα επόμενα χρόνια.

Οι κρατικές εξετάσεις έχουν τη μορφή τυποποιημένων εξετάσεων με δύο εκδοχές εξέτασης, σύμφωνα με τη διδακτέα ύλη και το αναλυτικό πρόγραμμα. Οι μαθητές εξετάζονται σε μία μόνο από τις δύο εκδοχές, που επιλέγεται τυχαία την ημέρα των εξετάσεων. Το πρόγραμμα εξετάσεων και η εξεταστέα ύλη καθορίζονται με διάταγμα του υπουργού Παιδείας και Επιστημών, σύμφωνα με το κρατικό πρότυπο εκπαίδευσης. Οι κρατικές εξετάσεις μπορεί να είναι προφορικές, γραπτές ή πρακτικές, ανάλογα με το μάθημα. Οι κρατικές εξετάσεις σε κάθε μάθημα αξιολογούνται σε εθνικό επίπεδο από καθηγητές σχολείου και καθηγητές πανεπιστημίου. Για την εγγραφή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται η γενική βαθμολογία των μαθητών στις κρατικές εξετάσεις.

5. Συμπεράσματα

1. Η υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση έχει ενιαία δομή, που περιλαμβάνει πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
2. Η μη-υποχρεωτική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται σε γενική και επαγγελματική εκπαίδευση.
3. Στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απονέμεται πιστοποιητικό ολοκλήρωσης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Απολυτήριο), που επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
4. Για την απόκτηση του Απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διενεργούνται από το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών της Βουλγαρίας κρατικές εξετάσεις, υποχρεωτικά σε δύο μαθήματα, στη Βουλγαρική Γλώσσα και Λογοτεχνία και σε ένα επιλεγόμενο μάθημα.

Συμπερασματικές επισημάνσεις

1. Στο σύνολό τους οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν υιοθετήσει ένα αποκεντρωμένο σύστημα εκπαίδευσης. Ο συντονισμός και οι όποιες μεταρρυθμίσεις στο χώρο της παιδείας προέρχονται από το Υπουργείο Παιδείας της χώρας. Η εποπτεία όμως της λειτουργίας των σχολικών μονάδων και οι κάθε είδους διοικητικές και παιδαγωγικές ενέργειες καλύπτονται περιφερειακά (καντόνια, ομόσπονδα κρατίδια κτλ). Αυτό ισχύει και για τις εξετάσεις για την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Σε αρκετές χώρες το Υπουργείο εμπλέκεται μόνο στις γενικές εγκυκλίους με τις κατευθυντήριες οδηγίες προς τις περιφερειακές επιτροπές, οι οποίες και διοργανώνουν τις εξετάσεις. Τα θέματα όμως είναι κοινά για όλους.

2. Στις περισσότερες χώρες η υποχρεωτική εκπαίδευση καλύπτει ένα διάστημα φοίτησης 9-12 έτη. Από εκεί και πέρα ο μαθητής επιλέγει αν θα ακολουθήσει κατεύθυνση με επαγγελματικό προσανατολισμό (κατώτερη και ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση), η οποία θα τον οδηγήσει στην αγορά εργασίας ή θα ακολουθήσει κατεύθυνση ακαδημαϊκού προσανατολισμού, η οποία οδηγεί στην εισαγωγή στα πανεπιστημιακά τμήματα. Οποιαδήποτε οδό επιλέξει ένας μαθητής υπάρχει μεγάλη ευελιξία στο εκπαιδευτικό σύστημα και δίνονται τέτοιες δυνατότητες, ώστε κανείς να μην στερείται την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, ακόμα και αν δεν ήταν στις αρχικές του προθέσεις.

3. Την τελευταία δεκαετία οι περισσότερες χώρες της Ε.Ε. έχουν προχωρήσει σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για την παιδεία, αναμόρφωση προγράμματος μαθημάτων, προσθήκη νέων διδακτικών ενοτήτων.

4. Σε κάποιες χώρες στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές φοιτούν υποχρεωτικά σε ένα προπαρασκευαστικό έτος, ανάμεσα στην υποχρεωτική και την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ώστε οι μαθητές να επιλέξουν ορθότερα την κατεύθυνση που επιθυμούν.

5. Ως προς τον τρόπο εισαγωγής στα πανεπιστήμια κατά κύριο λόγο οι ευρωπαϊκές χώρες διοργανώνουν στο τέλος του σχολικού έτους κεντρικές εξετάσεις με κοινά θέματα σε 3 ή 4 μαθήματα. Τα μαθήματα εκείνα, που στο μεγαλύτερο ποσοστό τους οι ευρωπαϊκές χώρες για την εισαγωγή των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξετάζουν τους υποψηφίους, είναι η εθνική γλώσσα, τα μαθηματικά και μια ξένη γλώσσα. Από εκεί και πέρα είναι στην ευχέρεια των πανεπιστημίων να θέσουν επιπλέον κριτήρια ή πιθανόν κάποια εξέταση σε κάποιο ή κάποια συγκεκριμένα μαθήματα, ή ακόμα και κάποια ελάχιστη βάση εισαγωγής (Ουγγαρία, Ελλάδα).

6. Στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση γίνεται με την απόκτηση απολυτήριου τίτλου ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω εθνικών εξετάσεων, που φέρει το όνομα Matura. Τον τίτλο αυτό τον προσφέρει η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Αυστρία, η Τσεχία, η Σλοβενία, η Σλοβακία, το Λιχτενστάιν.

7. Στην Εσθονία και Λετονία, που παρουσιάζουν σύμφωνα με διεθνείς δείκτες και στατιστικές έρευνες από τα κορυφαία εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως, η είσοδος στα πανεπιστήμια είναι ελεύθερη, με μόνη δηλαδή υποχρέωση τον απολυτήριο τίτλο σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μεγάλη συμβολή στην εκπαίδευση στις χώρες αυτές έχει η ευρύτερη παιδεία, η οργάνωση, η πειθαρχία, η εμπιστοσύνη, ο άριστος προγραμματισμός και άκρατος επαγγελματισμός τους σε όλα τα επίπεδα

8. Τέλος, σε κάποια εξεταστικά συστήματα, στα οποία οι απολυτήριες εξετάσεις είναι και εισαγωγικές για την ανώτατη εκπαίδευση, οι εξετάσεις διεξάγονται σε δύο επίπεδα, βασικό και προχωρημένο, και αυτό σημαίνει, εκτός από διαφορετικής βαρύτητας θέματα, διαφοροποίηση στη συγκέντρωση της τελικής βαθμολογίας υπέρ όσων έχουν επιλέξει το προχωρημένο επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο αποκλείονται από τις σχολές υψηλής ζήτησης όσοι υποψήφιοι εξετάστηκαν με το βασικό επίπεδο.

Βιβλιογραφία

1. Ευρωπαϊκά Εξεταστικά συστήματα, Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016, ISBN 978-618-82861-0-8.
2. «Επιτομή των Συστημάτων Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Φινλανδία», Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016 ISBN 978-618-82861-3-9.
3. «Επιτομή των Συστημάτων Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Φινλανδία», Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων, Μαρούσι 2016 ISBN 978-618-82861-3-9.
4. A. Kalja, J. Pruuden, B. Tamm, E. Tyugu, Two Families of Knowledge Based CAD Environments. In: Software for Manufacturing (North-Holland), 1989, σσ.125-134
5. Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta , *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*, Volume I: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-77134-7.
6. Dominic Orr, Alex Usher, Cezar Haj, Graeme Atherton, Irina Geanta , *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*, Volume II: Comparative report, Publications Office of the European Union, 2017, ISBN 978-92-79-71860-1.
7. European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. The Structure of the European Education Systems 2020/21: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
8. Ewa Więcek-Janka, Polish higher education system in european context *Docencia, Ciencia y Tecnología. Un Enfoque desde el Ser y el Hacer*, ISBN: 978-980-6792-93-7
9. Renata Ochoa-Daderska, The 1999 Education Reform: An Analysis of the Reform Implementation and Impact on Arts Education in Poland, 2nd International Conference on Education Reform and Modern Management (ERMM 2015).
10. World data on education 7th edition,
11. Αρ. 4799/31.08.2010 υπουργική απόφαση σχετικά με τη διοργάνωση των εθνικών απολυτηρίων εξετάσεων
12. Αρ. 5453/2020 υπουργική απόφαση για τη διεξαγωγή των εξετάσεων του 2021
13. Αρ. 5453/2020 υπουργική απόφαση για τη διεξαγωγή των εξετάσεων του 2021.
14. Αρ. 4799/31.08.2010 υπουργική απόφαση σχετικά με τη διοργάνωση των εθνικών απολυτηρίων εξετάσεων.

Δικτυογραφία

1. https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/Berufsbildungsbericht_2019_englisch.pdf
2. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-14_en
3. <https://www.german-way.com/history-and-culture/education/the-german-school-system/>
4. <https://www.german-way.com/history-and-culture/education/the-german-school-system/>
5. <https://www.kmk.org/de/themen/allgemeinbildende-schulen/bildungswege-und-abschluesse/sekundarstufe-ii-gymnasiale-oberstufe-und-ab>

6. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-21_en
7. https://resources.finalseite.net/images/v1565717454/gisnyorg/z0z3tadf4nkwwjikjwxvi/DIA_2020GuidelinesEnglishtranslation-Alberti-2019.pdf
8. https://resources.finalseite.net/images/v1565717454/gisnyorg/z0z3tadf4nkwwjikjwxvi/DIA_2020GuidelinesEnglishtranslation-Alberti-2019.pdf
9. [Academic Grading in Germany | K12 Academics](#)
10. <https://www.kmk.org/de/themen/allgemeinbildende-schulen/bildungswege-und-abschluesse/sekundarstufe-ii-gymnasiale-oberstufe-und-ab>
11. <http://www.wir-sind-bund.de/WSB/EN/Eltern/Bildungssystem/Schulabschluss/Fachabitur/fachabitur-node.html>
12. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/austria_en
13. <https://www.bmbwf.gv.at/Ministerium/Presse.html>
14. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-1_en
15. <https://www.bmbwf.gv.at/Ministerium/Presse.html>
16. https://www.ric.si/general_matura/general_information/
17. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education---universities/Higher-education-system.html>
18. https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/school/ev_sl/cm.html
19. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-1_en
20. <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html>
21. <https://www.matura.gv.at/srdp/standardisierte-schriftliche-pruefungsgebiete>
22. <https://www.matura.gv.at/srdp/kompensationspruefungen>
23. <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html>
24. https://www.refernet.at/images/02_News_AT_RDP_neu_05_2016_EN.pdf
25. <https://www.austriaeducation.info/tests/k-12-tests/matura-in-austria.html>
26. https://www.belgium.be/en/about_belgium/country/history/belgium_from_1830/formation_federal_state/third_and_fourth_reform_of_state
27. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-5_en
28. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-flemish-community_en
29. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en
30. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-german-speaking-community_en
31. <https://www.vlaanderen.be/naar-het-secundair-onderwijs>
32. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-first-stage-secondary-education-0_en
33. <https://onderwijs.vlaanderen.be/het-voltijds-gewoon-secundair-onderwijs>
34. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-3_en
35. <https://www.vlaanderen.be/voltijds-secundair-onderwijs>

36. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-3_en
37. <http://www.enseignement.be/index.php?page=24547&navi=45>
38. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-3_en
39. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgium-german-speaking-community/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en
40. <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgien-deutschsprachige-gemeinschaft/teaching-and-learning-technical-secondary-ed>
41. <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/exam>
42. <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/leerstof-en-studiemateriaal-voor-de-examencommissie-secundair-onderwijs>
43. <https://www.vlaanderen.be/een-diploma-of-getuigschrift-secundair-onderwijs-behalen-via-de-examencommissie-secundair-onderwijs/result>
44. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bachelor-3_en
45. <https://www.wbe.be/vie-a-lecole/epreuves-externes/>
46. https://www.gallilex.cfwb.be/fr/leg_res_01.php?ncda=40656&referant=c01&bck_ncda=40389&bck_referant=c01
47. <http://www.enseignement.be/index.php?page=25380&navi=2546>
48. https://www.ostbelgienbildung.be/desktopdefault.aspx/tabid-2258/4470_read-32014/
49. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/belgium-german-speaking-community/higher-education_en
50. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/administration-and-governance-central-and-or-regional-level-53_en
51. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-53_en
52. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/overheidsfinanciering-onderwijs>
53. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en
54. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en
55. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-25_en
56. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/netherlands/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en
57. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/netherlands/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en
58. https://www.onderwijskiezer.be/v2/secundair/sec_3graad_vj.php
59. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01>
60. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/public-authority-and-private-schools>
61. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01>

62. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/secondary-education-fees-and-other-educational-costs>
63. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en
64. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-25_en
65. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/pre-vocational-secondary-education-vmbo>
66. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en
67. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en
68. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-53_en
69. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo>
70. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-38_en
71. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo>
72. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo>
73. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/senior-general-secondary-education-havo-and-pre-university-education-vwo>
74. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01>
75. https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2021-01-01/#TiteldeelII_AfdelingI_HoofdstukI_Paragraaf1_Artikel17
76. <https://www.euroeducation.net/prof/netherco.htm>
77. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/mobility-and-internationalisation-47_en
78. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vmbo/waaruit-bestaat-het-eindexamen-vmbo>
79. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vwo/waaruit-bestaat-het-eindexamen-vwo>
80. <https://www.government.nl/topics/secondary-education/secondary-school-leaving-examination>
81. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-25_en
82. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/havo/eindexameneisen-havo>
83. <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/sprachen/sprachen-und-dialekte.html>
84. <https://www.sbf.admin.ch/sbf/en/home/ihe/higher-education.html>
85. <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/sprachen/mehrsprachigkeit.html>
86. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en

87. <https://www.edk.ch/dyn/11553.php>
88. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en
89. <https://www.edk.ch/dyn/14798.php>
90. https://edudoc.ch/record/212022/files/CH_21.pdf
91. <https://www.edk.ch/dyn/15673.php>
92. https://edudoc.ch/record/212569/files/vis_A4.pdf
93. https://edudoc.ch/record/212022/files/CH_21.pdf
94. <https://www.edk.ch/dyn/14798.php>
95. <https://www.edk.ch/dyn/20297.php>
96. <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/bildung/maturitaet/gymnasiale-maturitaet/schweizerische-maturitaetskommission.html>
97. <https://www.edk.ch/dyn/11703.php>
98. <https://www.edk.ch/dyn/16552.php>
99. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-85_en
100. <https://www.berufsberatung.ch/dyn/show/3309>
101. <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/hs/hochschulen.html>
102. <https://www.berufsberatung.ch/dyn/show/3309>
103. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080844/index.html>
104. <https://swisseducation.educa.ch/en/higher-professional-education-and-training>
105. <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/bildung/hbb.html>
106. <https://swisseducation.educa.ch/en/terms-admission-universities>
107. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19983437/index.html#a17>
108. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19950018/index.html>
109. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20101471/index.html>
110. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-85_en
111. <https://men.public.lu/fr/publications/orientation/informations-generales/que-faire-4-esc.html>
112. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/luxembourg_en
113. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-secondary-education-4_fr
114. <https://men.public.lu/fr/secondaire/examen-fin-etudes.html>
115. <https://men.public.lu/content/dam/men/fr/secondaire/examen-fin-etudes/broch-exam-esc.pdf>
116. <https://www.liechtenstein.li/en/country-and-people/society/>
117. <https://www.liechtenstein.li/land-und-leute/staatswesen/staatsform-und-verfassung/>
118. <https://www.llv.li/inhalt/11631/amtstellen/schulamt>
119. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-secondary-education-6_en
120. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-20_en
121. https://www.llv.li/files/sa/pdf-llv-sa_broschuere_auf_dem_weg_durch_die_schulen.pdf
122. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-20_en

123. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-28_en
124. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-primary-education-25_en
125. <https://www.liechtenstein.li/en/education/higher-education/>
126. <https://www.gesetze.li/konso/pdf/2001139000?version=10>
127. <https://www.education.ie/>
128. https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/leaving_certificate_vocational_programme.html
129. https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/leaving_certificate_applied.html
130. <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=ef>
131. <https://curriculumonline.ie/Senior-cycle/>
132. <https://www.euroeducation.net/prof/irco.htm>
133. https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/established_leaving_certificate.html#lb28d4
134. https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/examination_fees.html
135. http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/Countries/WDE/2006/WESTERN_EUROPE/Ireland/Ireland.htm
136. <https://slideplayer.com/>
137. <https://www.educacionyfp.gob.es/portada.html>
138. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-primary-education-42_en
139. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-43_en
140. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-33_en
141. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-58_en
142. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-52_en
143. <https://elpais.com/educacion/2020-06-29/quien-redacta-el-examen-de-selectividad-cuanto-cobran-los-correctores-todas-las-claves-del-acceso-a-la-universidad.html>
144. https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_PRT.pdf
145. https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Curriculo/Projeto_Autonomia_e_Flexibilidade/perfil_dos_alunos.pdf
146. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/compulsory_education_2018_19.pdf
147. <https://www.dge.mec.pt/percursos-curriculares-alternativos>
148. <https://www.dge.mec.pt/cursos-artisticos-especializados>
149. <https://www.dge.mec.pt/programa-integrado-de-educacao-e-formacao>
150. <https://iave.pt/o-iave/quem-somos/>
151. https://anqep.gov.pt/np4/cursos_profissionais.html
152. <https://www.dges.gov.pt/pt/pagina/informacao-geral-publico?plid=593>

153. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/education-rankings-by-country>
154. <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=SWE&treshold=10&topic=PI>
155. <https://sweden.se/society/education-in-sweden/>
156. <https://www.skolinspektionen.se/other-languages/english-engelska/>
157. <https://www.friskola.se/in-english/>
158. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-36_en
159. <https://sweden.se/society/education-in-sweden/>
160. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-general-and-vocational-secondary-education_en
161. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-general-and-vocational-secondary-education_en
162. <https://english.uka.se/>
163. <https://www.uhr.se/en/start/>
164. <https://www.studera.nu/startpage/>
165. <https://www.antagning.se/se/start>
166. <https://www.universityadmissions.se/intl/start>
167. <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/principles-for-education-in-denmark>
168. <https://ceoworld.biz/2020/05/10/ranked-worlds-best-countries-for-education-system-2020/>
169. <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/general-organisation-and-administration>
170. <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/principles-for-education-in-denmark>
171. <https://ceoworld.biz/2020/05/10/ranked-worlds-best-countries-for-education-system-2020/>
172. <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/general-organisation-and-administration>
173. https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-denmark-2016_9789264262430-en
174. <https://eng.uvm.dk/primary-and-lower-secondary-education/the-folkeskole/examinations-and-other-forms-of-assessment>
175. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-8_en
176. <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-four-upper-secondary-education-programmes>
177. <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-four-upper-secondary-education-programmes>
178. <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/vocational-education-and-training-in-denmark>
179. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-12_en
180. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-22_en

181. <https://www.optagelse.dk/vejledninger/english/Entry%20Requirements%202020.pdf>
182. <https://ufm.dk/en/the-ministry/organisation/danish-agency-for-higher-education-and-science/about-the-agency>
183. <https://ufm.dk/en/education/admission-and-guidance/how-to-apply-for-a-higher-education-programme-in-denmark-1/how-to-apply-for-a-higher-education-programme-in-denmark>
184. <https://ufm.dk/en/newsroom/press-releases/2020/increase-in-the-number-of-applicants-for-places-in-higher-education>
185. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/education-rankings-by-country>
186. <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=NOR&treshold=10&topic=PI>
187. <https://webometrics.info/en/Europe/Norway%20>
188. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-48_en
189. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-20_en
190. <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20140506STO46207/sten-akre-tou-borra-oi-sami-kai-e-europe-tou-eikostou-protou-aiona>
191. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-single-structure-education-20_en
192. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-39_en
193. <https://www.vilbli.no/en/en/no/young-person-s-right-statutory-rights-for-young-people/a/031030>
194. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-39_en
195. <https://www.regjeringen.no/en/dep/kd/organisation/kunnskapsdepartementets-etater-og-virksomheter/Subordinate-agencies-2/norwegian-directorate-for-education-and-/id426533/>
196. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-39_en
197. <https://www.udir.no/in-english/certificates-and-grading-scales/>
198. <https://www.vilbli.no/en/en/no>
199. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-vocational-upper-secondary-education-33_en
200. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-33_en
201. <https://www.udir.no/in-english/certificates-and-grading-scales/>
202. <https://www.nokut.no/en/about-nokut/>
203. <https://www.samordnaopptak.no/info/english/>
204. <https://norric.org/nordbalt/norway/>
205. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/latvia_en
206. <https://www.aic.lv/portal/en/izglitiba-latvija>
207. <https://www.educationestonia.org/>

208. <https://www.hm.ee/en>
209. <https://startupper.gr/news/58785/i-esthonia-synergazete-me-startups-ke-parechi-online-ekpedeftika-ergalia-se-olon-ton-kosmo/>
210. <https://www.hm.ee/en/activities/pre-school-basic-and-secondary-education>
211. https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_LTU.pdf
212. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en
213. https://www.smm.lt/web/en/education_1/primary
214. <https://www.nsa.smm.lt/english/>
215. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-primary-education-27_en
216. https://www.smm.lt/web/en/education_1/lower-secondary-education
217. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-lower-secondary-education-22_en
218. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-31_en
219. https://www.smm.lt/web/en/education_1/uper-secondary-education
220. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-31_en
221. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-31_en
222. https://www.smm.lt/web/en/education_1/matura-examinations-
223. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-higher-education-38_en
224. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-31_en
225. https://www.smm.lt/web/en/education_1/vocational-education-and-training
226. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-lower-secondary-education-1_en
227. <https://lamabpo.lt/en/>
228. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-27_en
229. https://www.smm.lt/web/en/education_1/vocational-education-and-training
230. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-upper-secondary-education-27_en
231. <https://lamabpo.lt/en/>
232. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-17_en
233. <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education>
234. <https://www.msmt.cz/areas-of-work/basic-education-1>
235. <http://www.nuv.cz/our-work/development>
236. <http://www.nuv.cz/our-work/secondary>
237. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-7_en
238. <http://www.nuv.cz/our-work/secondary>

239. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-follow-and-shortened-study-4_en
240. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/legislation-17_en
241. <http://www.nuv.cz/our-work/vet>
242. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_en
243. <http://www.nuv.cz/our-work/tertiary>
244. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-secondary-education-4_en
245. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-17_en
246. <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/poland>
247. http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Poland.pdf
248. http://www.ateny.msz.gov.pl/el/polish_community_in_greece/poloniki_glossa/?printMode=true
249. <https://www.polandeducation.info/tests/polish-matura.html>
250. <https://www.gov.pl/web/edukacja/matura-2020--wyniki-egzaminu-w-sesji-glownej>
251. http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Romania.pdf
252. <https://www.edu.ro/bacalaureat>
253. https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Legislatie/2020/ordin%205.453_2020_organizare_desfasurare_examen_bacalaureat%202021.pdf
254. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/romania_en
255. <https://unevoc.unesco.org/home/Dynamic+TVET+Country+Profiles/country=HUN>
256. <https://www.oecd.org/hungary/Measuring-Innovation-in-Education-Hungary>
257. <http://www.nefmi.gov.hu/english/education>
258. <https://kormany.hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma>
259. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/hungary_en
260. <https://www.oecd.org/hungary/Measuring-Innovation-in-Education-Hungary>
261. <https://www.oktatas.hu/koznevels/erttsegi/feladatsorok>
262. <https://www.ncvvo.hr/>
263. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-eu/roma-inclusion-eu-country/roma-inclusion-slovenia_el
264. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-35_en
265. <https://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf>
266. https://www.ric.si/national_assessment_of_knowledge/general_information/
267. <https://www.zrss.si/en/international-cooperation/>
268. <https://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf>
269. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-56_en

270. <https://www.gov.si/en/policies/education-science-and-sport/higher-education/>
271. https://www.ric.si/general_matura/general_information/
272. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-56_en
273. https://www.ric.si/general_matura/general_information/
274. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-secondary-education-11_en
275. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-29_en
276. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en
277. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-29_en
278. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-11_en
279. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-upper-secondary-education-11_en
280. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bachelor-72_en
281. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-upper-secondary-education-11_en
282. <https://www.nucem.sk/en/measurements/maturita>
283. http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf
284. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-12_en
285. <https://www.fulbright.bg/en/educational-services/education-usa-advising/educational-services-for-visiting-us-schools/educational-system-of>
286. http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf
287. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bulgaria_en
288. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-lower-secondary-education_en
289. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/legislation-9_en
290. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-upper-secondary-education-8_en
291. http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf
292. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-single-structure-education_en
293. http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf
294. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-upper-secondary-education-8_en

295. <https://www.euroeducation.net/prof/bulgaco.htm>
296. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/political-social-and-economic-background-and-trends-49_en
297. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/malta_el
298. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/fundamental-principles-and-national-policies-49_en
299. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-49_en
300. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-33_en
301. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-33_en
302. <https://www.um.edu.mt/>
303. https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0004/425281/SECRegulations2021.pdf
304. https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0004/440743/CandidateGuidebook2021.pdf
305. https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0004/440743/CandidateGuidebook2021.pdf
306. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-30_en
307. <https://www.mcast.edu.mt/entry-requirements/>
308. https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0020/217424/UGProspectus.pdf
309. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-upper-secondary-education-34_en
310. <https://myexams.gov.mt/departments/>
311. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-primary-education-12_en
312. <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/dimotiko-scholeio>
313. <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/a-lykeiou>
314. <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/b-lykeiou>
315. <http://nop.moec.gov.cy/index.php/domi/g-lykeiou>
316. <http://www.highereducation.ac.cy/gr/>
317. http://www.moec.gov.cy/odigos-ekpaidefsis/documents/greek_odigos_ipodoxis.pdf
318. <http://www.moec.gov.cy/ysea/ekdoseis.html>
319. <http://www.moec.gov.cy/ypexams/cy-index.html>
320. <http://www.moec.gov.cy/ypexams/gr-index.html>
321. http://archeia.moec.gov.cy/mc/357/odigos_exetaseon_tomos_a_2021.pdf
322. <http://www.moec.gov.cy/ypexams/panexams/index.html>